

Rendvédelem-történeti Füzetek

Acta Historiae Praesidii Ordinis

HU - ISSN 1216 - 6774

XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz.

TUDOMÁNYOS PERIODIKA

Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság

Budapest

Rendvédelem-történeti Füzetek

Acta Historiae Praesidii Ordinis

HU - ISSN 1216 - 6774

XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz.

TUDOMÁNYOS PERIODIKA

25 év a magyar rendvédelem-történet szolgálatában

Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság
Budapest

Tisztelt olvasó!

A tanulmányok szövegét ugyan szakmai lektorálás nyomán publikáljuk, azonban a szerzői szuverenitást a szerkesztőség tiszteletben tartja. A szerzők — tudomány határain belüli — álláspontját akceptáljuk. A szerkesztőség és a szerzők közötti esetleges véleménykülönbséget a szerkesztőség a jegyzetekben juttatja kifejezésre, amennyiben elkerülhetetlennek tartjuk a szerzőtől eltérő szerkesztőségi álláspont megjelentetését. A szerzői szabadság határának a tudományos művekkel szembeni elvárásnak való megfelelést tartjuk, tartalmi és formai tekintetben egyaránt.

Főszerkesztő: **Dr. PARÁDI József**
Szerkesztő: **PARÁDI Ákos**
Német recenziók **ARTNER Ramona**

A szerkesztőség elérhetősége:
✉: H-1037 Budapest, Haránt u. 12.
☎: (+36/06-1) 250-6199
☎: (+36/06-70) 326-1150
@: RTF@gmail.hu

HU ISSN 1216-6774
Budapest
2015

Tisztelt Elnök Úr!

Tisztelettel és egyben örömmel tájékoztatom, hogy a Magyar Tudományos Akadémia Hadtudományi Bizottsága, az éves tervében foglaltaknak és az Önök kérésének megfelelően megvizsgálta a hadtudományban meglévő mértékadó folyóiratokat, továbbá az új kérelmeket.

Megköszönjük az adatszolgáltatás során nyújtott segítségüket és együttműködésüket.

A kérelmek elbírálását követően a Hadtudományi Bizottság a hadtudományban mértékadó folyóiratok listájára, 2008-tól felvette a következő folyóiratot:

„Rendvédelem-történeti Füzetek, HU-ISSN 1216-6774”

Tisztelt Elnök Úr! További tudományos munkájukhoz a Bizottság nevében kívánunk Önnek, a magyar tudomány, benne a hadtudomány nem kis felelősséggel járó szolgálatában kiapadhatatlan alkotóerőt és kitűnő egészséget, sok sikert és eredményt.

Budapest, 2008. június 09-én.

Szívélyes üdvözléssel:

Dr. FELHÁZI Sándor
sk. titkár

Ars dictandi

A *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, HU-ISSN 1216-6774. periodikát a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság alapítása évében hozta létre és 1991-től jelennek meg a folyóirat számai. A tudományos társaság által létrehozott sorozatok között e periodika volt az első. A periodika célja, hogy a magyar rendvédelem-történet körében keletkezett új kutatási eredmények számára bemutatási lehetőséget teremtsen.

Az alapítók szándéka szerint:

- a periodika számaiban — évente többnyire két alkalommal — a tudományos közlés igényeinek megfelelő tanulmányok jelenhetnek meg;
- azokat az írásműveket fogadja be a lap, amelyek tartalma a magyar rendvédelem-történet körébe tartozik, vagy azzal összefüggésben áll.

Mivel a lapalapítás óta eltelt huzamos idő után is az egyetlen magyar nyelvű periodika maradt, amely fő feladatának a nemzeti rendvédelem-történetünk művelési eredményeinek tudományos színvonalú közzétételét tekintette, ezért olyan indexrendszerrel erősítettük meg a folyóiratot, amelynek a használata segítséget jelenthet a téma iránt érdeklődőknek és az abban elmélyülni kívánók számára egyaránt.

A folyóirat tudományos jellegéből fakadóan világnézeti prekonceptióktól terhelte írások közlésétől tartózkodik. A történelmi tényeket, a kutatási eredményeket ismertető, azokból egzakt következtetéseket levonó alkotásokat teszünk közzé.

Összességében a szerkesztőség — az alapítók szellemiségének megfelelően — arra törekszik, hogy a folyóiratban a magyar rendvédelem-történet körébe tartozó azon írásművek jelenjenek meg, amelyek megfelelnek a tudományos közléssel szemben támasztott igényeknek.

SZERZŐK

ERNYES Mihály dr.jur.

(+36/06-20) 326-7193 ; magasvari.adrienn@nav.gov.hu

A jogtudomány egyetemi doktora. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. A rendvédelem-történet magisztere. Rendőrség-történeti szakértő. Kutatási területe a XIX-XX. századi magyar rendőrségek története.

MAGASVÁRI Adrienn

(+36/06-30) 6958-199 ; ermi_uiroda@freemail.hu

A Nemzeti Közszerológiai Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar Hadtudományi Doktori Iskolájának doktorandusza. Kutatási területe a magyar vám- és adótörténet

NYITRAI Endre dr.jur.

(+36/06-70) 947-6435 ; soundlife@freemail.hu

A Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara Doktori Iskolájának doktorandusza. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. Kutatási területe a szervezett bűnözés története.

OLASZ Lajos dr.

(+36/06-62) 241-132 ; olasz@jgykp.u-szeged.hu

A történelemtudomány Ph.D. doktora. Egyetemi adjunktus. A Magyar Hadtudományi Társaság, a Magyar Történelmi Társulat és a Magyar Repüléstörténeti Társaság tagja. Kutatási területe a két világháború közötti időszak és a II. világháború hadtörténete.

PARÁDI József dr.

(+36/06-30)912-7651 ; paradi.jozsef@gmail.com

Bölcsészdoktor, a hadtudomány kandidátusa, nyugalmazott főiskolai tanár, a rendvédelem-történet magistere, a Magyar Tudományos Akadémia Köztestületi tagja, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság elnöke, a *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* HU-ISSN 1216-7674 és a *Rendvédelem-történeti Hírlevél (Nuntiotones Historiae Praesidii Ordinis)* HU-ISSN 1785-3257 főszerkesztője, határőrizet-történeti szakértő, a magyar rendvédelem-történet dualizmuskori és két világháború közötti időszakának kutatója.

SOM Krisztián

(+36/06-70) 230-9318 ; som.krisztian@freemail.hu

A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. Kutatási területe a magyar útlelél-történet.

B STENGE Csaba dr.

(+36/06-20) 342-9348 ; csaba.b.stenge@gmail.com

A történelemtudomány Ph.D. doktora. A Magyar Tudományos Akadémia Köztestületi tagja, a Magyar Hadtudományi Társaság tagja és szakértője. Kutatási területe az 1938-1945 közötti magyar hadtörténelem, repülőcsapatok hadműveleti-harcászati alkalmazása, terrorizmus, aszimmetrikus hadviselés.

SZABÓ Andrea dr.

(+36/06-30) 241-5838 ; andrea.szabo_2@nav.gov.hu

A hadtudomány Ph.D. doktora, egyetemi docens. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. Kutatási területe a magyar pénzügyőrség története.

SZABÓ Szilárd dr.

(+36/06-52) 512-900 ; jagdtiger44@gmail.com

Az állam- és jogtudomány Ph.D. doktora, egyetemi tanársegéd. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. Kutatási területe a Evidenzbüro története.

VEDÓ Attila

(+36/06-30) 963-6119 ; vedo.attila@freemail.hu

A Nemzeti Közszerológiai Egyetem Hadtudományi és Kar Honvédtisztképző Hadtudományi Doktori Iskolájának doktorandusza. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. Kutatási területe a Magyar Királyi Csendarőrség története és a XIX-XX. századi magyar államhatár.

Piktogram

A rendvédelem-történeti elismerések

25 év a Magyar Rendvédelem-történet Szolgálatában Emlékérme

Rendvédelem-történetért Díj

Rendvédelem-történetért Érdemrend a rendvédelem-történet kiváló művelőjének

Rendvédelem-történetért Érdemrend a rendvédelem-történet önzetlen
támogatójának

Rendvédelem-történetért Érdemkereszt a rendvédelem-történet kiváló
művelőjének

Rendvédelem-történetért Érdemkereszt a rendvédelem-történet önzetlen
támogatójának

Rendvédelem-történetért Érdemérem

TARTALOM

25 év a magyar rendvédelem-történet szolgálatában

0435 ERNYES Mihály:

Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés)..... 15.p.

0436 MAGASVÁRI Adrienn:

Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig..... 39.p.

0437 NYITRAI Endre:

A szervezett bűnözés története..... 47.p.

0438 OLASZ Lajos:

Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban..... 63.p.

0439 PARÁDI József:

A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület..... 77.p.

0440 SOM Krisztián:

Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása..... 85.p.

0441 B STENGE Csaba:

A munkácsi rendőrség deffenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben..... 109.p.

0442 SZABÓ Andrea:

A magyar pénzügyőrképzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011..... 117.p.

0443 SZABÓ Szilárd:

Az Evidenzbüro. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919..... 127.p.

0444 VEDŐ Attila:

A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918..... 171.p.

A periodika számaiban publikált tanulmányok jegyzeteiben egységesen alkalmazott

rövidítések jegyzéke 191.p.

Recenziók 193.p.

Rezensionen 196.p.

Citációs index publikációk és kéziratok 199.p.

Citációs index periodikák 242.p.

Citációs index levél-, irat-, és dokumentumtárak 246.p.

Citációs index jogszabályok 247.p.

Index nominum 259.p.

Index geographicus 271.p.

Index chronologicus 286.p.

Index organicus 295.p.

Kéziratokkal szemben támasztott igények 312.p.

Szerzői űrlap 315.p.

Összesített tartalom 319.p.

Ajánlásjegyzék

- XIV. évf. (2008) 17.sz. Dr. KESERŐ Isván **✚ 2004**
- XV. évf. (2008) 18.sz. A magyar állami rendvédelmi szervezetek
detektívtestületei.
- XVI. évf. (2009) 19.sz. Dr. BACSA Gábor **✚ 2003**
- XVII. évf. (2009) 20.sz. A magyar határrendőrségek.
- XVIII. évf. (2010) 21.sz. O' SVÁTH Pál **✚ 1908**
- XIX. évf. (2010) 22.sz. A Magyar Királyi Nemesi Testőrség.
- XX. évf. (2011) 23.sz. Dr. NAGY József **✚ 2005**
- XXI. évf. (2011) 24.sz. A Magyar Királyi Csendőrség.
- XXII. évf. (2012) 25.sz. vitéz KISS Gábor **✚ 2006**
- XXII. évf. (2012) 26.sz. A Magyar Királyi Koronaőrség.
- XXIII. évf. (2013) 27-28-29-30.sz. Dr. ZACHAR József **✚ 2009**
- XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. A Magyar Királyi Darabont Testőrség.
- XXIV.évf. (2014) 35-36-37-38.sz. gróf SZÉCHÉNYI Ödön **✚ 1922**
- XXIV. évf. (2014) 39-40-41-42.sz. A Magyar Királyi Testőrség

In memoriam REKTOR Béla

*„Conditā decrescit, vulgata scientia crescit.”
Az elrejtett tudás csökken, a másokkal közölt ellenben gyarapszik.*

**Rendvédelem, rendvédelem-történet
(fogalmi és tartalmi megközelítés)**

Immár negyedszázada hordozza nevében a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság¹ a rendvédelem kifejezést, amely a Társaság tevékenysége nyomán a közönség előtt is elfogadottá vált, teret nyerve a jogalkotásban és a napi szóhasználatban egyaránt. Napvilágra jöttét követően történtek fogalom meghatározási törekvések, jelentés tartalmát érintően viták és észrevételezések, létjogosultságát illetően aggályoskodások.²

Témaközelítési kritériumok

A témafeldolgozás parttalanná válásának megelőzése végett szükséges bizonyos kritériumok felemlítése, azzal a megjegyzéssel, hogy nincs tértől és időtől, azaz, az adott társadalom történelmi – társadalmi, politikai, gazdasági, kulturális – helyzetétől független rendvédelmi modell. A rendvédelem kapcsán felmerülő definíciók változásának feltárása, alapvetően a változás folytonosságát mutatja, vagyis azt, amelyből az előző mondatban írt kitétel táplálkozik. Ugyanakkor helyénvaló álláspont az, hogy „Nem dolgozhatunk megkövesedett fogalmakkal, minthogy a rendészet, a rendészet kezelése, a rendvédelem fogalma és terjedelme is folyamatosan módosul.”³

Egy úttal rá kell mutatni arra is, hogy az utóbbi évtizedek elméleti és gyakorlati ténykedése nem tudott teljes mértékben eljutni, sem a tudományos elfogadottságnak, sem a mindennapi használhatóságnak megfelelő fogalom meghatározásokhoz. A rendvédelem valamint a hozzá kapcsolódó témaként vizsgált illetőleg választott szakkifejezések csokrának nagysága, tarkasága, a megközelítés és a fogalomalkotás mindenkor szubjektív döntés eredményeként jelenik meg.⁴

Besorolás és aktualitás

A rendvédelem a közigazgatás kebelében tágabb, mint az egyes rendvédelmi testületek, de szűkebb, mint a rendészet.⁵ Mivel e körökön belül az elfoglalt helyet, az egyes szakkifejezések jelentését (értelmezését) illetően a múltban és napjainkban is számos álláspont látott napvilágot, továbbra is indokolt az egységes értelmezés igénye.⁶ A téma aktualitására közelmúltbeli írásművek is újfent rávilágítanak, amikor az egységes értelmezés hiányáról illetőleg terminológiai tisztázatlanságról szólnak.⁷

A rendvédelem, a kivételesnek számító katonai közigazgatás⁸ időszakától eltekintve, nem tartozik a hadtudomány territóriumába, akkor sem, ha bizonyos korszakok vizsgálata során a hadtudomány és a rendvédelem kapcsolódása könnyedén kimutatható.⁹ Napjaink témakört érintő kutatói közül többen, tágabb értelemben ugyan, de a hadtudományhoz sorolják a rendvédelmet.¹⁰ Ezt is tartalmazza a Magyar Tudományos Akadémia Hadtudományi Bizottságának 1999-ben készült összefoglalója, amely egyben utal azokra a véleményekre is, amelyek szerint nem tartható fenn a hadtudomány ilyen típusú integráló szerepe.¹¹ Az értelmezésekről szóló egyik álláspont a hadtudomány tudományszakaszaiba sorolja többek között szűkebb értelemben a határőrizetet, a közrendvédelmet és a polgári védelmet, tágabban pedig az előző kettőt a minősített időszakokban, utóbbit terület- és polgári védelem megnevezéssel, valamint az állami és közigazgatási rendszer feladatait.¹² A honvédelmi és a katasztrófavédelmi rendszerek kapcsolatának elemzéséről készült tanulmány szerint „A rendvédelem területe a közrend és közbiztonság alapfeladatát látja el a honvédelmi rendszerben. ... Az OKF, mint rendvédelmi szerv a katasztrófavédelem hivatásos szerve, eleme a honvédelmi rendszer rendvédelem területének.”¹³

A hadtudomány feladatairól szóló dolgozat szerzője a hadtudomány definíciójába beemelt intézményként említi a rendvédelmet, mellyel kapcsolatban megjegyzi, a „Korábbi vizsgálatok során felmerült, hogy a »rendvédelem« egyre pontosabb meghatározása következtében még arra is sor kerülhet, hogy kellő előkészítés és kellő indokok feltárása után, akár önálló tudományággá is válhat.”¹⁴ Ma ezt az álláspontot is újra felül kell vizsgálni.

Alkotmányosság illetőleg jogállamiság követelményeiből kiindulva le kell szögezni, hogy alkotmányos szempontból mindenképpen kívánatos a honvédelmi és a rendvédelmi funkciók következetes szétválasztása. „Ugyanakkor tudomásul kell venni, hogy az államhatalom ultima ratio-ként a hadsereget is beveti az állam-politikai rendszer védelmére.”¹⁵

A magyarázatok hiányossága, hogy általában nem folyamatában, történelmi fejlődésében vizsgálják a témát, hanem egy időszakból — alapvetően napjaink helyzetéből — indulnak ki és azt vetítik ki valamennyi korszakra. Így azonban garantáltan hibás következtetésre lehet jutni, különösen a rendvédelem és a honvédelem tekintetében, mivel meglehetősen tág — koronként eltérő szélességű — érintkezési sáv húzódik a két szakterület határán. Eleve kudarcra ítélt az a törekvés, amely a hadtudomány és az állam- és jogtudomány alternatívájában egyik, vagy másik irányban igyekszik a rendvédelmet besorolni. A valóság ugyanis az, hogy interdiszciplináris szakterületről van szó, amelyet nem lehet teljes egészében sem a hadtudományhoz, sem pedig az állam- és jogtudományhoz sorolni. Már a két tudományterület alternatívája is hamis a rendvédelem-történet tekintetében, hiszen a szakterület története egyértelműen a történelemtudomány részét is képezi. A metodikája a történelemtudomány művelése érdekében alkalmazott módszerekkel megegyező és a történelemtudomány egészének a téréneműtől sem választható el. Ezernyi szállal fűződik a történelemtudományhoz ugyanúgy, mint ahogyan a hadtörténelem, vagy a jogtörténet is.

Szinonima kizárás

A rendvédelem nem tekinthető sem a rendőrség, sem a rendészet szinonimájának, jóllehet a rendészeti szakirodalom mintegy másfél-két évtizedes közeli múltjában többször felemlítésre került, sőt egyes szerzők esetében elfogadottá vált a rendészet és a rendvédelem kifejezések szinonimaként történő használata. A vonatkozó hatályos jogszabályok egyfajta elemzése kapcsán fogalmazódott meg az az álláspont, hogy „... a rendészet és a rendvédelem fogalmak gyakran keverednek. Ezt a terminológiai problémát úgy hárítjuk el, hogy e két fogalmat dolgozatunkban mindenhol szinonimaként alkalmazzuk.”¹⁶ A későbbiekben e kitételekre több szerző is hivatkozik, illetőleg utal nem egyszer bővítve azzal, hogy mellőzi állásfoglalását a rendészet kontra rendvédelem vitában.¹⁷ Fellelhető olyan vélemény is, amely szerint a rendvédelem a rendészet új elnevezése.¹⁸ Míg a szinonima kérdése a hatályos jogi szabályozásban található fogalmi keveredés gyermeke, addig az új elnevezés a hadtudomány illetőleg a honvédelem irányából történő kutakodás terméke. Ugyanakkor jelentek meg olyan írások is, amelyek egyértelműen szétválasztják a rendészet és a rendvédelem szavak jelentéstartalmát,¹⁹ továbbá elutasítják a rendészet és a rendvédelem összemosását vagy szembeállítását.²⁰

A rendészetről

A rendészet²¹ fogalmának érintése a következőkben mindössze egy leheletnyi terjedelem erejéig, alapvetően a XIX. század egyik szakirodalmi szerzőjének, CSIKY Kálmánnak a gondolatait tükrözi.²² „A rendészet jelentőségének és fogalmi körének megállapítása – egyrészt történelmi fejlődésének változatossága miatt, másrészt a jelölésére használt szó (rendészet, rendőrség, politia) többféle funkciója következtében – egyike a politikai tudomány legnehezebb és legvitásabb kérdéseinek.”²³ CSIKY Kálmán álláspontja szerint, a rendőri igazgatás – mint közigazgatási tevékenység – súlypontja az egyén létfeltételeinek biztosításában fekszik, vagyis a „személynek úgy a természet, mint az emberek fékezhetetlen ereje részéről fenyegetett biztonsága megóvva és védelmezve legyen.”²⁴ Ezt az egyén nem képes önmaga számára biztosítani, az állam tartozik az egyesek védelméről gondoskodni. „Az államhatalomnak e célra irányzott tevékenysége, intézkedései és intézményeinek összessége képezi a rendészetet és az erre vonatkozó közigazgatási jogszabályok alkotják a rendészet jogát.”²⁵ A fogalmat hármas felosztás mentén bontotta ki.

A közigazgatási rendészet tulajdonképpen az illető közigazgatási ág vagy ügy rendszete, azaz a végrehajtó hatalomnak és szerveinek mindazon tevékenysége, amely „oda irányul, hogy elhárítsa a jótét és fejlődés útjában álló, valamint az igazgatás menetét gátló és nehezítő akadályokat”.²⁶ E rendészet jelen van a közigazgatás minden ágában. Ennek szervei, mivel az

illető ág igazgatásától nem választhatók el, annak rendes egységei, bár az alsóbbrendű funkciókra különleges közegeket is felállítanak. Ilyenek a csöszök, az erdő-, gát-, pályaőrök, a pénzügyőrök. Joga, részben a kihágási büntető törvénykönyvben rögzített.²⁷

A törvényszéki rendészet a büntető igazságszolgáltatás terén működő rendőri hatalom, melynek feladata a megtörtént bűncselekmények és elkövetőinek felderítése, a bizonyítékok beszerzése a felelősségre vonást célzóan. Teendőit a közbiztonsági rendőrség közegei, vagy a bíróság megkeresésére és parancsára teljesítik, vagy önállóan lépnek fel utólagos bírósági megerősítéssel.²⁸

A közbiztonsági rendészet a közigazgatásnak egyik önálló ága, melynek szervezete vagy külön központi hatóság – külön rendőr-minisztérium – vagy a belügyminisztérium egyik osztálya. „Feladata azon bekövetkező veszélyek megfigyelésében, megelőzésében és elhárításában áll, melyek az összesség és az egyén fizikai létének, erkölcsi épségének, személyének és vagyonának biztonságát, majd az ember, majd a természet fékezhetetlen erői részéről fenyegetik.”²⁹ Vagyis az alapul szolgáló rend megóvasson és megvédelmeztessen. Egyéb teendői is lehetnek a társadalmi rend fenntartása érdekében, szintén rendészeti momentumokkal. Ilyenek a koldulási, a bejelentési, az útlevél és a cselédügyek. Szervei részben azonosak az általános közigazgatás hatóságaival, részben külön rendőri szervezetek, amelyek vagy államiak, vagy törvényhatóságiak, vagy községiak. Rendelkezik „fegyveres erő fölött is, mellyel az őt megillető kényszerhatalom rendszabályainak foganatot szerezni jogosítva van; s a közönséges nyelvhasználat főleg e kényszerhatalom gyakorlására hivatott szervek összességét érti a rendőrség neve alatt.”³⁰ A rendőri igazgatás tárgyát a közbiztonsági rendészet képezi.

A közbiztonsági rendészetet felosztotta magasabb, vagy államrendészetre és alsóbb, vagy közrendészetre. Előbbi esetében a rendőri tevékenység gyakorlása a központi államhatalmat illeti, helyi hatóságok csak megbízásból járnak el. A közrendészet gyakorlása a helyhatóságokra bízott önkormányzati ügy, állami felügyelet alatt. Az államrendészethez tartozók; az egyesületi ügy, a gyülekezési ügy, a népmozgalmak, a katonai karhatalom, a kivételes szabályok alkalmazása, rögtönbíróság, királyi biztosság, a fegyver-és löporárusítás, a sajtórendészet. A közrendészethez sorolt; a tűz- és vízrendészet, a vásári rendtartás, a színházi rendtartás, a toloncügy, a közerkölcsiség, a cselédügy. Ide tartozhat még a vasúti, a vízi, és a közúti közlekedés, szállítás, üzemek, gyárak, ipartelek ellenőrzése, de a mezei rendőrség is.

A magyar jogtudomány a rendészetet a közigazgatás részének tekinti. „Sajátosságként a korábbi szakirodalom a szabad belátás széles körét emelte ki, újabban azonban a jogi keretek közé szorítás szükségessége kapott nagyobb hangsúlyt, ezen belül elhelyezve a veszélyelhárítás és a hozzá kapcsolódó feladatok megvalósítását.”³¹ Ehhez jól illeszkedik a napjainkban is helytálló rendészet definíció, amely szerint „A rendészet olyan állami tevékenység, amely a közrend megzavarásának megelőzésére, a közvetlenül zavaró magatartás megakadályozására és a megzavart rend helyreállítására irányul.”³² A szerző álláspontja szerint „... a rendészet fogalmának egyetlen tényezőjeként, elegendő a közrend, melléje felesleges további elemként illeszteni a közbiztonságot, amely a közrendben bennefoglaltatik.”³³ E meghatározás megfogalmazásához vezető gondolatmenetre ráépülve, tisztázási céllal készült rövid dolgozat szavakban való eltéréssel hozott szerény eredményt. „A rendészet olyan állami, közigazgatási tevékenység, amely a közbiztonság megzavarásának megelőzésére, a közvetlenül zavaró magatartás megakadályozására és a megzavart rend helyreállítására irányul.”³⁴ Rövid kitérő megjegyzésként rá kell világítani arra, hogy az utóbbi fogalom alkotója, szinte személyeskedésig menő vehemenciával törekedett erőteljes bírálat alá vonni a rendvédelem kifejezés használatát, azonban a létjogosultság megkérdőjelezését is felvető megalapozási igyekezet mentén felsorakoztatott érvelés mellett sem sikerült áttörő gondolat együtttest megfogalmaznia. Felvetése mindössze azokat a megközelítési kritériumokat támasztja alá, amelyek az előzőekben kerültek kiemelésre.³⁵

A reneszánszát élő rendészet kérdéskörét rendészettudománnyá formáló törekvések és a következtükben elért eredmények nem tudnak kibújni abból a köpönyegből, amelyik a

lényegét takarja el, nevezetesen azt, hogy a „rendészettudomány” jelen helyzetében nem más, mint „rendőrtudomány”, azaz egy testületből, a rendőrségből táplálkozó ismeretek halmaza.³⁶

A rendészet valamint a rá tapadó fogalmak körében zajló elméleti kutatások, a hozzájuk kapcsolódó publikációs tevékenységek és a megtett illetőleg tervezett gyakorlati lépések napjainkban is leírhatatlan számú közreműködőt sorakoztatnak fel. E tényezők célozzák az egyes álláspontok igazolását, egyben tükrözik a változásokkal járó útkeresés bizonytalanságait is.

A rendvédelem fogalmi megközelítése

A rendvédelem fogalmát illetően olyan megközelítési, felosztási lehetőségek tárulkozhatnak fel a témakörben vizsgálódó előtt, amelyek a definíció alkotás során önállóan és együttesen, esetenként egymás körébe is hatolva bontakoznak ki.³⁷ Mindegyik definíciót érhetik bírálatok és pártolhatják támogató mondatok, azonban ismét ki kell jelenteni, hogy azok szubjektív választás eredményeként születnek meg. Így, illetőleg ezért, több fogalom valamint besorolás egymás melletti létezése nem zárható ki, sőt a maga nemében el is fogadható, ámbar utóbbival nem oldódik meg az értelmezés egységessége.³⁸ Az egyértelműség irányából fakadó elvárások számára a definíciók kavalkádjában is az a lényeg, hogy az egyes megközelítési módok eredményeként napvilágra kerülő kifejezések alatt mindenki ugyanazt értse, és ne történjenek félrehallások.

Megpróbáltatások elé állítja a témakör vizsgálóját az olyan publikáció, amelyben azt olvashatja, hogy „A jogtudománynak van használható rendvédelem fogalma, amely szerint a közigazgatásnak arról az ágazatáról van szó, ami jogsértőnek minősített emberi magatartásoktól a hatósági kényszer eszközeivel védi a társadalmat.”³⁹ A 44. sorszámmal jegyzett lábjegyzetben pedig olyan szerzőre (SZAMEL Lajosra) történt hivatkozás, aki a rendvédelem kifejezést nem használta, rendészet fogalommal viszont számos alkalommal alkotó módon foglalkozott. Az idézőjelbe tett mondatrész SZAMEL Lajos említett tanulmányában nem szerepel. Ez a megközelítés akkor sem fogadható el, ha a tanulmány készítője ismételen arra utal, hogy a szakirodalomban a rendvédelem és a rendészet kifejezéseket szinonimaként alkalmazzák. További bonyodalmat okoz az, ha a citált álláspontra más szerző is hivatkozik.⁴⁰

Ugyan nem képezi vonulatát e dolgozatnak a rendvédelem/rendvédelem-történet oktatásának a kérdésköre, de indokolt annak a jövőbeni/további szükségességére is utalni. A témához szorosan kapcsolódnak az edukáció elengedhetetlen kellékeként használatos tananyagok, melyek létrehozásához – úgy a konkrét elkészítéshez, mint a lektoráláshoz – célszerűnek látszik igénybe venni a szakterületen jártas személyek tudását. Az utóbbiak körében meglévő ismeretek tárháza jelentősen segítheti a rendvédelem és a rendvédelem-történet oktatása során a fogalmi illetőleg tartalmi megközelítést.⁴¹

Definíciók

OPÁL Sándor a hadtudomány és a rendvédelem kérdéskörét boncolgató írásában fogalmazta meg a következőket: „Az egyszerűség kedvéért nevezem rendvédelemnek mindazokat a tevékenységi formákat, amelyek az ország törvényekkel szabályozott alkotmányos belső rendjének fenntartására és folyamatos biztosítására irányulnak. A rendvédelem nem szűkíthető le sem a rendőrség, sem más rendészeti feladatokat ellátó szervezet munkájára. Egy ilyen új alapfogalom bevezetése még sokrétű tudományos vizsgálódást igényel”⁴² E definiálás tapogatózó törekvését tükröző, egy úttal útmutatónak is szánt gondolatokról említést tenni, inkább egyetértően lehet. A megközelítés tevékenységi/funkcionális, törvényi szabályozási és némiképp etimológiai/szemantikai vonatkozású, mely minősítés mellett kiemelkedő jelentőséggel ruházza fel szerzőjének törekvését az, hogy az elsők között igyekezett a rendvédelem fogalmának a megalkotására.

ZACHAR Józsefnek a rendvédelemmel illetőleg a rendvédelem történettel foglalkozó témafeldolgozásai érintenek politikai irányzatokat, történelmi és hadtudományi indíttatásokat egyaránt. Talán az általa is legkikristályosodottnak tartott fogalomban a tevékenységi és strukturális megközelítés mellett, más jellemzők kidomborítását is elvégezte. Az államvédelem fo-

galmának beemelésével, majd azt honvédelemre és rendvédelemre osztva jutott el ahhoz a definícióhoz, amely szerint a rendvédelem „az államrend belső támadással szembeni megvédésével kapcsolatos elvek, szervezetek, tevékenységek és a mindezeket meghatározó tényezők összessége.”⁴³

MEZEY Barna már a XXI. században juttatta kifejezésre, hogy a rendvédelem a rendészet keretein belül, annak egyik elkülönült funkciójaként működik. A rendvédelem nem más, mint „a rend megóvása a támadásoktól, erőszakos cselekményektől, veszélyektől.”⁴⁴

BEREGNYEI József a rendvédelem egy lehetséges meghatározását így rögzítette: „Az ország belső rendje, gazdasági, állambiztonsági jellegű titkainak, érdekeinek leginkább belső – kis részben külső – személyekkel, szervekkel szembeni védelme.”⁴⁵ Hozzáfűzte, hogy „Központi célfogalma szerintem a rend. A rend megvédése arra vonatkozó képesség, hogy a jogellenes emberi magatartásokból, megnyilvánulásokból származó veszélyek idejében felismerhetőek és elháríthatóak legyenek.”⁴⁶

BERNÁTH Mihály a rendészet lényegi elemének tekinti a rendvédelmet, amely „az állam (ha kell, kényszerítő) fellépése a közrendre veszélyes cselekmények megakadályozására vagy megtörésére.”⁴⁷ A rendvédelmi testületek egy közös elemmel rendelkeznek: ez a rendvédelem speciális fegyveres szolgálata. A rendvédelmi testületek pedig „mindazon szervek, amelyek az ország belső rendjének (a közrendnek) fenntartására akár kényszerítő erő alkalmazásával is hivatottak.”⁴⁸ Szükséges elhatárolásuk:

- a hadsereg (honvédség) keretébe tartozó fegyveres szervezetektől, mivel ezek tevékenységének célja nem a belső rend biztosítása, hanem az ország oltalmazása a külső támadásokkal szemben;

- az egyéb rendészeti funkciót ellátó hatóságoktól, amelyek bár ugyancsak a közrendet vigyázzák, de elkülöníti őket a szoros értelemben vett kényszerítő erő (a karhatalom, a fegyveres kényszerintézkedés) lehetőségének hiánya;

- a közvetetten szintén a rendet és a biztonságot szolgáló, de a „köz” fogalmától mégis távolabb álló fegyveres szervezetektől (pl. fegyveres biztonsági őrsg, mezőgazdasági őrszolgálatok, őrzővédő vállalkozások, stb.). Ők ugyanis nem az állam képében jelennek meg, a lakosság általános biztonságát nem állami úton szolgáló tevékenységet végeznek.

A közös elem kiemelésén kívül felsorakoztatott elhatárolási szempontok e megközelítést lényegre törőnek és az elfogadás irányába hatónak minősítik.⁴⁹

TEKE András munkadefinícióként határozta meg, hogy „A rendvédelem az államnak, a közigazgatási szerveknek, hatóságoknak, állampolgári szerveződéseknek, azok tagjainak az általános rendfenntartással, az általános biztonság, nyugalom, közrend fenntartásával, a szellemi és anyagi környezet megóvásával összefüggő olyan tevékenysége, amely közvetve vagy közvetlenül kihat a társadalmi lét minden, a biztonságon alapuló területére, a közösségi érdekérvényesítésre.”⁵⁰ A kissé bonyolultnak tűnő fogalmazás mellett a szerző utal a közérthető fogalomalkotás szükségességére is

Főiskolai kurzus oktatási segédletében lelhető fel az, hogy „A rendvédelem szűkebb értelemben nem más, mint meghatározott állami szervek által végzett állami tevékenység, amely a közrend és a közbiztonság fenntartására (védelmére), megzavarásának megelőzésére, a közvetlenül zavaró magatartás megszakítására és a megzavart rend helyreállítására irányul.”⁵¹ A rendvédelmi szervezeteket két csoportra osztja, nevezetesen belügyi rendészeti szervekre (rendőrség, határőrség, katasztrófa- tűz-és polgári védelem), valamint egyéb rendészeti szervekre (polgári nemzetbiztonsági szolgálatok, vám és pénzügyőrség, büntetés-végrehajtási szervezet, egyéb rendészeti szervek). A szerzőpáros szemantikai jellegű alapfogalom tisztázással is törekszik az egyértelműsítésre, kiemelve a rendet illetőleg köréje vont néhány kifejezést.⁵²

KÖKÉNYESI József vitairatában közzétett meghatározását axiómaként használja. E szerint „A rendvédelem a végrehajtó hatalom részét alkotó, egységes központi irányítás alatt működő speciális közigazgatási szervek (rendőrség, adórendőrség, pénzügyőrség, határőrség) feladatrendszeréhez kapcsolódó különös közigazgatási hatáskörök gyakorlásának rendszere, amelynek központi elemei a közvetlen, legitim fizikai kényszer alkalmazásának és az azonnali intézkedés (»jelenléti« határozat) megtételének joga, illetve a nyomozati (bűnfelderítési) jog-

kör. A rendvédelem szervezete - jogszabályi felhatalmazás alapján – célszerűségi, gazdasági, szakmai módszertani okok következtében ellát közigazgatási rendészeti feladatokat.”⁵³ A szerző a rendészet egyik elemének tekinti a rendvédelmet, a másikat közigazgatási rendészetnek nevezi. „A közigazgatási rendészet a végrehajtó hatalom részét alkotó általános közigazgatási szervek feladatrendszeréhez kapcsolódó, a jogrend megsértésének megelőzése, a bekövetkezett jogsérelem megállapítására, a megsértett jogrend helyreállítására és a jogrend megsértőivel szembeni közigazgatási szankció kiszabására irányuló hatáskörök gyakorlása a közigazgatási (szabály-sértési) eljárást szabályozó jogszabályok keretei között.”⁵⁴

A Magyar Rendészettudományi Társaság szakmai szócikkek gyűjteményében a rendvédelem kifejezés alatt található:

„(1) A rendvédelmi szerveknek a közrend-közbiztonság védelme fenntartása céljából folytatott tevékenységeinek összessége.

(2) Az állam közigazgatási belső védelmi ágazataihoz tartozó rendvédelmi és nemzetbiztonsági szervek minden olyan céltudatos tevékenysége, mely az ország jogszabályokkal határolt, alkotmányos belső rendjét biztosítja.

(3) A közigazgatási szerveknek, hatóságoknak, a gazdaság szereplőinek, az állampolgári szerveződéseknek, azok tagjainak az általános rendfenntartással, az általános biztonság, nyugalom, közrend fenntartásával, a szellemi és anyagi környezet megóvásával összefüggő olyan tevékenysége, amely közvetve, vagy közvetlenül kihat a társadalmi lét minden, a biztonságon alapuló területére, a közösségi érdekérvényesítésre.”⁵⁵

FINSZTER Géza eljutott egy olyan fogalom meghatározási kísérlethez, amely átvezet a törvényi szabályozás területére. A Rendőrségről szóló törvény alapján folytatott elemzés terméke szerint „a rendvédelem, a rendvédelmi szervek szakirányú tevékenysége, amelynek során rendvédelmi feladatokat látnak el, rendvédelmi funkciókat teljesítenek, rendvédelmi hatósági jogköröket gyakorolnak.”⁵⁶ Ez a nyilvánvalóan igaz, de tulajdonképpen önmagából kiindulva önmagába visszatérő gondolat sor, definíciónak nehezen fogadható el, főleg akkor, ha fókuszpontba kerülnek a szerző korábban érintett azon álláspontjai, amelyek szerint a rendvédelem és a rendészet egymás szinonimái továbbá, hogy van a jogtudománynak használható rendvédelem fogalma.⁵⁷

Jogterületi megközelítés

Az emberek közösségekbe tömörülése, már hozott az egyes csoportok számára követendő magatartásokat, betartandó szabályokat, összefoglalóan szokásokat, vagyis kialakult egyfajta rend és annak védelme, később fenntartása is. A korai közösségek ez irányú megnyilvánulását illetően annak bizonyos részeit váltotta fel a jog (hosszú időn át szokásjog) és az állam megjelenésével, az elkülönült fegyveres közhatalom/karhatalom.⁵⁸

Az állami rendvédelem tehát minden bizonnyal egyidős az állammal, jöllehet az egyes szervezetek elnevezései eltérőek voltak, úgyszintén a hatalom rendszerében elfoglalt helyük. Az idő haladtával bekövetkezett változások jól tetten érhetőek. E sorokkal a jogterületi megközelítés némiképpen átlép a történelemi/történeti síkra, ha úgy tetszik dimenziókba, azzal a megjegyzéssel, hogy a törvényi szabályozás vizsgálata jelen tanulmányban azokra a magyar jogszabályokra terjed ki, amelyek tartalmazzák a rendvédelem kifejezést, valamilyen formában meghatározzák a rendvédelem fogalmát illetően a rendvédelmi szervek körét, s általuk bizonyos aktualitást is takarnak.

Jelezni szükséges, hogy a rendvédelem-történet átfogó alapművének kitétele szerint a jogágak területeinek meghatározására Európában a XVII-XIX. században került sor „tehát csupán a XIX-XX. századi fejlődés taglalásakor vállalkozhatunk a definiálás feladatára.”⁵⁹ A definíciót tartalmazó jogterületi besorolást illetően pedig az alkotó kollektíva a következőképpen fogalmazott „A rendvédelem, tehát az állam (ha kell kényszerítő) fellépése a közrendre veszélyes cselekmények megakadályozására vagy megtörésére, vitathatatlanul a

közjoghoz tartozik. Azon belül is a rendészet egyik ágát képezi, s mint ilyen, a közigazgatás, a közigazgatási jog részének tekinthető.”⁶⁰

A rendvédelmi jogot a rendvédelmi szervekre vonatkozó jogszabályok összessége alkotja, alkothatja. E jogszabályok a rendvédelmi testületek jogállását, feladatait, szervezetét és működését állapítják meg. A tételes rendvédelmi jogot a hatályban lévő rendvédelmi jogszabályok jelentik. Ezek rendelkezéseit kell alkalmazni, meghatározásait a joggyakorlásban illetőleg a mindennapi működésben elfogadni, természetesen azzal a megjegyzéssel, hogy a tudomány álláspontja illetőleg a különböző vizsgálódások eredményezhetnek eltérő definíciókat, értelmezéseket.

Besorolási mód

Napjaink jogterületi vonatkozásában a rendvédelem egy besorolási mód is, melynek belső tartalma itt is változó, oly formában, hogy testületek kerülnek be illetőleg ki a szabályozás köréből.

Egy adott szervet érintő változás érzékeltetését kitűnően szolgálja a Határőrség alkotmányos szabályozása, az ezredfordulót követő évtizedben. A jogalkotó által a besorolás és egyúttal a testületek fogalmi megközelítése fő szempontjának tekintett feladatkörből kiinduló általános indoklás szerint „A Határőrség feladatait tekintve nem az ország területét a külső fegyveres támadásokkal szemben védelmező Magyar Honvédséghez, hanem a belső rendet fenntartó rendvédelmi szervekhez áll közelebb, ezért a törvény megváltoztatja a Határőrség jogállását, amikor fegyveres erőből rendvédelmi szervvé minősíti át.”⁶¹

További, rendkívüli horderejű változás érintette a Határőrséget illetőleg a Rendőrséget a 2007. évi Alkotmány módosítás nyomán,⁶² amely a Határőrség megszűnését jelentette, s egyúttal azt is, hogy a Határőrség feladatait a Rendőrség veszi át.⁶³ A változások eredményeképpen a Határőrség kikerült a rendvédelem napi fogalmi köréből, de bent maradt a rendvédelem-történet kutatási területében.

Törvényi szabályozás

A kérdéskör fontosságára való figyelemmel indokolt rávilágítani arra, hogy a rendvédelem fogalmát illetőleg az egyes testületek besorolását, definiálását tekintve a törvényi szabályozás eklektikusságot mutat. Egyúttal, az érzékeltetés követelményeként, masszív készletet mutatkozik bizonyos részletességű és terjedelmű – korántsem teljes körű – kifejtés irányába, mivel a kifejezés törvényi megjelenését követő időszakban több a témakört érintő jogszabályi változás következett be.⁶⁴

A 2011. XII. 31-ig hatályban lévő, többször módosított Alkotmány, fejezet címben tartalmazta a „rendvédelmi szervek” kitételt, alattuk megnevezve a Rendőrséget – 2007. XII. 31-ig a Határőrséget – és a nemzetbiztonsági szolgálatokat.⁶⁵ A következő év január 1-jén hatályba lépett Magyarország Alaptörvénye a rendvédelem kifejezést nem említi ugyan, de önálló cikkben szabályozza „A rendőrség és a nemzetbiztonsági szolgálatok” alapvető feladatát, irányítását, a hivatásos állomány párton és politikai tevékenységen kívülségét, valamint azt, hogy a szervezetükre és a működésükre vonatkozó szabályokat sarkalatos törvény határozza meg.⁶⁶

Hazánkban, jogszabályi szinten elsőként az 1993. évi honvédelmi törvény rögzítette a rendvédelmi szervek körét. „A rendőrség, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok, a büntetés-végrehajtási testület, a vám- és pénzügyőrség, a polgári védelmi szervek, valamint a hivatásos állami és önkormányzati tűzoltóság (e törvény alkalmazásában, a továbbiakban együtt: rendvédelmi szerv).”⁶⁷ A közel két évtized elteltével történt, honvédelmet érintő, újabb szabályozás⁶⁸ az értelmező rendelkezésekben határozta meg a rendvédelmi szerveket, melyeknek csoportjából kikerültek a polgári védelmi szervek, a hivatásos állami és önkormányzati tűzoltóság valamint a Vám- és Pénzügyőrség. Bekerült a hivatásos katasztrófavédelmi szerv valamint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal.

A rendőrségről szóló törvény⁶⁹ nem említette a polgári nemzetbiztonsági szolgálatokat, de beemelte a Határőrséget.

Az államtitokról és a szolgálati titokról⁷⁰ a büntetés-végrehajtási szervezetről⁷¹, a nemzetbiztonsági szolgálatokról⁷² a polgári védelemről⁷³ és a minősített adat védelméről⁷⁴ szóló törvények egyaránt az értelmező rendelkezéseikben határozták meg a rendvédelmi szerveket.

Az időközbeni módosítások eredményeképpen kikerült a rendvédelmi szervek felsorolása a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény és a rendőrségről szóló törvény rendelkezéseiből, vagyis e testületek hatályos törvényszövegében nem szerepelnek.

A fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról⁷⁵ szóló törvény kiemelte a polgári nemzetbiztonsági szolgálatokat a rendvédelmi szervek köréből és létrehozta a „fegyveres szervek” csoportját, amely lefedi a honvédelmi törvénybe foglalt rendvédelmi szervek körét.

A központi államigazgatási szervekről, valamint a kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról⁷⁶ szóló törvény szerint rendvédelmi szerv a Rendőrség, a Határőrség, a Polgári Védelem, a Vám- és Pénzügyőrség, a büntetés-végrehajtási szervezet, az állami és hivatásos önkormányzati tűzoltóság, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok. Ugyanezen tárgyban hozott második jogállási törvény⁷⁷ 2010-ben rendvédelmi szervekként a rendőrséget, a büntetés-végrehajtási szervezetet, a hivatásos katasztrófavédelmi szervet és a polgári nemzetbiztonsági szolgálatokat sorolta fel.⁷⁸

A 2015-ben született a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról⁷⁹ szóló törvény alkalmazásában rendvédelmi szervnek tekintendők a következő rendvédelmi feladatokat ellátó szervek: az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv; a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv; a terrorizmust elhárító szerv (az előbbi szervezetek együtt: Rendőrség); a hivatásos katasztrófavédelmi szerv; a büntetés-végrehajtási szervezet; az Országgyűlési Őrség;⁸⁰ a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok; valamint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal.

A jogalkotó az egyes törvények esetében rögzítette azt a rendelkezését, hogy „e törvény alkalmazásában rendvédelmi szerv” azaz, az adott felsorolásban vagy más módon megnevezetten.

Az egyes testületek minősítése

A rendvédelmi szervek körének meghatározásán túl, a törvényi szabályozás alapvetően az egyes testületek szervezetének, jogállásának és feladatainak körében tér ki a rendvédelmi minősítésre illetőleg a szervek fogalom meghatározására. Előfordul, hogy a törvény valamely ráutaló rendelkezésében mondja ki azt, hogy az adott testületet rendvédelmi szervnek kell tekinteni. A szervek fogalom meghatározásai ugyan azokkal a nehézségekkel küszködnek, mint a rendvédelem definíciója. E terület érintése azért indokolt, mert itt lelhető fel a jogalkotó azon álláspontja, amely szerint van fegyveres rendvédelmi szerv és nem fegyveres rendvédelmi szerv, valamint e helyeken szerepel az állami kitétel is, amely szoros kapcsolatban van az illetékességgel valamint a központi/centrális irányítással.

A már említett módosító rendelkezések természetesen változásokat is hoztak.

A rendőrségi törvény a szervezet és jogállás keretében fogalmazta meg azt, hogy a Rendőrség állami, fegyveres rendvédelmi szerv.⁸¹

A nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény is a szervezet és jogállás cím alatt rögzítette, hogy a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok a kormány irányítása alatt álló, az ország egész területére kiterjedő illetékességgel rendelkező, önálló gazdálkodást folytató költségvetési szervek. A rendvédelemről pedig, a már korábban említetteken túl, az értelmező rendelkezések körében szólt. „Eltérő rendelkezés hiányában, ahol jogszabály rendvédelmi vagy rendészeti szerveket említ, azon a polgári nemzetbiztonsági szolgálatokat is érteni kell.”⁸²

A büntetés-végrehajtási szervezetről rendelkező törvény szintén a jogállás meghatározása körében, a feladat felsorolás zárásaként rögzítette, hogy a testület állami, fegyveres rendvédelmi szerv.⁸³

A tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló törvény szerint a hivatásos tűzoltóság egységes elvek alapján szervezett rendvédelmi szerv.⁸⁴ A hatályos katasztrófavédelmi törvény és a hatályos módosított tűzoltósági törvény sem tartalmazza minősítésként a rendvédelem kifejezést, ugyanakkor a törvényi szabályozások alatt érintett hatályos jogszabályok igen.

A katasztrófavédelemről szóló törvény az általános szabályaiban egymás után említi a rendvédelmi szerveket és a Nemzeti Adó és Vámhivatalt, mint a katasztrófavédelemben résztvevő szerveket.⁸⁵ A fegyveres biztonsági őrsegről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatról szóló törvény szintén egymás után, külön-külön nevezi meg a rendvédelmi szerveket és a Nemzeti Adó- és Vámhivatalt és a jogállásról szóló törvényre utal vissza a rendvédelmi szervek meghatározását illetően.⁸⁶ A közterület-felügyeletről szóló törvény is a rendvédelmi szervektől külön szervként említi a Nemzeti Adó- és Vámhivatalt.⁸⁷ A Nemzeti Adó- és Vámhivatal külön említése arra utal, hogy e jogszabályok megalkotásakor a Nemzeti Adó és Vámhivatalt a törvényhozó nem tekintette rendvédelmi szervnek. Ugyanakkor a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló törvény alkalmazásában rendvédelmi szervnek minősül, legalábbis a hivatásos állomány tekintetében. E törvény megjegyzi, hogy az Országgyűlési Őrség és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal hivatásos állományának (pénzügyőrök) szolgálati viszonyára a rájuk vonatkozó törvények eltéréseit figyelembe kell venni.⁸⁸

A Vám- és Pénzügyőrségről szóló törvény már a bevezetőben utalt a rendvédelemre, a jogállás alatt pedig rögzítette, hogy a testület fegyveres rendvédelmi szerv.⁸⁹ A Vám- és Pénzügyőrség helyébe lépő Nemzeti Adó- és Vámhivatal fegyveres rendvédelmi feladatokat is ellátó kormányhivatalként szerepel a rá vonatkozó törvényben.⁹⁰

A jogterületi megközelítés vizsgálata terjengősségnek is tűnhet, de mivel fontos részterületet érint, mégis szükségesnek látszott az e vonatkozású bemutatás. Különösen a hatályos törvényi szabályozás megkerülhetetlen. SZIKINGER Istvánnak 1998-ban a hatályos jog alapján kialakított véleménye szerint a rendvédelem „nem alkalmazható az állami tevékenység valamely részének tartalmi megragadására. Úgy tűnik valójában inkább meghatározott normák szervei hatályának megjelölésére használta a jogalkotó...”⁹¹ E megállapítások napjainkra vonatkozóan az időközbeni jogszabályi változások tükrében is csak részben kérdőjelezhetők meg. Történtek erőfeszítések és a tartalmi kitöltést illetően előrelépések is a jogalkotó részéről, mégis definitív megoldást eredményező áttörést nem sikerült elérni.

Társasági álláspont

A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság álláspontjába történő összefoglaló bepillantás sarkalatos elemek kiemelésére törekszik.⁹²

A Társaság, alkotó kollektívája 1995-ben a már érintett definíciót fogalmazta meg: „A rendvédelem, tehát az állam (ha kell kényszerítő) fellépése a közrendre veszélyes cselekmények megakadályozására vagy megtörésére...”⁹³

PARÁDI József 2002-ben a rendvédelem és a rendvédelem-történet fogalmának születéséről a következőket adta elő: „A korábbi fogalomrendszer nem volt alkalmas arra, hogy téren és időn átívelő módon összefogja a rendfenntartás történetét, mert napjaink helyzetének fogalmi tükröződését alkotta. Következésképpen alkalmatlan volt más korok, alapvetően eltérő rendvédelmi helyzetének a kifejezésére. Ezért hoztuk létre a rendvédelem, rendvédelem-történet fogalmát a nyolcvanas és kilencvenes évek fordulóján. [...] A rendvédelem fogalmát soha nem kötöttük egy rendvédelmi modellhez. Mindig gyűjtő fogalomként használtuk.”⁹⁴

A Társaság honlapjának címlapján olvasható, hogy „Álláspontunk szerint a rendvédelem nem diszciplína, hanem tevékenységet jelöl, amelynek elméleti alapjait számos tudományterület eredményei alkotják. A rendvédelem-történetét gyűjtőfogalomnak tekintjük, amelybe – tértől és időtől függetlenül – beletartozik az egyetemes történelem során megvalósult valamennyi rendvédelmi modell. A különböző korok rendvédelmi modelljei és azok válto-

zásai alkotják a rendvédelem-történetet.”⁹⁵ Napjainkban nyilvánvalóan alapvetően a büntetés-végrehajtási őrség, a csendőrség, a határőrség, a pénzügyőrség, a rendőrség és a testőrség. „E fegyveres testületek azok, amelyek a polgári korban az ország belső rendjének védelmére akár kényszerítő erő – jelen körben karhatalom – alkalmazásával is hivatottak.”⁹⁶

A 2006-ban közreadott repertóriumban az elnöki előszó leszögezte, hogy a rendvédelem-történet fiatal diszciplína, amelybe „éppen úgy beletartoznak a demokráciák, mint a diktatúrák rendvédelmei,”⁹⁷ vagyis a gyakorlatban már megvalósult valamennyi rendvédelmi forma. A rendvédelem-történet „nem kirekesztő jellegű függetlenül attól, hogy a jelenlegi értékrendünkkel az adott korban és térségben megvalósuló rendfenntartás milyen mértékben áll összhangban.”⁹⁸

A Társaságot bemutató írásból pedig a következő lényegi gondolatok kerültek kiemelésre. „A rendvédelemhez tartozónak tekintjük valamennyi állami és önkormányzati, a rendfenntartásra specializálódott fegyveres szervezetet. E testületek struktúráját, diszlokációját, feladataikat, működésüket, jogi meghatározottságukat, felszereltségüket, személyi állományuk képzési, szociális, gazdasági és erkölcsi helyzetét is a fogalom részének tartjuk. A fogalomkör integráns részének tekintjük továbbá e testületek vezetését, irányítását, szolgálati metodikáját, az együttműködést, továbbá a szimbólumrendszerüket.”⁹⁹

A szerző nézete

A kutatás, közreadás kapcsán figyelemre méltónak mutatkoznak a Magyar Történelmi Társulat elnökének éppen egy évszázados szavai. Az 1915. III. 11-i közgyűlésen a történetnyomozását ajánlotta kellő kritikával, az összegyűjtött történelmi kincsek értékéről pedig kijelentette „de mily korlátolt ezek haszna, ha csak néhány szaktudós kezein forognak, s a társadalomba a nemzet nagy tömegébe nem hatolnak be.”¹⁰⁰ S ide kívánczik egy még távolabbi időből származó, reformeszméről írt könyv befejező gondolata is: „Mert míg a külföldnek minden másod-, harmadrendű íróit a politika, a philosophiai jog terén ismerjük, sőt közintézeteinkben tanítjuk, addig magunkról oly keveset tudunk; helytelenül.”¹⁰¹

A rendvédelem illetőleg a rendvédelem-történet kifejezések születése olyan határt is jelent, amely felveti azt a kérdést, miként nevezendő a megelőző időszak rendvédelmi tevékenysége? A válasz kézenfekvő; rendvédelmi tevékenységnek. Akkor is, ha a rendvédelem szó használatának egyik bírálója, helytelen fogalmazással ugyan, de, megjegyezte, hogy a „rendvédelem megnevezés visszamenőleges hatályúvá vált, azaz a legrégebbi időktől elkezdték alkalmazni.”¹⁰²

Egy domináló gondolat erejéig vissza kell nyúlni CONCHA Győzőnek a XIX.-XX. század fordulóján megfogalmazott álláspontjához, melynek lényege, hogy a rendőrség – s nyilvánvalóan a többi rendvédelmi szerv is – feltétel biztosító tevékenységet folytat vagyis „a rendnek érvényesülését lehetőségessé tenni, nem magát a rendet.” A rendőrség közvetve járul csak az állam céljához, mivel „A rend az emberi erőknek, javaknak, tevékenységnek belső összefüggése, a rendőrség pedig e belső folyamatnak csak időleges, külső támogatója [...] sehol sem bírja a rendet magát, csak annak feltételeit biztosítani.”¹⁰³ CONCHA Győző túllépve az állami jelzőn kategorikusan és mondhatni egyszerűen fogalmazott, amikor kijelentette; az állam és társadalom rendje együtt alkotják a közrendet.¹⁰⁴ Később még egy rendet a természet, az elemek rendjét is érintette.¹⁰⁵

Definiálás szűkebben és bővebben

E tanulmány szerzője a definíció megfogalmazása kapcsán alapvetően az etimológiai, a szemantikai,¹⁰⁶ a történeti és a törvényi szabályozási megközelítéseket tekinti kiindulópontoknak.¹⁰⁷ Folytatásként rá kell világítani néhány megközelítési elemre is. Többek között arra, hogy mi a történetiség, a rend, a védelem, melyek az érintett testületek illetőleg szervek, vannak-e kötelező, súlyozó vagy kizáró elemek, elvek. Ezekre is tekintettel a rendvédelem 1992 tavaszán történt definiálásakor e sorok írója a használt kifejezéseket illetően a Magyar Értelmező Kéziszótár szócikkeinek figyelemvételével járt el.¹⁰⁸

Az előző gondolatok mentén haladva meg is fogalmazható egy szűkebb, alap vagy általános definíció, melynek kibontásával érhető el a szélesebb tartalommal kitöltés továbbá egy bővebb definíció. Utóbbiakhoz a meghatározott testületek konkrétságában juthatunk el, felhozva olyan súlyozott jellemzőket, kitételeket, amelyek a tevékenységre, a fegyveres jellegre és a kényszer alkalmazásának lehetőségére mutatnak rá. Ezek többnyire a meghatározott testületek funkciójában, jogállásában, szervezetében kerülnek rögzítésre. Jelezni szükséges, hogy nemcsak a jogalkotó által, hanem közösségek által megalkotott szabályokról is szó van, s nem csak olyanokról, amelyek mögött fellelhetők az állami rendelkezések. A közösségek – ha nem az államot illetőleg a társadalom teljességét illetőleg jelentős csoportosulását tekintjük a közösségnek – rendjére vonatkozó szabályok jobbra nem állami indítványok.¹⁰⁹

A kiindulópontok és a megközelítési elemek vezetnek el az általános (absztrakt) definícióhoz, amely így megalkotva megfelel a tudományos elvárásoknak is.

A rendvédelem szűkebben nem más, mint a mindenkor fennálló jogi, valamint közösségi szabályozás létének, az általuk kitűzött célok feltételeinek a biztosítása, illetőleg a biztosításukért folyó harc, meghatározott testületek által.

E definíció kibontása során hangsúlyozni szükséges, hogy az adott közösségnek illetőleg az országnak a belső rendjéről van szó. Utóbbinak a védelmére a karhatalommal történő kényszerítő fellépés egyértelműen lehetőség, s az előbbieket esetében sem zárható az ki. Az ország biztonságának oltalmazása a honvédelem területére esik.

A meghatározott testületek konkrétsága alapvetően három megközelítési területen keresztül – törvényi szabályozottság, fegyveres jelleg, állami/önkormányzati vagy társadalmi/magán jelleg – vezet el a formák, típusok kérdésköréhez és rájuk alapítottnak a tartalommal kitöltéshez valamint egy tetszőleges bővebb definícióhoz.

A rendvédelem bővebb – köznapi, konkrét – fogalma kevésbé definitív, sokkal inkább egy kibontó természetű, a szűkebb fogalmat befogadó, abból kiinduló módszer terméke, amely nem nélkülözi a szubjektív vonásokat sem, azaz a tartalommal kitöltő álláspontját. Alapvetően gyűjtőfogalom bizonyos súlyozó elemekkel, amelyek a formák, típusok ruházatában jelennek meg. Minden bővítés egy úttal az alap definíció tartalmának szűkítését is jelenti, és magán viseli a történetiség illetőleg a jogi szabályozottság jegyeit.

Formák, típusok

A tipizálásnak a polgári magyar állam időszakában használatos egyik módszere alapján a polgári-, vagy katonai jelleg szerint különböztethetők meg a rendvédelmi szervezetek. Katonai őrtestületnek nevezték azokat a rendvédelmi szervezeteket, amelyeknek a személyi állománya katonai rendfokozatot viselt és a testület belső függelmi viszonyai is katonaiak voltak. E testületek tagjai számára a katonákra általában vonatkozó jogosultságok és kötelezettségek vonatkoztak. Ezzel szemben polgári őrtestületnek minősültek azok a rendvédelmi szervezetek, amelyeknek a személyi állományára a hivatalnoki szabályozások vonatkoztak és e testületek tagjai nem katonai, hanem testületi rangfokozati rendszer rangjait viselték. E felosztás szerint katonailag szervezett rendvédelmi őrtestületek voltak: a Magyar Királyi Csendőrség, a Magyar Királyi Nemesi Testőrség és a Magyar Királyi Darabont Testőrség, a Magyar Királyi Képviselőházi Őrség és a Magyar Királyi Koronaőrség. Polgári jellegűek a rendőrségek.¹¹⁰

A bűnmegelőzés és a veszélymegelőzés bizonyos társadalmi és magánszervezetek tevékenységében is kiemelkedő szerephez juthat. Erre utal a magyar rendvédelem civil szerveződései megnevezéssel keretet adó gondolat, amely nem takar ugyan teljes körű tipizálási szempontokat, de beemeli a rendvédelem-történet érdeklődési körébe a korábban, a figyelem homlokterén kívül elhelyezkedő testületeket és érzékelteti, hogy a rendvédelem a polgári állam időszakában nem testületet, hanem egy organikus rendszert jelentett, amelyben helye volt az állami, önkormányzati, társadalmi és magán szervezeteknek egyaránt.¹¹¹

Hazánk hatályos jogszabályi rendelkezései is felölelnék egy olyan csoportot, amely tulajdonképpen lefedi az előzőekben civil szerveződéseként említetteket. A jogalkotó által

kiemelésre került „rendészeti feladatokat ellátó” minősítés nem zárja ki a rendvédelmet, sőt, a rendészet természetéből adódóan magába foglal rendvédelmi tevékenységet is. Az e körbe sorolt egyéni munkavégzőket illetően a kérdéses testületeket azonban, ugyanúgy nem sikerült teljességükben definiálni valamint tartalommal megtölteni, mint a már tárgyalt rendvédelmi szerveket. Mindezekből kifolyólag a törvényi szabályozások néhány jellemzőjének bemutatása nem tekinthető haszontalannak.¹¹²

Az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről szóló törvény¹¹³ alkalmazandó a formaruházat tekintetében a fegyveres biztonsági őrre; az alkalmazási feltételek, az intézkedéssel, kényszerítő eszközzel szembeni panasz és kivizsgálása, valamint a képzés és vizsgáztatás tekintetében a személy- és vagyonőrre; a természetvédelmi őrre; az erdővédelmi szolgálat tagjára; a hegyőrre; a formaruházat kivételével a hivatásos vadászra; a rendészeti feladatokat ellátó erdészeti szakszemélyzetre; a rendészeti feladatokat ellátó jogosult erdészeti szakszemélyzetre; a halászati őrre; a közterület-felügyelőre; az önkormányzati természetvédelmi őrre; a mezőőrre.¹¹⁴ A mezőőr, a hegyőr, a halászati őr, az erdőőr, a természetvédelmi őr és a hivatásos vadász szolgálatának ellátása során lőfegyvert tarthat magánál, intézkedésének kikényszerítése céljából pedig vegyi eszközt.¹¹⁵ A felsorolásban szereplő személyek munkatevékenységüket törvényi rendelkezéseknek alávetetten végzik.

Külön törvényekre is utalva, de egyazon törvény szabályozza a fegyveres biztonsági őrseget, a természetvédelmi őrszolgálatot, a hegyőrseget és a mezei őrszolgálatot.¹¹⁶ Itt sem vitatható az őrszolgálatok rendészeti feladat végrehajtása, de rendvédelmi tevékenységük sem. Az utóbbit támasztják alá a törvényi megfogalmazások, annak ellenére is, hogy a rendvédelmi szervekre külön utalás is történik.¹¹⁷ A törvényi rendelkezés szerint a fegyveres biztonsági őrseg, őrzési feladatokat ellátó, szolgálati fegyverrel és más kényszerítő eszközzel rendelkező, sajátos jogokkal felruházott biztonsági szervezet.¹¹⁸ A természetvédelmi őrszolgálat, a mezei őrszolgálat és a hegyőrseg tagjai formaruhával ellátott, intézkedésre jogosult hivatalos személyek.

A személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló törvény¹¹⁹ bevezetőjében célként fogalmazta meg a közrend, a közbiztonság javítását, ezek részeként a személy- és vagyonvédelem bűnmegelőzési hatékonyságának fokozását illetően a személyesen továbbá a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi, valamint magánnyomozói szolgáltatás törvényességének erősítését. A törvény által felölelt foglalkozási kör a magánrendőrség fogalmába tartozó terület, ezért egyértelműen rendvédelmi tevékenység, amely természetesen nem zárja ki rendészeti feladatok teljesítését. E törvény alkalmazásában személy- és vagyonvédelmi tevékenységnek minősül a természetes személyek életének és testi épségének védelme; az ingatlan, illetve ingóság őrzése; a szállítmány kísérése, pénz és érték szállítása; a rendezvény biztosítása továbbá az előzőekben felsorolt tevékenységek szervezése és irányítása.¹²⁰

A polgárőrségről szóló törvényben¹²¹ rögzítésre került, hogy a közbiztonság és a közrend megteremtése és fenntartása az állam alapvető joga és kötelessége. A részt venni kívánó, a környezetük biztonságáért felelősséget érző állampolgárok számára a polgárőrség nyújt cselekvési lehetőséget. A polgárőr egyesület alapfeladatként a helyi közrend és közbiztonság védelme, valamint a bűnmegelőzésben való közreműködés érdekében közterületi járőrszolgálatot, figyelőszolgálatot, a közúti baleset helyszínén, valamint bölcsőde, óvoda, általános és középiskola közvetlen közelében jelzőőri tevékenységet lát el.¹²² A rendvédelemben való részvétel a polgárok távolabbi időkre visszanyúló kötelessége, amely a helyi rendelkezéseken túl a XIX. század elejétől több hullámban a központi hatalom szorgalmazását is bírta.

A települési önkormányzat a közterületi rend és tisztaság védelméről, a tömegközlekedési eszközök használati rendjének fenntartásáról, az önkormányzati vagyon védelméről közterület-felügyelet vagy közterület-felügyelő útján gondoskodhat. A feladatkörében eljáró felügyelő hivatalos személy. A felügyelet feladata többek között, közreműködni a társadalmi bűnmegelőzési feladatok megvalósításában, a közbiztonság és a közrend védelmében. A

rendvédelmi szervvel, a Nemzeti Adó- és Vámhivatallal együtt eljáró felügyelő a rendvédelmi szerv, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal segítője.¹²³

Az előzőekben kifejtettek alapján Magyarország XIX-XXI. századi rendvédelmi testületei/szervei lehetnek az alábbiak.

Allami szervezetek: büntetés-végrehajtási őrőség, csendőrség, erdőőrőség, fegyveres biztonsági őrőség, folyamőrőség, gátrendőrség, határőrőség, képviselőházi őrőség, koronaőrőség, országgyűlési őrőség, pénzügyőrőség, rendőrség (fővárosi államrendőrség, határrendőrség, fiu-mei rendőrség), természetvédelmi őrszolgálat, testőrség, tűzoltóság, vám- és adóőrőség (Nemzeti Adó- és Vámhivatal), vasút-posta pálya- és távírda őrőség, vörösőrőség.

Önkormányzati szervezetek: erdőőrőség, gátrendőrség, közterület felügyelet, rendőrség (hegyrendőrség, mezőrendőrség), természetvédelmi őrszolgálat, tűzoltóság.

Társadalmi szervezetek: gátrendőrség, nemzetőrőség, polgárőrőség, tűzoltóság.

Magánszervezetek: erdőőrőség, gátrendőrség, magánkutatás (magánnyomozás), testőrség (személyvédelem), tűzoltóság, vagyonőrőség (vagyonvédelem, biztonságtechnika), vasúti pályaőrőség.

Rendvédelem-történet

A Szemere Bartalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság előzőekben közreadott álláspontjának elfogadása illetőleg azzal való egyetértés mellett hangsúlyozni kell azt, hogy történeti kitekintésben a rendvédelem bizonyos témaátfogó jelentést takar, a kutatás tárgyát öleli fel, amelyet a téma tudományos művelői töltenek meg tartalommal. E mögött döntően tevékenységi és szervei megközelítés húzódik.

A rendvédelem története a különböző korok rendvédelmét foglalja magába, beleértve a tevékenységet és a végrehajtást végzőket – egyéneket és testületeket – egyaránt. Kutatási köre tágabb, mint a napi fogalomhasználatban fellelhető rendvédelmi szervek illetőleg azok működése.

Záró gondolatok

Mivel a rendvédelem e dolgozat elején a közigazgatás kebelébe került besorolásra, ezért indokoltnak látszik kitérni a közigazgatás bizonyos vonatkozásaira is.

A közigazgatástani törekvésre vonatkozóan a kiegyezés tekinthető kiindulásnak, mivel „1867 előtt a magyar közigazgatás-tudománynak egyszerűen nem volt tárgya [...] mert nem létezett előbb a felvilágosult abszolutizmus, majd a polgári forradalom eszméivel összhangban lévő magyar közigazgatás.”¹²⁴

GRÜNWARD Béla szerint a közigazgatás az állam cselekvése. A szorosan vett közigazgatás feladatai között felsorolta a közbiztonság fenntartását; a közrend és csend biztosítását; a közerkölcsiséget sértő, életet és egészséget veszélyeztető, az úti, vízi, tűzi, építészeti, mezői, erdészeti, vadászati, halászati rendészet szabályaiba ütköző, tények megakadályozását s megfenyítését.¹²⁵

EGYED István a következő meghatározást adta: „A közigazgatás a végrehajtó hatalom gyakorlása és ezzel a közigazgatási feladatok megvalósítása.”¹²⁶

CSIZMADIA Andor a közigazgatást több helyen is a konkrét ügyek intézésének nevezte, egyúttal jelezve, hogy annak teljesítését központi és önkormányzati szervek hajtották végre. Rámutatott arra, hogy az állami és az önkormányzati közigazgatás között nincs ellentét, hiszen az önkormányzati közigazgatás is állami.¹²⁷ Ezt hangsúlyozta TOMCSÁNYI Móricz¹²⁸ és MAGYARY Zoltán¹²⁹ is.

A rendvédelem felhozott definíciói napi megközelítésűek, azaz többnyire a hatályos jogi szabályozására épülnek, de legalábbis az állam és a jog létének erőteljes figyelembevételével kerültek megalkotásra. Akkor is, ha nem nélkülöznek általánosításra törekvő gondolatokat. Jobbára az állami feladat meghatározás illetőleg végrehajtás tapintható ki és figyelmen kívül maradnak az államhoz nem tartozó, attól távol álló közösségek rendvédelmi tevékenységei. A jogszabályokban az állami feladat kiemelését valamely formában követi az ország egész területére vonatkozó illetékesség meghatározása és a centrális irányítás hangsúlyozása.¹³⁰

A törvényi szabályozásokból jól kivehető a jogalkotónak azon elválasztó szándéka, amely a rendvédelmi szerveket és a rendészeti szerveket külön-külön minősíti.

(A rendvédelem történetét művelők számára értelmezhetetlen az utóbbi két-három évszázadra kiterjedő hatályú definíció. A történelmi feldolgozás tekintetében nyilvánvalóan olyan terminus technicus használható, amely valamennyi korszakra és térségre érvényesíthető annak a figyelembe vételével, hogy a rendvédelem különböző korokban és térségekben eltérő modellek által valósult meg. A rendvédelem történetét művelők megdöbbenve szembesültek azzal az igyekezettel, amely a rendészet — meglehetősen zilált fogalmának egyik változatát szeretné elfogadtatni velük, ráerőltetve napjaink egyébként is kétes definícióját a korábbi korszakokra — használatát várná el a történelmi feldolgozásokban is.)

A szerkesztőségnek nem szokása a periodikában megjelenő tanulmányok kommentálása. Jelen esetben sem ezt tesszük, hanem a közölt tanulmány által is bírált jelenségre kívánunk reagálni. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság nem kíván olyan vitában részt venni, amely nem új tudomány létrehozását segíti elő, hanem a tudományok hatalmi szóval való átrendezését célozza. Az ilyen törekvést olyan csoportérdek megnyilvánulásának tekinti, amelynek semmi köze a tudomány és a magyar nemzet érdekeinek az érvényesítéséhez. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság ezúton is kinyilvánítja, hogy a rendészetet abban az esetben fogja önálló tudománynak tekinteni, ha bizonyítást nyer az önálló — más tudományok által le nem fedett — szakterülete és kizárólag a rendészet művelésére alkalmas metodika létrejötte. Ezek hiányában a rendészetet — a jogtudomány részét képező — szakterületnek és nem önálló tudománynak tekinti. Mindez azonban független attól, hogy a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság a rendvédelem-történet művelésének terminológiájába, annak formálásába nem kéri a témakör művelésében kevésbé járatos személyek és szervezetek beleszólását, a szakterület művelésétől idegen szakkifejezések használatát pedig elutasítja. a szerk.)

Jegyzetek:

¹ Az 1990-ben alapított Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaságot a Fővárosi Bíróság 1991. II. 6-án jegyezte be.

² OPÁL ; PAPP ; FINSZTER: Rendészet vagy rendvédelem. ; PARÁDI József: Rendvédelem vagy rendészet. ; PARÁDI József: Rendvédelem kontra rendészet. ; CHRISTÁN: A bizonytalan alapra épülő ház, avagy a rendészet fogalmának tisztázása. ; BALLA: A rendészet unortodox jellegű megközelítése.

A megjelent írásművek felsorolásai jelen esetben és a tanulmány későbbi szakaszában is nélkülözik a teljességre törekvést, mindössze példálózást demonstrálnak.

³ MEZEY: 27.p.

⁴ E dolgozat szerzőjének nincs tere, indítása és érkezése sem a kapcsolódó fogalmak – közigazgatás, jogrend, közrend, közbiztonság, belső rend, köznyugalom stb. – kibontásához, mindössze esetenkénti érintésükhöz, bepillantásukhoz van.

⁵ Szükséges azonban rámutatni arra is, hogy a közigazgatás kebelében az állami feladatként végrehajtott rendvédelemről van szó. Külön kategóriát képez az olyan közösségi rend, amelynek védelmét nem állami feladatként az adott közösségek illetőleg azok testületei látják el. Indokolt annak a megjegyzése is, hogy a rendvédelem a jogtudomány és az államtudomány territóriumába tartozik, nem vitatva más tudományokhoz való kapcsolódását valamint a rendvédelem-történet önálló diszciplinaként történő felfogását.

⁶ E tanulmány szerzője több alkalommal kifejtette az egyértelműség szükségességét. A Rendőrtiszti Főiskolán 2003-ban kitérő ez irányú gondolkodást, tevékenységet segítően külön dolgozat készítésével is.

ERNYES: Rendészeti- rendvédelmi- rendőrségi szakkifejezések múltja. ; ERNYES: A rendvédelmi szakkifejezések múltja.

⁷ BUZÁS: 2-4.p. ; KATONA: 12-14.p.

⁸ Katonai közigazgatás: különleges helyzetekben a hagyományos polgári közigazgatást helyettesítő, különleges hatalmi ügyintézés, amikor a polgári hatóságok feladatait megnövekedett (olykor rögtönítélő) jogkörrel katonai parancsnokságok látják el. Végrehajtásával háborús vagy rendkívüli politikai helyzetben a hadsereg vezetését vagy bizonyos egységeit bízzák meg. Az adott területen vagy országban a katonai közigazgatás idején a hadállapotnak megfelelő (vagy azt megközelítő) szigorú rendszabályok érvényesek. Ezek betartását (betartatását) a hadsereg tisztjei (egységei) ellenőrzik.

DIÓS: VI.köt. 402.p.

⁹ KRISTÓ ; ZACHAR: Rendvédelem és történelemtudomány.

¹⁰ PINTÉR

¹¹ „Az elmondottakból is látható, hogy a hadtudomány művelőinek körében - más területek diszciplinávitáihhoz hasonlóan - még eszmecsere folyik a hadtudomány tárgyáról és szerkezetéről, mindenekelőtt arról, hogy milyen szaktudományok sorolandók a hadtudomány struktúrájába.”

A hazai hadtudomány változásainak, helyzetének és fejlődésének jellemzői. 19.p.

¹² RÁDLI

¹³ HORVÁTH (nem adható meg az idézet pontos helye, mivel az online kiadású periodika lap számai nem számozottak!)

¹⁴ SIMON: 49.p.

¹⁵ SZIKINGER: A magyar rendvédelmi jog alapjai. 133-134.p.

¹⁶ FINSZTER: A rendészet elmélete. 30.p.

¹⁷ CHRISTIÁN: Epizódok a rendészet történetéből. 156.p.

Bizonyos fogalmi elhatárolásról SZAMEL Lajos jogászprofesszor 1972-ben a következőket írta „Rendészetten azt az államigazgatási tevékenységet értjük, amelynek feladata a közbiztonság és a közrend, valamint az állampolgárok személyes biztonságának a megóvása, továbbá közreműködés a megsértett rend helyreállításában. A rendészet és a rendőri tevékenység korunkban nem azonos fogalmak.”

BERÉNYI — MARTONYI — SZAMEL — SZATHMÁRY: 253.p.

¹⁸ NAGY: Kapcsolatkeresés a rendészet, a rendvédelem és a határrendészet között. 18.p.

¹⁹ BEREKNYEI: Rendvédelem, rendészet értelmezése, viszonya és kapcsolata a határőrséghez.

²⁰ PARÁDI József: A rendvédelem védelmében.

²¹ A rendészet, mint kifejezés 1807-ben jelent meg a magyar nyelvben. A rendészet és a rendőrség szavakat gyakran, különösen a XIX-XX. században, szinonimaként használták. A rendészet és a rendőrség kifejezések szinonimaként történő használatán nemcsak az elmúlt két évszázad szakirodalmi szerzői, lexikonok szerkesztői és jogalkotói nem léptek túl, de erre képtelenek voltak számosan azok közül is, akik napjainkban e témakörben kutató, oktató és gyakorlati tevékenységet végeznek. KÁNTÁS: 14.p.

²² CSIKY Kálmán (1843-1905) jogtudor, a közigazgatási jog nyilvános rendes tanára, tudományegyetemi magántanár 1889-ben kiadott *A magyar állam közigazgatási joga. Kézikönyv a joghallgatók és szigorlók használatára. (II. kötet)* című, joghallgatók és szigorlók használatára készült kézikönyvében igen jelentős terjedelemben foglalkozik a rendészettel. Elfogadott és kritikával is illetett munkájából került kiemelésre néhány gondolat.

CSIKY ; ERNYES: A magyar rendőri szakirodalom kezdetei.

²³ Loc.cit. 63.p.

²⁴ Loc.cit.

²⁵ Loc.cit.

²⁶ Loc.cit. 64.p.

²⁷ Loc.cit.

²⁸ Loc.cit. 63-120.p.

²⁹ Loc.cit. 65.p.

³⁰ Loc.cit. 66.p.

³¹ SZIKINGER: Rendőrség a demokratikus jogállamban. 93.p.

³² SZAMEL: Jogállamiság és rendészet. 8-9.p.

³³ Idem: A rendészet és a rendőrség jogi szabályozásának elméleti alapjai. 11.p.

³⁴ BALLA: A rendészet fogalmának tisztázásához.

³⁵ BALLA: A rendészet unortodox jellegű megközelítése. op.cit.

³⁶ E dolgozat szerzője, többszöri résztvevőként, jól emlékszik azokra a megbeszélésekre, vitákra, amelyek arról folytak, hogy rendészettudomány, vagy rendőrtudomány legyen-e egy bevezetendő diszciplína megnevezése.

³⁷ A megközelítés, felosztás útjai lehetnek példálózóan: etimológiaiak; szemantikaiak; történetiségiak; törvényi szabályozásiak; külföldi kitekintésűek; tevékenységből/funkcióból, szervi besorolási aspektusból táplálkozóak; születésük sorrendiségéből, időrendiségéből kiindulóak.

³⁸ NAGY: Kapcsolatkeresés a rendészet, a rendvédelem és a határrendészet között. op.cit. ; A szerző definíciók érintésével kritikai észrevételeket fogalmazott meg, végkövetkeztetésként pedig kimondta, hogy „A rendvédelem kifejezés tartalma további pontosításra szorul.” 21. p. ; Idem. Rendvédelem és tudomány.

³⁹ FINSZTER: Az alkotmányos rendvédelem és a Határőrség. 56.p. ; SZAMEL: Jogállamiság és rendészet. op.cit.

⁴⁰ További bonyodalmat okoz az, ha a citált álláspontra más szerző is hivatkozik.

DUNAVÖLGYI: 22-23.p.

DUNAVÖLGYI hivatkozása „FINSZTER Géza: *A rendészet elmélete*. Kézirat. 2009. 65.p.”

⁴¹ Nehéz megjegyezés nélkül hagyni a Nemzeti Közszerződési Egyetem Katasztrófavédelmi Intézete által kiadott *Rendvédelmi ismeretek* című jegyzetet. (AMBRUSZ) A kötetnek a rendvédelem és a rendészet fogalmát taglaló oldalai e tanulmány szerzőjének oly annyira ismerősek, hogy saját írásait fedezi fel bennük, nem egyszer szó szerint. Legerőteljesebben a világhálós Wikipédia magyar nyelvű változatára feltett anyag és egy műhelymunka segítségével készített összefoglalás jelentkezik. ERNYES: Rendészeti - rendvédelmi - rendőrségi szakkifejezések múltja. op.cit.

Félreértés ne essék, nem a pontos hivatkozások hiánya a fő kérdés, hanem azok a gondolatok, amelyek a témakörben jártas kívülállóban merülnek fel a jegyzet összeállításához kapcsolódóan. Lektorálási közreműködés megtörténte nem lehelhető fel a kiadvány lapjain.

⁴² OPÁL: op.cit.

⁴³ ZACHAR: Rendvédelem és történelemtudomány. op.cit. 35.p. ; Idem: A politikai irányzatok rendvédelmi koncepciói a dualizmus korában. ; Idem: Indokolt-e a rendvédelem-tudomány fogalmának használata. Rendvédelem fogalma.

⁴⁴ MEZEY: op.cit. 27.p.

⁴⁵ BEREKNYEI: Rendvédelem, rendészet értelmezése, viszonya és kapcsolata a határőrséghez. op.cit.

⁴⁶ Loc.cit. 33.p.

⁴⁷ BERNÁTH: 15.p.

⁴⁸ Loc.cit.

⁴⁹ Loc.cit.

⁵⁰ TEKE: 49-50.p.

⁵¹ Loc.cit. 51.p.

⁵² HUSZTI — SZABÓ: 4-5.p.

⁵³ KÖKÉNYESI: 5.p.

⁵⁴ Loc.cit.

⁵⁵ BEREKNYEI (szerk.): *Rendészettudományi szöszedet*. 336. p.

A (3) alatt írtak azonosak TEKE András munkadefiníciójának előzőbb jelezett tartalmával. TEKE András tagja volt a szöszedet kidolgozását végző kollektívának, úgyszintén BEREKNYEI József és KÖKÉNYESI József is.

⁵⁶ FINSZTER: *A rendészet elmélete*. op.cit. 31.p.

⁵⁷ *Szinonima kizárás* alcím és *A rendvédelem fogalmi megközelítése* cím alattiakkal.

⁵⁸ Napjainkban is vitatott az állam és a jog kialakulásának, megjelenésének időbeni sorrendje továbbá a jogágak születésének, egymástól történő elhatárolásának ideje.

EGRI-KOVÁCS

⁵⁹ PARÁDI József: *A magyar rendvédelem története*. 5.p.

⁶⁰ Loc.cit.

⁶¹ 2004/CIV.tv. módosításának megfelelően változott a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény. A módosítást követően a 40/A. §

(1) A Magyar Honvédség alapvető kötelessége a haza katonai védelme és a nemzetközi szerződésből eredő kollektív védelmi feladatok ellátása.

(2) A Rendőrség alapvető feladata a közbiztonság és a belső rend védelme.

(3) A Határőrség alapvető feladata az államhatár őrzése, rendjének fenntartása.

2004/CIV.tv.

⁶² 2007/LXXXVIII.tv.

⁶³ Kapcsolódó törvények az államhatárról szóló 2007/LXXXIX.tv. és a rendőrségről szóló törvény módosítását jelentő 2007/XC.tv. 29.§ A Határőrség általános jogutódja a Rendőrség.

2007/LXXXIX.tv. ; 2007/XC.tv.

⁶⁴ DUNAVÖLGYI: op.cit. 8-12.p.

⁶⁵ 1949/XX.tv. VIII. Fejezet.

⁶⁶ Alaptörvény „46. cikk

(1) A rendőrség alapvető feladata a bűncselekmények megakadályozása, felderítése, a közbiztonság, a közrend és az államhatár rendjének védelme.

(2) A rendőrség működését a Kormány irányítja.

(3) A nemzetbiztonsági szolgálatok alapvető feladata Magyarország függetlenségének és törvényes rendjének védelme, nemzetbiztonsági érdekeinek érvényesítése.

(4) A nemzetbiztonsági szolgálatok működését a Kormány irányítja.

(5) A rendőrség és a nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagjai nem lehetnek tagjai pártoknak, és nem folytathatnak politikai tevékenységet.

(6) A rendőrség és a nemzetbiztonsági szolgálatok szervezetére, működésére vonatkozó részletes szabályokat, a titkosszolgálati eszközök és módszerek alkalmazásának szabályait, valamint a nemzetbiztonsági tevékenységgel összefüggő szabályokat sarkalatos törvény határozza meg.”

Alaptörvény 46. cikk

⁶⁷ 1993/CX.tv. 65.§

⁶⁸ 2011/CXIII.tv. 80.§

⁶⁹ 1994/XXXIV.tv. 97.§ (1) g. Hatályon kívül helyezte 2007/XC.tv. 20.§ (3) op.cit.

⁷⁰ 1995/LXV.tv. 2.§ (1) 11. *rendvédelmi szerv*: a rendőrség, a polgári nemzetbiztonsági szolgálat, a büntetés-végrehajtási testület, a vám- és pénzügyőrség, a polgári védelmi szervek, valamint a hivatásos állami és önkormányzati tűzoltóság.

⁷¹ 1995/CVII.tv. Visszaul a rendőrségről szóló törvényre.

⁷² 1995/CXXV.tv. 74. § E törvény alkalmazásában c) *rendvédelmi szerv*: a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok, a rendőrség, a polgári védelem állami szervei, a hivatásos tűzoltóság, a vám- és pénzügyőrség, valamint a büntetés-végrehajtási szervezet. A hatályos törvényszöveg, a kifejezéseket használja, de már nem tartalmaz felsorolást.

⁷³ 1996/XXXVII.tv. 2.§ g) *rendvédelmi szerv*: a rendőrség, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok, a büntetés-végrehajtási szervezet, a vám- és pénzügyőrség, a hivatásos polgári védelmi szerv, valamint a hivatásos állami és önkormányzati tűzoltóság. A felsorolást a 2011/CCVII tv. 30.§ (2) d. pont hatályon kívül helyezte.

⁷⁴ 2009/CLV.tv. 3. § E törvény alkalmazásában [...] 13. *rendvédelmi szerv*: a rendőrség, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok, a büntetés-végrehajtási szervezet.

⁷⁵ 1996/XLIII.tv. 1.§ (1) E törvény hatálya a fegyveres erők (Magyar Honvédség, Határőrség), a rendvédelmi szervek (a rendőrség, a polgári védelem, a vám- és pénzügyőrség, a büntetés-végrehajtási szervezet, az állami és hivatásos önkormányzati tűzoltóság), valamint a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok (e törvény alkalmazásában, a továbbiakban együtt: fegyveres szervek).

⁷⁶ 2006/LVII. tv. 1.§ (5)

⁷⁷ 2010./XLIII.tv.

⁷⁸ A polgári védelmet a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011/CXXVIII.tv. 172. § (2) bekezdése emelte ki, a vám- és pénzügyőrséget pedig a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló 2010/CXXII.tv. 172. § 6. pontja.

⁷⁹ 2015/XLII.tv. 1.§ (1) bekezdés a-h. pontok.

⁸⁰ Az Országgyűlésről szóló 2012/XXXVI.tv. (125-142.§§) hívta életre az Országgyűlési Őrséget. Az Országgyűlési Őrség a házelnök irányítása alatt álló fegyveres szerv. (127.§ (1), Az Országgyűlési Őrség feladata az Országgyűlés védelme, függetlenségének és külső befolyástól mentes működésének biztosítása, az e törvényben meghatározott személyvédelmi, létesítménybiztosítási feladatok biztosítása, valamint az elsődleges tűzoltási és tűzbiztonsági feladatok ellátása. (125.§ (1).

⁸¹ A rendőrségről szóló 1994/XXXIV.tv. első szövegében 3.§ (1) A Rendőrség bűnmegelőzési, bűnüldözési, államigazgatási és rendészeti feladatokat ellátó állami, fegyveres rendvédelmi szerv. A hatályos szövegben 4.§ (1) A rendőrség állami, fegyveres rendvédelmi szerv. A módosítást végezte a 2010/CXLVII.tv. 9.§-a.

1994/XXXIV.tv. op.cit. ; 2010/CXLVII.tv.

⁸² 1995/CXXV.tv. op.cit. 2.§ és 75.§

⁸³ 1995/CVII.tv. op.cit. 1.§

⁸⁴ 1996/XXXI.tv. 30.§(1) A hivatásos állami és a hivatásos önkormányzati tűzoltóság (a továbbiakban együtt: hivatásos tűzoltóság) egységes elvek alapján szervezett rendvédelmi szerv. Az új szövegrészt megállapította a 2011/CXXVIII.tv. 116.§-a A hivatásos tűzoltóság a hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szerve.

⁸⁵ 2011/CXXVIII.tv. op.cit. 2.§ (1)

⁸⁶ 1997/CLIX.tv. 1.§ (1) Fegyveres biztonsági őrsgel kell védeni az állam működése, illetőleg a lakosság ellátása szempontjából kiemelkedően fontos tevékenységet, létesítményt, szállítmányt, ha a védelemre a Magyar Honvédség, a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló törvény szerinti rendvédelmi szervek (a továbbiakban: rendvédelmi szerv), illetve a Nemzeti Adó- és Vámhivatal jogszabállyal nem kötelezettek, de az őrzés a közbiztonság vagy a nemzeti vagyon védelme érdekében indokolt.

⁸⁷ 1999/LXIII.tv. 6.§ (1) A felügyelet a képviselő-testület által meghatározottak szerint együttműködik a rendőrséggel, a hivatásos katasztrófavédelmi szervvel (a továbbiakban: rendvédelmi szervek), a Nemzeti Adó- és Vámhivatallal, az egyéb állami ellenőrző és önkormányzati szervekkel, társadalmi szervezettel, így különösen a helyi polgárőr szervezettel, valamint a feladatai ellátásához segítséget nyújtó egyéb szervezettel.

⁸⁸ 2015/XLII.tv. op.cit. 1.§

(2) Az Országgyűlési Őrség hivatásos állományának szolgálati viszonyára az e törvényben foglaltakat az Országgyűlésről szóló törvényben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

(3) A Nemzeti Adó- és Vámhivatal hivatásos állományának szolgálati viszonyára az e törvényben foglaltakat a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló törvényben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

⁸⁹ 2004/XIX.tv. Az Európai Unió saját forrásainak, a Magyar Köztársaság költségvetésének biztosítása, a rendvédelmi, a fogyasztó- és piacvédelmi, továbbá a tagállami feladatok és a Vám- és Pénzügyőrség szerveinek feladata ellátása érdekében az Országgyűlés a következő törvényt alkotja. 1.§ (1) A Vám- és Pénzügyőrség az adópolitikáért felelős miniszter irányítása és felügyelete alatt álló fegyveres rendvédelmi, államigazgatási szerv, amely önálló jogi személyiséggel, országos hatáskörrel rendelkező, önállóan gazdálkodó központi költségvetési szerv.

⁹⁰ 2010/CXXII.tv. op.cit. 1.§ (1) A Nemzeti Adó- és Vámhivatal államigazgatási és fegyveres rendvédelmi feladatokat is ellátó kormányhivatal. 87. § (1) A Nemzeti Adó- és Vámhivatal 2011. január 1-jével az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal és a Vám- és Pénzügyőrség összeolvadásával jön létre, ezzel egyidejűleg az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal és a Vám- és Pénzügyőrség megszűnik.

⁹¹ SZIKINGER: *Rendőrség a demokratikus jogállamban*. op.cit. 96.p.

⁹² A rendvédelem kifejezés és a rendvédelem-történet meghonosításában és tartalommal való kitöltésében oroszánrészt vállalt a Szemere Bertalan Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság elnöke PARÁDI József, aki a saját illetőleg a Társaság álláspontját publikációkban, rendezvényeken és a Társaság honlapján is kifejtette.

⁹³ PARÁDI József: *A magyar rendvédelem története*. op.cit.

⁹⁴ PARÁDI József: *Rendvédelem kontra rendészet*. op.cit. 7-8.p.

⁹⁵ A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság honlapja.

⁹⁶ PARÁDI József: *A magyar rendvédelem története*. op.cit. 9.p.

⁹⁷ SZÉKELY — BUGNITS: 5.p.

⁹⁸ Loc.cit.

⁹⁹ Loc.cit. 8.p. ; A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság honlapja. op.cit. Bemutakozás.

¹⁰⁰ THALLÓCZY: 5.p.

¹⁰¹ CONCHA: *A kilencvenes évek reformeszméi és előzményei*. 143.p.

¹⁰² PAPP: op.cit. 105.p.

¹⁰³ CONCHA: *A rendőrség természete és állása szabad államban*.

¹⁰⁴ Loc.cit. 1.p.

¹⁰⁵ Loc.cit. 5.p.

¹⁰⁶ Jóllehet az etimológiai/szemantikai megközelítés, igaz a rendészetet érintően, nem kisebb személytől, mint MAGYARY Zoltántól kapott kritikát. „A magyarban viszont a rendészetet a rendből vezetik le és evégből a rend általános meghatározását igyekeznek adni. Tehát más-más szóból vezetik le a meghatározást. Ez azért is kifogásolható, mert akkor a magyarban a csendőrség fogalmát a „csend” fogalmából kellene levezetni. Az összes definíciók megegyeznek azonban abban, hogy rendészetben a közrendnek az egyesek által való megzavarása elleni védekezést értik.”

MAGYARY: *Magyar közigazgatás*. 563. p.

Az etimológiai/szemantikai megközelítés pártján állva viszont helyteleníthető a bíráló, mivel a csendőrség ugyanúgy levezethető a *csend* szóból, mint a rendőrség illetőleg a rendvédelem a *rend* kifejezésből. A csend szó átvitt értelemben háborítatlan, nyugodt állapotot jelent.

JUHÁSZ: 192.p.

¹⁰⁷ A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság 1992. V. 26-án, Budapesten tartott ülésén megerősítést nyert a tagság irányába az a felkérés, amely a rendvédelem illetőleg a rendvédelem-történet kifejezések definitív kitöltését célozta. E tanulmány szerzője az általa megfelelőnek vélt fogalmat illetőleg annak tartalmi megközelítését május 30-án eljuttatta a társaság elnökségéhez. Ez alapján több munkájában kifejtette a kérdéses fogalmakat, legutóbb a Pandúr magazin oldalain.

ERNYES: *Rendvédelem*. ; ERNYES: *Rendvédelem-történet*.

¹⁰⁸ **Biztonság:** veszélyektől vagy bántódástól mentes (zavartalan) állapot. **Biztosít:** valamit ad, nyújt, lehetővé tesz. **Cél:** az, amire valamely törekvésünk irányul. **Csend:** háborítatlan nyugodt állapot. **Feltétel:** valaminek a létezéséhez, megvalósulásához, fejlődéséhez szükséges körülmény, tényező. **Harc:** valaminek a leküzdésére, illetve valamely cél elérésére irányuló kitaró tevékenység. **Közösség:** közös élet vagy munkaviszonyok között élő, ill. közös eszmék, célok által egyesített emberek csoportja. **Lét:** az a tény, hogy valaki, valami van. **Mindenkor:** mindig az ép abban az időben meglevő, amelyről szó van. (történetiség) **Őr:** az, aki hivatásszerűen vagy megbízásból vigyáz, felügyel valamire. **Rend:** valamely szabálynak, törvénynek megfelelő állapot; valamely közösségben követendő szabályok összessége. **Rendfenntartás:** nagyobb közösség rendjének hivatalos közegek által való fenntartása. **Szerv:** az állami, a gazdasági vagy a társadalmi élet valamely intézménye. **Testület:** azonos foglalkozású személyek közössége. **Védelem:** az a cselekvés, tény, hogy valakit, valamit védelmeznek, oltalmaznak; valakinek, valaminek az érdekeit védő jogi, erkölcsi hatalom (a harc egyik formája).

JUHÁSZ: op.cit.

¹⁰⁹ Hazánk egyetemei rendészeti és vagyonvédelmi szabályzattal rendelkeznek, melyeknek erőteljes vonulatát teszik ki a rendvédelmi feladatok. A Pécsi Tudományegyetem hatályos egyéb szabályzatainak sorában 28. a rendészeti és vagyonvédelmi szabályzat, melynek bevezetője utal a mögöttes állami rendelkezésekre. A végrehajtásban jelentős szerepet játszik a vállalkozás keretében végzett vagyonvédelmi tevékenység, azaz magáncég (külső személy- és vagyonvédelmi szolgáltató) részvétele. „Az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény, az e törvény végrehajtásáról szóló 368/2011. (XII. 31.) Korm. rendelet, a személy-és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló 2005. évi CXXXIII. törvény, a Munka Törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV.

törvény, a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény, a zenés táncos rendezvények biztonságosabbá tételéről szóló 23/2011. (III.8.) Korm. rendelet, valamint a Pécsi Tudományegyetem Szervezeti és Működési Szabályzata, illetőleg a hatályban lévő belső szabályzatok alapján a Pécsi Tudományegyetem (továbbiakban: Egyetem) Szenátusa az alábbi Rendészeti és Vagyonvédelmi Szabályzatot (a továbbiakban: Szabályzat) alkotja.” (Pécsi Tudományegyetem Rendészeti és Vagyonvédelmi Szabályzata, Pécs 2012, 27 p.)

2011/CXCV.tv. ; 368/2011. (XII. 31.) korm.r. ; 2005/CXXXIII.tv. ; 2012/L.tv. ; 1959/IV.tv. ; 2011/CCIV.tv. ; 23/2011. (III.8.) korm.r. ; *Pécsi Tudományegyetem Rendészeti és Vagyonvédelmi Szabályzata*.

¹¹⁰ ERNYES: A rendvédelmi jog szabályozása a dualizmusban.

¹¹¹ A beemelt testületeket jelentették a kiegyezéstől a 2. világháborúig a tűzoltóság, a gátrendőrség, az erdőőrség, a polgárőrség, a nemzetőrség, a magánkutatás, a vasút- és távírda őrség.

PARÁDI Ákos: 79.p. ; ERNYES: A rendvédelmi jog szabályozása a dualizmusban. op.cit.

¹¹² A gondolatoknak természetesen helye lehet a jogterületi megközelítés cím alatt is, de a jelzett szerveződések nem hordozzák a rendvédelem kifejezést, ezért e helyütt kerülnek érintésre.

¹¹³ 2012/CXX.tv. 1.§ és 21.§

¹¹⁴ Megjegyzendő, hogy a felsorolt tevékenységek többségét már a XIX. századtól szabályozták. Most csupán a mezei rendőrségről szóló 1840/IX.tc.-t hozom fel, mivel jogszabályban itt szerepel első alkalommal a rendőrség kifejezés. 1840/IX.tc.

¹¹⁵ A település belterületének nem minősülő közigazgatási részén szolgálatának ellátása során nyíltan viselhet sörtes löfegyvert a mezőőr, valamint a hegyőr, a halászati őr jogszabályban meghatározott közegészségügyi okból, a légiközlekedés biztonsága, valamint az okszerű mezőgazdasági termelés biztosítása érdekében meghatározott állatok riasztása, elejtése, gyérítése, és állományának szabályozása érdekében. Az erdővédelmi szolgálat tagja, a rendészeti feladatokat ellátó erdészeti szakszemélyzet, a rendészeti feladatokat ellátó jogosult erdészeti szakszemélyzet, természetvédelmi őr önvédelmi célból, a hivatásos vadász - nagyvad utánkeresése során a kegyelemnövényhez - maroklófegyvert, a hivatásos vadász - a sérült vagy sebzett nagyvad elejtése érdekében – vadászlófegyvert tarthat magánál. (2012/CXX.tv. 21.§) A természetvédelmi őr, szolgálati maroklófegyver tartására jogosult, amelyet egyenruhás szolgálatban nyíltan viselhet. (1997/CLIX.tv 13.§ (3)).

2012/CXX.tv. op.cit. ; 1997/CLIX.tv. op.cit.

¹¹⁶ Fegyveres biztonsági őrséggel kell védeni az állam működése, illetőleg a lakosság ellátása szempontjából kiemelkedően fontos tevékenységet, létesítményt, szállítmányt, ha a védelemre a Magyar Honvédség, a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló törvény szerinti rendvédelmi szervek (a továbbiakban: rendvédelmi szerv), illetve a Nemzeti Adó- és Vámhivatal jogszabállyal nem kötelezettek, de az őrzés a közbiztonság vagy a nemzeti vagyon védelme érdekében indokolt.

1997/CLIX.tv. op.cit.

¹¹⁷ Loc.cit. 1.§ (1)

¹¹⁸ Fegyveres biztonsági őrség az e törvényben, valamint jogszabály alapján megkötött együttműködési megállapodásban meghatározott őrzési feladatokat ellátó, szolgálati fegyverrel és más kényszerítő eszközzel rendelkező, sajátos jogokkal felruházott biztonsági szervezet, amelynek tagjai a létesítő, illetőleg a működtető állami, önkormányzati vagy egyéb intézménnyel, gazdálkodó szervezettel munkaviszonyban, illetve közalkalmazotti jogviszonyban állnak.

Megjegyzendő, hogy a szolgálati fegyverrel és más kényszerítő eszközzel rendelkezés mellett az illetékességi terület behatárolása illetőleg a központi irányítás kitétel hiányzik, a jogszabályi alávettetés viszont, természetesen érvényesül. A jogalkotó tartózkodott a rendvédelmi vagy a rendészeti minősítéstől.

Loc.cit. 3.§ (1)

¹¹⁹ 2005/CXXXIII.tv.

¹²⁰ ERNYES: *A magyar rendőrség története*. „A rendőrség mibenlétének kifejtése” című fejezetben foglaltak.

¹²¹ 2011/CLXV.tv.

¹²² Loc.cit. 3.§ (1)

¹²³ 1999/LXIII.tv. op.cit. 1.§ és 6.§.

¹²⁴ SZABÓ: 252.p.

¹²⁵ GRÜNWARD: 65-68.p.

¹²⁶ EGYED: 188.p.

¹²⁷ CSIZMADIA: 229.p.

¹²⁸ TOMCSÁNYI Móric a helyi önkormányzat fogalmának kifejtésekor jelezte, hogy „*az önkormányzat tárgyai ugyanis általában az állami közigazgatás feladatai, aminthogy maga az önkormányzat sem más, mint állami közigazgatás.*”

TOMCSÁNYI: 10.p.

¹²⁹ MAGYARY Zoltán kifejtette, hogy „... az állami és önkormányzati közigazgatás közt a közfeladatok ellátása tekintetében lehet munkamegosztás, az embereket kiszolgálni csak a magyar közigazgatás tudja... A helyes szemlélet az, hogy nem kétféle közigazgatás van: állami és önkormányzati, hanem egy: a magyar és azt kétféle szempontból lehet nézni: felülről ez az apparátus szempontja és alulról: ez a közönség szempontja.”

MAGYARY: *A közigazgatás és a közönség*. op.cit. 288.p.

¹³⁰ A polgári nemzetbiztonsági szolgálatok a kormány irányítása alatt álló, az ország egész területére kiterjedő illetékességgel rendelkező, önálló gazdálkodást folytató költségvetési szervek. A dualizmus időszakában a csendőrség és a rendőrségek feladat- és hatásköre, különösen a rendőrségé, szerteágazó volt, illetékességi területük lefedte az ország területét. 1995/CXXV.tv. op.cit. ; 2010/CXXII.tv. op.cit. ; 2011/CXXVIII.tv. op.cit. ; ERNYES: *A magyar rendőrség története*.

Jegyzetekben alkalmazott rövidítések:

MONOGRÁFIÁK, KISMONOGRÁFIÁK ÉS HASONLÓ JELLEGŰ KÖTETEK

- CONCHA: *A kilencvenes évek reformeszméi és előzményeik.* (101.,) — CONCHA Győző: *A kilencvenes évek reformeszméi és előzményeik.* Budapest, 1885, Franklin. 243 p.
- CSIZMADIA (127.,) — CSIZMADIA Andor: *A magyar közigazgatás fejlődése a XVIII. századtól a tanácsrendszer létrejöttéig.* Budapest, 1976, Akadémia Kiadó. 560 p. HU-ISBN 963 05 0713 7.
- ERNYES: *A magyar rendőrség története.* (120.,130.,) — ERNYES Mihály: *A magyar rendőrség története.* Budapest, 2002, Belügyminisztérium. 342 p. HU-ISBN 963 92 0814 0.
- FINSZTER: *A rendészet elmélete.* (16.,40.,56.,) — FINSZTER Géza: *A rendészet elmélete.* Budapest, 2003, KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft. 262 p. HU-ISBN 963 22 4701 9.
- KRISTÓ (9.,) — KRISTÓ Gyula: *A vármegyék kialakulása Magyarországon.* Budapest, 1988, Magvető. 641 p. HI-ISBN 963 14 1189 3.
- MAGYARY: *Magyar közigazgatás.* (106.,) — MAGYARY Zoltán: *Magyar közigazgatás. A közigazgatás szerepe a XX. sz. államában. A magyar közigazgatás szervezete, működése és jogi rendje.* Budapest, 1942, Magyar Királyi Egyetemi nyomda. 676 p.
- PARÁDI József: *A magyar rendvédelem története.* (59.,60.,93.,96.,) — PARÁDI József et. al. (szerk.): *A magyar rendvédelem története.* Budapest, 1996², Osiris. 367 p. HU-ISBN 963 04 7958 3.
- SZIKINGER: *Rendőrség a demokratikus jogállamban.* (31.,91.,) — SZIKINGER István: *Rendőrség a demokratikus jogállamban.* Budapest, 1998, Sík Kiadó. 181 p. HU-ISBN 963 85 8211 1.
- THALLÓCZY (100.,) — THALLÓCZY Lajos: *1814-1914.* Budapest, 1915, Franklin. 38 p. /Olcsó könyvtár./
- TOMCSÁNYI (128.,) — TOMCSÁNYI Mór: *Önkormányzat és decentralizáció.* Budapest, 1911, Atheneum. 72 p.

TANKÖNYVEK, TANSEGÉDLETEK ÉS KÉZIKÖNYVEK

- AMBRUSZ (41.,) — AMBRUSZ József: *Rendvédelmi ismeretek.* Budapest, 2014, Nemzeti Köszolgálati Egyetem Katasztrófavédelmi intézete. 111 p. HU-ISBN 978 615 53 0561 0.
- BERÉNYI — MARTONYI — SZAMEL — SZATHMÁRY (17.,) — BERÉNYI Sándor — MARTONYI János — SZAMEL Lajos — SZATHMÁRY Lajos: *Magyar államigazgatási jog. Különös rész.* Budapest, 1972, Tankönyvkiadó. 392 p. HU-ISBN —
- BERNÁTH (47.,48.,49.,) — BERNÁTH Mihály: *Polgárőr Kézikönyv.* Budapest, 2003, Országos Polgárőr Szövetség. 148 p. HU-ISBN —
- CSIKY (22.,23.,24.,25.,26.,27.,28.,29.,30.,) — CSIKY Kálmán: *A magyar állam közigazgatási joga. Kézikönyv a joghallgatók és szigorlók használatára.* Budapest, 1889., Pallas. 376 p.
- HUSZTI — SZABÓ (52.,) — HUSZTI János — SZABÓ Ferenc: *Bűn- és balesetmegelőzés.* Baja, s.a. Eötvös József Főiskola. (oktatási segédlet.) 69 p. HU-ISBN —

TANULMÁNYOK

- BALLA: *A rendészet fogalmának tisztázásához.* (34.,) — BALLA Zoltán: *A rendészet fogalmának tisztázásához. Magyar Közigazgatás, I.évf. (2000) 1.sz. 18-21.p. HU-ISSN 0865-736X.*
- BALLA: *A rendészet unortodox jellegű megközelítése.* (2.,35.,) — BALLA Zoltán: *A rendészet unortodox jellegű megközelítése.* 101-109.p. In HAUZINGER Zoltán (szerk.): *Tanulmányok a „biztonsági kockázatok – rendészeti válaszok” című tudományos konferenciáról.* Pécs, 2014, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztályának Pécsi Szakcsoportja. 488 p. HU-ISBN — /Pécsi Határőr Tudományos közlemények, XV./ HU-ISSN 1589-1674.
- BEREGNYEI: *Rendvédelem, rendészet értelmezése, viszonya és kapcsolata a határőrséghez.* (19.,45.,46.,) — BEREGNYEI József: *Rendvédelem, rendészet értelmezése, viszonya és kapcsolata a határőrséghez.* In HAUZINGER Zoltán (szerk.): *Tanulmányok „Határőrség és a rendészet” című tudományos konferenciáról.* Pécs, 2002, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztályának Pécsi Szakcsoportja. 190 p. HU-ISBN — /Pécsi Határőr Tudományos közlemények, I./ HU-ISSN 1589-1674.
- CHRISTÁN: *Epizódok a rendészet történetéből.* (17.,) — CHRISTÁN László: *Epizódok a rendészet történetéből. Iustum Aequum Salutare [Tisztelgés a jogegyenlőség előtt], V.évf. (2009) 3.sz. 155-170.p. HU-ISSN 1787-3223.*

- CHRISTÁN: A bizonytalan alapra épülő ház, avagy a rendészet fogalmának tisztázása. (2.,) — CHRISTÁN László: A bizonytalan alapra épülő ház, avagy a rendészet fogalmának tisztázása. *Iustum Aequum Salutare* [Tisztelgés a jogegyenlőség előtt], VI.évf. (2010) 1.sz. 175-192.p. HU-ISSN 1787-3223.
- CONCHA: *A rendőrség természete és állása szabad államban (1901).* (103.,104.,105.,) — CONCHA Győző: A rendőrség természete és állása szabad államban. 207-240.p. In LÖRINCZ Lajos — LÖVÉTEI István — SZAMEL Katalin (szerk.): Budapest, 1988, Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó. 365 p. HU-ISBN 963 22 1975 9. (A mű eredeti megjelenése: CONCHA Győző: *A rendőrség természete és állása szabad államban*. Budapest, 1888, Magyar Tudományos Akadémia. 48 p. /Értekezések a társadalmi tudományok köréből, XII.6./ „A magyar közigazgatás-tudomány klasszikusai 1874-1947.” című gyűjteményes kötetben az eredeti műnek részletei jelentek meg.)
- EGYED (126.,) — EGYED István: A magyar közigazgatási jog alaptanai. 188-199.p. In LÖRINCZ Lajos — LÖVÉTEI István — SZAMEL Katalin (szerk.): *A magyar közigazgatás-tudomány klasszikusai 1874-1947*. Budapest, 1988, Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó. 365 p. HU-ISBN 963 22 1975 9. (A Mű eredeti megjelenése: EGYED István: *A magyar közigazgatási jog alaptanai*. Budapest, 1947, Szent István Társulat. 198 p. „A magyar közigazgatás-tudomány klasszikusai 1874-1947.” című gyűjteményes kötetben az eredeti műnek részletei jelentek meg.)
- ERNYES: A magyar rendőri szakirodalom kezdetei. (22.,) — ERNYES Mihály: A magyar rendőri szakirodalom kezdetei. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XII.évf. (2007) 15.sz. 32-44.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2001. november 6-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „Az európai és a magyar rendvédelem a XIX-XX. században” című XV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- ERNYES: A rendvédelmi jog szabályozása a dualizmusban. (110., 111.,) — ERNYES Mihály: A rendvédelmi jog szabályozása a dualizmusban. In BODA József — PARÁDI József (szerk.): *Tanulmányok a XIX-XX. századi magyar állam rendvédelem-történetéből*. Budapest, 2015, Nemzeti Közzolgálati Egyetem - Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. 244 p. HU-ISBN 978 615 55 2746 3. /Magyar Rendvédelem-történeti tanulmányok, 2./ HU-ISSN 2415-9875.
- ERNYES: A rendvédelmi szakkifejezések múltja. (6.,) — ERNYES Mihály: A rendvédelmi szakkifejezések múltja. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIII.évf. (2007) 16.sz. 56-64.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2002. november 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „A rendvédelmi szakképzés története” című XVI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- FINSZTER: Rendészet vagy rendvédelem. (2.,) — FINSZTER Géza: Rendészet vagy rendvédelem. *Belügyi Szemle*, XLIX.évf. (2001) 2.sz. 86-96.sz.. HU-1218-8956.
- FINSZTER: Az alkotmányos rendvédelem és a Határőrség. (39.,) — FINSZTER Géza: Az alkotmányos rendvédelem és a Határőrség. 37-60.p. In HAUTZINGER Zoltán (szerk.): *Tanulmányok „A határőrség a minőség útján” című tudományos konferenciáról*. Pécs, 2005, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztályának Pécsi Szakcsoportja. 317 p. HU-ISBN — /Pécsi Határőr Tudományos közlemények, IV./ HU-ISSN 1589-1674.
- GRÜNWALD (125.,) — GRÜNWALD Béla: Közigazgatásunk és a magyar nemzetiség 1874. 65-89.p. In LÖRINCZ Lajos — LÖVÉTEI István — SZAMEL Katalin (szerk.): *A magyar közigazgatástudomány klasszikusai*. Budapest, 1988, Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó. 365 p. HU-ISBN 963 22 1975 9. (A mű eredeti megjelenése: GRÜNWALD Béla: *Közigazgatásunk és a magyar nemzetiség*. Budapest, 1874, Atheneum. 102 p. „A magyar közigazgatás-tudomány klasszikusai 1874-1947.” című gyűjteményes kötetben az eredeti műnek részletei jelentek meg.)
- A hazai hadtudomány változásainak, helyzetének és fejlődésének jellemzői. (11.,) — Szerkesztői közlemény: A hazai hadtudomány változásainak, helyzetének és fejlődésének jellemzői. *Hadtudomány*, IX.évf. (1999) 2.sz. 15-27.p. HU-ISSN 1215-4121.
- KATONA (7.,) — KATONA Géza: A rendészettudomány terminológiája. 5-14.p. In GAÁL Gyula — HAUTZINGER Zoltán (szerk.): *Tanulmányok „A biztonság rendészettudományi dimenziói, változások és hatások” című tudományos konferenciáról*. Pécs, 2012, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztályának Pécsi Szakcsoportja. 503 p. HU-ISBN — /Pécsi Határőr Tudományos közlemények, XIII./ HU-ISSN 1589-1674.
- KÁNTÁS (21.,) — KÁNTÁS Péter: Meditáció a közrendről. *Belügyi Szemle*, XLVIII.évf. (2000) 10.sz. 3-19.p. HU-ISSN 1218-8956.

- MAGYARY: A közigazgatás és a közönség. (129.,) — MAGYARY Zoltán: A közigazgatás és a közönség. 288-299.p. In LÖRINCZ Lajos — LÖVÉTEI István — SZAMEL Katalin (szerk.): Budapest, 1988, Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó. 365 p. HU-ISBN 963 22 1975 9. (Eredetileg előadás 1937-ben.)
- MEZEY (3.,44.,) — MEZEY Barna: Közigazgatási jog – rendvédelmi jog. 26-35.p. In BODA József (szerk.): *A magyar polgári rendvédelem a XIX-XX. században. A magyar büntetés-végrehajtás, csendőrség, határőrség, koronaőrség, rendőrség, vám- és pénzügy-őrség.* Budapest, 2004, Belügyminisztérium Nemzetközi Oktatási Központ – Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Alapítvány. 216 p. HU-ISBN 963 21 4995 5.
- NAGY: Kapcsolatkeresés a rendészet, a rendvédelem és a határrendészet között. (18.,38.,) — NAGY György: Kapcsolatkeresés a rendészet, a rendvédelem és a határrendészet között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, X.évf. (2000) 12.sz. 15-22.p. HU-ISSN 1216-6744. A tanulmány korábbi változata 1999. október 6-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „*A közigazgatás, a véderő és a rendvédelem kapcsolatának változásai a polgári magyar állam időszakában*” című XII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- NAGY: Rendvédelem és tudomány. (38.,) — NAGY György: Rendvédelem és tudomány. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIII.évf. (2007) 16.sz. 85-89.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2002. november 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A rendvédelmi szakképzés története.*” című XVI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- OPÁL (2.,42.,) — OPÁL Sándor: Hadtudomány, rendvédelem és közbiztonságpolitika. *Rendészeti Szemle*, XXIX.évf. (1991) 11.sz. 3-8.p. HU-ISSN 1215-167X.
- PAPP (2.,102.,) — PAPP Judit: Rendvédelem vagy rendészet. *Új Rendészeti Tanulmányok*, IV.évf. (1998) 1.sz. 95-120.p. HU-ISSN 1416-5511.
- PARÁDI Ákos (111.,) — PARÁDI Ákos: A magyar rendvédelem civil szerveződései 1867-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XV.évf. (2008) 18.sz. 64-87.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2004. október 13-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „*Karhatalmi feladatok a bűnmegelőzés és a békefenntartás szolgálatában Európában a XIX-XX. században.*” című XVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI József: Rendvédelem vagy rendészet. (2.,) — PARÁDI József: Rendvédelem vagy rendészet. *Rendészeti Szemle*, XLIX.évf. (2001) 2. sz. 97-108. p. HU-ISSN 1789-4689.
- PARÁDI József: Rendvédelem kontra rendészet. (2.,94.,) — PARÁDI József: Rendvédelem kontra rendészet. 7-12.p. In HAUZINGER Zoltán (szerk.): *Határőrség és rendészet.* Pécs, 2002, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztályának Pécsi Szakcsoportja. 190 p. HU-ISBN — /Pécsi Határőr Tudományos közlemények, I./ HU-ISSN 1589-1674. A tanulmány korábbi változata 2002. június 20-án Pécsen hangzott el a Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztályának Pécsi Szakcsoportja által szervezett hadtudományi tudományos konferencia-sorozatnak a „*Határőrség és rendészet*” című I. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI József: A rendvédelem védelmében. (20.,) — PARÁDI József: A rendvédelem védelmében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVI. évf. (2008) 19. sz. 89-99.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2005. október 07-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*Másfél évtized nemzeti rendvédelem-történetünk kutatásának szolgálatában*” című XIX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- RÁDLI (12.,) — RÁDLI Tibor: A hadtudomány értelmezésének és struktúrájának alakulásáról. *Hadtudomány*, X.évf. (2000) 1.sz. 15-27p. HU-ISSN 1215-4121.
- SIMON (14.,) — SIMON Sándor: A hadtudomány mai és holnapi feladatai. *Hadtudomány*, X.évf. (2000) 2.sz. 39-54.p. HU-ISSN 1215-4121.
- SZAMEL: Jogállamiság és rendészet. (32.,39.,) — SZAMEL Lajos: Jogállamiság és rendészet. *Rendészeti Szemle*, XXX.évf. (1992) 3.sz. 3-21.p. HU-ISSN 1215-167X.
- SZAMEL: A rendészet és a rendőrség jogi szabályozásának elméleti alapjai. (33.,) — SZAMEL Lajos: A rendészet és a rendőrség jogi szabályozásának elméleti alapjai. *Rendészeti Tanulmányok*, évf. II.évf. (1992) 1.sz. 3-31.p. HU-ISSN 1216-5018.

- SZIKINGER: A magyar rendvédelmi jog alapjai. (15.,) — SZIKINGER István: A magyar rendvédelmi jog alapjai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXII.évf. (2012) 12.sz. 26.p. HU-ISSN 1216-6744.
- TEKE (50.,51.,) — TEKE András: Az integráció, az integrált rendvédelem és az integrált biztonság. 37-54.p. In HAUZINGER Zoltán (szerk.): *Határőrség és rendészet*. Pécs, 2007, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztályának Pécsi Szakcsoportja. 237 p. HU-ISBN — /Pécsi Határőr Tudományos közlemények, VII./ HU-ISSN 1589-1674.
- ZACHAR: A politikai irányzatok rendvédelmi koncepciói a dualizmus korában. (43.,) — ZACHAR József: A politikai irányzatok rendvédelmi koncepciói a dualizmus korában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, III.évf. (1993) 4.sz. 8-20.p. HU-ISSN 1216-6744. A tanulmány korábbi változata 1992. szeptember 29-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „*A dualista Magyarország rendvédelme*” című IV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- ZACHAR: Rendvédelem és történelemtudomány. (9.,43.,) — ZACHAR József: Rendvédelem és történelemtudomány. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, X.évf. (2000) 12.sz. 34-37.p. HU-ISSN 1216-6744. A tanulmány korábbi változata 1999. október 6-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „*A közigazgatás, a véderő és a rendvédelem kapcsolatának változásai a polgári magyar állam időszakában*” című XII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- ZACHAR: Indokolt-e a rendvédelem-tudomány fogalmának használata. Rendvédelem fogalma. (43.,) — ZACHAR József: Indokolt-e a rendvédelem-tudomány fogalmának használata. Rendvédelem fogalma. *Rendvédelmi Füzetek*, III.évf. (2002) 28.sz. 32-36.p. HU-ISSN 1585-1249.

CIKKEK

- ERNYES: Rendvédelem. (107.,) — ERNYES Mihály: Rendvédelem. *Pandúr Jogi és Bűnügyi Magazin*, XXII.évf. (2012) 2.sz. 46-49.p. HU-ISSN 1216-2019.
- ERNYES: Rendvédelem-történet. (107.,) — ERNYES Mihály: Rendvédelem-történet. *Pandúr Jogi és Bűnügyi Magazin*, XXII.évf. (2012) 3.sz. 46-49.p. HU-ISSN 1216-2019.

LEXIKONOK, SZÓTÁRAK

- DIÓS (8.,) — DIÓS István: (szerk.): *Magyar Katolikus Lexikon*. VI.köt. Budapest, 2001, Szent István Társulat az Apostoli Szentszék Kiadója. 937 p. HU-ISBN 963 36 1223 3.
- BEREGNYEI (szerk.): *Rendészettudományi szöszedet*. (55.,) — BEREGNYEI József (szerk.): *Rendészettudományi szöszedet*. Budapest, 2008, Magyar Rendészettudományi Társaság. 451 p. HU-ISBN —
- JUHÁSZ (106.,108.,) — JUHÁSZ József et al. (szerk.): *Magyar értelmező kéziszótár*. Budapest, 1978, Akadémia Kiadó. 1550 p. 963 05 1588 1.
- SZABÓ (124.,) — SZABÓ Imre et al. (szerk.): *Állam- és jogtudományi enciklopédia*. I.köt. A-J. Budapest, 1980, Akadémia. 965 p. HU-ISBN 963 05 2057 5.

REPERTÓRIUMOK

- SZÉKELY — BUGNITS (97.,98.,99.,) — SZÉKELY Zoltán — BUGNITS Richárd: *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* repertórium 1990-2000. Budapest, 2006, Különszám. Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Alapítvány – Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. 125 p. 1216-6774.

KÉZIRATOK

- BUZÁS (7.,) — BUZÁS Gábor: *Közigazgatás – rendészet – rendőri intézkedés*. Ph.D. disszertáció. Pécsi Tudományegyetem Állam- és jogtudományi Kar Doktori Iskola. Kézirat. Pécs, 2011. 217 p.
- ERNYES: Rendészeti - rendvédelmi - rendőrségi szakkifejezések múltja. (6.,41.,) — ERNYES Mihály: Rendészeti - rendvédelmi - rendőrségi szakkifejezések múltja. Kézirat. Pécs-Budapest, 2003. 33 p. Kézirat a szerzőnél és leadva a Rendőrtiszti Főiskolán.

KÖSZÖNTŐK

- PINTÉR (10.,) — PINTÉR Sándor: Köszöntő. 1.p. In Gaál Gyula — HAUZINGER Zoltán (szerk.): *Tanulmányok „A biztonság rendészettudományi dimenziói, változások és hatások” című tudományos konferenciáról*. Pécs, 2012, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztályának Pécsi Szakcsoportja. 503 p. HU-ISBN — /Pécsi Határőr Tudományos közlemények, XIII./ HU-ISSN 1589-1674.

JOGSZABÁLYOK

1840/IX.tc. (114.,)	—	1840/IX.tc. a mezei rendőrségről.
1949/XX.tv. (65.,)	—	1949/XX.tv. a Magyar Népköztársaság alkotmánya.
1959/IV.tv. (109.,)	—	1959/IV.tv. a Magyar Köztársaság polgári törvénykönyvéről.
1993/CX.tv. (67.,)	—	1993/CX.tv. a honvédelemről.
1994/XXXIV.tv. (69.,81.,)	—	1994/XXXIV.tv. a rendőrségről.
1995/LXV.tv. (70.,)	—	1995/LXV.tv. az államtitokról és a szolgálati titokról.
1995/CVII.tv. (71.,83.,)	—	1995/CVII.tv. a büntetés-végrehajtási szervezetről.
1995/CXXV.tv. (72.,82.,130.,)	—	1995/CXXV.tv. a nemzetbiztonsági szolgálatokról.
1996/XXXI.tv. (84.,)	—	1996/XXXI.tv. a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról.
1996/XXXVII.tv. (73.,)	—	1996/XXXVII.tv. a polgári védelemről.
1996/XLIII.tv. (75.,)	—	1996/XLIII.tv. a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról.
1997/CLIX.tv. (86.,115.,116.,117.,118.,)	—	1997/CLIX.tv. a fegyveres biztonsági őrsegről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatról.
1999/LXIII.tv. (87.,123.,)	—	1999/LXIII.tv. a közterületről.
2004/XIX.tv. (89.,)	—	2004/XIX.tv. a Vám- és Pénzügyőrségről.
2004/CIV.tv. (61.,)	—	2004/CIV.tv. a Magyar Köztársaság alkotmányáról szóló 1949/XX.tv. módosításáról.
2005/CXXXIII.tv. (109.,119.,)	—	2005/CXXXIII.tv. a személy-és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól.
2006/LVII. tv. (76.,)	—	2006/LVII. tv. a központi államigazgatási szervekről, valamint a kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról.
2007/LXXXVIII.tv. (62.,)	—	2007/LXXXVIII.tv. a Magyar Köztársaság alkotmányáról szóló 1949/XX.tv. módosításáról.
2007/LXXXIX.tv. (63.,)	—	2007/LXXXIX.tv. az államhatárról.
2007/XC.tv. (63.,69.,)	—	2007/XC.tv. a rendőrségről szóló 1994/XXXIV.tv. módosításáról.
2009/CLV.tv. (74.,)	—	2009/CLV.tv. a minősített adat védelméről.
2010/XLIII.tv. (77.,)	—	2010/XLIII.tv. a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról.
2010/CXXII.tv. (78.,90.,130.,)	—	2010/CXXII.tv. a Nemzeti Adó és Vámhivatalról.
2010/CXLVII.tv. (81.,)	—	2010/CXLVII.tv. egyes rendészeti tárgyú és az azokkal összefüggő törvények módosításáról.
Alaptörvény (66.,)	—	Magyarország Alaptörvénye (2011. IV. 25.) Hatályba lépett 2012. I. 1.-én.
2011/CXIII.tv. (68.,)	—	2011/CXIII.tv. a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről.
2011/CXXVIII.tv. (78.,84.,85.,130.,)	—	2011/CXXVIII.tv. a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról.
2011/CLXV.tv. (121.,122.,)	—	2011/CLXV.tv. a polgárőrségről és a polgárőri tevékenység szabályairól.
2011/CXCV.tv. (109.,)	—	2011/CXCV.tv. az államháztartásról.

2011/CCIV.tv. (109.,)	—	2011/CCIV.tv. a nemzeti felsőoktatásról.
2011/CCVII.tv. (73.,)	—	2011/CCVII.tv. egyes rendvédelmi tárgyú törvények módosításáról, valamint az azzal összefüggő további törvényt módosításokról.
2012/I.tv. (109.,)	—	2012/I.tv. a Munka Törvénykönyvről.
2012/XXXVI.tv. (80.,)	—	2012/XXXVI.tv. az országgyűlésről.
2012/CXX.tv. (113.,115.,)	—	2012/CXX.tv. az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról.
2015/XLII.tv. (79.,88.,)	—	2015/XLII.tv. a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról.
23/2011. (III.8.) korm.r. (109.,)	—	23/2011. (III.8.) korm.r. a zenés táncos rendezvények biztonságosabbá tételéről. <i>Magyar Közlöny</i> , (2011) 23.sz. 4633-4638.p.
368/2011. (XII. 31.) korm.r. (109.,)	—	368/2011. (XII. 31.) korm.r. az államháztartásról szóló 2011/CXCV.tv. végrehajtásáról. <i>Magyar Közlöny</i> , (2014) 190.sz. 26940-27022.p.

SZABÁLYZATOK

<i>Pécsi Tudományegyetem Rendészeti és Vagyonvédelmi Szabályzata.</i> (109.,)	—	<i>Pécsi Tudományegyetem Rendészeti és Vagyonvédelmi Szabályzata.</i> Pécs, 2012, Pécsi Tudományegyetem. 27 p. HU-ISBN —

VILÁGHÁLÓS HIVATKOZÁSOK

DUNAVÖLGYI (40.,64.,)	—	DUNAVÖLGYI Szilveszter: Rendészet-rendvédelem a magyar jogalkotásban. („A rendészettel kapcsolatos rendszerelméleti fogalmak tisztázása” című kutatás része.) 2011. <u>Világhálón:</u> http://www.bm-tt.hu/assets/letolt/rendtudtar/rendeszeti_vs_rendvedelem_dunavolgyi.pdf
EGRI-KOVÁCS (58.,)	—	EGRI-KOVÁCS Krisztián: Állam-és szuverenitáselmélet I. (Az állam fogalma, megjelenése, elhelyezése térben és időben, kapcsolata a joggal.) <i>Jogelméleti Szemle</i> , XI.évf. (2010) 4.sz. 3. tanulmány, Budapest, 2010. XII. 15. HU-ISSN 1588-080X. <u>Világhálón:</u> http://jesz.ajk.elte.hu/egri44.html
HORVÁTH (13.,)	—	HORVÁTH Zoltán: Hazánk honvédelmi és katasztrófavédelmi rendszerének kapcsolata. <i>Repüléstudományi Közlemények</i> , XXIII.évf. (2011) 2.sz. <u>Világhálón:</u> http://epa.oszk.hu/02600/02694/00055/pdf/EPA02694_rtk_2011_2_Horvath_Zoltan.pdf
KÖKÉNYESI (53.,54.,)	—	KÖKÉNYESI József: Az önkormányzati rendészet a magyar közigazgatásban. (Vitaírat.) Budapest, 2010, 9 p. <u>Világhálón:</u> http://www.kozigkut.hu/doc/kokenyesi_10okt.pdf
A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság honlapja. (95.,)	—	A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság honlapja. <u>Világhálón:</u> http://www.szbmrnt.atw.hu

Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig

A pénzügyi igazgatás egyidős az állammal, hiszen az állam születésének pillanatától beszélhetünk államháztartásról, állami bevételekről, melyek fedezik az állami feladatok ellátásával járó kiadásokat. Az állam, illetve az államháztartás működésének biztosításához szorosan kapcsolódik az a személyi állomány, amely speciális ismeretei, szakértelme alapján ellátta/ellátja az állami feladatokat, lehetővé teszi a hatalomgyakorlást.

A középkori államháztartás egyik jellemző sajátossága volt, hogy a király magánbevételei és a kormányzat jövedelme mintegy összeolvadtak. A középkori közfelfogás nem a mai értelemben tett különbséget a király magánjogi jogviszonyon alapuló földesúri és közjogi jogviszonyon alapuló államgazdasági bevételei és kiadásai között.

HÓMAN Bálint¹ az államháztartás bevételeit — megfelelően a fejlődési fokozatoknak — három csoportba sorolta. Megkülönböztetett magángazdasági (domaniális) jövedelmeket, királyi felségjog alapján beszedett, úgynevezett regálejővedelmeket, továbbá önként megajánlott, a szó eredeti középkori értelmében vett adókat.²

Az államháztartás eleinte a király magángazdasági jövedelmein, a földbirtokain³ nyugodott, melyet az uralkodó magánjogi jogviszony alapján vett igénybe. A patrimoniális államban ugyanis a királyi hatalom alapja a birtokolt magángazdaság és földbirtokmennyiség volt, az uralkodó ezáltal rendelkezett elegendő, mások fölött hatalmat biztosító fegyveres kézzel és gazdasági erővel.⁴

Ebben az időszakban a magyar királyok fő bevétele a terményszolgáltatásból, illetve a robotmunkából származott. A hadügyi és közigazgatási funkciókat a királyi földbirtokon élők látták el, így a fejlődés ezen első korszakában elsősorban a magánháztartási és udvari kiadások, továbbá a kormányzati és külügyi, diplomáciai kiadások terhelték a kincstárat.

Már a domaniális államháztartás időszakában megjelent néhány, a királyi felségjogban gyökerező királyi haszonvétel, vagy más néven regálejővedelem (pl.: kezdetleges fejadók, vásárpénz, közlekedési vámok). Ez alatt olyan jogosítványokat értünk, melyekkel a király az alattvalói gazdasági erejét királyi felségjoga, azaz közjogi jogviszony alapján veszi igénybe. Ezeknek a többnyire illetéktermészetű szolgáltatásoknak kezdetben nem volt jelentős szerepük, teljesítésükért az alattvalók valamiféle ellenszolgáltatásban részesültek (pl.: védelem, jogbiztonság, vásári elárusítóhely biztosítása).

A patrimoniális hatalom bomlásával a felségjogok pénzügyi regalitássá, tulajdonképpen ellenszolgáltatás nélküli regálejővedelmekké alakultak és a XII. század végén már a domíniumokkal egyenrangú helyet foglaltak el a bevételi források között. Ebben az időszakban a hadügyi és közigazgatási feladatok ellátása az alattvalókra, leginkább a nagybirtokosokra hárult. Mint a közigazgatás főtisztviselői jelentek meg, s velük magánjogi (familiáris) viszonyban álló tisztviselőket alkalmaztak. Az uralkodó díjazásban részesítette őket, mely eleinte természetben vagy birtokadományozással történt, de a regálegazdaság későbbi időszakában már a készpénzben való fizetés is megjelent.

A XIII. század elején megkezdődött a várbirtokok rendszeres eladományozása, mely által a föld, a patrimoniális királyi hatalom alapja kicsúszott az uralkodók kezéből. Ezzel párhuzamosan a regálejővedelmek adományozása is megindult, így a regálejővedelem lassanként magángazdasági szolgáltatássá vált, s ez végső csapást jelentett az államháztartás számára, hiszen a legjövedelmezőbb bevételi forrásaitól esett el a király.

Az állam szükségleteit tehát már nem fedették megfelelően a domaniális- és a regálejővedelmek (együtt: rendes jövedelmek), ezek pótlását, kiegészítését biztosítani kellett. Ekkor jelentek meg az úgynevezett rendkívüli jövedelmek, az adók, segélyek (gyűjtőnéven a források collecta vagy exactio néven említik), melyek igénybevételére – a rendiség megjelenésével – kizárólag a rendek előzetes hozzájárulásával volt lehetőség, akik ezen rendkívüli jövedelmek megszavazását mindig önkéntesen tették.⁵

Az Árpád-házi uralkodók intézkedéseinek hatásai a pénzügyigazgatás szervezetfejlődésére

A domaniális államháztartás időszakában a pénzügyi igazgatás teljesen összefonódott a földbirtokok gazdasági igazgatásával, ennek megfelelően a pénzügyi igazgatás decentralizált volt. Vezető tisztségviselői az ispánok voltak, a vármegyékben a megyésispán, a királyi magánuradalomban a nádorispán vagy nádor. Feladatkörükbe tartozott elsősorban a magángazdasági terményszolgáltatás behajtása, továbbá a vármegyék ispánjai foglalkoztak a regálejővedelmek beszedésével is, melyért fizetesképpen a behajtott jövedelmek egyharmadában részesültek.

Az említett tevékenységek ellátása érdekében természetesen az ispánok mellett a várbirtokon a várnép, a királyi magángazdaságban az udvarnokok működtek, akik közül a tárnokok voltak a terményjövedelmek beszedői, kezelői, a vámosok szedték a vám- és vásárpénzt, az adót a dénárszedők

gyűjtötték be, a bitangjóság összegyűjtői a johszedők voltak, de a források utalnak még ebben a korban bányászokra, sóvágókra és sótisztokra is. A várnépek és az udvarnokok különféle kategóriái századokba és tizedekbe voltak beosztva, élükön a száznagyok és a tíznagyok álltak.⁶

Központosított igazgatásról ebben az időszakban nem igazán beszélhetünk, az egyetlen központi szervezet, ahová a királyi jövedelmek befolytak, a királyi kincstár volt, melynek élén szintén a nádor állt.

Fentieknek megfelelően a pénzügyi igazgatás ebben az időszakban a nádor kezében összpontosult, s szerepe — a központi ellenőrzés bevezetésének szükségessé válásával — még inkább erősödött, s „az ország első közjogi méltóságává emelkedett”⁷.

A nádor törvénykezési jogkörének bővülését követően — tekintettel a megnövekedett feladataira — már nem felelhetett meg eredeti hivatásának, így a pénzügyi igazgatási funkcióit fokozatosan más tisztviselőkre kellett ruházni. A pénzügyi igazgatás vezetése, illetve a központi ellenőrzés funkciói (később a kincstár vezetése, a regálék igazgatása is) az időközben a tárnokok élére kinevezett új udvari főtisztre, a tárnokmesterre hárultak.

A nádor pénzügyi igazgatásban betöltött szerepe a további fejlődés szempontjából különös jelentőségűnek bizonyult, hiszen az ő tevékenysége képezte alapját a tárnokmesteri hivatal kialakításának, valamint a későbbiekben az önálló központi pénzügyi szervezet létrehozásának.

Kiemelendő továbbá, hogy ezen időszakban – a központi igazgatás fokozatos térnyerésével – a megyés ispánok már csak támogató szerepkörben jelentek meg a pénzügyigazgatásban.

A pénzügyi igazgatás személyi állományának fejlődése szempontjából fontos továbbá az udvarnokosztály, illetve a várnépek egységének megbomlása, az azonos tevékenységi ágak kategóriáinak külön-külön főtisztok (mesterek, magisterek) irányítása alá helyezése, a foglalkozásszerű differenciálódás megjelenése.⁸

A XIII. században – köszönhetően a régi jövedelmek apadásának és újak keletkezésének, valamint az államháztartás súlypontjának a regálékra való helyeződésének – a régi pénzügyigazgatási szervezetrendszer átalakult, felváltotta a bérletrendszer, a regálék bérbeadása. A bérlők nem a királyi tisztviselői voltak, hanem a kincstárral szerződéses jogviszonyban álló üzletemberek, akik pénzügyi tisztviselőként a velük magánjogi jogviszonyba kerülő familiárisaikat alkalmazták. Tehát a bérletrendszer életbe lépésével csak a vezető funkcionáriusok, a bérlők függtek a királytól, az alkalmazottak a bérlő kizárólagos fennhatósága alá tartoztak.⁹

A magyar állam pénzügyigazgatásának újjászervezése az Árpád-ház férfi ága kihalását követően

A közigazgatás az Árpád-ház férfi ágának kihalását követően teljesen szétzilálódott, a főtisztviségeken a főurak marakodtak. Ebben a kilátástalannak tűnő helyzetben került a trónra *Károly Róbert*, aki a pénzügyigazgatás újjászervezésében látta az államháztartás stabilizálásának lehetőségét. Az, hogy a pénzügyi igazgatást a régi, domaniális államháztartás időszakának megfelelő módon rendezzék nem lehetett célravezető, viszont a bürokratikus igazgatás felépítésének sem jött még el az ideje.

A bérletrendszerű kezelésnek azonban megvoltak az előnyei, melyet az uralkodó fel is ismert, hiszen a bérlők üzleti alapon működtek, a költségeket igyekeztek minimálisra redukálni, a kincstárnak azonban jóval nagyobb bevételt tudtak biztosítani, mint a királyi igazgatási szervezetek. Ez a jövedelem pedig teljes egészében a kincstárba folyt be, hiszen az ügykezelés költségei (később a központi ellenőrzés költségei is) a bérlőt terhelték.¹⁰

Ezen előnyök ismeretében *Károly Róbert* nem akarta a meglévő szervezetet teljesen új alapokra helyezni, hanem felismerve a bérletrendszer hibáit, azokat orvosolva kísérelte meg a pénzügyi igazgatást újjászervezni. Úgy ítélte meg, hogy a hibák kiküszöbölése tekintetében az a legfontosabb, hogy a bérlők személyének kiválasztása során megteremtse a személyi biztosítékokat, így kezdetben nemes urakat állított a regálékjövedelmek kezelésének élére, azonban 1323. évi pénzügyi reformjának kudarca után belátta, hogy a pénzügyek vezetéséhez nem elég a születési előjog, a tisztesség és a megbízhatóság, hanem megfelelő szakértelem (üzleti hozzáértés) is szükséges. Felismerte azt is, hogy a személyi garanciák nem elegendőek minden gond megoldására. Arra törekedett, hogy — a központi pénzügyi igazgatási szervezet megszilárdítása mellett — kiépítse a külső szervezetrendszert, szabályozza a hatásköröket és a működést, biztosítsa a megfelelő központi ellenőrzést és intézményesítse a büntetőjogi felelősségre vonást.¹¹

A központi pénzügyi igazgatásban a vezető szerep ebben az időszakban is a tárnokmesteré volt. A tisztség betöltésénél *Károly Róbert* uralkodása kezdetén a politikai szempontok domináltak, nem a hozzáértés, a rátermettség volt a mérvadó, így ezek a főtisztviselők általában csak névleges vezetők voltak. Amikor a király hatalma kezdett megszilárdulni, a tárnokmesteri tisztséget is régi megbízható embereivel töltötte be. Ahogyan HÓMAN Bálint írja „Károly Róbert ritka szerencsével, vagy inkább kitűnő emberis-

merettel válogatta meg tanácsosait. Bizalmas hívei közül minden főtisztásra a legalkalmasabb embert szemelte ki.”¹²

A tárnokmester állt az államháztartás élén, irányította az ország pénzügyi és gazdaságpolitikáját, hozzá tartozott a külső pénzügyigazgatási szervek ellenőrzése és felügyelete, a regáléigazgatás személyi állományának ő volt a legfőbb közigazgatási és bírói hatósága, ő volt a kincstár vezetője, teljes juriszdikcióval rendelkezett a városok felett. Hatáskörének ilyen bővülése mellett már nem láthatta el egyedül ezeket a tevékenységeket, így szükség volt egy neki alárendelt képviselőre, aki eleinte a tárnoknagy, majd a kincstartó címet viselte és a későbbiek folyamán, mint kincstartó, ő vált a pénzügyek legfőbb vezetőjévé is.¹³ Természetesen alárendeltségébe tartoztak a tárnokok és kamarások is.

A központi pénzügyi igazgatás megszilárdítása mellett *Károly Róbert* nagy hangsúlyt fektetett a külső pénzügyi igazgatási szervezet kiépítésére, vagyis a kamarák megfelelő működtetésének biztosítására. Az Árpád-korban is léteztek már kamaraispánságok, de azok nem voltak pontosan körülhatárolt, hatáskörileg is elkülönített szervezetek. *Károly Róbert* érdeme abban áll, hogy ezeket területiális szervezetekké alakította, egy meghatározott terület pénzügyi hatóságává tette, ezáltal az ország kerületekre, kamaraispánságokra tagolódott.¹⁴

A kamarák élén a kamaraispán állt, aki a királlyal szerződéses jogviszonyban lévő bérlő volt és többnyire — a pénzüzlettel foglalkozó — városi polgárság köréből került ki. Közvetlen felelősséggel tartozott az uralkodónak. A kamarai személyzet a bérlő, vagyis a kamaraispán közvetlen hatósága alá tartozott, az ő magánalkalmazottai, familiárisai, serviensei, officiálisai voltak, akik felett teljes közigazgatási és bírói joghatósággal rendelkezett. Későbbiekben bővült a juriszdikció köre a pénzügyi kihágásokban való teljes körű bírósági eljárás és bírságolás jogával.

A kamaráknak magánjogi jogviszonyon alapuló szervezete volt, mely lényegében azonosnak látszik a közigazgatás más ágaiban is megjelenő hűbéri természetű szervezettel. *HÓMAN Bálint*¹⁵ szerint azonban a kamarai familiaritás lényegesen eltér a közigazgatás más területén tapasztalt familiaritástól. Hogy mennyiben igaz ez, azt az alábbiak szerint foglalom össze:

A kamarai familiaritás egy ideiglenes jellegű kapcsolat volt, amely magánjogi viszonyt jelentett a kamaraispán, mint bérlő és a kamarai alkalmazott között, hiszen kizárólag a bérleti szerződés időtartamára (általában 1 év) szólt, szemben a közigazgatás egyéb területére jellemző familiaritással, mely állandó jellegű kapcsolatra épülő magánjogi jogviszony volt a birtokos és a familiáris között. A közfunkció ellátása a kamarai igazgatásban ebben az időszakban valamiféle állandó jelleget kezdett öltetni, hiszen gyakran tapasztalható, hogy a szakértelem okán az alkalmazott nem kizárólag egy kamaraispán mellett látta el feladatait, hanem akár több, egymást követő ispán irányítása alatt is dolgozhatott. A közigazgatás egyéb területén viszont a közfeladatok ideiglenes ellátása volt a jellemző. A familiáris alkalmazás arra az időszakra szólt, amely alatt a birtokos úr betöltötte a tisztségét. Amíg a közigazgatás egyéb területein a familiaritás feudális természetű jelenség volt, addig a pénzügyi igazgatásban a familiaritás inkább az újkori munkaadó és munkavállaló viszonyára emlékeztet.

Mátyás király közigazgatási reformja

A közigazgatás fejlődéstörténetében a XV. század szinte egész Európában fontos korszaknak tekinthető, mivel ezen időszak átmenetet alkotott a hagyományos személyes jellegű és az új hivatali jellegű közszolgálat között. Magyarországon *Mátyás* uralkodásának időszakára esett ezen változás.¹⁶ Megszilárdult az a hivatali szervezet, amely megfelelt a központosítás elvárásainak,¹⁷ és megvalósult a pénzügyi igazgatás átszervezése is.

A XV. században a legmagasabb rangú pénzügyi tisztviselő a királyi kincstartó volt, akinek — jellemzően főúri származása révén — csekély köze volt a tényleges irányításhoz. Ez *Mátyás* uralkodásának idején kezdett változni, a kincstartó egyre nagyobb befolyással bírt a pénzügyek tényleges vezetésére, 1467-1472 között sorozatos pénzügyi reformokra került sor. A kincstartó állt pénzügyi főhivatal élén, az alkincstartó volt a helyettese, de dolgoztak a hivatalban titkárok, jegyzők, egy fizetőmester és számvevők is. A kincstartó felügyelte a sóbányák, sóhivatalok, a bánya- és pénzverőkamarák ispánjait, valamint a harmincadosokat, de ő nevezte ki és neki számoltak el az adóbeszedők is.¹⁸

A reformok megvalósítását követően a pénzügyi igazgatásban a kincstartó familiárisai vettek részt. Vagy állandó, vagy alkalmi jellegű megbízások (ilyenek például az adószedők) alapján végezték feladataikat, pénzben és természetben kaptak fizetést, általában az általuk kezelt jövedelmekből részesültek. Ahogyan az már *Károly Róbert* uralkodása idejében is gyakorlat volt, hogy a pénzügyi

igazgatásban a familiaritás nem volt életre szóló, melyhez az alkalmazottak ipari és pénzületi tevékenysége¹⁹ és ennek hivatásszerű gyakorlása is hozzájárult.²⁰ Az alkalmazottaknak az eltávozás előtt számadást kellett készíteni, hiszen olyan feladatkörben dolgoztak, ahol jelentős bevételeket kezeltek.

A pénzügyi igazgatásban egyre jelentősebb szerepet kapott a tapasztalat, gyakorlat meglétének kérdése, melyet nem csak az uralkodó várt el a főtisztviselőktől, hanem a kincstartó is olyan személyeket nevezett ki alsóbb pozíciókba, akik már dolgoztak a pénzügyi igazgatásban vagy más hivatalban. Egyre fontosabb lett a képzettség, a műveltség is. Ebben a korszakban már néhány egyetemi végzettséggel rendelkező személy is található volt a központi hivatalnokok között. A központi pénzügyi igazgatás vezetői és a sóhivatalok kamarásai között viszonylag nagy számban dolgoztak litteratus/deák műveltségűek, a harmincadosok és a pénzverőkamara-ispánok vonatkozásában azonban kevésbé gyakori az ilyen típusú műveltség. A litteratus műveltséggel bírók körében a legkülönbözőbb származású személyek fordultak elő, bárói rangú személyeket ritkán, középnemeseket is kevés számban választották ezt a pályát. A pénzügyi igazgatásban tevékenykedők többségét a kismanesség alkotta, de megjelentek a pénzügyi igazgatásban a nem nemes és a nem polgár deákok is. Sok alacsony származású tehetséges fiatal előtt nyílt meg ekkoriban a lehetőség hivatalnoki pályára kerülésre.

Hogy miért a pénzügyi igazgatás adott erre lehetőséget? Ennek okait elsősorban a pénzügyi adminisztráció jellegében kell keresnünk. A pénzügyek intézéséhez ugyanis megfelelően képzett személyzetre volt szükség, hiszen a költségvetés összeállítása, a számadások elkészítése komoly szakértelmet igényelt. Nem is szólva a harmincadosokról, a sóhivatalok alkalmazottairól, akinek a napi munkájukhoz szükség volt például a piaci árak ismeretére, vagy a bányakamarák tisztviselőiről, akiknél elengedhetetlen volt a bányászati technikák ismerete. Mindezen túlmenően a pénzügyi tisztviselőknek tisztában kellett lenniük a jogszabályokkal, az egyéni és rendi kiváltságokkal is.

Amint az előbbiek alapján látható, egy központi hivatalnokréteg kezdett kialakulni ebben az időszakban, mely tagjainak familiárisain keresztül folyamatosan biztosított volt a magas műveltségű, képzett alkalmazottak utánpótlása.²¹

A királyi kamara szerepe a közigazgatási apparátus fejlődésében

HABSBURG Ferdinánd trónra lépésekor ígéretet tett arra, hogy a magyar nemzet kiváltságait, jogait, régi alkotmányát és szokásait tiszteletben tartja, melyet a pénzügyi igazgatással kapcsolatban meg is tartott. Pénzügyi politikája a meglévő dolgok fenntartására, de intenzívebb kiaknázására irányult, amit a pénzügyi szervezet tökéletesítésével, működésének fejlesztésével szeretett volna elérni.²²

Ferdinánd igyekezett a vidéki szervezeteket, a kamarákat újjászervezni, de emellett létrehozott egy olyan központi hatóságot is, amely — bár magyar alapokra (kincstartóság) épült — mégis újnak mondható. Ez volt a Magyar Királyi Kamara, mely 1528-ban budai székhellyel jött létre, a török hadak beáramlásának hatására azonban a kamarát 1531-ben újjászervezték Pozsonyban. Később, az észak-keleti országrészekben a kellő adminisztráció, a jövedelmek könnyebb (valójában inkább tényleges) begyűjtése, továbbá ezen területek török hódoltságtól való védelme, valamint az Erdélyi Fejedelemség fennhatóságának ezen területre való kiterjesztésétől történő megóvása érdekében, Kassán létrehozták a Szepesi Kamarát, mely bizonyos hatásköri átfedések mellett, de jogilag a Magyar Kamara alárendelt szerveként működött.²³

A Magyar Kamara kollegiális szervezatként működött, döntéseit testületi formában hozta meg, ezáltal legfontosabb szerve a tanács volt, mely elnökből és tanácsosokból állt. Az elnöki tisztséget rendszerint főpapok töltötték be, a tanácsosok pedig főnemesek (néha főpapok), illetve birtokos nemesek voltak. Az ügyintézésben a titkárok (később az altitkárok is) főszerepet játszottak, intézték a hivatali levelezést, jegyzőkönyvet vezettek a tanácsüléseken, de ők készítették el a kamarai utasítások, szabályzatok tervezeteit is. A Magyar Kamarában a tanács mellett több segédhivatal is működött, így az iroda (fogalmazók és írnokok végeztek tisztázási, másolási feladatokat), az irattár (a lajstromozók gondozták az iratokat), a pénztár (pénztáros és később a segédje is a pénzkezeléssel kapcsolatos tevékenységeket végezték) és a számvevőhivatal (számadásmester állt az élén, segédekkel és írnokokkal dolgozott, végezte az ellenőrzéseket, később helyetteseként megjelent az alszámadásmester). A későbbiek során a kamara több változáson is átesett, hatásköre is bővült, szervezete is átalakult, így a későbbi években már a kiadóhivatal és az iktatóhivatal is megjelent a szervezeti egységek között.²⁴

A Magyar Kamarában a XVIII. században jelentős reformokat hajtottak végre az ügyintézés terén is. Annnyira megsokszorozódtak a kamarai feladatok, hogy az egész ügyintézési munkafolyamatot meg kellett változtatni. Az első lépésben az ügyeket négy ügycsoportba (departamentum) osztották, sőgyi,

harmincadügyi, fiscalitásokkal foglalkozó és gazdasági ügycsoportokba, melyekhez előadó-tanácsosokat neveztek ki. Később a fontosabb ügyeket az egyes departamentumok referenseiből álló bizottságok tárgyalták meg, de hamarosan az ügyek előkészítése is e bizottságok hatáskörébe került, így létrejöttek az önálló szervezettel és ügyvitellel rendelkező (söügyi, gazdasági, jogügyi, városi, salétrom- és lőporügyi, harmincadügyi) bizottságok.

A Magyar Kamara ügyintézése fejlődésének következő jelentős állomását az ügyosztályi rendszer kialakítása jelentette, mely az ügyintézés valamennyi fázisára kiterjedt és lehetővé tette a kamara ügykörének annyi ügycsoportba való rendezését, amennyire valóban szükség volt. Ezek után több mint 20 ügyosztály kezdte meg működését.

Az ügycsoportok ügyeinek intézésére rendelt személyi állomány (tanácsos, titkár, fogalmazó) együttműködéséből *II. József* korában kialakult a büro, amely a tanácsost és személyzetét, s a személyzet munkahelyét, irodáját jelentette.²⁵

A XVIII. században az ügyintézés fejlődésének hatására, a munka olyan szervezése vált szükségessé, amelyben biztosított volt a hozzáértés, a szakértelem. A rendi közigazgatást Európában, így Magyarországon is felváltotta a hivatásos közszolgálatra fejlődés korszaka. Az európai haladás – állandó állami illetményrendszer bevezetése, a kiválasztás módjának és a tisztviselők kötelességeinek szabályozása – hatást gyakorolt a magyar pénzügyi- és a teljes közigazgatásra is, melyre tekintettel a hivatali szervezet működése állandóvá vált, az igazgatási eljárás, az ügyintézés egységessé tétele megtörtént, a tisztviselői állás élethivatássá alakult.²⁶

A kiválasztás alapfeltétele a szakképzettség és a gyakorlat lett. *Mária Terézia* a szakképzettség előmozdítása érdekében a nagyszombati egyetemet Budára helyezte, a tantárgyakat is megújította, Ratio Educationis reformjával pedig öt akadémiát létesített, melyek állami szolgálatra felkészítő képzést nyújtottak.

A hivatalokba ugyanakkor továbbra is a nemesség tagjai kerültek be, bár *II. József* idejében a nememesek is tölthettek be közfunkciót.

A közszolgálat rendszeresítése indokoltá tette mind az előlépés lehetőségének biztosítását, mind a minősítési rendszer bevezetését, mely *II. József* érdeme, aki a katonai minősítési rendszert ültette át a közigazgatásba.

A tisztviselő ettől az időszaktól kezdődően nyugdíjban is részesült, mely *Mária Terézia* idejében vált rendszeressé.²⁷

Erre a korra jellemző az is, hogy egyes speciális pénzügyi igazgatási területeken (pl.: harmincad-igazgatás) a hivatalviselésnek különleges feltételei is megjelennek, így a fegyverviselés, illetve a kau-²⁸ ciónak²⁸ letételének kötelezettsége.

II. József halála után a bürokratikus rendszer további fejlődése megtorpan, utódai kénytelenek voltak engedményeket tenni a rendi igazgatásnak. Ez a megtorpanás azonban csak rövid ideig tartott. Mivel a közigazgatási feladatok száma nem csökkent, a közszolgálat pedig biztos álláslehetőséget, fix fizetést és nyugdíjat jelentett a nemesség számára, ezért a rendek nem tiltakoztak a fejlesztések ellen.

Polgári közigazgatás megalapozása

A magyar közigazgatás fejlődésében lényeges mérföldkő volt az 1848. évi polgári átalakulás, mely megteremtette a nemzeti önállóság kiépítésének lehetőségét, a dikasztériális szervek helyett létrejött a parlamentnek felelős kormány (akkori kifejezéssel élve minisztérium), a közigazgatás vezetése az uralkodó helyett a kormány kezébe került. Az alkotmányjogi ismeretekkel ellentétben azonban a pénzügyi igazgatás terén nem voltak megfelelően felkészülve a polgári átalakulásra és a szabadságharc idején a közigazgatás rendezése is elmaradt.

Amíg 1848-1849-ben a pénzügyi igazgatás jelentős változásokon nem esett át (a hadban álló országban rövid két év alatt nem sikerült kiépíteni egy új adórendszert), addig a neoabszolutizmus rendszeréhez a pénzügy- és főleg az adóigazgatás terén néhány jelentős újítás fűződik. Létrehozták a pénzügyi igazgatás új szervezetét, megalkották az anyagi adójogi szabályokat, lerakták a polgári pénzügy és adóigazgatás alapjait. Az egyenes adók kezelésére egy-egy országos pénzügyigazgatóságot szerveztek, melyek alatt Magyarországon 43 vármegyei adófelügyelőség és 244 járási adóhivatal működött. Bélyeghivatalok, fogyasztási adóhivatalok, dohányraktárak is kialakításra kerültek, a karhatalmat pedig a pénzügyőrség szolgáltatta.²⁹ A dualizmus időszakában kiépült a pénzügyigazgatóságok rendszere. Fokozatosan — a hetvenes évektől kezdődően — vármegyénként hoztak létre pénzügyigazgatóságot, amely a magyar pénzügyigazgatás középszintű komplex irányító szervezete volt. A magyar pénzügyigazgatóságok alárendeltségébe tartozott a vármegyében működő valamennyi pénzügyi szakhatóság. A dualizmus időszakában 19 pénzügyi szakhatóság működött ugyan a Magyar Királyságban, azonban nem volt jelen minden pénzügyi szakhatóság minden vármegyében.³⁰ **(I.sz. melléklet)**

A közigazgatás megújítása azonban — a nagy apparátus miatt — költséges volt. A rendi igazgatással összevetve, ahol mintegy 7600 tisztviselő dolgozott, jórészt nyugdíjra való igény nélkül, a Bach-rendszer közigazgatásában közel 18 000 hivatalnokot alkalmaztak, akik rendszeres fizetést kaptak és nyugdíjra is jogosultak voltak.³¹

Kétségtelen, hogy a BACH-rendszer igazgatási formái sokkal szakszerűbbek voltak a régi magyar közigazgatási formáknál. Az is igaz viszont, hogy a neoabszolutizmus közigazgatását idegennek, sokszor ellenségesnek érezték a kortársak, mivel az 1848-1849-es forradalom és szabadságharcot a cári

birodalom fegyveres erejének a segítségével leverő idegen, a magyar nemzetet — a „Verwirkungstheorie” (jogeljáráselmélet) hazug elmélete alapján — elnyomó hatalmi apparátushoz tartozott.³² A kiegyezést követően az új magyar független kormány a neoabszolutista rendszer azon szervezeteit, amelyek a közrend és közbiztonság fenntartása mellett a magyar nemzet elnyomását is kivitelezték (birodalmi csendőrség és birodalmi rendőrség) nem vette át.³³ A pénzügyi szakhatóságokat és azok személyzetének jelentős részét azonban a felelős magyar kormány befogadta a polgári magyar állam szakhatóságai személyi állományának a körébe.

A közigazgatásban való részvétel egyfajta szolgálat, mely a magyarok életében először a királyi szolgálatát, később az egész állam szolgálatát jelentette. A közszolgálat sokáig csak a hatalmat és az azzal járó tiszteletet biztosította a hivatali betöltők számára, hiszen nem járt fizetéssel, a hivatalnokok megélhetésüket saját birtokaik révén biztosították, e mellett látták el közfeladataikat. Később azonban az alkalmazás — átlépve feudális jellegén — állandóvá, sokak számára élethivatássá vált, mely megteremtette annak a lehetőségét, hogy a közigazgatásba kerülés előfeltétele legyen a szakképzettség, a megfelelő gyakorlat megléte, melyért cserébe rendszeres fizetést és nyugdíjat biztosított az állam.

MAGYARY Zoltán szavaival élve „legjobban kiépített és kidolgozott közigazgatásunk a pénzügyi”,³⁴ mely az államlapítás óta sikeresen adaptálta a külföldi tapasztalatokat egyben megőrizve és továbbfejlesztve a nemzeti szakmai hagyományainkat.

Jegyzetek:

¹ HÓMAN

² Adó alatt az önkéntes megajánlást értették, az adót az ország önkéntes ajándékának — donum gratuitum — tekintették. ACSÁDY: 13-14.p.

³ Birtok alatt ebben a korban nem területiális egységet értettek, hanem a földbirtokos fennhatósága alatt álló szolgák, szabadosok, szegény szabadok és az általuk művelt terület összességét. A vagyon fokmérője tehát a munkaerő mennyisége volt.

HÓMAN: op.cit.

⁴ MEZEY: 40.p.

⁵ ACSÁDY: op.cit. 13-15.p.

⁶ HÓMAN: op.cit.

⁷ Loc.cit.

⁸ ASZTALOS — CSIZMADIA — KOVÁCS: 49.p.

⁹ HÓMAN: op.cit.

¹⁰ A bérletrendszer a pénzügyi igazgatás terén a késő középkorban Európában szokásos volt.

Loc.cit.

¹¹ Loc.cit.

¹² Loc.cit.

¹³ A kincstartó pénzügyi hatáskörének kialakulását BORECZKY Elemér már Nagy Lajos korára teszi.

BORECZKY

¹⁴ HÓMAN: op.cit.

¹⁵ Loc.cit.

¹⁶ KUBINYI: 62.p.

¹⁷ ELEKES: 128.p.

¹⁸ KUBINYI: op.cit.

¹⁹ HÓMAN: op.cit.

²⁰ Ezt a pénzügyi igazgatásban működő személyek életpályájának vizsgálata is alátámasztja, hiszen Mátyás több mint 450 kincstári alkalmazottjának a neve vált ismertté és több mint negyedük esetében tudjuk azt is, hogy több kincstartó alatt is működtek vagy egyik központi hivatalból léptek át a másikba, élethivatásnak tekintve pályájukat.

KUBINYI: op.cit.

²¹ Loc.cit.

²² ACSÁDY: op.cit. 28.p.

²³ FALLENBÜCHL: 15.p.

²⁴ NAGY: A magyar kamara szervezete és ügyintézőse. ; Idem: A magyar kamara 1686-1848. ; Idem: A kamara szervezete és ügyintézőse.

²⁵ Loc.cit. 36-45.p.

²⁶ CSIZMADIA: 68.p.

²⁷ KOZÁRY: 14-17.p.

²⁸ A harmincadosoktól kauciót kívántak, mely nem az állásvásárlás egy formája, hanem a szolgálatból való megváláskor, a végleges elszámoláskor vonták le belőle a kincstár esetleges hiányát.

FALLENBÜCHL: op.cit. 21.p.

²⁹ CSIZMADIA: 92.p.

³⁰ PARÁDI: 34-38.p.

³¹ CSIZMADIA: op.cit. 93.p.

³² GALÁNTAI: 44.p.

³³ DEÁK ; RESS

³⁴ MAGYARY: 66.p.

Jegyzetekben alkalmazott rövidítések:**MONOGRÁFIÁK, KISMONOGRÁFIÁK ÉS HASONLÓ JELLEGŰ KÖTETEK**

- ACSÁDY — ACSÁDY Ignác: *Magyarország pénzügyei I. Ferdinánd uralkodása alatt (1526-64.)*. Budapest, 1888, Magyar Tudományos Akadémia Történelmi Bizottsága. 280 p.
- BORECZKY — BORECZKY Elemér: *A királyi tárnokmester hivatala 1405-ig*. Budapest, 1905, Községi Nyomda. 120 p.
- CSIZMADIA — CSIZMADIA Andor: *A magyar közigazgatás fejlődése a XVIII. századtól a tanácsrendszer létrejöttéig*. Budapest, 1976, Akadémia Kiadó. 560 p. HU-ISBN 963 05 0713 7.
- ELEKES — ELEKES Lajos: *Mátyás és kora*. Budapest, 1956, Művelt Nép Könyvkiadó. 188 p. /Magyar Történelmi Társulat, 5./
- GALÁNTAI — GALÁNTAI József: *A Habsburg-monarchia alkonya. Osztrák-magyar dualizmus 1867-1918*. Budapest, 1985, Kossuth. 387 p. HU-ISBN 963 09 2589 3.
- HÓMAN — HÓMAN Bálint: *A Magyar Királyság pénzügyei és gazdaságpolitikája Károly Róbert korában*. Budapest, 2003, Nap Kiadó. 326 p. HU-ISBN 963 94 0243 5. (Az 1921-ben publikált mű hasonló kiadása.)
- KOZÁRY — KOZÁRY Mónika: *A nyugdíjrendszer Magyarországon Mária Teréziától a II. Világháborúig*. Budapest, 2012, Gondolat. 366 p. HU-ISBN 978 963 69 3459 0. /Társadalombiztosítási könyvtár./ HU-ISSN 2063-2479.
- MAGYARY — MAGYARY Zoltán: *Magyar közigazgatás. A magyar közigazgatás szerepe a XX. század államában. A magyar közigazgatás szervezete, működése és jogi rendje*. Budapest, 1998, Polgári Tanácsadó Szolgálat. 675 p. HU-ISBN 963 76 0293 3. (1942-ben publikált mű hasonló kiadása.)
- MEZEY — MEZEY Barna (szerk.): *Magyar alkotmánytörténet*. Budapest, 2003, Osiris Kiadó. 516 p. 978 963 38 9532 0.
- NAGY: A magyar kamara szervezete és ügyintézése. — NAGY István: A magyar kamara szervezete és ügyintézése. 18-23.p. In FÁBIÁN KISS Erzsébet et al. (szerk.): *A Magyar Kamara és egyéb kincstári szervek*. Budapest, 1995, Magyar Országos Levéltár. 575 p. HU-ISBN 963 63 1072 6. /Levéltári leltárak, 9./ HU-ISSN 0209-5955.
- NAGY: A magyar kamara 1686-1848. — NAGY István: A magyar kamara 1686-1848. 24-33.p. In FÁBIÁN KISS Erzsébet et al. (szerk.): *A Magyar Kamara és egyéb kincstári szervek*. Budapest, 1995, Magyar Országos Levéltár. 575 p. HU-ISBN 963 63 1072 6. /Levéltári leltárak, 9./ HU-ISSN 0209-5955.
- NAGY: A kamara szervezete és ügyintézése. — NAGY István: A kamara szervezete és ügyintézése. 34-60.p. In FÁBIÁN KISS Erzsébet et al. (szerk.): *A Magyar Kamara és egyéb kincstári szervek*. Budapest, 1995, Magyar Országos Levéltár. 575 p. HU-ISBN 963 63 1072 6. /Levéltári leltárak, 9./ HU-ISSN 0209-5955.
- PARÁDI — PARÁDI József: *A dualista Magyarország pénzügyi szerveinek határörizete 1867-1914*. Budapest, 1987, Határország. 123 p.

TANKÖNYVEK

- ASZTALOS — CSIZMADIA — KOVÁCS — ASZTALOS László — CSIZMADIA Andor — KOVÁCS Kálmán: *Magyar állam- és jogtörténet*. Budapest, 2003, Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó. 574 p. HU-ISBN 978 963 19 4566 9.

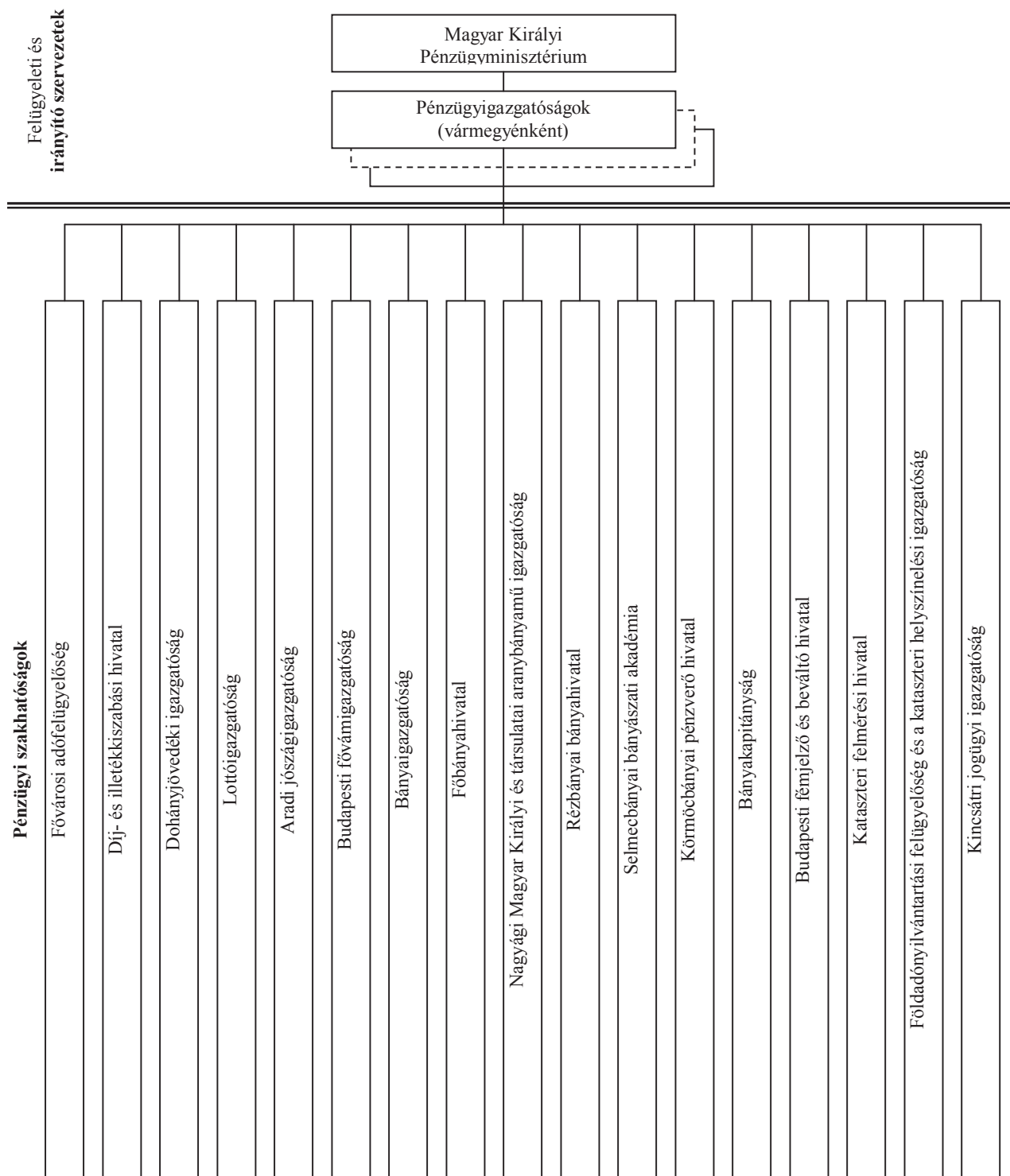
ADATTÁRAK

- FALLENBÜCHL — FALLENBÜCHL Zoltán (szerk.): *Állami (királyi és császári) tisztségviselők a 17. századi Magyarországon*. Budapest, 2002, Országos Széchényi Könyvtár - Osiris Kiadó. 377 p. HU-ISBN 963 20 0458 2. /Nemzeti téka./ HU-ISSN 1586-1163.

TANULMÁNYOK

- DEÁK — DEÁK Ágnes: Államrendőrségi információs hálózat Magyarországon 1849-1867. 84-89.p. In CSÓKA Ferenc: *Szakszolgálat Magyarországon, avagy tanulmányok a hírszerzés és titkos adatgyűjtés világából 1785-2011*. Budapest, 2012, Nemzetbiztonsági Szakszolgálat. 497 p. HU-ISBN 978 963 08 3211 3.
- KUBINYI — KUBINYI András: A kincstári személyzet a XV. század második felében. 62-79.p. In BARTA Gábor (szerk.): *Mátyás király 1458-1490*. Budapest, 1990, Akadémiai Kiadó. 226 p. HU-ISBN 963 05 5794 0.
- RESS — RESS Imre: A kormányzati hírszolgálat átalakulása az Osztrák-Magyar Monarchiában a kiegyezés után 1867-1875. 93-124.p. In CSÓKA Ferenc: *Szakszolgálat Magyarországon, avagy tanulmányok a hírszerzés és titkos adatgyűjtés világából 1785-2011*. Budapest, 2012, Nemzetbiztonsági Szakszolgálat. 497 p. HU-ISBN 978 963 08 3211 3.

A Magyar Királyság Pénzügyigazgatóságai a dualizmus időszakában

Megjegyzés: Nem működött minden vármegyei pénzügyigazgatóságon valamennyi pénzügyi szakhatóság.

Forrás ! PARÁDI József: *A dualista Magyarország pénzügyi szerveinek határőrízet 1867-1914*. Budapest, 1987, Határőrész. 123 p. XII.sz. melléklet + VIII.sz.melléklet.

Már az ókorban is létrejöttek bizonyos csoportosulások különböző cselekmények végrehajtására, melyek akkor is tiltott tevékenységeknek, bűncselekményeknek számítottak. Ezek a csoportok nagyobb számú tagokkal rendelkeztek, így életben maradásuk, fennállásuk megkövetelte a munkamegosztást, szervezettséget, alá-fölrendeltséget és nem utolsósorban a fegyelmet. A képességek figyelembe vételével történt a feladatok meghatározása (figyelés, információszerzés, tervezés, végrehajtás és az értékesítés). A szervezet az idő múlásával folyamatosan változott, alakult át és különböző megnyilvánulási formái jelentek meg, mely nemzetközi vonalon napjainkban gyakori problémaként van jelen.

Pár évtizeddel ezelőtt a szervezett bűnözéssel a „Maffiát”, mint titkosan szerveződő társaságot azonosították, amivel főleg szicíliai és amerikai csoportokat jelöltek.

Magyarországon az 1970-es években jelentek meg azok a csoportosulások, melyre a szervezettség volt jellemző és fő területe betöréses lopás volt.

A szervezett bűnözést meghatározni elég nehéz, így ebben a témában kutató személy nehéz feladat előtt áll. A szervezett bűnözés elleni küzdelem megközelíthető a kriminológia, kriminalisztika, valamint a büntetőjog oldaláról.

A tanulmány a büntetőpolitika szervezett bűnözéssel szembeni fellépésének történeti alakulását, a bűnszervezet és a bűnszövetség törvényi fogalmának a hazai és nemzetközi jogtörténeti fejlődését vizsgálja. A fogalmak kodifikálását a szervezett bűnözés elterjedése indokolta hazánkban, mivel a társas bűnelkövetési alakzatok legveszélyesebb formája.

A bűnszervezetben elkövetésre vonatkozó rendelkezés alapján, a büntetési tétel felső határa kétszeresére emelkedik és rendkívül sok hátrányos jogkövetkezményt vonhat maga után. Magyarországon a szervezett bűnözésre vonatkozó büntetőjogi szabályozás több lépésben zajlott le. A szabályozásnak alkalmazkodni kellett, illetve kell a bűnözés alakulásához és megnyilvánulásához, melyhez a büntetőjog adja a megfelelő eszközöket, így elősegítve a szervezett bűnözés elleni hatékony fellépést.

A kriminológiai kutatások, a kriminalisztikai ajánlások és elvek is segíthetik a jövőben a büntetőjogi törekvéseket, valamint a keretfogalmak (bűnszervezet, bűnszövetség) újrafogalmazásához is hozzájárulnak.

Kutatás az 1980-es években

Az 1980-as években a szervezett bűnözés jelenségeinek feltárására irányuló kutatások még kezdetlegesek voltak, „A szervezett jellegű bűnözés elleni harc időszerű kérdései” című munkafüzet foglalkozott a szervezett bűnözéssel kapcsolatos alapfogalmakkal, a budapesti szervezett bűnözés kutatásának eredményeivel, a tárgyi oldal jellemző ismérveivel és a szervezett bűnözés elleni küzdelem elméleti kérdéseivel, főbb feladataival.¹

A munkafüzet a szervezett bűnözés különböző szintjeit tárgyalja:

- legalsó szinten helyezi el a laza szerkezetű, változó összetételű bűnöző csoportot, ami főleg egy-egy bűncselekményfajta végrehajtására specializálódik, meghatározott munkamegosztás jellemzi, továbbá orgazda és tippadó hálózattal rendelkezik,

- ezt követő szinten állandó vezetővel vagy vezetőkkel rendelkező csoport található, mely erősen strukturált, a tevékenységi kör kiszélesedik és legfőbb jellemző az erőszak vagy erőszakkal való fenyegetés, illegális tevékenységét általában vállalkozás formában fejti ki, előfordul a korrupció, a zsarolás és a közéletbe való behatolás első jelei,

- legmagasabb szinten a maffiaszerű bűnöző szerv található, mely az illegális árukkal és szolgáltatásokkal foglalkozik, kiterjed és behatol a törvényes vállalkozásokba, illegális módszereket használ, korrumpálja a közhivatalnokokat egyes részét.

A 1980-as években a bűnüldöző és felderítő szervezetek tapasztalták a bűnözés szervezettségének növekedését, a fejlett infrastruktúra és technikai eszközök igénybevételét. 1983-ban BM Kollégium dokumentuma rámutatott arra, hogy az akkori bűnüldöző rendszer hatástalan a bűnözés egyes területein és nem képes lépést tartani a változásokkal. A BM Kollégium a fővárosi betöréses lopások és rablások ügyeit vizsgálta. A Kollégium javaslatára a BM Tudományszervezési Osztály kezdeményezett kutatást a budapesti szervezett jellegű bűnözés

jelenségeinek feltárására és új bűnüldözési lehetőségek kidolgozására. A program feladataként határozta meg azoknak a személyeknek a számbavételét és azoknak a személyes kapcsolatoknak a feltérképezését, akik szervezett bűnözéssel foglalkoznak. A kutatás során az elsődleges bűnügyi iratokat vették alapul, mely során:

- mélyinterjúkat készítettek a szabadságvesztés-büntetésüket töltőkkel (főleg szociológiai mutatókat vettek figyelembe),
- főváros kerületeiben dolgozó nyomozókkal folytattak (területi sajátosságokra figyelemmel igyekeztek felderíteni) megbeszéléseket,
- céltanulmányokat készítettek a Budapesti Rendőr-főkapitányságon, Országos Rendőr-főkapitányságon, a Belügyminisztériumban dolgozó szakemberekkel.

A vizsgálat során megállapították, hogy a csoportok többségénél a személyi kapcsolat a legerősebb, a bűncselekményeket főleg ugyanazok a személyek követték el, itt a bűnözői csoportok magja állandó volt. A csoportok kisebb részében a konkrét bűncselekménynek fényében a személyi összetétel változott.

Az esetek többségénél munkamegosztás volt megfigyelhető, részletes tervet készítettek a bűncselekmények elkövetésénél, az értékesítést megszervezték, a sértettek kiválasztása célirányos történt, továbbá megfigyelhető volt, hogy a vizsgált csoportok 20%-a még a védekezésre is előkészült.

Az elítéltekkel folytatott interjú során megállapították, hogy a szervezett bűnözés erős bázisát adó személyek körében többen középiskolába is jártak, az érettségizettek többsége gazdag vállalkozó családból származott, továbbá megtudták, hogy az erős mag tagjai szoros kapcsolatban álltak a magánszektorral, és életmódjuk révén váltak bűnözővé, legalizálásra törekedtek, intelligenciaszintjük, életmódjuk meghaladta az átlagot. Az interjú alanyok a szervezett bűnözésnek a létét nem a szervezett bűnelkövetésben látták, hanem a személyes kapcsolatok rendszerében, és a lebukottak szociális bebiztosításában. Továbbá az alanyok elmondása szerint a szervezett bűnözés további kritériuma: a jól kiépített hírszolgálat, információhálózat, orgazdahálózat, az illegális jövedelem legitim értékesítési módjai, valamint a szakértők, az üzletemberek és az ügyvédek bevonása a legalizálás menetébe.

A munkafüzet leírja, hogy a fővárosi szervezett bűnözés jellemzésekor megállapítást nyert, hogy a hagyományos büntetőjogi fogalomrendszer a szervezett bűnözés jellemzőit nem írja le, mivel a személyi kapcsolatok rendszerében a személyi és a tárgyi oldalon új elemek jelentek meg

A személyi kapcsolatok tükrében megjelentek: az ötletadók és a tippadók, külföldi megrendelő bűnszervezők, a munkamegosztás specializálódott, biztosító, kisegítő személyzet megjelenése, orgazda kapcsolat kiépítése, védekezést segítők.

A tárgyi oldalon megjelentek: sértettek célirányos kiválasztása, modern technikai eszközök használata, az eszközök előzetes kiválasztása, menekülési útvonalak feltérképezése, biztosítása, elkövetési tárgy elrejtésének előzetes biztosítása, illegális jövedelem legalizálása.

A bűncselekményt végrehajtó személyek közötti munkamegosztás már 1980-as évek végen egyre erősödött, a lelepleződés minimumra csökkentése érdekében a bűncselekmény végrehajtását az utolsó munkafeladatig megszervezték, mely megmutatkozott: a sértett bűntársak kiválasztásánál, a bűncselekmény megszervezésében, értékesítés és a védelem megszervezésében, tettestársakat részfeladatokra választották ki, figyelembe véve, hogy egymást ne ismerjék vagy csak felületesen (nehogy egymásra terhelő vallomást tegyenek), munkamegosztás tükrözte, hogy egyes személyek a sértettet tanulmányozták, vagy a figyelésben, vagy a helyszíni tanulmányozásában vettek részt, megszervezték, hogy a sértett hozzátartozóit is figyeljék, külső figyelőket vontak be, feladtuk az volt, hogy megakadályozzák, hogy a társukat tetten érhék, ha kellett súlyos bűncselekmény elkövetését is végrehajtották.

A tanulmány alapján a vagyon elleni bűnözésre szervezettség, szerepek tudatos leosztása, kapcsolattartás és konspiráció volt a jellemző.

A munkafüzetben összegzésként leírják, hogy a szervezett bűnözésre nagyfokú konspiráció, munkamegosztás, törvényes vállalkozásokba, állami intézményekbe történő bejutás, valamint bűnöző életprogram jellemző, amelynek vezetői tapasztalattal rendelkeznek és tervszerűen működtetik a csoportokat. Feltételezték, hogy „ . . . a jövőben szervezett bűnözés kemény

magját képviselő személyi kört nem az ad hoc jellegű elkövetői csoportok kialakítása és mozgatása jellemzi, hanem az állandósult bűnszervezet”²

Meglátásom szerint a szerző véleménye megalapozott volt, napjainkban is komoly problémát jelent a bűnözői csoportok feltörekvő tevékenysége, továbbá „... a szervezett bűnözés elleni fellépés csakis akkor lehet eredményes, ha a reagálási módot is szervezettebbé, de magát a bűnüldöző apparátust is a szervezett bűnözés leküzdésére alkalmas szervezetté tudjuk alakítani.”³

A szervezett bűnözés elleni küzdelem nem ismer határokat az országon belül illetve országhatáron túl sem, mivel egy jól működő, és felkészült egységre van szükség, melyet valóban kiszolgálhat egy számítógépes információs rendszer. Egy jól működő adatbázis betekintést nyújthat nyomozásokban, kapcsolati pontok keresésébe, illetve a releváns kapcsolatok vonatkozásában más rendészeti adatbázisok (pl.: büntetés-végrehajtási adatbázis) is igénybe vehetők.

A szervezett bűnözés elleni harc programjának kapcsolódnia kell a bűnügyi stratégiához, és a büntetőpolitika szempontjaihoz.

A XX. század végi nemzeti törekvések a szervezett bűnözés felszámolására

A magyar szervezett bűnözés alakulására több tényező volt hatással, a leglényegesebbek az 1980-as évek végén megvalósult a rendszerváltozás, valamint hazánknek az Európai Unióhoz történő csatlakozása.

A határok megnyílásával egyszerűbb belépési lehetőség adódott az Európai Unió területére, mely a bűnelkövetők letelepedését, a magyar bűnözők külföldön történő megjelenését, valamint a külföldi bűnözők magyarországi történő érvényesülését segítette elő.

A hazai jogszabályi változások figyelembe vették a nemzetközi egyezményeket és megállapodásokat, hiszen a szervezett bűnözés nem ismer országhatárokat.

Közös nemzeti összefogást és stratégia kidolgozását követeli meg a szervezett bűnözés megelőzése és az ellene folytatott küzdelem az Európai Unió tagállamaiban. A szervezett bűnözés egész Európára kiterjedő, ezért a tagországoknak nyomozás során keletkezett tapasztalataikat, tudásukat meg kell osztani a szervezett bűnözés elleni küzdelem során alkalmazható eszközök bevezetésekor.

Egyes becslések szerint az Európai Unió területén 3000-4000 szervezett bűnözői csoport tevékenykedik. A bűnszervezetek alkalmazkodnak a változásokhoz és kikerülik a törvényeket, kihasználják a nemzetközi kereskedelmet és a közlekedési útvonalat, a kommunikációs eszközökön keresztül nemzetközi kapcsolatokat is könnyen alakítanak ki. A szervezett bűnözői csoportok kihasználják a schengeni térségen belül érvényes szabad mozgást és új útvonalakat dolgoznak ki.

Már a XX. század elején keletkeztek megállapodások, úgymint:

- a 1912/LXII.tc. a leánykereskedés elnyomása végett Párizsban létrejött nemzetközi egyezmény és a hozzátartozó zárjegyzőkönyv becikkelyezéséről,⁴

- az 1933/XXIV.tc. a szeszcsempészetnek a tengeren való megakadályozása tárgyában 1932. XI. 23-án Budapesten kelt magyar-finn megállapodás becikkelyezéséről.⁵

1994. XI. 21-23. között szervezeték meg Nápolyban 142 ország részvételével a szervezett nemzetközi bűnözést tárgyaló konferenciát, amely a „Nápolyi nyilatkozat és globális akcióterv a szervezett bűnözés ellen” című dokumentummal zárult.

Három év elteltével 1997. VI. 1-jén Prágában az Európai Tanács tagországi igazságügyi minisztereinek 21. konferenciájának megrendezésre került sor, fő téma a szervezett bűnözés és a korrupció kapcsolata volt, melynek eredményeként egy akció terv került kidolgozásra a szervezett bűnözés elleni küzdelem fellépésére. Még ebben 1997. X. 10-11-én Strasbourgban az állam és kormányfők második csúcstalálkozóján, valamint egy hónappal később, 1997. XI. 6-7. között szintén Strasbourgban megrendezésre kerülő miniszteri bizottsági 101. ülésen megfogalmazódott a politikai akarat arra vonatkozóan, hogy az államoknak egybehangoltan kell fellépni a szervezett bűnözés ellen.⁶

Palermói Egyezmény

A „Palermói Egyezmény” 2000. XII. 14-én jött létre, melyet a nemzetközi szervezett bűnözés elleni egyezményről szóló törvény hirdetette ki 2006-ban.⁷

A dokumentum 2.) cikk a) pontja meghatározta a szervezett bűnöző csoport fogalmát. Eszerint ez olyan strukturált csoport, mely három vagy több főből áll, bizonyos ideig összehangoltan működik, az egyezményben meghatározott súlyos bűncselekmény elkövetése céljából, hogy közvetlen vagy közvetve anyagi vagy más előnyt szerezzenek.

A dokumentum alapján nemzetközi jellegűnek számít egy bűncselekmény, amelyet: egy országban követnek el; vagy több országban követnek el; de előkészítést, valamint tervezést, továbbá irányítást és az ellenőrzés nagy részét másik államban végzik; olyan szervezett bűnözői csoport követi el, amely több államban folytat bűnözői tevékenységet; jelentős kihatással van egy másik országra.

Az Egyezmény 5., 6., 8., és a 23. cikkeiben meghatározza azokat a tetteket, melyeket bűncselekményeknek kell nyilvánítania az államnak: bünszervezetben részvétel, pénzmosás, korrupció, igazságszolgáltatás akadályozása.

Továbbá meghatározza a kölcsönös jogsegélyt, közös nyomozásokat, együttműködés javítására irányuló intézkedéseket, valamint a szervezett bűnözés jellemzőire vonatkozó információk gyűjtését, elemzését és cseréjét.

Az Egyezmény arra ösztönzi a részes államokat, hogy meghatározott bűncselekmények nyomozása érdekében két- vagy többoldalú szerződéseket, vagy megállapodásokat kössenek a nyomozási eljárások alkalmazásáról nemzetközi megállapodás keretében.

Továbbá újabb törvény hirdette ki 2006-ban a Palermói Egyezménynek az emberkereskedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelme megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló jegyzőkönyvét,⁸ ugyancsak 2006-ban külön törvény foglalkozott az egyezménynek a migránsok szárazföldön, légi úton és tengeren történő csempészete elleni fellépésről szóló jegyzőkönyvével.⁹

Joint Action

Az Európai Unió Tanácsa 1998-ban fogadta el a „Join Action”-t, a bünszervezetben való részvétel ellen. Meghatározta a bünszervezet fogalmát.

A szervezett bűnözés elleni küzdelem területén több országgal kötöttünk kétoldalú megállapodást, így például Nagy-Britanniával és Észak-Írországgal, Lengyelországgal, Kínával, Olaszországgal és Szlovákiával is.

Európai Tanács szervezett bűnözés elleni küzdelemről szóló kerethatározata

„... az Unió és tagállamai közös képességeinek javítása többek között a határokon átnyúló szervezett bűnözés elleni küzdelem érdekében. Ezt a célt főként a jogszabályok közelítésével kell elérni. Az Európai Unió tagállamainak szorosabban együtt kell működniük a bünszervezetek veszélyei és elterjedése elleni küzdelem érdekében, valamint az állampolgárok elvárásaira és a tagállamok saját igényeire való hatékony válaszadás céljából.”¹⁰

A kerethatározat 1. cikke meghatározza a szervezett bűnözés két alapfogalmát:

„bünszervezet» olyan, kettőnél több személyből álló, hosszabb időre létrejött szervezett csoport, amely összehangoltan működik, és amelynek célja az, hogy legalább négy évig terjedő szabadságvesztéssel vagy szabadságelvonással járó intézkedéssel vagy annál szigorúbb szankcióval büntetendő bűncselekményeket kövessen el közvetlen vagy közvetett pénzügyi vagy egyéb anyagi haszonszerzés érdekében;”¹¹

„szervezett csoport» olyan csoport, amelyet nem véletlenszerűen hoztak létre valamely bűncselekmény közvetlen elkövetésére, és amelyben nem szükségszerű, hogy a tagoknak formálisan meghatározott szerepe legyen, hogy a tagság összetétele állandó legyen vagy hogy a csoport kidolgozott szervezeti felépítéssel rendelkezzen.”¹²

Továbbá az Európai Tanács határozata rögzíti a bünszervezetben való részvételhez kapcsolódó bűncselekmények körét:

„a) bármely személy magatartása, aki – szándékosan és ismerve akár a bünszervezet célját és általános tevékenységét, akár annak az adott bűncselekmények elkövetésére irányuló szándék-

kát – aktívan részt vesz a bűnszervezet bűnözői tevékenységében, beleértve az információk vagy anyagi források szolgáltatását, új tagok beszervezését, valamint a szervezet tevékenységeinek bármilyen módon történő finanszírozását, annak tudatában, hogy e részvétel hozzájárul a szervezetbűnözői tevékenységének megvalósításához;

b) bármely személy magatartása, amelynek keretében megállapodást köt egy vagy több személlyel olyan tevékenység folytatására, amelynek megvalósítása az 1. cikkben említett bűncselekmények elkövetésével járna, akkor is, ha a szóban forgó személy a tevékenység tényleges végrehajtásában nem vesz részt.”¹³

Az Európai Unió belső biztonsági stratégiájának dokumentuma

2010. III. 25-26-án az Európai Tanács jóváhagyta „Az Európai Unió belső biztonsági stratégiája” című dokumentumot, amely megemlíti a súlyos és a szervezett bűnözést, továbbá a következő elveket fogalmazza meg:

„- a jog érvényesülésével, a szabadsággal és a biztonsággal kapcsolatos, egymást megerősítő politikák, amelyek ugyanakkor tiszteletben tartják az alapvető jogokat, a nemzetközi védelmet, a jogállamiságot és a magánélet védelmét;

- minden polgárra, elsősorban a legkiszolgáltatottabbakra kiterjedő védelem, különös hangsúlyt fektetve az olyan bűncselekmények áldozataira, mint az emberkereskedelem és a nemi alapú erőszak, továbbá a terrorizmus áldozataira, akik szintén különös figyelmet, támogatást és társadalmi elismerést igényelnek;

- a biztonságpolitikákkal kapcsolatos átláthatóság és elszámoltathatóság, aminek köszönhetően ezek a politikák könnyen érthetővé válnak a polgárok számára, és figyelembe veszik a polgárok aggodalmait és véleményét;

- párbeszéd, amely a tolerancia, a mások véleményének tiszteletben tartása és a szólásszabadság elvének megfelelően a nézeteltérések meg-oldásának az eszköze;

- a biztonságpolitikákkal kapcsolatos átláthatóság és elszámoltathatóság, aminek köszönhetően ezek a politikák könnyen érthetővé válnak a polgárok számára, és figyelembe veszik a polgárok aggodalmait és véleményét; párbeszéd, amely a tolerancia, a mások véleményének tiszteletben tartása és a szólásszabadság elvének megfelelően a nézeteltérések megoldásának az eszköze;

- integráció, társadalmi befogadás és a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem mint az EU belső biztonságának kulcsfontosságú elemei;

- a tagállamok közötti szolidaritás az olyan kihívások esetén, amelyek egyetlen tagállam által nem kezelhetők, vagy olyan esetekben, amikor az összehangolt fellépés az EU egészének javára válik;

- kölcsönös bizalom, mint a sikeres együttműködés kulcsfontosságú elve.”¹⁴

A tevékenységgel kapcsolatban a következő stratégia iránymutatásokat fogalmazza:

„- a belső biztonság széles körű és átfogó megközelítése,

- a biztonsági tevékenységek hatékony, demokratikus és jogi felügyeletének a biztosítása,

- megelőzés és előrejelzés: egy proaktív, hírszerzésen alapuló megközelítés,

- az átfogó információcsere-modell kialakítása,

- operatív együttműködés,

- büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés,

- integrált határigazgatás,

- az innováció és a képzés melletti kötelezettségvállalás,

- a belső biztonság/harmadik országokkal folyó együttműködés külső dimenziója,

- rugalmasság a jövőbeli kihívásokhoz való alkalmazkodás érdekében.”¹⁵

Az Európa Tanács Szervezett Bűnözés Büntetőjogi és Kriminológiai Kérdéseivel Foglalkozó Szakértői Csoport lépései a bűnszervezetek elleni küzdelemben

A szervezett bűnözés fogalmát nehéz megfogalmazni, inkább körülírni, illetve a jellemzőit meghatározni lehet. A jelenség vizsgálatával foglalkozó szakemberek egy része szükségesnek tartja a definíció meghatározását, míg a másik része, inkább a jellemzőinek összegyűjtését tartja fontosnak.

Az Európa Tanács Szervezett Bűnözés Büntetőjogi és Kriminológiai Kérdéseivel Foglalkozó Szakértői Csoportja (PC-S-CO) fogalmazott meg kötelező és esetleges kritériumokat ahhoz, hogy a bűnszervezet megállapítható legyen.

Kötelező összetevői:

- a, több személy (legalább három) együttműködése;
- b, hosszú távú vagy határozatlan időre szóló együttműködés;
- c, súlyos bűncselekmények elkövetése;
- d, anyagi haszonszerzés és/vagy hatalmi pozíció szerzés érdekében.

Esetleges kritériumok:

- a, valamennyi résztvevőnek meghatározott feladata vagy szerepe van;
- b, kialakult belső fegyelem vagy ellenőrzés valamilyen formája;
- c, megfélemlítési céllal erőszak vagy más módszer alkalmazása;
- d, befolyásolják a politikát, a médiát, a közigazgatást, a rendészeti szerveket, az igazságszolgáltatást, illetve a gazdasági életet,
- d, kereskedelmi vagy üzleti jellegű formák alkalmazása;
- e, pénzmosás;
- f, nemzetközi együttműködés.

Ahhoz, hogy a csoport bűnszervezetnek minősüljön a kötelező összetevőknek együttesen, az esetleges kritériumokból, pedig legalább kettőnek meg kell jelennie a működésben.

A szervezett bűnözés leggyakoribb területei:

- az élet, a testi épség elleni bűncselekmények (emberölés, testi sértés),
- egészséget veszélyeztető bűncselekmények (kábitószer-kereskedelem),
- emberi szabadság elleni bűncselekmények (emberrablás, emberkereskedelem),
- nemi élet szabadsága elleni bűncselekmények (prostitúció elősegítése, gyermekpornográfia),
- közbiztonság elleni bűncselekmények (lőfegyverrel vagy lőszerezéssel visszaélés)
- közigazgatás rendje elleni bűncselekmények (embercsempészés)
- a vagyon elleni erőszakos bűncselekmények (rablás, zsarolás),
- vagyon elleni bűncselekmények (lopás, csalás, uzsora-bűncselekmények),
- a pénz- és a bélyegforgalom biztonsága elleni bűncselekmények (pénzhamisítás).

Bűnszervezetek csoportosítása

Bűnszervezetek csoportosítását több oldalról meg lehet közelíteni. Meglátásom szerint a hazai bűncselekmények vonatkozásában három fő csoportot célszerű megkülönböztetni: klasszikus, hagyományos bűnszervezet, speciális bűnszervezet, terrorista bűnszervezet.

Klasszikus bűnszervezetek tagjai nem minden esetben hivatásos bűnözők, azonban a csoport három vagy több főből tevődik össze, összehangoltan működik, és a csoport célja ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény elkövetése.

A speciális bűnszervezetek hierarchikus felépítésűek, a résztvevőknek meghatározott szerepük van, magas fokú konspiráció jellemző a működésre, a szervezet legalsó szintjén található tagok parancsokat hajtanak végre, nem ismerik a felsőbb szinteken álló személyeket, valamint a szervezet vezetőjét. A speciális bűnszervezet tagjai az illegális jövedelmet a legális gazdaságban mossák tisztára, politikai befolyásra törekszenek, továbbá jogi apparátus, valamint szakemberek gárdája segíti munkájukat. A speciális bűnszervezetek felderítése, bomlasztása a legnehezebb feladat, mivel a magas fokú konspiráció, illetve az alá-fölérendeltség megnehezíti a hierarchia csúcsán lévő személy eljárás alá vonását. Általában, csak a végrehajtó személyeket vonják felelősségre, és a konspiráció miatt nem tudják megnevezni, a magasabb szinten lévő, vezető személyeket. A bűnszervezet vezetői az alsó „végrehajtó” állomány kivonását követően újra tudják szervezni a bűnszervezetet, illetve működésben tudják tartani. További jellemző, hogy a bűnszervezet az elítélt tagokat, valamint azoknak a családtagjait, a szabadságvesztés letöltésének ideje alatt is támogatják, amennyiben a szervezetre vonatkozóan nem tesznek vallomást.

A szervezett bűnözés fajtái közé sorolható a terrorizmus, mely erőszakra, félelemkeltésre, politikai cél elérésére, illetve a társadalom befolyásolására törekszik. A terrorcselekmények végrehajtása során sok civil személy testi épsége, illetve vagyona kerülhet veszélybe. A terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemben kiemelkedő szerepe lehet a NAV Pénzmosás

Elleni Információs Irodának. Terrorcselekmény elkövetése nem jellemző hazánkban, valamint annak finanszírozására nincs adat, vagy látenciában marad.

Terrorista csoportok globális jellegű veszélyt jelentek az országokra, és a nemzetekre, így több nemzetközi összefogás, megállapodás, egyezmény jött létre a hatékony megelőzésre, megszakításra, és a jelenség megismerésére. Közös összefogással lehet a határokon átnyúló terrorista csoportokat, magokat megszüntetni, felszámolni. Egyre több ország hoz létre speciális terrorelhárító szervezetet, vagy csoportokat országuk védelme érdekében. Hazánkban 2010-ben hozták létre a Terrorelhárítási Központot, melynek a célja a terrorcselekmény és az ahhoz kapcsolódó más bűncselekmények felderítése, megelőzése, megszakítása, továbbá szervezi és koordinálja a terrorcselekmények elhárítását végző szervek tevékenységét, elemzi és értékeli hazánk terror fenyegetettségét.¹⁶

Európai Unió kézikönyv

2011 júniusában jelent meg egy összeállítás az EU tagállamainak jó gyakorlataiból *„Kiegészítő megközelítések és intézkedések a szervezett bűnözés megelőzése és ellene való küzdelem érdekében”* címmel.

Az összeállítás célja, hogy áttekintést nyújtson az illetékes hatóságoknak az Európai Unió tagállamaiban alkalmazott jó gyakorlatairól és alternatív módszereiről. A kézikönyv összeállításában számos ország, illetve szervezet közreműködött.¹⁷

A Szervezett Bűnözés Elleni Projektcsoport vezetését Magyarország látta el a Tanács magyar elnöksége alatt, amely a Belbiztonsági Operatív Együttműködési állandó Bizottság (COSI) égisze alatt működött.

A szervezett bűnözői csoportok működése öt regionális bűnügyi csomópontban összpontosul a kézikönyv alapján: az északnyugatiban, az északkeletiben, a délnyugatiban, a délben és a délkeletiben. Az együttműködés folyamatos a bűnügyi csomópontokban. A COSI csoport több területen gyűjtött információt:

- a súlyos és a szervezett bűnözés megelőzése, bűnügyi nyomozások hatékonyságának növelése,
- a szervezett bűnözésből származó jövedelmek elkobzása, lefoglalások végrehajtása,
- tömegkommunikációs eszközök igénybe vétele, a civil társadalom bevonása küzdelembe,
- magánszféra bevonása,

a tevékenység célja, hogy a gyakorlati mintát a tagországok felhasználják.

A kézikönyv második fejezete ismerteti a megelőző és bűnözéskezelő horizontális módszereket, mely a szervezett bűnözés általános megnyilvánulásaiival szemben alkalmazhatóak. A harmadik fejezete elemzi azokat a megoldásokat, melyek a szervezett bűnözés egyes különös jellemző formáit célozzák meg, melyek körében tárgyalja: kábítószer-kereskedelem, emberkereskedelem és illegális bevándorlók csempészése, pénzhamisítás és készpénzhelyettesítő fizetőeszközök hamisítása, áfacsalás, pénzmosás, hamis és jövedéki termékek csempészete, korrupció, gyermeke veszélyeztetése, számítógépes bűnözés, környezet elleni bűncselekmények.¹⁸

Az összeállítás leírja, hogy a tagállamoknak több — nem büntetőjogi — eszköz áll a rendelkezésére: megfigyelés és ellenőrzés, átvilágítás, információcsere, engedélykiadási és – bevonási eljárások, regisztrációs mechanizmusok és intézkedések, melynek célja a kormányzat integritásának biztosítása.¹⁹

A helyi hatóságok visszavonhatnak működési engedélyeket, és a megközelítés megelőző elemei között példaként említhető az engedélykérelmők korai átvilágítása. További eszközként jelenik meg,²⁰ ha egyes kritikus tranzakciókat nyilvántartási rögzítéshez kötését jogszabályban vezetik be.

A kézikönyv a szervezett bűnözés két csoportját különbözteti meg

- A „hagyományos” bűnbandák különböző bűncselekményeket követnek el, egészen a kábítószer-kereskedelemtől az emberkereskedelemig, beleértve még a pénzhamisítást is. Stabil pénzügyi háttérrel rendelkezik a bűnözői csoport, vezetőjük köztisztvisletnek örvendő személy, aki közvetlenül nem vesz részt a bűncselekmények elkövetésében, mely megnehezíti az eljárás alá vonását.

- A második csoport jellemzője, hogy meghatározott bűncselekmény elkövetésére jött létre, és a készségeknek-képességeknek szerepe van a súlyos bűncselekmények elkövetésében. Erre példák: a körhinta-csalás (áfacsalás) és az illegális bevándorlás.²¹

A szervezett bűnözés általi fenyegetettség megállapításában fontos szerepet tölt be hazánkban a 2000-ben megalakult Szervezett Bűnözés Elleni Koordinációs Központ. A központ munkájáról a szervezett bűnözés, valamint az azzal összefüggő egyes jelenségek elleni fellépés szabályairól szóló külön törvény rendelkezik.²²

A központ a feladata:

- az együttműködő szerveket párhuzamos felderítés esetén értesíti a párhuzamos felderítésről,
- együttműködő szerveknek információt szolgáltat,
- a szervezett bűnözői csoportok jogellenesen szerzett javaik legalizálását szolgáló vállalkozásaik elemzésével segítséget nyújt az ellenük való fellépéshez,
- összegyűjti, tárolja és elemzi az információkat,
- szervezett bűnözéssel kapcsolatos ismeretek terjesztése, a bűnözés elleni eszközök fejlesztésének elősegítése,
- stratégia és műveleti jelentések készítése a rendészeti hatóságok számára,
- koordinálja a szervezett bűnözés elleni területen érdekelt rendészeti hatóságok munkáját.²³

Az összegzés kiemelt szerepet fordít a Szociális Hálózat Elemzésre (SNA), mely hozzájárul a kommunikációs és viselkedési minták elemzéséhez. Az SNA segítségével közelebb lehet kerülni a szervezethez a hálózati kapcsolatok elemzése útján. Az SNA vizsgálja, hogy ki kihez kapcsolódik, milyen szálak fűzik a tagokat egymáshoz, a fontosabb szerepet betöltő tagok tulajdonságait is vizsgálja.

Az SNA előnyeiként említi a kézikönyv:

- SNA technikák alkalmazásával feltérképezhetik a hálózatok szerkezetét, adatbázisokból szűrhetnek le rejtett összefüggéseket,
- hozzájárul a hálózat érzékeny pontjainak a megismerésében, gyanúsítottak meghatározásában, bűnözői csoportok azonosításában,
- az egyén szerepének megismerése a hálózatban, egyén mennyire áll közel a többiekhez,
- egyén mennyire kapcsolódik a többi jó kapcsolattal rendelkező egyénhez.

2011-ben jelent meg a kézikönyv I. része a „*Kiegészítő megközelítések és intézkedések a szervezett bűnözés megelőzése és ellene való küzdelem érdekében*” címmel, mely a bevált eljárásokat gyűjtötte össze az Európai Unióban. 2013-ban jelent meg az Európai Unió kézikönyv II. rész, mely „*A szervezett bűnözés megelőzésére és akadályozására irányuló kiegészítő megközelítések és intézkedések*” elnevezéssel került megjelenésre. A kézikönyv II. részében prioritást kapott: az emberkereskedelem, hamisított áruk, számítástechnikai bűnözés, kábítószer-kereskedelem, és kábítószer előállítás, az adócsalás elleni küzdelem, az illegális lőfegyver kereskedelem.

A magyar büntetőjog reakciója a szervezett bűnözésre

Az CSEMEGI-kódex a lopás minősített esetenként rögzítette, ha „... az elkövetésénél rabló vagy tolvaj szövetségnek két vagy több tagja működött közre.”²⁴

A „tolvajszövetség” fogalmát a törvény nem határozta meg ugyan, azonban ítélkezési gyakorlat tolvajszövetségnek tekintette, ha két vagy több személy „... előre meg nem határozott számú lopások elkövetésében megállapodott, tekintet nélkül arra, hogy a szervezetkezés tartós és állandó volt-e,” melyhez „... kettőnél több személy egyesülése nem szükséges.”²⁵

A társadalmi tulajdon büntetőjogi védelméről szóló törvény rögzítette, hogy „Tíz évig terjedő börtön a büntetés akkor is, ha ugyanaz a személy ismételten követ el a társadalmi tulajdon ellen irányuló bűntettet, vagy ha a cselekmény elkövetésében bűnszövetkezet két vagy több tagja vesz részt.”²⁶ A törvényerejű rendelet nem határozta meg a bűnszövetkezet fogalmát. A bírósági határozatok között azonban szerepel, hogy „bűnszövetkezetet csupán több személy által való elkövetéstől az különbözteti meg, hogy az együttműködés alkalmosságával szemben a bűnszövetkezet fogalma a társadalmi tulajdon ellen támadó erőknek bizonyos tudatos szervezését feltételezi”.²⁷

Az 1961 évi büntető törvénykönyv már meghatározta a bűnszövetség fogalmát: „ . . . bűnszövetség akkor létesül, ha két vagy több személy bűncselekményeket szervezeten követ el, vagy erre nézve megállapodik”.²⁸

A büntető törvénykönyv 1997. évi módosítása vezette be a bűnszervezet fogalmát: „ . . . bűnszervezet: bűncselekmények folyamatos elkövetésére létrejött olyan - munkamegosztáson alapuló - bűnszövetség, amelynek célja a rendszeres haszonszerzés.”²⁹

Ezzel egy időben a törvény bevezette a bűnszervezet létrehozása tényállást, meghatározott bűncselekmény esetén büntetni rendelte a bűnszervezet létrehozását, irányítását, valamint a bűnszervezet tagját.

„263/C. § (1) Aki olyan bűnszervezetet irányít, amelynek tagjai emberölést [166. § (1)-(2) bek.], testi sértést [170. § (1)-(5) bek.], személyi szabadság megsértését (175. §), emberrablást [175/A. § (1)-(4) bek.], terrorcselekményt [261. § (1)-(2) bek.], légitársaság elleni erőszakot [262. § (1)-(2) bek.], önbíráskodást [273. § (1) bek.], kábítószerrel visszaélést (282. §), pénzmosást [303. § (1)-(3) bek.], rablást (321. §), zsarolást (323. §) követnek el, büntetett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki tiltott pornográf felvételek készítése (195/A. §), üzletszerű kéjgelés elősegítése (205. §), kerítés [207. § (1)-(3) bek.], embercsempészet (218. §), fegyvercsempészet (263/B. §), pénzhamisítás [304. § (1)-(2) bek.], lopás (316. §) elkövetésére létrehozott bűnszervezetet irányít, feltéve, hogy a bűnszervezet tagjai személy elleni erőszakos bűncselekményt is elkövettek.

(3) Aki az (1)-(2) bekezdésben meghatározott bűnszervezetet hoz létre, büntetett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(4) Aki az (1) bekezdésben meghatározott bűnszervezet tagja, vagy ilyen szervezet tevékenységéhez anyagi eszközöket szolgáltat, büntetett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(5) Nem büntethető a bűnszervezet tagja, ha - mielőtt a bűnszervezet léte a hatóság tudomására jutott volna - a bűnszervezetet elhagyja, a hatóság előtt felfedi és lehetővé teszi a bűnszervezet más résztvevői kilétének megállapítását.”³⁰

A törvény újabb sajátossága, hogy minősítő körülményként tizenhat bűncselekmény vonatkozásában szabályozta a bűnszervezet tagjaként elkövetett cselekményt: üzletszerű kéjgelés elősegítése, kerítés, embercsempészet, visszaélés robbanóanyaggal vagy robbantószerrel, visszaélés lőfegyverrel vagy lőszerrel, egyedi azonosító jel meghamisítása, visszaélés kábítószerrel, pénzmosás, deviza bűncselekmény, adó, és társadalombiztosítási csalás, csempészet és vámorgazdaság, lopás, csalás, rablás, zsarolás, orgazdaság.³¹

A törvény a bűnszervezet létrehozásának büntette vonatkozásában, valamint akkor, ha a bűncselekményt bűnszervezet tagjaként követik el, és a bűnszervezet tagjaként az elkövetés a bűncselekmény minősítő körülménye, abban az esetben kötelezővé tette a vagyoneklóbzást.

Korábban a társas bűnelkövetés legveszélyesebb formáját a bűnszövetség jelentette.

A bűnszövetség fogalmát abban az időben úgy definiálták, hogy „ . . . bűnszövetség akkor létesül, ha két vagy több személy bűncselekményeket szervezeten követ el, vagy ebben megállapodik, és legalább egy bűncselekmény elkövetését megkísérlik, de nem jön létre bűnszervezet.”³²

A bűnszervezet fogalmát 1998-ban módosították ugyan, ez azonban nem változtatta meg azon álláspontot, mely szerint a bűnszervezet a bűnszövetség egyik változata: „ . . . bűnszervezet: bűncselekmények rendszeres elkövetése révén haszonszerzés végett létrejött olyan bűnszövetség, amely feladatmegosztáson, alá-fölérendeltségi rendszeren és személyi kapcsolatokon nyugvó szerepvállaláson alapul.”³³ A törvény tizennyolcra emelte azon bűncselekmények körét, ahol a bűnszervezeti tagság minősítő körülményként jelenik meg: emberkereskedelem, üzletszerű kéjgelés elősegítése, kerítés, embercsempészet, visszaélés robbanóanyaggal vagy robbantószerrel, visszaélés lőfegyverrel vagy lőszerrel, fegyvercsempészet, egyedi azonosító jel meghamisítása, visszaélés kábítószerrel, pénzmosás, devizabűncselekmény, adó-, és társadalombiztosítási csalás, csempészet és vámorgazdaság, lopás, csalás, rablást, zsarolás, orgazdaság.³⁴

A törvény szigorítást vezetett be, mely alapján az elkövető nem bocsátható feltételes szabadságra, illetve a büntetés végrehajtása nem függeszthető fel, ha a bűncselekményt bűnszervezet tagjaként követte el.

A törvény a vagyoneklobzás szabályait is módosította:

„Szabadságvesztés kiszabása mellett vagyoneklobzást kell elrendelni arra a bűncselekmény elkövetéséből eredő vagyonra, amelyet az elkövető a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett.

A vagyoneklobzást arra a vagyonra is el kell rendelni, amelyet az elkövető a bűncselekmény elkövetéséből eredő vagyon helyébe lépő vagyoneként szerzett.

A bíróság a vagyoneklobzást az elkövető egész vagyonára, vagyonának meghatározott részére, egyes vagyontárgyaira vagy pénzösszegben kifejezve rendeli el.

A vagyoneklobzást el kell rendelni arra a vagyonra is, amelyet az elkövető átruházott, feltéve, hogy a megszerzőnek az átruházott vagyon eredetéről tudomása volt, akkor is, ha a megszerző személyében jogutódlás következett be.

A vagyoneklobzást pénzösszegben kifejezve kell elrendelni, ha a vagyont az elkövető jóhiszemű harmadik személy részére ruházta át.”³⁵

A bűnszervezet fogalma 2001-ben ismét módosításra került. A jogalkotó a szervezett bűnözés ellenei küzdelem során a büntetőjogi következményeket fokozta, mely során minden esetben, azzal szemben, aki az ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekményt bűnszervezetben követte el, a bűncselekmény büntetési tételének felső határa a kétszeresére emelkedik, de a húsz évet nem haladhatja meg.³⁶

A törvény a bűnszervezet fogalmát is újradefiniálta, mely szerint: három vagy több személyből álló, hosszabb időre szervezett, összehangoltan működő csoport, amelynek célja ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény elkövetése.³⁷

A törvény már a bűnszervezetben részvételt bünteti:

„(1) Aki büntettnék bűnszervezetben történő elkövetésére felhív, ajánlkozik, vállalkozik, a közös elkövetésben megállapodik, vagy az elkövetés elősegítése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételeket biztosítja, illetőleg a bűnszervezet tevékenységét egyéb módon támogatja, büntetett követ el, és öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Bűnszervezetben részvétel miatt nem büntethető, aki a cselekményt, mielőtt az a hatóság tudomására jutott volna, a hatóságnak bejelenti, és az elkövetés körülményeit feltárja.”³⁸

A törvény további szigorítást vezetett be, úgymint:

- a határozott ideig tartó szabadságvesztés legrövidebb tartama bűnszervezetben történő elkövetés esetén húsz év,

- nem bocsátható feltételes szabadságra, aki a bűncselekményt bűnszervezetben követte el,

- a foglalkozás végleges hatályú eltiltása alól nem mentesíthető, aki a bűncselekményt bűnszervezetben követte el, és méltatlanság miatt a bíróság a foglalkozástól véglegesen eltiltotta.³⁹

A törvény átalakította a vagyoneklobzás feltételeit:

„Vagyoneklobzás

77/B. § (1) Vagyoneklobzást kell elrendelni arra

a) a bűncselekmény elkövetéséből eredő vagyonra, amelyet az elkövető a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett,

b) a vagyonra, amelyet az elkövető bűnszervezetben való részvétele ideje alatt szerzett,

c) a vagyonra, amely a bűncselekmény elkövetéséből eredő, a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett vagyon helyébe lépett,

d) a vagyonra, amelyet a bűncselekmény elkövetése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételek biztosítása végett szolgáltatott vagy arra szántak.

(2) A vagyoneklobzást el kell rendelni arra a bűncselekmény elkövetéséből eredő, a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett vagyonra is, amellyel más gazdagodott. Ha gazdálkodó szervezet gazdagodott ilyen vagyonnal, a vagyoneklobzást vele szemben kell elrendelni.

(3) Ha az elkövető, vagy a (2) bekezdés szerint gazdagodott személy meghalt, illetőleg a gazdálkodó szervezet átalakult, a vagyonelkobzást a jogutóddal szemben kell elrendelni arra az (1) bekezdés szerinti vagyonra, amelyre a jogutódlás történt.

(4) Az (1) bekezdés b) pontja esetében, az ellenkező bizonyításáig vagyonelkobzás alá eső vagyonnak kell tekinteni a bünszervezetben való részvétel ideje alatt szerzett valamennyi vagyont.

(5) Vagyonelkobzás nem rendelhető el

a) arra a vagyonra, amely a büntetőeljárás során érvényesített polgári jogi igény fedezetéül szolgál,

b) arra a vagyonra, amelyet jóhiszeműen, ellenérték fejében szereztek,

c) az (1) bekezdés b) pontja esetében, ha a vagyon törvényes eredete bizonyított. ” ⁴⁰

A büntetési tétel felső határa kétszeresére emelkedett, de a húsz évet nem haladhatja meg.

A 2005. évi büntető jogegységi határozat rendelkező része szerint bünszervezetben elkövetés megállapítható azzal szemben is, aki — eseti jelleggel — akár egyetlen cselekményt tettesként vagy részesként valósít meg. A határozat értelmében a bünszervezetben elkövetést is átfogó tudattartalom vizsgálatának első lépcsőjét az „*alapcselekmény*” tényállásszerűségéhez — azt átfogó tudattartalom megállapításához — szükséges bizonyítékok vizsgálata jelenti. Ezzel párhuzamosan vizsgálni kell a büntetőeljárás során feltárt bizonyítási eszközökből származó és a Btk. 137. §-a 8. pontjában meghatározott ismérvek következtetést megalapozó bizonyítékokat és erre nézve a tényállásban megállapítást kell tenni. Amennyiben bizonyított, hogy a bűncselekményt egy tényleges bünszervezet működéséhez kapcsolódva, illetve annak keretei között követték el, úgy a végrehajtás körülményeiből — különösen a konkrét magatartás mások megelőző vagy további láncolatossági cselekményeit feltételező jellegéből, ezek szükségszerű és ezért előreláthatóan bekövetkező eseményeiből lehet következtetést vonni arra, hogy az alkalmoszerű tettes (részes) cselekménye megvalósításakor a bünszervezetbeni elkövetést felismerte. Ezen további — az elkövetőnek a bünszervezetben elkövetést átfogó tudattartalmára vont — következtetés alapja, hogy a hatályos törvény (a korábbi szabályozástól eltérően) nem a bünszervezet belső, hanem olyan külső, tárgyi jellegű ismérveit határozza meg, amelyek a kívülálló számára is felismerhetők. ⁴¹ Ehhez képest az elkövető tudatának nem arra kell kiterjednie, hogy egy bünszervezet a törvényi előfeltételek szerint létrejött, hanem arra, hogy a bünszervezet tárgyi sajátosságai ismeretében annak „*működéséhez*” csatlakozik, illetve annak keretében cselekszik. Jelenlegi hatályos törvény alapján a bünszervezet fogalma: „... három vagy több személyből álló, hosszabb időre szervezett, összehangoltan működő csoport, amelynek célja ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése”. Továbbá a bünszövetséget az alábbiak alapján határozza meg a törvény: „akkor létesül, ha két vagy több személy bűncselekményeket szervezeten kívül követ el, vagy ebben megállapodik, és legalább egy bűncselekmény elkövetését megkísérlik, de nem jön létre bünszervezet.” ⁴²

A társadalom a szervezett bűnözés jelenlétét leggyakrabban bank-, és postarablások, gépkocsi lopások, uzsorakölcsönök, csempészetek során érzékeli, azonban a veszélyesebb bűncselekményekkel nem találkozunk. ⁴³

A vonatkozó törvény alapján bünszervezetben részvétel:

„(1) Aki bűncselekmény bünszervezetben történő elkövetésére felhív, ajánlkozik, vállalkozik, a közös elkövetésben megállapodik, vagy az elkövetés elősegítése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételeket biztosítja, illetve a bünszervezet tevékenységét egyéb módon támogatja, büntetett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Bünszervezetben részvétel miatt nem büntethető, aki a bűncselekményt, mielőtt az a hatóság tudomására jutott volna, a hatóságnak bejelenti, és az elkövetés körülményeit feltárja.” ⁴⁴

Különbséget kell tennünk a bűnözői csoportok és a bünszervezetek között. Valóban helytállónak tekinthető azon állásfoglalás, miszerint „... csoport is hatékonyságra törekszik, tagjai között munkamegosztás van stb. A hasonlóság egyik oka, hogy minden szervezetben fellelhetők a csoportjelenségek, vagyis minden szervezet csoport, de nem minden csoport szervezet. A másik —ha bünszervezetekről és bűnözői csoportokról beszélünk—, mindkét formációnak a »vadászterülete« az illegális szférában van. A harmadik, hogy az elkövetők

*számára nagyobb biztonságot nyújt, mintha egyedül tevékenykednének. A negyedik oka a hasonlóságnak, hogy a munkamegosztás és az együttes tevékenység során minkét csoportosulási forma kialakítja a szerepeket, a hatalmi viszonyok, a kommunikáció rájuk jellemző struktúráját, amelyek mentén a csoport, illetve a szervezet státuszai elrendeződnek...”*⁴⁵

A bűnöző csoportoknál gyakori a személyes kapcsolat, rokonszenv, ellentétben a bűnszervezettel, ahol a személytelenség figyelhető meg, mely rugalmassá teszi a munkakapcsolatot. A csoport tagjai ismerik egymást, addig a bűnszervezetnél konspiráció jellemző, így a szervezet tagjai csak néhány embert ismernek a hálózathoz. A bűnszervezet megkívánja a növekedést, mivel a magasabb szinten lévő vezetők, így távolabb kerülnek az alsó szinten elhelyezkedőktől, ezért az elfogásuk szinte lehetetlen. A csoport létszáma tucatnyi embert jelent általában, jóval behatároltabb a bűnszervezetnél, mivel ott nincsenek határok. A bűnszervezet igyekszik a legális üzleti szférába lépni, ezzel a fekete jövedelmet tisztára mosatni, gyakran a kitűzött cél megvalósítása érdekében szakembereket vesznek igénybe. A legális üzletben tovább gyarapítják vagyonukat és az itt befolyt pénzt újabb fekete üzletekbe fordíthatják, majd ismét pénzmosás folyamata indul meg a meglévő üzleteken keresztül, és ez így ismétlődik. Míg a bűnöző csoportoknál a munkamegosztás személyre leosztott, addig a bűnszervezeteknél, egységekre, alegységekre lebontott, mely rugalmassá, dinamikussá teszi a szervezetet. A csoport egy tagja kiválik, onnantól kezdve egy teljesen más csoport fog tovább működni, addig a szervezetnél, ha egy ember, vagy esetleg alrendszer kiesik, ez nem akadály a szervezet tovább működésének, mivel felülről a felső vezetőség réteg bármikor újjá szervezheti az alegységeket, még akkor is, ha esetleg kivált tagokat büntetőeljárás alá vonják. Ezt konspiráció biztosítja, a szervezet képes hézagokat betömni, alkalmazni tudja a legképzettebb szakembereket, míg a csoport ezt nem tudja meg megtenni. Míg a bűnöző csoportok az illegális jövedelmet felélik, addig a bűnszervezet folyamatosan visszaforgatja a pénzt, mely által egyre erősebb lesz, az új kihívásokra gyorsan tud reagálni.

A fenti különbségek alapján elhatárolható egymástól a bűnöző csoportok és a bűnszervezet, ezt a szervezett bűnözés elleni hatóságoknak szem előtt kell tartaniuk, hiszen ellenkező esetben a bűnöző csoportokat fogja üldözni, és nem a bűnszervezeteket.⁴⁶

Valóban egy stratégia felállításakor figyelembe kell venni a főbb jellemzőket a szervezett bűnözés elleni küzdelem során, de azt is szem előtt kell tartani, hogy bűnöző csoportokat is fel kell számolni. A csoportok karizmatikus vezérrel rendelkeznek, de nem egyszer volt már arra példa az elmúlt években, hogy a csoportok egy szervezetté nőttek magukat. Felmerül a kérdés, hogy jut el egy bűnszervezet vezetője addig, hogy jól működő konspirált bűnszervezetet hozzon létre? Az esetek többségében az intelligensebb csoportvezetők eljuthatnak arra szintre, és szereznek tapasztalatot az évek során, akár velük szemben folytatott büntetőeljárások alkalmával, és a saját hibájukból tanulva egyre óvatosabbak lesznek, míg ki nem alakul egy nagyobb létszámú csoport, amelynél folyamatosan növekszik a tagok száma és egyre erősebb lesz a belső titoktartás. Elkezd a csoport terjeszkedni, és egy idő után már egy jól működő szervezettel állunk szemben. Érdemes akkora energiát fektetni egyes kiemelkedő bűnözői csoportok feltérképezésére, mint egy már létező bűnszervezetre? Meglátásom szerint érdemes, mivel sok kis feltörekvő csoport működhet, és ha rivális kör illegális tevékenységét átveszi, vagy egyesülnek, megállapodást kötnek különböző bűncselekmények végrehajtására, akkor már csak egy lépésre állunk a bűnszervezet kialakulásától.

A bűnöző csoport felszámolható tagjain keresztül, a vezetőjük is büntetőeljárás alá vonható. Ezért tartom fontosnak kellő energiát fordítani a felderítésükre. A szervezett bűnözést a hatóság az említett konspirációs okokból kivételes esetben képes felszámolni, általában alcsoportjait sikerül csak felelősségre vonni, és a felsővezetők személyazonosságát megállapítani nem lehetséges. Levonva következtetést, a feltörekvő bűnözői csoportokat már működésük elején fel kell számolni, mielőtt még bűnszervezetté alakulnak át, mert akkor a szervezet vezetőjét nem lehetséges felelősségre vonni, egy állandó újjászülető bűnszervezetté nőhetik ki magukat, és ebben az esetben fogja a hatóság elveszíteni a kontrollt, mely során kizárólag a bűnszervezet környezetével szemben fog csak intézkedést, eljárást kezdeményezni, és nem a szervezett bűnözéssel. A szervezetből kieső tagok valóban hiányt fognak okozni, esetleg a szervezet működésben zavarokat, de idővel ezeket a hiányosságokat is pótolni fogják és az illegális tevékenységüket folytatni tudják.

A fenti szempontokat figyelembe véve a szervezett bűnözés felszámolása szinte esetek többségében nem vezet eredményre, a bűnszervezet vagy önmagát számolja fel, vagy egy rivális szervezet számolja fel.⁴⁷

Befejezés

A szervezett bűnözés elleni küzdelemre kiemelt figyelmet fordít hazánk és az Európai Unió is, melyet a korábban említett jogszabályok is alátámasztanak. Az áttekintés alapján megállapíthatjuk, hogy a hazai szabályozás összhangban van a nemzetközi szabályokkal, elvárásokkal és az egyezményekkel.

A bűnözés elleni küzdelemben kiemelt szerepe van a hazai eljárásjogi eszközöknek, úgymint a bírói engedélyhez kötött titkos információ- és adatszerzésnek a súlyosabb bűncselekmények elkövetésének megelőzése, felderítése, megszakítása, az elkövető kilétének megállapítása és a bizonyítékok megszerzése vonatkozásában, azonban a titkos eszközök alkalmazása során érvényesülnie kell a garanciáknak: az ügyészi és a bírói kontrollnak, a bíró megszüntetési lehetőségének, ha megállapítja, hogy az engedély kereteit túllépték. Fontos szerepe van a bűncselekmények felderítésében és a bizonyításban a tanú részvételének, de a személye egyes esetekben védelemre szorul, mivel az általuk szolgáltatott információk alapvető jelentőségűek az elkövetők elítélésében. Biztosítani kell, hogy a tanúk szabadon, megfélemlítés nélkül tegyenek vallomást. Eljárás jogi eszközök keretében a felderítésben segítségül szolgálhat „megállapodás az elkövetővel”, illetve a fedett nyomozó alkalmazása.

A büntető törvénykönyvben rögzített fogalmak keretet adnak a szervezett bűnözői körök tagjai felelősségre vonásának, mely alapján a meghatározott fogalom elemeit ki kell, hogy merítse a bűnszervezetek tevékenysége. A szervezett bűnözés egy jóval nagyobb halmaz, mint a bűnszövetség, illetve a bűnszervezet, melynek működését, felelősségre vonását nem lehet minden esetben egységes keret fogalommal alátámasztani, de a hatályos fogalmaknak egyben rugalmasnak kell lennie. Meglátásom szerint a büntetőjogi intézkedések megfelelőek, de önmagában nem elegendő, hanem a nyomozó hatóságoknál egy speciális nyomozócsoportok szervezésére van szükség, továbbá a nemzetközi és a hazai ajánlások, jogszabályok alapján törekedni kell a szervezett bűnözői körök tevékenységeinek a visszaszorítására, eljárások kezdeményezésére.

A büntetési tételek megfelelőek, a bíróságok megfelelő súlyú büntetést tudnának kiszabni, azonban a megfelelő minősítéshez egyes tények hiányoznak, mint például a szervezett elkövetés, amit gyakran nem sikerült bizonyítani, ezért fontos megállapítani, hogy a törvényes eszközök és módszerek skálája nem elegendő, vagy alkalmazásuknak technikája kidolgozatlan és ezért nem kaphatunk megfelelő eredményt.⁴⁸

Felderítés során elképzelhető, hogy a rendelkezésre álló adatok alapján megállapításra kerül hogyan történhetett a bűncselekmény elkövetése, de ez nem mindig elegendő ahhoz, hogy bizonyítékkal fel lehessen használni a bizonyítás során.

Továbbra is biztosítani kell a felderítés és bűnmegelőzés során a nemzetközi együttműködés feltételeit. Hazánk több országgal kötött kétoldalú megállapodást a szervezett bűnözés elleni fellépésre.

A szervezett bűnözés elleni küzdelmet kell, hogy elősegítse a raszter nyomozás, a hazai és a nemzetközi számítógépes információs rendszer, amikor az íróasztal mögül az elemző-értékelő tevékenység alkalmával releváns információkhoz juthat a nyomozó, mely segíti a felderítést. Ehhez azonban az adatok tárolásához a jogi alapokat is le kell fektetni.

A bűnszervezetek felszámolására számos eszköz áll a hatóság rendelkezésére, azonban ezeknek a használatához egy jól szervezett bűnüldöző egységre van szükség, fel kell ismerni a bűnözői csoportokat, az általuk elkövetett bűncselekményeket, melyre egy szervezet bűnözés elleni stratégia létrehozására van szükség.

Jegyzetek:

- ¹ DÁNOS: 3-63.p.
- ² Loc.cit.
- ³ Loc.cit.
- ⁴ 1912/LXII.tc.
- ⁵ 1933/XXIV.tc.
- ⁶ Bócz: A szervezett bűnözésről és a bűnszervezet fogalmáról. 5-18.p.
- ⁷ 2006/CI.tv.
- ⁸ 2006/CII.tv.
- ⁹ 2006/CIII.tv.
- ¹⁰ 2008/841/IB.hat.
- ¹¹ Loc.cit.
- ¹² Loc.cit.
- ¹³ Loc.cit.
- ¹⁴ Az Európai Unió Bel- és Igazságügyi Tanácsának Főtitkársága. *Az Európai Unió belső biztonsági stratégiája. Az európai biztonsági modell felé.* Luxemburg, 2010, Európai Unió Kiadóhivatala. ISBN 978 928 24 2685 2.
- ¹⁵ Loc.cit.
- ¹⁶ Terrorelhárító Központ irányítása, ellenőrzése.
- ¹⁷ Belgium, Finnország, Magyarország, Olaszország, Hollandia, Lengyelország, Svédország, az Egyesült Királyság, továbbá az Európai Bizottság, az Europol, és az Európai Unió Tanácsa Főtitkárságának szakemberei.
- ¹⁸ Loc.cit.
- ¹⁹ Loc.cit.
- ²⁰ Franciaországban, Lengyelországban, Belgiumban és Finnországban kötelező ellenőrzést végrehajtani egyes érzékenynek tekinthető szektorban, vagy bizalmas munkakörbe való alkalmazás esetén. Olaszországban bizonyos szektorba bejutáshoz „maffiaellenes bizonyítvánnyal” kell rendelkezniük az engedély kérőknek. a kézikönyv megemlíti, hogy Írországban a rendőrség megtagadhatja a taxi sofőrök engedélyének a kiadását bűnügyi okokra hivatkozva. Ezeket különböző módon alkalmazzák egyes tagállamokban.
- ²¹ Loc.cit.
- ²² 1999/LXXV.tv.
- ²³ Loc.cit.
- ²⁴ 1878/V.tc. 336. § 6.pont.
- ²⁵ Kúria 5143/1916. sz. dönt. ; Kúria, K. 141 1/1926. sz. dönt.
- ²⁶ 1950/24.tv. 5. § 2.pont
- ²⁷ Legf. Bír. Kf. I. 10.805/1955.sz.
- ²⁸ 1961/V.tv. 114. §
- ²⁹ 1997/LXXIII.tv.
- ³⁰ Loc.cit.
- ³¹ Loc.cit.
- ³² 1978/IV.tv. 137. § 7.pont.
- ³³ 1998/LXXXVII.tv. 35. §
- ³⁴ Loc.cit.
- ³⁵ Loc.cit.
- ³⁶ 2001/CXXI.tv. 19. § 5.bek.
- ³⁷ Loc.cit.
- ³⁸ Loc.cit. 263. §. / C.
- ³⁹ Loc.cit.
- ⁴⁰ Loc.cit.
- ⁴¹ 4/2005. BJE.hat.
- ⁴² 2012/C.tv.
- ⁴³ TÓTH: 21.p.
- ⁴⁴ 2012/C.tv. op.cit. 321. §
- ⁴⁵ FÜLÖP: 28-29.p.
- ⁴⁶ Loc.cit. 29-30.p.
- ⁴⁷ Loc.cit. 36-37.p.
- ⁴⁸ Bócz: A szervezett bűnözés néhány problémájáról. 16.p.

Jegyzetekben alkalmazott rövidítések:**MONOGRÁFIÁK, KISMONOGRÁFIÁK ÉS HASONLÓ JELLEGŰ KIADVÁNYOK**

- TÓTH — TÓTH Mihály: *Bűnszövetség, bűnszervezet*. Budapest, 2009, Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft. 209 p. HU-ISBN 978 963 22 4959 2.

TANULMÁNYOK

- BÓCZ: A szervezett bűnözés néhány problémájáról. — BÓCZ Endre: A szervezett bűnözés néhány problémájáról. *Belügyi Szemle*, XLIX.évf. (2001) 11.sz. 3-16.p. HU-ISSN 1789-4689.
- BÓCZ: A szervezett bűnözésről és a bűnszervezet fogalmáról. — BÓCZ Endre: A szervezett bűnözésről és a bűnszervezet fogalmáról. *Magyar Rendészet*, IX.évf. (2008) 4.sz. 5-23.p. HU-ISSN 1586-2895.
- FÜLÖP — FÜLÖP Gyula: Gondolatok a szervezett bűnözésről. *Magyar Rendészet*, VIII.évf. (2008) 4.sz. 24-38.p. HU-ISSN 1416-5511.

MUNKAFÜZETEK

- DÁNOS — DÁNOS Valér: *Munkafüzet a bűnügyi tudományok témacsoportos-komplex-oktatáshoz. A szervezett bűnözés elleni harc időszzerű kérdései*. Budapest, 1986, Rendőrtiszti Főiskola. 63 p. HU-ISBN —

JOGSZABÁLYOK

- 1878/V.tc. — 1878/V.tc. a magyar büntetőtörvénykönyv a büntettekről és a vétségekről.
- 1912/LXII.tc. — 1912/LXII.tc. a leánykereskedés elnyomása végett Párisban létrejött nemzetközi egyezmény és a hozzátartozó zárjegyzőkönyv becikkelyezése tárgyában.
- 1933/XXIV.tc. — 1933/XXIV.tc. a szeszsempészetnek a tengeren való megakadályozása tárgyában 1932. évi november hó 23-án Budapesten kelt magyar- finn megállapodás becikkelyezéséről.
- 1961/V.tv. — 1961/V.tv. a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről.
- 1978/IV.tv. — 1978/IV.tv. a Büntető Törvénykönyvről.
- 1997/LXXIII.tv. — 1997/LXXIII.tv. a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról.
- 1998/LXXXVII.tv. — 1998/LXXXVII.tv. a büntető jogszabályok módosításáról.
- 1999/LXXV.tv. — 1999/LXXV.tv. a szervezett bűnözés, valamint az azzal összefüggő egyes jelenségek elleni fellépés szabályairól és az ehhez kapcsolódó törvénymódosításokról.
- 2001/CXXI.tv. — 2001/CXXI.tv. a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról.
- 2006/CI.tv. — 2006/CI.tv. az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni egyezmény kihirdetéséről.
- 2006/CII.tv. — 2006/CII.tv. az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni egyezménynek az emberkereskedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelme megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló Jegyzőkönyve kihirdetéséről.
- 2006/CIII.tv. — 2006/CIII.tv. az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni egyezménynek a migránsok szárazföldön, légi úton és tengeren történő csempésze elleni fellépésről szóló jegyzőkönyve kihirdetéséről.
- 2012/C.tv. — 2012/C.tv. a Büntető Törvénykönyvről.
- 1950/24.tvr. — 1950/24.tvr. a társadalmi tulajdon büntetőjogi védelméről.

- 2008/841/IB.hat. — 2008/841/IB.hat. Az Európai Tanács 2008/841/IB kerethatározata (2008. X. 24.) a szervezett bűnözés elleni küzdelemről.
Az Európai Unió Hivatalos Lapja, LI.évf. (2008) 300.sz. 42-57.p.
- Kúria K. 5143/1916. sz. dönt. — Kúria K. 5143/1916. sz. dönt. A Btk. 336. §. 6. pontjában említett tolvajszövetség létrejött, ha két vagy több személy előre meg nem határozott lopások elkövetését közös egyetértéssel elhatározta. 64-65.p.
In LENGYEL Aurél (szerk.): *Büntetőjogi Döntvénytár*. XI.köt. Budapest, 1918, Jogtudományi Közlöny Szerkesztősége. 296 p.
- Kúria K. 141 1/1926. sz. dönt. — Kúria K. 141 1/1926. sz. dönt.
In LENGYEL Aurél (szerk.): *Büntetőjogi Döntvénytár*. XIX.köt. Budapest, 1927, Jogtudományi Közlöny Szerkesztősége. 176 p.

VILÁGHÁLÓS HIVATKOZÁSOK

- 4/2005.BJE.hat. — 4/2005.BJE.hat. Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróságának Büntető Jogegységi Tanács jogegységi határozata, 4/2005. számú BJE határozat.
Világhálón:
<http://www.lb.hu/hu/joghat/42005-szamu-bje-hatarozat>
- Terrorelhárító Központ irányítása, ellenőrzése. — Terrorelhárító Központ irányítása, ellenőrzése.
Világhálón:
http://tek.gov.hu/ellenorzes_iranyitas.html

A légi forgalom szabályozásáról szóló 1919-es párizsi egyezmény elismerte a légtér feletti nemzeti szuverenitást. A légi járművek esetében azonban, a tengeri közlekedés szabályaihoz hasonlóan, kimondta a békés áthaladás szabadságát, a polgári repülő eszközök esetében a közlekedés biztonságát szolgáló általános szabályok, katonai légi járművek esetében pedig az egyes államok légi felségjoga érvényesítéséből fakadó külön rendelkezések alapján.¹

Az I. világháborút követő években Magyarország csak korlátozott légi szuverenitással rendelkezett. Az 1920. VI. 4-én aláírt és 1921. VII. 26-án érvénybe lépő trianoni békeszerződés mindössze 35 000 főnyi hivatásos haderőt engedélyezett, repülő csapatokat és légvédelmi tüzérséget az ország nem tarthatott. A légierő állományát 2 hónapon belül le kellett szerelni, a katonai repülőanyagot pedig át kellett adnia a SZKEB* légügyi szerveinek. Magyarország 6 hónapig sem katonai, sem polgári repülőgépet nem építhetett, és nem hozhatott be külföldről. A meglévő gépek számára 6 hónapra teljes repülési tilalmat rendeltek el, miközben a Szövetséges és Társult Hatalmak repülőgépei a magyar légtérben szabadon közlekedhettek, és bármelyik repülőtéren leszállhattak. A Nagykövetek Tanácsa az 1922. I. 26-án lejárató repülési és repülőépítési tilalmat minden különösebb indok nélkül újabb fél évre meghosszabbította.²

A rendelkezések katonailag teljesen kiszolgáltatottá tették az országot, mert repülő erők és légvédelmi tüzérség nélkül a magyar állam nem érvényesíthette légi felségjogát, egy konfliktus esetén pedig nem tudta volna megvédelmezni a légtérét. A helyzetet súlyosbította, hogy Magyarország ipari és közlekedési gócpontjainak többsége, a legfontosabb 10 település alig 20–40 km-re feküdt az új határoktól, ami csak 5–10 percnyi repülőutat jelentett. Budapestre a csehszlovák légierő 8–10 perc alatt lecsaphatott. Az ország területét az ellenséges gépek észak-déli irányban 40 perc, kelet-nyugati irányban 80 perc alatt átrepülhették.³

A magyar katonai vezetés igyekezett rejtett módon fenntartani egy minimális légierőt. A MAEFORT* keretei között, — polgári szervezetnek álcázva — felállítottak egy repülőcsoportparancsnokságot, melynek alárendeltségébe 1921 májusában egy vadászrepülő és egy felderítő század, egy kiképző keretszázad, valamint anyagszertár és javítóműhely tartozott. 1921. VIII. 1-jén a rejtés feltételeinek javítása érdekében a KEM* felállították a XI. (légiforgalmi) szakosztályt, amely a polgári légügyek intézése mellett a titkos légierő törzsének is helyet adott.⁴ A békeszerződés érvénybe lépését követően, 1921 őszén a SZKEB* Légügyi Ellenőrző Bizottsága megkezdte a Magyarországon található repülőanyag használhatatlanná tételét. Az év végéig 119 gépet és 77 motort semmisítettek meg, nagy mennyiségű szakfelszereléssel és gyártóberendezéssel együtt. Lebontottak 7 hangárt és számos reptéri létesítményt. A hangárok és kiszolgáló épületek egy részét a nemzetközi légi forgalom érdekeire hivatkozva, egy 1921. IX. 7-én megkötött hangár-szerződés révén sikerült megmenteni, olyan áron, hogy a repülési tilalom lejártáig a reptéri létesítmények használati joga a Szövetséges és Társult Hatalmakat illette.⁵

Az antant ellenőrei hamarosan feltárták a MAEFORT* katonai fedőjellegét is, és követelésük nyomán a társaságot 1921. XII. 6-án feloszlatták. A légierő területi kereteinek és reptéri szolgálatának rejtett fenntartása érdekében 1922. III. 1-jén reptérgondnokságokat állítottak fel 5 repülőtéren (Mátyásföld, Székesfehérvár, Szombathely, Szeged, Miskolc). Ezt hivatalosan a nemzetközi légi forgalom kiszolgálásának biztosításával indokolták. Hatáskörükbe tartozott a repülőterek üzemeltetése, rádiószolgálat fenntartása, útlevél és vámügyek intézése.⁶

Magyarország közvetlen légügyi ellenőrzése 1922. XI. 17-én megszűnt ugyan, a békeszerződésben előírt korlátozásokra vonatkozóan azonban a SZKEB* továbbra is felügyeletet gyakorolt. A polgári repülési és repülőgép-építési tilalmat feloldották, de szigorú szabályokat vezettek be a polgári repülőgépek teljesítményi mutatóit illetően. Az úgynevezett „kilences szabály” korlátozta a motorok teljesítményét, az elérhető maximális sebességet, repülési magasságot és távolságot, a hasznos terhelést stb., és ezzel megakadályozta korszerű repülőgépek tartását. A lehetőségekkel élve két új légiforgalmi vállalat alakult, a MALÉRT* és az Aeroexpress Rt., melyek a légi forgalom fenntartása mellett burkoltan katonai célokat is szolgáltak (hajózó és műszaki személyzet alkalmazása, katonai gépek és felszerelés raktározása, karbantartása).⁷

Magyarország légügyi szuverenitása elvben 1923. I. 1-jén helyreállt. A légi felségjog érvényesítése érdekében a magyar légtérben való közlekedés szabályairól 1922. XII. 14-én külön kormányrendeletet adtak ki. A légtér használatára, az idegen gépek átrepülésére csak a magyar légügyi

* Lásd mozaikszavak oldását.

hatóság (KEM* XI. szakosztály) előzetes engedélyével kerülhetett sor. A légügyi szervezetek minden ilyen eseményről tájékoztatták a BM*-et is. Külföldi katonai gépek csak a HM* külön engedélyével repülhettek át a magyar légtérén.⁸

1923. I. 1-jén az 5 működő légi bázison repülőterei csendőr különítményeket állítottak fel, melyek légügyi igazgatási, légiforgalmi irányítási és légi rendészeti feladatokat láttak el. Hatáskörükbe tartozott a repülőterek, a gépek és a szállítmányok őrzése, a fel- és leszállás engedélyezése, a pilóták és az utasok ellenőrzése. A Magyar Királyi Csendőrség 1921. VI. 3-tól hivatalosan már a BM* irányítása alatt állt. A reptéri csendőr különítmények a Vezényelt Csendőrosztal alárendeltségébe tartoztak. Bár ez az egység is a belügyi tárca költségvetéséből gazdálkodott, és állománya csendőr egyenruhát hordott, valójában rejtett katonai alakulat volt, és a honvédelmi tárca katonai csoportfőnöke rendelkezett felette. A személyi állomány a haderő soraiból került ki, de a csendőrségi státusz miatt nem számított bele a honvédség trianoni békediktátumban megszabott szűkös létszámkeretébe.⁹

A légi forgalom és a légtérhasználat felügyeletére 1923. II. 1-jén légi ellenőrző szolgálatot szerveztek. A feladat ellátásába bevonták a katonai helyőrségeket, a pályaudvar- és hídőrségeket, a rendőrség, a csendőrség, folyamőrség és a vámőrség egységeit is. A vámőrség polgári és burkolt katonai feladatokat, határőrizetet és határvédelmet egyaránt ellátott, és a honvédség bizonyos egységeinek rejtésére is szolgált.¹⁰ A légtér ellenőrzését a kijelölt szervezetek egyelőre csak a földről végezték. A békeszerződés előírásai miatt repülőgépeket nem vonhattak be ebbe a tevékenységbe. A kisantant államok gépeinek rendszeres légi határsértései miatt azonban a magyar kormány kereste a lehetőséget a légi felségjog hatásosabb érvényesítésére. Így merült fel egy repülőgépekkel felszerelt légi rendvédelmi szervezetek létrehozásának gondolata. Légi rendőrség vagy csendőrség felállítását, felfegyverzett repülőgépek tartását azonban a SZKEB* semmilyen céllal nem engedélyezte.¹¹

A polgári repülés (és a rejtett légierő) irányítására 1924. IV. 10-én létrehozták a LÜH*, amely egyben a rejtett magyar légierő vezető szervezeteként is szolgált. Ettől kezdve a LÜH* vette át a légi ellenőrző szolgálat felügyeletét is. A korábbi elképzelésekkel ellentétben a LÜH* nem önálló kormányhivatalként működött, hanem a rejtés érdekében formálisan a KEM* (valójában a HM*) alárendeltségébe tartozott, és részben az első fokú légügyi hatóság szerepét, részben a titkos légierő törzsének feladatait látta el. A hivatal nyílt állományát mindössze 20 fő alkotta, rejtett keretek között azonban további 178 fő (köztük 104 katona) vett részt a munkájában.¹²

A LÜH* 1924. XII. 13-án újraszabályozta a titkos légierő területi szerveiként működő reptérgondnokságok, és a repülőtereken felállított csendőr különítmények feladatait, tevékenységét. Hét reptérgondnokságot szerveztek, melyek illetékességi köre megfelelt a 7 vegyesdandár, illetve a 7 csendőr kerület területének, és székhelyük is megegyezett azok központjával. A repülőtereken operatív szervként felállított csendőr különítmények központi parancsnoksága és hírközpontja Mátyásföldön működött. A reptéri csendőrség alkalmazás szempontjából nem a csendőr kerület-parancsnokságok, hanem a LÜH* közvetlen alárendeltségébe tartozott.¹³ **(I.sz. melléklet)**

A légi ellenőrző szolgálat feladatai közé tartozott a légtér folyamatos ellenőrzése, a légi tevékenységről való rendszeres adatszolgáltatás, és ezzel együtt a figyelést végző személyzet háborús helyzetre való felkészítése, begyakoroltatása. A légi ellenőrző szolgálatot békében a repülő és légvédelmi alakulatok őrszemei, a helyőrségek, a pályaudvar- és hídőrségek, a rendőrség, a csendőrség, a folyamőrség, és a vámőrség felállított posztjai és mozgó járőrei látták el. A szolgálatba lépő őrségek egy-egy tagját külön légtérfigyelésre jelölték ki. A légi figyelőknek rögzíteniük kellett az észlelt gépek számát, fajtáját, hovatarozását, haladási irányát és tevékenységét, valamint a megfigyelés helyét és idejét. A figyelő őrsők és járőrök észlelései alapján a helyi parancsnokságok havi légiforgalmi jelentést készítettek. Ezek adatait a vegyesdandárok és a kerület-parancsnokságok összegezték, és továbbküldték a LÜH* számára.¹⁴

A minden kétséget kizáróan idegen katonai gép észleléséről az őrsők haladéktalanul tájékoztatták a légügyi hatóságot. Idegen repülőgépek (katonai vagy polgári) magyar területen történő leszállását szintén azonnal közölték a LÜH*-el. A beküldött jelentés tartalmazta a leszállt gép nemzetiségét, fajtáját, a személyzet kilétét, az induló és a célállomást, a leszállás helyét, időpontját és okát, a továbbhaladással kapcsolatos szándékot, és a földet érésakor bekövetkezett esetleges eseményt (sérülés, géptörés). A légi ellenőrzést végző közegek a leszálló katonai gépek személyzetét őrizetbe vették. A polgári gépek pilótáit csak akkor, ha fényképezőt találtak náluk, tehát felmerülhetett a kémkedés gyanúja. Ilyen esetekben a további teendőkről a LÜH* intézkedett.¹⁵

Mozgósítás vagy katonai légvédelmi készség elrendelése esetén a légi ellenőrző szolgálat mellett működésbe lépett a honi légvédelmi figyelő és jelentő rendszer is. A légi figyelő hálózat 3

* Lásd mozaikszavak oldását.

részből állt. A Budapest belterületén felállított őrők, a fővárost körülvevő légvédelmi figyelőgyűrű posztjai,¹⁶ illetve az országhatárok mentén felállított figyelőlánc alkotta. A fővárosi figyelőhálózat őrsei a Citadellában elhelyezett OLP*, a többi egység a 7 vegyesdandár területi illetőségével megegyező 7 légvédelmi kerületi központnak jelentett.¹⁷ **(I.sz. melléklet)**

A légi közlekedésre vonatkozó nemzetközi előírásokkal összhangban, 1924-ben Magyarországon részletes szabályozást vezettek be a légi forgalom minden fontos területén, a légtérhasználat, a lakott területek feletti átrepülés, a fel- és leszállás, a repterek működése tekintetében. Meghatározták, hogy katonai repülőgépeknek az olyan légi jármű tekintendő, amely katonai jelzéseket visel, szolgálatban lévő katonai személy vezeti, vagy a személyzete annak parancsnoksága alatt áll, illetve amelynek katonai jellege (a fegyverzete révén) egyértelműen megállapítható. Az ilyen gépek Magyarország felett csak a HM* külön engedélyével közlekedhettek.¹⁸

A LÜH* a kiadott átrepülési engedélyekről az útvonal megjelölésével előre tájékoztatta az érintett közigazgatási hatóságokat és rendvédelmi szervezeteket. Az engedély nélkül áthaladó gépekről a légi ellenőrző szolgálat azonnal jelentést tett az illetékes reptérgondnokságnak és a LÜH*-nak. A LÜH* utasítására az engedély nélkül közlekedő légi járműveket a magyar hatóságok leszállásra szólították fel, melyet rakétapisztolyból leadott, nappal fehér füstöt, éjszaka zöld fényt árasztó, 10 másodpercenként háromszor megismételt lövésekkel jeleztek. Amennyiben ez hatástalan maradt elvileg bármilyen más eszközt felhasználhattak a gépek leszállítására, de löni rájuk csak a HM* által kiadott engedély alapján, tiszti rendfokozatú parancsnok közvetlen utasítására lehetett.¹⁹

A külföldi repülőgépeknek a rendszeres légi forgalmi járatok, illetve különleges esetek kivételével le kellett szállniuk az engedélyek ellenőrzése céljából valamelyik kijelölt magyar reptéren.²⁰ Repülési probléma esetén a gépek szükségesszálló helyeket is igénybe vehettek. A határok felett történő be- és kirepüléshez „légi kapukat” állapítottak meg.²¹ **(II.sz. melléklet)** A külföldi gépek a légi kapuk között egyenes vonal mentén, illetve a kötelező leszállásra kijelölt repteret közbeiktató legrövidebb úton közlekedhettek.²²

Egyes katonailag kiemelten fontos térségek felett tiltott övezetet jelöltek ki, melyeket a külföldi gépek nem érinthettek.²³ A tiltott övezetek helyéről külön tájékoztatták az átrepülési engedélyt kérő személyeket. Ha egy külföldi gép véletlenül mégis behatolt egy tiltott terület fölé, a legközelebbi kijelölt reptéren köteles volt leszállni, hogy a magyar hatóságok ellenőrizhessék, nem folytatott-e kémtevékenységet. Amennyiben ezt elmulasztotta, a magyar légi ellenőrző szervek leszállást elrendelő jelzést adtak le a számára, és ha ez hatástalan maradt akár kényszerítő eszközöket is alkalmazhattak.²⁴

A légvédelmi kerületek nevét 1924 augusztusában légvédelmi körzetre változtatták, és I–VII. római számmal jelölték. A légi figyelő és jelentő szolgálat az ország teljes területének lefedésére törekedett, a határok mentén lehetőleg hézagmentes figyelés biztosításával. A rendszer gyakorlati kiépítését azonban a haderőre vonatkozó nemzetközi korlátozások, a pénz- és személyzethiány hosszú időn át akadályozták.²⁵ A súlyos létszámlhiány miatt a figyelő posztok helyét úgy jelölték ki, hogy azok csendőr őrők állomáshelyére essenek, és a beosztásra kerülő aktív keretállományt a csendőr legénység soraiból választották ki. Csak ahol nem volt csendőrség, oda vezényeltek honvéd legénységet. A csendőrség szervezete 1925-ben 7 kerületre, 30 osztályra, 93 szárnyra, 209 szakaszra, 853 őrre tagolódott, állományában mintegy 12 000 csendőr szolgált.²⁶

Egy tervszerűen kiépített, közvetlen katonai irányítás alatt álló és speciálisan kiképzett személyzettel rendelkező légvédelmi figyelő- és jelentőhálózat hiányában a légtér megfigyelése az két világháború közötti időszakban alapvetően a légi ellenőrző szolgálatra hárult. Ennek a tevékenységével kapcsolatban azonban felmerültek bizonyos problémák. Az őrsegek tagjai nem kaptak megfelelő felkészítést, így jelentéseik gyakran hiányosak és pontatlanok voltak. A vegyesdandárok a kötelező havi jelentéseket sokszor csak nagy késéssel juttatták el a légügyi hatósághoz. Ezekből általában hiányzott a tartalmi kiértékelés, és csak az őrök által közölt adatok statisztikai összesítését tartalmazták. Számos esetben előfordult, hogy egy berepülő gép többször is szerepelt a statisztikában, mert több őrstől is érkezett róla jelentés, holott a befutó hely és időpont adatok megfelelő összevetésével a mozgását pontosan követni lehetett volna.²⁷

A kisantant államok repülőgépei rendszeresen megsértették a magyar légtérrel. Előfordult, hogy a gépek a rossz időjárás, illetve navigációs hiba miatt hatoltak be Magyarország fölé. Számos esetben azonban egyértelmű volt a tudatos légtérsértés, a felderítő szándék. A magyar fél diplomáciai tiltakozása nyomán az érintett államok rendszerint tagadták, hogy gépeik berepültek volna a magyar légtérbe. Így történt ez, amikor 1928. VIII. 6-án egy csehszlovák katonai gép alig 50 méter magasságból felvételeket készített Komáromról, illetve amikor 1932. VI. 6-án egy jugoszláv repülőgép 100–120 m magasságból fényképezte a szőregi vasútállomást.²⁸

* Lásd mozaikszavak oldását.

A legsúlyosabb légtérsértésre 1931. VIII. 20-án került sor, amikor egy 3 gépes jugoszláv raj a magyar szervek engedélye nélkül, Zágrábból Budapest és Gyöngyös érintésével Kassára repült. Miközben a gépek háborítatlanul keresztül repültek az egész országot, egyikük elszakadt a köteléktől, és a szegedi reptéren szállt le. Mivel a gépen nem volt fegyverzet, a magyar hatóságok engedélyezték, hogy a személyzet hazarepüljön. A jugoszláv fél ezúttal hivatalosan is elismerte véttségét. Az eset élesen rámutatott Magyarország kiszolgáltatottságára, hogy nem rendelkezik megfelelő eszközökkel a légi szuverenitásának védelmére, és nem tudja megakadályozni, hogy a kisantant gépei az ország bármely városa fölé berepüljenek.²⁹

A vesztes államok polgári repülését sújtó légügyi korlátozások 1926 végén megszűntek. Németország ugyanis bejelentette, hogy a vesztes országok repülőgépeivel kapcsolatban előírt teljesítményi limiteket, a győztes államok gépeire vonatkozóan is érvényesíteni fogja. Az annál nagyobb teljesítményű külföldi gépeket katonai légi járműnek tekinti, és kitiltja a német légtérből. Ez komoly gazdasági veszteséget okozott volna a nagyhatalmaknak, ezért a Nagykövetek Tanácsa új légügyi megállapodást kínált a vesztes államoknak. A korábbi szabályozás helyébe lépő párizsi egyezmény a katonai, vagy rendvédelmi célú felfegyverzett repülőgépek tartását továbbra is tiltotta. A kereskedelmi és sportrepülés számára azonban már lehetővé tette korszerű, nagy teljesítményű gépek beszerzését vagy gyártását. Az érintett kormányoknak azonban vállalniuk kellett a légi tevékenység pontos nyilvántartását, és a részletes adatszolgáltatást a Népszövetség számára.³⁰

1927. III. 31-én megszűnt Magyarország közvetlen katonai ellenőrzése. A SZKEB* szervezetei eltávoztak, a békeszerződés haderő korlátozására vonatkozó előírásainak betartását az állandó kontroll helyett a magyar kormány által adott garancia és a Népszövetség eseti ellenőrzési joga szavatolta.³¹

Az ismétlődő csehszlovák légtérsértések miatt 1928 májusában a 3. (szombathelyi) vegyesdandár parancsnoka repülőgépek bevonását kezdeményezte a légi ellenőrző szolgálat ellátásába. Idegen gép berepülése esetén a Szombathelyen működő repülőgép-vezető iskola Fokker C.V/D gépeit riasztották, melyek fegyverzet nélkül megközelítették a légtérsértő repülőt. Így lehetővé vált az idegen gép pontos megfigyelése, jelzéseinek leolvasása, ami fontos adatokat biztosított a berepülések miatti diplomáciai fellépéshez. A magyar repülőgépek megjelenése már önmagában is komoly elriasztó hatást gyakorolt. A kiképző gépek légtérellenőrző szerepkörben való alkalmazása nyomán már az első hónap után számottevően csökkent az illetéktelen berepülések száma az ország északnyugati körzetében.³²

Az 1930-as évek elején szigorításokat vezettek be a légi ellenőrző szolgálat működésében. A kisantant államok és a Szovjetunió katonai gépeinek átrepülését megtiltották. A polgári gépek légtérhasználati kérelme esetén a LÜH* már nem adta ki automatikusan az engedélyt, hanem a személyzetet előzetesen leinformálták. A légi ellenőrzést végző szervezetek közül a csendőr szakaszok az illetékes csendőr kerület-parancsnokságnak, a BM* VI. b. osztályának és a LÜH*-nak jelentettek. A vámőr szakaszok a vámőr kerület-parancsnokságokon át, a PM* XIX. osztálya által a LÜH* részére küldtek tájékoztatást. A helyi honvéd parancsnokságok a vegyesdandárok közvetítésével a HM* Elnökségéhez juttatták el a légi eseményekkel kapcsolatos jelentéseket. A légi kapuk rendszerét 1932-ben átalakították,³³ **(II.sz. melléklet)** egy-egy 5 km széles folyosón, a határon átvezető fő közlekedési útvonalak, illetve vasútvonalak felett.

1929-ben módosították az idegen repülők számára tiltott övezetek határát. Négy át nem repülhető zónát jelöltek ki.³⁴ **(III.sz. melléklet)**

Komoly problémát jelentett az ország területén végrehajtott illegális leszállások. A helyi hatóságoknak a repülőtéren kívül leszálló gépek távozását minden eszközzel meg kellett volna akadályozniuk. A gyakorlatban azonban mire a hivatalos szervezetek tudomást szereztek a leszállásról és a rendvédelmi közegek a helyszínre értek, az idegen gép már általában továbbrepült. Ezért a BM* 1929-ben elrendelte, hogy a közigazgatási szervezetek a polgári lakosságot is igénybe vehetik az ilyen gépek visszatartását célzó intézkedéseknél. A lakosságot tájékoztatták, hogy idegen gép leszállásakor azonnal értesíteni kell a legközelebbi hatósági személyt, és annak megérkezéséig minden rendelkezésre álló eszközzel vissza kellett tartani a légi járművet. Ha egy leszálló idegen gép észlelése során felmerült a kémkedés gyanúja, azonnal jelentsék ezt a területileg illetékes vegyesdandár sajtóelőadójának (kémelhárító tisztjének) is.³⁵

Történt bizonyos előrelépés a légvédelmi figyelő, jelentő és riasztó szolgálat kiépítése terén is. A VKF* ezzel kapcsolatban 1929-es állásfoglalásában hangsúlyozta, hogy bár a szervezet csak a felriasztást követően kezd teljes aktivitással működni, tevékenységét már békében elő kell készíteni. A vegyesdandárok légvédelmi parancsnokai mellett és a repülőtereken működő hírközpontoknak, illetve a kulcsfontosságú helyekre, például a főváros térségébe telepített őrsöknek már békében is szolgálatot kell teljesíteniük.³⁶ Az 1929-es tervek 113 figyelő őrs felállításával számoltak. A hálózat teljes

* Lásd mozaikszavak oldását.

kiepítéséhez azonban nem állt rendelkezésre elegendő pénz, felszerelés és kiképzett állomány. Így a légi figyelő szolgálat az 1930-as évek első felében egyelőre csak részlegesen volt működőképes.³⁷

A gyakori csehszlovák és jugoszláv légtérsértések által leginkább érintett körzetekben illetékes 3. (szombathelyi), 5. (szegedi) és 7. (miskolci) vegyesdandár parancsnoka 1931 nyarán ismételtén kérte, hogy a minden kétséget kizáróan idegen katonai gépekkel szemben fegyveresen is fellépessen, bevethesse a légvédelmi tüzérséget, vagy a repülőket. Hangsúlyozták, hogy ennek hiányában a szomszédos országok pilótái a magyar légteret a „senki földjének” tekintik, ahol minden korlátozás nélkül, szabadon repülhetnek.³⁸

A jogosulatlan berepülések visszaszorítása érdekében 1931. IX. 24-én a LÜH* javaslatot tett egy légi csendőr repülőszázad felállítására, Mátyásföldön. Az egység feladata részben a polgári légi közlekedés ellenőrzése, részben a légtér védelme lett volna. A légi csendőrséget emellett belső karhatalmi feladatok ellátására is szánták, ami közvetlenül a biatorbágyi merénylet után szintén fontos szempont volt. A VKF* azonban ellenezte a tervet, nem akarta felfedni, hogy az ország rendelkezik katonai gépekkel, és a rendelkezésre álló kis számú légierőt nem kívánta rendvédelmi feladatok ellátására lekötöni. Így a légi csendőrség felállítása egyelőre lekerült a napirendről.³⁹

A LÜH* 1933-ban új szabályozást vezetett be a külföldi légi járművek Magyarország feletti közlekedésével kapcsolatban. Az új rendelet kiadása előtt részletes egyeztetésre került sor valamennyi érintett tárccal azaz a honvédelmi, a belügyi, a pénzügyi és a kereskedelemügyi tárcaakkal. A magyar légtérbe történő berepülésre a LÜH* adott ki hivatalos engedélyt, miután a kérelmező pontos adatokat közölt a tervezett útvonalra, illetve a pilóták és az utasok személyére vonatkozóan. A Magyarországgal légügyi egyezményt kötött államok polgári gépei előzetes engedély nélkül, de a légiforgalmi szabályokat betartva használhatták a magyar légteret.⁴⁰ A katonai repülőgépek berepülését a honvédelmi tárca engedélyezte, egyeztetve a külügyi szervezetekkel és a LÜH* illetékeseivel. Katonai felszerelés (fegyver, lőszer, bomba, vegyi harcanyag) polgári gépeken történő átszállításához a belügyi tárca különleges engedélyére volt szükség, melyben megjelölték a szükséges biztonsági rendszabályokat. Személyi védőfegyver viseléséhez a LÜH* jóváhagyását kellett kérni. Ugyancsak a légügyi hatóság adhatott engedélyt fényképezőgép vagy postagalamb átszállítására is, de csak olyan módon elhelyezve, hogy az Magyarország felett ne legyen használható.⁴¹

A be- vagy átrepülés engedélyezésének alapfeltétele volt a jól látható nemzeti jelzés és az egyéni lajstromjel. A repülőgépek csak a kijelölt légi kapukon keresztül közlekedhettek, olyan magasságban, hogy jelzéseik a földről jól azonosíthatók legyenek. A gépek az előre megadott útvonalon haladhattak, leszállásra a kijelölt vámreptereket vehették igénybe. Más helyen végrehajtott kényszerleszállás esetén a személyzetnek haladéktalanul jelentkeznie kellett a legközelebbi rendőr- vagy csendőrhatalomnál. Ilyenkor a magyar hatóságok ellenőrizték a személyzet adatait, az átrepülés jogosultságát, és átvizsgálták a gépet, nincs-e a fedélzeten engedély nélküli rádió- vagy fényképező készülék, illetve hadianyag. Ha mindent rendben találtak, a szükséges javítás, üzemanyag feltöltés után a gépet továbbengedték. Ha bármilyen problémát tapasztaltak, a LÜH* újabb utasításáig visszatartották a gépet. Katonai légi jármű esetén a leszállásról és az ellenőrzésről a honvédelmi tárcát is haladéktalanul tájékoztatták. A továbbutazást ez esetben csak a honvédelmi tárca engedélyezhette.⁴²

Ha egy külföldi gép berepült valamelyik kijelölt tilos légi zóna fölé a hatóságok a legközelebbi reptéren történő leszállásra utasították. Ezt nappal három 10 másodpercenként kilőtt, fehér füstöt árasztó lövedékkel jelezték. Éjjel fehér csillagokat szóró lövedéket alkalmaztak. A leszállás után a reptéri csendőrkülönítmény átvizsgálta a gépet, nem folytatott-e felderítést, titkos képrögzítést. Az ellenőrzés eredményét polgári gép esetén a légügyi hatósághoz továbbították. Katonai gép esetén először az illetékes vegyesdandárt értesítették, amely indokolt esetben kémelhárító közegeket küldött a helyszínre. Ha az érintett légi jármű a felszólítás ellenére nem szállt le a légügyi szervezetek másodszor is figyelmeztették, nappal sárga füstöt árasztó, éjszaka zöld csillagokat szóró lövedékek kilövésével. Amennyiben erre sem reagált, bármilyen eszközzel, akár fegyveres erővel is a földre lehetett kényszeríteni. Békeidőben azonban a fegyverhasználatra, a vadásziparrepülő vagy a légvédelmi tüzérség bevetésére a HM* Katonai Főcsoportfőnöksége közvetlen engedélyére volt szükség.⁴³

Az 1930-as évek közepén Magyarország légi veszélyeztetettsége tovább növekedett. A kisantant államok 1933-ban 2410, 1936-ban 2848 katonai repülőgéppel rendelkeztek. Ezek a gépek összpontosított támadás esetén a háború első órájában 280 t bombát dobhattak Magyarország területére. A légítámadások súlyos nehézségeket okozhattak volna a magyar haderő mozgósításában, felvonulásában, a közigazgatás működésében, a közúti és vasúti forgalomban, a lakosság ellátásában.⁴⁴ Az európai államok légítámadás iránti érzékenységet tekintve, hogy területüket a szomszédos államok

* Lásd mozaikszavak oldását.

légiflottái milyen mértékben veszélyeztetik, Magyarország volt a legkedvezőtlenebb helyzetben, mert egész területe a potenciális ellenfelek (a kisantant államok) repülőgépeinek hatósugarán belül esett.⁴⁵

A kisantant országok repülői által elkövetett légtérsértések száma és a cselekmények súlyossága az 1930-as évek közepén tovább növekedett. 1935. IX. 24-én egy Potez P-25-ös katonai román felderítő gép szállt le Debrecen közelében, majd rövid tájékozódás után, a felszállását megakadályozni igyekvő civileket géppuskával sakkban tartva, visszarepült Romániába. A hivatalos tiltakozásra válaszul Bukarest egyszerűen letagadta a légtérsértés tényét. 1936-ban egyedül a csehszlovák repülőgépek 45 esetben repültek be jogosulatlanul Magyarország fölé.⁴⁶ A VKF* már 1935 decemberében felhívta a figyelmet, hogy a sorozatos engedély nélküli berepülésekkel szemben erőteljesebb fellépésre lenne szükség. Ha általános fegyverhasználatról nem is lehet szó, egy-egy különösen fontos körzetben, az előírt figyelmeztető jelzések leadása után engedélyezni kellene a tűz megnyitását a légtérsértő gépekkel szemben. A honvédelmi tárca azonban a kiszámíthatatlan diplomáciai következményekre hivatkozva elvetette a javaslatot.⁴⁷

A légi szuverenitás kérdését és a légi ellenőrző szolgálat tevékenységét érintő rendelkezések többszöri módosítását követően, 1935-ben új átfogó szabályozást adtak ki. A légi forgalom ellenőrzése továbbra is a LÜH* hatáskörébe tartozott, amely ennek ellátása során szükség szerint igénybe vehetett különböző hatóságokat és rendvédelmi szerveket. Minden felállított őrség vagy mozgó járőr naponta jelentést tett a honvéd állomás-parancsnokságoknak, illetve a helyi rendőr-, csendőr-, folyamőr-, illetve az 1932. X. 1-jén felállított határőr-parancsnokságoknak.⁴⁸ Az idegen légi járművekről az őrségek légi tevékenységi jelentést készítettek, melyben rögzítették azok polgári vagy katonai jellegét, számát, jelzését, típusát, fajtáját (szárnyak, motorok számát), útirányát, repülési magasságát és magatartását. Különösen fontos volt a gépen szereplő egyéni jelzések (betűk, számok) feljegyzése, mert a diplomáciai fellépés során ezt lehetett pontosan azonosítani. A jelentések tartalmazták a megfigyelés helyét és idejét és a szemtanúk adatait is. Ha az észlelt légi jármű láthatólag megszegte a légiforgalmi előírásokat, berepülése jogosságával kapcsolatban kétely merült fel vagy valamilyen rendkívüli esemény történt vele, arról azonnal tájékoztatni kellett az illetékes vegyesdandárt.⁴⁹

A külföldi gépek reptéren történő leszállása során az utasok ellenőrzésébe a reptéri csendőrség mellett bekapcsolódtak a VKF* 2/D (kémelhárító) osztály kirendelt közegei is. A személyzettől esetleg elkobozásra kerülő térképeket, rajzokat, filmeket a LÜH* helyett szintén a VKF* 2 vette át. Repülőtéren kívül történő leszállás esetén az igazoltatásra hivatott rendvédelmi szervezetek értesítették a területileg illetékes vegyesdandár defenzív tisztjét, aki a gép továbbengedése előtt kémelhárítási szempontból megvizsgálta a leszállás okát és körülményeit. Olyan körzetekben, ahol sem honvéd alakulat, sem rendőrség vagy csendőrség nem állomásozott, a légi ellenőrzés végrehajtásába a belügyi tárca javaslatára bevonták a helyi tűzoltóságot. A tűzoltó testületek felkészítéséről, megfelelő segédletekkel és felszereléssel (távcső) történő ellátásáról a belügyi tárca gondoskodott.⁵⁰

A légi ellenőrzés hatékony végrehajtását azonban továbbra is számos probléma nehezítette. A PM* adatai szerint 1935-ben csak a határőrizeti szervezeteket tekintve 795 megfelelő távcsőre lett volna szükség, de csak 440 állt rendelkezésre. A mozgó ellenőrző közegek kerékpárszükséglete 1048 db volt, amiből 300 db hiányzott. Az útellenőrző őrsőknek csak 42%-a rendelkezett telefonnal, amivel a repülőesemények észleléséről azonnal tájékoztathatták a felettes szerveket. A jogosulatlanul berepülő vagy a légiforgalmi szabályokat megsértő gépek leszállásra történő felszólításához nem állt rendelkezésre kellő mennyiségű jelzőpisztoly és különleges lőszer.⁵¹

A HM* Elnöksége az érintett szervezetek bevonásával 1935. X. 30-án külön értekezletet tartott a légi ellenőrző szolgálat hatékonyságának növelése érdekében. Döntés született a szolgálat ellátásához szükséges megfigyelő és jelzőeszközök (távcső, jelzőpisztoly) számának fokozatos bővítéséről. A tervek között szerepelt, hogy a figyelő szervezeteket fényképezőgéppel is ellátják, hogy a légtérsértések tényét a későbbi diplomáciai eljáráshoz bizonyító erővel dokumentálni lehessen. A légi kapuk határait a levegőből jól látható módon, a földön is kijelölték, megkönnyítve ezzel mind a repülőket, mind az ellenőrző közegek tájékozódását. Lépések történtek a légi figyelést végző személyzet speciális kiképzésére, amely során nemcsak a gépek azonosítását, hanem a repülőesemények adatainak pontos rögzítését is gyakorolták. Elrendelték, hogy jogosulatlan légtérhasználat esetén a légi ellenőrzést végző szervezetek a jelentéseik továbbításához a postai távbeszélő vonalakat elsőbbséggel használhatják.⁵²

A honvédelmi tárca fontosnak tartotta a diplomáciai fellépés meggyorsítását, amire korábban csak az esetek részletes kivizsgálását követően, gyakran fél éves késéssel került sor. Az új rendelkezések szerint a jogosulatlan légtérhasználat gyanújáról érkező bejelentés után a honvédelmi tárca Elnöksége utasította az

* Lásd mozaikszavak oldását.

érintett országban működő katonai attasét, hogy jelentsen be „előzetes tiltakozást”, azzal, hogy a részletes kivizsgálás után a magyar KÜM* hivatalos jegyzéket fog küldeni. Bár utóbb az attasék által jelzett légtérsértések 25–30%-ában sikerül csak olyan konkrét adatokat gyűjteni, amire diplomáciai fellépést lehetett alapozni, ez a megoldás azonban a korábinál még így is hatékonyabbnak bizonyult. Az azonnali fellépés a honi légi ellenőrző szervezetek felkészültségét és éberségét is jól demonstrálta.⁵³

A tilos zónákban és más olyan körzetekben, ahol kiemelt fontosságú katonai objektumok vagy hadiüzemek voltak, leszállásra felszólító jelző lövegek felállítását határozták el. A rendszeresített 8 mm-es rakétapisztoly lövedéke ugyanis csak kis magasságból volt látható, az 1000 m felett repülő gépeknek csak légvédelmi löveggel lehetett jelezni. A honvédelmi tárca már 1935 elején elrendelte, hogy a Tisza-Sajó szöge és a diósgyőri iparvidék felett ismétlődő csehszlovák berepülések csökkentése érdekében a miskolci tüzérlaktanyában tartsanak készenlétben egy 8 cm-es 29M. légvédelmi löveget, amely a légtérsértésről érkező jelentés nyomán leszállásra felszólító jelzést lőhet fel. Hasonló megoldást vezettek be a Győr-Mosonmagyaróvár körzetébe berepülő csehszlovák gépek távoltartására is.⁵⁴

A légi ellenőrzés irányításában 1936 folyamán változás következett be. A LÜH* szabadulni igyekezett ettől a terhes feladattól, és kezdeményezte, hogy ezt a tevékenységet már békeidőben is vegye át az OLP*. Részben, mert háborús helyzetben amúgy is az OLP* szervezetei látják el a légtér figyelését, részben pedig, mert a légtérsértések megakadályozásához szükséges eszközök felett (légvédelmi tüzéség, honi vadászrepülő) is az OLP* rendelkezik. Az OLP* viszont szűkös anyagi és személyi lehetőségei, és más területen is szaporodó feladatai miatt megpróbálta elhárítani a légi ellenőrzés átvételét. Hangsúlyozta, hogy a külföldi gépek átrepülési engedélyét a LÜH* adja ki, így könnyebben ki tudja szűrni a jogosulatlan légtérhasználatot. A vitát végül a VKF* döntötte el, amely a légi ellenőrzés irányítását az OLP* hatáskörébe utalta.⁵⁵

Lépések történtek a háborús körülmények között aktivizálódó honi légvédelmi figyelő- és jelentőszolgálat kiépítése terén is. E szolgálat feladatkörébe tartozott az ország feletti ellenséges repülőmozgások megfigyelése, a katonai légvédelem megfelelő adatokkal történő ellátása, légitámadás veszélye esetén a légoltalmi közületek riasztása. A figyelő hálózat alulról fölfelé 4 szintből tevődött össze, a figyelő őrsökből, a légvédelmi szárnyközpontokból, a 7 Légvédelmi Kerületi Központból és az Országos Légvédelmi Központból. **(IV.sz. melléklet)** A légvédelmi figyelő- és riasztószolgálat keretében 1935-ben 250 őr felállítását tervezték (117 a határok mentén, 133 a fontosabb közigazgatási, közlekedési és gazdasági centrumok körül). Egyes szakértők szerint azonban az ország területének teljes lefedéséhez, és a határok mentén felállítandó többsoros vonal kialakításához legalább 500 őrre lett volna szükség. Komoly terhet jelentett azonban a tervezett 250 őr felállítása is, melynek személyi szükséglete 4198 fő volt, anyagi tekintetben pedig 1 187 776 pengőt igényelt.⁵⁶

A légi szuverenitás védelme érdekében az OLP* 1936-ban ismét kezdeményezte a légi csendőrség létrehozását. A szomszédos Ausztriában már évek óta működött egy légi rendőr repülő század. A légi csendőrség megszervezése azonban több nehézségbe ütközött. Nem lehetett komolyabb erőt elvonni erre a célra az amúgy is kis számú légierőtől. A bázisok kiépítése, az egységek üzemeltetése, a megfelelő híradóhálózat megteremtése jelentős anyagiakat igényelt. Komoly diplomáciai előkészítésre volt szükség, hogy el lehessen kerülni a külpolitikai bonyodalmakat. Az ügyben végül olyan döntés született, hogy felfegyverzett repülőgépeket 1937 tavaszától állítanak szolgálatba, kísérletképpen, egyelőre a Tisza-Sajó szögében. A feladatot a Miskolc és Nyíregyháza térségében állomásozó vadászrepülő alakulatok látják el, századonként 1-1 géppárral.⁵⁷

Az 1938 augusztusában sorra kerülő bledi tárgyalásokon a kisantant államok elismerték Magyarország fegyverkezési egyenjogúságát. Ez alapvetően új helyzetet teremtett a légi ellenőrző szolgálat működése terén is. Megkezdődött a légierő, a légvédelem és a katonai figyelő- és jelentőszolgálat nyílt fejlesztése. 1938. IX. 30-án a VKF* elrendelte, hogy a Budapest körzetébe berepülő ellenséges (csehszlovák) katonai gépek elfogására a honi vadászrepülő erők bevetethetők. 1938. X. 18-án ezt azzal egészítették ki, hogy a légvédelmi erők külön engedély nélkül is tüzet nyithatnak azokra az ország fölé berepülő csehszlovák, szovjet, illetve felségjelzés nélküli gépekre, amelyek nem engedelmeskednek a magyar légi ellenőrző szervezetek felszólításának, és nem hajlandóak leszállni a legközelebbi reptéren. A más nemzetiségű gépek esetében viszont a légi ellenőrzés hagyományos (nem fegyveres) formáit alkalmazták a magyar hatóságok. Az ilyen ügyeket továbbra is diplomáciai csatornákon kívánták rendezni.⁵⁸

A légtér ellenőrzésének fokozottabb biztosítása érdekében a Légierő Parancsnoksága 1939 júniusában kidolgozta a légi csendőrség feladataira, szervezetére és működésére vonatkozó részletes tervezetet. Ezek szerint az új rendvédelmi szervezet hatáskörébe tartozott a légtérsértések meggátlása, a jogosulatlanul berepülő gépek visszafordulásra vagy leszállásra kényszerítése, a kémtevékenységnek vagy az ellenséges

* Lásd mozaikszavak oldását.

propagandaanyagok terjesztésének megakadályozása, illetve a légi közlekedés ellenőrzése, szabályainak betartatása, a légi forgalommal kapcsolatos közbiztonsági feladatok ellátása. Az új szervezet — a Magyar Királyi Csendőrség részeként, napjaink fogalmai szerinti — szakszolgálati ágként Magyar Királyi Légi Csendőrség elnevezéssel 1940. VI. 1-jével kezdte meg a működését.⁵⁹ A szervezet 5 repülő osztágot foglalt magában, melyek a szolnoki, a nyíregyházi és a budaörsi reptéren állomásoztak. A repülő egységek személyi állományát 8 tiszt és 42 fő legénység alkotta. A légi csendőrség földi részlege az ország 22 állandó repülőterén működő, általában 6–15 fős őrsökből vagy 3–5 fős különítményekből állt. A szervezet földi részlegének személyi állományát 5 tiszt és 156 fő legénység képezte.⁶⁰ (V.sz.melléklet)

A II. világháború kirobbanása, majd Magyarország hadba lépése nyomán a polgári légi ellenőrző szolgálat önálló szerepe megszűnt, feladatait a katonai légvédelmi figyelő- és jelentőszolgálat vette át, amely 1941. júniusában 9 légvédelmi központtal és 346 honi légvédelmi figyelőőrrel, 1944 márciusában pedig már 15 légvédelmi központtal és 550 őrrel rendelkezett.⁶¹ (VI.sz. melléklet) A rendvédelmi szervezetek továbbra is részt vettek a légtér megfigyelésében, ezt a tevékenységet azonban ekkor már a polgári légoltalomhoz, illetve a MÁV* és a MFTR* figyelőszolgálatához hasonlóan, a katonai légvédelemmel szoros együttműködésben, a honvédség irányítása mellett folytatták.

Mozaikszavak oldása:

BM	- Magyar Királyi Belügyminisztérium	MALÉRT	- Magyar Légiforgalmi Részvénytársaság
MFTR	- Magyar Folyam- és Tengerhajózási Részvénytársaság	MÁV	- Magyar Államvasútak
HM	- Magyar Királyi Honvédelmi Minisztérium	OLP	- Országos Légvédelmi Parancsnokság
KEM	- Magyar Királyi Kereskedelemügyi Minisztérium	PM	- Magyar Királyi Pénzügyminisztérium
LÜH	- Magyar Királyi Légügyi Hivatal	SZKEB	- Szövetségi Ellenőrző Bizottság
MAEFORT	- Magyar Aeroforgalmi Részvénytársaság	VKF	- Vezérkari Főnökség

Jegyzetek:

- ¹ MOYS: 169-170.p.
- ² HIM-HL HM Eln. D. 5695/1922. ; ALKÉR – AMBRÓZY: 54., 60., 63.p. ; SILLAY: 128–129.p.
- ³ BERKOVICS: 17.p.
- ⁴ HIM-HL VKF Eln. 1. 91/1921. ; HIM-HL TGY 2787. I. rész. 13–14., 21–26.p.
- ⁵ HIM-HL PERS VII. 87. C–1.
- ⁶ HIM-HL HM op.cit. Eln. D. 5695/1922. ; HIM-HL PERS op.cit. VII. 87. C–1.
- ⁷ HIM-HL HM op.cit. Eln. D. 19 670/1922., 18 137/1923. ; SZENTNÉMÉDY: 71.p.
- ⁸ 10 270/1922. (XII. 14.) ME.r.
- ⁹ HIM-HL VKF op.cit. Eln. 1. 6117/1924.
- ¹⁰ PARÁDI: Nemzeti határőrizetünk polgári szakasza. 147.p.
- ¹¹ HIM-HL HM op.cit. Eln. D. 15 764/1923. ; HIM-HL VKF op.cit. Eln. 1. 6166/1924.
- ¹² M. SZABÓ: 9-10.p. ; HÉJJAS: 130-131.p.
- ¹³ Repülőtergondnoksági csendőrkülönítmények működtek: 1. Budapest, 2. Székesfehérvár, 3. Szombathely, 4. Pécs, 5. Szeged, 6. Debrecen, 7. Miskolc
HIM HL TGY op.cit. 2787. II. rész 19.p. ; KAISER: 59.p. + 164.p.
- ¹⁴ HIM-HL TGY op.cit. 3715. 138.p.
- ¹⁵ HIM-HL VKF op.cit. Eln. Föv. 259/1922.
- ¹⁶ A fővárost körülvéő légvédelmi figyelő gyűrű állomáshelyek voltak: Vác, Balassagyarmat, Salgótarján, Gyöngyös, Jászberény, Szolnok, Cegléd, Dunaföldvár, Székesfehérvár, Komárom, és Esztergom térségében.
Loc.cit. Eln. Föv. 259/1922. ; HIM-HL TGY op.cit. 2974. I. rész 30.p.
- ¹⁷ Légvédelmi kerületi központok működtek: 1. Budapest, 2. Székesfehérvár, 3. Szombathely, 4. Pécs, majd Kaposvár, 5. Szeged, majd Kiskunfélegyháza, 6. Debrecen, majd Szolnok, 7. Miskolc.
Loc.cit.
- ¹⁸ 1630/1924. (II. 22.) ME.r. ; 45 332/1924. (II. 25.) KEM.r.
- ¹⁹ SILLAY: op.cit. 123.p. + 131-132.p.
- ²⁰ Külföldi légiforgalmi járatok magyarországi kijelölt leszállóhelyei voltak: Mátyásföld, Miskolc, Szeged, Szombathely.
MOL K 150. BM Eln. 1924–V–7945.

* Lásd mozaikszavak oldását.

²¹ Repülési gondok esetén Albertfalva, Debrecen, Pécs, Székesfehérvár repülőterek szükségesszállóhelyekként működtek.

Loc.cit.

²² A magyar határt a repülőgépek az úgynevezett légikapuk térségében repülhették át. Légikapukat határoztak meg: Sátoraljaújhely, Nyírábrány, Kétegyháza, Szeged, Mohács, Murakeresztúr, Szombathely, Mosonmagyaróvár és Komárom térségében.

Loc.cit.

²³ Ilyennek számított Budapest belvárosa, a Csepel-sziget északi része, Lajosmizse – Újhartyán – Kunpeszér térsége, illetve a Balatonfüzfő – Váloslód – Kisbér – Székesfehérvár által határolt terület.

HIM-HL VKF op.cit. Eln. 1. 6740/1925. ; SILLAY: op.cit. 123.p. + 131-132.p.

²⁴ Loc.cit.

²⁵ HIM-HL VKF op.cit. Eln. 1. 6551/1924. ; BERKOVICS: op.cit. 60.p.

²⁶ PARÁDI: A Magyar Királyi Csendőrség szervezete. 85.p.

²⁷ HIM-HL VKF op.cit. Eln. 1. 6448/1925., 6834/1925.

²⁸ Loc.cit. Eln. 1. 5597/1928.; HIM-HL HM op.cit. Eln. B. 4308/1932.

²⁹ HIM-HL HM op.cit. Eln. B. 7816/1931., 7939/1931.

³⁰ HIM-HL VKF op.cit. Eln. 1. 4082/1927. ; SILLAY: op.cit. 129.p.

³¹ HIM-HL HM op.cit. Eln. B. 8159/1927.

³² HIM-HL VKF op.cit. Eln. 1. 5504/1928., 105 804/1929.

³³ A légikapuk 1932. évi átrendezését követően Hegyeshalom, Szombathely, Kelebia, Zákány, Battonya, Mezőkeresztes, Hidasnémeti és Komárom térségében lehetett a Magyar Királyság határán átrepülni.

HIM-HL HM op.cit. Eln. B. 5350/1932., 104 986/1932.

³⁴ Az idegen repülők számára az 1939. évi módosítást követően négy tiltott övezet határa volt: az egyik a Balaton északi csúcsa, Városlőd, Kisbér, Bodajk és Székesfehérvár között húzódott. A másik az Újhartyán, Lajosmizse, Kerekegyháza, Peszérpuszta közötti területet fedte le. A harmadikat Budafok körzetében jelölték ki. A negyedik Csepel térségét foglalta magába, amit a sziget északi szeglete, a Sashegy, a Háros-sziget délnyugati csúcsa, Soroksár déli kijárata és a Duna mellékágának nyugati partja határolt.

Loc.cit. Eln. I. 106 083/1930. ; HIM-HL VKF op.cit. Eln. 1. 1080/1931.

³⁵ MOL K 149. op.cit. BM Eln. Res. 1931–VII–9284. ; HIM-HL VKF op.cit. Eln. 1. 105 732/1929.

³⁶ HIM-HL VKF op.cit. Eln. Hdm. 1929. sz. n.

³⁷ Az 1. (budapesti) légvédelmi körzet figyelő rendszere a főváros belterületén 5, Budapest körül 15 őrhelyből állt. A 2. (székesfehérvári) körzet 15, a 3. (szombathelyi) 15, a 4. (pécsi) 14, az 5. (szegedi) 16, a 6. (debreceni) 18, a 7. (miskolci) 15 őrrel rendelkezett.

Loc.cit. Eln. 3. 33 369/1932. ; HIM-HL TGY op.cit. 3715. 153.p.

³⁸ HIM-HL HM op.cit. Eln. B. 7587/1931.

³⁹ Loc.cit. Eln. B. 7410/1931., 7903/1931.

⁴⁰ Magyarországgal légügyi egyezményt kötött Ausztria, Lengyelország, Németország, Olaszország.

Loc.cit. Eln. I. 452/1933. ; 115 000/1933. (XII. 22.) KEM.r.

⁴¹ Loc.cit. Eln. I. 452/1933.

⁴² HÉJAS: op.cit. 85-86.p.

⁴³ HIM-HL HM op.cit. Eln. I. 452/1933.

⁴⁴ HIM-HL VKF op.cit. Eln. 2. 121 429/1935. ; HALÁSZ: 16-17p. ; ERDÉLYI: 17.p.

⁴⁵ RÉCZEY: 116.p. ; FABINI: 137-138.p.

⁴⁶ HIM-HL HM op.cit. Eln. II. 7733/1935., 9648/1935.

⁴⁷ Loc.cit. Eln. I. 124 904/1935. ; HIM-HL VKF op.cit. Eln. 1. 1325/1936.

⁴⁸ HIM-HL VKF op.cit. Eln. 1. 1224/1934., 1031/1935.

⁴⁹ Loc.cit. Eln. 1. 1224/1934.

⁵⁰ Loc.cit. Eln. 1. 1224/1934.

⁵¹ Loc.cit. Eln. 1. 1031/1935.

⁵² HIM-HL HM op.cit. Eln. I. 124 270/1935.

⁵³ Loc.cit. Eln. I. 124 270/1935.

⁵⁴ HIM-HL VKF op.cit. Eln. 1. 1577/1935.

⁵⁵ Loc.cit. Eln. 1. 1140/1936.

⁵⁶ HIM-HL HM op.cit. Elns. 14 608/1936. ; TÓTH: 102.p. ; FINTOR: 124.p.

⁵⁷ HIM-HL VKF op.cit. Eln. 1. 1577/1936. ; HIM-HL TGY op.cit. 2787. IV. rész 203.p.

⁵⁸ HIM-HL VKF op.cit. Eln. 1. 3309/1938. ; Loc.cit. Hdm. 381 018/1938.

⁵⁹ Loc.cit. Eln. 1. 4611/1939., 4672/1939.

⁶⁰ Loc.cit. Eln. 1. 3655/1940. ; HIM-HL TGY. op.cit. 2787. V. rész 25.p.

⁶¹ HIM-HL VKF op.cit. Eln. 1. 5122/1941., 6948/1941. ; Loc.cit. Eln. Om. 26/1943.

Jegyzetekben alkalmazott rövidítések:

MONOGRÁFIÁK. KISMONOGRÁFIÁK ÉS HASONLÓ JELLEGŰ KÖTETEK

- ERDÉLYI — ERDÉLYI Ernő: *Győr veszélyeztetettsége*. Győr, 1936, Győri Hírlap. 36 p.
- HALÁSZ — HALÁSZ János: *Légítámadás és légvédelem*. Miskolc, 1936, Miskolci Könyomda. 131 p.
- HÉJJAS — HÉJJAS Iván: *Légijog*. I. köt. Kecskemét, 1934, Első Kecskeméti Hírlapkiadó- és Nyomda Rt. 144 p.
- KAISER — KAISER Ferenc: *A Magyar Királyi Csendőrség története a két világháború között*. Pécs, 2002, Pro Pannónia Kiadó Alapítvány. 175 p. HU-ISBN 963 9079 82 0. /Pannónia Könyvek/ HU-ISSN 0237-4277.
- M. SZABÓ — M. SZABÓ Miklós: *A Magyar Királyi Honvéd Légierő 1938–1945*. Budapest, 1999, Zrínyi Kiadó. 314.p. HU-ISBN: 963 32 7334 X.
- SZENTNÉMÉDY — SZENTNÉMÉDY Ferenc: *A repülés*. Budapest, 1933, Magyar Szemle Társaság. 79 p.

TANULMÁNYOK

- FABINI — FABINI Tihamér: A légvédelem jelentősége. *Magyar Katonai Szemle*. VI.évf. (1936) 11.sz. 137-143.p.
- FINTOR — FINTOR Sándor: A korszerű légvédelmi figyelő szolgálatról. *Magyar Katonai Szemle*, IV.évf. (1934) 12.sz. 122-126.p.
- MOYS — MOYS Péter: A légtérfelhasználás és légi felségjog gyakorlásának jogi vonatkozásai (hazánk euró-atlanti integrációjának tükrében). *Magyar Szárnyak*, XXVII.évf. (1997) 27.sz. 169-177.p. HU-ISSN 1416-6577.
- PARÁDI: A Magyar Királyi Csendőrség szervezete. — PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség szervezete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXI. évf. (2011) 24.sz. 80-90.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2009. december 3. Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005*” című XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: Nemzeti határőrizetünk polgári szakasza. — PARÁDI József: Nemzeti határőrizetünk polgári szakasza. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 27-28-29-30.sz. 141-154.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2011. november 11-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „*Militarizmus és demilitarizmus a XIX-XX. századi magyar rendvédelemben*” című XXVI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- RÉCZEY — RÉCZEY Ferenc: Nemzetközi légi erők. *Magyar Katonai Szemle*, V.évf. (1935) 6.sz. 110-116.p.
- SILLAY — SILLAY Aladár: Katonai légi járművek nemzetközi jogi helyzete. *Magyar Katonai Szemle*, I. évf. (1931) 12. sz. 121-132.p.
- TÓTH — TÓTH Elemér: A légvédelmi figyelő és jelentő szolgálat befolyása a légi hadműveletekre. *Magyar Katonai Szemle*, VI. évf. (1936) 2. sz. 101-108.p.

KÉZIRATOK

- BERKOVICS — BERKOVICS Gábor: *A figyelő- és jelentőszolgálat története Magyarországon 1917-1945. Releváns külső és belső katonai környezete a két világháború között*. PhD értekezés. Budapest, 2000, ZMNE. 133 p.

DOKUMENTUMKIADVÁNY

- ALKÉR – AMBRÓZY — ALKÉR Kálmán – AMBRÓZY Gyula (szerk.): *A Magyar Békesszerződés és a becikkelyező törvény szövege és magyarázata*. Budapest, 1921, „Ordo” Törvény- és Rendeletár. 333 p. /Az Ordo törvénytára, 4./

LEVÉL- IRAT- ÉS DOKUMENTUMTÁRI GYŰJTEMÉNYEK

- HIM-HL HM — Hadtörténeti Intézet és Múzeum Hadtörténelmi Levéltára, Honvédelmi Minisztérium.
- HIM-HL PERS — Hadtörténeti Intézet és Múzeum Hadtörténelmi Levéltára, Personaliák.
- HIM-HL TGY — Hadtörténeti Intézet és Múzeum Hadtörténelmi Levéltára, Tanulmánygyűjtemény.
- HIM-HL VKF — Hadtörténeti Intézet és Múzeum Hadtörténelmi Levéltára, Honvéd Vezérkar Főnöke.

MNL-MOL K-149 BM Eln.res.	—	Magyar Nemzeti Levéltár Magyar Országos Levéltára, Belügyminisztérium Elnöki rezervált iratok.
MNL-MOL K-149 BM Eln.ált.	—	Magyar Nemzeti Levéltár Magyar Országos Levéltára, Belügyminisztérium Elnöki általános iratok.

JOGSZABÁLYOK

10 270/1922. (XII. 14.) ME.r.	—	10 270/1922. (XII. 14.) ME.r. a légi közlekedésről. <i>Magyarországi rendeletek tára</i> , LVI.évf. (1923) 1.sz. 192-203.p.
1630/1924. (II. 22.) ME.r.	—	1630/1924. (II. 22.) ME.r. a légi közlekedésről szóló rendelet módosításáról és kiegészítéséről. <i>Magyarországi rendeletek tára</i> , LVIII.évf. (1925) 1.sz. 30-32.p.
45 332/1924. (II. 25.) KEM.r.	—	45 332/1924. (II. 25.) KEM.r. a külföldi légi járművek közlekedéséről. <i>Magyarországi rendeletek tára</i> , LVIII.évf. (1925) 1.sz. 697-700.p.
115 000/1933. (XII. 22.) KEM.r.	—	115 000/1933. (XII. 22.) KEM.r. a külföldi légi járművek közlekedéséről. <i>Magyarországi rendeletek tára</i> , LXVII.évf. (1934) 3069-3083.p.

Mellékletek jegyzéke:

- I.sz. melléklet
Légirendészeti és légvédelmi parancsnokságok 1924.
- II.sz. melléklet
Idegen repülőgépek számára kijelölt repülőterek és légikapuk 1924.
- III.sz. melléklet
Tiltott repülési zónák 1939.
- IV.sz. melléklet
Országos légvédelmi rendszer 1936.
- V.sz. melléklet
A Magyar Királyság „légi csendőrsége”.
- VI.sz. melléklet
A Magyar Királyság katonai légvédelmi figyelő- és jelentő szolgálata.

I.sz. melléklet

Légirendészeti és légvédelmi parancsnokságok 1924.

Forrás ! HIM-HL VKF Eln. 1. 6117/1924. ; HL TGY 2787. II. rész 19.p. ; HIM-HL TGY 2974. I. rész 30.p.

II.sz. melléklet

Idegen repülőgépek számára kijelölt repülőterek és légikapuk 1924.

Jelmagyarázat:

Állandó repülőtér

Tartalék repülőtér

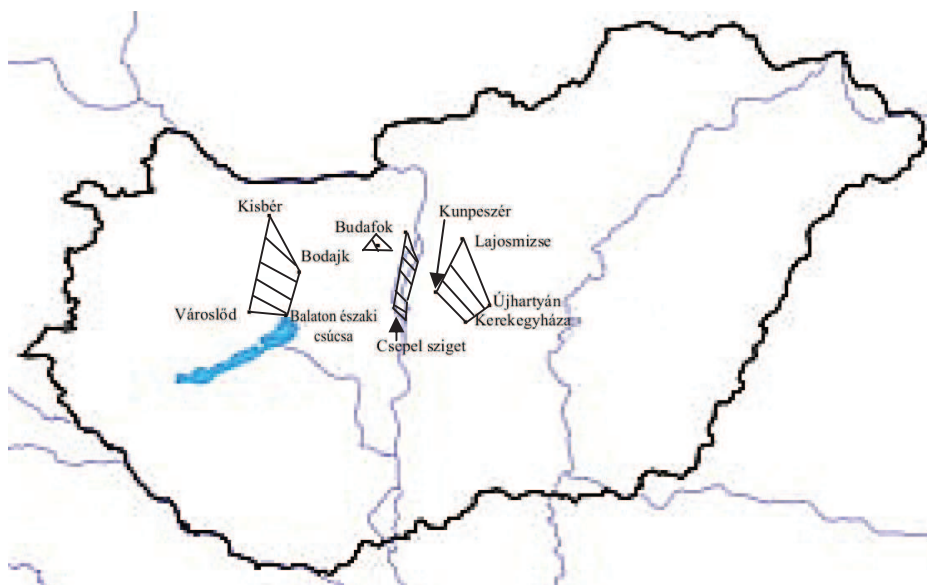

Légikapu

Forrás ! MOL K 150. BM Eln. 1924–V–7945. ;

III.sz. melléklet

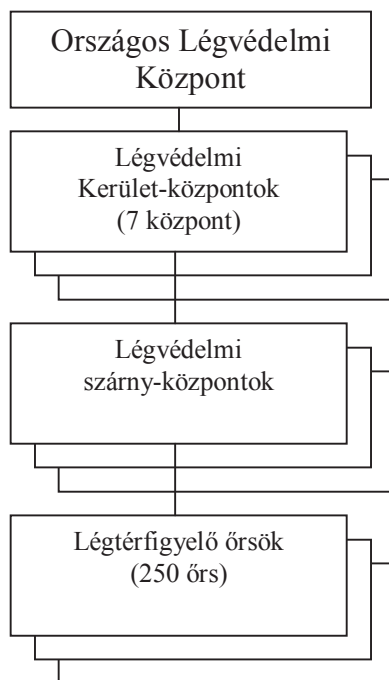
Tiltott repülési zónák 1939.

Jelmagyarázat:

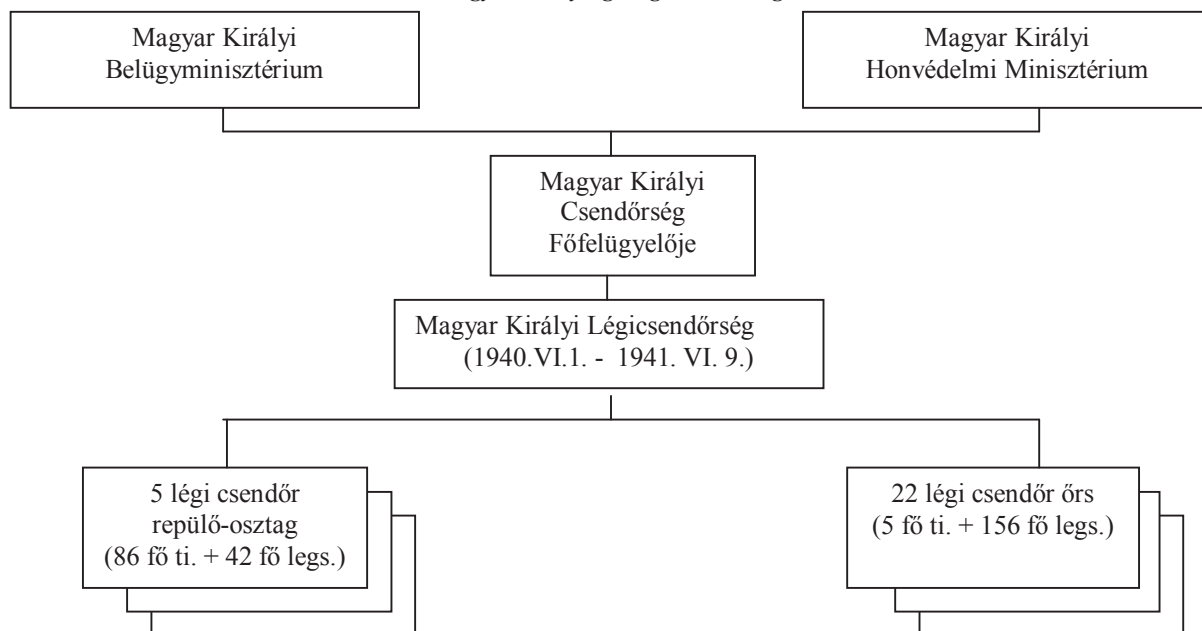

Forrás ! HIM-HL Eln. I. 106 083/1930. ; HIM-HL VKF op.cit. Eln. I. 1080/1931.

Országos légvédelmi rendszer 1936.

Az országos légvédelmi rendszer a Magyar Királyi Honvédség szervezetében működött.

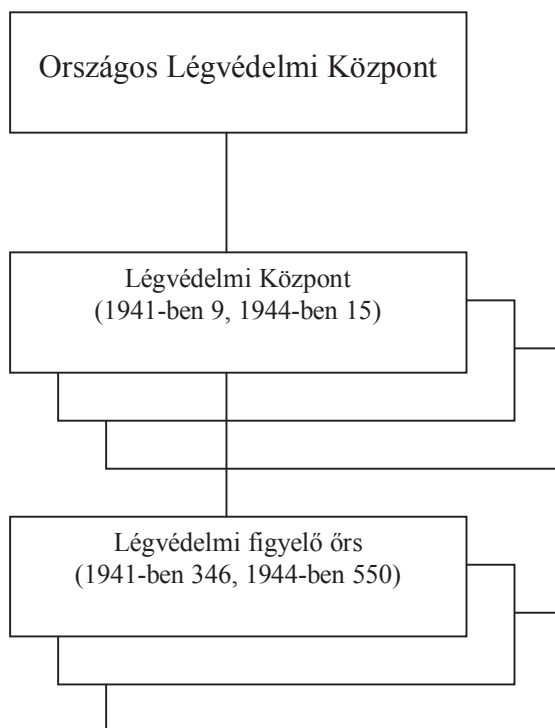
Forrás ! HIM-HL HM op.cit. Elns. 14 608/1936

A Magyar Királyság „légi csendőrsége”.

Magyarország hadbalépése után a polgári légi ellenőrző szolgálat megszűnt, feladatait a katonai légvédelmi figyelő – és jelentősszolgálat vette át.

Forrás ! HIM-HL HM Eln. 1. 4611/1939., 4672/1939. ; HIM-HL HM Eln. 1. 3655/1940. ; HIM-HL TGY. 2787. V. rész 25.p.

A Magyar Királyság katonai légvédelmi figyelő- és jelentő szolgálata.

Forrás ! HIM-HL VKF Eln. 1. 5122/1941., 6948/1941. ; HIM-HL VKF Eln. Om. 26/1943.

A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület

A katonailag szervezett őrtestület fogalma és a polgári őrtestület fogalma egyaránt az európai rendvédelemben, illetve annak történelmében gyökerezik. Európában a Római Birodalom bukását követően nagy vonalakban azonos keretek között fejlődött a rendvédelem, bár természetesen számtalan lokális sajátosság is gazdagította a kontinens rendvédelmi palettáját. Az abszolutizmusok létrejöttével azonban két irányban fejlődött az európai rendvédelem, mint ahogyan az államok és a jogrendek is, hiszen a mindenkori rend fenntartásának a formája elválaszthatatlan a gazdasági, kulturális, társadalmi közegtől, illetve az államtól, melynek részeként működik.

Az abszolutizmusok létrehozták, vagy megerősítették a központi államhatalomnak közvetlenül alárendelt rendvédelmi testületeket. Ahol pedig az abszolutizmusok nem jöttek létre, ott a rend fenntartásának a kompetenciája — a középkori hagyományoknak megfelelően — a közösségek (napjaink terminológiája szerint az önkormányzatok) kompetenciáját gazdagította.¹

A francia császárság kialakulása nyomán pedig a csendőrség diadalútja vette kezdetét. A csendőrség Európa egyik legrégebbi rendvédelmi testülettípusa, melynek eredetét a francia kutatók a XIII. századig vezetik vissza. A testületet eredetileg Maréchaussée-nek nevezték és a nagy francia forradalom előtt nem sokkal kapta a Gendarmerie nevet. A testület eredetileg a francia haderőben a rend fenntartására hivatott szervezet volt. Fokozatosan — a lakosság igénye nyomán — terjedt ki a hatásköre a civil lakosságra a hadművelleti területeken, majd az ország teljes területén béke időszakban is. A testületet ugyan a forradalom időszakában megszüntették, azonban hamarosan kiderült, hogy szükség van a szervezetre, ezért visszaállították. A csendőrséget Buonaparte NAPÓLEON modernizálta és a francia császárság vazallus államaiban — a francia közigazgatás adaptálásával, annak rendvédelmi modelljének a részeként — került bevezetésre.²

Buonaparte NAPÓLEON bukását követően azonban a csendőrséget nem szüntették meg, mivel kiváló hatásfokkal működtek, hanem azon európai országokban is bevezették, ahol korábban nem volt ilyen szervezet. A XIX. század végére Európa valamennyi országában működött csendőrség. A csendőrség elterjedésének az oka az volt, hogy viszonylag gyorsan és olcsón volt képes tartós rendet teremteni vidéken, ahol a korabeli rendőrségek drágán, nagy nehézségek árán és kevésbé hatékonyan voltak képesek a rend fenntartására.³

Ezzel szemben az úgynevezett angolszász rendvédelmi modellben — mivel e trésgben az abszolutizmus nem alakult ki — nem jött létre a központi államhatalom közvetlen felügyelete alatt álló rendvédelmi testület, illetve a későbbiek során a központi államhatalom közvetlen felügyelete alá tartozó bűnüldöző szervezetek kialakultak ugyan, azonban e testületek rendőri típusú szervezetek voltak, azaz nélkülözték a katonai jelleget.

Alapvetően tehát napjainkban két markáns rendvédelmi modell különböztethető meg Európában. Az egyik az angolszász, amelyben rendőrségek tevékenykednek, a másik pedig a kontinentális, amelyben a csendőrség és a rendőrség egyaránt jelen van. A kontinentális modellben — a klasszikus felállás szerint — a csendőrség vidéken a rendőrségek pedig a városokban tartják fenn a rendet. A csendőrség pedig kettős alárendeltségben tevékenykedik, nevezetesen a hadügyi tárcához tartozik a személyi állománya tekintetében — mivel a csendőrök személyükben katonának minősülnek — a belügyi tárcához pedig a szervezet összes többi ügye, mivel szinte mindenütt e tárca a felelőse a rend fenntartásának.

Azonban mégsem ennyire egyszerű a helyzet bár kétségtelen, hogy a XXI. századi európai rendvédelmi modelltípusok a két alapmodellből azaz az angolszász és a kontinentális rendvédelmi modellből származtathatók. Nem szabad azonban elfeledkeznünk arról sem, hogy a XX. századi orosz forradalomtól a szovjetunió felbomlásáig Európa nagyobbik felében a két rendvédelmi alapmodellől eltérő modell szerint tartották fenn a rendet. Ennek a szovjet típusú rendvédelmi modellnek nem csupán az volt a lényege, hogy a rend fenntartására hivatott szervezetek az uralkodó párt közvetlen felügyelete, illetve irányítása alatt álltak, hanem az is, hogy valamennyi rendvédelmi szervezetben katonai függelmi viszonyokat honosítottak meg. A Szovjetunióban és vazallus államai rendvédelmi testületeiben a katonai szisztéma bevezetésének az egyik oka nyilvánvalóan az volt, hogy ily módon a testületeket az uralkodó párt könnyebben irányíthatta. Tévedés volna azonban azt hinni, hogy a katonai rendszer kizárólag a párt befolyásának a biztosítását szolgálta. A csendőrségek ugyanis — mint katonailag szervezett őrtestületek — általában jobb hatásfokkal működtek mint a rendőrségek. A pártállami rendvédelmi testületekben tehát a katonai szisztéma általánossá tételének az oka nyilvánvalóan a hatékonyságra törekvés is volt, mivel e szervezetek — legalább is a kezdeti időszakban — a régi szakemberek mellőzése nyomán, alacsony hatásfokkal működtek. A korábban

már működő csendőrségeket pedig — ideológiai okokból fakadóan — nem kívánták átvenni a pártállamok, mivel nem alaptalanul úgy gondolták, hogy a csendőrségek a polgári rend fenntartásának az egyik legszilárdabb támaszai. Márpedig a pártállamok lényegéhez tartozott a polgári állam felszámolása, illetve a proletárdiktatúra államának a létrehozása. Csendőrséget tehát nem akartak, nem akarhattak, azonban amiről úgy gondolták, hogy a testület eredményességének az okozója, azaz a katonai szisztéma szerinti működés, azt általánossá tették a rendvédelem valamennyi testületénél.

E helyzetből fakadt, hogy a szovjet típusú pártállam rendvédelmi modelljében valamennyi rendvédelmi testület személyi állománya — a tűzoltókkal kezdődően a rendőrökön át a pénzügyőrökig — katonai rendfokozatot viselt, azonban személyükben nem tartoztak a hadügyi tárcához és a katonai ismeretek tekintetében is hiányos volt a képzettségük.

A néhai Varsói Szerződés tagállamaiban ma már többpárti demokrácia működik ugyan, az állampártok lebontási folyamata azonban többé-kevésbé megakadt az uralmon lévő pártok a rendvédelmi testületek feletti közvetlen irányítási lehetőségeinek a felszámolásánál. Általában a XXI. században is a katonai szisztéma szerint működtetik e térségben a rendvédelmi testületeket oly módon azonban, hogy azok személyi állományának a tagjait nem tekintik katonának, így nem a hadügyi tárca kompetenciájába tartoznak, hanem a rend fenntartásáért felelős minisztérium felügyelete alatt állnak. Ezen országok közé tartozik Magyarország is. Ez többé-kevésbé igaz a néhai Varsói Szerződés azon országaira is, ahol a csendőrséget mint szervezettípust a rendszerváltás után ismét beemelték a rendvédelmi testületek csoportjába.

Maga a történelmi fejlődési folyamat azonban nem nyújt egyértelmű meghatározást arra vonatkozóan, hogy mi a lényeges különbség a katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület elnevezés között. Sajnos ma már csupán a témakört kutatók szűk csoportja van tisztában azzal, amivel — az előző rendszerváltás előtt azaz az 1945. évet megelőzően — a magyar rendvédelemben tevékenykedők szinte kivétel nélkül tisztában voltak. A Magyar Királyi Csendőrség szolgálati szabályzataiban — nem a szolgálati szabályzat volt a korabeli hivatalos elnevezés, ezt a kifejezést a közérthetőség érdekében használok — mindegyikében megtalálható volt, hogy a csendőrség katonailag szervezett őrtestület.⁴

Mindenek előtt le kell szögezni a katonailag szervezett elnevezés nem arra vonatkozik, hogy az érintett szervezet katonai típusú cselekmények végzésére alkalmas volna. Ilyen tevékenység megvalósítására e testületeket egyetlen paraméterük sem teszi alkalmassá például tűzerő, hírósszekötetés, motorizáltság, szervezeti felépítés stb. A katonailag szervezett elnevezés az érintett testületek személyi állományával kapcsolatos, nevezetesen:

- a személyi állomány tagjai katonai rendfokozatot viselnek;
- a testület belső függelmi viszonyai — az alá- és fölérendeltségi viszonyok — katonaiak;
- a testületi tagokat a katonákra vonatkozó általános jogosultságok illetik meg, illetve kötelezettségek terhelik.

Ezzel szemben a polgári őrtestület elnevezés azt jelenti, hogy az érintett testületek személyi állományának a tagjai:

- úgynevezett testületi rendfokozati rendszer rangjait viselik, amelyek sem elnevezésükben, sem pedig formátumukban nem azonosak a katonai rendfokozatokkal;
- nem a katonai, hanem a hivatalnoki (tisztviselői) alá- és fölérendeltségi viszonyokban végzik tevékenységüket;
- a katonákra vonatkozó általános jogosultságok és kötelezettségek hatályán kívül állnak, rájuk a hivatalnokokra vonatkozó szabályok érvényesek, illetve a testületi szabályaikban foglaltakat a hivatalnokokra vonatkozó törvényekben és rendeletekben foglaltakból vezetik le.

E két rendvédelmi testülettípus léte jellemezte a polgári magyar állam rendvédelmi modelljét, azaz a magyar rendvédelmi modell a kontinentális rendvédelmi modell részének tekinthető.

Nyilvánvalóan az 1848-1849-es magyar forradalom és szabadságharc idejétől fogva lehet izgalmas a téma. Korábban ugyanis a Magyar Szent Korona alá tartozó területeken a helyhatóságok tartották fenn a rendet valamilyen polgári típusú őrtestületet működtetve. E tekintetben rendkívül tarka volt a kép, hiszen a rendvédelmi testületek elnevezése jogköre, ruházata stb. lényegében önkormányzatunként változott.⁵ Az uralkodó ugyan tartott fenn rendőrséget, ez azonban nem magyar, hanem birodalmi szervezet volt, amely a HABSBERG-birodalom egészére kiterjedően működött és nem a közbiztonság fenntartása alkotta a feladatát, hanem politikai rendőrséggént működött.⁶

A HABSBERG birodalmi haderő is tartott fenn ugyan rendőri alakulatokat azonban e szervezetek feladata a haderő személyi állományának a védelme volt a nem kívánatos idegen befolyásoktól, illetve a haderőn belül elkövetett bűncselekmények feltárása.⁷

Összességében tehát az 1848-1849-es magyar forradalmat és szabadságharcot megelőzően a Magyar Királyságban működő rendvédelmi testületek — akár az uralkodó, akár a vármegyék és városok, akár a haderő felügyelete alatt álltak — polgári őrtestületek voltak, mivel ezen szervezetek személyi állományának a tagjai nem minősültek katonának, így nem viselhettek katonai rendfokozatot, a testületükben nem a katonai alá- és fölérendeltségi viszonyok működtek és a testületek személyi állományának a tagjaira a katonákat megillető jogok, illetve terhelő kötelezettségek nem vonatkoztak.

Az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc rendvédelme azonban már kétpólusú volt. Egyrészt ugyanis a magyar fennhatóság alatt álló területeken működtek a forradalom és szabadságharc előtt is tevékenykedő rendőrségek. E szervezetek tartották fenn lényegében a rendet. Különböző felfogások érvényesültek ugyan a magyar vezetésben arra vonatkozóan, hogy e szervezeteket központosítsák vagy továbbra is decentralizáltan működjenek, azonban az idő rövidsége és a háborús viszonyok nem tették lehetővé egyik koncepció megvalósítását sem.⁸ Emellett pedig a Nemzetőrség hivatásának is a részét képezte a rend fenntartása, elsősorban a nagyobb létszámot, vagy folyamatos jelenlétet igénylő rendvédelmi aktusok megvalósítása hárult a Nemzetőrségre. A Nemzetőrség már egyértelműen katonailag szervezett testületnek tekinthető.⁹ Bizton állítható tehát, hogy az 1848-1849-es magyar forradalom és szabadságharc rendvédelmében a polgári őrtestület és a katonailag szervezett őrtestület típusú szervezetek egyaránt jelen voltak.

Az 1848-1849-es magyar forradalom és szabadságharc cári segédlettel megvalósuló leverését követően bevezetett neoabszolutizmus rendvédelmének két fő pillérét a birodalmi rendőrség (a városokra kiterjedően)¹⁰ és a birodalmi csendőrség (a vidékre kiterjedően)¹¹ alkotta. Mindkét rendvédelmi szervezet a neoabszolutizmus központi hatalmának a közvetlen irányítása alatt állt. Ezen új helyzetnek az alapját az képezte, hogy az 1849. III. 4-én oktrojált birodalmi alkotmány a rend fenntartását birodalmi ügyé minősítette „... a birodalom belső biztonságának őrzése birodalmi ügy. .”¹² A rendőrség polgári őrtestület, a csendőrség pedig katonailag szervezett őrtestület volt. Mindkét rendvédelmi szervezet a Kárpát-medencében is működött ugyan, azonban nem magyar, hanem birodalmi testületek voltak. Mindkét testület üldözte a magyar hazafiakat a magyar ellenes elnyomást megvalósító rendszer szilárd támaszai voltak, az elnyomás kivitelezőiként működtek amellet, hogy a közrend fenntartása terén vitathatatlan eredményeket értek el.

A kiegyezéssel a rendfenntartás témája visszatért az Osztrák-Magyar Monarchia két társországnak a Magyar Királyságnak és az Osztrák Császárságnak a kompetenciájába, mivel a rendvédelem nem tartozott a közös ügyek csoportjába.¹³ A két társország a rendvédelem ügyét egymástól eltérő módon rendezte. Az Osztrák Császárságban fennmaradtak a korábbi birodalmi rendőrség és csendőrség alakulatai.¹⁴ A magyar kormány azonban nem volt hajlandó átvenni ezen testületeknek a Magyar Királyság területén állomásozó részét.¹⁵ A magyar vezetés a reformkorban a municipálisok és a centralisták közötti közigazgatási elméleti vitákban kikristályosodott álláspontot követte, melynek az volt a lényege, hogy a rend fenntartása az önkormányzatokhoz tartozik, amelyek ezen kompetenciájuk eredményes gyakorlása érdekében önkormányzati rendőrségeket hozhatnak létre. E koncepciónak tehát nem képezte a részét a központi államhatalomnak közvetlenül alárendelt katonailag szervezett őrtestület. A községekről és a városokról szóló törvényekben a rendészet jogkörét az országgyűlés a településekhez telepítette.¹⁶ Az önkormányzati rendőrségi modell azonban az 1870-es években Magyarországon látványosan megbukott. A korabeli országvezetés először azzal kísérletezett, hogy a legveszélyeztetettebb vármegye-csoportok élére teljhatalommal felruházott királyi biztosokat küldött, akik — drákói módszerekkel ugyan, de — rendet teremtettek. Ilyen volt például — a dél-alföldi vármegyékre kiterjedő hatáskörrel — gróf RÁDAY Gedeon.¹⁷ Amint azonban a királyi biztosok megbízatása lejárt, az anarchia rövid időn belül visszarendeződött, mivel nem volt olyan hatékony rendvédelmi testület, amely a bűncselekményeknek gátat tudott volna vetni. Ekkor vetette fel TISZA Kálmán a magyar csendőrség létrehozásának gondolatát.¹⁸ Miután meggyőzte az illetékeseket, a magyar országgyűlés elfogadta a Magyar Királyi Csendőrség felállításáról szóló törvényt.¹⁹ Így tehát a magyar rendvédelmi modellben helyet kapott — meghatározó testületként — a Magyar királyi Csendőrség által a katonailag szervezett őrtestület. Az önkormányzati rendvédelmi modell válsága azonban tovább folytatódott most már a nagyvárosokra kiterjedően is, ahol a csendőrség felállítása után is fennmaradtak az önkormányzati rendőrségek. Maguk a rendőrök kezdeményezték e rendőrségek államosítását, amivel lényegében a polgármesterek és a kormányzat is egyetértett. Így jöhetett létre az a helyzet, hogy az országgyűlés 1912-ben törvényben utasította a belügyminisztert rendőrségi törvénytervezet kialakítására.²⁰ A belügyi tárca a törvénytervezetet 1914-ben az országgyűlés elé terjesztette ugyan, azonban a honatyák azt átdolgozás céljából visszaküldték, a háború alatt pedig a téma nem került ismét napirendre.

A dualizmus időszakában tehát a magyar rendvédelmi modell két fő pillérét alkotó rendvédelmi testület egyrészt a polgári fegyveres testület kategóriába tartozott például a rendőrségeket illetően, másrészt pedig a katonailag szervezett kategóriába például a Magyar Királyi Csendőrséget illetően. A rendőrségek összlétszáma mintegy 12 000 fő volt és a Magyar Királyi Csendőrség személyi állományának a létszáma is 12 000 főt tett ki. A két testület típus közül egyértelműen a csendőrség volt az eredményesebb annak ellenére, hogy az ország területének a nagyobbik részén és a lakosság döntő többsége körében tartotta fenn a rendet.²¹

Lényegében ez a modell folytatódott a két világháború közötti időszakban is a trianoni határok közé szorított Magyar Királyságban. A különbség annyi volt, hogy a magyarországi rendőrségeket államosították.²² Az államosítás azonban nem érintette a rendőrség polgári őrtestület jellegét. Ez a jelleg 1944. VI. 21-én változott meg, amikor — a háború hatására — a Magyar Királyi Rendőrséget katonásították, azaz katonailag szervezett őrtestületté alakították.²³

A II. világháború után a szovjet államtípus magyarországi bevezetése kapcsán pedig a magyar csendőrséget megszüntették²⁴, viszont valamennyi rendvédelmi testületet katonailag szervezett őrtestületté alakították. Ez a helyzet alapvetően napjainkig változatlan. A magyar rendvédelmi testületek katonailag szervezett őrtestületként való kezelése azonban a rendszerváltás óta olyan fokozatos módosításokon esett át amely abba az irányba mutat ugyan, hogy a testületek személyi állományának a katonai jellegén enyhítsenek. Ebből fakadóan valamilyen furcsa, barkácsolt, a polgári őrtestület és a katonailag szervezett őrtestület egyvelege keletkezett.

Összességében elmondható, hogy Magyarországon a rendet hagyományosan a polgári őrtestületek tartották fenn és a — municipálisok és a centralisták között megvalósult — reformkori közigazgatás-elméleti viták során is a polgári őrtestületek kerültek előtérbe. A gyakorlatban azonban az 1848-1849-es magyar forradalom és szabadságharc idején a nemzetőrség feladatait rögzítő jogszabály is tartalmazott már rendvédelmi teendőket. A kiegészítést követően az ország vezetése az önkormányzati rendőri modell koncepciójához tért ugyan vissza, azonban ez a modell megbukott. Ekkor vezették be — a modell egyik meghatározó testületeként — a katonailag szervezett rendvédelmi szervezetet a magyar rendvédelmi struktúrába a Magyar Királyi Csendőrség által. A polgári magyar állam rendvédelmi modellje tehát kétpólusú volt, amely megoszlott a polgári fegyveres őrtestület és a katonailag szervezett fegyveres őrtestület rendvédelmi szervezettípusok között. A magyarországi pártállam kialakítása kapcsán a Magyar Királyi Csendőrséget — mint a katonailag szervezett őrtestület legmarkánsabb szervezetét — felszámolták, a katonai szervezettséget azonban kiterjesztették valamennyi rendvédelmi szervezetre. Ez a helyzet áll fenn ma is a magyar rendvédelemben a XXI. század elején, bár csökevényes formában.

Sajnálatos módon a rendszerváltás óta kormányon lévő pártok a polgári őrtestület és a katonailag szervezett őrtestület témáját elsősorban nem szakmai, hanem inkább politikai témának tekintették, nevezetesen attól tették függővé e témakörrel való foglalkozásuk tartalmát, hogy az általuk elképzelt állam jellegéhez melyik rendvédelmi testületi típus állt közelebb. Ebből fakadóan meglehetősen eklektikus, barkácsolt képet mutatnak a magyar rendvédelmi testületek, amelyeken egyre kevésbé ismerhetők fel a két rendvédelmi szervezettípus klasszikus jegyei.

A polgári magyar állam és a magyar pártállam időszakában is tiszta helyzet volt abban a tekintetben, hogy a polgári őrtestület és a katonailag szervezett őrtestület (rendőrség és csendőrség) kettős pillérén nyugodott a magyar állam rendvédelme, továbbá a magyar pártállam időszakában valamennyi fegyveres testületet katonailag szervezetté alakítottak. Ezzel szemben a rendszerváltást követően fokozatosan kialakult a rendőrség tekintetében a harmadik típus, amely nem tekinthető már katonailag szervezettnek — legfeljebb csupán csökevényesen — de polgári őrtestületnek sem. E tarka kép pedig azt eredményezte, hogy — az eredeti tisztviselő-katona duális rendszerű — jogosultságok és kötelezettségek helyébe hármas felállás lépett, amelyet a 2015. évi honvédségi és rendőrségi HSZT tükröz.²⁵ A helyzet tehát úgy alakult az utóbbi 1/4 évszázadban, hogy az egyszerűtől a bonyolultabb felé tartunk, amelyben az egyes szakterületek lokális érdekei dominálnak és az egységes magyar állam koncepciójába illeszkedő letisztult fegyveres szervezettípusokat képviselő modell egyre inkább háttérbe szorul.

Jegyzetek:

- ¹ HAJNIK ; MEZEY ; VÖLGYESI
- ² ÖRY
- ³ REKTOR: 30-43.p. ; DORNING
- ⁴ SZUT-1881 ; SZUT-1887 ; SZUT-1896 ; SZUT-1900 ; SZUT-1903 ; SZUT-1912 ; SZUT-1927 ; SZUT-1941
- ⁵ TISZA
- ⁶ TÁBORI
- ⁷ ZACHAR: Az Osztrák-Magyar Monarchia örökös tartományainak rendvédelmi testületei.
- ⁸ URBÁN: 1848/49-es szabadságharc rendvédelmi testületei. ; Idem: Tervek és eredmények az 1848/49-es forradalom és szabadságharc idején az önálló magyar rendvédelmi szervek létrehozására.
- ⁹ Idem: Utasítások és tervezetek az 1848-as nemzetőrség szervezésére.
- ¹⁰ ZACHAR: Az Osztrák-Magyar örökös tartományainak rendvédelmi testületei. op.cit.
- ¹¹ ZACHAR: Fejezetek az osztrák csendőrség történetéből 1849-1918.
- ¹² Loc.cit.
- ¹³ 1867/XII.tc.
- ¹⁴ ZACHAR: Tradíció és folyamatosság az osztrák rendvédelmi szervezeteknél.
- ¹⁵ DEÁK: 352-353.p. ; 1867. III. 23. Királyi rendelet a csendőrség megszüntetés tárgyában.
- ¹⁶ 1870/XLII.tc. ; 1871/XVIII.tc.
- ¹⁷ CSAPÓ: Ráday Gedeon és a szegedi királyi biztosság. *A betyárvilág felszámolása.*
- ¹⁸ CSAPÓ: *A Magyar Királyi Csendőrség története 1881-1914.* 20-22.p.
- ¹⁹ 1881/III.tc.
- ²⁰ 1912/LVIII.tc.
- ²¹ PARÁDI: 66.p.
- ²² 5047/1919. (X. 1.) ME.r.
- ²³ 2300/1944. (VI. 21.) ME.r.
- ²⁴ 1690/1945. (V. 7.) ME.r.
- ²⁵ 2015/XLII.tv. ; 2015/XLIII.tv.

Jegyzetekben alkalmazott rövidítések:**MONOGRÁFIÁK, KISMONOGRÁFIÁK ÉS HASONLÓ JELLEGŰ KÖTETEK**

- CSAPÓ: *A Magyar Királyi Csendőrség története 1881-1914.* — CSAPÓ Csaba: *A Magyar Királyi Csendőrség története 1881-1914.* Pécs, 1999, Pro Pannónia Kiadói Alapítvány. 186 p. HU-ISBN 963 90 7940 5. /Pannónia Könyvek./ HU-ISSN 0237-4277.
- CSAPÓ: *Ráday Gedeon és a szegedi királyi biztosság. A betyárvilág felszámolása.* — CSAPÓ Csaba: *Ráday Gedeon és a szegedi királyi biztosság. A betyárvilág felszámolása.* Pécs, 2007, Pro Pannónia Kiadói Alapítvány. 204 p. HU-ISBN 978 963 94 9887 7. /Pannónia Könyvek./ HU-ISSN 0237-4277.
- DORNING — DORNING Henrik: *Külföldi rendőrségek: a német, az osztrák és francia rendőrségek szervezete és működése.* Budapest, 1916, Pátria Irodalmi Vállalat és Nyomdai Rt. 190 p. /A Magyar Királyi Belügyminisztérium felügyelete alatt álló rendőrségi szaktanfolyamok kiadványai, 1./
- HAJNIK — HAJNIK Imre: *Egyetemes európai jogtörténet a középkor kezdetétől a francia forradalomig.* Budapest, 1900, Atheneum. 405 p.
- MEZEY — MEZEY Barna et al. (szerk.): *Magyar jogtörténet.* Budapest, 2007⁴, Orisis. 515 p. HU-ISBN 978 963 38 9901 4. /Orisis tankönyvek./ HU-ISSN 1218-9855.
- PARÁDI — PARÁDI József: *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított közbiztonsági őrtestület 1881-1945.* Budapest, 2012, Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. 281 p. HU-ISBN 978 963 08 4794 0. /A magyar rendvédelem-történet öröksége, 2./ HU-ISSN 2062-8447.
- REKTOR — REKTOR Béla: *A Magyar Királyi Csendőrség oknyomozó története.* Cleveland, Ohio, USA, 1980, Árpád Könyvkiadó Vállalat. 552 p. USA-ISBN 0 934214 01 8.
- TÁBORI — TÁBORI Kornél: *Titkosrendőrség és kamarilla. Akták-adatok a bécsi titkos udvari és rendőrségi levéltárból.* Budapest, 1921, Atheneum Irodalmi és Nyomdai Rt. 288 p.
- TISZA — TISZA Miksa: *Magyarország rendőrségeinek története a legrégibb időktől 1912-ig.* Igló, 1913, Szepesi Lapok Nyomda. 327 p.

TANULMÁNYOK

- DEÁK — DEÁK Ágnes: Egy régi politikai rendszerváltás és az államrendőrség 1867. *Történelmi Szemle*, XLIX.évf. (2007) 3.sz. 351-371.p. HU-ISSN 0040-9634.
- ÖRY — ÖRY Károly: A Maréchaussée-től a Gendarmerie Nationale-ig. A Francia Csendőrség történeti előzményei. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII.évf. (1997) 8.sz. 75-77.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A napóleoni közbiz-

- tonsági örtestület útja Párizstól – Itálián és Ausztrián keresztül – Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- URBÁN: Utasítások és tervezetek az 1848-as nemzetőrség szervezésére. — URBÁN Aladár: Utasítások és tervezetek az 1848-as nemzetőrség szervezésére. *Hadtörténelmi Közlemények*, LXIX.évf. (1956) 3-4.sz. 333-356.p. HU-ISSN 0017-6540.
- URBÁN: Az 1848/49-es szabadság-harc rendvédelmi testületei. — URBÁN Aladár: Az 1848/49-es szabadságharc rendvédelmi testületei. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* Lévf. (1991) 1.sz. 7-16. p. HU-ISSN 1216-6774.
- URBÁN: Tervek és eredmények az 1848/49-es forradalom és szabadságharc idején az önálló magyar rendvédelmi szervek létrehozására. — URBÁN Aladár: Tervek és eredmények az 1848/49-es forradalom és szabadságharc idején az önálló magyar rendvédelmi szervek létrehozására. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* II. évf. (1992) 3. sz. 11-20. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1991. november 19-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „Tradíció és korszerűség” című III. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított bővített és átdolgozott változata.
- VÖLGYESI — VÖLGYESI Levente: Rendvédelmi és rendészeti intézmények az újkori magyar városi igazgatásban. *Acta Facultatis Politico-iuridiae Universitatis Scientiarum Budapestiensis de Rolando Eötvös Nominatae* [Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Füzetek], XVIII.évf. (2010) 1.sz. 105-106.p. HU-ISSN 1418-1347.
- ZACHAR : Az Osztrák-Magyar Monarchia örökös tartományainak rendvédelmi testületei. — ZACHAR József: Az Osztrák-Magyar Monarchia örökös tartományainak rendvédelmi testületei. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, HU-ISSN 1216-6774. Lévf. (1991) 1.sz. 17-29.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1990. április 24.-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelmi testületek és az önkormányzati szervek kapcsolata 1848-1945” című I. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- ZACHAR József: Tradíció és folyamatosság az osztrák rendvédelmi szervezeteknél. — ZACHAR József: Tradíció és folyamatosság az osztrák rendvédelmi szervezeteknél. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, HU-ISSN 1216-6774. II.évf. (1992) 3. sz. 65-74. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1991. november 19.-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Tradíció és korszerűség” című III. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- ZACHAR: Fejezetek az osztrák csendőrség történetéből 1849-1918. — ZACHAR József: Fejezetek az osztrák csendőrség történetéből 1849-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII.évf. (1997) 8. sz. 105-109. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29.-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A napóleoni közbiztonsági örtestület útja Párizstól – Itálián és Ausztrián keresztül – Budapestig.” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- SZABÁLYZATOK**
- SZUT-1881 — *Utasítás a Magyar Királyi Csendőrség számára.* Budapest, 1881, Pesti Könyvnyomda. 191 p.
- SZUT-1887 — *Szervezeti és szolgálati utasítás a Magyar Királyi Csendőrség számára.* Budapest, 1887, Központi Községi Nyomda.
- SZUT-1896 — *Általános szolgálati határozványok a Magyar Királyi Csendőrség számára.* Budapest, 1896, Pesti Könyvnyomda. 361 p.
- SZUT-1900 — *Utasítások a Magyar Királyi Csendőrség számára.* Budapest, 1900, Pesti Nyomda. 78 p.
- SZUT-1903 — *Utasítások a Magyar Királyi Csendőrség számára.* Budapest, 1903, s.n.
- SZUT-1912 — *Utasítások a Magyar Királyi Csendőrség számára.* Budapest, 1912, Várnay és Fia „Municipia” Kiadó Hivatal. 384 p.
- SZUT-1927 — *Szervezeti és szolgálati utasítás a Magyar Királyi Csendőrség számára.* Budapest, 1927, Pallas. 411 p.
- SZUT-1941 — *Szervezeti és szolgálati utasítás a Magyar Királyi Csendőrség számára.* Budapest, 1941, Stádium Sajtóvállalat. 411 p.

JOGSZABÁLYOK

1867/XII.tc.	— 1867/XII.tc. a Magyar Korona országai és az Ő Felsége uralkodása alatt álló többi országok között fennforgó közös érdekű viszonyokról, s ezek elintézésének módjáról.
1870/XLII.tc.	— 1870/XLII.tc. a köztörvényhatóságok rendezéséről.
1871/XVIII.tc.	— 1871/XVIII.tc. a községek rendezéséről.
1881/III.tc.	— 1881/III.tc. a közbiztonsági szolgálat szervezéséről.
1912/LVIII.tc.	— 1912/LVIII.tc. a városok fejlesztéséről.
2015/XLII.tv.	— 2015/XLII.tv. a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról.
2015/XLIII.tv.	— 2015/XLIII.tv. a honvédek jogállásáról.
1867. III. 23. királyi rendelet a csendőrség megszüntetés tárgyában.	— 1867. III. 23. királyi rendelet a csendőrség megszüntetés tárgyában. <i>Magyarországi Törvények és Rendeletek Tára</i> , I.évf. (1867) I.füzet. 51.p.
5047/1919.ME.r.	— 5047/1919. (X. 1.) ME.r. a rendőrség államosításáról. <i>Magyarországi Rendeletek Tára</i> , LIII.évf. (1919) I.füzet. 752-767.p.
2300/1944. (VI. 21.) ME.r.	— 2300/1944. (VI. 21.) ME.r. a Magyar Királyi Rendőrség átszervezéséről. <i>Magyarországi Rendeletek Tára</i> , LXXVIII.évf. (1944) I.sz. 1063-1065.p.
1690/1945. (V. 7.) ME.r.	— 1690/1945. (V. 7.) ME.r. a csendőrség feloszlásáról és az államrendőrség megszervezéséről. <i>Magyarországi Rendeletek Tára</i> , LXXIX.évf. (1945) I-VI. füzet. 131-133.p.

Mellékletek jegyzéke:

I.sz. melléklet
Őrtestület típusok.

II.sz. melléklet
A polgári magyar állam őrtestületeinek besorolása.

III.sz. melléklet
*A polgári magyar állam rendvédelmi modellje
őrtestület típus szerinti %-os megoszlása a testület személyi állománya szerint.*

I.sz. melléklet

Őrtestület típusok.

KATONAILAG SZERVEZETT FEGYVERES ŐRTESTÜLET	POLGÁRI FEGYVERES ŐRTESTÜLET
1. A személyi állomány fegyveres szolgálatot ellátó része katonai rendfokozatot visel.	1. A személyi állomány fegyveres szolgálatot ellátó része nem katonai, hanem testületi rangrendszer szerinti rangot visel.
2. A katonai rendfokozatot viselők alá- fölérendeltségi viszonya katonai.	2. A személyi állomány alá- fölérendeltségi viszonya nem katonai, hanem hivatalnoki.
3. A katonai rendfokozatot viselőkre a katonákra általában érvényes jogosultságok és kötelezettségek vonatkoznak.	3. A katonákra általában érvényes jogok és kötelezettségek rájuk nem vonatkoznak.
4. A katonai rendfokozatot viselők személyükben általában a honvédelmi tárca kompetenciájába tartoznak.	4. A személyi állomány tagjai a testületet irányító tárcához tartoznak személyükben.

A polgári magyar állam őrtestületeinek besorolása.

**KATONAILAG
SZERVEZETT FEGYVERES ŐRTESTÜLET**

1. Magyar Királyi Csendőrség (1881-1945)
2. Magyar Királyi Folyamőrség (1921-1939)
3. Magyar Királyi Határőrség (1932-1939)
4. Magyar Királyi Képviselőházi Őrség (1912-1945)
5. Magyar Királyi Koronaőrség (1867-1945)
6. Testőrségek (Magyar királyi Nemesi Testőrség 1867-1920, Magyar Királyi Darabont Testőrség 1903-1920, Magyar Királyi Testőrség 1920-1945)
7. Magyar Királyi Vámőrség (1921-1932)

**POLGÁRI
FEGYVERES ŐRTESTÜLET**

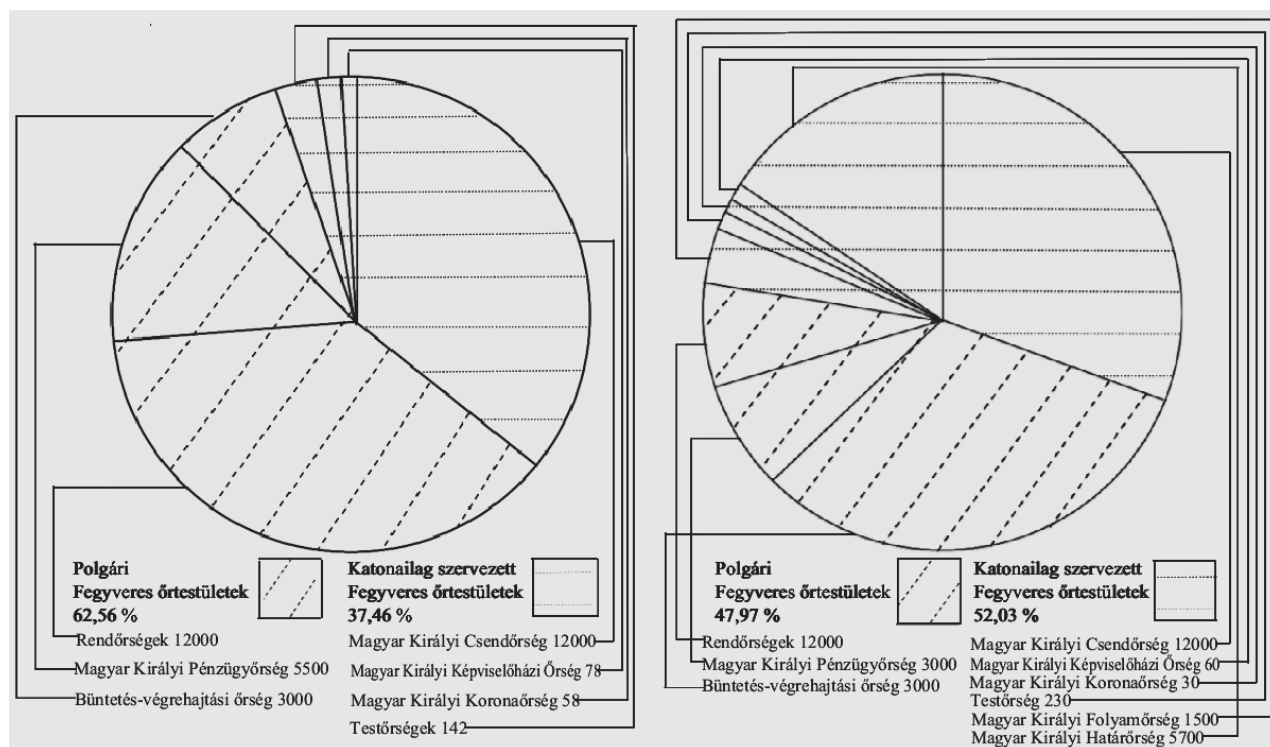
1. Büntetés-végrehajtási őrség (1867-1945)
2. Magyar Királyi Pénzügyőrség (1867-1945)
3. Rendőrségek (önkormányzati és állami rendőrségek, - 1919 után csak állami rendőrség -, 1867-1944)

Forrás ! PARÁDI József et. al. (szerk.): *A magyar rendvédelem története.* 68-135.p. Budapest, 1996², Osiris. 367 p.
HU-ISBN 963 04 7958 3.

**A polgári magyar állam rendvédelmi modellje
őrtestület típus szerinti %-os megoszlása a testület személyi állománya szerint.**

A dualizmus időszakában 1912

A két világháború között 1938

Forrás ! PARÁDI József et. al. (szerk.): *A magyar rendvédelem története.* 68-135.p. Budapest, 1996², Osiris. 367 p.
HU-ISBN 963 04 7958 3.

Az útlevelek a hatóságok által gyakran ellenőrzött okmányok közé sorolandók, hiszen határátlépés során a határforgalom-ellenőrző hatóságok, vízumkötelezettség esetén a külképviseletek és tartózkodás meghosszabbításakor az idegenrendészeti hivatalok is minden esetben vizsgálják, ellenőrzik érvényességüket. Ebből eredeztethető, hogy az adott korszakok felfedett vagy vélelmezett közokirat-hamisítás elkövetési módjaihoz igazodva fejlesztenek az okmányokat gyártó állami nyomdák. A növekedő utasforgalom, illetve az úti okmányokkal visszaélő, államháztartást terhelő szándékozók számának növekedésével mindig szükség volt és van olyan nyomdatechnikai, megszemélyesítési és védelmi eljárásokra, amely az ellenőrző hatóságok számára könnyebben felismerhetővé teszik a jogosulatlan beavatkozások jeleit.

A határforgalmat és külföldiek ellenőrző hatósági személyeknek mindig is feladatuk volt az úti okmány érvényességének ellenőrzése, amelyet az eredetiség vizsgálatával kezdtek, azaz ellenőrizték, hogy az okmány eredeti úrlapon, az arra jogosult hatóság által, az előírásoknak megfelelően került-e kiállításra, illetve nem történt-e benne jogosulatlan módosítás. Mindezek eredményes végrehajtásához az útlevélet ellenőrző személynek az úti okmányok és védelmi jellegzetességeinek, valamint hamisítottasága ismertető jegyeinek ismerete nem (volt) nélkülözhető. Az útlevelek hamisítóit, utánzóit és a hamis / hamisított úti okmányok felhasználóit több évszázada büntetni rendelik, ezt magyarországi törvényben már 1723-ban rögzítették.¹

A magyar útlevelek története a XX. század első harmadáig

A Föld országainak útleveleire a XX. század harmadik évtizedéig még nem alakult ki szabályozott, egységes külalak, bár több ország úti okmánya már a XIX. században a maihoz hasonló elrendezésű volt. A kétféle egységes külalak közül a gyakoribb megjelenése egylapos (kettő vagy négy oldalas, utóbbi esetében az úrlap félbehajtásra került), álló téglalap alakú volt, az első oldal baloldali keskenyebb hasábjában a személyleírás rovatait alakították ki, a címer alatti, jobboldali, szélesebb mezőben a jogosult neve, foglalkozása, úti célja, valamint az okmány érvényességei kerültek kitöltésre, az úti társak a második oldalon voltak felvezetve. Ezt a megjelenést a XIX. század középső harmadában sok ország alkalmazta.² Az első magyar útleveleket az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc idején állították ki, a nagy, fektetett lap alakú okmány rendkívül díszes kerettel és arra helyezett, aprólékosan kidolgozott címerrel készült, egyszerű alnyomattal*. Az úti okmány okmányszám és az érvényességi idő rovattal rendelkezett. Az 1867-es kiegyezést követő Magyarországon a több részre hajtott egylapos, néhány évente különböző megjelenésű, de azonos tartalmú útleveleket 1877-ben – a Föld országai közül az elsők között, s néhány évvel megelőzve Ausztriát is – váltotta fel az egységes füzet kialakítású úti okmány.³ A XIX. század utolsó három évtizedében a magyar útlevelek – szépen kidolgozott kidomborodó hatású alnyomattal rendelkező⁴ – lapjait zsineggel fűzték össze; ezen tizenkettő oldalas okmányokban a személyleírás és más adatok öt (1904-től már hat) oldalt töltöttek meg, e kezdeti sorozat hatodik oldalán alakították ki a figyelmeztető szöveget (ezt hamarosan az első belső előzőkre helyezték át). Az Osztrák-Magyar Monarchia időszakának magyar útlevelei megjelenésükben, elrendezésükben és terjedelmükben sem voltak azonosak az osztrák úti okmányokkal, csak tartalmukban voltak jelentősebb egyezések. Sok ország a füzet kivitelezést majd csak az I. világháborút követően kezdte alkalmazni.⁵

Az I. világháború előtti évtizedekben a Föld országainak útlevelei esetében általános volt, hogy azok az okmányra jogosultak és úti társaik fényképét nem tartalmazták, mindössze a személyleírásból és — az írástudók esetében — aláírása alapján lehetett végrehajtani a személyazonosítást. Már az első magyar útlevéltörvény 1903 januári országgyűlési vitája során javaslat született az arcképek útlevélbe történő rögzítésének előírására, de az Országgyűlés ezt nem szavazta meg és a rákövetkező években sem módosították a jogszabályt;⁶ mindeközben a magyarországi, félárú vasúti jegy váltására jogosító igazolvány már 1898-ban is (!) tartalmazott gyűrűkapoccsal* (más néven lyukszeg vagy ringli) biztosított és szárazbélyegző lenyomatával* hitelesített fényképet. Az I. világháború kibontakozásáig a Föld országainak útlevelei csak személyleírást tartalmaztak, képmást azonban nem. A magyar útlevelek esetében a fénykép kötelező csatolását 1915 januárjában írta elő a magyar miniszterelnök,⁷ a legtöbb ország – a kiteljesedő háborúval járó fokozódó gyanakvás és ellenőrzés miatt – szintén azokban a hónapokban tette ezt kötelezővé.

* Glosszárium

Mivel a háború alatt bevezetett általános útlevélkényszer állandósult, ezért az újonnan létrejött Népszövetség szervezésében az 1920-as évek során több nemzetközi értekezletet is tartottak útlevelek tárgyában, amelyek egyik célja az úti okmányok tartalmának, elrendezésének egységesítése volt. Az elsőt már 1920. X. 15-e és 21-e között megrendezték, a Népszövetség szervezésével Párizsban „Útlevelek, Vámeljárások és Átutazójegyek Konferenciája” címmel, amelyet 1926. V. 12. és 18. között Genfben újabb szakmai konferencia követett hasonló céllal,⁸ a közép-európai államok részvételével útlevelek és vízumok ügyének egységesítése témakörében, Graz-ban megtartott tanácskozást 1922. I. 27-én megállapodás zárta⁹. Az 1929-es genfi értekezlet záró dokumentuma az átutazó kivándorlók úti igazolványát szabályozta. Már az első konferencián meghatározásra került az egységes (úgynevezett „nemzetközi” vagy „szabványos”) útlevél mintája, amelynek borítója kartonpapír, az első oldala a címen túl a nevek és az állampolgárság jelölésére szolgált, második a személyleírásoknak és gyermekek bejegyzésének volt kialakítva, a harmadik oldal az okmány birtokosának és feleségének fényképét, aláírását tartalmazta, míg a negyedik oldal a területi és időbeni érvényesség felvezetésére volt hivatott; mérete 155×105 cm-ben, terjedelme 32 oldalban lett meghatározva.¹⁰ A rovatcímeknek és azok kitöltésének kétnyelvűnek kellett lennie, amelyek közül az egyik esetében a francia példaként szerepelt a kiállító ország hivatalos nyelve mellett. A betelt útlevelek helyett új kiállítása került meghatározásra, azaz a pótlapok alkalmazását nem támogatták.

A Népszövetség 1920-as szakértekezletén meghatározott egységes útlevélűrlapot^{*} a Magyar Királyi Belügyminisztérium 1922 őszén – Magyarországnak a Népszövetséghez történő csatlakozásához is időzítve – vezette be,¹¹. Az új magyar útlevél – a borító puhább kivitelét és az 5–5 milliméterrel megnövelt nagyságát nem számítva – maradéktalanul megfelelt az előírásoknak.¹² Azonban az egységes külalakot több ország, mintegy évtizednyi késéssel kezdte alkalmazni: utolsók között a Népszövetség alapító tagja, Franciaország amely csak 1928-ban kezdte meg a füzet formátumú útlevelek kiállítását, azonban ez még eltért a genfi konferencián ajánlott szerkezettől¹³. A korábbi összehajtott lap formátum helyett az 1931-től kibocsátott sorozatoknál alkalmazták először a füzet formátumú útlevelet.

Az 1922-ben bevezetett magyar útlevélűrlap 1936-ig számos módosításon esett át. Ezek egy része a bélyegilleték címlete vagy képe miatt történt, de néhány esetben az okmánybiztonság fokozása indokolta a változtatást, és ezen okok eredményeztek lényegi eltéréseket. A korábbi vízjelet^{*} 1927-ben módosították: a hullámvonalak által elválasztott sorokban már az állam megnevezése volt olvasható.¹⁴ A lapoldalak sorszámozása lyukasztással 1927-ben kezdődött meg (az okmány gyári számának betűjel nélküli számsorával),¹⁵ kezdetben nagyobb, majd hamarosan kisebb méretű kialakítással. A lapok fűzését 1929-től módosították, az addigi zsinegfűzés helyett fémkapcsolást alkalmaztak, mégpedig a középső esetében középről kifelé tűzve, oly módon, hogy majdan a borító rejtse a kapocs záródását. Az alsó és felső kapocs a borítót is rögzítette, annak külső része felől középen záródott; ugyanakkor a borító keményebb kartonból készült, amelyet ragasztva vászonnal borítottak be. Az 1922 M magyar útlevél és későbbi módosított változatai kezdetben a kor jó minőségű útlevelei közé tartoztak, számos ország még két évtizeddel később sem vezetett be korszerűbbet.

Magyarországon, az 1920-as és 1930-as évek során magyar állampolgár részére kétféle útlevelet állítottak ki az általános távolsági utazáshoz: útlevelet és diplomata útlevelet. Az útlevél kiváltásának alap illetéke helyett, ha a kérelmező „a szokásos napszámot meg nem haladó keresetből él,¹⁶ vagy ha közszolgálatban lévő alkalmazott vagy nyugdíjas, és ezek ellátást élvező hozzátartozója”,¹⁷ akkor a díjak egészének jelentősen mérsékelt összegét kellett csak megfizetnie (amely 1934-től 20 helyett 4 pengő, majd 1937-től 15 helyett 3,50 pengő volt).¹⁸ Az állami szolgálati feladattal külföldre utazók 1940 végéig (magán)útlevelet kaptak, az utazási cél rovatban azonban jelölésre kerül(het)et, hogy az: „hivatalos – official”. A magyar tengerészek szolgálati könyveit sok ország elfogadta (útlevélpótló) úti okmányként. A diplomata útlevelet a Császári és Királyi Külügyminisztérium, majd a Magyar Királyi Külügyminisztérium állította ki,¹⁹ a tényleges diplomáciai feladatokat ellátó személyek és közvetlen családtagjaik részére. Jogosult volt még ezen úti okmányra a kormányzó felesége – az államfő útlevél nélkül, diplomáciai bejelentés alapján lépte át az államhatárokat – és a HABSBURG-LOTHARINGIAI-ház magyar állampolgárságú tagja is.²⁰ A kormány tagjai csak hivatalos útjaikon használhatták a diplomata útlevelet, Országgyűlés más tagjai ezen okmányra nem voltak jogosultak, sőt a (magán)útlevél csökkentett illetékének igénybevitelére is csak az általános feltételek fennállása esetén voltak jogosultak.²¹ A távolsági utazásban részt vevők meghatározott köre útlevél nélkül első alkalommal 1925-ben, csoportos úti okmánnyal utazhattak ki Magyarországról, majd ezt tágabb körnek 1936 nyarától engedélyezték²². A 15

^{*} Glosszárium

éven aluliak 1930 végétől Ausztriába és Németországba úgynevezett igazoló jeggyel is utazhattak.²³ A tengeri hajón szolgálatot teljesítők 1932-től tengerész szolgálati könyvvel²⁴ is átlépheték a magyar államhatárt.

Útlevél-hamisítási módok az 1920-as, 1930-as években

A hamis közokirat készítőjét vagy valódinak tartalmát meghamisító személy cselekményét az –1930-as években is hatályos – 1878. évi büntető törvénykönyv „büntettként” minősítette és öt évig terjedő börtönnel sújtották.²⁵ Azonban eredeti útlevélnek meghamisítását, illetve ennek felhasználását a szabálysértések közé sorolták, s egy hónapig terjedhető elzárással és 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel sújtották.²⁶ Változást majd csak az 1903. évi útlevélügyről szóló törvény 1940-es módosítása hozott, amikortól már vétségnek minősült és egy évig terjedhető fogházzal büntették a hamisított útiokmányok felhasználóit.²⁷

Az útiokmányok hamisításának módozatai folyamatosan bővültek – ahogy újabb és újabb biztonsági elemmel nehezítették meg a tartalom jogellenes változtatását –, miközben a közelmúlt okmányait továbbra is hamisítják évszázados módszerekkel is. Ennek oka az azonos célokban és sokszor a változatlan lehetőségekben rejlik. Az első – a meghamisítás felismerése érdekében alkalmazott – jelentősebb előrelépés volt a kitöltendő rovatok felületén alkalmazott alnyomat, majd annak az egész oldalakra kiterjedő kivitelezése, ezt követően a vízjeles űrlapok bevezetése is jelentős lépésnek számított. Korszakot indító változtatás a fénykép kötelező elhelyezése jelentette az 1910-es évek közepétől, majd az 1920-as évektől fokozatosan, az egyes országok által alkalmazott félig vagy ritkábban egészében rejtett varrás volt jelentős újítás. Természetesen az okmánytervezés és -gyártás folyamatosan vezet(ett) be újítást, de a hamisítások egy része az egy évszázaddal ezelőtt is létező beavatkozás módszerével készült és azok jeleivel rendelkezik.

Az adatok hozzá- és / vagy átirása, törlése az útlevelek legrégebbi hamisítási módjai. A hozzáírás igen gyakori elkövetési mód volt elsősorban az úti társak bejegyzését lehetővé tevő okmányokban, az engedély nélküli utólagos beírással új személlyel egészítették ki az utazásra „jogosultak” körét, akinek határátlépését így kívánták megvalósítani például nőcsempészés estében. Átírással elsősorban érvényességi időt, életkort (születési dátumot) módosíthattak, adat törlését gyakorta átírással együtt alkalmazták.

A lapcsere az 1870-es évektől – az akkor még csak néhány ország által alkalmazott – füzet kivitelezésű útlevelekkel jelent meg, még a XX. század első két évtizedében is a lapok madzaggal kerültek összefűzésre (ezt rögzítették és hitelesítették címkével és bélyegzőlenyomattal), vagy fémkapcsokkal tűzték össze azokat. Mindkét megoldás lehetővé tette az okmány szerkezetének megbontását és lapok cseréjét újakkal, oly módon, hogy az nehezen lett felismerhető. A lapcsere elsősorban a beutazási engedélyek (vízumok), vagy korábbi úti okmányból úti társak bejegyzésének áthelyezését szolgálta.

A fényképcsere – a különböző államok által az arcmások csatolásának 1914 és 1915 közötti bevezetését követően – gyakori elkövetési móddá vált az útiokmányokban, a fényképet az első évtizedekben még gyakorta csak egy gyűrűkapoccsal biztosították. A fényképcsere oka elsősorban az volt, hogy az elkövetők általában előnyben részesítették, ha saját képmásuk szerepelt az okmányban, ezzel nagyobb magabiztosságra tehetek szert. A fénykép cseréjét ekkor úgy valósították meg, hogy azt vagy a lyukszeggel együtt eltávolították és az új képpel újat helyeztek el, vagy a gyűrűkapcsot körbevágták és az új fényképen lyukat alakítottak ki, amelyet ráigazgattak a lyukszeg peremére / pereme alá.

Az okmányok egészének vagy egyes lapjának utánzása ezen évtizedekben jelentős nyomdatechnikai gyakorlati tudást és sok ráfordítást igényelt, az eszközök / berendezések értéke és méretei miatt nyomdai háttérrel követelt; ezért ezt a megoldást csak nagyobb mennyiség előállítása során alkalmazhatták. A bankjegyek esetében tapasztalható volt, hogy az alnyomat-rendszereket már az 1910-es évek legelején is igen jó minőségben utánozták,²⁸ a hamisítás során alkalmazott módszerek még az 1920-as évek második felében is kihívást támasztottak az állami megrendelőknek és nyomdáknak.²⁹ Ebből adódik, hogy az útlevél lapjainak utánzása a XX. század elején síknyomtatással is megoldható volt, de a hamisítóknak csak nagy mennyiségben lehetett kifizetődő.

A láttamozások, bélyegzőlenyomatok esetében a törlés, törlés-átírás, átírás, hozzáírás, és az utánzás is egyaránt előfordult, amely célja általában belépési vagy tartózkodási jogosultság megszerzése volt (érvényességi vagy tartózkodási időnek, beutazások számának, jogosultak neveinek módosításával).

Az 1937 M magyar útlevél bevezetésének történelmi előzményei, okai

I. Sándor jugoszláv király 1934. X. 9-én hadihajó fedélzetén kéthetes hivatalos látogatásra érkezett Franciaországba. Marseille-ben, a délutáni partraszállást követően, Louis BARTHOU francia külügyminiszterrel gépkocsiba ülve megkezdték hivatalos programjukat. Azonban a francia kikötőváros

fellobogózott utcáin, népes tömeg sorfalai között haladva, egy férfi lépett a járművükhöz és maroklöfegyverét elsütve halálosan megsebezte az államfőt és a francia külügyminisztert, és a tömeg irányába is leadott lövéseket; a gyilkos a merényletet követően szerzett sebeibe halt meg. A királygyilkosság kapcsán azonnal több nyomozás is indult Európa számos országában, így Német- és Olaszországban, s Csehszlovákiában is, mivel az egyik elkövető csehszlovák útlevelet használt, mint kiderült hamisítottat. A francia hatóságok hamar megállapították, hogy a merénylet maga bulgáriai macedón származású, szélsőséges forradalmár volt, s bűntársak segítették cselekményét.

A királygyilkosság kapcsán Európa több országnak sajtója számos alkalommal is magyarországi szalakat tárt a nyilvánosság elé – a merényletben részt vevőket Jankapusztán képezték ki –, amelyhez hasonló következtetéseket vontak le a nyomozásban érintett egyes államok kormányhivatalai is.³⁰ Az elkövetők részben nem-magyar állampolgárnak, de budapesti lakosnak vallották magukat, illetve két, — az ügy kapcsán vádolt — személy vallomásaiban azt közölte, hogy magyar útlevelet használtak fel. A magyar rendőrségi nyomozás eredménye ezeket hivatalosan cáfolta és feltételezte, hogy ha magyar útlevél birtokában is voltak, akkor az hamis / hamisított lehetett. A magyar kormány nem tagadta, hogy Magyarországon élő délszláv emigránsok közül lehetnek páran, akik részt vettek a merényletben, azonban erről tudomásuk nem volt, s magyar hatóság vagy magyar állampolgár nem érintett e bűncselekményben.³¹

A magyar útlevél minősége és hamisíthatósága nemzetközi előtérbe került – bár az akkoriban kiállításra kerülő 1922/1929 M magyar úti okmány minőségét tekintve sok országétól nem volt elmaradva –, ezért a magyar kormány annak felülvizsgálatát és fejlesztését kezdte meg, annak ellenére, hogy Európa több állama sem vezetett be előnyösebb kivitelű okmányt.

Az útlevél igénylésének és kiadásának folyamatát – szintén nemzetközi észrevétel miatt – szigorította a belügyminiszter 1935 leelején kiadott rendelete.³² Az útlevéligénylő lap kiállításakor a kérelmezőnek személyesen kellett megjelenni – ami alól csak „komoly oknál fogva” adhattak felmentést –, és személyesen kellett a csatolt két fényképet aláírni; igazolnia kellett továbbá a hatóság illetékességi területén fél évnél hosszabb idejű tartózkodását és okmányokkal kellett bizonyítani állampolgárságát³³ és személyi adatainak valódiságát is. A miniszter továbbá megtiltotta, hogy útlevelet egy évnél hosszabb időre kiállítsák vagy meghosszabbítsák, mivel „lehetőleg rövid időn belül a jelenleg forgalomban levő útlevélnyomtatványok helyett, melyek a szerzett tapasztalatok szerint könnyen hamisíthatók, új mintájú, a hamisítást a lehetőségig kizáró útlevélnyomtatványok bevezetését” szándékozott elrendelni.³⁴ Az új magyar útlevél bevezetését később kihirdető rendelet indoklásában is az „egyre gyakrabban előforduló útlevél-hamisítások” kerültek megemlítésre.³⁵

A Magyar Királyi Belügyminisztérium felügyelete alatt már 1934 utolsó heteiben megkezdődött a leendő új magyar útlevél-úrlap tervezése, amely során vizsgálhatták a korszak úti okmányait és ezek alapján számos egyedi, újszerű vagy új megoldás alkalmazása mellett döntöttek. Ezek közül is kiemelkedhetett a csak a román hatóságok által, akkor már közel két év óta kiállított útleveleken alkalmazott, első belső előzékre négy, félig rejtett gyűrűkapoccsal rögzített fénykép, amely alapul szolgálhatott egy továbbfejlesztett, előnyösebb magyarországi változathoz. A tervezés és kísérletezés elhúzódott, így az 1922/1929 M magyar útlevélből 1935-ben, és még 1936-ban is kellett úrlapkészletet utángyártani.³⁶ Eközben, 1936 augusztusában a Magyar Királyi Belügyminisztérium „bizalmas értesülés” útján tudomást szerzett arról, hogy a prágai állami nyomda a magyar útlevelek utánzására (hamisítására) tett előkészületeket; ezekkel a csehszlovák hírszerző ügynököket kívánták ellátni. Ezért a miniszter valamennyi határforgalom-ellenőrző rendőrhatalóságot utasított az útlevelek fokozottabb vizsgálatára, s a „nem egyéni érdekből elkövetett egyéni hamisítás” felfedése esetén a Magyar Királyi Belügyminisztérium illetékes osztályát azonnal értesíteni kellett.³⁷

Az 1937 M magyar útlevél műszaki leírása és összehasonlítása

Az 1937 M magyar útlevél, majd a szolgálati útlevél úrlapjait – a belügyminiszter aláírásával meghatározott leírás alapján a pénzügyminiszter megrendelésére³⁸ – a Magyar Királyi Állami Nyomda gyártotta, Budapesten, a budavári Kapisztrán tér 1. szám alatt álló klasszicista épületében. A nyomda elsősorban kormányzati nyomtatványokat, különféle hivatalos úrlapokat (többek között anyakönyvi kivonatokat) állított elő, ezeken felül postai és illetékbélyegeket, levelezőlapokat, valamint biztonsági okmányokat készített (a magyar útleveleket ekkor már évtizedek óta; bankjegyet csak 1920-ban), mindezek mellett számos könyvet is nyomtatott.³⁹ A széles, több részbe hajtott ívből álló magyar diplomata útleveleket ellenben – a különleges hordozóanyaga miatt is – a papírgyártással is foglalkozó vitéz SZÉNÁSY Béla budapesti nyomdája készítette.⁴⁰

Az 1937 M magyar útlevél űrlapokat több változatban gyártották, ennek bemutatásához fontos megismerni ezen okmány gyártásának folyamatát is.⁴¹ Az okmánypapírt ívekben nyomtatták alnyomattal és előre nyomtatott szövegekkel, majd a hajtogatott ívet fűzték, ezt követően méretre vágták, végül perforálták. Az így létrejött füzet első és utolsó lapjának külső részét hozzáragasztották a külön legyártott, vászonnal bevont borítóhoz, azaz kötötték. A kész útlevélűrlapokat a kiállító hatóságoknak az Állami Nyomdától kellett megrendelniük. Az 1937 M magyar útlevelek részletenkénti nemzetközi összehasonlítása során az azonos időszakban (1936 és 1939 között), az akkori 73 független állam közül hat kontinens 27 országának honi útlevélhatóságai által kiállított útleveleit vettem figyelembe.⁴²

Az 1937 M magyar útlevélűrlapból 1936-ban gyártottak először, majd az azt követő három évben újabb készleteket állítottak elő. Az első sorozatból készítettek mintaokmányokat is – a magyar útlevél-kiállító hatóságok, s estelegesen a magyar társszervek és a külföldi hatóságok tájékoztatása céljára –, amelyek a „000000” gyári sorszámot viselték és az oldalakat ferdén, nagy méretű betűkkel kialakított „MINTA” szóval felülbélyegezték.⁴³ Az útlevélűrlapokból az Állami Nyomda 1936 és 1938 vége között összesen kb. 365.000 darabot gyártott le. Több szempontból kiemelkednek az 1939-es nyomdai jelzettel legyártásra került okmányok, amelyből igen jelentős mennyiség (kb. 200.000 darab) készült, s ezen jelzettel előfordult visszazámozott – azaz forgalomba nem került korábbi okmányszámokkal újragyártott – útlevél is. Azonban a negyedmillió példányszámnak a nyomtatás évében csak kisebb részét kötötték be borítóval, a fennmaradó összefűzött, sorszámozott űrlapfüzet-készletet ezt követően raktározták, és a korábban készre gyártott űrlapok kifogyása előtt kötöttek be újabb, jelentősebb mennyiséget, amelyek részben az eltérő borítónyomatok alapján ismerhetők fel. (A füzetek II. világháború alatti tárolása elsősorban a lecsökkent űrlap-igény miatt történt. A borítót azért nem ragaszthatták a füzethez, mert a szegecs készítéséhez szükséges fém rudacsákák nem tették lehetővé a kész útlevélűrlapok teljes összecsukását, így nagyobb mennyiség hosszú távú tárolását sem.).

A lapok alapanyaga törtfehér árnyalatú „a szokásosnál kisebb mértékben enyvezett, vegyszerekkel preparált” okmánypapír volt.⁴⁴ A papír gyártása során ismétlődő, vonalas kivitelezésű, negatív vízjelet alakítottak ki, amely egyszeres hullámvonalak által elválasztott sorokban, soronként eltolva olvasható 34×310 mm méretű „MAGYAR KIRÁLYSÁG” feliratot keretes betűkkel ábrázolt, e típust 1927 óta alkalmazták az útlevélgyártás során; a vízjel a kivágott lapokon véletlenszerűen helyezkedett el. Az okmánypapír – dr. PUSZTASZERI Ferenc írás- és papírszakértő által megalkotott – egyedi vegyi összetétele lehetővé tette,⁴⁵ hogy a vegyi törlések hatására a papír esetenként elszíneződjön,⁴⁶ továbbá a kitöltéshez rendszeresített vegytintától eltérőek alkalmazása során, több fajta esetében ez láthatóvá váljék (kissé szétfolyjon, „vérezzen”, vagy a lapon átüssön)⁴⁷.

A vízjel gyakori védelmi elem volt a vizsgált államok úti okmányai esetében, azonban ritkának számított annak gazdag képi megjelenése vagy kéttónusú kivitelezése, de nem volt példa nélküli a vízjel nélküli papír felhasználása sem. A vízjelek szempontjából a lengyel útlevelek okmánypapírja emelkedik ki, amely szöveget és árnyaltos kivitelezéssel az állami címert tartalmazta, s mindezt a lapoldalon pozícionáltan (meghatározott elhelyezkedéssel) helyezték el; az olasz úti okmányok vízjele abban volt egyedi, hogy a lapok oldalszámai a megfelelő oldalról nézve olvasható volt a – szépen kidolgozott vonalas, szöveget, keretvonalakat és az állami címert ábrázoló – pozícionált vízjel részeként.

Az oldalak nyomtatásaihoz – mind az alnyomathoz, mind az előre nyomtatott szöveghez* és a bélyegképhez is – magasnyomtatás* eljárást alkalmaztak. A színek alapján kétrétegű nyomtatással készültek a magyar útlevelek, az alnyomat zöld mintázatára fekete színű előre nyomtatott szöveget vagy sötétzöld illetve kék színű bélyegképet vittek fel.

A kifutó (azaz a vágandó éleken túl is kialakított) alnyomatot oldalpár-képet hordozó felületek ismétlődő nyomtatásával alakították ki.⁴⁸ A lapok alnyomata – amelynek színe a különböző nyomdai jelzetűek csoportján belül is kissé eltér: halványzöld, zöldessárga, zöld vagy olajzöld – pozícionáltan (illetve) került kialakításra; középen 24 ágú, vonalkák alkotta csillagra helyezett 24 sugarú napkorongmintával övezve – amely külső és belső körvonala csak 3/4-ed körív hosszú – a csertölgy és olajágak övezte magyar kiscímer volt látható. Az oldal többi részét kitöltő alnyomat – egymás mellett és fél mintával eltolva egymás alatt – ismétlődő magyaros díszítményben elhelyezett, kissé díszes, dőlt betűs „MAGYARORSZÁG” felirat volt; ezen látszólag azonos minták soronként megegyezően kerültek kialakításra és minden sor az következő utáni sor mintájával mutat teljes azonosságot, az egymást követő sorok mintái között kisebb, de nyilvánvaló eltérések találhatók (elsősorban díszítmény-részletek méretbeli eltérései, összefüggések alapján).⁴⁹ Az alnyomat díszítménye stílusjegyeiben azonos volt a LÉGRÁDY Sándor által tervezett, 1934-ben bevezetett pengős illetékbélyegek mintázat-

* Glosszárrium

részletével.⁵⁰ A zöld színű festék egyedi összetételű alapanyag volt, amely a különböző vegyi alapanyagok jelenléte esetén elszíneződést mutathatott (ún. reagens festék).⁵¹

Az 1937 M magyar útlevél tartalmának felépítését módosították az 1920-as párizsi konferencián rögzítettekhez képest. Terjedelme 44 oldal lett, a 3. oldal egész tartalmát – fénykép és aláírás – az első belső előzőkre helyezték át. A 4. oldal rovatait – területi és időbeni érvényességek – a 3. oldalon alakították ki. Az első belső előzőken helyezték el az útlevélre jogosult(ak) arcképé(i)t és aláírásá(i)t, valamint a kiállító hatóság képviselőjének aláírását és nedves-bélyegzőlenyomatát. Az első oldalon az állami címer mellett az okmány terjedelmét, illetékkategóriáját és az illetékbélyeg képét tüntették fel, mindezek alatt az okmány és az állam megnevezése olvasható, amelyet egymás alatt az útlevél (iktató)számának, a tulajdonos és a vele utazó feleség nevének, valamint gyermekei számának rovatai követnek, amelyet az állampolgárság feltüntetése zár. A második oldalon a személyleírás alábbi rovatait alakították ki – függőlegesen osztottan a tulajdonos és feleség részére is kitölthető módon – foglalkozás, születési hely és idő, lakhely, családi állapot, vallás, természet, arc (alakja), szem (színe), haj (színe), különös ismertető jel, mindezeket a három gyermek bejegyzésére szolgáló rész zárta, ahol kitöltendő volt a kiskorúak neve, kora és neme. A negyedik oldalon került kitöltésre a területi érvényesség, az utazás célja, az útlevél lejárt, a kiállító hatóság megnevezése és a kiállítás kelte. A negyedik oldal a magyar hatóságok útlevél kiállításához, -érvényességhez kapcsolódó hivatalos bejegyzései vagy az azokra hivatkozások részére volt fenntartva. Az ötödik, hatodik és hetedik oldalon 2–2 meghosszabbítás-rovat volt kialakítva, külön felülettel a beragasztandó illetékbélyegeknél. Az előre nyomtatott szövegek eddig az oldalig magyar és francia kétnyelvűek voltak. A nyolcadik oldaltól a negyvenharmadikig a hatósági bejegyzések, a vízumok és az átléptető-bélyegzők elhelyezésére szolgált, ezen oldalak előre nyomtatva csak a gondolatjelek közé zárt oldalszámot tartalmaztak a felső negyedben, középre igazítva. A negyvennegyedik oldal a külföldre utazók részére figyelmeztetést, a nyomdai jelzetet és az okmány gyári sorsszámát tartalmazta. A hátsó belső előzőket előre nyomtatott szöveg nélkül alakították ki.

A sötétszürke, vagy fekete színű előre nyomtatott szöveget azonos betűtípussal hozták létre, amely alól kizárólag az állampolgárságot jelölő: „magyar” illetve „hongroise” szavak és a meghosszabbítás rovatok „P. H.” rövidítéseinek eltérő karakterei képeztek kivételt. Az előre nyomtatott szövegek szedései némileg eltértek (például a kettőspont írásjelek egyes jelzetek esetében szökőzsel, mások esetében szökőz nélkül kerültek kialakításra, a 2. oldal gyermekrovatának „Áge:” ékezetének mérete és elhelyezése, vagy a kapcsos zárójelek eltérő kialakítású változatai⁵²). A szövegnyomatok védelmi jellegzetessége a kapcsos zárójelek (összefoglaló jelek), amelyek közül az 1. oldal második, középső és a 2. oldal első jele – a többivel ellentétben – bal oldalra mutatnak. Az első oldal felső negyedében illetékkategóriát jelölő római szám is feltüntetésre került az előre nyomtatott fekete szöveg részeként, azonban ismert több példány is, ahol az „I.” számjegy elé utólag egy „I” számot nyomtattak, hogy az megfeleljen a nyomtatandó 5 pengős bélyegképnek. Szintén az első oldal esetében, a 965/1937. nyomdai jelzetű űrlapoknál ismert, ahol a szabványnak megfelelően írásjel (pont) az állam megnevezés francia nyelvű változatát követi illetve valamivel gyakoribb e változatnál, hogy az említett szót nem zárja írásjel. A 44. oldal alján elhelyezett nyomdai jelzet számjegyeinek esetében kétfajta betűtípus alkalmaztak, a 4039/1936. teljes illetve a 965/1937. jelzetek alsóbb gyári számú űrlapjainak számjegyei eltértek a 965/1937. jelzetek felsőbb sorszámaútól és a későbbi nyomdai jelzetekétől. Szintén a 44. oldalon, az előre nyomtatott figyelmeztetés szövege kissé eltérő szótávokkal, de azonos sorszálességgel került kialakításra. A kezdeti változat módosulatai, a különböző sorozatok tévnyomatai, nyomathiányai kissé alább kerültek ismertetésre.

Az útlevélűrlapok 50 fillér és 5 pengő címletű előre nyomtatott illetékbélyeg-képet tartalmaztak a 4792/1938. jelzetet kivéve, amely csak 5 pengős változatban készült. A nyomtatás utolsó szakaszában kialakított, sötétzöld 50 filléres és kék 5 pengős bélyegkép igen jól kidolgozott és részletgazdag, megegyezik az azonos címletű, 1934. november 1-én bevezetett általános illetékbélyegekével; a filléres címletet EGRY Zoltán, a pengőst LÉGRÁDY Sándor tervezte.⁵³ Az útlevél igénylésének, ügyintézésének illetéktétele, és így a bélyegilleték is 1943. július 1-től megváltozott (50 fillérről 1 pengőre, illetve 5 pengőről 10 pengőre),⁵⁴ azonban új okmányokat új címletű bélyegképpel – a meglévő nagy mennyiségű, félkész készlet miatt – nem gyártottak le; a kiállító hatóságok továbbra is a meglévő űrlapokat használták fel ezt követően is, de azokat kiegészítették 50 fillér illetve 5 pengő névértékű illetékbélyeg beragasztásával és felülbélyegzésével.

Az alnyomat általános védelmi elem volt a vizsgált államok okmányai esetében, azonban ritkán számított a gazdag képi megjelenés. E szempontot vizsgálva a danzigi, a holland, a litván, a német

(1937-ig, majd 1942-től) és a svájci útlevelek emelkednek ki gazdag részletekkel, a legkevésbé előnyös alnyomatot az argentin, a francia, a kínai és a svéd okmányok tartalmazták, míg a dán és a lengyel úti okmány alnyomat nélkül készültek. Az alnyomat és az előre nyomtatott szöveg általánosan két különböző szín nyomtatásával készült, ez alól az iráni útlevél kivétel, ahol három színt alkalmaztak egymásra rétegezve (az alnyomat két színrétegből állt, amelyre az előre nyomtatott szöveget vitték fel harmadik színnel,⁵⁵ ez a német útleveleknél majd 1942-ben jelenik meg). A szivárvány (színátmenetes) nyomtatást a vizsgált időszakban kizárólag a brit útlevelek első belső előzőkének díszítményéhez alkalmazták (ezt is csak az 1939-ben bevezetett sorozatnál).

Az útlevelek adatot hordozó oldalainak elhelyezkedését és elrendezését figyelembe véve az országok többségének az okmányai – a vizsgált időszakban – az 1920-as útlevélszabvánnyal azonosak voltak; azonban számos ország részben vagy egészében eltért ettől;⁵⁶ néhány állam az úti okmányait csak a saját nyelvén alakította és töltötte ki.⁵⁷

Az alaptípustól – 4039/1936. nyomdai jelzetű útlevelektől (1937/1936 M magyar útlevélűrlap) – eltérően, a 4504/1938. jelzetű okmányok magasabb gyári számú példányaitól kezdődően⁵⁸ az előre nyomtatott szövegezésén részben módosítottak, amelyet tovább alkalmaztak az 1683/1939. jelzetűeknél is (1937/1938 M); legkorábbi ismert megszemélyesítése 1939 májusa. Az 1. oldalon az „útlevél” szavak nagyobb betűtávval lettek szedve, így az alatta lévő állammegnevezésekkel ún. sorkizárt – azonos sorszélességű – lett; alább, az útlevélszám rovat francia szövegének „N°” rövidítésének „o” betűje lejjebb, a vízszintes középtengelyére került. A 2. oldalon korábban elhelyezett hatodik – a vallás feltüntetésére szolgáló – rovatot eltávolították, bár a korábbi sorozatok későbbi megszemélyesítése során továbbra is kötelező volt azok kitöltése; ugyanezen oldalon a lakhely rovatcím az űrlapcsoport jelentős hányadánál egy betűvel hosszabb, „Lakhelye” lett (ez már nem sajátja az 1939-es jelzetű okmányoknak). A 3. oldalon az utazás céljának rovatát már nem alakították ki, helyébe a területi érvényesség rovatát három sorral, kilenc sorra bővítették ki. A 44. oldalon kialakított figyelmeztetés a korábbi jelzetűeknél 10 bekezdés összesen 36 sorában került megszövegezésre, a módosítás alapján ez 9 bekezdésben 33 sorra csökkent (a korábbi háromsoros 8. bekezdés teljes tartalmában elhagyásra került), valamint itt az oldalszám alatt kevesebb sortáv lett hagyva. A csökkentett tartalmú, 4504/1938. nyomdai jelzetű (1937/1938 M) útlevélűrlapból készült perforált „000000” (de magasnyomású nélküli) gyári számú mintapéldány, amely a m. kir. Belügyminisztérium részére felterjesztésre került, hogy az 1939-ben gyártandó útlevélűrlapokat e szerint véleményezze, módosítsa az arra illetékes személy.⁵⁹ A meghatározott módosításokkal jóváhagyott útlevél 1939. IV. 21-ei keltezésű, ezen az első belső előzőken az addig sorkizártan tördelt „délivré le passe- port” szövegrészletet elválasztás nélkül rendeli (így az 1939-es nyomdai jelzetű útleveleken a „le passeport” szavak teljes egészében az utolsó sorba kerültek), illetve a második oldal „Lakhelye” rovatcím utolsó betűjének törlését írta elő (ld. nyomdahibák alább).⁶⁰ Az 1939-es nyomdai jelzetű útlevél csekély mértékű módosítása tartalmi változást nem jelent ezért önálló altípust nem képvisel, mindössze tördelési alcsoportot, így jelölése: 1937/1938 M (1939).

Az 1937 M magyar útlevél űrlapok nyomtatási eljárásából ismertek téves változatok is: az első csoportot a szedési hibával, míg a másodikat nyomtatási szakasz hiányával forgalomba kerültek alkotják.

A fekete, előre nyomtatott szövegnek ismert négy hibás szedésű változata, azaz tévnyomata:

a) A 4504/1938. nyomdai jelzetű esetében, ritka előfordulással ismert, hogy a 7. oldalon található 5. meghosszabbítási rovat lejárati dátumát jelölő sor és a keltezés között háromsornyi többlettávolsággal lett kialakítva. (III. sz. melléklet)

b) Szintén a 4504/1938. nyomdai jelzetű, 1938-as rövidített szövegtartalmú esetében, ritka előfordulással ismert, hogy a 2. oldalon található „Lakhelye” rovat magyar címe birtokos jelzővel olvasható, azaz „Lakhelye”. E tévnyomat előfordulása ritka, de e változathoz mintaokmány is készült.⁶¹

c) A 4792/1938. nyomdai jelzetű esetében, igen ritka előfordulással ismert, hogy a 44. oldalon elhelyezett figyelmeztetés nyolcadik bekezdés kezdő sorában a negyedik szó „még” helyett „m g” módon, azaz „é” betű hiányával, az azt helyettesítő távközzel lett szedve.⁶² (IV. sz. melléklet)

d) Szintén a 1683/1939. nyomdai jelzetű esetében, ritkább előfordulással ismert, hogy az első belső előzőken – az akkor már szabvány szerint – elválasztás nélküli francia „passeport” szó helyett a korábbiakkal azonos változatban: „passe- port” módon olvasható.

A bélyegképhez kapcsolódóan – amelyet a nyomtatás utolsó szakaszában helyeztek el – ismertek nyomathianyos változatok: igen ritka előfordulással – nyomdai jelzettől függetlenül – ismert, hogy a bélyegilleték képe nem került nyomtatásra az első oldal felső, jobboldali sarkába; egy esetben egyúttal az illetékkategóriát jelölő római szám is hiányzik, amely azonban eredetileg az előrenyomtatott fekete szövegrész része, így ez kettős hiány.⁶³

A *kötészeti eljárások* során a lapok fűzését az előzőeknek borító felőli felületén vászonnal megerősített közepénél – a 22–23. oldal felezésére nyomtatott két korong közé kialakított folytonos vonal segítségével – gerincvarrással alakították ki, esetenként eltérő öltéstávolsággal vékony, egyszeres fehér fűzőszállal (ezen fűzési mód ezzel az útlevéllal jelenik meg Magyarországon). Az összefűzött lapoldalakat derékszögű sarkokkal 154–155×91 mm méretűre vágták, majd az előzőklap kivételével, az oldalszámozott lapoldalakat az okmány egyedi gyártási számával lyukperforálás* módszerével sorszámozták, az 1–22. és 23–44. oldalig két részletben. E hatjegyű számsor magassága 10 mm, a lyukak átmérője 0,9 mm volt, a lyukasztás minősége igen jó volt, kis kiemelkedő peremmel; az egyes számjegyek 6×4 lyukasztó tű által felosztott felületen lettek kialakítva. E sorszám a 44. oldalon kialakított figyelmeztetés szövege alatt, a nyomdai jelzett mellett magasnyomású sorszámbélyegzővel, fekete színnel is feltüntetésre került.

Az okmány 159–160×94–95 mm-es borítóját kemény rétegezett–ragasztott karton lapok alkották, amelyek középső rétegének közepén széles lyukat alakítottak ki, ide helyezték a fénykép rögzítésének alapját képező egyszerű eszközt: téglalap alakú fém lapkára forrasztott kettő, 1 mm átmérőjű és 3 mm hosszú rudacskát, amelyek külső vége kúp alakúra volt eldolgozva (ezek alkották a fényképrögzítő szegecsnek magját). Az olajzöld vászonnal borított fedőlap előoldalán arany színű fólianyomtatással lett kialakítva az állami címer és a szövegezés, amely az államra és az okmányra utal. Az előzőklap hátsó felületének ragasztóval történt felületkezelését követően rögzítették a füzetet a borítóhoz, így a fűzés félig rejtett lett; az első belső előzőklapját átszúrták a fedőlapba rejtett talpazatú, 2,5 mm-re kiemelkedő kúpos fejű réz szegecs-rudacskák. Mivel a lapok mérete a merevebb borítóénál kisebb ezért az 1937 M magyar útlevelet kell az első könyvecske kialakítású úti okmánynak tekinteni. A kezdeti változat borító módosulatai kissé alább kerültek ismertetésre.

A könyvkötészeti eljárások közül általános volt a lapok egymáshoz rögzítésekor a tűzőkapcsos megoldás, a fűzőszállal varrt kivitelezés ritkábbnak számított; azonban még ritkán, de előfordult a – már ekkor is elavultnak számító és könnyen megbontható – zsineggel öltés is. A varrt okmányok közül a félig rejtett gerincöltés volt a gyakori, elsősorban a Brit Nemzetközösség tagállamai alkalmazták az oldalvarrást. Ritkán számított hogy az okmányt nem tűzték és nem fűzték, hanem harmonika szerűen hajtogatott (leporelló), a belső felületén ragasztott lapból gyártották, így az egyes lapoldalakat két rétegből álltak össze, ezt alkalmazta Olaszország, Románia és Törökország is.

A lapok (magas)nyomtatással történő sorszámozása gyakori volt, de nagyobb részben még továbbra is bármiféle sorszámozás nélküli megoldást alkalmazták (utóbbi megoldás hátránya, hogy egy adott lap nem volt egy adott okmányhoz köthető, így azt lapcserével könnyen felhasználhatták másik útlevéllen). A szöveges lyukperforálás (ország-megnevezés vagy annak rövidítése) nem volt gyakori, az okmány egyedi sorszámmal történő perforálás rendkívül ritka volt (a hollandok és a magyarok alkalmazták⁶⁴). Egyedi és előnyös megoldást alkalmaztak az argentin útlevelek esetében, annak lapjait a megszemélyesítést követően csillagminták között okmányszámmal lyukasztotta ki a kiállító hatóság, így a beragasztott fénykép is magán viselte a részleteit. Szintén ritka megoldás volt (csehszlovák és román okmányok esetében alkalmazták), hogy a lapoldalt sorszámbélyegzővel sorszámozták és egyúttal a füzet lapjait az országot jelölő szóval / rövidítéssel lyukasztották.

Az 1937 M magyar útlevel úrlapok borítójának „útlevel” szavainak kialakítása 1938-tól kezdődően – már az előre nyomtatott tartalmi változás bevezetése előtt – eltérő betűkkel készültek: vastagabbak lettek, valamint elsősorban az „Ú”, az „A”, az „S” és az „R” betűk térnek a korábbi kialakítástól. Az 1939-es nyomdai jelzettel legyártott nagy mennyiségű útleveLfüzetnek csak egy kisebb részét kötötték be, a fennmaradó részt csak a későbbi évek során látták el borítóval, ahogy az fentebb is ismertetésre került. Az 1683/1939. nyomdai jelzetű igen magas sorszámuak⁶⁵ esetében az 1943 tavaszán készre gyártott példányok egy részének borítónyomatai a korábbiakhoz képest is további eltéréseket mutat (1937/1943B M magyar útlevel). A címer rajzolatában több kisebb változás történt: a címerpajzs baloldali mezejének vörös sávjait felülről szegélyező vékony vonal kissé távolabb helyezkednek el, a cserfa- és olajág alkotta koszorú levelei valamelyest eltérő vonalvezetésűek és a levelek erei vastagabbak, ezáltal nem illeszkednek egymáshoz oly’ szorosan mint korábban. Az állammegnevezés kialakításában eltérő betűfajta figyelhető meg: a magyar szöveghez képest a francia szavak betűi kissé alacsonyabbak; továbbá az „Á” betűk ékezetei hosszabbak és az alapbetűtől távolabb helyezkednek el, az „R” betűk kissé szélesebbek, illetve az „O” betűk enyhén lapítottak.⁶⁶ Feltehetően a betű- és címermódosított borítóváltozatú úrlapok csak néhány ezres példányszámban kerültek legyártásra, mivel ezen nyomdai jelzetűek vagy még a szabvány címerképpel és betűkkel, vagy 1945 közepétől új elren-

* Glosszárium

dezéssel és szöveggel, de a kezdeti nyomófelület alapján készültek. Az 1943-as illetve az 1945-ös borítványváltozatok (1937/1943B M illetve 1937/1945 M magyar útlevél; utóbbi részletezését lsd. alább) nem egymást követő sorszámcsoporthoz kerültek ki, s már az előbbi típust megelőzően a gyári szám szerint az időrendiség folytonossága megszűnt.⁶⁷ Az 1945-től alkalmazott, új borítókkal és felülragasztásokkal forgalomba hozott útlevelek külön részben kerülnek tárgyalásra, mivel ezek az alaptípusok / változatok félig vagy egészében készre gyártott űrlapok utólagosan módosított változatai.

Az 1937 M magyar (magán)útlevél mellé 1940-ben *szolgálati útlevelet* vezettek be a „hivatalosan kiküldött közszolgálati alkalmazottak és az állami érdekből utazó magyar állampolgárok részére”.⁶⁸ Ezen hivatalos útlevél kiállító hatósága a Magyar Királyi Belügyminisztérium V/b. osztálya volt, amelyet a különböző minisztériumok elnöki osztály vezetőinek illetve helyetteseinek kérelmére állítottak ki. Az okmány megegyezett az 1937 M magyar útlevélűrlap 1683/1939. jelzetű változatával, azonban a borító színe sötétkék, műanyaggal bevont, bőrhatású mintázattal préselt vászon volt és azon „SZOLGÁLATI ÚTLEVÉL” / „PASSEPORT DE SERVICE” felirat eltérő betűtípussal volt olvasható. Az okmány 1. oldalán az „SZOLGÁLATI ÚTLEVÉL.” / „PASSEPORT DE SERVICE.” szavak kerültek elhelyezésre két sorban, függőleges, kettős vonallal elválasztva, ezáltal a címer és a terjedelem megjelölése feljebb került; díjkategóriát jelölő római számot nem helyeztek el, azonban csak 50 filléres bélyegképpel készült; az itt olvasható állammegnevezés magyar szövegét pont zárja. A 3. oldalon ezúttal kialakított „utazás célja” rovat tartalma, amely előre nyomtatva, kitöltve lett kialakítva: „állami kiküldetés.” illetve „mission officielle.”, akárcsak a kiállító hatóság megjelölésére szolgáló rovatban is dőlt betűvel, eltérő betűtípussal a „M. kir. Belügyminiszter.” illetve „Ministre Royal Hongrois de l'Intérieur” szavak. A 44. oldalon elhelyezett figyelmeztetés szövege csak 2 bekezdésben 5 sor terjedelmű volt, a 1937 M magyar (magán)útlevélhez képest nagyobb betűmérettel és arányaiban kissé nagyobb sortávolsággal.

Az 1937 M magyar (magán)útlevélnek ismert *helyi gyártású változata* is. A berni magyar követség a háborús idők és a fokozódó utánpótlási nehézségek miatt a forgalomban lévő magyar útlevél másolatát gyártotta le 1945-ben (1937/Bern M útlevélűrlap), amelyet a Svájcban székelő magyar külképviseleteknél beadott útlevélkérelmek teljesítésekor, új útlevelek kiadásához használtak fel. Ezen okmányűrlapok, az igénybe vehető alapanyagok, nyomdai berendezések és megoldások miatt több szempontból is eltérőek. A borítója középzöld színű vászon, amely szövegnyomata az alaptípushoz viszonyítottan nagyobb sortávokkal került kialakításra. Az okmány lapjai vízjel nélküli papír, a magasnyomtatással készített zöld alnyomata kevésbé erőteljes, de a mintázata szinte azonos a korábban Budapesten készültekével. Az 1683/1939. nyomdai jelzetű útleveleket alapul vevő előrenyomtatott szöveg az alap-űrlappal közel azonos betűtípussal készült, a szövegek szedésében azonban több eltérő kivitelezéssel,⁶⁹ I. díjkategória-jelöléssel, de az illetékbélyeg képe nem lett rányomtatva, helyette fél kerettel határolták a beragasztandó bélyeg helyét. A fénykép rögzítéséhez nem alakították ki a szegecs-rudacsát tartalmazó egyszerű szerkezetet, és a képmást egyszerű gyűrűkapoccsal sem rögzítették. A lapok fűzéséhez vastagabb fűzőszálat, sűrűbb öltéssel alkalmaztak; a lapokat nem perforálták a gyári számmal, helyette magasnyomású sorszámot helyeztek el minden oldal felső részébe, ami miatt az oldalszámot áthelyezték alulra. A nyomdai jelzet eltérő betűtípussal és helyesírási hibával („Követseg”) készült, a gyári számot mellette nem tüntették fel. Ebből az okmányűrlapból ismert gyári szám „№ 000079” – amelyet a zürichi magyar főkonzulátus 1945. VII. 30-án állított ki és ezt követően az okmányra jogosult fel is használt tartózkodása során –, azonban a leggyártott mennyiség meghaladta akár a több százat is.⁷⁰ Nem zárható ki, hogy a párizsi magyar külképviselet is készítetett saját készletet ezen útlevéltípus alapján.

Az 1937 M magyar útlevél megszemélyesítésének védelmi jellegzetességei és összehasonlítása

Az 1937 M magyar útlevél kiállítása 1937. III. 1-én kezdődött meg, amelyet csak 1940 novemberétől követet a szolgálati útlevelek kiadása. A korábbi útlevelek még érvényben maradtak, de meghosszabbítani azokat már nem lehetett, s így az érvényességük legkésőbb 1938 február végén lejárt.⁷¹ Az 1937 M űrlapok utolsó ismert magyarországi kiállítási dátuma 1948. II. 12., amely 1937/1943B M borítóján és címlapján is egyaránt nyomdai felülragasztott útlevél volt, s kivándorló részére személyesítették meg (ellenben az 1948 M magánútlevél⁷² első ismert kiállítási dátuma 1948. I. 15.).

A Magyar Királyi Állami Nyomda által legyártott és raktározott útlevélűrlapokat a kiállító hatóságoknak⁷³ – a pénzügy- és belügyminiszter hatályos rendelkezésében meghatározottak szerint – egyénileg kellett igényelni és beszereznie a nyomda igazgatóságától, a bélyegilleték összegét pedig előre meg kellett téríteniük.⁷⁴ A magyarországi kiállító hatóságok már 1936 december elején megkapták a mintaokmá-

nyokat „a hozzátartozó fénykép megrögzítő lemezekkel együtt”, amelyek révén az illetékes személyek megismerkedhettek az új úrlaptípussal és sajátosságaival; ezekből a Magyar Királyi Rendőrség Budapesti Főkapitánysága tíz darabot kapott.⁷⁵

Az **útlevélúrlap megszemélyesítése** során – azaz az okmány birtokosának személyes adataival történő kitöltéséhez – továbbra is az 1922-ben kiadott belügyminiszteri körrendeletet kellett a kiállító hatóságnak követni.⁷⁶ Az egyes útlevelek kiadását a kiállító hatóságok vezetője vagy kijelölt helyettesei hagyták jóvá, az útlevélúrlapok kitöltését általában az erre kijelölt ügyintézők végezték. A rovatok kézzel történő megszemélyesítése során különleges összetételű – ún. vasgallusz* –⁷⁷ fekete, Günther Wagner-féle Pelikan „Allwetter-Tinte” csekkintát alkalmaztak, amely a magyar útlevél lapjába megfelelően szívódott be és szinte eltávolíthatatlan volt.⁷⁸ A magyar és francia kétnyelvű kitöltésnél az alkalmazandó magyar kifejezéseket és azok pontos francia nyelvű fordításait vagy megfelelőit útlevél szakszótárban⁷⁹ tette közzé a Belügyminisztérium, amely tartalmát – szükség és igény szerint – esetenként módosították, kiegészítették.⁸⁰ A belügyminiszter 1935 májusában leiratban ismertette az egységes, titkos jelzéseket, amelyeket a magyar külképviseleti hatóságok az „államrendészeti szempontból aggályos” – megfigyelendő vagy előállítandó – magyar állampolgárok úti okmányainak megszemélyesítése vagy meghosszabbítása során alkalmazott, ezzel segítve elő a határforgalmat ellenőrző magyar hatóságok ellenőrzéseinek hatékonyságát.⁸¹ Az útlevél kiállítását hitelesítő vezető tisztviselő az első belső előzőkre vezette fel aláírását, és mellé helyezte el nedves-bélyegzőlenyomatát illetve több hatóság esetében a fényképre is,⁸² az 1. oldali illetékbélyeg-képet szintén a körbélyegző nedves lenyomatával „érvénytelenítették” (ez alól kivétel például a Magyar Királyi Rendőrség, ahol az útlevelek kiadása során általában külön, dátumsorral ellátott bélyegzővel tették ezt).

A vonatkozó rendelet értelmében a fényképnek lehetőség szerint 5×7 cm-nek kellett lennie, a kiállító hatóságnak élethű képmásokat lehetett befogadni, s amennyiben közös útlevelet kérelmeznek (házaspárral vagy családdal), akkor, lehetőség szerint „közös fényképet kell bekíválni”.⁸³ *A fénykép rögzítése és biztosítása* a korábban alkalmazotthoz képest merőben új módszerrel történt. Az útlevélúrlap első fedőlapjának belső felén, a kötészet során kialakított, rejtett fém lapra forrasztott két, kúpos fejű szegecsrudacsára felszúrták a fényképet, majd egy-egy címer alakú műanyag alátétet illetve rá tízágú csillag alakú lapkát helyeztek. A magyar állami címert (a magyar Szent Korona ferde keresztje nélkül) ábrázoló műanyag alátét átlátszó színtelen, zöld, olajzöld, kékeszöld vagy kék színű volt,⁸⁴ mérete 11×18 mm. Gyakrabban előfordult, hogy a címerlapkákat fordítva, hátlappal felfelé helyezték el,⁸⁵ de igen ritka volt, hogy egy okmányban két eltérő színárnyalatú címerlapkát alkalmaztak. A tízágú, csillag alakú, bronzal fúttatott vasból készített lapkáknak minden második ága volt karommal ellátva. A fénykép-alátét-csillaglapka rétegezést követően különleges szerszám, ún. szegecsprés alá helyezték az okmányt, amely a szegecsrudacsok végét lapítva lyukat mélyesztett, ez által azok a fém csillagokhoz feszültek, egyúttal a csillagokat lefelé nyomva, annak karmait a műanyag alátétbe mélyesztették. Ennek lényege az volt, hogy a legyártott okmányúrlap már eleve tartalmazta a fényképrögzítő eszközt (a szegecsket), így a fénykép érdemi, minőségű cseréjéhez az okmány szerkezetét is meg kellett bontani. A műanyag alátét előnye abban rejlett, hogy egyrészt az okmány kiállítását követően szerves részévé tett egy – a papír, a vászon és a fűzőszál mellett – további alapanyagú részletet; másrészt ezen vékony lapkák a karmos kapcsok felfeszítése során sérülhettek vagy torzulhattak.

A fénykép hitelesítésének előírt eszköze a kiállító hatóság – fényképet és belső előzőket is érő – szárazbélyegző-lenyomata volt,⁸⁶ azonban számos hatóság szintén érintőlegesen elhelyezte a nedves-bélyegzőlenyomatát is (ez jelentősen növelte a fényképcsere felismerésének lehetőségét). Az arckép útlevéllapra történő ragasztására vonatkozó előírást – amelyet ezen útlevélnél a legtöbb kiállító hatóság már nem alkalmazott – a belügyminiszter 1937. X. 29-én kelt körrendeletével megszüntette;⁸⁷ ezáltal a határforgalmat ellenőrző hatósági személy olvashatta a képmás hátoldalára előzetesen felvezetett tartalmat (az ábrázolt személy neve, születési adatai, stb.). A fényképet, annak elő és hátoldalán az ábrázolt személynek alá kellett írnia, amelyet – az útlevélúrlap hatóság általi kitöltését követően – a fénykép alatt, az erre a célra kialakított felületen meg kellett ismételnie; gyakorta előfordult, hogy a kiállító hatóság nem íratta alá a fénykép előoldalát és / vagy a fénykép alatt a megfelelő rovatot.

A megszemélyesítés során a kézírással történő kitöltés általános volt a vizsgált államok okmányai esetében, igen ritkának számított az írógépi kitöltés (ezt csak az Amerikai Egyesült Államok és Kanada alkalmazta). A fényképek rögzítését néhány ország gyűrűkapcsokkal is állandó jelleggel kiegészítette (a román okmányok első belső előzőkén elhelyezett fényképeket négy félig rejtett kapocs rögzítette),

* Glosszárium

azonban még sok ország kiállító hatóságai gyakorta csak eseti jelleggel alkalmaztak gyűrűs- vagy tűzőkapcsos kiegészítést. A száraz- és / vagy nedves-bélyegzőlenyomattal történő fénykép-hitelesítés általános volt, amely közül az Amerikai Egyesült Államok útlevélhatóságainak megoldása emelkedett ki, ahol a címeres száraz körbélyegző mellett alkalmaztak háromsoros szöveges szárazbélyegzőlenyomatot, amelyet két színnel (pirossal és késsel) festettek meg még a préselést megelőzően.

A kiállító hatóságok illetékességi területén igen eltérő számú népesség élt. A leggyakoribbak a Magyar Királyi Rendőrség Budapesti Főkapitányság Útlevél Osztályán⁸⁸ kiállított útlevelek, amely hatóság az ország legnagyobb ügyforgalmát bonyolította le,⁸⁹ az országos új útlevélkiadásnak 54–60 %-a ott történt (a meghosszabbításokkal ennél nagyobb arányban vették ki a részüket), 1937 június havában átlagosan napi 800 okmányt (!) személyesítettek meg⁹⁰. Igen ritka a kis számú, és elsősorban a kettősbertokos és / vagy kishatárforgalomban részt vevő lakossággal rendelkező Csanád, Arad és Torontál, valamint Szatmár, Ugocsa és Bereg közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék, illetve Bács-Bodrog vármegye alispánjai által kiállított magyar útlevél. A külképviseleti kiállítások közül általában azok tekinthetők igazán ritkának, ahol csekély számú útlevél-ügyforgalmat rögzítettek, ide elsősorban azon m. kir. konzulátusok tartoztak, amelyeknek székhelyének otthont adó államban kevés magyar állampolgár fordult meg, vagy az – az 1937 M magyar útlevél kiállítási időtartamán belül – csak részlegesen működött. A kiállított útlevelek száma alapján kiemelkedik az 1937. év, mivel – a belügyminiszter akkor már két éve nem engedélyezte egy évnél hosszabb időre kiállítani vagy meghosszabbítani az útleveleket, illetve 1937. március 1-jétől kötelezően az új űrlapot tölték ki – közel három és félszeresére ugrott az új útlevelek száma és utána következő két évben is a korábbi másfél-kétszerese maradt. A kiállított útlevelek számában az 1940-es visszaesést az Európában kibontakozó II. világháború miatt hozott korlátozó intézkedések és a szigorodó külföldi vízumszabályok eredményezték. Az 1941. év jelentős növekedése a visszacsatolt Észak-Erdély eredményezte lakosságnövekedés és -összetétel miatt is történt (ekkor összesen 2.460.000 fővel, azaz 20 %-kal nőtt Magyarország lakossága, e lélekszámból 1,07 millió volt román nemzetiségű, akik közül gyakorta a délen maradt kapcsolataik fenntartása okán igényeltek úti okmányt). A terület-visszacsatolások miatt átrendeződő ügyforgalmakat jól mutatja, hogy a Magyar Királyi Rendőrség Budapesti Főkapitányság Útlevél Osztályának országos összesítésben 1939-ben, majd a rákövetkező évben jelentősen csökkent a szerepe: csak 42 %-át adták ki az összes új útleveleknek (ez részben a visszacsatolt Felvidék és Kárpátalja hatása volt), s a részesedés 1942-ben, a vidéki útlevélhatóságoknál megugró számok miatt tovább csökkent.

Megemlíteném, hogy már az 1937 M magyar útlevelek bevezetését követően, 1937 május végén a Magyar Királyi Belügyminisztérium V. (igazgatásrendészeti) osztálya foglalkozni kezdett az új úti okmányok meghamisítás felismerésének növelésével. Ezért már 1937. VI. 3-án az említett osztály értekezletet tartott, amelyen a Magyar Királyi Rendőrség részéről GÖMBÖS László rendőr tanácsos, a budapesti főkapitányság útlevélosztályának vezetője és PUSZTASZERI Ferenc rendőrségi szakértő vett részt.⁹¹ Az elképzelés szerint az útlevelet „ellenőrző lapokkal”, de pontosabban ellenőrző oldalakkal látták volna el, amely tartalmazná a jogosult személyes adatainak egy részét betű- és számtábla megfelelő lyukasztása révén.⁹² A Magyar Királyi Rendőrség szakértői részére – a lefolytatandó kutatások céljából – nyolc mintaokmányt biztosított a belügyi tárca.⁹³ Azonban a szakértői vélemény szerint az 1937 M magyar útlevél kizárja a „tökéletes meghamisítás lehetőségét”, így alkalmazását nem javasolta, valamint a név-lyukasztás elkészítéséhez becsült 1,5–2 perc igen nagy időráfordítást eredményezne a nagy ügyforgalmat lebonyolító kiállító hatóságok részére. Szintén a bevezetés mellőzését támasztotta alá, hogy a rendelkezésre bocsátott nyolc mintaokmányon sűrűn voltak a betűk és számok, így a kötészet során kissé eltolódó nyomatfelületek miatt nem biztosított eléggé, hogy a lyukakon keresztül a valós név jelenik meg, esetenként csak egy eltolódott betűcsoport lenne látható.⁹⁴ A Magyar Királyi Belügyminisztérium végül elállt az ilyen irányú további újításoktól.

Az 1937 M magyar útlevél felülnyomatai és kiállításának hibái 1945 után

A magyar útlevélhatóságok a harci események közeledtével is működtek. Az útlevél-kiállítás és -meghosszabbítás, továbbá a kiutazások engedélyezése a magyarországi frontvonal fokozatosan nyugat felé húzódásával sem állt le.⁹⁵ Eközben 1944. XII. 22-én Debrecenben megalakult a magyar Ideiglenes Nemzeti Kormány, ezáltal a magyar közigazgatás – a hadi események műveleti határai mentén – két részre szakadt. Az Ideiglenes Nemzeti Kormány közigazgatási intézményei kezdetben elfogadták a korábban kiállított útleveleket és azokat meg is hosszabbították.⁹⁶ A belügyminiszter 1945. VIII. 21-én kelt rendelete értelmében a magyar államhatárt magyar állampolgár már csak érvényes, 1945. V. 1-je után kiállított vagy meghosszabbított útlevéllel lehetett át.⁹⁷ E rendelet szigorát 1947. I. 10-től némileg enyhítették, így nem kellett kiutazás előtt az útlevélhez jóváhagyási zára-

déket igényelni, azonban ezen kiegészítés nélkül csak az 1945. V. 1-je után kiállított útlevéllel lehetett utazni.⁹⁸

A magyar közigazgatásban 1945 tavaszán bekövetkezett változás a királyság államforma felülvizsgálatát is magával vonta, hamarosan megkezdődött az útlevelekben szereplő, királyságra utaló előre nyomtatott szövegrészek hatóság által történt kihúzása / kitakarása, államforma-semleges változatban.⁹⁹ Mindeközben már 1945 nyarának legelején a Belügyminisztérium – „Magyarország közjogi berendezésének” átszervezéséhez kapcsolódóan – egy külalakjában és tartalmában is a korábbihoz képest eltérő, új útlevél gyártását és bevezetését tervezte,¹⁰⁰ azonban még két és fél évnek kellett eltelnie egy új útlevélürlap bevezetéséig. A Magyar Köztársaságot 1946. II. 1-jén kiállították ki, ezt követően az 1937 M útlevelek királyságra utaló szövegrészét szintén törölték / felülragasztották és az új megnevezés jelölését kezdték meg. Az 1937 M magyar útlevélürlapok új igényeknek megfelelő módosításának három változata ismert, amelyből az első az útlevélfüzet-készlet új borítóval történő ellátása során keletkezett, a másik kettő esetében a korábbi útlevélürlapok kész példányait módosították.

A borító nélkül raktározott útlevélürlap-füzetek készleteinek felhasználása úgy történt, hogy azokat már egy új borítóra ragasztották, ez az 1683/1939. jelzetű nyomtatványokat érintette (1937/1945 M magyar útlevél). Az új borító a korábbiaktól eltérő tartalmú arany színű fólianyomattal rendelkezik, amely gyártása 1945 tavasza után, de még 1946 februárja előtt megtörtént.¹⁰¹ A fedőlapon a koszorúval övezett koronás kiscímer (általános címerkép) feljebb került elhelyezésre, amely alá a „MAGYARORSZÁG” és „HONGRIE” szavak lettek nyomtatva; a korábbi „Magyar Királyság Royaume de Hongrie” szövegeket már nem alakították ki az „útlevél” szó felett. Korábban az állammegnevezést tartalmazó felületet – a legyártott, de forgalomba még nem hozott ürlapok borítóira; a köztársaság kikiáltását, 1946 februárját követően – szabványos, de egyszerű kivitelű téglalap alakú karton lappal felülragasztották, amelynek tartalma „MAGYAR KÖZTÁRSASÁG” „REPUBLIQUE DE HONGRIE” kétsoros felirat volt. Az első oldal módosításában ritkább előfordulással készült a – fentebb ismertetett – lapoldal-részlet nyomtatásával–felülragasztásával történő kitakarás, illetve az általánosabb esetben vastag sáv alá kialakított „MAGYARORSZÁG HONGRIE” szavakkal, fekete színnel nyomdai úton felülnyomatták, oly módon, hogy a korábbi állammegnevezés egészében kitakarásra kerüljön. A negyedik oldal „kir.” illetve „royales” szövegét, akárcsak a negyvennegyedik oldal nyomdai jelzetének „kir.” rövidített részletét fekete, téglalap felületekkel nyomdai úton takarták el.

Az új államforma 1946 februári kikiáltását követően a korábbi évek – megszemélyesített vagy kitöltetlen – útlevélürlapjait a változásnak megfelelően módosították.¹⁰²

1, A korábban kiállított útlevelek meghosszabbításakor a kiállító hatóság a borítón található „Magyar Királyság Royaume de Hongrie” feliratot téglalap alakú nedvesbélyegzővel letakarta és fölé azonos tintával „MAGYAR KÖZTÁRSASÁG” „REPUBLIQUE DE HONGRIE” tartalmú kétsoros feliratot bélyegzett. Az első oldal állammegnevezését széles téglalap-bélyegző segítségével egészében takarták ki, ritkábban tollal kihúzták a királyságra utaló szövegrészt és a magyar nyelvűt „ország” szó hozzáadásával egészítették ki.¹⁰³ (Ezen okmányürlapok nem altípusok / alcsoportok, mivel a kiállítást követően módosították azokat.)

2, A készleten maradt, borítóval már ellátott útlevélürlapok nyomdai úton történő felülbélyegzése / felülcímkézése elsősorban az 1683/1939. jelzetű útlevélürlapokat érintette (1937/1938–F M magyar útlevél). A borítón található „Magyar Királyság Royaume de Hongrie” feliratot téglalap alakú karton lappal felülragasztották, amelynek tartalma, két sorban „MAGYAR KÖZTÁRSASÁG” „REPUBLIQUE DE HONGRIE” volt. Az első oldal állammegnevezését korábbi útvelelekből vágott csíkkal ragasztották felül, amelyre azt megelőzően, fekete színnel rányomatták vastag sáv alatt a „MAGYARORSZÁG HONGRIE” feliratot. A negyedik oldal „kir.” illetve „royales” szövegét gumibélyegzők segítségével letakarták, akárcsak a negyvennegyedik oldal nyomdai jelzetének „kir.” rövidített részletét. Ilyen útlevélürlap még 1947. augusztus 5-én is megszemélyesítésre került.¹⁰⁴

A II. világháborút követően jelentős változások történtek az útlevél-kiállítás területén is, 1945 júliusának elején a magánútvelek tekintetében kizárólagos útlevélhatóságként a Magyar Államrendőrség területileg illetékes főkapitányságának vezetőit kijelölték ki.¹⁰⁵ Azonban útlevelet „csak kivételesen és indokolt esetben”, a belügyminiszter előzetes engedélye után lehetett kiállítani.¹⁰⁶ Az útlevél-kiállítás illetéke – a pengő egyre gyorsabb ütemű inflálódása miatt – mind gyakrabban változott, ennek megfelelően az útlevélbe az illetékbélyeg(ek)et közvetlenül a megszemélyesítést megelőzően ragasztották be és felülbélyegezték.¹⁰⁷ Az első hónapokban, több esetben is szabálytalanul lettek az útvelelek kiállítva, előfordult, hogy „francia szöveg nélkül, helyesírási hibával, szabályellenesen leragasztott fényképpel, fényképrögzítő kapocs és ez alá helyezendő címer nélkül, közönséges ringlivel felerősítve, lebélyegzés nélkül” adtak ki úti okmányt.¹⁰⁸ A belügyminiszter 1945 novemberében engedélyezte, hogy a szüksé-

ges egyedi prés hiányában, a szegecs kialakítását „kalapáccsal is el lehet végezni”, ez esetben száraz- és nedves-bélyegzőlenyomatának egyidejű alkalmazása is kötelező volt.¹⁰⁹ Azonban a kiállítás során továbbra is számos esetben mulasztásokat követek el a kiállító hatóságok (leragasztották, szegecselték a fényképet, vagy azt nem írták alá az ábrázolt személlyel, francia helyett az utazás szerinti ország nyelvén töltötték ki az okmányt, stb.), ezért a belügyminiszter 1946 szeptember végén ismét a szabályok betartására utasított újabb rendelete útján.¹¹⁰ A megszemélyesítés során – igazodva az új államforma új címeréhez – az 1946-tól kiállított útleveleknél a műanyag címer lapkákról levágták a magyar Szent Koronát (általában a korona alsó abrónca visszamaradt), ritkán de előfordult ennek a változtatásnak hiánya is. Az útlevélhatóságok köre tovább szűkült, 1946 utolsó napjaiban a belügyminiszter rendelete értelmében magánútlevelet kizárólag a Magyar Államrendőrség Budapesti Főkapitánysága volt jogosult kiállítani vagy meghosszabbítani; az útlevél kérelmezésének alapját tovább szűkítették, de a belügyminiszter előzetes jóváhagyása már nem kellett Európa legtöbb országába szóló úti okmány esetében.¹¹¹

Az 1937 M útlevélúrlapoknak ismert *az 1945 utáni magyarországi közigazgatás szabályaitól független megszemélyesítése* illetve meghosszabbítása is. Az 1944 végén megalakult magyar Ideiglenes Nemzeti Kormány, majd a köztársasági és népköztársasági kormányzat számos olyan állammal nem vette fel a diplomáciai kapcsolatot, amellyel korábban fennállt, ennek elsősorban a politikai változás volt az oka; így Spanyolországgal és Portugáliával sem állt helyre a kapcsolat. A lisszaboni magyar konzulátus az időközben megszűnt „királyi” Magyarország diplomáciai képviselőjét továbbra is ellátta, BAJÁN Artúr konzul – e tisztségben és ezen állomáshelyén 1938 júliusától dolgozott, a köztársasági magyar kormány csak 1948 februárjában mentett fel a szolgálat alól – a magyar úti okmányok (köztük diplomata útlevelek) meghosszabbítását folytatta, bár azokat a SALAZAR vezette Portugálián kívül más állam általában csak úgy fogadta el, ha ezen ibériai állam tartózkodási engedéllyel látta el.¹¹² A madridi magyar követség 1949 márciusától, miután a spanyol kormány átadta a korábbi külképviselet épületét – a spanyol fővárosban 1946 tavaszától már félhivatalosan dolgozó MAROSY Ferenc vezetésével – a magyar érdekek és a magyar királyi közigazgatás képviselőjét látta el; ezt a spanyol kormányzat tudomásul is vette. MAROSY a követség épületének átvételekor „nagyobb mennyiségű bíkó útlevelet” és a hitelesítésre használt bélyegzőket talált, amelyek felhasználását megkezdte új okmányok kiállítása illetve régiók meghosszabbítása során.¹¹³ A hivatala által hitelesített / érvényesített útleveleket és „Hazatérési Igazolványokat” több állam – köztük Portugália, Olaszország, Svájc és több dél-amerikai állam – hatósága is elismerte érvényes úti okmányként és azokba vízumot adott.¹¹⁴ A madridi magyar külképviselet vezetője tíz évig érvényes diplomata útlevelet is kiállított egy korábban hivatalban lévő, immár emigrációban élő magyar királyi követ részére.¹¹⁵ Értelemszerűen mindkét „külképviseleten” érvényesített „magyar királyi” úti okmányokat a magyar kormányzat és az azzal baráti kapcsolatokat ápoló államok nem fogadták el, így azok Magyarországra történő (haza)utazásra nem voltak érvényesek. Magyarország és Portugália között 1974 nyarán, Spanyolországgal 1977 elején álltak helyre a diplomáciai kapcsolatok, azonban a lisszaboni „magyar királyi” külképviselet az 1950-es évek végétől már nem működött, a madridi pedig – a spanyol kormány szocialista államok felé nyitása miatt – 1969-ben szűnt meg.¹¹⁶

Kritikák és észrevételek

Az 1937 M magyar útlevélnek nem lenne teljes az ismertetése és összehasonlítása, ha a többi ország esetében alkalmazott útlevélgyártási eljárások alapján nem lennének megfogalmazva kritikai észrevételek is. Fokozta volna a hamisítás elleni védelmet, ha az okmány vízjele két árnyalatú kialakítással (esetleg ábrával együtt) készül. A különböző vegyi anyagok hatására az alyomathoz alkalmazott zöld festék nem folyt szét, az okmánypapír a savakra és lúgokra eltérő módon reagált, azonban nem minden esetben színeződött el jelentősebben.¹¹⁷ Szintén további előnyt jelentett volna, ha a magasnyomtatás mellett más nyomtatási eljárásokat is alkalmaznak (például a bélyeggyártásnál ekkor általános rács-mélynyomtatást, vagy a bankjegyeknél nem nélkülözött metszett mélynyomtatást), bár a nyomtatási technikák párosítása útlevelek esetében még nem volt jellemző ezen korszakra; az alyomat színének esetenkénti erőssége a halvány bélyegző-lenyomatok vizsgálatát kissé nehezítette. Az okmány gyártását követő megszemélyesítési eljárásnál további előnnyel járhatott volna, ha a száraz- és nedves-bélyegzőlenyomatot egyszerre és kötelezően alkalmazzák, és esetleg a szárazbélyegző pozitív felének kiemelkedő részét vékonyan festékezik (ez esetben e nyomó felület érintette volna a fényképet), valamint az okmány rovatainak kitöltéséhez – esetleg egyedi betűkarakterekkel rendelkező – írógépet használnak, amelyet az 1920-as évek eleje óta alkalmaztak a magyar diplomata útlevelek esetében.

Az 1937-ben bevezetett magyar útlevélről a korszakban kritikaként fogalmazták meg, hogy a rovatok kitöltésére szolgáló része nem eléggé terjedelmes, valamint több ország vízümbélyegzője méreténél fogva alig volt elhelyezhető. Az útlevél-úrlap kötését egyes vélemények hanyagnak találták.¹¹⁸ A hivatalos rendőrségi állásfoglalás azonban a fénykép minőségi cseréjét nem tartotta megvalósíthatónak, s a különleges tinta miatt az adatok módosítását – látható jelek nélkül – szinte lehetetlennek ítélte.¹¹⁹ Az 1937 M úrlapon a megszemélyesítésre rendelkezésre álló helyek valóban keskenyebbek lettek, az oldal szélességének 21 milliméterrel csökkentése miatt, amelyek – különösen a naponta sok okmányt kitöltő tisztviselők esetén – gyakran a feleség adatainak fenntartott rész igénybe vételét jelentette, elsősorban a családi állapot, vallás és személyleírás rovatokban. A gyakorlatban a lapok szélessége megfelelő volt a Budapesten működő magyar külképviseletek által alkalmazott vízümbélyegző-lenyomatok elhelyezésére; még a legszélesebbek közé tartozó egyiptomi, francia, holland és lengyel külképviseleté is elfértek egy oldalon.

Az 1937 M magyar útlevél nem lett maradéktalanul „a hamisítást a lehetőségig kizáró” okmány – mint ahogy egyik sem volt az –, azonban elmondható róla, hogy korszakának egyik legjobbikának számított, bár egyes védelmi jellegzetessége fokozható lett volna, de az egységet tekintve élvonalbeli volt. A fénykép rögzítésének módja a fényképcserét nehezítette meg jelentős mértékben, az okmányban a jogosult többszöri aláírása szintén akadályokat okozhatott. (A korabeli, már 1933-tól kiállított, keményfedeles román útlevelekben az első belső előzőken elhelyezett fényképeket négy gyűrűkapocs biztosította, azonban ezekben a fényképcsere könnyebben kivitelezhető volt a ringlik körülvágásával, míg a magyar okmányokban az átlátszó műanyag lapkák mögötti fényképrészlet cseréje rendkívül nehéz volt, vagy csere híján könnyen észrevehető volt az új kép illesztése, a beavatkozás.) A lapok vízjele jól kivehető, látható volt, így a korszakban igen nehezen volt az utánozható, a füzet fűzésének megbontása több sérüléssel is járt, a szinte egyedülállóan perforált sorszámu lapoldalak a lapcserét tették könnyen felismerhetővé. A gazdag és az egész oldalt fedő alnyomat, a hivatalos bejegyzések (megszemélyesítés; vízumok, átléptető-bélyegző lenyomatok, stb.) törlését, illetve a mintázat díszessége és rejtett eltérései az utánzást nehezítette meg.

Nem nélkülözhető azon észrevétel sem, hogy éppen az európai és a magyarországi vallási megkülönböztetések idején¹²⁰ kezdték meg azon magyar útlevél-úrlapok kiállítását (1939 tavaszától), amelyen a vallás rovat – és az utazás célja – már elhagyásra került. Mindez azok után történt, hogy – a németországi, majd az ausztriai izraeliták nagyszámú tömegeinek kivándorolása miatt – a franciaországi Évian-les-Bains-ben, 1938 júliusának elején 32 ország részvételével megtartott konferenciát követően sok állam elzárkózott a menekülők további befogadása elől. Svájc 1938 nyarától – az Anschluss-t követő izraelita közösséghez tartozó osztrákok nagyobb számú menekült csoportjai miatt – csak azzal a feltétellel tartotta fenn a németek vízummentességét, ha a zsidó vallású német állampolgárok útleveleire – a német kormányzat szándéka ellenére – megkülönböztető jelzést bélyegeztek: vörös „J” betűt (a „Juden”, azaz „zsidó” német szó kezdőbetűjét; az 1. oldalon és gyakran a borítón is).¹²¹

Az 1937-ben bevezetett technikák utóélete

Az 1937 M magyar útlevélnél kialakított adathordozó és érvényességi oldal-elrendezést az 1948 M magyar útlevélcsaládnál tovább alkalmazták, azonban az okmány már eltérő alnyomattal és vízjellel lett kialakítva. (Az 1950 M útlevélnél az alnyomaton, vízjelen túl az adatokat hordozó előre nyomtatott szövegek elrendezését is átalakították; ezt az okmányt már a budapesti Pénzjegynyomda készítette.¹²²)

Az 1937 M magyar útlevélnél bevezetett fénykép-biztosítási eljárást (a tízágú karmos csillag alakú szegecseket műanyag címer alakú lapka alátéttel) az 1948 M és az 1950 M magyar útlevelek esetében is alkalmazták; a műanyag alátét használatát 1951 körül szüntették meg. Az 1953 M magyar útlevélnél már nem rögzítették lyukszeggel a fényképet, hanem már „csak” ragasztották. Az 1945 után véglegesen központosított útlevélkiadás a kiállítási módokban tényleges egységesítést hozott, a fényképeket ezt követően száraz- és nedvesbélyegző lenyomatával egyaránt hitelesítették.

A félárú vasúti kedvezményre jogosító igazolványokat az 1940-es évek legelején kezdték el az 1937 M magyar útlevélnél alkalmazott fénykép-biztosítási eljárással védeni (de itt tízágú helyett nyolcágú karmos lapkával kialakított szegecset műanyag címeralátéttel és szárazbélyegző lenyomatával a fényképen). A Magyar Államvasutak „közszolgálati alkalmazottak és családtagjaik részére” kiadott arcképes igazolványainak fényképrögzítése 1982-ig – az 1937-es útlevélnél először alkalmazott – karmos csillag lapkával kiegészített szegecsekkel történt, igaz nyolcágúakkal, s ekkor már régóta címer-alátét nélkül.¹²³

Itt kell megjegyezni, hogy az 1937 M magyar útlevél borítójának olajzöld színét alapul véve, az 1992-ben bevezetett útlevélcsalád diplomata útlevelének borítójának – JESZENSZKY Géza akkori külügyminiszter kezdeményezésére – zöld színt határozták meg,¹²⁴ amely azóta is alkalmazásban van.

Összességében az útlevelek egységesítésében az 1920-as előírásokat 1927-ben követte újabb, ekkor a menekültek úti okmányaiát határozták meg.¹²⁵ A hatalmas emberáldozatokat követelő II. világháború a menekültek még nagyobb és a korábbiaknál vegyesebb tömegét eredményezte. Az 1945-ben alapított – hamarosan a Népszövetség helyébe lépő – Egyesült Nemzetek Szervezete keretén belül 1951-ben egyezmény született a menekültek úti okmányának meghatározásával és leírásával,¹²⁶ majd az 1954-es hontalan személyek jogállásáról szóló megállapodás rögzített szabványos megjelenést és tartalmat,¹²⁷ mindkettő az 1920-as útlevél-elrendezés elvét követi a szükséges tartalmi módosításokkal.

A magánútlevelek ismételt egységesítését – más utazási előírások, mint a határellenőrzés és bejelentkezési kötelezettség témával egyidőben – tárgyalta a 1963. augusztus 21-e és szeptember 5-e között a Rómában, „Egyesült Nemzetek Nemzetközi Utazási és Turizmus Konferenciája” címmel 87 állam részvételével megrendezett értekezlet; azonban mindössze nem kötelező javaslatokat fogalmaztak meg, többek között az okmányok legnagyobb méretére és terjedelmére, valamint néhány általános alapkövetelményre vonatkozóan.¹²⁸ Ekkorra már egyre több ország tért el az útlevélszabványtól, illetve – a nem-szocialista országok esetében – a növekvő határforgalom miatt annak gyorsabb ellenőrzése kívánt egységes kialakításokat, s az okmányhamisítás elleni védelem is követelményeket támasztott. Az 1920-as útlevélszabványt még több ország az 1970-es és az 1980-as években is alkalmazta, igaz méretében esetenként eltérő kivételen.¹²⁹ Hatvan év után, 1980-ban született ismét jelentős eredmény az útlevelek egységesítése területén, ekkor ezt már az Egyesült Nemzetek Szervezetének repüléssel foglalkozó szakszerve, a Nemzetközi Polgári Repülési Szervezet (International Civil Aviation Organization; ICAO) irányította, hiszen a légi közlekedésben az okmányellenőrzésre fordított idő terjedelme jelentős anyagi előnyt vagy hátrányt eredményez(het). Ezt követően a legtöbb ország az ICAO ajánlásait követve alakította ki útleveleit, azonban az újabb ajánlások alapján módosított okmányok bevezetése sok esetben csak évek múltán jelent meg. Kezdetben a gépi olvasásra alkalmas útlevelek egységes bevezetése volt a cél, ma már a legkorszerűbb technikákban adnak ajánlást, egységes rendszert. Magyarország 1990 után törekedett a kor nemzetközi előírásainak és igényeinek megfelelő útleveleket tervezni és gyártani, így került 1992. január 1-jén bevezetésre az első, gépi olvasásra alkalmas magyar úti okmány, amely az ICAO akkori ajánlásainak is megfelelt.

Az Európai Közösség is törekedett a tagállamok útleveleinek egységes(ebb) megjelenésére. Az első közös szabályok 1981. június 23-án kerültek elfogadásra – többek között ekkor határozták meg az útlevél borítójának burgundi vörös színét és megjelenését, az oldalak tartalmát, stb. –, amelyet 1982, 1986 és 1995 nyarán, majd 2000 őszén és 2004 nyarán kiegészítettek.¹³⁰ Az egységes műszaki előírások körvonalazása 1982. június 30-án történt meg, amely ekkor még igen szerény követelményeket támasztott (például, hogy a lapok tartalmazzanak vízjelet, az okmány számát perforáció útján alakítsák ki a lapokon, stb.),¹³¹ ezt majd 2000 októberében pontosították és bővítették,¹³² 2004 decemberében rendeletben a korábbiakat tovább részletezve, szabályozva már kötelező érvénnyel rögzítették.¹³³ A tagországok az aktuális előírásoknak megfelelő első egységes megjelenésű útleveleiket számos esetben csak évekkel a szabályok elfogadása vagy az Európai Közösséghez (majd Európai Unióhoz) történt csatlakozása után bocsátották ki.¹³⁴ Magyarország az Európai Unió magánútlevelekre vonatkozó irányelveinek és rendeleteinek megfelelő úti okmányt 2006. augusztus 29-től állít ki.

Jegyzetek:

¹ 1723/XII. tc. 1. §.

² Így, többek között: az Amerikai Egyesült Államok, Argentína, Belgium, Brazília, Franciaország, a legtöbb német állam, itáliai államok, majd az egyesített Olaszország, a legtöbb svájci kanton és Svédország is.

A ritkább, de egységes jellegű külalakú útlevelet elsősorban Délkelet-Európa egyes kormányainak útlevélhatóságai állították ki, e kétoldalas, fektetett téglalap alakú okmányok első oldalát két, egyenlő oszlopba rendezték, amely közül az egyik a saját hivatalos, a másik francia nyelven tartalmazta az előre nyomtatott szövegeket és a kitöltendő rovatokat; az úti társak a hátoldal felső harmadában kerültek felvezetésre. Ezen okmányformát alkalmazta Románia (1860-as évekig), Törökország, Görögország és Egyiptom is a XIX. század középső harmadában és még azt követően is.

Eltérő kialakítású okmányokat alkalmaztak – más államok mellett – a brit, a dán, a holland, a kínai és az osztrák útlevélhatóságok. Sok ország útlevele csak néhány rovat kitöltendő felületén tartalmazott alnyomatot, de akadt számos állam, amely mindezt mellőzte.

Az 1877 előtt egy évtizeden keresztül alkalmazott – egységes tartalmú, de változatos megjelenésű – magyar útlevelek alnyomata igen aprólékos kidolgozottságú volt, az adatot hordozó első oldal felületének nagy részét fedte, a fejlécben elhelyezett állami címer finom kivitelű volt.

³ Ezen kialakítási formát belügyminiszteri rendelet határozta meg.

DIENES ; 51 883/1877. (XII. 19.) BM.r.

⁴ Ezen okmány legfőbb eltérése az állami címer fajtája és azon belül is ábrázolásai, valamint az oldalak alnyomatának színe volt: ismert zöld, kék, piros és barna színnel nyomtatott változat.

⁵ Füzet formátumú útlevélet állított a XIX. század utolsó évében Magyarországon kívül Németország (1868-tól; a Földön elsőként bevezetve), Ausztria (1879-től), Oroszország és Bulgária illetékes hatósága is; Olaszországban 1901-ben, Romániában 1912-ben vezették be ezen kivitelezési, megjelenési formát.

Az I. világháborút követően vezette be a füzet / könyvecske kivitelezésű útlevéleket, többek között Ausztrália, Egyiptom, az Egyesült Királyság (1921-től), a Dél-Afrikai Unió, Japán (1924 után), Kanada (1921-től), és az utolsók egyikeként Argentína, Belgium (1926 után), Görögország (1926-tól), az Amerikai Egyesült Államok (1927-től) és Franciaország (1928-tól).

⁶ A magyar Országgyűlés 1903. január 13-ai, 182. ülésén gróf WILCZEK Frigyes képviselő – hivatkozva az útlevélben szereplő személyleírás túlzottan általános, több emberre is illő megfogalmazására – indítványozta, hogy az útlevél kötelező része legyen a fénykép. BORNEMISSZA Lajos képviselő felszólalásában felhívta a figyelmet, hogy a világon egyedülállóan a magyar útlevélben elhelyezendő arc más alkalmazásával nehogy „oly intézkedést teremtsünk, amely az útlevélrendszert egész Európában, tehát a nemzetközi forgalomban megváltoztatja”. SZÉLL Kálmán miniszterelnök az útlevélek fényképpel történő ellátásáról szóló indítványra reagálva közölte, hogy az megvitatásra került már a közigazgatási bizottságban, ahol úgy találták, hogy „...ne nehezítsük meg az útlevélek kiadását ilyen formalitásokkal. Ha már egyszer ki akarjuk valakinek adni [ti.: az útlevélet], ne kössük fölösleges nehézségekhez. ... Különben valami nagy biztosíték abban a fényképben nincsen, mert azok a kívándorló ... hazánkfiak lefotografáltatják magukat ott a falun, hogy azok valami különös, ki nem cserélhető fotográfiák volnának, azt nem tudom belátni és így gyakorlatilag nem is lenne valami nagy haszna ennek.” Ezek alapján a miniszterelnök gróf WILCZEK Frigyes módosítási javaslatát nem támogatta és erre kérte a képviselőket is; az Országgyűlés többsége a fényképek útlevélbe történő elhelyezését elutasította.

Képviselőházi Napló 1901–1906. 271–273. p.

⁷ 285/1915. (I. 16.) ME.r.

⁸ BACSA

⁹ Loc.cit. ; Megállapodás útlevélek és vízumok ügyében.

¹⁰ *Illustrated Album Of The League Of Nations.* 63. p.

¹¹ 198 172/1922. (X. 24.) BM.r. ; 128 794/1922. (IX. 30.) PM.r.

¹² A kitöltendő rovatok a személyleírásnál (2. oldal) kiegészültek a családi állapottal, vallással és a termettel, illetve az érvényesség oldalán (4. oldal) az utazás céljával. A magyar útlevélek borítójának alapanyaga 1929-től lett kartonpapír, amelyet a külső felületén már vászonnal vontak be.

¹³ Az első füzet alakú francia útlevél 2. oldalán a meghosszabbítások, a 3.-on, azaz második címlapon került feltüntetésre a tulajdonos neve, 4.-en a foglalkozás és lakcím; a személyleírás a 6., a fénykép a 7. oldalon került elhelyezésre.

¹⁴ 50 000/1934. (III. 26.) PM.r. II. rész 1. pont (1) bekezdés illetve 1 sz. melléklet.

¹⁵ Már a 2646/1927. nyomdai jelzettel ellátott útlevélek esetében alkalmazták.

¹⁶ A „szokásos napszám”-ért férfiaknak fizetett összeg a baranya vármegyei Siklóson 1937–1938-ban napi 2 pengő (havi 48–52 pengő) volt átlagosan.

NAGY

¹⁷ 219 945/1934. (VI. 15.) BM.r.

¹⁸ - Az egy évig érvényes (magán)útlevél kiváltásának díja 1934-től 20 pengő volt (ebből 5 pengő bélyegilleték, a fennmaradó rész a kiállítási díj), ha a kedvezményre jogosult volt a kérelmező akkor 4 pengőt (ebből 50 fillér bélyegilleték) kellett fizetnie.

Loc.cit.

- Az egy évig érvényes útlevél kiváltásának díja 1937. március 1-jétől a díj 15 pengőre csökkent, a „szokásos napszámot meg nem haladó keresetből élő személyek” illetve a „közszolgálatban álló alkalmazottak”, a nyugdíjasok és az ő ellátásukat élvező családtagjaik 3,50 pengőt fizettek.

111 111/1937. (II. 11.) BM.kr.

¹⁹ A diplomata útlevélek – és ezen úti okmánnyal nem rendelkező, de államügyben utazók részére kiállított ajánlólevelek – kiállítása a m. kir. Külügyminisztérium Elnöki osztályának feladata volt 1933-ig, ekkortól a Protokoll osztálynak ügykörébe helyezték, majd 1938-tól e feladatokat ismét az Elnöki osztály hatáskörébe vonták.

²⁰ SIMON

²¹ Az Országgyűlés Alsó és Felső Házának tagjai (azaz az országgyűlési képviselők) csak díjköteles (magán)útlevélre voltak jogosultak, amelynek teljes díjtételét voltak kötelesek megfizetni, mivel a m. kir. belügyminiszter állásfoglalása értelmében „az országgyűlés tagjai a köz érdekében működnek, de nincsenek szolgálatban és így közalkalmazottaknak sem tekinthetők”, ez alól kivételt élveztek „azok a felsőházi tagok, akik a közszolgálatban lévő tényleges vagy nyugdíjas alkalmazottak, azok a saját maguk és ellátást élvező hozzátartozóik után” a korábbi rendeletekben meghatározott csökkentett díjtételt fizették.

147.273/1930. BM. r.

²² 241 352/1925. (I. 28.) BM.kr. ; 174 900/1936. (VI. 26.) BM.kr.

²³ 146 795/1930. (XII. 2) BM.r.

²⁴ 138 214/1932. (IV. 15.) BM.kr.

²⁵ 1878/V. tc. 391. §.

²⁶ 1879/XL. tc. 71. §. ; 1903/VI. tc. 15. §.

²⁷ 1940/XVIII. tc. 10. §.

²⁸ 45 216/1912. (IV. 23.) PM.r.

²⁹ Az 1926-ban siknyomtatással készített magyar pengő bankjegyek utánzatai, az 1926 decemberében forgalomba bocsátást követően igen hamar megjelentek, s oly’ mennyiségben kerültek forgalomba, hogy 1928-ban új, metszett-mélynyomtatással is ellátott pénzjegyeket kezdtek tervezetni, amely gyártása még az év második felében megkezdődött, s hamarosan kibocsátását kellett megkezdeni; a megelőző sorozat címleteit 1930 és 1935 között kivonták a forgalomból.

³⁰ RÉTI

³¹ Loc.cit.

³² 172 100/1935. (I. 2.) BM.kr.

³³ Az állampolgárság bizonyítása az 1930-as évek közepén 10 évnél nem régebbi állampolgársági bizonyítvánnyal vagy 4 éven belül keltezett illetőségi bizonyítvánnyal történhetett. A kellően ezt igazolni nem tudók esetében a leszármazás alapján is vélelmezhetette a hatóság.

³⁴ 172 100/1935. (I. 2.) BM.kr. op.cit.

³⁵ 110 000/1937. (I. 30.) BM.kr.

³⁶ BEDŐ – HODOBAY: 78. p.

³⁷ 9564/1936. BM. VII. res. irat hiteles másolata (kelt: 1936.09.08.; másolat kelt: 1936.09.12.) ; DMM.email: marcosgtk@gmail.com

³⁸ 141 817/1930. (V. 13.) BM.kr.

³⁹ BUZINKAY

⁴⁰ A „39039. vitéz Szénásy. Budapest.” nyomdai jelzetű, 81/1721. KÜM iktatószám, Budapest, 1941. január 26-án kiállított diplomata útlevél alapján.

SFNM email: simon.f.nandor@freemail.hu

⁴¹ A gyártási folyamat ismertetése a nyomtatás és a könyvkötészet hagyományos szakaszai illetve a nyomdai jelzetek és gyári sorszámok elemzése alapján történik.

⁴² Az összehasonlításhoz a vizsgált korszakban kiállított argentin, ausztrál, bolgár, brit, csehszlovák, dán, dél-afrikai, egyesült államokbeli, francia, görög, holland, iráni, japán, jugoszláv, kanadai, kínai, lengyel, litván, német, olasz, osztrák, perui, román, svájci, svéd és török, valamint Danzig Szabad Város honi hatóságai által, saját állampolgáraik részére kiállított magánútleveleket vettem figyelembe.

⁴³ - BENCSIK: *Az útlevélkérdés története Magyarországon a törvényi szabályozástól a második világháborúig.* 14–16. sz. ábra.

- 182 155/1936. BM. V. a. irat (kelt: 1936.12.11.); DMM email: marcosgtk@gmail.com

⁴⁴ 2181/1937. Ony. eln. sz. irat (kelt: 1937.01.05., PUSZTASZERI Ferenc rendőrségi szakértő által ; DMM email: marcosgtk@gmail.com

⁴⁵ HETÉNYI. 89–90. p.

⁴⁶ A fenti lapról készült szakértői véleményt összefoglaló szakértői jelentés – amely a vegyszerekkel kezelt felületekről az akkor frissen szerzett tapasztalatokat részletezi – ammóniák (NH₃) és fehérítő (NaClO; Eau de Javelle) hatására sárgás, sósav (HCl) és oxálsav (H₂C₂O₄·2 H₂O) esetében halvány kék, salétromsavnál (HNO₃) lila elszíneződést fogalmazott meg. 2181/1937. Ony. eln. sz. irat (kelt: 1937.01.05., PUSZTASZERI Ferenc rendőrségi szakértő által); DÖME Márk magánygyűjteménye, email: marcosgtk@gmail.com

Hetvenöt évvel később, a fenti vizsgálatok alapjául szolgáló lapon az ammóniával kezelt felület már látható elváltozást nem hagyott, a hígított sósav enyhén marta csak meg a felületet. Többek között a salétromsav, az oxálsav barna árnyalatban színezte meg a papírt, míg a fehérítő kifehérítette a kezelt felületet, amely kék színnel határolódott.

Budapest, 1937. január 4-ére keltezett alnyomatos, felezett ív vegyi próbája; SFNM email: simon.f.nandor@freemail.hu

⁴⁷ - BORBÉLY – KAPY. 163. p.

- 2181/1937. Ony. eln. sz. irat (kelt: 1937.01.05., PUSZTASZERI Ferenc rendőrségi szakértő által); DMM email: marcosgtk@gmail.com

⁴⁸ Budapest, 1937. január 4-ére keltezett alnyomatos, felezett ív vegyi próbája; SFNM email: simon.f.nandor@freemail.hu

⁴⁹ A minden második sorban ismétlődő minták az előzőtől az alábbiakban térnek el. A függőleges középtengelyen felül és alul elhelyezett csúcsmintázat kövérebb vagy vékonyabb, előbbi esetében szélesebb, utóbbinál keskenyebb nyílású lándzsalevél-párban nyugszik, alsó csúcsuk, amely a rajta nyugvó törtvonal minta élével – felső csúcsa szabály szerint feljebb vagy lejjebb nyúlik a csúcsmintába – rombuszt alkot, nagyobb vagy kisebb méretűt. Szintén hasonló összefüggés van a mintázatok találkozásánál az ovális által létrehozott két-két háromszög alakú zárvány méretében.

⁵⁰ A hasonlóság igen szembetűnő a lándzsalevél-mintázat esetében. LÉGRÁDY Sándor 1939-es 1 pengős postabélyeg-terve. BUZINKAY: op.cit. 59. p.

⁵¹ 2181/1937. Ony. eln. sz. irat (kelt: 1937.01.05., PUSZTASZERI Ferenc rendőrségi szakértő által); DMM email: marcosgtk@gmail.com

⁵² A 2. oldal esetében ismert változat, hogy 3., 4., 5. kapcsos zárójelle (összefoglaló jele) nem egyenes vonalvezetésű, ellenben a többivel (eltérő évszámú nyomdai jelzetű okmányok esetében is előforduló eltérés); az 5., 6. és 7. oldalon kialakított meghosszabbítás rovatoknál nyomtatott jelek közötti eltérések nem összefüggőek, vegyesen voltak egyenes és ívelt vonalvezetésűek alkalmazva.

⁵³ Az 50 filléres címleten függőleges vonalak ívelt szélű hátteret alkotnak az állami címert angyalokkal, az értékjelzést és rozettán a bevezetés évszáma látható; az 5 pengősön a díszített háttér előtt ülő, kardot és címerpajzsot tartó koronás női alak alatt díszítmény közepére helyezett értékjelölő számot a „pengő” szó határolja.

BÖLCSKEI 381. p.

⁵⁴ 3 450/1943. (VI. 26.) ME.r. 8. §.

⁵⁵ Az alnyomat végtelenített halványbarna apró betűs, szöveges szalagmintázata felett a lapoldalnál kisebb felületen zöld vonalkázott mintázat növényeket és az állami címert ábrázolta, amelyre a fekete előre nyomtatott szöveg került felvitelre.

⁵⁶ A vizsgált időszakban a szabvány űrlaptól eltérő magánútleveleket állított ki, többek között: Bulgária (a tárgyalt időszakban a Népszövetség tagja), Hollandia (a Népszövetség alapító tagja), Irán (a Népszövetség alapító tagja), Japán, Kína (a Népszövetség alapító tagja), Németország, Románia (a Népszövetség alapító tagja), Svédország (a Népszövetség alapító tagja), Törökország (a Népszövetség tagja) és az Amerikai Egyesült Államok, illetve Danzig Szabad Város (a Népszövetség közvetlen igazgatása alatt álló terület) is. (Németország hontalan úti okmányainak tartalmi elrendezése – a magánútlevelekkel ellentétben – megfelelt a nemzetközi szabványnak.)

⁵⁷ Egynyelvű magánútleivel-úrlapokat alkalmazott, többek között: Franciaország (a Népszövetség alapító tagja), Németország, Olaszország (a Népszövetség alapító tagja, majd 1937-ben megszüntette tagságát), illetve Danzig Szabad Város (a Népszövetség közvetlen igazgatása alatt álló terület) is. Dánia útlevelelhatóságai ellenben négynyelvű útlevelel-úrlapokat alkalmaztak, amelyek így dán, francia, angol és német nyelven hordozták az előre nyomtatott szövegeket és a kitöltött adatokat.

⁵⁸ Ismert már a 338.326 gyári számú esetében is.

⁵⁹ Darabanth Bélyegkereskedelmi és Numizmatikai Kft. 179. gyorsárverésének (2012.06.01., 18:00) 11603. katalógusszámú árverési tétele alapján.

⁶⁰ A tollal az első oldalra átlósan írt engedély szövege hat sorban: „Javítás után — kigyártható Bp 1939 ápr 21 [azonosíthatatlan aláírás] mi. tan.”

Darabanth Bélyegkereskedelmi és Numizmatikai Kft. 179. gyorsárverésének (2012.06.01., 18:00) 11603. katalógusszámú árverési tétele alapján.

⁶¹ Darabanth Bélyegkereskedelmi és Numizmatikai Kft. 179. gyorsárverésének (2012.06.01., 18:00) 11603. katalógusszámú árverési tétele alapján. op.cit.

⁶² A 302.121 és 304.317 gyári számú, 4792/1938. nyomdai jelzetű útlevelel alapján, a 44. oldal fekete előrenyomatott szövege mindkettő esetében jól kiolvasható.

⁶³ A 121.325 illetve 121.446 gyári számú 965/1937. nyomdai jelzetű, a 434.941 számú 1683/1939. jelzetű útlevelekre – mindkettő I. díjkategóriás úrlap – nem nyomtatták a bélyegilleték képét; a 040.997 gyári számú 4039/1936. nyomdai jelzetű úrlapon sem bélyegkép, sem illetékkategória nem került nyomtatásra.

DMM email: marcosgtk@gmail.com ; HAM email: arveres@hodo bay.hu

⁶⁴ Német okmányok esetében 1942-ben került bevezetésre a perforált gyári szám, ez az 1939-ben bevezetett sorszámbélyegzéssel elhelyezett okmányszámot váltotta fel.

⁶⁵ Eddig ismert az 480.000, 525.000 illetve 535.000 felettiek esetében, feltehetően néhány ezres csoportok.

⁶⁶ A 528.873 gyári számú, 1683/1939. nyomdai jelzetű (1944 decemberében kiállított) útlevelel borítója alapján.

SFNM email: simon.f.nandor@freemail.hu

⁶⁷ A könyv(ecske) gyártás hagyományos szakaszai, illetve az ismert gyári sorszámkok, borítóváltozatok és kiállítási idejük elemzése alapján.

⁶⁸ 85 055/1940. (XI. 14.) BM.r.

⁶⁹ Így, többek között eltérő sortörések, szavakat és esetenként mondatokat záró pontok hiánya, gondolatjelek hossza és azok hiánya vagy többlete. Az első oldal okmány- és állammegnevezéseit nem zárja pont, eltérő gondolatjelek, nagyobb betűtávok és eltérő ékezetek; az állampolgárság rovat magyar nyelvű szövege első ékezet nélküli: „Allampolgársága.”, előre nyomtatott kitöltése az alaptípustól eltérő betűkkel került feltüntetésre; második oldal gyermekbejegyzés életkor rovatának francia szövege ékezet nélküli: „Age.”. A meghosszabbítás rovatok bélyegzőlenyomatainak helyét jelölő körei jelentősen kisebbek, a bennük lévő betűk típusa eltérő. A 44. oldal figyelmeztető szövege eltérő betűtípussal készült, 9 bekezdésben csak 29 sor terjedelemmel, a második bekezdés első sora ékezet nélkül készült: „Uj”, a „minő” szavakat ékezet nélkül, illetve rövid ékezzel alakították ki.

⁷⁰ A 000079 gyári számú M. kir. Követség Bern 563/1945 nyomdai jelzetű útlevelel alapján.

DMM email: marcosgtk@gmail.com

⁷¹ 110 000/1937. (I. 30.) BM.kr. op.cit.

⁷² „Magyar állami nyomda 15.076/1947.” nyomdai jelzetű okmány.

⁷³ Az 1930-as évek második felében a magyar útlevelel-kiállító hatóságok a fővárosban M. Kir. Rendőrség Budapesti Főkapitánysága, a vármegyékben az alispán, a törvényhatósági jogú városokban a M. Kir. Rendőrség kapitányságai, külföldön a m. kir. követségek illetve konzulátusok voltak.

Az új közigazgatás 1945 júliusától a Magyar Államrendőrség területi és törvényhatósági jogú városokban helyi szerveit jelölte ki az útlevelek kizárólagos kiállító hatóságaként.

Külföldön a magyar külképviseletek (követségek, konzulátusok) voltak útlevelek kiállítására és meghosszabbítására feljogosítva.

⁷⁴ 141 817/1930. (V. 13.) BM.kr. op.cit.

⁷⁵ 182 155/1936. BM. V. a. irat (kelt: 1936.12.11.); DMM email: marcosgtk@gmail.com

⁷⁶ 198 172/1922. (X. 24.) BM.r. op.cit. ; 110 000/1937. (I. 30.) BM.kr. op.cit.

⁷⁷ GÁSPÁR

⁷⁸ - BORBÉLY – KAPY: op.cit. 163. p.

- 2181/1937. Ony. eln. sz. irat (kelt: 1937.01.05., PUSZTASZERI Ferenc rendőrségi szakértő által); DMM email: marcosgtk@gmail.com

⁷⁹ Az 1930-as években 72 oldal terjedelmű összeállítás részletesen ismerteti az utónevek francia fordításait, köztük számos rendkívül egyedi névváltozatot, ezen túl a foglalkozásokat igen széles körűen (pl.: bányászati területen érdekelteket és abban dolgozókat 11 meghatározás ismerteti, de található a felsorolásban karnagy, kártyafestő, kötélverő, loápoló, pénzverő, piaci árus, stb.). A személyleírásnál alkalmazandó kifejezéseket számos megfogalmazás segítette (pl.: termetnél 15, az arc leírásánál 27 kifejezés található). Az országok és világrészek fejezete 39 államot (közte Bajor-, Szászország és „Ukránia”) ismerteti, valamint a földrészeket. Ezen felül még további rovatok kitöltésénél alkalmazható szavak, kifejezések és mondatok is megtalálhatóak, valamint egy kimutatás is a magyar külképviseletek jegyzékéről (a cím és a levelezési nyelv ismertetésével is)

Magyar-francia szótár az útlevelet kiállító hatóságok részére.

⁸⁰ 82 600/1920 (XII. 14.) BM.r. ; 140 631/1930. (I. 21.) BM.kr.

⁸¹ BERÁNNÉ – HOLLÓS (szerk.). 170–172. p.

⁸² Általánosnak mondható a fénykép hitelesítésénél a száraz és nedves bélyegzőlenyomat alkalmazása – többek között – a M. Kir. Rendőrség Budapesti Főkapitánysága és a Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye alispáni hivatala által kiállított útlevelek esetében.

⁸³ 110 000/1973. (I. 30.) BM.kr. op.cit.

- ⁸⁴ A leggyakoribb a zöld színű alkalmazása volt, a szintelen már ritkábban fordult elő és elsősorban az 1940-es években kiállított okmányokban, a többi alkalmazására csak elvétve találni példát.
- ⁸⁵ Azaz a hármashalom–kettőskereszt került a bal oldalra és a jobb oldali lett hétszer vágott mező.
- ⁸⁶ 110 000/1937. (I. 30.) BM.kr. op.cit.
- ⁸⁷ 118 733/1937. (X. 29.) BM.kr.
- ⁸⁸ A magyar állami Rendőrség 1905-től kezdődően lett útlevélhatóság, majd maradt az – 1914–1920 közötti megszakítással – egészen 1948-ig.
- ⁸⁹ BORBÉLY – KAPY: op.cit. 162–163. p.
- ⁹⁰ 144/1937. Ony. eln. sz. irat hivatalos másolata (kelt: 1937.06.28., PUSZTASZERI Ferenc rendőrségi szakértő által; másolat kelte: 1937.10.21., BAKOS rendőrségi kezelő által); DMM email: marcosgtk@gmail.com
- ⁹¹ 113.238/1937. V. a. sz. irat (kelt: 1937.06.12.); DMM email: marcosgtk@gmail.com
- ⁹² Az ellenőrző lapok a terv szerint a 43. és a 45. oldalon előre (fekete illetve piros színnel) nyomtatott, vonal nélküli táblázatok lettek volna: az okmány vizsgálati nézetéhez képest 90 fokkal elforgatott tíz sorban az ABC 26 betűje lenne olvasható, amelyet jobbra két oszlopban számjegyek „1” és „0” között zárnának. A jogosult családnévét és születésének évszámát a 43. oldalon lyukasztással alakították volna ki (névének első betűjével azonosat az első sorban kilyukasztának, a név második betűjét a második sorban, stb.; a születés évszámának utolsó két számjegyét a számokkal teli oszlopban jelölnék), amely lapját a 45. oldalra (hátsó belső előzők) hajtva, a lyukakon át láthatóvá válna a piros színű adat.
- ⁹³ 144/1937. Ony. eln. sz. irat hivatalos másolata (kelt: 1937.06.28., PUSZTASZERI Ferenc rendőrségi szakértő által; másolat kelte: 1937.10.21., BAKOS rendőrségi kezelő által); DMM email: marcosgtk@gmail.com
- ⁹⁴ 113.238/1937. V. a. sz. irat (kelt: 1937.06.12.); DMM email: marcosgtk@gmail.com
- ⁹⁵ 144/1937. Ony. eln. sz. irat hivatalos másolata (kelt: 1937.06.28., PUSZTASZERI Ferenc rendőrségi szakértő által; másolat kelte: 1937.10.21., BAKOS rendőrségi kezelő által); DMM email: marcosgtk@gmail.com
- ⁹⁶ Budapest, a Magyar Királyi Rendőr-főkapitányság illetékes osztályán még 1944. december 12-én is történt útlevél-meghosszabbítás és vele együtt a kiutazás engedélyezése, holott a szovjet csapatok ekkorra már megszállták Tököl, Érdet és Vác városát, s azon a napon vonultak be Gödöllőre és Isaszegre is.
- ⁹⁷ BEDŐ – HODOBAY. op.cit. 78. p.
- ⁹⁸ 152 289/1945. (VIII. 21.) BM.r.
- ⁹⁹ 190 057/1947. (I. 3.) BM.r.
- ¹⁰⁰ Erre jogalapot a magyar Ideiglenes Nemzeti Kormány 1945. március 8-án kelt rendelete adta, amely előírta, hogy az állami hivatalok / hatóságok megnevezésében a „királyi” jelzőt vagy annak rövidítését mellőzni kell. 539/1945. (III. 8.) ME.r.
- ¹⁰¹ A belügyminiszter 1945 nyarának legelején javaslatára a Rendőrség Budapesti Főkapitányságának Útlevelel Osztályát utasította, amely szervezeti elem a magyar Állami Nyomdától különböző színű két külalakban tervezett mintaútlevél legyártását rendelte meg bemutatás céljára. Az Útlevelel Osztály javaslata kiállt a korábban alkalmazott okmánypapír és vegyi anyagokra érzékeny festékanyaga mellett és előterjesztésében szerepelt a perforált gyári szám alkalmazása is. A tervezett új útlevél méretét tekintve a korábbinál magasságában kisebb, de szélesebb lett volna – zsebben könnyebben hordhatósága okán –, s a borítón ún. ablakot alakítottak volna ki, amelyen át olvasható az okmány gyári és iktatószáma; a javaslat szerint a vászonnal fedett borítón nemzeti színű sávot jelenítettek meg. Az illetékbélyeg képét már nem tervezték előre nyomtatni, a személyleírás rovatainak sorrendjében az ellenőrzést elősegítő változást javasoltak: a születési hely és idő rovatai legelőre, míg a gyakrabban változó foglalkozás a végére került volna. Az érvényesség oldalán a tervek szerint előre került a lejárati dátuma, alá, a területi érvényesség rovata előre nyomtatva tartalmazta azt a mondatrészt is, hogy Magyarországra való visszatérésre is jogosít. Új útlevél bevezetésére végül csak 1948 elején került sor, s az sem viselte magán az itt említett, 1945-ös javaslatok legtöbbjét sem (azonban alkalmazták a méretre, lapperforálásra és illetékbélyeg-kép hiányára vonatkozó javaslatokat). 40/1945. fk. utl. eln. sz. irat eredeti másolata (kelt: 1945.07.09., az útlevél osztály vezetője által, az aláírása nélkül), hivatkozással a 135.018/1945. BM. ; DMM email: marcosgtk@gmail.com
- ¹⁰² Elsősorban a borító nyomtatának megoldásából arra lehet következtetni, hogy a fedőlapgyártás és kötés még 1945 második felében megtörténhetett, mivel ekkor hivatalosan még „királyság” volt az államforma, azonban a „királyi” jelzőt 1945 március után használni nem lehetett; így dönthettek a címer alatt kialakított, semleges „Magyarország” és „Hongrie” felirat kialakítása mellett. Mivel a köztársaságot 1946. február 1-jén kiáltották ki, ezért az ezt követő gyártásnál eleve a „Magyar Köztársaság” felirat került volna a koszorús címer alá, vagy az „útlevél” szavak fölé és szükségtelen lett volna az okmány megnevezés feletti címkével történt, utólagos felülragasztás.
- ¹⁰³ Erre az államrendőrség hatóságait az 1946. május 10-én keltezett belügyminiszteri rendelet utasította: „a »királyi« jelző mind a használatba vett nyomtatványokról, mind pedig a bélyegzőkről haladéktalanul töröltessék”. 229 482/1946. (V. 10.) BM.r.
- ¹⁰⁴ A magyarhoz hasonló megoldásokat alkalmaztak 1946-tól Bulgáriában is. Itt kezdetben kézzel kihúzták, majd kézírással a köztársaság szavakat írták a régi államforma fölé; hamarosan azonban a cárságra és a cárra utaló részeket az új államforma megnevezését tartalmazó lenyomattal bélyegezték felül.
- ¹⁰⁵ HAM email: arveres@hodobay.hu
- ¹⁰⁶ 4 340/1945. (VII. 4.) ME.r.
- ¹⁰⁷ Loc.cit. ; 159 900/1945. (XI. 29.) BM.r.
- ¹⁰⁸ Loc.cit.
- ¹⁰⁹ Loc.cit.
- ¹¹⁰ 274 778/1946. (IX. 27.) BM.r.
- ¹¹¹ BENCsik – NAGY. 15. p.
- ¹¹² SIMON: op.cit.
- ¹¹³ SAÁRY – VADNAY. 103–105. p.
- ¹¹⁴ SÁRINGER
- ¹¹⁵ SAÁRY – VADNAY. op.cit.
- ¹¹⁶ Loc.cit.

¹¹⁷ Az ammónia (NH₃) elváltozást nem okozott, a hígított sósav (HCl) enyhén marta csak meg a felületet. Többek között a salétromsav (HNO₃), az oxálsav (H₂C₂O₄·2 H₂O) barna árnyalatban színezte meg a papírt, míg a fehérítő (NaClO) kifehérítette a kezelt felületet, amely kék színnel határolódott.

Budapest, 1937. január 4-ére keltezett alnyomatos, felezett ív vegyi próbája; SFNM email: simon.f.nandor@freemail.hu

¹¹⁸ BENCSIK: *A magyar úti okmányok története 1867-1945.* 116. p.

¹¹⁹ BORBÉLY – KAPY: op.cit. op.cit. 162–163. p.

¹²⁰ 1938/XV. tc. ; 1939/IV. tc.

¹²¹ TIHANYI

¹²² Az 1950 M magyar útlevelel első néhány ezer példányainak nyomdai jelzete: „MNB Pénzjegynyomdája. 2149/1949.” volt.

¹²³ Magyar, Budapesten 1981. április 15-én kiállított MÁV arcképes igazolvány alapján.

¹²⁴ SIMON: op.cit.

¹²⁵ BENCSIK: *A magyar úti okmányok története 1867-1945.* op.cit. 122. p.

¹²⁶ 1989/15. tvr.

¹²⁷ 2002/II. tv.

¹²⁸ *Transport and Communications Bulletin for Asia and the Far East.* ; BENCSIK – NAGY: op.cit. 185. p.

¹²⁹ A Német Szövetségi Köztársaság 1950-es évek közepétől az 1974-ig, Görögország 1969 végéig, Brazília még az 1970-es évek közepén is, Izrael 1981-ig (jobbról balra rendezve), India még 1981-ben, Pakisztán még 1968-ban is, Ausztria 1969-ig, Spanyolország 1983-ban, Thaiföld az 1970-es évek végéig, Belgium még 1980-ban is, Ciprus 1990-ben, az Egyesült Királyság 1993 végéig is még ezen elrendezés szerinti útleveleket személyesített meg.

¹³⁰ Resolution 1981 ; Resolution 1982 ; Resolution 1986 ; Resolution 1995 ; Resolution 2000 ; Állásfoglalás 2004

¹³¹ Resolution 1982. op.cit.

¹³² Resolution 2000. op.cit.

¹³³ 2252/2004. (XII.13.) EK.r. ; 444/2009. (V. 28.) EK.r.

¹³⁴ Így, többek között az Egyesült Királyság, Németország és Spanyolország útlevelelhatósága 1988-ban, Portugália 1989-ben, Franciaország 1991-ben, Finnország 1997-ben, Svédország 1998-ban kezdte meg a burgundi vörös borítójú egységes útlevelek kiállítását.

Jegyzetekben alkalmazott rövidítések:

MONOGRÁFIÁK KISMONOGRÁFIÁK ÉS HASONLÓ JELLEGŰ KÖTETEK

BORBÉLY – KAPY
(47.,78.,89., 119)

— BORBÉLY Zoltán – KAPY Rezső (szerk.): *A 60 éves magyar rendőrség 1881–1941.* Budapest, 1941, Halász Irodalmi és Könyvkiadó Vállalat. 594 p.

BENCSIK: *A magyar úti okmányok története 1867-1945.*
(118., 125.,)

— BENCSIK Péter: *A magyar úti okmányok története 1867-1945.* Budapest, 2003, Tipico Design Kft. 179 p. HU-ISBN 963 76 2333 7.

BENCSIK – NAGY
(111.,128.,)

— BENCSIK Péter – NAGY György: *A magyar úti okmányok története 1945–1989.* Budapest, 2005, Tipico Design Kft. 275 p. HU-ISBN 963 76 2335 3.

BUZINKAY
(39.,50.,)

— BUZINKAY Géza: *150 éves az Állami Nyomda. Az első magyar bélyegtől a chipkártyáig.* Budapest, 2001, Állami Nyomda Rt. 103 p. HU-ISBN 963 85 6741 4.

Magyar posta- és illetékbélyeg katalógus

— BÖLCSKEI Imréné et al.: *Magyar posta- és illetékbélyeg katalógus, 2004.* S. I., 2004, Philatelia Hungarica Kft. 381.p.

TANULMÁNYOK

BACSA
(8.,9.,)

— BACSA Gábor: A magyar és jugoszláv optánsok határátlépése.*Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, X.évf. (2000) 11.sz. 10-14.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1999. április 20.-án Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Szabad mozgás a Kárpát-medencében” című XI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

DIENES
(3.,)

— DIENES Istvánné: Az útlevelel hazai történetéből. 177–234.p. *A Közlekedési Múzeum Évkönyve.* VIII.sz. (1985–1987) HU-ISSN 0133-4646.

RÉTI
(30.,31.,)

— RÉTI György: Olasz diplomáciai dokumentumok Magyarországról. *Korunk*, XIV.évf. (2004) 2.sz. 85-90.p. HU-ISSN 1222-8338.

SIMON
(20.,112.,124.,)

— SIMON F. Nándor: Villantás egy témára. Séta egy útlevelel körül. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XII.évf. (2007) 15.sz. 170-175.p. A tanulmány korábbi változata 2001. november 6-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Az európai és a magyar rendvédelem a XIX-XX. században” című XV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

- TIHANYI (121.,) — TIHANYI János: Svájc és Németország viszonya a II. világháború idején. *Századok*, CXXIII.évf. (1989) 1.sz. 76-124.p. HU-ISSN 0039-8098.
- MEMOIROK**
- HETÉNYI (45.,) — HETÉNYI Imre: *Amikor a rend őre voltam*. Budapest, 1941, Pantheon. 272 p.
- ÉLETÚT PORTRÉK**
- SAÁRY – VADNAY (113.,) — SAÁRY Éva – VADNAY Zsuzsa: *Érdekes Emberek. Nyugati magyar portrék*. Zürich, 1981, Svájci Magyar Irodalmi és Képzőművészeti Kör. 139 p. CH-ISSN —
- CIKKEK**
- NAGY (16.,) — NAGY Imre Gábor: Siklós a két világháború között (1921-1944). 245-314. p. In VONYÓ József (szerk.): *Város a Tenkes alján. Siklós évszázadai*. Siklós, 2000, Siklós Város Önkormányzata. 396 p. HU-ISSN 963 00 3425 5.
- SÁRINGER (114.,115.,116.,) — SÁRINGER János: Magyarország és Spanyolország a követi jelentésekben. *Aetas*, XVIII.évf. (2003) 2.sz. HU-ISSN 0237-7934.
- ALBUMOK**
- Illustrated Album Of The League Of Nations*. (10.,) — *Illustrated Album Of The League Of Nations* [A Népszövetség Illusztrált Albuma]. Genf, 1926, Népszövetség Titkárságának Tájékoztatási Osztálya. 83 p.
- DOKUMENTUMTÁR KIADVÁNYOK**
- BERÁNNÉ – HOLLÓS (szerk.) (81.,) — BERÁNNÉ NEMES Éva – HOLLÓS Ervin (szerk.): *Megfigyelés alatt... Dokumentumok a horthysta titkosrendőrség működéséből (1920-1944)*. Budapest, 1977, Akadémiai Kiadó. 787.p. HU-ISSN 963 05 0904 0.
- KATALÓGUS**
- BÖLCSKEI (53.,) — BÖLCSKEI Imréné et al.: *Magyar posta- és illetékbélyeg katalógus 2004*. Budapest, 2004, Philatelia Hungarica Kft. 428 p. HU-ISSN —
- SZABÁLYZATSEGÉDLET**
- Magyar-francia szótár az útlevelet kiállító hatóságok részére*. (79.,) — *Magyar-francia szótár az útlevelet kiállító hatóságok részére*. Budapest, 1928, Stádium Sajtóvállalat Részvénytársaság.
- KÉZIRATOK**
- BEDŐ – HODOBAY (101.,96.,) — BEDŐ József – HODOBAY Andor: *Az illetékdíjgyes ÚTLEVÉL-úrlapok és felhasználásuk 1905-1947 között*. Kézirat, Budapest, 1996-2000. 112 p. HODOBAY Andor magángyűjteményéből.
- BENCsik: *Az útlevélkérdés története Magyarországon a törvényi szabályozástól a második világháborúig*. (43.,) — BENCsik Péter: *Az útlevélkérdés története Magyarországon a törvényi szabályozástól a második világháborúig*. Ph.D. disszertáció (JPTE). Kézirat, Pécs, 1999.
- GÁSPÁR (77.,) — GÁSPÁR László: *A magyar úti okmányok története 1945-től 1961-ig*. Szakdolgozat (ZMNE). Kézirat, Budapest, 2004.
- LEVÉL-, IRAT- ÉS DOKUMENTIMTÁRAK**
- DMM (37.,43.,44.,46.,47.,51.,63.,70.,75.,78.,90.,9192.,93.,94.,100.,) — DÖME Márk magángyűjteménye.
- HAM (104.,) — HODOBAY Andor magángyűjteménye.
- Képviselőházi Napló 1901-1906*. (6.,) — *Képviselőházi Napló 1901-1906*. X.köt.
- SFNM (40.,48.,66.,117.,) — SIMON F Nándor magángyűjteménye.
- Transport and Communications Bulletin for Asia and the Far East*. (128.,) — *Transport and Communications Bulletin for Asia and the Far East*. [Szállítási és Hírközlési Közlöny Ázsia és a Távolság Számára.], I.évf. (1961) 32.sz. 31-32.p. UN-ISSN 0033-3409.
- JOGSZABÁLYOK**
- 1723/XII.tc. (1.,) — 1723/XII.tc. különféle, eddig hűtlenségi bűnnek tekintett eseteket, a büntettek minőségéhez képest, enyhébb büntetéssel büntetendőknél jelennek ki.
- 1878/V.tc. (25.,) — 1878/V.tc. a magyar büntetőtörvénykönyv a büntettekéről és vétségekről.
- 1879/XL. tc. (26.,) — 1879/XL. tc. a magyar büntető törvénykönyv a kihágásokról.
- 1903/VI.tc. (26.,) — 1903/VI.tc. az utlevélügyről.

- 1938/XV.tc. (120.,) — 1938/XV.tc. a társadalmi és a gazdasági élet egyensúlyának hatályosabb biztosításáról.
- 1939/IV.tc. (26.,120.,) — 1939/IV.tc. a zsidók közéleti és gazdasági térfoglalásának korlátozásáról.
- 1940/XVIII.tc. (27.,) — 1940/XVIII.tc. a magyar állam biztonságát és nemzetközi érdekét veszélyeztető egyes cselekmények büntetéséről.
- 2002/II.tv. (127.,) — 2002/II.tv. az Egyesült Nemzetek Szervezete keretében New Yorkban, 1954. szeptember 28-án létrejött, a Hontalan Személyek Jogállásáról szóló Egyezmény kihirdetéséről.
- 51 883/1877. (XII. 19.) BM.r. (3.,) — 51 883/1877. (XII. 19.) BM.r. külföldre szóló útlevélek kiadása és kiállítása tárgyában.
Közigazgatási Döntvénytár, I.évf. (1877) 3.sz. 54-55.p.
- 45 216/1912. (IV. 23.) PM.r. (28.,) — 45 216/1912. (IV. 23.) PM.r. az 1907. évi 20 koronás bankjegyhamisítványok ismertetése tárgyában.
Belügyi Közlöny, XVI.évf. (1912) 25.sz. 193-194.p.
- 285/1915. (I. 16.) ME.r. (7.,) — 285/1915. (I. 16.) ME.r. az útlevelek kötelezettség elrendeléséről.
Magyarországi Rendeletek Tára, XLVIII.évf. (1915) 1.sz. 38-40.p.
- 82 600/1920. (XII. 14.) BM.r. (80.,) — 82 600/1920. (XII. 14.) BM.r. az útlevelek kiállítás jogának az 1903:VI. t.-c. 6. §-ában megállapított útlevelek kiállító hatóságok hatáskörébe való visszautalásáról.
Magyarországi Rendeletek Tára, LI.évf. (1920) 1.sz. 768-777.p.
- 128 794/1922. (IX. 30.) PM.r. (11.,) — 128 794/1922. (IX. 30.) PM.r. az új mintájú bélyeges kincstári utlevélúrlapok forgalombabocsátása.
Belügyi Közlöny, XXVI.évf. (1922) 46.sz. 2100-2102.p.
- 198 172/1922. (X. 24.) BM.r. (11.,76.,) — 198 172/1922. (X. 24.) BM.r. új mintájú bélyeges kincstári utlevélúrlapok forgalombahozatala és az ezzel kapcsolatos intézkedések.
Magyarországi Rendeletek Tára, LV.évf. (1922) 1.sz. 263-267.p.
- 241 352/1925. (I. 28.) BM.kr. (22.,) — 241 352/1925. (I. 28.) BM.kr. a Szent Év alkalmából a katolikus hívők által Rómába tervezett zarándoklatokban résztvevőknek az útlevelek kötelezettség alól való felmentése.
Belügyi Közlöny, XXIX.évf. (1925) 5.sz. 103-104.p.
- 140 631/1930. (I. 21.) BM.kr. (80.,) — 140 631/1930. (I. 21.) BM.kr. az útlevelek kiállításához szükséges magyar-francia szótár kiigazítása.
Belügyi Közlöny, XXXV.évf. (1930) 7.sz. 129.p.
- 141 817/1930. (V. 13.) BM.kr. (38.,74.,) — 141 817/1930. (V. 13.) BM.kr. a bélyeges utlevélúrlapok beszerzése, valamint az elrontott úrlapok kicserélésére vonatkozó rendelkezések újabb módosítása.
Belügyi Közlöny, XXXV.évf. (1930) 28.sz. 504-506.p.
- 146 795/1930. (XII. 2) BM.r. (23.,) — 146 795/1930. (XII. 2) BM.r. Ausztriába és Németországba utazó 15 éven aluli kiskorú gyermekek részére kiállítható útlevelet pótló igazolványról, valamint az Ausztriában viszonylatban engedélyezett, és csoportos utazásoknál használható „csoportos névjegyzék”-ről.
Magyarországi Rendeletek Tára, LXIII.évf. (1930) 1.sz. 874-875.p.
- 147.273/1930. BM. r. — 147.273/1930. BM. r.
- 138 214/1932. (IV. 15.) BM.kr. (24.,) — 138 214/1932. (IV. 15.) BM.kr. tengerészeti könyveknek a határátlépés alkalmával utlevélpótló okmányként elfogadásáról.
Magyarországi Rendeletek Tára, LXV.évf. (1932) 1.sz. 369-370.p.
- 50 000/1934. (III. 26.) PM.r. (14.,) — 50 000/1934. (III. 26.) PM.r. a forgalomban lévő kincstári bélyegekről és bélyeges úrlapokról, és azok tekintetében 1934. évi április hó 1-én bekövetkező változásokról.
Magyarországi Rendeletek Tára, LXVII.évf. (1934) 1.sz. 346-367.p.
- 219 945/1934. (VI. 15.) BM.r. (17.,) — 219 945/1934. (VI. 15.) BM.r. a 70.000/1904. B. M. rendelet 29. §-ának újabb módosításáról.
Magyarországi Rendeletek Tára, LXVII.évf. (1934) 1.sz. 498.p.
- 172 100/1935. (I. 2.) BM.kr. (32.,) — 172 100/1935. (I. 2.) BM.kr. az útlevelek kiállítása alkalmával követendő eljárás.
Magyarországi Rendeletek Tára, LXVIII.évf. (1935) 1.sz. 50-52.p.
- 174 900/1936. (VI. 26.) BM.kr. (22.,) — 174 900/1936. (VI. 26.) BM.kr. külföldre csoportos utazások szabályozásáról.
Magyarországi Rendeletek Tára, LXIX.évf. (1936) 1.sz. 661-665.p.
- 110 000/1937. (I. 30.) BM.kr. (35.,) — 110 000/1937. (I. 30.) BM.kr. új mintájú útlevélek forgalombahozatala és az ezzel kapcsolatos intézkedések.
Magyarországi Rendeletek Tára, LXX.évf. (1937) 1.sz. 71-73.p.

- 111 111/1937. (II. 11.) BM.kr. (18.,) — 111 111/1937. (II. 11.) BM.kr. az útlevélkiállítási díjak újabb megállapítása. *Magyarországi Rendeletek Tára*, LXX.évf. (1937) 1.sz. 77-79.p.
- 118 733/1937. (X. 29.) BM.kr. (87.,) — 118 733/1937. (X. 29.) BM.kr. az új mintájú útlevelek kiállításánál a fényképek beragasztásának mellőzése. *Külgügyi Közlöny*, XVII.évf. (1937) 11.sz. 88.p.
- 85 055/1940. (XI. 14.) BM.r. (68.,) — 85 055/1940. (XI. 14.) BM.r. szolgálati útlevelek rendszeresítése. *Belügyi Közlöny*, XLVI.évf. (1940) 52.sz. 1793.p.
- 3 450/1943. (VI. 26.) ME.r. (54.,) — 3 450/1943. (VI. 26.) ME.r. az állandó összegű illetékek újabb megállapításáról. *Magyarországi Rendeletek Tára*, LXXVI.évf. (1943) 1464-1516.p.
- 539/1945. (III. 8.) ME.r. (99.,) — 539/1945. (III. 8.) ME.r. az államhatalom gyakorlásával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről. *Magyarországi Rendeletek Tára*, LXXVIII.évf. (1945) 1.sz. 53-54.p.
- 4 340/1945. (VII. 4.) ME.r. (105.,) — 4 340/1945. (VII. 4.) ME.r. az útlevélügy újabb szabályozása tárgyában. *Rendőrségi Közlöny*, I.évf. (1945) 6.sz. 87-88.p.
- 152 289/1945. (VIII. 21.) BM.r. (97.,) — 152 289/1945. (VIII. 21.) BM.r. a határátlépés szabályozása tárgyában. *Rendőrségi Közlöny*, I.évf. (1945) 6.sz. 88.p.
- 159 900/1945. (XI. 29.) BM.r. (106.,) — 159 900/1945. (XI. 29.) BM.r. az útlevelek kiállítása körüli eljárás szabályozása tárgyában. *Rendőrségi Közlöny*, I.évf. (1945) 12.sz. 275-277.p.
- 229 482/1946. (V. 10.) BM.r. (102.,) — 229 482/1946. (V. 10.) BM.r. az állami hatóságok és szervek megjelölésénél és címénél a „királyi” jelző használatának mellőzése. *Rendőrségi Közlöny*, II.évf. (1946) 12.sz. 373.p.
- 274 778/1946. (IX. 27.) BM.r. (110.,) — 274 778/1946. (IX. 27.) BM.r. az útlevelek kiállításánál az előírt szabályok betartása tárgyában. *Rendőrségi Közlöny*, II.évf. (1946) 22.sz. 601.p.
- 190 057/1947. (I. 3.) BM.r. (98.,) — 190 057/1947. (I. 3.) BM.r. a határátlépésre vonatkozó rendelkezések összefoglalásáról szóló 411.728/1946. IV-12. B. M. rendelet egyes rendelkezéseinek újabb módosítása és kiegészítése. *Rendőrségi Közlöny*, III.évf. (1947) 2.sz. 41.p.
- 1989/15. tvr. (126.,) — 1989/15. tvr. a menekültek helyzetére vonatkozó 1951. évi július hó 28. napján elfogadott egyezmény valamint a menekültek helyzetére vonatkozóan az 1967. évi január hó 31. napján létrejött jegyzőkönyv kihirdetéséről. *Törvények és Rendeletek Hivatalos Gyűjteménye*, XXXVII.évf. (1989) 434-453.p.
- 2252/2004. (XII.13.) EK.r. (133.,) — 2252/2004. (XII.13.) EK.r. a tagállamok által kiállított útlevelek és úti okmányok biztonsági jellemzőire és biometrikus elemeire vonatkozó előírásokról. *Az Európai Unió Hivatalos Lapja*, XLVII.évf. (2004) L385.sz. 1-6.p.
- 444/2009. (V. 28.) EK.r. (133.,) — 444/2009. (V. 28.) EK.r. a tagállamok által kiállított útlevelek és úti okmányok biztonsági jellemzőire és biometrikus elemeire vonatkozó előírásokról szóló 2252/ 2004/EK tanácsi rendelet módosításáról. *Az Európai Unió Hivatalos Lapja*, XLII.évf. (2009) L142.sz. 1-4.p.
- NEMZETKÖZI EGYEZMÉNYEK**
- Megállapodás útlevelek és vízumok ügyében. (9.,) — A Graz-ban, 1922. január 27-én Ausztria, Csehszlovákia, Magyarország, Olaszország, Lengyelország, Románia és a Szerb-Horvát-Szlovén Királyság által kötött megállapodás útlevelek és vízumok ügyében.
- NEMZETKÖZI ÁLLÁSFOGLALÁSOK**
- Állásfoglalás 2004 (130.,) — A 2004. június 8-ai Tanács keretében ülésező tagállami kormányképviselőknek az egységes útlevél bevezetéséről szóló 1981. június 23-ai, 1982. június 30-ai, 1986. július 14-ei és 1995. július 10-ei állásfoglalásokat kiegészítő állásfoglalása. *Hivatalos Lap* (az Európai Unió hivatalos lapja), 47. évf. (2004) C 245 sz., 1. p.
- Resolution 1981 (130.,) — Resolution of the Representatives of the Governments of the Member States of the European Communities, meeting within the Council of 23 June 1981. [Az 1981. június 23-ai Tanács keretében ülésező tagállami kormányképviselőknek állásfoglalása.] *Official Journal* (az Európai Unió hivatalos lapja), 24. évf. (1981) C 241, 1-7. p.

- Resolution 1982
(130.,131.,)
- Supplementary Resolution to the Resolution adopted on 23 June 1981 concerning the adoption of a passport of uniform pattern, of the Representatives of the Governments of the Member States of the European Communities, meeting within the Council on 30 June 1982. [Az 1982. június 30-ai Tanács keretében ülésező tagállami kormányképviselőknek az egységes útlevele bevezetéséről szóló 1981. június 23-ai állásfoglalást kiegészítő állásfoglalása.]
Official Journal (az Európai Unió hivatalos lapja), 25. évf. (1982) C 179, 1–2. p.
- Resolution 1986
(130.,)
- Resolution of the Representatives of the Governments of the Member States, meeting within the Council, of 14 July 1986 supplementary to the resolutions of 23 June 1981 and 30 June 1982 concerning the introduction of a passport of uniform pattern. [Az 1986. július 14-ei Tanács keretében ülésező tagállami kormányképviselőknek az egységes útlevele bevezetéséről szóló 1981. június 23-ai és 1982. június 30-ai állásfoglalásokat kiegészítő állásfoglalása.]
Official Journal (az Európai Unió hivatalos lapja), 29. évf. (1986) C 185, 1. p.
- Resolution 1995
(130.,)
- Resolution of the representatives of the Governments of the Member States, meeting within the Council of 10 July 1995 supplementary to the resolutions of 23 June 1981, 30 June 1982 and 14 July 1986 concerning the introduction of a passport of uniform pattern. [Az 1995. július 10-ei Tanács keretében ülésező tagállami kormányképviselőknek az egységes útlevele bevezetéséről szóló 1981. június 23-ai, 1982. június 30-ai és 1986. július 14-ei állásfoglalásokat kiegészítő állásfoglalása.]
Official Journal (az Európai Unió hivatalos lapja), 38. évf. (1995) C 200, 1. p.
- Resolution 2000
(130.,132.,)
- Resolution of the representatives of the governments of the Member States, meeting within the Council of 17 October 2000 supplementing the resolutions of 23 June 1981, 30 June 1982, 14 July 1986 and 10 July 1995 as regards the security characteristics of passports and other travel documents. [Az 2000. október 17-ei Tanács keretében ülésező tagállami kormányképviselőknek az egységes útlevele bevezetéséről szóló 1981. június 23-ai, 1982. június 30-ai, 1986. július 14-ei és 1995. július 10-ei állásfoglalásokat kiegészítő állásfoglalása.]
Official Journal (az Európai Unió hivatalos lapja), 43. évf. (2000) C 310, 1–4. p.

Glosszár:

Alnyomat, más néven **alapnyomat**. Szöveg alatti rétegben nyomtatott, kevésbé erőteljes, de jól kivehető mintázattal kialakított felület, amelyet az okmánygyártás során a meghamisítás felismerésének elősegítésére alkalmaznak.

Előre nyomtatott szöveg. Az *alnyomatra* nyomtatott felirat vagy ábra, amely azonos csoporton belül minden okmányban állandó; ilyen a tájékoztató / figyelmeztető szöveg, a felhívás a hatóságok részére, a rovatcím, címlap, stb. is.

Gyűrűkapocs, korabeli elnevezése lyukszeg volt, német eredetű megnevezése ringli. Elsősorban fénykép rögzítéséhez használt eszköz, amely során fém, peremes henger alakzatot prés segítségével tömörítnek a kívánt alakzatra, így az arc más csak ezen gyűrű eltávolítása után lehet elmozdítani.

Magasnyomatás. Olyan nyomtatási eljárás, amely során a lenyomat rajzolatának tükörképét alkotó, festéket hordozó felület kiemelkedik a nyomó felület síkjából. Jellegzetessége a nyomás hatására, a kiemelkedő nyomó felület peremén túlra préselődő festék alkotta festékváll. A leggyakoribb általános nyomtatási eljárás a XX. század harmadik harmadáig.

Perforáció. A papír felületének folytonosságának lyukasztással történő megszakítása. Történhet átszúrással / bemetszéssel vagy lyukak létrehozásával. Az okmánygyártás során elsősorban utóbbit alkalmazzák betűk, számok létrehozása céljából.

Szárazbélyegző lenyomat. Kézi vagy asztali prés segítségével, homorú és az azzal megegyező domború lemezpár (klisé) által készített dombornyomtatott kép; általában – fénykép vagy bejegyzés – hitelesítéséhez alkalmazzák.

Útlevelőrlap vagy **útlevelnyomtatvány**. A készre gyártott, megszemélyesítésre szánt kitöltetlen útlevelek elnevezése; amennyiben azok előre nyomtatva a bélyegilleték képét is tartalmazták (1905 és 1948 között), úgy gyakorta bélyeges útlevelőrlap vagy bélyeges útlevelnyomtatvány módon nevezték meg; sokszor alkalmazott, közkeletű megnevezése „bianszó útlevel”. Az útlevelet kérelmező formanyomtatvány neve „útlevel-lap” volt, amely 1927-től 44 kitöltendő rovaton / kérdésen keresztül volt hivatott adatot szolgáltatni a kiállító hatóság részére.

Vasgallusz, más néven: vastinta, vagy ritkábban gubacs tinta. Ezen, íráshoz használt festékkoldat – néhány további adalékanyag mellett – elsősorban vas(III)-szulfát ($\text{Fe}_2(\text{SO}_4)_3$) és galluszsav ($\text{C}_7\text{H}_6\text{O}_5$) elegye. Víz nem oldja, és a savak is általában csak elhalványítják. E tinta alap-összetétele már több évszázada ismert volt.

Web: *Egy 17. századi könyv restaurálása*. Web: <http://www.szekelyfoldert.info/> 2012.04.19-e 18:20-i állapot szerint.

Vízjel. A papír gyártása során a papírostok vastagságának eltéréseivel létrehozott felület, amely átmenő fény segítségével látható ábrát vagy szöveget jelenít meg, ez által beazonosítható a hordozóanyag eredete / eredetisége. A negatív vízjel a fényt jobban áteresztő, vékonyabb felület, míg a pozitív vízjel a vastagabbat, fényt kevésbé áteresztőt jelenti. Okmánygyártás során fontos védelmi elem, mivel utólagosan csak merőben eltérő eljárással és a XX. század végén is csak gyengébb minőséggel volt utánozható. A vízjel alkalmazásának kezdeti évszázadaiban szinte kizárólag vonalas rajzolatú negatív (a papír vékony felületének jobb fényáteresztő-képessége miatt láthatóvá váló) vízjelet alkalmaztak, azonban a XIX. század második felében az Amerikai Egyesült Államok útlevelhatósága már rendkívül jól kidolgozott, szép árnyalatú vízjelet (azaz negatív és pozitív felületek éles határvonal nélkül, fokozatosan térnek át a másik felületbe) tartalmazó útleveleket állított ki (később ettől egyszerűbb kivitelű vezettek be).

A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben¹

A rendőrségnek – feladatrendszeréből adódóan – nem tartozik az alapfeladatai közé az ellenséges reguláris erők elleni harcászati alkalmazás. Ennek ellenére 1939 elején a magyar rendőrség történetében egyedülálló módon a munkácsi rendőrök defenzív és offenzív harcászati alkalmazására is sor került ellenséges reguláris és irreguláris erők ellen is. Az alábbi tanulmány ezen – részleteiben eddig ismeretlen és publikálatlan – eseményeket foglalja össze.

A munkácsi rendőrség védelemben – 1939 I. 6. , a „vízkeresztí csata”

Az 1938. november 2-án aláírt első bécsi döntést követően Kárpátalja nyugati sávja is visszatért Magyarországhoz Ungvárral, Munkáccsal és Beregszásszal. Bár a magyar politikai és katonai vezetés az ekkor létrejött határokat Kárpátalja vonatkozásában ideiglenesnek tekintette és annak is nevezte, egyelőre nem indított önálló katonai műveleteket Kárpátalja egészének visszacsatolásáért. Az ebben a térségben az első bécsi döntést követően létrejött határok különösen Ungvár és Munkács térségében voltak roppant előnytelenek, mivel ezek gyakorlatilag a városok határában lettek meghúzva és a településeket övező hegyek csehszlovák kézen maradtak, ahonnan fegyveres erők uralták mindkét várost, az átlövések is gyakoriak voltak. Ezek miatt az ideiglenes határok miatt került a munkácsi városi rendőrség is ellenséges reguláris erőkkel közvetlen harcérintkezésbe, amikor 1939. I. 6-án hajnalban a csehszlovák 36. gyalogezred 1. és 2. százada határőr alegységekkel, három páncélgépkocsi kíséretében, tüzéségi tűztámogatással a északnyugati irányból, a Latorca túlpártjáról szabályosan rátámadt a városra.²

Mivel a városban még csak csekély saját katonai erők állomásoztak, a támadás visszaverésében jelentős szerepet játszott a paramilitáris Rongyosgárda, a helyi nemzetőrség és civil önkéntesek mellett a városi rendőrség személyi állománya is. A visszavert támadók vesztesége öt halott (négy katona és egy határőr), valamint számos sebesült és hat fogoly volt. A három támadó Tatra OA vz. 30 típusú ellenséges páncélgépkocsi közül egy — a 13 326 rendszámú — árokba csúszva a magyar csapatok zsákmányává vált. Magyar oldalról a harcok áldozatává vált két honvéd, a Rongyosgárda öt tagja, egy nemzetőrként is tevékenykedő tűzoltó és két további civil (köztük egy hatgyermekes anya).³

A munkácsi rendőrség harcban történő részvételéről szerencsére fennmaradt egy korabeli jelentés, melynek alapján a rendőrök szerepe az összecsapásban jól rekonstruálható.⁴ Dr. ÁRVAY Adorján rendőrkapitány, a munkácsi kapitányság vezetője a Rákóczi-kastélyban, a Latorca hídjától mintegy 200 méterre lakott. 1939. I. 6-án hajnali 4 óra után jelent meg lakásán a szolgálatvezető tiszthelyettes és a városházi őrszoba-parancsnok, akik szóban jelentették, hogy Oroszvéget csehszlovák támadás érte. (A korabeli magyar hivatalos nyelvezet egyébként mindig csak cseheket említ, ha csehszlovák erőkről van szó.)⁵

Dr. ÁRVAY Adorján rendőrkapitány a riadó elrendelésével a szolgálatvezető tiszthelyettest azonnal útba indította azzal a parancsal, hogy a városházi őrszoba legénységével vonuljon ki és tartóztassa fel a támadókat, majd ruháit magára kapkodva az őrszoba-parancsnokkal a Latorca – erős ellenséges tűz alatt álló – hídjához sietett. Itt az a szolgálatvezető tiszthelyettesével már előrenyomultakkal egy küldönc rendőr segítségével az összeköttetést felvette, majd a 10. határbiztosító század parancsnokával⁶ történt megbeszélés után, illetve a század egyes részeinek elhelyezéséről nyert tájékoztatás után a hídnál még rendelkezésre álló tizennégy rendőrrel a Latorca folyó Munkács felőli részét megszállta. Ezt követően, a hajnali erős tűzharc lecsökkent intenzitásának köszönhetően dr. ÁRVAY Adorján a városházi rendőrőrszobába ment, ahonnan részben távbeszélőn, részben küldöncökkel irányított, illetve adta ki parancsait a helyzetnek megfelelően beosztott tisztjei, őrszemélyzete és a detektív-csoportja számára. A harcban számos rendőr vitézül helytállt.⁷

A munkácsi rendőrség részéről ezen a napon sebesülés, sérülés nem történt. A katonai és civil sebesültek ellátásánál, illetve gyors kórházba szállításánál a rendőrség hathatósan közreműködött. A munkácsi rendőrség a harc során haditechnikai eszközöket is zsákmányolt.⁸ A zsákmányolt anyagot a munkácsi rendőrkapitányság másnap nyugta ellenében átadta a munkácsi honvéd állomás-parancsnoknak.⁹

Az utcai harcban kitűnt rendőrök közül a csehszlovák támadás után egy héttel a próbarendőröket helytállásukért soron kívül véglegesítették, az erre vonatkozó parancsot ünnepélyes keretek között hirdették ki.¹⁰ Természetesen a támadás visszaverésében nyújtott szerepükért a rendőrök is számos kitün-

tetést kaptak.¹¹ A kitüntetések adományozására 1939. III. 5-én ünnepélyes keretek között, a város főterén került sor. Ugyanekkor volt a honvéd helyőrség újoncainak ünnepélyes eskütétele és díszszemléje.¹²

Az 1939. I. 6-ai csehszlovák támadást követően, hasonló akciók megelőzése és elhárítása érdekében sor került egyes hátszói magyar katonai alakulatok mozgósítására és Munkács térségébe vezénylésére, így került a városba 1939. február elején az 1. lovasdandár parancsnoksága, illetve az alárendelt 3. huszárezred részei is. A díszszemlén részt vett a rendőr tanosztály is.¹³ Az ünnepség fényét emelte a számos rangos résztvevő is.¹⁴

Feltétlenül indokolt kiemelni a korábban már említett ruszin származású, korábban csehszlovák rendőrként tevékenykedő, később rendőrnagygyázzá váló PAZUCHANICS Mihály egyéni teljesítményét, mely a zsákmányul esett csehszlovák páncélgépkocsihoz kötődik és melynek okán későbbi névmagyarosítása és vitézzé avatása is megtörtént (és mellyel kapcsolatban egymásnak rendkívül ellentmondó információk érhetők el). Az 1912. V. 30-án Munkácson született PAZUCHANICS később PÁNCÉLOSRA magyarosította családnévét és a háború után az USA-ba emigrált, ahol vitézzé avatták és ahol Cleveland-ben aktívan vett részt az Ohio államban élő magyar emigráció életében. Az emigrációban TORDAY Egon a ruszin származású egykori rendőrt úgy jellemezte, hogy: „*izzóbb magyar érzésű embert nehezen tudtam volna elképzelni*”.¹⁵ Ezt egyébként megerősíti PÁNCÉLOS Mihálynak – aki egyébként az emigrációs Kárpátaljai Ruszinok Szabadságmozgalma nevű szervezet vezetője is volt – az 1986-os, XXVI. magyar találkozón, Cleveland városában 1986. X. 29-én elmondott – minden bizonnyal utolsó nagyobb nyilvánosság előtt tartott – beszéde is, melynek szövege nyomtatásban is megjelent és melyben hitet tett a kárpátaljai ruszinság Magyarországhoz tartozásának igénye mellett.¹⁶ PAZUCHANICS (PÁNCÉLOS Mihály) személye tehát teljes egészében megismerhető, az általa megvalósított haditettre vonatkozó források tartalma azonban ellentmondásos. A páncélgépkocsival kapcsolatos a harcselekményről ugyanis meglehetősen ellentétes információk maradtak fenn. PAZUCHANICS (PÁNCÉLOS Mihály) kitüntetési felterjesztése sajnálatos módon nem maradt fenn. TORDAY Egon közlése alapján – korábban érintőlegesen megemlített, 1988-ból származó visszaemlékezése szerint – PAZUCHANICS lőtte ki a zsákmányul esett csehszlovák páncélgépkocsi gumibroncsát, így zsákmányul ejtésében oroszánrészt vállalt.¹⁷

A következő verzió a családtól származik: sikerült megtalálnom PÁNCÉLOS Mihály egyetlen gyermekét, az Amerikai Egyesült Államokban élő Anna leányát. Ő úgy tudja, hogy édesapja a páncélgépkocsi személyzetét példás gyorsasággal fogságba ejtette, a gumibroncs kilövéséről nem tudott.¹⁸

Egy további forrás egy rövid nekrológ, mely a többi verzióhoz képest is erősen pontatlanul az alábbiakat jegyzi meg: „*vitézségét a háború folyamán szerezte, mert ellenséges páncélosok kilövésével a magyar hadseregnek nagy szolgálatot tett.*”¹⁹ ROZS József, a Rongyosgárda egyik harcban elesett, posztumusz a Magyar Arany Vitézségi Éremmel kitüntetett tagja esetében szóba került, hogy ő ugrott rá a páncélgépkocsira és ennek következtében csúszott a jármű az árokba, de a páncélgépkocsira ugrás – amennyiben valóban megtörtént – véleményem szerint már az árokba csúszás után megtörtént.²⁰ Jómagam egy katona kitüntetési felterjesztésén találtam meg a páncélgépkocsi gumibroncsának kilövését, mely feltehetően a történetekhez legközelebb álló verzió.²¹ A sikernek általában több gazdája van (nem úgy, mint a kudarcnak). Véleményem szerint – PAZUCHANICS (PÁNCÉLOS Mihály) érdemeinek csökkentése nélkül, feltehetően a sorozatlövő fegyvert kezelő katona érdeme lehetett a gumibroncs kilövése, így áttételesen a páncélgépkocsi zsákmányul ejtése, hiszen a sokkal nagyobb tűzerejű fegyverével nyilvánvalóan sokkal több lövedéket lőtt ki az ellenséges harcjárműre, így jóval nagyobb esélye volt rajta olyan találatot elérni, mely kárt tehetett a páncélozott jármű valamely részegységében (jelen esetben a nem lövésálló gumibroncsban). PAZUCHANICS (PÁNCÉLOS Mihály) nem jeleskedhetett a páncélgépkocsi személyzetének fogságba ejtésében sem, mivel ők vissza tudtak vonulni.²² A korábban említett, a páncélgépkocsiból zsákmányolt, iratokkal teli járőrtáska megszerzése minden bizonnyal az ő nevéhez köthető, mely – a tűzharcban való részvételén túl – szintén jeles haditett volt, különös tekintettel arra, hogy a tornyában mozgatható géppuskával felszerelt harcjármű árokba csúszása után sem volt veszélytelen és a magyar csapatok nem tudták, hogy a személyzete mikor hagyta el (illetve elhagyta-e egyáltalán).

Kiemelendő még a munkácsi rendőrség 1939. I. 6-ai szerepével kapcsolatban, hogy a debreceni VI. hadtest parancsnoka 1939. I. 17-én Debrecenben kiadott 3. számú hadtestparancsnoksági parancsában – többek között – külön kiemelve megemlékezett a munkácsi rendőrség példamutató bátorságáról:

Dicséret a munkácsi helyőrség, rendőrség csapatainak és az ottani nemzetőrségnek

„*A f. hó 5-éről 6-ára virradó éjjel Munkács, Oroszvágnál lejátszódott eseményekkel kapcsolatban dicséretemet fejezem ki a cseh támadás elhárításában részt vett valamennyi tisztnek és legénységnek. (...) Nem mulaszthatom el azonban az alkalmat, hogy ki ne emeljem a munkácsi rendőrség és városi nemzetőrség hősiességét és azt a készséget, amellyel a csekély számú honvéd-*

ségi alakulatok segítségére siettek. A munkácsi rendőrség és nemzetőrség tagjainak ezen önfeláldozó és áldozatos cselekedetért a Legfelsőbb Szolgálat nevében őszinte köszönetemet és hálámat fejezem ki. SIEGLER s.k. altbgy.”²³

A munkácsi rendőrtanostály offenzív alkalmazása Kárpátalja visszacsatolásakor

A munkácsi rendőrség a Kárpátalja teljes területének visszacsatolásáért indított, 1939. március közepi hadműveletekben is részt vett, immár offenzív szerepkörben. Kárpátalja visszacsatolásáért a térség három folyó völgyében három magyar harccsoport került bevetésre: legnyugatabbra Ungvárról az Ung völgyében, középen Munkácsnál a Latorca völgyében és legkeletebbre, Beregszász irányából a Tisza völgyében. A munkácsi támadó csoport parancsnoka BÉLDY Alajos ezredes lett, az 1. lovasdandár parancsnoka, aki egyben Munkács város helyőrségének a parancsnoka is volt.²⁴

A munkácsi harccsoport fő erejét a már korábban említett, az 1939. I. 6-ai csehszlovák akció után oda vezényelt, illetve ott frissen felállított alakulatok adták: a 3. huszárezred részei, a 12. kerékpáros zászlóalj, a 24./III. zászlóalj, a 25. határvadász zászlóalj, az 1./I. lovas tüzérsztály és a helyi rendőrtanostály, valamint nemzetőrség egy-egy század erejű harccsoportja. Ezen nem teljes egészében rendelkezésre álló és nem teljesen feltöltött csapattestek bevethető összlétszáma – a rendőrök és nemzetőrök összesen 203 fős létszámát is beleszámítva — 2312 fő volt, közülük 1147 fő volt februárban bevonult újonc. A városban állomásozó rendőrtanostály állománya 3 fő tiszt és 100 fő legénység volt azzal a megjegyzéssel, hogy a városban állomásozó rendőr újonciskola hallgatói „Riadó” esetén ugyancsak rendelkezésre állnak.²⁵

A munkácsi harccsoport hadműveletei indultak el leghamarabb – 1939. III. 14-én reggel 6 órakor kezdte el tevékenységét — és a legkorábban fejeződtek be, mivel a harccsoport már 1939. III. 16-án délután háromnegyed ötkor elérte a Vereckei-hágót. A munkácsi harccsoport összes vesztesége az 1. lovasdandár harcjelentése szerint az általuk vívott 1939. III. 14-16-ai harcokban: 29 halott, 75 sebesült, valamint 1 eltűnt volt. Köztük halott vagy eltűnt rendőr nem volt. Jómagam nem találtam rendőr sebesültet a rendelkezésre álló forrásokban. A harccsoport a legsúlyosabb és legtöbb veszteséggel járó harcait az első napon, 1939. III. 14-én vívta. Ezen a napon a rendőrtanostályt Munkács keleti biztosítására rendelték ki, az ideiglenes határ mentén húzódó erdőrészek mentén végrehajtott járőrszolgálat.²⁶

A munkácsi harccsoport fennmaradt tudósítása ezen a megjegyzésen túl, ezt követően többé nem említi külön a rendőrtanostályt, azonban a hadműveletről fennmaradt kitüntetési felterjesztések értékes adalékokkal szolgálnak a rendőrök aktivitásának részleteivel kapcsolatban. A legjelentősebb harcokat a munkácsi rendőrök is 1939. III. 14-én vívták a város körül, illetve 1939. III. 16-án kiemelendő még egy akciójuk a várostól északkeletre a Szolyvai-havasok egy patak völgyében megbújó Rókamezőn, ahol az ukrán paramilitáris fegyveres erő, a Kárpáti Szics egy csoportját fogták el. A munkácsi rendőrök közül 10 fő kapott Magyar Bronz Érdemérmet, illetve Érdemkeresztet, valamint egy vasutas kitüntetési felterjesztésében is szerepel egy rendőrcsoport bevetése: a 49 éves MÁV mozdonyvezető — tartalékos honvéd őrmester — Munkácsról Mezőterebes (DNY) felé egy felderítő rendőr járőrt vitt ki egy szerelvényvel 1939. III. 14-én reggel, mely járőr sikeresen teljesítette feladatát az ellenséges tűz alatt tartott területen.²⁷

Munkács délnyugati részén fekvő Mezőterebessel kapcsolatban kiemelésre került még a Magyar Bronz Érdemérmet elnyerő próbarendőr, aki 1939. III. 14-én az ellenség által megszállt Mezőterebes község és környékének területére felderítő járőrként benyomult. Önként vállalt tevékenységét a felterjesztés szerint bátran és eredményesen végrehajtotta.²⁸

A próbarendőrön kívül még további kilenc fő rendőr kapott kitüntetést.²⁹

Az 1939. márciusi harcok során az ungvári harccsoport támadásában is részt vett egy kisebb csoport városi rendőr. Az ungvári harccsoport 1939. III. 14-én este hatkor indította meg támadását és 1939. III. 17-én késő este érte el az Uzsoki-hágót. A mintegy két zászlóaljnyi erejű, — VÁSÁRHELYI Andor ezds., a 24. önálló dandár parancsnoka által vezetett — harccsoport harcaiban az ungvári rendőrség egy kisebb csoportja is részt vett, melynek két főnyi vesztesége is volt. Az ungvári rendőrkapitányság személyi állományából két ifjú próbarendőr súlyosan megsebesült a harcokban, mindketten a Magyar Kis Ezüst Vitézségi Érmét kapták meg.³⁰

Összegzőképpen megállapítható, hogy a munkácsi rendőrség személyi állománya 1939 elején mind védelemben, mind támadásban megállta a helyét az ellenséges reguláris és irreguláris erőkkel szemben és a helyi rendőröknek a harccselekményekben viszonylag csekély létszámuk ellenére is számottevő szerepük volt. Külön kiemelendő, hogy az eléjük kitűzött részfeladatok végrehajtása során a munkácsi rendőröknek nem voltak személyi veszteségeik.

Jegyzetek:

¹ A tanulmány az MTA Bolyai János Kutatási Ösztöndíj támogatásával készült.

² A támadás kiindulópontja Oroszvég község volt, amely a vizsgált időszakban még önálló településként működött, napjainkban azonban már Munkács város része.

³ HIM-HL VKF. 1939. 1. oszt. Eln. 3013, 3017, 3027, 3113, 3212, 3399 ; B. STENGE : Magyar hadművelet Kárpátalján 1939-ben. 8.p. ; BALÁZ — URMINSKY: 26.p.

⁴ Munkács megyei város polgármesterének iratai, Iratok a rendőrség és csendőrség munkájáról (1938-1944). KTÁL BR Fond 1553., op. 4., od. zb. 26.

⁵ A szolgálatvezető JOÓ Kálmán thtts., az őrszoba-parancsnok pedig ANNAHÁZY János thtts. voltak.

⁶ A 10. határbiztosító század parancsnoka SZENT-ISTVÁNY JENŐ örgy volt, akinek e napi tevékenységét és érdemeit taglaló feljegyzés található:

HIM-HL. Kitüntetési convolutum. 1. doboz 758. sz.

⁷ dr. KOVÁCS BUNA Károly rendőrfogalmazó, aki a riadó elrendelése után CSORVÁSI Mihály próbarendőrrel együtt maga is átment Oroszvégre, ahol ő maga is részt vett a tűzharcban és jelenlétével is lelkesítette a már harcban lévő rendőröket. Több sebesült honvédet is a vállára véve vitt ki az erős ellenséges tűzből, és egy – több aspektusban némileg pontatlan – korabeli újságcikk szerint három hadifoglyot is ejtett. Vitéz ECSÉDY Árpád rendőrfogalmazó a Külföldiekkel Ellenőrző Országos Központi Hatóság (KEOKH) nyíregyházi kirendeltségének vezetője hivatalos feladatot teljesítve tartózkodott Munkácson és amikor a támadásról értesült, fegyvert fogott és Oroszvégen ő is részt vett a tűzharcban. Egy ellenséges lövedék át is ütötte a köpenyét. Dr. KOPPÁNY Kálmán rendőr segédfogalmazó igen értékesen egészítette ki a harcoló alakulatok tevékenységét. A lakossági pánik kialakulását megelőzte és a kora reggeli órákban a városban tartózkodó, gyanúsnak tekintett személyek gyors átkutatását, rajtaütésszerű kézbevitelét eredményesen végrehajtotta. GRIBOVSKY György rendőr főfelügyelő a riadót rögtön eredményre hajtotta végre. Ezt követően a rendőrkapitányságon mintegy 15 rendőrrel készenlétben állt, mert a Nagyhegy (Munkács ÉK) felől is számítani lehetett ellenséges támadásra. (Egyébként két ellenséges tüzéségi gránát a kapitányság épületétől mintegy 200 méterre robbant.) Dr. GÁNTAY Béla rendőr segédfogalmazót frissen helyezték Munkácsra, a támadás napján érkezett meg, és azonnal szolgálatba is lépett. Dacára 39 fokos lázának, a kapitányság vezetője mellett több mint 24 órán át kiválóan működött. A rendőrség tagjai közül különösen kitüntette magát JOÓ Kálmán tiszthelyettes, aki halált megvető bátorsággal rohant át a Latorca erős ellenséges tűz alatt álló hidján és vette fel a harcot a támadókkal Oroszvégen. Az általa parancsnokolt osztag harcát kiválóan vezette. Külön kiemelendő még öntevékeny és bátor magatartása miatt FAZEKAS Lajos tiszthelyettes, aki a városi őrszobába befutott első jelentés után, parancs bevárása nélkül tizenegy rendőrrel kirohant a Latorca hídjához és ott védelemre készen állt. Ő tájékoztatta részletesen a hídhöz hajnalban odaérő rendőrkapitányt, aki az ő jelentésének figyelembevételével tette meg első intézkedéseit. Az utcai harcban a következő rendőrök tüntették ki magukat különösképpen: LUGOSI Lajos, SZILÁGYI II. István, VÉGHÉLYI József és BÁLINT Lajos rendőr törzsrőrmesterek, DEÁK Gábor rendőr őrmester, GYÖRGYI Sándor, SZILÁGYI György, SALLAI Gyula, NYOLCAS Benedek, PAPP I. Ferenc, TÖLGYESI György, VINCZE I. József, CSORVÁSI Mihály, BÖDÖR Sándor, VÁRHEGYI László, HORVÁTH II. Imre próbarendőr, valamint PAZUCHANICS Mihály fogadalmat tett, átvétel alatt álló volt csehszlovák rendőr.

Új munkácsi legenda. 4-5.p. ; KTÁL BR op.cit. Fond 1553., op. 4., od. zb. 26.

⁸ A Magyar Királyi Rendőrség munkácsi kapitánysága által zsákmányolt haditechnikai eszközök voltak: 3 db 2531 H, 5722 H, 5917 H számú golyósóró (ZB vz. 26 típusúak), 4 db pótcső a golyósórókhoz, 5 db tár a golyósórókhoz, ebből négy lőszerrel, egy üresen, 1 db Zbrojovka 9580 számú világító pisztoly (Raketové pistole vz. 30 típus), gyalogsági ásók, kenyérszakók, csajkák, tölténytáskák, egyéb katonai felszerelési cikkek, 1 db iratokkal teli járórtáska, mely a zsákmányul esett páncélgépkocsiban volt (a jelentés szerint az ebben talált iratok és térképek kellő támpontot nyújtottak a város elleni támadás gondosan előkészített tervszerűségére).

KTÁL BR op.cit. Fond 1553., op. 4., od. zb. 26.

⁹ Az állomás-parancsnok HEGEDŰS László alez. a felállítás alatt álló 24/III. zászlóalj parancsnoka volt.

¹⁰ Véglegesített próbarendőrök voltak: PAPP I. Ferenc, TÖLGYESI György, VÁRHEGYI László, CSORVÁSI Mihály, BÖDÖR Sándor, VINCZE I. József és PAZUCHANICS Mihály.

¹¹ Kitüntetett rendőrök voltak: dr. ÁRVAY Adorján rendőrkapitány és GRIBOVSKY György rendőrfőfelügyelő a Magyar Érdemrend lovagkeresztjét, míg ECSÉDY Árpád és dr. KOVÁCS BUNA Károly rendőrfogalmazók, dr. KOPPÁNY Kálmán rendőr-segédfogalmazó, valamint KAPUVÁRI János és CSERNA Zoltán detektívek a kormányzói dicséző elismerést kapták meg. JOÓ Kálmán tiszthelyettes Magyar Arany Érdemkeresztet, FAZEKAS Lajos tiszthelyettes Magyar Ezüst Érdemkeresztet, míg LUGOSI Lajos, SZILÁGYI II. István, VÉGHÉLYI József és BÁLINT Lajos törzsrőrmesterek, DEÁK Gábor őrmester, GYÖRGYI Sándor, SZILÁGYI György, SALLAI Gyula, NYOLCAS Benedek, PAPP I. Ferenc, TÖLGYESI György, VINCZE I. József, CSORVÁSI Mihály, BÖDÖR Sándor, VÁRHEGYI László, HORVÁTH II. Imre és PAZUCHANICS Mihály rendőrök Magyar Bronz Érdemkeresztet kaptak.

¹² Az ünnepélyes eskütételre BÉLDY Alajos ezredes, az 1. lovasdandár parancsnoka előtt került sor.

¹³ A rendőr tanosztály díszelgését BOROSS Andor rendőr-felügyelő vezényelte.

¹⁴ Az ünnepségen részt vett a Belügyminisztérium karhatalmi főosztályának és a budapesti főkapitánynak a képviseletében dr. GÁNTAY János főkapitányhelyettes, míg a vidéki főkapitány képviseletében HALÁSZ Elemér főkapitányhelyettes jelent meg. A magyar kormányt FEKÉSHÁZY Zoltán alispán képviselte, a vármegyét dr. KUBOVICH Géza vármegyei tisztii főügyész, Munkács városát pedig NEMES József ezredes, megyebiztos és dr. ENGELBRECHT István polgármester. Képviselették magukat a rendőrkapitányságok és kirendeltségek, de a csendőrség tisztii és legénységi állományú kiküldöttjei is megjelentek. Az eseményről közvetített a Magyar Rádió és filmfelvétel is készült a ceremóniáról, mely utóbbi a Magyar Világhíradó 785. számának harmadik bejátszásaként került vetítésre.

MANDA, Világhálón: <http://filmhirdokonline.hu/watch.php?id=3202>

¹⁵ PAZUCHANICS (PÁNCÉLOS) Mihály Cleveland North Olmsted elővárosában 1987. X. 4-én halt meg.

HIM-HL TGY. 3157. TORDAY Egon: A csehek munkácsi betörése 1939. jan. 6-án.

¹⁶ BALOGH: 89.p.

¹⁷ TORDAY Egont 1938. VIII. 20-án avatták fel gyalogos hadnaggyá (a katonai iratokban végig Szigfrid keresztnévvel szerepel). 1939 januárjában ő a Munkácson — a hónap végén felállításra került — 24/III. zászlóalj 8. századának parancsnoka volt.

HIM-HL TGY. op.cit. 3157. TORDAY Egon: A csehek munkácsi betörése 1939. jan. 6-án.

¹⁸ Anna levelei a szerzőhöz (2015. július).

A szerző magángyűjteménye.

¹⁹ Személyi Hírek. 9.p.

²⁰ Rozs posztumusz kitüntetési felterjesztése, illetve az arany vitézségi érmesekről kiadott korabeli könyv egyébként a járműre ugrásról nem tesz említést.

HIM-HL KC. op.cit. 1. doboz 669. sz., HEGEDŐS — Z. SZABÓ: 43-44. p.

²¹ A Munkácson határbiztosítást végző 33/8. század I. szakaszának golyószórós rajparancsnoka, a Magyar Nagy Ezüst Vitézségi Éremmel kitüntetett SZERENCSI János tartalékos tizedesről kitüntetési felterjesztése az alábbiakat írja: „Mint golyószórós rajparancsnok a golyószórót magához ragadva erős ellenséges tűzben tört előre és az úttest közepén tüzelőállást foglalva megkezdte tüztét az alig 30 m-re lévő ellenséges csoportra, és ezekből két halottat és egy sebesültet ejtve a hirtelen mintegy 150 m-re felbukkanó páncélgépkocsi ellen fordította golyószórója tüztét és vakmerő kitarásával a páncélgépkocsit megfélemlítve megfordulásra kényszerítette. A fordulás közben ballon gumiját átlötte, és ezáltal a páncélgépkocsi elvesztve biztonságát az árokba csúszott és így esett zsákmányul. A harcban részt vett tisztek véleménye szerint a legbátrabb magatartást tanúsította.”

HIM-HL KC. op.cit. 1. doboz 763. sz.

²² ZAVADIL: 41.p.

²³ A debreceni VI. hadtest parancsnoka SIEGLER Géza altábornagy volt.

KTÁL BR. op.cit. Fond 1553., op. 4., od. zb. 26.

²⁴ HIM-HL VKF. op.cit. 1939. 1. oszt. Eln. 4065. 1. sz. melléklet.

²⁵ B. STENGE : *Baptism of fire. The first combat experiences of the Royal Hungarian Air force and Slovak Air Force, march 1939.* 96-111.p.

²⁶ HIM-HL VKF. op.cit. 1939. 1. oszt. Eln. 4065. 5. p.

²⁷ A mozdonyvezető neve SIMÁK János volt.

HIM-HL KC. op.cit. 1. doboz 691. sz.

²⁸ A federítő járór tevékenységét végző személy BÉKÉSI János próbarendőr volt.

HIM-HL KC. op.cit. 1. doboz 80. sz.

²⁹ Kitüntetést kaptak még:

- KOMISZÁR András 8726 sz. próbarendőr „1939. évi március hó 14-én 6 órakor Munkács északi kijáratánál elhúzódo kanálistolól megindulva rajával betört Órhegyaljára, (Munkács K, ÉK – szerző) ahol foglyokat ejtett, köztük egy tisztet. Ezen tevékenységét ellenséges géppuskatűzben, önfeláldozó módon hajtotta végre. 16-án éjjel rajával a még fel nem szabadított Rókamezőt felderítette, itt szics-ukrán terroristák puskatűzében épületükbe behatolt és foglyokat ejtett.”

- MAGINIECZ András 8750 sz. próbarendőr „1939. évi március hó 14-én 8 órakor mint járőrparancsnok, Felsőkerepecről (Munkács K – szerző) ellenséges tűzben kiindulva Nyírfalu irányába előre tört, ezen bátor magatartásával a kerékpáros zászlóalj (a 12. kerékpáros zászlóaljról van szó – szerző) jobbszárnyát biztosította és a rendőrszakasz előnyomulását megkönnyítette. Ezen ténykedésénél elszántságot és személyes bátorságot tanúsított.”

- OROSZ Bertalan 8786 sz. próbarendőr MAGINIECZHEZ hasonlón, az ő beosztottjaként „1939. évi március hó 14-én 8 órakor mint a terepkutató járőr egyik tagja, ellenséges tűzben Felsőkerepecről kiindulva Nyírfalu irányába előretört, bátor magatartásával a kerékpáros zászlóalj jobbszárnyának biztosításához hozzájárult és a rendőrszakasz előnyomulását megkönnyítette. Ezen ténykedésénél elszántságot és személyes bátorságot tanúsított.”

- MÓCZÁR József 8759 sz. próbarendőr „1939. évi március hó 14-én mint terepkutató a munkácsi gazdasági iskolától északra a Kamjánka hegyig állandó géppuskatűzben halált megvető elszántságot tanúsítva nyomult előre és ezzel a 25/2. határvadász őrs veszteség nélküli előnyomulását biztosította, majd Felsőkerepec északkeleti kijáratától elindulva az ellenség vonalát megközelítve az erdős terepet átkutatta, honnan értékes jelentést küldött az ellenség állásaira vonatkozóan.”

- ORBÁN I. József 8784 sz., valamint RÁCZ Sándor 8816 sz. próbarendőr „1939. évi március hó 14-én délelőtt ellenséges tűz alatt társaival Kölcsey állomását (Munkács ÉK – szerző) halált megvető bátorságot tanúsítva meglepetésszerűen elfoglalta s ott a felfegyverzett 40 főnyi vasúti személyzet elfogásánál közreműködött, ezzel oroszlanrészre van abban, hogy a pályaudvaron tartózkodó 2 mozdonyt és vasúti szerelvényt, mielőtt azzal személyzete elmenekülhetett volna, zsákmányul ejtette.”

- OSVÁRTH János 6392 sz. próbarendőr „1939. évi március 16-án éjjel Rókamezőn szics-ukrán terroristáktól megszállva tartott iskolaépület és puskatűzzel védekező banda bekerítése és lefegyverzése alkalmával életét kockáztatva, a légénységnek példát mutatva elsőnek hatolt be az épületbe, ahol a terroristák lefegyverzésénél és azok elfogásánál segédkezett.”

- SKROPITS Béla 8826 sz. próbarendőr „1939. évi március hó 14-én délelőtt ellenséges géppuskatűzben a kölcseyi állomás amerikai telefonján az ellenséges, cseh nyelvű beszélgetést, mely szerint a vasúti pályatest felrobbantását rendelték el, lehallgatta és Fekete m. kir. honvéd őrnagynak (Fekete Rezső őrnagyról, a 12. kerékpáros zászlóalj visszamaradó különítmény parancsnokáról, ekkor egy az ebben az irányban támadó kerékpáros harccsoport parancsnokáról van szó – szerző) jelentette, így sikerült a pályatest felrobbantását megakadályozni.”

- TÓTH II. József 6387 sz. m. kir. rendőr, segédoktató „1939. évi március hó 14-én reggel 5 óra 30 perckor mint tábori őrs parancsnok, a Manguliesz pálkafőzőnél állította fel tábori őrsét, amely parancsnoksága alatt őrszemek felállításával, járőrök kibocsátásával, sikerrel végezte a felderítést. 6 órakor behatolt Órhegyaljára. Ellenséges tűzben a községet átkutatta, hadianyagot zsákmányolt, foglyokat ejtett. Mozdonyt és szerelvényt fogott el.”

HIM-HL KC. op.cit. 1. doboz 409. sz., 481.sz., 528.sz., 589.sz., 591.sz., 594.sz., 655.sz., 701.sz., 829.sz.

³⁰ GYETKÓ József és VARRÓ Imre próbarendőrökről teljességgel megegyező módon kitöltött kitüntetési felterjesztéseikben a következők állnak: „1939. évi március hó 16-án 2.30 órakor éjjel a 181-es magassági pont (Ungvár É – szerző) ellen intézett ellenséges támadás visszaverésében, mint csatár vitézül és bátran támadott raján belül, míg ellenséges golyótól találva súlyosan megsebesült. Sebesüléséig 48 órán át egyfolytában ellenséges tűzhatás alatt állott.”

HIM-HL KC. op.cit. 1. doboz 262. és 864. sz.

Jegyzetekben alkalmazott rövidítések:

MONOGRÁFIÁK, KISMONOGRÁFIÁK ÉS HASONLÓ JELLEGŰ KÖTETEK

- BALOGH — BALOGH Sándor et al. (szerk.): *A XXVI. Magyar Találkozó Krónikája*. Cleveland, 1987, Árpád Könyvkiadó Vállalat. 320 p. USA-ISBN 093 42 1418 2.
- B. STENGE Csaba: *Baptism of fire. The first combat experiences of the Royal Hungarian Air force and Slovak Air Force, march 1939*. [Tűzkeresztség. A magyar és a szlovák légierő első harci tapasztalata, 1939 március.] Solihull, 2013, Helion 136 p. GB-ISBN 978 190 60 3393 4.
- HEGEDŐS — Z. SZABÓ — HEGEDŐS Gyula — Z. SZABÓ Béla: *Hősök aranygárdája*. Budapest, 1944, ifj. Kellner Ernő Könyvnyomdája. 212 p.
- ZAVADIL — ZAVADIL, Radomír: *Obrněný automobil OA vz.30*. [Páncélaútó OA vz.30.] Bučovice, 2005, Jakab. 88 p. CZ-ISBN 809 03 6371 7.

TANULMÁNYOK

- BALÁŽ — URMINSKÝ — BALÁŽ, Július — URMINSKÝ, Ivan: Incident u Mukačeva 6. ledna 1939 (dokumenty k československo-maďarskému konfliktu) [Az 1939. I. 6-ai munkácsi összetűzés. (A csehszlovák-magyar összetűzés dokumentumai.)] 23-43.p. In: *Ročenka VHA 2007*. Praha, 2008, Ministerstvo obrany ČR. ISBN —
- B. STENGE : Magyar hadművelet Kárpátalján 1939-ben. — B. STENGE Csaba: Magyar hadműveletek Kárpátalján 1939-ben. 91-116.p. In: FEDINEC Csilla (szerk.): *Kárpáti Ukrajna: Vereckétől Husztig. Egy konfliktustörténet nemzeti olvasatai*. Pozsony, 2014, Kalligram Kiadó. 380 p. SK-ISBN 978 808 10 1848 0.

CIKKEK

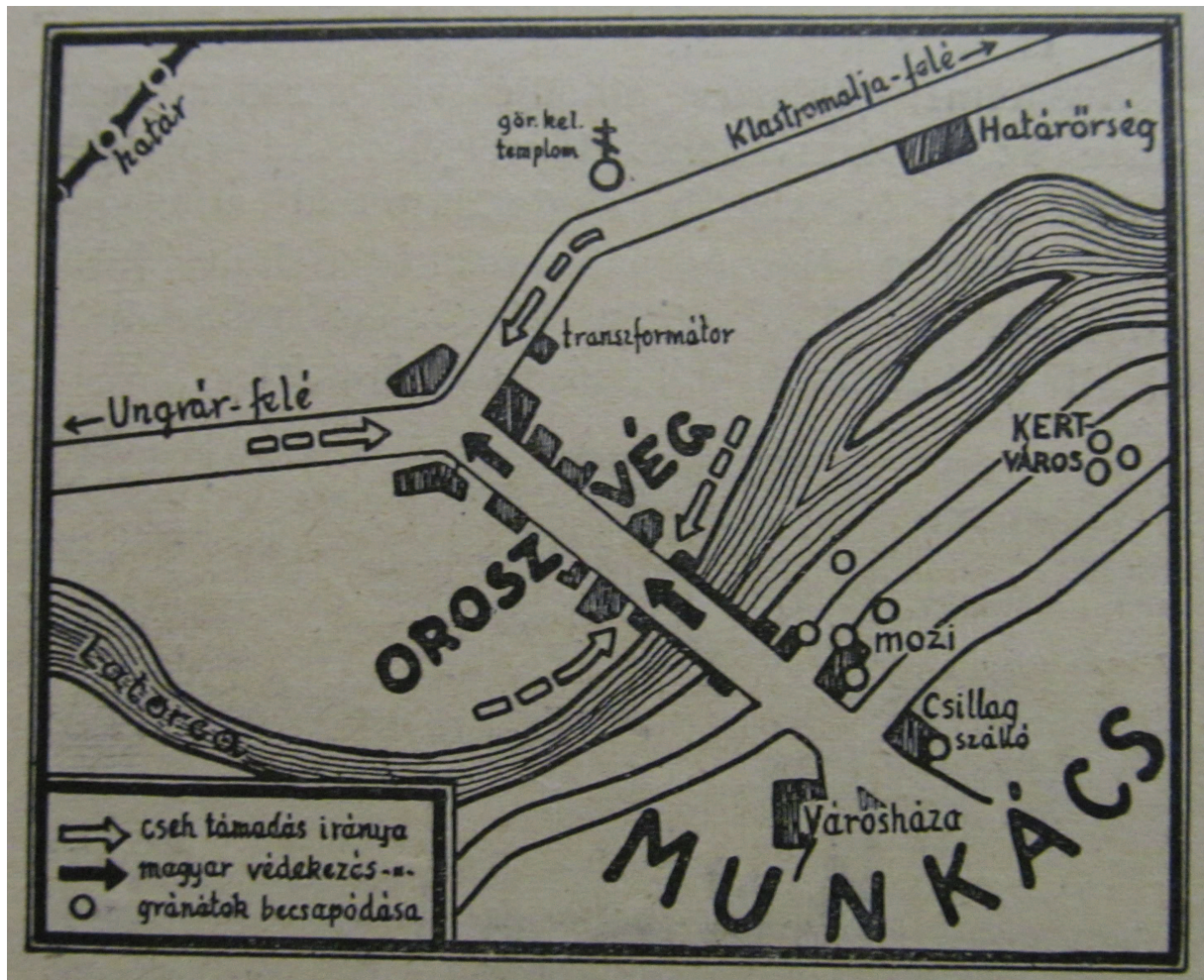
- Személyi Hírek. — Személyi Hírek. *Bajtársi levél*, XLI.évf. (1988) 1.sz. 3-10.p.
- Új munkácsi legenda. — Új munkácsi legenda. *Magyar Katonaiújság*, II.évf. (1939) 3.sz. 4-5.p.

LEVÉL-, IRAT- ÉS DOKUMENTUMTÁRI GYŰJTEMÉNYEK

- HIM-HL KC. — Hadtörténeti Intézet és Múzeum Hadtörténeti Levéltára Kitüntetési Iratainak convolutuma.
- HIM-HL TGY. — Hadtörténeti Intézet és Múzeum Hadtörténeti Levéltárának Tanulmánygyűjtemény convolutuma.
- HIM-HL VKF. — Hadtörténeti Intézet és Múzeum Hadtörténeti Levéltára Vezérkari Főnökség Iratainak convolutuma.
- KTÁL BR. — Kárpátaljai Területi Állami Levéltár Beregszászi Részlege.
- MANDA — Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet.

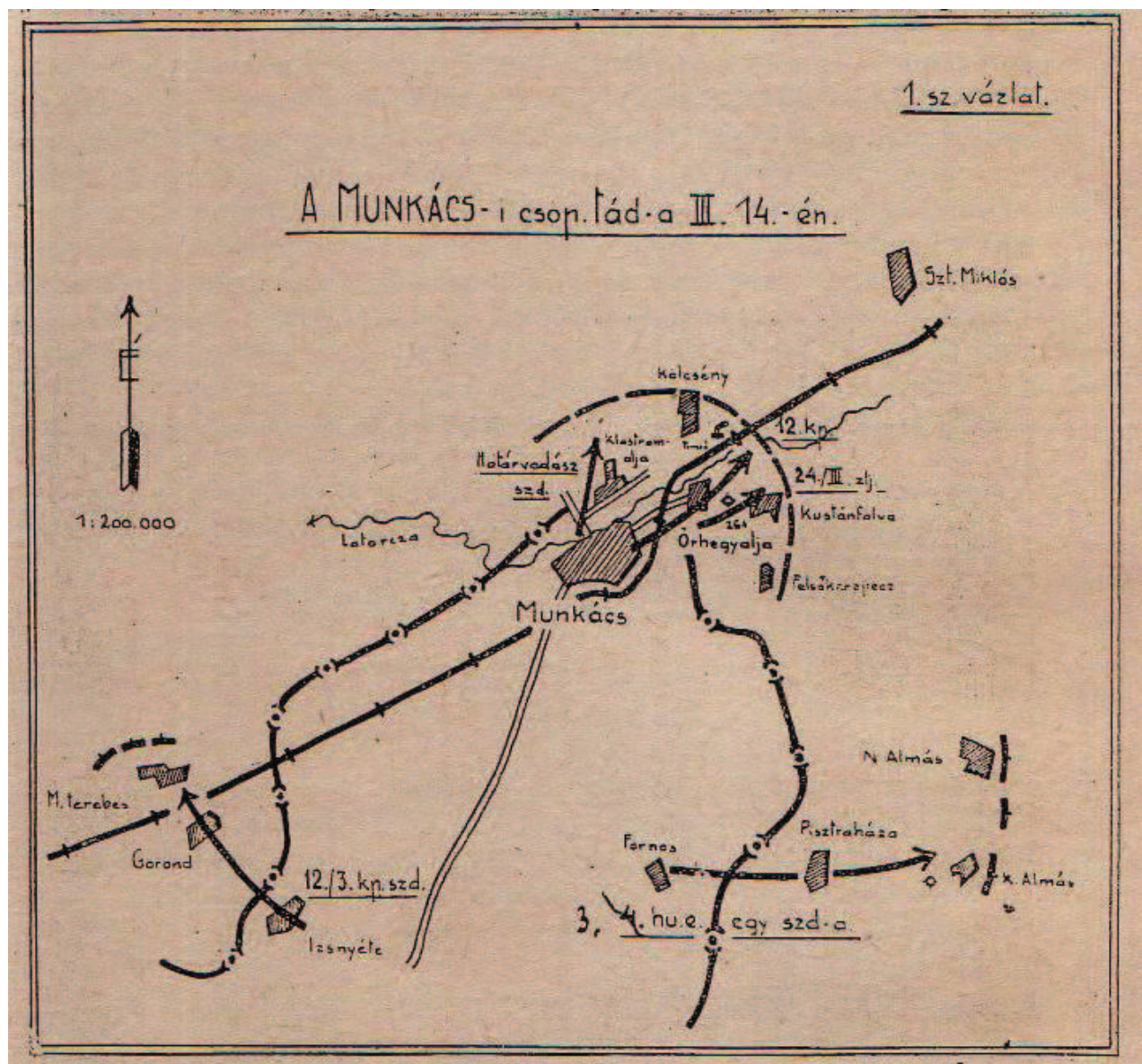
Mellékletek jegyzéke:

- I.sz. melléklet.
Munkács és Oroszvégy az 1939. I. 6-ai csehszlovák támadás idején.
- II.sz. melléklet
A munkácsi harccsoport támadása 1939. III. 14-én.

Munkács és Oroszvég az 1939. I. 6-ai csehszlovák támadás idején.

Forrás ! Új munkácsi legenda. *Magyar Katonaiújság*, III.évf. (1939) 3.sz. 4-5.p.

Munkács és Oroszvég az 1939. I. 6-ai csehszlovák támadás idején.

Forrás ! OSZTOVICS Ferenc: Kárpátalja felszabadítása, különös tekintettel a 2. gépkocsizó dandár ténykedésére. 35.p. *Magyar Katonai Szemle*, IX.évf. (1939) 4.sz. 33-62.p.

"Te pedig olvasó, ha látsz egy szemlést, aki megbosszant, mert sovány lénungjáért az államkincstár pénzét keresi rajtad, ne felejtse el, hogy még vigyázóból szemlésszé lépett elő neki sok mindent meg kellett tanulnia. Így tanulnia kellett egy kevés közjogot, sok pénzügyi jogot, némi vegytant, (mert másképp nem tudna denaturalizálni), egy kis technikát (mert másképp nem venné észre, amikor a szeszmérő dobján kiugrik a piros zászló) és igen sok áruismét, hogy a csipkék és fonalak között különbséget tudjon tenni".¹

A fenti idézet még csak apró túlzást sem tartalmaz, mivel az alapos pénzügyőri képzés – legyen az bármilyen szintű – kapcsán, néhány szakkifejezés módosult ugyan, de a tudás, a szakismeret, amelyet takarnak csak bővült az elmúlt évtizedek során.

A vám- és pénzügyőri szervezet története dióhéjban

LÓNYAY Menyhért 1867. III. 10-i I. sz. körrendeletében rendelkezett a Magyar Királyi Pénzügyőrség létrehozásáról, amelynek legfőbb feladatai és hatáskörei többek között a csempészet, valamint a pénzügyi törvények és rendszabályok áthágásának megakadályozása, az elkövetők kézre kerítése. Akkoriban a pénzügyőrség szervezete a következőképpen nézett ki: „Az alapegység az önálló működési területtel bíró szakasz, élén szemlésszel vagy fővigyázóval. Néhány pénzügyi szakasz felügyeletét a pénzügyi biztos kerület látta el a biztos vezetésével. A pénzügyigazgatóságok egy vagy több vármegyéni területet fogtak át és felügyeltek, vezetője a pénzügyőri (fő) biztos, esetleg pénzügyőri felügyelő. A hierarchia csúcsán a Magyar Királyi Pénzügyminisztérium megfelelő ügyosztálya (kezdetben XIII. ügyosztály) állt, pénzügyőri főfelügyelő irányítása mellett. A Vám-és Adóőrség 1872-től másfél évtizeden keresztül működött a horvát, szlavón határon, feladata a vám, közvetett adók, egyedárúságok védelme. A Tengeri Pénzügyőrség 1872–1918 között működött, központja Fiume, állománya hozzávetőleg 70 fő, legfontosabb teendője az adriai magyar tengermellék védelme, a Fiumébe érkező hajók vizsgálata. Élén pénzügyőr-biztos állt, aki egyben a legnagyobb hajó, a László gőzös parancsnoka is volt.”² (I.sz. melléklet)

A Magyar Királyi Pénzügyőrség személyi állománya tiszt (biztos, főbiztos, felügyelő, főfelügyelő), valamint legénységi (vigyázó, fővigyázó, szemlést, főszemlést) csoportokból állt. „A legjellemzőbb szolgálati feladat a járőrözés volt, mely során ellenőrizték a pénzügyi szabályok maradéktalan betartását. Bárhol feltartóztathattak szállítmányokat és a szállító köteles volt felszólításra bemutatni az árut és az elszámolási okmányokat.”³

A vámszedés hazai történetében fontos állomást jelentett az Ausztriával kötött kereskedelmi- és vámszerződés, illetve annak törvényerőre emelése. Ennek alapján az Osztrák Császárság és a Magyar Királyság államterülete — 10 évi időtartamra — egységes vám- és kereskedelmi területet alkotott, melyet közös vámhatár vett körül. A szerződés eltörölte a belső vámokat, vámkedvezményeket adott, megállapított vámtételeket, de az adózás egyes formáinak azonosságát is szabályozta. A befolyt összegekből lehetett a közös ügyek anyagi fedezetének egy részét biztosítani.⁴

A magyar fél a kiegyezéskor átvette a birodalmi pénzügyőrségnek a Magyar Szent Korona alá tartozó területeken állomásozó szervezeteit. Ez az eljárás eltért attól, amit a magyar kormány a birodalmi csendőrség és rendőrség Magyarországon állomásozó alakulatait illetően megvalósított. Ezen testületek magyarországi részeit ugyanis a magyar kormány nem vette át, mivel a hazafiak üldözéséből azok derekasan kivették a részüket.⁵ Mivel azonban a szolgálat érdekének nem felelt meg a birodalmi pénzügyőrség személyi állománya többségének a németajkúsága, ezért részükre kötelezővé tették a magyar nyelv elsajátítását. Akik erre nem vállalkoztak, azoktól a Magyar Királyi Pénzügyőrség megvált. A Magyar Királyi Pénzügyminisztérium 1868-tól nagy gondot fordított a megbízható magyar tisztviselők kiképzésére és vámhivatali alkalmazására. A pesti fővámhivatal, majd az 1868-ban Pozsonyban felállított és nagy forgalmat lebonyolító fővámhivatal kivételével a Magyar Királyság belterületén levő, fontos vámhivatalokat egyesítették, új adó- és vámhivatalokat állítottak fel. A kiegyezés nyomán módosult a neoabszolutizmus magyarországi vám- és adóhivatalai utódszervezeteinek területi elhelyezkedése.⁶

A vámuniót több alkalommal meghosszabbították (1878, 1887, 1898, 1899. 1908), az utolsó vám- és kereskedelmi szövetség (1908) már magában hordozta a közös vámterület esetleges szétválasztása előkészítésének a lehetőségét is. Az I. világháború során a vámszövetséget — újabb egyezmény kötése nélkül — meghosszabbították, amely az Osztrák-Magyar Monarchia összeomlásáig fennállt.⁷

A kiegyezés nyomán az újjászervezett Magyar Királyi Pénzügyőrségnél a pénzügyőri, vámhivatalnoki és adóőri egyenruhákat a nemzeti viselet szabályaihoz alakították, az ügyintézés nyelvét a magyar nyelvhez kötötték. Vámszolgálati célokra YBL Miklós tervei alapján felépült a Vámpalota (1874). A pénzügyőrségi hivatalok a városközpontokban, elegáns környezetben, a biztos irodák, szakaszok a települések polgári bérleményeiben helyezkedtek el.⁸

A dualizmus időszakában alakult ki a polgári magyar állam pénzügyigazgatási testületeinek szervezeti felépítése. Ezen 1945-ig csupán apróbb módosításokat hajtottak végre. A magyar pénzügyigazgatási struktúra élén a Magyar Királyi Pénzügyminisztérium állt, amelyben a pénzügyi testületek irányítását megvalósító osztályok működtek. A pénzügyi szakigazgatás középszintű szervezete a pénzügyigazgatóság volt, amelyet fokozatosan építettek ki a Magyar Királyság területén oly módon, hogy egy-egy szakigazgatóság hatósági területe egy-egy vármegye területére terjedt ki. **(II.sz. melléklet)** A pénzügyigazgatóságok komplex szervezeti vezetési egységek voltak, amelyek összefogták az adott vármegye területén működő pénzügyi testületek tevékenységét. A dualizmus időszakában mintegy 19 pénzügyi szakhatóság működött a Magyar Királyságban. A Magyar Királyi Pénzügyőrség tekintetében a pénzügyigazgatóságok pénzügyőri biztos kerületekre oszlottak, egy-egy pénzügyőri biztos kerületen belül pedig több pénzügyőr szakasz — mint a Magyar Királyi pénzügyőrség legkisebb szervezeti egysége — működött.⁹

A két világháború közötti újjáépítésben, a gazdaságban betöltött pozíciója miatt, kulcsszerep várt a Magyar Királyi Pénzügyőrségre. Mindezt persze a megcsonkított ország területén, de lényegesen kisebb létszámmal kellett ellátni, ugyanis a trianoni békediktátum 3 000 főben maximalizálta a testület létszámát, összes fegyverzete pedig 2 250 revolver lehetett. Ebben az időben nagyon elterjedt a csempészet, ezért szükség volt a vámszervezet alapos kiépítésére. 1921. IX. 1-én megalakult a Magyar Királyi Vámőrség a pénzügyi tárca alárendeltségében. A vámőrségnek azonban nem voltak vámszaki teendői. Nyílt feladatát a trianoni államhatár őrzése, rejtett feladatát pedig a magyar haderő határmenti alakulatainak a rejtése alkotta.¹⁰ 1924-ben a vámjogot és a vámtarifát törvénnyel újrászabályozták. Átalakult a Magyar Királyi Pénzügyőrség. Az 1930-as évek elején a Magyar Királyi Pénzügyőrségnél létrejött a pénzügyőri nyomozócsoport is. Az évtized végén a területi visszacsatolásokkal viszont megnövekedett a pénzügyőrség és a központi vámigazgatóság feladata. A tevékenység fő iránya továbbra is az adók és a jövedékek beszedése, a csempészet és a pénzügyi visszaélések megakadályozása volt. Egyre bővült a fogyasztási adók, jövedéki termékek és egyedáruságok köre és mértéke. Ekkortájt 27 féle adófajtát tartottak számon.¹¹

A II. világháborúba belépő Magyarországon szigorú hadigazdálkodást vezettek be, amelyben az állami bevételek biztosítása miatt a Magyar Királyi Pénzügyőrségnek kiemelt szerep jutott.¹² A háború után megkezdődött a közigazgatás és ezen belül a pénzügyi igazgatás átrendezése. 1945-ben eltörölték a királyi jelzőt, ezzel kezdetét vette a pénzügyőrség nagy átalakítása. 1950 márciusában létrejött az Országos Pénzügyi Főparancsnokság, majd 3 évvel később kivált a testületből a vámügyekért felelős vámőrség, amely a Külkereskedelmi Minisztériumhoz került. 1963-ban megszűnt a Vámőrség Országos Parancsnoksága, és a Pénzügyminisztérium felügyelete mellett megalakult a Vám Főigazgatóság. Később a Vám Főigazgatóságot egyesítették a Pénzügyi Főparancsnoksággal, így jött létre az Országos Pénzügy- és Vámőrség Parancsnoksága. A név 1966-ra véglegesedett: Vám- és Pénzügyőrség Országos Parancsnoksága.¹³

A hatvanas évek elején változást hozott az új vámjogszabály,¹⁴ valamint az új kereskedelmi és vámtarifa bevezetése. A testület hatáskörei folyamatosan változtak, többnyire bővültek. Jó példa erre a jövedéki szabályozás, de megemlíthetjük új hatáskörként a pénzügyi bűncselekmények nyomozásának jogosítványát, amely 1974-ben került a testülethez. A kereskedelem jó része ebben az időszakban a KGST-országok között bonyolódott le, meglehetősen rossz fizetési fegyelem mellett, erre utal, hogy a testület által kirótt vámok 50 százalékát csak inkasszó útján tudta érvényesíteni.¹⁵ A nyolcvanas években a megnövekedett munkateherrel és a „változó kor” előidézte nehézségekkel kellett megküzdenie a pénzügyőrségnek. Egyre inkább előtérbe kerültek a napi munka során a modern technikai vívmányok, így a nyolcvanas évek közepétől gépesítették a vámeljárások feldolgozását. A számítástechnika teljes körűen csak a 1980-as évek végén, 1990-es évek elején idézett elő áttörésszerű változást a testület munkájában.

A rendszerváltás utáni Vám- és Pénzügyőrséggel szemben támasztott elsődleges feladatként a mindenkori pénzügyi kormányzat, valamint a kincstár elvárásainak teljesítése került előtérbe. E tekintetben a testület nem okozott csalódást, évről évre teljesítette a bevételi elvárásokat. 1990-ben 146 milliárd forint bevételt, míg 1999-ben, ennek több mint tízszeresét, 1500 milliárd forintos bevételt fizetett be a testület az államkasszába. A rendszerváltás utáni időszak emblematikus egyénisége a

testület élén ARNOLD Mihály pü.altbgy., országos parancsnok volt, aki több mint 10 éven át vezette a testület munkáját.¹⁶

Az 1990-es évek közepén csak a közép-európai országok vámigazgatásánál figyelhető meg fejlesztés, a legtöbb országban stagnált, sőt az uniós tagsággal rendelkezőknél leépítés volt a jellemző. Az uniós tagság melletti stagnálás és leépítés, az államapparátus csökkentése szinte világméretű tendenciaként jelentkezett ebben az időszakban.¹⁷

A magyar pénzügyőrség „születésnapja” 1867. III. 10-e. Az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatallal történő integráció időpontjáig — 2011. I. 1. — több mint 143 év telt el. A működés főbb irányait az adott korszak bel- és gazdaságpolitikája jelölte ki, illetve határozta meg a szolgálati kötelezettségek teljesítésének általános és speciális szabályait. Így tehát a testület sohasem lehetett politikától független. Lehetett azonban — és volt is — egyenes utakon haladó, ügyfélközpontú, színes zászlók és jelvények bővítése helyett, a szakfeladatokra összpontosító szervezet.¹⁸

A kormányzat integrációval kapcsolatos célkitűzéseit a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról rendelkező törvény preambuluma, valamint a jogszabály miniszteri indoklása tartalmazza, amelyek szerint az összevonásnak szervezet-irányítási és — főként — gazdaságossági indokai voltak.¹⁹ A két hatóság munkáját minőségileg új és hatékonyabb dimenzióba kívánta átemelni a jogalkotó, mely a költségvetési bevételeket az eddiginél nagyobb hatékonysággal és összegben szedi be, költséghatékonyabb módon. Az összevonás első mozzanatát dr. VIDA Ildikó kormánybiztossá történő kinevezése jelentette melyre a 2010. július 8-án került sor. Az ő feladatává vált a Vám- és Pénzügyőrség korábbi országos parancsnoka teendőinek ellátása, illetőleg a két szervezet egyesítésének előkészítése is. Az egyesítés előkészítése során megkezdődött az integrációs szempontok gyakorlatba történő átültetése, melynek során az integrációs munkacsoport és a szakmai munkacsoportok megkísérelték előkészíteni a szakmai és funkcionális területek egységessé formálását, beleértve a gazdálkodási és a humán-erőforrás területeket is. Ez semmiképpen nem volt könnyűnek mondható feladat, melyet az is jelez, hogy még most is — több évvel az egyesítést követően — bőven akadnak teendők a szervezet kapcsán.

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal létrehozó törvény 1.§-ban a kormány irányítása és a mindenkor adópolitikáért felelős miniszter felügyelete alatt álló kormányhivatalként nevesíti a testületet, mely államigazgatási és fegyveres rendvédelmi feladatokat is ellát. A törvény részletesen tartalmazza a Nemzeti Adó- és Vámhivatal feladatait, amelyeket adóigazgatási, vámigazgatási, jövedéki igazgatási, büntető- és nyomozóhatósági, valamint rendészeti igazgatási feladatok körébe csoportosított.²⁰

Szervezet irányításának szempontjából érdemes még megemlíteni, hogy az elnök alárendeltségében hét szakmai ágra bontva működik az apparátus, élükön a szakirányításért felelős elnök-helyettesekkel. Így jelen pillanatban: adószakmai, vám- és pénzügyőri szakmai, erőforrás gazdálkodási, stratégiai, külső kapcsolatokért felelős, informatikai és büntető területre osztható fel a szervezet által ellátandó tevékenységek sora. A Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló törvény a korábbi szabályozáshoz képest sokszínűbben rendelkezik személyi állományáról, melynek tagjai lehetnek: kormánytisztviselők, szolgálati viszonyban álló, hivatásos állományú tagok (pénzügyőrök), kormányzati ügykezelők és munkavállalók is. Ennek a fordultatos szabályozásnak az lett az eredménye, hogy a különféle jogállású személyekre – természetesen – más és más jogszabályok vonatkoznak.²¹

Mindezen túlmenően a szervezet nyomozóhatósági jogkörébe tartozó feladatok megvalósítására hivatott személyek vonatkozásában a szervezeti törvény bevezette a „pénzügyi nyomozó” fogalmát is, amely szerint egyaránt lehet hivatásos pénzügyőr és kormánytisztviselő is pénzügyi nyomozó.²² A szabályozás új helyzetet teremtett a nyomozók körében, akik között mindeztidáig csak hivatásos személyek dolgoztak, a gyakorlatban pedig furcsa helyzetet eredményezett, hogy ugyanazt a feladatot különféle jogállású személyek végzik.

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal létrejötte, két jogelőd szervezet integrációjával egy teljesen új helyzetet teremtett a pénzügyőri hivatást teljesítők számára. Megváltozott a szervezeti felépítés, a létszám, továbbá a hivatásos és civil foglalkoztatottak aránya.

A pénzügyőrök képzése

Nemcsak szakmai munkával telt el a Vám- és Pénzügyőrség — illetve különböző neveken emlegetett elődei — több mint 140 éve. Ha alaposan áttekintjük a testületre vonatkozó jogszabályokat, valamint a sajtóban — elsősorban a szakmai sajtóban — megjelent írásokat, gyakran találhatunk utalást a tanulás és képzés különböző formáira. Visszatérő megállapítás, hogy a szakterület összetettsége, a személyi állomány nagyon is vegyes összetétele, területi szervezeti széttagoltsága megkívánja, megköveteli a

szakmai tudással való felvérteztséget. Maguk az érintettek is nyilvánvalóan egyetértettek ezzel, melyet igazol az alábbi idézet: „*Nincs semmi testületünk belügyeiben, mi sürgetőbb megoldásra várna, mint a szaktanfolyamok felállítása.*”²³ 1890-ben olvashattuk ezt a sor a Pénzügyőr szakmai lap hasábjain. És az alábbi gondolt is ugyanebben az évben jelent meg: „*Nem rendelkezünk ugyan ez idő szerint még olyan intézettel, ahol a pénzügyőri szakismeretekbe teljes kiképzetést nyernénk, de vannak jobbnál jobb szakkönyvek, melyekből kiegészíthetjük a magunkkal hozott, vagy a gyakorlat és az újoncoktatás útján nyert alapismereteinket.*”²⁴

Maga a „Pénzügyőr” lap a Magyar Királyi Adó- és Vámórség közlönye volt, amely havonta kétszer jelent meg és célul tűzte ki a szakszerű önképzés lehetőségének a biztosítását a folyóirat hasábjain keresztül. És íme, a kiadói hitvallás: „*Ma már nem áll fenn az a rideg viszony a nép és a pénzügyőrség között, mely fennállott annak előtt. A nép lassanként hozzászokott ahhoz, hogy az állam iránt tartozó kötelessége van minden polgárnak. Igaz hogy a pénzügyőrnek igen terhes a feladata, de ha jól végezte azt, a kötelezettségérzés megnyugtatója édes jutalma. Helyzetében törekvése legyen az adózó nép és kincstár között szakértelemmel és tapintattal fenntartani az igazságos, egyenes mezsgyén, mely a jogokat és kötelezettségeket kijelöli. (...) Elvünk: mások szemébe a szálkát nem keresni s lapunkat és magunkat minden személyeskedéstől távol tartani. Célunk: a társulás a barátkozás a bajtársi összetartás, nem pedig a veszekedés.*”²⁵

Az 1900-as évek elejéig a szolgálati helyeken képezték a pénzügyőröket. A legénységi állományba tartozó újoncok a próbaidő alatt az idősebb, nagy gyakorlati tapasztalattal rendelkező vigyázóktól, fővigyázóktól vagy szemléseztől tanulták a szakma fortélyait. Az altisztek önképzőkori foglalkozásokat is tartottak, ahol a szolgálati szabályzattal, az események megbeszélésével és kiértékelésével, szolgálatszervezési ismeretekkel, a jövedéki büntetőeljárásokkal, technikai ismeretekkel (különböző műszerek használata) foglalkoztak.²⁶ Így hát nem lehet meglepő, hogy az első jelentős lépésre — nem a központi akarattal elhatározott iskolázásban, hanem — az önképzésben került sor, kevéssel a századforduló előtt. A Magyar Királyi Pénzügyőri Altisztek Önképző Körének kétéves fennállásáról és működéséről címmel „*Értesítő*” jelent meg Budapesten 1900-ban. Az önképzőkör első alakuló közgyűlését 1897. VII. 20-án tartották, a kör működéséhez szükséges háttérrel a Királyi Pál utca 16. számú épületben — évi 1000 forintért - bérelt terem és 4 szoba biztosította. „*A kör célja, a pénzügyőri altisztek ismereteinek fejlesztése, és a testületben az együvé tartozás és bajtársiasság érzetének ápolása.*”²⁷

1899-ben a Magyar Pénzügyőr hasábjain érdekes javaslat jelent meg: „*Célszerű volna egy hathavi pénzügyőri tanfolyamot felállítani, oda tapasztalt és jó, öregebb pénzügyőröket, mint oktatókat berendelni. Azt, aki a tanfolyamot jól végzi, az állandóan felvette közé sorolandó és egy csillagrózsával ellátva szolgálattételre beosztandó, természetesen a kardon bojt legyen.*”²⁸ Tulajdonképpen egy múltbéli előképző tanfolyam leírását olvashatjuk, amelyet a közelmúltbeli és a mai rendszert is figyelembe véve hosszú időtartamra terveztek. Figyelemre méltó az a következtetés, hogy az előadók-oktatók mindig a testületből kerültek ki. Belső előélet, tapasztalat nélkül az „utcaról” senki sem kerülhetett katedrára már 1899-ben sem.

A századforduló után az újonctanfolyamokat és a továbbképző tanfolyamokat még a pénzügyigazgatóságok szervezték. A képzés sok helyen folyt, így a követelmény is változó volt. Igény támadt az egységes rendszerre. 1908-ban adta hírül a Magyar Pénzügyőr, hogy a fővárosi pénzügyigazgatóság megtette a szükséges intézkedéseket az újonciskola felállításához. Létrejött az iskolarendszerű képzés. Az első újonciskolát 1909-ben nyitották meg a VIII. kerületi Köztemető (Fiumei) úti laktanyában „Magyar Királyi Pénzügyőri Újonciskola” néven.²⁹ 1910-től évente három 3 + 1 hónapos tanfolyamot szerveztek 70-80 fővel. Az első három hónapban fegyveres kiképzésben és elméleti oktatásban részesültek az újoncok, a negyedik hónapban záróvizsgát tettek. Az első parancsnok PINTÉR Mihály pénzügyőr felügyelő volt. Az iskola 1915-től 1922-ig szünetelt.

1917-ben arról olvashatunk a *Pénzügyi Igazgatás* című lapban, hogy a magyar vámtisztviselők megbízásából két vámhivatalnok egy iratot nyújtottak be a pénzügyminiszterhez, amelyben kedvezőtlen előmeneteli viszonyaik megjavítását kérik. Jelezték megbántottságukat, „*hogy vámtisztviselői cím és jelleg adományozásában eddig még sohasem részesültek, jöllehet a tisztviselői érdemek nem csak az állami kormányzat minden más ágában, hanem a pénzügyi tárcához tartozó más tisztviselők között is, cím és jelleg adományozásával igen gyakran honoráltatnak. . . . Vámtisztviselőt máról holnapra nem lehet nevelni, mert szakemberek előtt ismert tény, hogy már az alsó fokú vámszaki vizsgálat letehetéséhez is sok elméleti és gyakorlati ismeret megszerzése szükséges.*”³⁰ Már ebben az időben is elvárás volt a magasabb beosztásokhoz a

középiskolai végzettség, sőt a továbbképző tanfolyamokon is felvételi követelménnyé tették, annak érdekében, hogy a megfelelő iskolai végzettség (érettségi bizonyítvány) megszerzését elősegítsék, a pénzügyőrség felvette a kapcsolatot a Zsoldos Tanintézettel.

A képzési rendszer azonban ebben az időben sem maradt kritika nélkül. *„Vizsgán fényes eredménnyel átcúsúzott egyének buzdítólag hatottak a hátul levőkre és mind többen és többen jelentkeztek és rendeltettek be a szemlési vizsgára, akárhányszor az illetékes kerületvezető határozott tiltakozása ellenére is. Ezen könnyelmű rendszer emlíből táplálkozott és nőtte ki magát 408-ra a szemlési rangra várók csapata és ebben leli magyarázatát az, hogy jelenleg létezik olyan pénzügyigazgatósági kerület, amelyben a szemlési vizsgás fővigyázók száma a rendszeresített létszám kétharmadát felülmúlja. Nem kétkem azt sem, hogy ha nagyméltóságú pénzügyminisztérium a szemlési vizsgákat felfüggesztő rendeletével nem él, ma már a fővigyázói létszám negyötöde rendelkezik a szemlési vizsgával. A meglazult rendszerből nőttek ki — tisztelet a kevés kivételnek — az olyan szemléssz-jelöltek, akik lépten-nyomon fitogtatják a vizsgájukat, de akik a szaktudást illetően úgy állnak, hogy ha a most kiképzés alatt álló újonc vigyázók közé a záróvizsgára berendeltetnének és levizsgáztatnának 70-75%-ig biztos bukásnak lennének kitéve.”* olvashatjuk a Pénzügyőrségi Szaklap hasábjain.³¹

1928. V. 3-án nyílt meg ugyanis a budapesti pénzügyőri altiszti iskolában az első pénzügyőri altiszti továbbképző tanfolyam, amelyet a pénzügyőrség több mint 60 éve várt, hogy ezáltal a pénzügyőri altisztek régen óhajtott egységes kiképzése megvalósuljon.³²

Nagy jelentőséget tulajdonítottak az úgynevezett biztosi vizsgának, mert amellet, hogy a pénzügyőri tisztviselők feladata a fontosabb jövedéki szolgálatok ellátása, a többi szolgálat szakszerű ellátásának irányítása, az altiszti kar fegyelmének és a szolgálati rendnek fenntartása, ezen kívül társadalmi elvárás volt a testület tekintélyének megóvása, biztosítása. *„A biztosi szaktanfolyam előadói a hallgatók sorában a tisztító munkát mindenkor elvégzik, de ez még nem biztosíték arra nézve, hogy a biztosi szakvizsgát a legkiválóbb szemlésszek teszik le, mivel a be nem rendelték között lehetnek, és minden bizonnyal vannak tehetség tekintetében értékesebb szemlésszek, mind a berendelték közül egyik-másik. Ezért a tanfolyamra való berendeléseknél kell kiválasztani a legértékesebb szemlésszeket.”*³³

1929 volt a korszakhatárt jelző nevezetes dátum a testület oktatási tevékenységének történetében: ekkor nyílt meg Kőbányán — a Magyar Királyi Pénzügyőri Altiszti Továbbképző-tanfolyammal — a testület új iskolája, amelynek építését az előző évben kezdték el. A tanfolyam rendszerű képzés (ma inkább: továbbképzés) napjainkig jellemző a testület oktatási képzési rendszerére. *„Az intézmény és szakmai oktatói a Pénzügyminisztérium fennhatósága alá tartoztak, a Székesfővárosi Magyar Királyi Pénzügyi Igazgatóság csak a kisegítő személyzet felett rendelkezett. Az iskola önállóan hirdetett pályázatokat, felvételiztette az újoncokat, szervezte a továbbképző tanfolyamokat.”*³⁴

A Magyar Királyi Pénzügyőrség tagjai előkészítő tanfolyamokon sajátították el a visszacsatolt területek katonai közigazgatása, majd polgári közigazgatása alatt megkövetelt, elengedhetetlen ismereteket. Máskülönbén már a politikai döntéseket követően megkezdődött a visszafoglalandó területek gazdaságáról beszerzett friss adatok összesítése és elemzése. Ezeket az adatokat azután a katonai közigazgatás időszakában a helyszínen ellenőrizték, korrigálták. Minden vármegyei katonai parancsnokság polgári közigazgatási csoportjához került pénzügyőr szakelőadó, egy-egy pénzügyőri főbiztos, a nagyobb városok katonai parancsnoksága mellé egy-egy pénzügyőri biztos, a kisebb városokban biztosi vizsgát tett szemlésszek, a járási katonai parancsnokságok mellé főszemlésszek vagy fővigyázók kerültek, megfelelő számú altiszttel. A pénzügyi közigazgatás terén fegyverhasználat nem fordult elő, és a pénzügyőröket sem támadták meg.³⁵

A II. világháború befejezése után a szovjet csapatok laktanyának használták, de 1948-ban ismét megkezdődtek a tanfolyamok Kőbányán. Az 1949-es egyenjogúsági törvény életbe lépést követően a hölgyek kiképzése is megkezdődhetett.³⁶ És egyre erősödött, bővült a szakmai ismeretek tárháza, s volt úgy hogy másfél-két tucatra rúgott a tantárgyak száma.

1951. VIII. 1-jétől stabilizálódott az iskola független oktatói kara *„1959. február 1-én megszervezésre került a Pénzügyőr Iskolán egy 7 hónapos – a háború befejezését követően az első – felsőfokú szaktanfolyam 24 fővel.”*³⁷

A megnövekedett szakmai igények kielégítése érdekében egymást követték a közép- és felsőfokú szaktanfolyamok, amelyek az 1980-as évek közepére egy kollégiumi szárny felépítését eredményezték. Amikor már ez sem biztosította a megnövekedett hallgatói létszám megfelelő elhelyezését, a környék kisebb szállodáit bérelte a testület. Az 1970-es évek közepétől vidéki

helyszíneken is szerveztek alapfokú tanfolyamokat, így Hévízen, Pécsen, Siklóson, Szegeden, Szombathelyen. Az első két kihelyezett alapfokú szaktanfolyamot a hetvenes évek közepén (1974-

1975-ben, majd 1975-1976-ban) Hévízen szervezték meg. Majd Siklós következett, azután — 1985. XI. 11. és 1986. V. 30. között — Pécsen talált otthont ez az oktatási forma „kihelyezett” tanári karral. Ez azt jelentette, hogy a vidéki hivatalok nagy tapasztalattal rendelkező munkatársai nagy terhet vállaltak fel — a mindennapi munkájuk mellett — az órákra való felkészüléssel, bejárással, számonkéréssel.

Az 1991-es év során végrehajtott nagyarányú felvételek hatására nőtt a kiképzetlen állomány száma, ami nem csak mennyiségi, hanem minőségi gondot is okozott. Emiatt szinte minden szakterületen maximális igény fogalmazódott meg a kiképzés ütemének növelésére, hogy a minőség lehetőleg ne szenvedjen csorbát. Lényeges fejlődést hozott a felsőfokú állami végzettséget biztosító lehetőségek bővülése, ami a Rendőrtiszti Főiskolán megalakult Vám- és Pénzügyőri Tanszék és a Külkereskedelmi Főiskolán indult további évfolyamok javára írható. A Rendőrtiszti Főiskolán a tanszék megalakulásával elindult a nappali tagozatos képzés is. Az eddig is működő levelező képzésen belül elhatárolódott a vámnyomozói és a vámigazgatási szak.³⁸ Az 1990-es években megnövekedett a fluktuáció, a szakmát elhagyó pénzügyőrök pótlása érdekében számos különböző — alap-, közép-, felsőfokú — szaktanfolyam indult. 1995 végére összesen 2002 pénzügyőr végzett különböző — alap-, közép-, felsőfokú — szaktanfolyamokon.³⁹

1997. IV. 30-án került átadásra Drégelypalánkon a Vám- és Pénzügyőri Iskola kihelyezett oktatási központja,⁴⁰ majd még ugyanebben az évben a Béla király úti Oktatási Központ is. Ezen intézmények kiegészítették a Vám- és Pénzügyőri Iskola tevékenységét és egyben lehetővé tették, hogy a szolgálati törvény rendelkezései, a vám-, a jövedéki, valamint a büntetőeljárásról szóló törvény által meghatározott újabb és újabb feladatok szakszerű végrehajtása érdekében szükséges továbbképzések megfelelő módon valósuljanak meg, nem csak az újonnan felvett állomány, hanem a vezetők részére is.

A Pénzügyi és Számviteli Főiskolával és a Gödöllői Agrártudományi Egyetemmel 1999 novemberében együttműködési megállapodást írt alá a Vám- és Pénzügyőrség Országos Parancsnoksága, igazolva azt a tényt, hogy a legtöbb a felkészültségen, a tudáson múlik. A feladatok egyre bonyolultabbakká váltak, így már ekkor is kitűnően felkészült szakemberekre volt szükség, kiemelkedett az informatikai és nyelvtudás jelentősége.

1999 szeptemberében új oktatási koncepción alapuló képzési struktúra (vám- és pénzügyőri tanfolyam) került megszervezésre, amelynek keretében magasabb szaktudást nyújtó szaktanfolyamok indultak. Az 1999/2000-es tanévben kezdődött meg a pénzügyi és számviteli szakellenőri képzés.⁴¹

2004-ben a Vám- és Pénzügyőri Iskola Együttműködési Megállapodást írt alá a Budapesti Gazdasági Főiskolával és a Károly Róbert Főiskolával. A Felnőttképzési Akkreditáló Testület által lefolytatott intézmény akkreditációs eljárás eredményeként a Vám- és Pénzügyőri Iskolát 2007. VII. 18-án (4 évre) a 01-0782-06 szám alatt bejegyezte a felnőttképzést folytató intézmények nyilvántartásába.⁴² Az elmúlt évtizedek az oktatási intézmény élén is változásokat hoztak⁴³ és a szervezeti egység maga is átformálódott. 2010. XII. 31-ig hatósági jogkörrel nem rendelkező középfokú szervről beszélhattünk, élén az aktuális parancsnokkal. A 2011-es Nemzeti Adó- és Vámhivatal létrehozása által megvalósított integrációt követően, Pénzügyőr Iskola névvel — az Adóügyi Iskola mellett — a Képzési, Egészségügyi és Kulturális Intézet keretében főosztályként működik az iskola, a központi szervezet részeként. Az oktatás területén is történtek változások, mivel a 4 hetes előképző tanfolyamot egy 8+8 hetes alapfokú szaktanfolyam követi, amelyből a második 8 hét úgynevezett szakosító, tehát szakirány specifikká vált már az alapképzésben is, szemben a korábban jellemző tanfolyami rendszerrel, ahol a szakosodásra általában a középfokú szaktanfolyamon került sor. Az alapfokú szaktanfolyam általános képzési rendszerét a testületen belüli gyakori mozgások, munkaköri változások támasztották alá, hiszen egy jól felkészült fiáncnak mindenütt helyt kellett állnia, legyen az belterület, határ vagy akár jövedéki szakterület. A tanfolyam időtartamát is a széleskörű szakmai tudás alapos elmélyítése indokolta és indokolja napjainkban is.

Jegyzetek:

- ¹ KOVÁCSICS: 3.p.
- ² CHRISTIÁN: 24.p. A mű idézett szövegének publikált forrásai: PARÁDI: *A dualista Magyarország pénzügyi szerveinek határőrizete 1867-1914.*, Idem: A Magyar Királyi Pénzügyminisztérium határőrizeti feladatai az Osztrák-Magyar Monarchia vámhatárain 1867-1914., Idem: A dualizmus kori magyar pénzügyőrség és vámhivatalok.
- ³ Loc.cit. 25.p.
- ⁴ 1867/XVI.tc. ; GALÁNTAI: 125-127.p.
- ⁵ DEÁK: 352-353.p.
- ⁶ KOVÁCSICS: op.cit. 22.p.
- ⁷ GYENGE: 12-13.p. ; 1878/XX.tc. ; 1887/XXIV.tc. ; 1898/I.tc. ; 1899/XXX.tc. ; 1908/XII.tc. ; GALÁNTAI: op.cit. 127.p.
- ⁸ HORVÁTH: 19-20.p.
- ⁹ PARÁDI: *Pénzügyőrség és vámhivatalok a határőrizetben.*
- ¹⁰ Idem: *A magyar állam határőrizete 1920-1941.* 73-76.p.
- ¹¹ KÖPF: 40.p. ; 1924/XIX.tc.
- ¹² ARNOLD: *Ma már holnap van. A magyar gazdaság és a Vám- és Pénzügyőrség.* 9.p.
- ¹³ CHRISTIÁN: op.cit. 24.p.
- ¹⁴ 1966/2.tvr.
- ¹⁵ ARNOLD: *Ma már holnap van. A magyar gazdaság és a Vám- és Pénzügyőrség.* op.cit. 11.p.
- ¹⁶ CHRISTIÁN: op.cit. 25.p.
- ¹⁷ ARNOLD: *A vámigazgatás hatása a nemzetközi kereskedelemre.* 4-6.p.
- ¹⁸ KOVÁCSICS: op.cit. 14.p.
- ¹⁹ 2010/CXXII.tv.
- ²⁰ Loc.cit. 1. § + 13. §
- ²¹ 1992/XXIII.tv. ; 1996/XLIII.tv. ; 2011/CXCIX.tv. ; 2012/I.tv.
- ²² 2010/CXXII.tv. op.cit. 16. § 1.bek.
- ²³ KOVÁCSICS: op.cit.
- ²⁴ Loc.cit.
- ²⁵ Loc.cit.
- ²⁶ DÉZSI: 83-84.p.
- ²⁷ KOVÁCSICS: op.cit. 146.p.
- ²⁸ Loc.cit. 41.p.
- ²⁹ ROJKÓ
- ³⁰ Az iratot benyújtó pénzügyőr tisztviselők voltak: MAGYAR Miklós pénzügyi tanácsos fővámhátnok és SIKORSZKY Titusz fővámhivatali főellenőr.
- KOVÁCSICS: op.cit. 53.p.
- ³¹ Loc.cit. 65.p.
- ³² „A tanfolyamot a Pénzügyminisztérium részéről Horváth Géza dr. miniszteri titkár nyitotta meg. Jelen voltak még: Bittermann Béla székesfővárosi pénzügyőri főfelügyelő, Száraz László és Veress Miklós főbiztosok és Rolkó Sándor biztos. Az altisztviselő iskola parancsnokának, Küllő Ferenc pénzügyőri főbiztosnak vezetése alatt, az iskola szakoktatói név szerint Bóka József biztos, Gróf János, Réhman Zoltán és Fehér Antal biztosok vizsgát tett főszemlélszek, Góty Gyula és Kovács Sándor fővigyázók, továbbá a tanfolyamra berendelt fővigyázók a Fiumei úti pénzügyőri laktanya udvarán sorakozva fogadták a megjelent vendégeket.” – ezekkel a szavakkal állít emléket az első alapfokú szaktanfolyamnak a *Pénzügyőr Szaklap*.
Loc.cit. 67.p.
- ³³ Loc.cit. 63.p.
- ³⁴ ROJKÓ: op.cit. 25.p.
- ³⁵ KOVÁCSICS: op.cit. 73.p.
- ³⁶ ROJKÓ: op.cit. 24-25.p.
- ³⁷ Ebben az időszakban az iskola parancsnoka BEDE Ferenc, majd ROMVÁRI Imre volt.
- DÉZSI: op.cit. 85.p.
- ³⁸ ARNOLD: *Ma már holnap van. A magyar gazdaság és a Vám- és Pénzügyőrség.* op.cit. 27.p.
- ³⁹ Loc.cit. 54.p.
- ⁴⁰ DÉZSI: op.cit. 87.p.
- ⁴¹ Loc.cit.
- ⁴² Loc.cit. 88.p.
- ⁴³ Időrendben: MARJAI Albert, CZIKORA András, dr. KIRÁLY Vince, CZIKORA András (ismét), ESZMÉNYI Attila, BALKAI Barnabás, — akinek parancsnoksága idején tömegméretűvé vált az oktatás (nem egyszer napi 500-600 fővel) és az oktatói kar óriási erőfeszítésébe került, hogy a mennyiségi kényszerűség ne csökkentse a minőségi követelmények betartására vonatkozó törekvéseket — KOVÁCS Csaba, dr. GÁL Veronika, és jelenleg SZÁNTÓ Zoltán.

Jegyzetekben alkalmazott rövidítések:

MONOGRÁFIÁK, KISMONOGRÁFIÁK ÉS HASONLÓ JELLEGŰ KÖTETEK

- ARNOLD: *A vámigazgatás hatása a nemzetközi kereskedelemre.* — ARNOLD Mihály: *A vámigazgatás hatása a nemzetközi kereskedelemre.* Budapest, 1996, VivaMedia - Cicero Print. 27 p. HU-ISBN —
- ARNOLD: *Ma már holnap van. A magyar gazdaság és a Vám- és Pénzügyőrség.* — ARNOLD Mihály: *Ma már holnap van. A magyar gazdaság és a Vám- és Pénzügyőrség.* Budapest, 2002, VivaMédia Kiadó. 152 p. HU-ISBN —
- GALÁNTAI — GALÁNTAI József: *A Habsburg-monarchia alkonya. Osztrák-magyar dualizmus 1867-1918.* Budapest, 1985, Kossuth. 387 p. HU-ISBN 963 09 2589 3.
- KOVÁCSICS — KOVÁCSICS Iván et al. (szerk.): *Emlékkönyv a Vám- és Pénzügyőrség történetéről.* Budapest, 2000, Viva Média Holding. 248 p. HU-ISBN —
- KÖPF — KÖPF László: *Fejezetek a magyar vámigazgatás köréből.* Budapest, 2003, Tipico Design Kft. 171 p. HU-ISBN 963 76 2334 5.
- PARÁDI: *A dualista Magyarország pénzügyi szerveinek határőrizete 1867-1914.* — PARÁDI József: *A dualista Magyarország pénzügyi szerveinek határőrizete 1867-1914.* Budapest, 1987, Határőrség. 123 p. HU-ISBN —
- PARÁDI: *Pénzügyőrség és vámhivatalok a határőrizetben.* — PARÁDI József: *Pénzügyőrség és vámhivatalok a határőrizetben.* Budapest, 2003, Tipico Design. 219 p. HU-ISBN 963 76 2330 2. /Rendvédelem a határokon a XIX-XX. században, 1./ HU-ISSN —

EMLÉKKÖNYV

- HORVÁTH — HORVÁTH György: *Pénzügyőrök muzsikálnak. A vám- és pénzügyőrség kulturális életének és zenekarának emlékkönyve 1867-2005.* Dabas, 2005, Magánkiadás. 391 p. HU-ISBN 963 21 9884 0.

TANULMÁNYOK

- DEÁK — DEÁK Ágnes: *Egy régi politikai rendszerváltás és az államrendőrség 1867. Történelmi Szemle, XLIX.évf. (2007) 3.sz. 351-372.p.* HU-ISSN 0040-9634.
- GYENGE — GYENGE Balázs: *A dualizmus kori magyar vámpolitika.* Budapest, 2002, Rendőrtiszti Főiskola. 39 p. HU-ISBN 963 94 0542 8. /Rendvédelmi Füzetek./ HU-ISSN 1585-1249.
- PARÁDI: *A Magyar Királyi Pénzügyminisztérium határőrizeti feladatai az Osztrák-Magyar Monarchia vámhatárain 1867-1914.* — PARÁDI József: *A Magyar Királyi Pénzügyminisztérium határőrizeti feladatai az Osztrák-Magyar Monarchia vámhatárain 1867-1914. Hadtörténelmi Közlemények, CIV.évf. (1989) 2.sz. 177-196.p.* HU-ISSN 0017-6540.
- PARÁDI: *A dualizmus kori magyar pénzügyőrség és vámhivatalok.* — PARÁDI József: *A dualizmus kori magyar pénzügyőrség és vámhivatalok. Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis), VIII.évf. (1998) 9.sz. 82-85.p.* HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1997. szeptember 23-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Gazdasági rendvédelmünk a XIX-XX. században.” című IX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

CIKKEK

- ROJKÓ — ROJKÓ Júlia: *Az iskola maga a történelem. Pénzügyőr, CXXXVI.évf. (2009) 12.sz. 24.p.* HU-ISSN 1416-5850.

KÉZIRATOK

- CHRISTÁN — CHRISTÁN László: *Az adó- és vámigazgatás kialakulása, történeti áttekintés.* In: SZABÓ Andrea et al. (szerk.): *Az adó és vámigazgatás szervezete és működése.* (A szerzőknél megtalálható) 2012, (kézirat)
- DÉZSI — DÉZSI Zsolt: *A blended-learning módszer bevezetése a pénzügyőrök szakképzésében.* Ph.D. értekezés. (ZMNE). Budapest, 2010. 154 p.
- PARÁDI: *A magyar állam határőrizete 1920-1941.* — PARÁDI József: *A magyar állam határőrizete 1920-1941.* Kandidátusi értekezés (MTA). Kézirat. Budapest, 1990. 264 p. +562 p. melléklet.

JOGSZABÁLYOK

- 1867/XVI. — 1867/XVI.tc. a Magyar Korona országai és Ő Felsége többi királyságai és országai közt kötött vám- és kereskedelmi szövetségről.
- 1878/XX.tc. — 1878/XX.tc. a Magyar Korona országai és Ő Felsége többi királyságai és országai közt kötött vám- és kereskedelmi szövetségről.
- 1887/XXIV.tc. — 1887/XXIV.tc. az 1878/XX.tc.-be iktatott vám- és kereskedelmi szövetség meghosszabbításáról.
- 1898/I.tc. — 1898/I.tc. a vám- és bankügyeknek, valamint ezekkel összefüggő némely kérdésnek ideiglenes szabályozásáról.

1899/XXX.tc.	—	1899/XXX.tc. a vám- és kereskedelmi viszonyokról és ezekkel összefüggő némely kérdésnek a rendezéséről.
1908/XII.tc.	—	1908/XII.tc. a kölcsönös kereskedelmi és forgalmi viszonyoknak az Ő Felsége uralkodása alatt álló többi országokkal való szabályozása tárgyában. Budapesten 1907. év október hó 8.-án kötött szerződés becikkelyezéséről.
1924/XIX.tc.	—	1924/XIX.tc. a vámjog szabályozásáról.
1992/XXIII.tv.	—	1992/XXIII.tv. a köztisztviselők jogállásáról.
1996/XLIII.tv.	—	1996/XLIII.tv. a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról.
2010/CXXII.tv.	—	2010/CXXII.tv. a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról.
2011/CXCIX.tv.	—	2011/CXCIX.tv. a közszolgálati tisztviselőkről.
2012/I.tv.	—	2012/I.tv. a munka törvénykönyvéről.
1966/2.tvr.	—	1966/2.tvr. a vámjog szabályozásáról. <i>Magyar Közlöny, XII.évf. (1966) 5.sz. 41-43.p.</i>

Mellékletek jegyzéke:

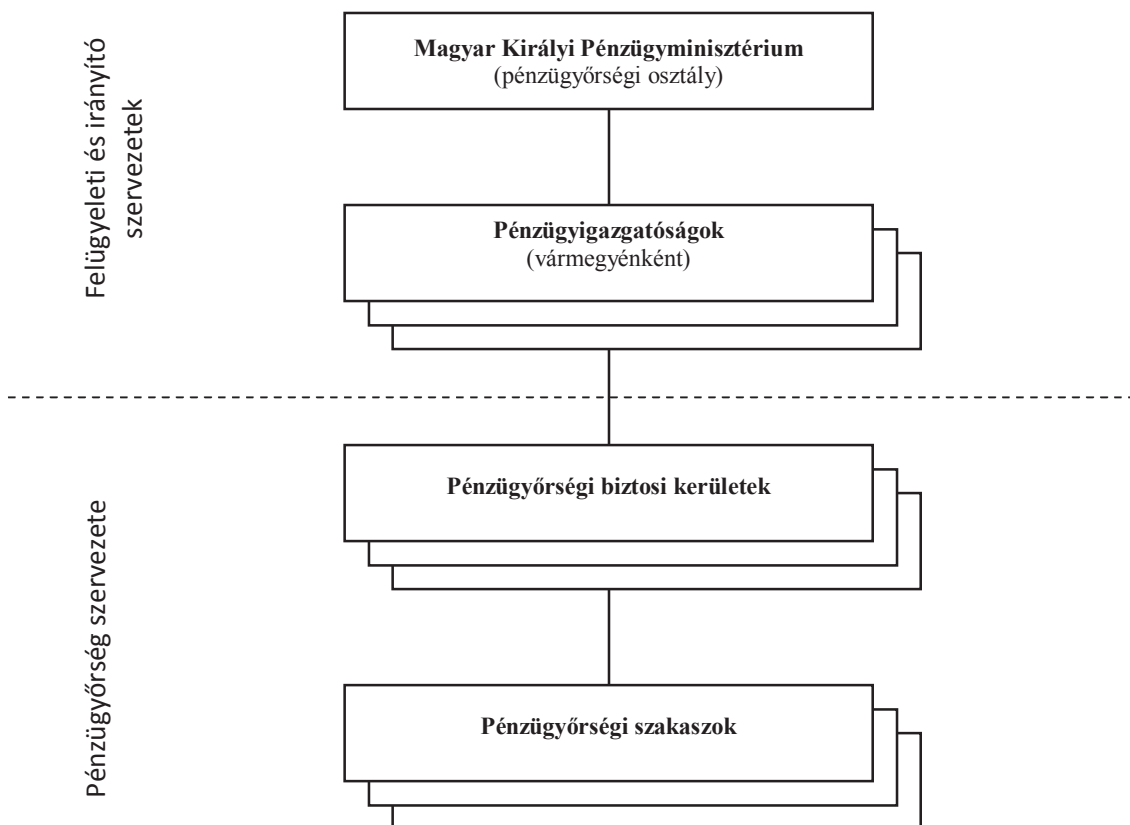
I.sz.melléklet.

A Magyar Királyi Pénzügyőrség dualizmuskori szervezeti felépítése.

II.sz.melléklet.

A pénzügyigazgatóságok székhelyei és hatósági területük a XIX-XX. század fordulóján.

I.sz.melléklet.

A Magyar Királyi Pénzügyőrség dualizmuskori szervezeti felépítése.

Forrás ! PARÁDI József: *A dualista Magyarország pénzügyi szerveinek határőrizete 1867-1914.* 109.p. Budapest, 1987, Határőrség. 123 p.

A pénzügyigazgatóságok székhelyei és hatósági területük a XIX-XX. század fordulóján.

S.sz.	A pénzügyigazgatóságok székhelyei	A pénzügyigazgatóságok működési területe
1.	Alsókubin	Árva és Liptó vármegyék
2.	Arad	Arad vármegye
3.	Balassagyarmat	Nógrád vármegye
4.	Beregszász	Bereg és Ugocsa vármegyék
5.	Beszterce	Beszterce-Naszód vármegye
6.	Besztercebánya	Zólyom és Túróc vármegyék
7.	Brassó	Brassó és Fogaras vármegyék
8.	Budapest	A székesfőváros területe
9.	Budapest (vidék)	Pest-Pilis-Solt-Kiskun és Esztergom vármegyék
10.	Debrecen	Hajdú vármegye
11.	Dés	Szolnok-Doboka vármegye
12.	Dáva	Hunyad vármegye
13.	Eger	Heves vármegye
14.	Eperjes	Sáros vármegye
15.	Fiume	Fiume és kerülete
16.	Győr	Győr és Moson vármegyék
17.	Gyula	Békés vármegye
18.	Ipolyság	Hont vármegye
19.	Kaposvár	Somogy vármegye
20.	Kassa	Abaúj-Torna vármegye
21.	Kolozsvár	Kolozs vármegye
22.	Komárom	Komárom vármegye
23.	Léva	Bars vármegye
24.	Lőcse	Szepes vármegye
25.	Lugos	Krassó-Szörény vármegye
26.	Makó	Csanád vármegye
27.	Máramarossziget	Máramaros vármegye
28.	Marosvásárhely	Maros-Torda vármegye
29.	Miskolc	Borsod vármegye
30.	Nagybecskerek	Torntál vármegye
31.	Nagyenyed	Alsó-Fehér vármegye
32.	Nagykároly	Szatmár vármegye
33.	Nagyszeben	Szeben vármegye
34.	Nagyvárad	Bihar vármegye
35.	Nyíregyháza	Szabolcs vármegye
36.	Nyitra	Nyitra vármegye
37.	Pécs	Baranya vármegye
38.	Pozsony	Pozsony vármegye
39.	Rimaszombat	Gömör és Kis-Hont vármegye
40.	Sátoraljaújhely	Zemplén vármegye
41.	Segesvár	Nagy- és Kisküküllő vármegyék
42.	Sepsiszentgyörgy	Háromszék vármegye
43.	Sopron	Sopron vármegye
44.	Szeged	Csongrád vármegye
45.	Szeksárd	Tolna vármegye
46.	Székelyudvarhely	Udvarhely és Csík vármegyék
47.	Székesfehérvár	Fejér vármegye
48.	Szolnok	Jász-Nagykunszabolcs vármegye
49.	Szombathely	Vas vármegye
50.	Temesvár	Temes vármegye
51.	Torda	Torda-Aranyos vármegye
52.	Trencsén	Trencsén vármegye
53.	Ungvár	Ung vármegye
54.	Veszprém	Veszprém vármegye
55.	Zalaegerszeg	Zala vármegye
56.	Zilah	Szilágy vármegye
57.	Zombor	Bács-Bodrog vármegye

A pénzügyigazgatóságokat 1872-vel kezdődően fokozatosan alakították ki azzal a céllal, hogy a Magyar Királyság valamennyi vármegyéjében, a vármegyében működő pénzügyi szakterületek munkáját összefogja és irányítsa. A századforduló időszakára a 64 vármegyére kiterjedően már 57 pénzügyigazgatóság működött.

Forrás ! PARÁDI József: *A dualista Magyarország pénzügyi szerveinek határörizete 1867-1914.* 105-106.p. Budapest, 1987, Határörizet. 123 p.

SZABÓ Szilárd
Az Evidenzbureau.
Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete
1850-1919.

Az Osztrák Magyar Monarchiában nem volt a két társországnak külön-külön hírszerző szervezete. A felderítés — a haderő kötelékében, a közös ügyek részeként — a katonai felderítés formájában működött. E szervezet volt az Evidenzbureau (EVB), amely 1850-től 1919-ig látta el hivatását.

Források

Elsősorban az Osztrák Állami Levéltár (Österreichisches Staatsarchiv - SA) Hadi Levéltár (Kriegsarchiv, KA) forrásai fontosak. A KA EVB-ra vonatkozó forrásai többfélék. Talán meglepőnek tűnhet, a legfontosabb forrásanyagokat az EVB egykori vezetői illetve munkatársai által hátrahagyott hagyatékok jelentik.

Ezek közül a legértékesebb Maximilian RONGE (Generalmajor = vezérőrnagy) **(I.sz. melléklet)** hagyatéka.¹ A hagyatéknak több részből áll, így az EVB történetét tartalmazó összeállításból („Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes” = *A Vezérkar Nyilvántartó irodájának története*), azon belül az EVB számára 1876-ban kibocsátott szolgálati szabályzatból („Dienst-Instruction für das Evidenzbureau” = *Szolgálati utasítások a Nyilvántartó Iroda számára*) és az 1899-ben az EVB által kiadott — az idegen haderőről szóló anyagok osztályozási szempontjait tartalmazó — előírásból **(II.sz. melléklet)** („Gliederung des Stoffes im Evidenz-Mémoire” = *a Nyilvántartó Irodai-i visszaemlékezések rendszerezett anyaga.*), továbbá az EVB szervezeti felépítéséről és az iroda különböző egységei vezetőinek feladat- és hatáskörét tartalmazó, 1917. X. 19-i dátummal ellátott kivonatból („Ressorterteilung” = *hatáskörfelosztás*), valamint az EVB mindenkori főnökeinek legfontosabb adatait tartalmazó listából („Chefs des Evidenzbureaus des Generalstabes 1850-1919” = *A Vezérkar Nyilvántartó Irodájának vezetői 1850-1919*). **(III.sz. melléklet)**

A hagyatéknak másik része az EVB 1914-1919 közötti történetét dolgozza fel, amikor is az iroda az osztrák-magyar haderő-főparancsnokságának hírszerzési részlegét alkotta (Nachrichtenabteilung des Armeoberkommandos = a hadsereg-főparancsnokság hírszerző részlege). A hagyatéknak ezen része tartalmazza a Nachrichtenabteilung (Felderítő Részleg - Nabt) 1914-1918 közötti történetét feldolgozó írást („Nachrichtenabteilung des Armeoberkommandos im Weltkrieg 1914-1918” = *A Hadsereg-főparancsnokság Felderítő Részlege a világháborúban 1914-1918.*), továbbá két 1917-ből származó dokumentumot a Nabt felépítéséről és az egyes alegységek vezetőinek feladat- és hatásköréről („Nachrichtenabteilung im Standorte des AOK 7000/1917” = *a Felderítő Részleg a Hadsereg-főparancsnokság helyszíneiben 7000/1917.* „NA Nr. 8900 von 1917”), illetve az Osztrák-Magyar Monarchia mindazon katonai és civil hatóságainak felsorolását, amelyek 1918. VI. 1-ei időponttal bezárólag kémelhárító tevékenységet folytattak („Eine Übersicht über die in erster Linie für den Spionageabwehrdienst in Betracht kommenden militärischen und zivilen Stellen” = *Az első vonalbeli katonai és civil kémelhárító szervezetek jogosultságainak áttekintése*). **(IV.sz. melléklet)**

Szintén fontos forrás August URBANSKI von Ostryniec (Feldmarschalleutnant = altábornagy) hagyatéka.² Az EVB története szempontjából a hagyatéknak található írások közül kettőnek van jelentősége: a Nr. 1. jelzésű írásnak, amely a kódfejtő-részleg létrehozását mutatja be („Wie unsere Chiffren-Gruppen entstand” = *Rejtjelző csoportunk létrehozása*), illetve a Nr. 4. jelzésűnek, amely August URBANSKI von Ostryniec élettörténetét mutatja be („Das Tornisterkind. Lebenserinnerungen des Feldmarschalleutnant von Urbanski” = *Nemzetiségi gyermek. URBANSKI altábornagy emlékirata*).³ Kevésbé jelentős az EVB története szempontjából Oskar Freiherr WOLF-SCHNEIDER von Arno (Oberst = ezredes) és Rudolf KISZLING (Generalmajor = vezérőrnagy) hagyatéka.⁴

A KA levéltári forrásainak másik kategóriáját a hivatalos dokumentumok képezik. A legfontosabb ezek közül az Osztrák-Magyar Monarchia hadereje vezérkarának Nyilvántartó Irodája történetével foglalkozó forrásai („Evidenzbureau des Generalstabes 1851-1913” = *A vezérkar Nyilvántartó Irodája 1851-1913*) jelzetű forrásanyag.⁵ Ez — többek között — 1850-1866 között az EVB számára kibocsátott szolgálati és ügykezelési előírásokat, szervezeti és hatásköri szabályokat tartalmaz. Találunk az EVB-ra vonatkozó dokumentumokat az AOK⁶, valamint az 1867-től közös hadügyminisztérium elnöki osztályának iratai között is.⁷ A KA mellett kutatásokat végeztem az udvari levéltárban (Haus-, Hof-, und Staatsarchiv = *Udvari- és Állami Levéltár*) is, mivel az EVB

költségvetésének jelentős része a közös külügyminisztérium (*Informationsbüro = Információs Iroda*) költségvetéséből származott.

A haderő szervezetére és igazgatására vonatkozó legfontosabb szabályzatok nyomtatásban is megjelentek.⁸ Ezen kívül külön a közös haderő vezérkarára vonatkozó legalapvetőbb szervezeti szabályzatokat, előírásokat is megjelentették, így a vezérkari főnök hatáskörére valamint a vezérkar szervezetére, felépítésére vonatkozó alapvető előírásokat is.⁹

Historiográfia

A levéltári források mellett a kutatás természetesen a szakirodalom feldolgozására is kiterjedt. Az EVB történetére vonatkozó szakirodalom rendkívül csekély, különösen akkor, ha nem számítjuk ide a visszaemlékezéseket. Általánosságban elmondható, hogy a szakirodalom gyakorlatilag Maximilian RONGE és August URBANSKI von Ostrymiecz hagyatékára támaszkodik, illetve Maximilian RONGE 1930-ban megjelent művére.¹⁰ Tulajdonképpen az első szakirodalomnak tekinthető írás, ami legalább érintőlegesen foglalkozott az EVB tevékenységével az Franz Graf CONRAD von Hötzenndorf (*Feldmarschall = tábornagy*), az osztrák-magyar közös haderő egykori vezérkari főnöke visszaemlékezését tartalmazó könyvsorozat első kötete.¹¹ Nagyon röviden és inkább a hírszerzési-elhárítási módszerekre kitérve foglalkozott az EVB tevékenységével Wilhelm OBERHÖFLER.¹²

Maximilian RONGE könyve az első, amely komoly terjedelemben és meglehetősen alapossággal tárgyalta az EVB megszervezését, kezdeti időszakát, hatáskörének bővülését illetve átalakulását. Érthető módon különös figyelmet fordít saját tevékenységének bemutatására. Ezt követően az első jelentős munka, amely viszonylag részletesen és elsősorban a közös hadügyminisztérium levéltári forrásanyagára támaszkodva foglalkozott az EVB-val, Walter WAGNER kétkötetes, az osztrák-(magyar) hadügyminisztérium történetét 1888-ig feldolgozó könyve.¹³ 1966-ban jelent meg Oskar REGELE osztrák-(magyar) vezérkari főnököket bemutató könyve, amelyben röviden és némileg pontatlanul foglalkozott az EVB kialakulásával, működésével.¹⁴ A múlt század hatvanas-hetvenes éveiben Josef REIFBERGER vezérkari disszertációjában illetve egy abból készült rövid tanulmányban foglalkozott az EVB történetével, leginkább Maximilian RONGE és Oskar REGELE könyveire támaszkodva.¹⁵ Az első átfogó, az osztrák katonai hírszerzés és elhárítás történetét feldolgozó mű, míg a másik kifejezetten a dualizmus időszakával foglalkozott. Az Osztrák Tudományos Akadémia gondozásában a HABSBURGOK birodalmáról megjelent hatalmas összefoglaló munka fegyveres erőről szóló V. kötete leginkább Walter WAGNER könyvét és Oskar Freiherr WOLF-SCHNEIDER von Arno hagyatékát figyelembe véve tárgyalta az EVB-t.¹⁶

A kilencvenes években egy minimális terjedelmű ismeretterjesztő íráson kívül csak Albert PETHŐ könyve foglalkozott kifejezetten az osztrák-magyar katonai hírszerzés és elhárítás történetével.¹⁷ Albert PETHŐ alapvetően Max RONGE és August URBANSKI von Ostrymiecz hagyatékát, Max RONGE könyvét valamint Josef REIFBERGER írásait vette alapul és használta forrásként. Született még egy egyetemi szakdolgozat, amely témaválasztásában érintette az EVB történetét.¹⁸ Ez annyiban különbözik a korábbi munkáktól, hogy kifejezetten alkotmányjogi szempontból vizsgálta a katonai hírszerzés és elhárítás történetét, vagyis, hogy mikor és mennyiben érvényesültek az adott korszak alkotmányos kritériumai a katonai titkosszolgálatok vonatkozásában. Egészen más szempontból vizsgálta a katonai hírszerzés tevékenységét Günther KRONENBITTER.¹⁹ Könyvében arra kereste a választ, vajon mennyiben befolyásolta az Osztrák-Magyar Monarchia külpolitikájának hatékony érvényesítését a vezérkar és a közös külügyminisztérium viszonya, mennyiben osztották meg egymással az információkat, vagyis milyen volt a kommunikáció közöttük és ez hogyan hatott az Osztrák-Magyar Monarchia diplomáciai érdekeinek védelmére, érvényesítésére. Értékelésében érződik némi elmarasztalás a közös had- és külügyminisztérium felé és általában elfogadja a vezérkarnak a katonai hírszerzés szervezeti hiányosságaira és főleg elégtelen költségvetésére vonatkozó érvelését.²⁰

Az osztrák vezérkar történetét nagy terjedelemben feldolgozó egyik legfrissebb német nyelvű munka Hubert ZEINAR könyve, amely rövid áttekintő összefoglalást ad az EVB történetéről.²¹ Végül meg kell említeni az EVB utolsó főnökéről, Max RONGE életéről készült könyvet, ami nagyrészt Maximilian RONGE hagyatékán és könyvén alapuló beszámolót nyújt az EVB történetéről.²² Ami az EVB történetével kapcsolatos magyar nyelvű irodalmat illeti, POKORNY Hermann vezérezredes visszaemlékezése tartalmaz némi információt az EVB-ről, azonban a hangsúly ebben a műben is POKORNY Hermann életének eseményein van és csak érintőlegesen ír az EVB felépítéséről, szervezéséről.²³ ZACHAR József Alfred REDL (*Oberst = ezredes*) esetéről készült könyve tesz ugyan említést az EVB-ről, de mélyebben nem foglalkozik vele.²⁴ Az utóbbi években viszont öröndetes módon több tudományos jellegű tanulmány is foglalkozott az EVB történetével.²⁵ Sőt, 2014-től már elsődleges, levéltári

forráskiadás is segíti a témával foglalkozó kutatók munkáját, mivel ebben az évben jelent meg az 1872-ben kiadott *Anleitung zum Kundschaftsdienste* eredeti, német nyelvű szövege, illetve annak magyar nyelvű fordítása (1872 Felderítő – szolgálati utasítás),²⁶ valamint PARÁDI József és REGÉNYI Kund Miklós magyar és német nyelvű tanulmányai az EVB-ról és az Utasításról.²⁷

A másodlagos források, vagyis az EVB tevékenységére, működésre vonatkozó szakirodalom értékelése kapcsán megállapítható, hogy alapvetően Maximilian RONGE és August URBANSKI von Ostrymiecz hagyatékára támaszkodnak és a másutt fellelhető levéltári forrásokat, nyomtatásban megjelent szabályzatokat, előírásokat szinte alig említik meg ez alól talán csak Walter WAGNER a kivétel. Jellemző az is, hogy a később született munkák a korábbi munkák megállapításait veszik alapul és általában hiányzik a forráskritika, a különböző — akár másodlagos — források összevetése, összehasonlítása. Nem hívják fel az olvasó figyelmét a forrásokban esetleg előforduló tévedésekre vagy eltérésekre, az egyébként meglehetősen ritkán felbukkanó eltérő álláspontokat nem ütköztetik, nem vizsgálják meg, miért írnak a források ugyanarról a dologról másképpen. Például Oskar REGELE a könyvében 1857-re teszi az EVB létrejöttét, minden más forrás 1850-et említ.²⁸ Azonban egyetlen 1966 után keletkezett írás sem utal erre az eltérésre és nem találtam nyomát annak sem, hogy megvizsgálnák, vagy egyáltalán számon tartanák, hogy Oskar REGELE más alapítási dátumot adott meg.²⁹

Az Evidenzbureau megszervezése

A HABSBURG dinasztia királyságait és országait megrázó 1848. évi események a birodalom hadügyi szervezetében is változást hoztak. 1848 előtt létezett egy Marschbüro nevű iroda, melynek feladatköréhez tartozott többek között az is, hogy idegen haderőkről nyilvántartást vezessen.³⁰ Az iroda vezetője egyszerre volt alárendelve a főszállásmesteri stáb főnökének (Leiter/Chef des Generalquartiermeisterstabes) és az Udvari Haditanács elnökének is (Präsident des Hofkriegsrates). A Generalquartiermeisterstab (GQMSt.) részben az Udvari Haditanács segédszervezete, részben önálló hatáskörrel is rendelkező hivatal volt.³¹ 1849 júniusában megalakult az uralkodó saját műveleti irodája (Operationskanzlei) ami a hadügyminisztérium elnöki osztályán belül működött, de csak alig egy évig, 1850 augusztusáig. Működése ideje alatt ez az iroda vette át az idegen haderőkről vezetett nyilvántartást.³² 1850 novemberében az Allerhöchsten k. k. Zentral-Operationskanzlei (Legfelsőbb cs. kir. Műveleti Iroda) keretében létrehoztak egy Kundschaftssektion (Hírszerzőszekció) nevű szervezetet is.³³ Végül 1850. XII. 22-én a GQMSt. által kibocsátott Nr. 2178. Cirkular-Erlass (körrendelet) létrehozta az Evidenzbureaut.³⁴

Eredetileg az EVB a GQMSt. 6. osztályát alkotta.³⁵ Békeidőben tehát a GQMSt. szervezetén belül működött, mégpedig közvetlenül a GQMSt. főnökének személyes irányítása alatt.³⁶ Azonban még 1850-ben a GQMSt. szabályalkotó bizottsága (Reglements-Commission des Generalquartiermeisterstabes) által az EVB részére kibocsátott szolgálati szabályzat (*Dienst-Normale für das Evidenzhaltungs-Bureau fremder Armeen = Külföldi csapatok nyilvántartóirodájának szolgálati szabályai*) 3. §-a megszabta, hogy háború esetén az EVB a Zentral-Operationskanzlei (Legfelsőbb cs. és kir. Műveleti Iroda) külön részlegét képezi és közvetlenül a Zentral-Operationskanzlei (Legfelsőbb cs. és kir. Műveleti Iroda) főnöke irányítja.³⁷ Az EVB 1854-től önállóan működött,³⁸ de csak 1857-ig. Az 1857. I. 22-én kibocsátott Armeebefehl Nr. 22. (22. számú hadseregeparancs) szerint az EVB az AOK GQMSt. főnökének az alárendeltségébe került.³⁹

1860-ban Ausztria alkotmányos átalakulása részeként újra létrehozták a hadügyminisztériumot. A GQMSt. és így az EVB is a minisztérium szervezetébe tagolódott, méghozzá a hadügyminiszter közvetlen irányítása alá.⁴⁰ 1861. III. 10-én August Franz Johann Christoph Graf von DEGENFELD-SCHONBURG hadügymini-niszter kiadott egy utasítást az EVB számára, amiben többek között az EVB minisztériumon belüli jogállását is szabályozta. Az utasítás szerint az EVB a hírszerzés tekintetében a hadügyminisztériumnak, az idegen haderőkről vezetett nyilvántartás tekintetében viszont továbbra is a GQMSt. részére tartozott beszámolási kötelezettséggel. Viszont a hadügyminiszter közvetlen irányítási joga az EVB felett megszűnt, az EVB a hírszerzés vonatkozásában is közvetlenül a GQMSt. irányítása alá került.⁴¹ Az EVB a hírszerzéssel összefüggő anyagait, javaslatait közvetlenül a GQMSt. vezetőjének útján az uralkodó katonai irodájának (Militär-Central-Kanzlei [Központi Katonai Iroda]) nyújtotta be.⁴² Az EVB felett a hadügyminiszter irányítási jogának megszűnését azonban nem szabad túlértékelni, mivel a GQMSt. a minisztérium segédszervének (Hilfsbehörde) minősült és közvetlen miniszteri irányítás alatt állt. A hadügyminiszternek pedig jogában állt a megbízható, ellenőrzött értesülésekbe betekintést nyernie.⁴³

1866. XII. 20-án *Ferenc József* elfogadta Franz FREIHERR von John (*Feldmarschalleutnant* = altábornagy) és *ALBRECHT Franz Josef Karl Friedrich Georg Hubert Maria von Österreich főherceg* (*Feldmarschall* = tábornagy) javaslatát, amely egyebek között azt is tartalmazta, hogy a jövőben az EVB kerüljön ki a hadügyminisztérium szervezetéből és az újból létrehozott AOK szervezetébe tagoldjon.⁴⁴ Ennek megfelelően 1867. I. 1-től az EVB a hírszerzés tekintetében kikerült a hadügyminisztérium alárendeltségéből és az AOK struktúrájába illeszkedett bele. Ez a helyzet azonban mindössze egy évig tartott, mivel 1868. I. 15-én feloszlatták az AOK-t és az EVB újra teljes egészében a hadügyminisztériumhoz került.⁴⁵ Az EVB végül 1871-ben került végleges helyére az osztrák-magyar közös hadügyminisztérium szervezetében, amikor is az 1865-óta már pusztán vezérkarnak (*Generalstab*)⁴⁶ nevezett egykori GQMSt. illetve a magának a vezérkari főnöknek az egyik irodája lett.⁴⁷ A vezérkar hivatalosan még hosszú ideig a közös hadügyminisztérium szervezete, a vezérkari főnök pedig a közös hadügyminiszter tanácsadója maradt, azonban szerepe, hatásköre egyre inkább kibővült és fokozatosan függetlenedett a közös hadügyminisztertől, főleg miután 1881-től Friedrich Graf von BECK-RZIKOWSKY (*Generaloberst* = vezérezredes) lett a vezérkari főnök.⁴⁸ Már 1875-től kezdve személyesen vagy írásban javaslattal fordulhatott az uralkodóhoz, kezdetben még a közös hadügyminiszter útján,⁴⁹ 1913-tól viszont már közvetlenül.⁵⁰

Látható tehát, hogy az első 20 év az állandó átszervezések korszakát jelentette az iroda életében. Le kell szögeznünk azonban, hogy ezek az Osztrák-Magyar Monarchia egész haderejének az állandó átalakításával voltak összefüggésben és nem az EVB tevékenységének esetleges eredménytelenségéből vagy kudarcaiból fakadtak.

Az Evidenzbureau jogállása

A már említett 1850-ből származó szolgálati előírás annyit tartalmazott ezzel kapcsolatban, hogy az iroda vezetését egy GQMSt. tisztnek kellett ellátnia.⁵¹ Az iroda belső ügyrendjét, valamint a jegyzőkönyvek vezetését a Zentral-Operationskanzlei főnöke által kibocsátott rendelkezések határozták meg.⁵² Az irodában dolgozó minden tiszt felelősséggel tartozott az iroda főnökének az általuk vezetett nyilvántartásért és jegyzőkönyvekért („Tabellen”). Az iroda főnöke pedig a Zentral-Operationskanzlei főnöke felé tartozott felelősséggel azért, hogy a nyilvántartások megfeleljenek a mindenkor szolgálati követelményeknek.⁵³

A vezérkar számára kibocsátott 1913. évi szervezeti szabályzatban szerepelt először, hogy a vezérkari irodák főnökeit, így az EVB főnökét is az uralkodó nevezi ki.⁵⁴ A vezérkar szervezeti felépítését szabályozó 1875. évi előírások szerint a vezérkar minden irodája a vezérkari főnök vezetése alatt működött.⁵⁵ Ez volt egyben a szolgálati út is, tehát az EVB főnöke a vezérkari főnöknek vagy helyettesének jelentett és minden hírszerzéssel kapcsolatos ügyben akár személyesen is javaslatot tehetett a vezérkari főnöknek.⁵⁶ A gyakorlatban ez úgy működött, hogy a legfontosabb ügyeket az EVB főnöke terjesztette a vezérkari főnök elé, a csekélyebb súlyúakat pedig az EVB főnökének helyettese a vezérkari főnök helyettesének, akinek egyébként jogában állt havonta egyszer betekinteni az EVB könyvelésébe.⁵⁷

Az 1861. III. 10-én kibocsátott „*Bestimmungen für den Wirkungskreis des Evidenzbureaus infolge der ihm zugewiesenen Zentralleitung der militärischen Kundschaftsdienstes*” (Az EVB, mint a katonai hírszerzésért felelős központi szerv hatáskörére vonatkozó szabályzat) bebiztosította az EVB főnöke számára a jogot, hogy közvetlenül tartson kapcsolatot az egyes seregtestek hírszerző tisztjeivel.⁵⁸ Ezt a jogot azonban csak a vezérkari főnök vagy annak helyettese előzetes beleegyezésével gyakorolhatta.⁵⁹ Az 1886. évi szolgálati szabályzat szerint ugyanígy léphetett érintkezésbe a közös külügyminisztérium hírszerző részlegével vagy annak politikai képviselőjével.⁶⁰ Az EVB főnökének jelentését megküldték az uralkodó katonai irodájának, a magasabb katonai hatóságoknak és a közös külügyminisztériumnak is.⁶¹ A vezérkari főnök pedig a közös hadügyminiszternek volt rendszeres jelentéstételre kötelezett. Az ő uralkodóhoz fűződő jogállásában bekövetkezett változások jelentősen megerősítették az EVB főnökének befolyását a katonai hierarchiában.⁶² Úgy tűnik azonban, hogy a vezérkari főnök és a közös hadügyminiszter közötti információáramlás a XX. század elejére már akadozni kezdett. Mindenesetre a közös hadügyminiszter tartott attól, hogy az EVB és a hadtest-parancsnokságok hírszerző részlegei közötti közvetlen kapcsolat miatt nem jut hozzá a legfontosabb hírszerzési információkhoz. Ezért a közös hadügyminiszter kifejezetten igényelte, hogy a legfontosabb ügyekről a vezérkari főnöktől tájékoztatást kapjon. Emellett a hadtest-parancsnokságokat és a katonai állomás-parancsnokokat arra kötelezték, hogy az EVB részére megküldött jelentést külön a közös hadügyminisztériumnak is elküldjék. Így például a helyi hírszerző állomásoknak a határsértésekről a minisztériumot közvetlenül is értesíteniük kellett.⁶³

A szolgálati szabályzat előírta, hogy az EVB helyettes vezetőjének (titulusa: der zweite Stabsoffizier) az irodában vezetett minden ügyről olyan információval kell rendelkeznie, hogy adott esetben fennakadás nélkül át tudja venni az EVB irányítását és mindenről pontos információt tudjon adni a vezérkari főnöknek vagy helyettesének. Ez nyilván csak úgy volt lehetséges, ha az iroda főnöke a folyamatban lévő ügyekről rendszeresen tájékoztatta a helyettesét. Minden az EVB főnökéhez benyújtott jelentést –annak utasítására– a helyettese tudomására kellett hozni.⁶⁴ Ezen kívül a helyettesnek útmutatóval kellett ellátnia a seregtettek hírszerző feladatot ellátó tisztjeit (*Anleitung für den Kundschafterdienst* = *Utasítás a felderítő szolgálat számára.*) és az ő feladata volt az iroda számára ügynevezett „Manipulationsvorschrift” (a belső irodai ügyrendi-ügykezelési szabály) kiadása is.⁶⁵

Az Evidenzbureau hatásköre

Eredetileg az EVB alapvető feladata az 1850. évi szolgálati szabályzat⁶⁶ alapján az idegen haderőkről összegyűjtött információk, ismeretek, adatok nyilvántartása volt, a latin *evidentia*, ae. f. szó jelentésének megfelelően.⁶⁷ Ez azonban ekkor még nem kizárólag az EVB feladata volt, mivel a szabályzat úgy rendelkezett, hogy az AOK II. és III. részlege együtt végezze ezt a feladatot.⁶⁸ Az ugyanebben az évben kibocsátott „Manipulations-Vorschriften in diesseitigen Bureau” (irodai ügyrendi-ügykezelési előírások) részletesebben is kifejtette az EVB alapvető hatáskörére vonatkozó előírást. Így az EVB-nak minden hadseregről és flottáról nyilvántartást kellett vezetnie („Evidenz- und Vormerkungsprotokolle”).⁶⁹ Ez az előírás kifejezetten tartalmazta, hogy az információkat nem kizárólag hivatalos forrásokból kell megszerezni, azonban helytelen lenne ebből arra következtetni, hogy az EVB már ekkor állandó hírszerző tevékenységet folytatott volna. Ugyanis az 1850. évi szolgálati szabályzat 3. §-a úgy rendelkezett, hogy ezt a tevékenységet az irodának csak háború esetén kell folytatnia.⁷⁰ A GQMSt. vezetője az 1859 februárjában kiadott előírásában („*Instruktion für das Evidenzbureau des GQMSt.*” = *Utasítások a főszállásmesteri stáb nyilvántartóirodájá számára*) ezt a rendelkezést továbbra is fenntartotta.⁷¹

Az EVB békeidőben történő hírszerző tevékenység folytatására csak 1860. V. 14-én kiadott parancsban kapott felhatalmazást.⁷² August Franz Johann Cristoph Graf von DEGENFELD-SCHONBURG hadügyminiszter 1861. I. 16-án az egész katonai hírszerzés irányításával az EVB-t bízta meg.⁷³ Először ekkor egyesült egy szervezeten belül a katonai hírszerző és elemző-kiértékelő funkció.⁷⁴ Úgy tűnik, ennek ellenére a katonai hírszerzés folytatása mégsem volt az EVB kiváltsága, mivel 1860-1866 között a veronai hadsereg főparancsnokságnak, valamint a lemergi, zágrábi, nagyszebeni és zárai katonai parancsnokoknak jól szervezett hírszerző szolgálata volt. Ezen kívül a cs. kir. rendőrminiszter ügynökei szerte Európában rendelkezésre álltak.⁷⁵ Sőt, 1866-ban jelentős törés következett be az EVB hírszerző tevékenységében, ugyanis — ahogy erről az EVB egy 1870-ből származó jelentése beszámol — ettől az évtől kezdődően az osztrák-(magyar) katonai hírszerzés gyakorlatilag teljesen leállt.⁷⁶ A hírszerzés leállítására valószínűleg takarékosági megfontolások miatt került sor.⁷⁷ Ebben az időben tehát az EVB feladata kizárólag az idegen haderők adatainak nyilvános forrásokból való legális eszközökkel megszerzett nyilvántartására korlátozódott.⁷⁸

Csak az 1876. évi szolgálati szabályzat tartalmaz újra olyan rendelkezést, amely előírja az EVB számára a békeidőben folytatott hírszerző tevékenységét. A szabályzat 1. §-a kifejezetten elrendeli, hogy az EVB irányítja békeidőben a katonai hírszerzést, háborúban pedig mint Zentral-Kundschaftsbureau (központi hírszerző iroda) működik.⁷⁹ Azt, hogy az EVB az egész katonai hírszerzés központja megerősítette az 1886. évi szolgálati szabályzat, amely kimondta, hogy az EVB békeidőben is, mint „Zentral-Kundschafts-Bureau” működik, és szintén megerősítette az 1889. évi „Anleitung für den militärischen Kundschaftsdienst im Frieden” I. Abschnitt, Einleitung, 3. § a.) pontja, (Utasítás békeidőben folytatott katonai hírszerző tevékenység végzésére, I. Rész, Bevezetés) valamint a II. Abschnitt, Das Evidenz-Bureau des k. und k. Generalstabes 1. §-a is.⁸⁰ Bár az 1886-ban kibocsátott „Anleitung” kifejezetten csak az Oroszország elleni hírszerzésről szólt, ez nem jelentette azt, hogy csak Oroszország ellen folyt volna hírszerző tevékenység. Ilyen tevékenység folyt már Románia, Törökország, Olaszország, Szerbia és Montenegró, sőt az 1889. évi szerint Németország és Franciaország ellen is. A hírszerzés feladata az 1889. évi *Anleitung* (Utasítás) szerint az volt, hogy megakadályozza egy háború kirobbanását.⁸¹

Az 1889. évi *Anleitung* azért is fontos, mert ez volt az első utasítás, ami kifejezetten előírta az EVB-nak az ellenséges kémtevékenység elleni fellépést, vagyis a katonai elhárítást. Eddig ez a feladat még a rendőr-minisztérium hatáskörében volt (legalábbis az Osztrák Császárságban).⁸² Ezután az EVB hatásköre kiterjedt a kémtevékenység elhárítására, leleplezésére is.⁸³ Megállapítható tehát, hogy az EVB hatásköre az 1890-es évek elején kiterjedt az idegen haderőkről vezetett információk összegyűjtésére és nyilvántartására, a békében és háborúban egyaránt folytatott katonai hírszerzésre —

amelynek az iroda volt a központi irányító szervezete — és az Osztrák-Magyar Monarchia ellen irányuló kémtevékenység felderítésére és megakadályozására.⁸⁴

Ami az EVB *nyilvántartó* funkcióját illeti, ennek ki kellett terjednie az idegen haderő szervezetére, elhelyezkedésére, felvonulására, fegyverzetére, az alkalmazott harc eljárásokra, képzettségére („Schlagfertigkeit”) anyagiakkal való ellátottságára, létszámára és minden egyébre, ami egy esetleges háború esetén számításba jöhet. Az adatok gyűjtéséhez akár tudományos segédanyagokat is fel lehetett használni.⁸⁵ Feljegyzéseket kellett készíteni az idegen haderő szervezetének lényeges változásáról, az egyes csapatok harci felkészültségéről, a magasabb katonai parancsnokok felkészültségéről, katonai képességeiről, egyéb tulajdonságairól. Minden fontosabb változásról azonnal jelentést kellett tenni a közös hadügyminiszternek és minden érintett katonai és polgári hatóság részére felvilágosítást kellett adni. Ezen kívül az egyes fontosabb változásokról nagyobb terjedelmű és alaposabb elemzéseket tartalmazó tanulmányokat, illetve összefoglaló táblázatokat is készíteni kellett.⁸⁶ Az idegen haderők mellett az idegen erődítményekről is hasonló részletességgel kellett nyilvántartást vezetni.⁸⁷

Egy tiszt éveken keresztül ugyanazzal a haderővel foglalkozott, ilyen értelemben tehát egy tisztnek „saját” hadereje volt, amivel kizárólag ő törődött.⁸⁸ Ezt annyira komolyan vették, hogy az irodában dolgozó tisztek gyakran még egymás tevékenységéről sem tudtak. Az irodákat minden nap külön felügyelőkkel ellenőrizték, nehogy egy akta vagy feljegyzés az asztalon maradjon.⁸⁹ Az irodában szolgálatot ellátó tiszteknek úgy kellett végezniük a munkájukat, hogy bármikor képesek legyenek kielégíteni a Central Operations-Kanzlei illetve a GQMSt. később pedig a vezérkar idegen haderők felépítésére vonatkozó igényeit, bármikor képesek legyenek az idegen haderőkről pontos felvilágosítást és információt szolgáltatni. Erre azért volt szükség, hogy az osztrák-(magyar) haderőt bármikor össze lehessen hasonlítani bármely idegen haderővel és a közös haderő struktúráját érintő esetleges — akár háborúban bekövetkező — változásokhoz mintát, hasznosítható vagy éppen elve-tendő példát nyújtsanak.⁹⁰

Egyre szigorúbb és egyre pontosabb előírások rögzítették a nyilvántartások formai követelményeit. Az úgynevezett „Evidenz-Mémoire” adatszerűen tartalmazta az adott haderőre vonatkozó összes információt a felépítéstől, a hadrenden és a felszerelésen át egészen a hadkötelezettségre vonatkozó szabályokig. Létezett az úgynevezett „Evidenz-Tableau”, mely egy áttekintő táblázat formájában tartalmazta az idegen haderőre vonatkozó adatokat, illetve az úgynevezett „Personal-Evidenzen”, vagyis egyes magasabb rangú katonákra vonatkozó személyi adatlap. Az „Evidenz-Rapport” alapvetően hivatalos forrásból származó egyetlen témát felölelő jelentés, amiben kifejezetten az adott haderőre vonatkozó változásról, újdonságról kellett beszámolni. Az erről készült táblázat formájú összefoglalást a közös hadügyminisztérium elnöki irodájában („Präsidial-Bureau”) őrizték, és kötelezően közzétették. Végül készítettek tanulmányokat is, melyek kifejezetten tudományos alapossággal feldolgozott elemzések, értékelések voltak.⁹¹ Az 1850. évi szolgálati szabályzatban megállapított „Evidenz-Protokolle” hat fő részre tagolódott:

- szervezet, felépítés, fegyverzet, hadkiegészítés;
- hadrend, az egyes seregtestek elhelyezkedése;
- a magas rangú parancsnokok adatai;
- erődítmények, egyéb hadászati jelentőségű helyek;
- a hivatalos vagy félhivatalos forrásból származó információk megjelölése;
- az egyéb forrásból (pl. újságokból) származó információk megjelölése.⁹²

Az első világháború alatt az EVB nyilvántartó csoportjainak feladata volt a hadügyi és a katonapolitikai nyilvántartás, a bel- és külpolitika katonai vonatkozású részeinek nyilvántartása, a gazdasági helyzetről vezetett nyilvántartás, valamint a vonatkozó sajtóanyag feldolgozása. Külön csoport foglalkozott minden európai állam, Észak-Amerika és Japán tüzérsége, a vonatkozó ipari létesítmények, a légiflotta valamint az erődítmények nyilvántartásával. Az úgynevezett Manipulations-gruppe feladata volt az EVB irattárának kezelése, a szolgálati szabályzatok és előírások betartásának ellenőrzése, személyzeti ügyek valamint az EVB újonnan alkalmazott munkatársaival kapcsolatos ügyek intézése.⁹³

Ami az EVB *hírszerző* funkcióját illeti, a különféle szabályzatok erről általánosságban csak annyit mondtak, hogy az idegen hadseregek és flották folyamatos megfigyelésével kell megvalósítani.⁹⁴ A hírszerzésért kizárólag az EVB mindenkorai főnöke volt a felelős a vezérkarnak, aki ezen a területen meglehetősen nagy önállósággal rendelkezett.⁹⁵ Az EVB orientálta a vezérkari főnököt, az uralkodó és a trónörökös katonai kabinetirodáját, a közös had- és külügyminisztert az éppen aktuális katonai folyamatokról, eseményekről.⁹⁶ Ehhez az EVB az információszerzésnek többféle módját alkalmazta. Az egyik a katonai attasék tevékenysége volt.⁹⁷ Legkésőbb 1861-től az EVB megkapta a katonai

attasék jelentéseit, amiket kiértékelésük után továbbítottak a csapatokhoz, sőt, havonta Budapesten és Bécsben megjelenő közlőnyt („*Streffleur*”) is kiadtak.⁹⁸ A vezérkari főnök — legalábbis Franz Graf CONRAD von Hötzendorf — nemcsak hivatalos, hanem magánleveleket is kapott az attaséktól. Ezekben az adott ország katonai helyzetén kívül a politikai helyzetről is beszámoltak.⁹⁹ Ez rávilágít arra — ami egyébként a forrásokban ritkán bukkan fel —, hogy az EVB hírszerző munkája nem kizárólag az egyes államok katonai képességeinek felderítésére szorítkozott, hanem minden olyan tényezőre is kiterjedt, amely egy állam teljesítőképeségével függött össze.¹⁰⁰

A katonai attasék azonban — kezdetben legalábbis — nem voltak képzett, hivatásos hírszerzők. Az általuk küldött jelentések nagyrészt saját megfigyeléseiken, tapasztalataikon és a nyilvános, legalisan hozzáférhető forrásokon nyugodtak. Ilyen lehetőség volt például a hadgyakorlatokon való részvétel, azonban ott is csak meghatározott terepszakaszokon tartózkodhattak. Fedett ügynöki tevékenységet nem végezhetek, egyrészt mert lebukásukkal diplomáciai státusukat, másrészt a fogadó ország és az Osztrák-Magyar Monarchia közötti viszony megítélését kockáztatták volna.¹⁰¹ Az EVB sem forszírozta túlzottan, hogy a katonai attasék különféle kalandos kémjátszmákra fecséreljék idejüket, mivel attól tartottak, hogy megfelelő kiképzés híján könnyen valamelyik idegen titkosszolgálat csapdájába sétálhatnak.¹⁰² Éppen ezért az EVB hatásköre kiterjedt a leendő katonai attasék kiválogatására. Listát vezettek azokról a tisztekről, akik egyáltalán szóba jöhetnek attaséként. Az EVB főnöke javaslatot tehetett a vezérkari főnök számára a leendő attasé, a közös hadügyminisztérium haditengerészeti osztályfőnöke részére pedig a tengerészeti attasé személyére vonatkozóan, akit kinevezése után feladatát illetően ellátták a megfelelő útmutatással. Formálisan persze a vezérkari főnök és a haditengerészeti osztályfőnök terjesztette elő az attasé személyére vonatkozó javaslatot az uralkodónak.¹⁰³

Az EVB nemcsak a leendő katonai attasék kiválogatásában játszott döntő szerepet, hanem 1861-óta az iroda hatáskörébe tartozott az egyes seregtesteknél (hadsereg, hadtest, területi parancsnokságok) szolgáló hírszerző tisztek kiképzése is.¹⁰⁴ Ezeknek a tiszteknek volt a feladata az alakulatuk hírszerzésének vezetése, továbbá, hogy a hadsereg hírszerző szolgálata részére mozgósítás és háború esetén szükséges anyagokat, utasításokat és parancsokat előkészítsék és kiadják, valamint felvilágosítást nyújtsanak a csapataik számára az idegen haderőre vonatkozó minden fontosabb információról.¹⁰⁵ Az EVB az I. világháború előtti évekre elérte azt, hogy minden hadtestnél legalább egy hírszerző tiszt teljesített szolgálatot.¹⁰⁶ Maximilian RONGE kezdeményezésére pedig 1911-től a hírszerző tisztek részére rendszeresen tartottak megbeszéléseket, szakmai találkozókat.¹⁰⁷ A tisztek képzésében az EVB a XIX. század utolsó harmadától kezdődően együttműködött a Keleti Akadémiával (1898-tól Császári és Királyi Konzuli Akadémia), ahol hadtudományi tárgyakat is oktattak és az EVB mindenkori főnöke tagja volt a vizsgabizottságnak.¹⁰⁸

Mivel a katonai attasék a hírszerzés szempontjából — kezdetben mindenképpen — „amatőrök” voltak, ezért az EVB igyekezett rendszeresen „utaztatni” a tiszteket abba az országba, amelynek haderejével foglalkoztak. Franz Graf CONRAD von Hötzendorf leírja, hogy gróf AEHRENTHAL-LEYA Alajos közös külügyminiszter gyakran meggátolta ezeket, mert félt a tisztek lelepleződésétől és az ezzel járó diplomáciai bonyodalmaktól. Hasonló problémákat vetett fel a konzulátusokon lévő hírszerző tisztek tevékenysége, valamint az EVB saját ügynökhálózatának kiépítése is, mivel jogállásukat tekintve az ügynökök mind a közös hadügyminisztérium alkalmazottjai voltak. Képzetlenségük miatt a fizetett ügynökök tevékenységét egyébként Franz Graf CONRAD von Hötzendorf egyáltalán nem tartotta hatékonynak. Ugyanígy vélekedett August URBANSKI von Ostrymiecz, aki több helyütt is megemlíttette, hogy az EVB munkáját egyáltalán nem úgy kell elképzelni, ahogyan azt a kalandregényekben leírják; ő csak nevet, amikor ilyeneket olvas, mert a valóságban az iroda munkatársai naponta hetven (!) folyóiratot, szaklapot és egyéb újságot néztek át alaposan.¹⁰⁹ A XX. század elejétől a hírszerző tevékenység irányítója a Kundschaftsgruppe volt.¹¹⁰ 1907-ben, amikor Maximilian RONGE átvette a csoport irányítását a kémtevékenység súlypontja a Balkán, különösen Szerbia volt. Az EVB akkori főnöke Eugen HORDLICZKA (*oberst* = ezredes) a prioritást erre a területre helyezte és az Oroszország elleni hírszerző munka csak minimális erővel folyt.¹¹¹

Ami az EVB *elhárító* funkcióját illeti, ezt kezdetben a Kundschaftsgruppe (Felderítő csoport) látta el.¹¹² 1917-ben kivált belőle és külön csoporttá szerveződött a Defensivgruppe (Elhárító csoport), ami hat referatúrára tagolódott.¹¹³ Emellett az EVB politikai csoportja is túlnyomórészt elhárító funkciót látott el.¹¹⁴ Az 1917. X. 19-i Ressorteinteilung (Hatásköri utasítás) alapján az EVB elhárító csoportjának főnöke felelt a kémelhárítás megszervezéséért, az ő dolga volt a nagyobb jelentőségű feladatok elvégzése, az elhárítás érdekképviselése a különböző

megbeszéléseken és a többi részleggel való kapcsolattartás, szakértőként való részvétel nagyobb kém-perekben és a csoport pénzügyeinek ellenőrzése.

Az első referatúra hatáskörébe az elhárítás szervezési részfeladatai, a jelentéstétel szabályozása, a katonai titkok védelmének megszervezése, a csendőrség, a leszerelés és a napló vezetése, valamint a katonai elhárítás, az államrendőrség és a szövetséges államok elhárítási szervezetének nyilvántartása tartozott.

A 2. referatúra vezette a nyilvántartást az ellenséges kémhálózatról és kémelhárításról, segédleteket készített az ellenséges hírszerzőszolgálatok felépítéséről, konkrét javaslatokkal kellett előállnia az ellenséges kémtevékenység letörésére és a szabotázsakciók elleni védekezés is ide tartozott.

A 3. referatúra hatásköre kiterjedt a posta, távíró és telefonszolgáltatás területére vonatkozó kém-elhárításra, a levelek, táviratok, sürgönyök és csomagok átkutatására, (cenzúra) a titkosírásra, a határ- és útellenőrzésre, az Osztrák-Magyar Monarchián belüli forradalmi mozgalmak nyilvántartására, valamint a vegyi laboratórium vezetésére.

A 4. referatúra intézte a kémkedési ügyekkel összefüggő jogi eljárásokat, előkészítette az erre vonatkozó törvényeket, az elhárítás szempontjából felügyelte a sajtót és ide tartoztak a hadifoglyokkal kapcsolatos ügyek is.¹¹⁵

Az 5. referatúra foglalkozott a kémgyanús elemek körözésével, a velük kapcsolatos információk cseréjével, idegen tisztak beutazásával kapcsolatos ügyekkel, a belső elhárítással illetve a fotókkal.

Végül a 6. referatúra tartotta a kapcsolatot a Nabt felderítő csoportjaival.¹¹⁶

A *politikai csoport* vezetője hatáskörébe tartozott a politikai hírszerzés megszervezése az elhárító csoport segítségével, új hírszerzési források közzététele, közlése, elvi jellegű kérdések tisztázása, tanácsadás alkotmány-, közigazgatási- és nemzetközi jogi ügyekben, katonai szakértőként való közreműködés a csoport feladatkörét érintő ügyekben illetve a csoport képviselője. A csoportvezető különleges esetben olyan feladattal is megbízhatott egy referatúrát, amely eredetileg nem tartozott a hatáskörébe. 1918. VII. 1-től a csoportvezető saját hatáskörében dönthetett a feladatok kiosztásáról, továbbá az ő dolga lett az egyes referatúrák munkájának összehangolása, a munkálatok végrehajtási módjaitól a történő konkrét utasítások kibocsátása, valamint a referatúrák jelentéseinek felülvizsgálata. Magának a csoportnak a feladata az egyes nemzeti mozgalmak, különösen a szocialista, cionista, szabadkőműves, adventista mozgalmak, azon belül a vezető pártok, szervezetek és sajtóorgánumok figyelemmel kísérése, a békekötéssel kapcsolatos kérdések, valamint gazdaságpolitikai természetű jelentések.¹¹⁷

Már 1914 tavaszára világossá vált, hogy a megszorított kémkedési esetek következtében az EVB és az egyes seregtesteknél működő hírszerző állomások nem képesek ellátni a számukra elsődleges hírszerző tevékenységüket, így Maxmilian RONGE szerint szükségessé vált, hogy az elhárítással összefüggő tevékenységeket más, elsősorban rendőri szervezetek („Sicherheitsbehörden”) végezzék.¹¹⁸ Az EVB és a rendőrség közötti együttműködés nem 1914-ben jött létre: az EVB már a XIX. század vége óta kapcsolatban állt az Osztrák Császárság belügyminisztériumával annak rendőri ügyosztálya vezetőjén keresztül. A bíróságok, az államügyészség, a rendőrség és a csendőrség mellett a pénzügyi hivatalokkal, valamint a posta- és távíró-igazgatóságokkal is együttműködtek. Ezeket a szervezeteket kötelezték arra, hogy hírszerzési ügyekben segítsék az EVB-t.¹¹⁹ A katonai elhárítás kapacitásának véges volta miatt az EVB komoly mértékben rászorult a polgári hatóságok támogatására, ami azzal járt, hogy feladat- és hatásköreinek egy részét megosztotta a tevékenységbe bevont szervezetekkel.¹²⁰ Tény azonban, hogy ennek szervezeti keretei 1914-ig nem alakultak ki.

Az első lépést ebben az irányban a Magyar Királyi Belügyminisztérium tette meg, amely 1914. IV. 1-ei hatállyal felállította a minisztériumon belül a BM V. ügyosztály határrendőrségi osztálya szervezetében az úgynevezett „védelmi hírszerző központ” (V. H. K.) nevű szervezeti egységet. Ennek a szervezetnek volt a feladata az idegen kémtevékenység elleni védekezés.¹²¹ 1914. IV. 30-án Bécsben az Osztrák Császárság belügyminisztériumban lezajlott megbeszélésen megegyezés született arról, hogy létrehoznak egy központi hivatalt, mely közvetlenül fordulhatott az EVB-hoz, valamint a hasonlóan létrehozott magyar, horvát és boszniai központi hivatalokhoz.¹²² A már működő és az akkoriban felállítani tervezett hatóságok szervezése tárgyában 1914. V. 18-án zajlott le tanácskozás Maximilian RONGE, az osztrák és a magyar belügyminisztérium és az illetékes rendőri szervezetek, valamint a horvát és boszniai illetékes hatóságok képviselői részvételével.¹²³

Maximilian RONGE hangsúlyozta, hogy a kémelhárítás terén a polgári hatóságoknak kezdeményezőleg kell fellépniük, munkájukat „offenzíven” kellett végezniük és szorosan együtt kellett működniük a katonai hatóságokkal.¹²⁴ A megbeszélésen döntés született arról, hogy miként

fogják kiépíteni az egyes állomáshelyek (Hauptstellen) szervezetét, mi lesz azok és a négy központi hivatal (Zentralstelle) feladata. Továbbá megállapodtak a polgári és katonai hatóságok együttműködésének alapjaiban, meghatározták a központi hivatalok szolgálati útját, a jelentéstételi kötelezettségeket és azok nyelvét. Maximilian RONGE kifejtette, hogy a központi hivatalok hatásköre főleg a nyilvántartás, a végrehajtás pedig inkább az egyes állomáshelyek feladata lesz.¹²⁵ Ezek a szervezetek rendelkezének azzal a jogkörrel, hogy kódolt üzeneteket törhetnek fel. Jogukban állna megakadályozni a sajtó kémügyekkel kapcsolatos híradásait.¹²⁶ Foglalkoznának a saját és az idegen dezertőrökkel, információt szereznének az elbocsátott katonatisztekkel és katonai iskolák növendékeivel való bánásmódról. Ezen kívül joguk lenne kémügyekben külföldön is felderítést folytatni.¹²⁷

Az Osztrák Császárság belügyminisztériuma részéről Johann SWOBODA miniszteri tanácsos kijelentette, hogy Ausztria vonatkozásában a bécsi rendőr-igazgatóság szervezetében hoznak létre egy központi hivatalt. Ez a hivatal központi nyilvántartóhelyként („Zentralevidenzstelle”) fog működni. Ezen kívül az Osztrák Császárság területére vonatkozó hatállyal minden nagyobb rendőr-igazgatóság szervezetén belül létrehoznak kémelhárítással foglalkozó csoportokat. Úgy vélte, ezek 1914. VI. 1-ei hatállyal meg is fogják kezdeni a munkát.¹²⁸ A Magyar Királyi Belügyminisztérium részéről ILOSVAY Gusztáv, a határrendőrség főnöke elmondta, hogy Budapesten felállítanak egy bécsihez hasonló hivatalt, a BM V. rendőrségi ügyosztálya hatáskörében. Ez azt is jelenti, hogy az V. ügyosztály főnöke egyúttal ennek a hivatalnak a vezetője is lesz. A hivatal hatásköre Horvát-Szlavónország kivételével a Szent Korona minden országára kiterjed. A határokon nem állítanak fel külön kémelhárító csoportokat, hanem a Magyar Királyi Határrendőrség látná el ezeket a feladatokat.¹²⁹ Hasonló központi hivatalt állítottak fel Zágrábban Horvát-Dalmát-Szlavónország területi hatállyal, illetve Szarajevóban Bosznia-Hercegovina területi hatállyal.¹³⁰ Ez a hivatal felállításakor mindössze egyetlen hivatalnokkal és csendőrtisztel kezdte meg a munkáját. Itt a teher leginkább a csendőrségre hárult és az Osztrák-Magyar Monarchia többi központi hivatalával is hiányzott az együttműködés.¹³¹

A belső elhárítással Ausztriában az úgynevezett „Kriegsüberwachungsamt” (hadfelügyeleti hivatal), Magyarországon a Magyar Királyi Honvédelmi Minisztériumon belül megszervezett „königl. ung. Kriegsüberwachungskommission” (Magyar Királyi Hadi Felügyeleti Bizottság) foglalkozott. Szükség volt ugyanis olyan szervezetekre a hátszágokban is, melyek a katonai hatóságokat tehermentesíthették és koordinálták az együttműködést a belügyminisztériumokkal, valamint a rendvédelmi szervezetekkel, továbbá felügyelték és ellenőrizték a háború esetére szóló kivételes rendelkezések végrehajtását (cenzúra, politikai felügyelet és internálás, szabotázs megelőzése, propaganda, haza- és felségárulás megakadályozása, a hazatérőkkel való törődés, illetve bizonyos gazdaságirányítási jogok).¹³² A négy központi nyilvántartó hivatal, az elhárítással foglalkozó állomáshelyek szerte az Osztrák-Magyar Monarchia mindkét országában és Bosznia-Hercegovinában, valamint a kivételes hatalom végrehajtását felügyelő szervek létrehozása és működése árnyalja azt a sommás megállapítást, miszerint az EVB csak és kizárólag a bécsi rendőr-igazgatósággal tudott jó kapcsolatot kialakítani.¹³³

Az Evidenzbureau szervezete

Az EVB felépítését, belső szervezetét nem annyira a katonai közigazgatásban elfoglalt helye, hanem inkább egyre növekvő feladatai határozták meg. Az EVB megalakulásakor mindössze öt tiszt és két kisegítő állt rendelkezésre, így eleinte nem volt szükség különösebb szervezeti szabályokra.¹³⁴ 1876-ban az iroda nyilvántartó szolgálatra (Evidenzhaltungsdienst) hírszerző szolgálatra (Kundschaftsdienst) katonai attasé szolgálatra és irodai szolgálatra (Kanzlei-Manipulationsdienst) tagolódott.¹³⁵ 1885-ben egy külön referatúrát hoztak létre, ami kizárólag az Oroszország elleni hírszerzéssel foglalkozott.¹³⁶ Az 1886-ban, illetve 1889-ben kiadott „Anleitung” a hírszerző szolgálat szervezeti felépítését földrajzi, politikai és katonai szempontok alapján osztotta be.¹³⁷ Azonban nincs szó arról, hogy ezt a feladatot külön szervezeti egységek végezték volna. Az 1889-ben kiadott következő „Anleitung” csak annyit említett, hogy az EVB keretein belül 2 tiszt foglalkozott hírszerzéssel, az egyik vezérkari, a másik csapatállományban.¹³⁸

Úgy tűnik, hogy először Eugen HORDLICZKA parancsnoksága alatt alakultak csoportok az EVB szervezetében, meg kell azonban jegyezni, hogy a „csoport” általában 1-2 tisztet jelentett. Ezek szerint 1904-ben az EVB a következő „csoportokból” állt: Kundschaftsgruppe (vagyis a ténylegesen hírszerzéssel foglalkozó tisztek), a Balkán-csoport, a francia, német, olasz, orosz csoport valamint a Manipulationsgruppe. 1904 májusában hozták létre az angol csoportot.¹³⁹ 1907. IX. 1-én az EVB ugyanazokból a csoportokból állt, mint 1904-ben. Mindössze az orosz volt valóban csoportnak

nevezhető, mivel abban 4 tiszt dolgozott. Egy tisztnél többen csak az olasz és a hírszerző csoportban szolgáltak. 1908 elejétől működött az erősítési csoport (Fortifikationsgruppe, Befestigungsgruppe) amely eredetileg az idegen hadseregek tűzérőjáról is gyűjtött adatokat, de miután 1909-ben August URBANSKI von Ostrymiecz vette át az EVB irányítását, 1912. XI. 1-én megkezdte működését az önálló tűzérőjáró csoport.¹⁴⁰ Ennek a csoportnak volt a feladata kezdetben az idegen haderő légierőjéről, illetve a járműpark állapotáról információkat szerezni.¹⁴¹ Az EVB ekkoriban a közös hadügyminisztérium Bécsben az Am Hof téren álló épülete 4. emeletén működött, meglehetősen zsúfoltságban.¹⁴²

Az I. világháborút közvetlenül megelőző években a vezérkarban fontolóra vették az EVB átalakításának lehetőségeit. A vezérkar hadműveleti osztályától kiinduló elképzelés szerint megszűnt volna az EVB és az egyes országok földrajzi adottságaival katonai szemszögből foglalkozó iroda (Landesbeschreibungsbüro, országleíró iroda). Feladataikat a hadműveleti osztály idegen haderőkkel foglalkozó tisztjei vették volna át. A hírszerző csoport önállóan, külön szervezetben folytatta volna munkáját. Gyakorlatilag az EVB nagy részét — a hírszerző csoport kivételével — be akarták olvasztani a vezérkar hadtervek készítésével foglalkozó hadműveleti osztályába. URBANSKI von Ostrymiecz elfogadta a tervet, mert ő is meg volt győződve arról, hogy az EVB túl sok dologgal foglalkozik, és hatékonyabb lenne az ügyeket a német nagyvezérkar szervezeti felépítéséhez hasonló rendszerben intézni.¹⁴³ Viszont nem értett egyet azzal, hogy a hírszerző csoportot leválasszák az EVB-től. Szerinte a hírszerzés az EVB szerves része volt, illeszkedett annak feladatkörébe, hiszen ha az EVB egyik csoportja hiányos információval rendelkezett, a hírszerző csoport kapta a feladatot a hiányzó információ megszerzésére.¹⁴⁴ A terv nem valósult meg, mert nem tartották elég ésszerűnek.¹⁴⁵ De rámutat arra, hogy a vezérkar különböző, információk gyűjtésével és kiértékelésével is foglalkozó („mit Informationsbeschaffung befaßt waren”) osztályai között komoly hatásköri átfedések, összeütközések voltak.¹⁴⁶

Szintén az I. világháborút megelőző évek változásaihoz tartozott magának a hírszerző csoportnak a kibővülése. A Kundschaftsgruppe vezetője, Maximilian RONGE véleménye szerint a csoport egyszerűen kinőtte magát („hatte sich ansehnlich ausgewachsen”) az I. világháború előtti években már teljesen önállóan működött („einen ganz selbständigen Wirkungskreis erlangt”), így például Maximilian RONGE, mint a hírszerző csoport főnöke már önállóan jelentett a vezérkari főnök helyettesének.¹⁴⁷ Ezért Maximilian RONGE — a hadműveleti osztály tervének megfelelően és August URBANSKI von Ostrymiecz elfogadta véleményével ellentétben — azt szerette volna, ha a hírszerző csoportja a vezérkar önálló osztályává válik.¹⁴⁸ Ahogyan láttuk, ez nem valósult meg, de a Kundschaftsgruppe 1913. XI. 1-én már saját alcsoportokkal, külön részlegekkel rendelkezett, mégpedig balkáni, olasz és orosz felderítő csoportokkal („Erkundungsgruppen”), külön elhárító-csoporttal („Defensivgruppe”), kódfejtő, azon belül olasz-francia és orosz- valamint fotólaboratóriummal, saját adjutánsokkal és irodafőnökekkel, aki a hírszerző csoport saját irodáját („Manipulationsgruppe”) vezette.¹⁴⁹ Nyugodtan mondhatjuk, hogy ekkor már a Kundschaftsgruppe szervezet volt a szervezeten belül.¹⁵⁰

A hírszerző csoportot érintő változások azt eredményezték, hogy nagyjából 1913-tól kezdődően az EVB csoportjait két kategóriára lehet bontani. Az egyik maga a Kundschaftsgruppe, vagyis a több alcsoporttal rendelkező hírszerző csoport, amely az EVB aktív felderítő és elhárító szerveként működött, illetve az EVB összes többi csoportja, az úgynevezett nyilvántartó csoportok („Evidenzgruppen”), amelyek továbbra is az EVB eredeti feladatát, vagyis az idegen haderőkre vonatkozó információkat gyűjtötték össze és dolgozták fel. Mielőtt egy tiszt a hírszerző csoport valamely részlegéhez került volna, legalább fél évet kellett eltöltenie a megfelelő Evidenzgruppe kötelékében. Például mielőtt egy tiszt a hírszerző csoport orosz felderítő csoportjához került volna, minimum fél évet kellett dolgoznia az EVB orosz csoportjában.¹⁵¹ Valószínűleg ezek az átalakítások is hozzájárultak ahhoz, hogy az EVB 1913. IV. 21-én átköltözött a közös hadügyminisztérium hatalmas új épületébe, amit ma is meg lehet csodálni Bécsben a Stubenringen.¹⁵²

Tanulságos a hírszerző csoport kódfejtő részlegének megszervezése. A közös külügyminisztérium hírszerző szolgálatán belül már működött egy kódfejtő csoport és már 1889-óta elő volt írva a közös külügyminisztérium számára, hogy szükség esetén a kódfejtő részlege segítse az EVB-t.¹⁵³ Ezért August URBANSKI von Ostrymiecz azt javasolta Franz Graf Conrad von Hötzendorfnak, hogy komoly érvekkel alátámasztva próbálja elérni ennek a szervezetnek az EVB-ba való áthelyeztetését. 1910. VI. 26-án Maximilian RONGE a Kundschaftsgruppe főnöke és Karl FREIHERR von Macchio a közös külügyminisztérium osztályfőnöke tárgyaltak ebben az ügyben, de FREIHERR von Macchio azzal utasította el az EVB kérését, hogy a külügyminisztériumi kódfejtők már így is túlterheltek. Alois Lexa

Graf von AEHRENTHAL közös külügyminiszter azt is elérte, hogy *Ferenc József* leállította a vezérkar további ilyen jellegű próbálkozásait.¹⁵⁴ Gyakorlatilag az EVB-nak a semmiből kellett egy saját kódfejtő csoportot létrehoznia. August URBANSKI von Ostrymiecz az egészségügyi okokból nyugállományban lévő Andreas FIGL századost 1910. I. 1-től áthelyeztette a dalmáciai Sinj városába az EVB-ba, aki egész egyszerűen autodidakta módon kódfejtővé képze ki magát.

Tulajdonképpen az EVB-nak szerencséje volt: az 1911-ben kirobbant olasz-török háború alatt annyi olasz rejtjeles üzenetet fogtak, hogy rengeteg anyaguk volt, hozzásegítve ezzel Andreas FIGL (*Hauptmann* = százados)-t a kódfejtés tudományának elsajátításához. Később Szarajevóból helyeztek át egy oroszul jól beszélő tisztet, akit már Andreas FIGL vezetett be a kódfejtés rejtjelmeibe és rábízták az orosz nyelvű kódolt üzenetek megfejtését. 1911-től ez a részleg folytatta a telefonok és távírók lehallgatását is, a közös külügyminisztérium helyett pedig a haditengerészet hírszerző szolgálatának kódfejtő részlegével működött együtt.¹⁵⁵ 1913 őszén kibővült a kódfejtő csoport szerb, lengyel, orosz és ukrán nyelven be-szélő tisztekkel, 1914. V. 1-től pedig már külön olasz és orosz kódfejtő részleg is működött. Az Osztrák-Magyar Monarchia volt az egyetlen államalakulat Franciaország mellett, ahol önálló katonai kódfejtő szolgálat működött.¹⁵⁶ A háború kitörése előtt mégis majdnem megszüntették a kódfejtő és rádiólehallgatással foglalkozó csoportot. Történt, hogy Oskar HRANILOVIC von Czvetassin, aki ekkor már az EVB főnöke volt,¹⁵⁷ 1914 június közepén az irodájába hívatta Andreas FIGL és átadott neki 40 rejtjelezett táviratot azzal, hogy 1914. IX. 20-ig fejtse meg, különben még aznap feloszlattja az egész kódfejtő csoportot. Csak Maximilain RONGE erőteljes fellépése akadályozta meg azt az irreális helyzetet, hogy néhány nappal a Szerbiának elküldött hadüzenet előtt megszüntessék a csoportot.¹⁵⁸ 1914 augusztusában Andreas FIGL személyesen a közös hadügyminisztertől kapott felhatalmazást arra, hogy minden kódfejtéssel foglalkozó csoportot vezesse. Az egységes kódfejtő csoport 1915 közepére állt fel.¹⁵⁹

Az I. világháború kitörése után az EVB szinte kiürült, mivel a személyi állomány nagy része az AOK hírszerző részlegéhez került.¹⁶⁰ A megmaradt személyi állomány formálisan a közös hadügyminisztérium illetve a vezérkari főnök helyettese alárendeltségébe került, de tulajdonképpen az AOK Nabt részeként működött („Rücklass-Abt. Der Nabt”) mint az AOK Nabt egyfajta kiegészítője és Bécsben folytatta tovább tevékenységét.¹⁶¹ Ide tartozott az angol és francia Evidenzgruppe, a kódfejtő csoport, valamint az erődítési és a tüzérségi csoport, amelyeket 1915. I. 1-én összevontak, majd 1915. VII. 1-től már csak tüzérségi csoport néven folytatta tovább működését.¹⁶² 1916. I. 1-én létrehozták a politikai csoportot, az angol nyilvántartó csoportot pedig összevonták a némettel. 1916. IX. 1-én a kódfejtő csoportot két részre bontották: a Chiffregroupe I. foglalkozott ezután az idegen kódolt üzenetek feltörésével, majd 1918. VII. 1-től különleges rendelkezések alapján végezte a kódolt üzenetek összegyűjtését és csoportosítását. A Chiffregroupe II. 1918. VII. 1-ig a saját üzenetek kódolását, majd a semleges és szövetséges államok üzeneteinek dekódolását végezte. PETHŐ Albert szerint a Chiffregroupe I. hatáskörébe a francia, az angol és a diplomáciai rádióforgalom lehallgatása tartozott, POKORNY Hermann visszaemlékezéseiben pedig azt olvashatjuk, hogy „az I-ben a központi rádióállomásokon lehallgatott táviratokat desifrizálták, a II-ben a közvetlen távíróvonalak lehallgatása folyt”.¹⁶³ 1917. II. 1-vel az EVB olasz, orosz és Balkán-csoportját feloszlatták.

Ezután az EVB a következő csoportokból állt: a politikai, az angol, a francia, a tüzérségi, a Manipulationsgruppe, valamint a két kódfejtő csoport. Ekkor két új csoportot is létrehoztak, az elhárító és a propaganda csoportot.¹⁶⁴ 1917. V. 15-től az első kódfejtő csoport (a Chiffregroupe I.) két részre bomlott: egy olasz és egy francia csoportra.¹⁶⁵ 1917. IV. 10-én *IV. Károly* ausztriai császár és magyar király Maximilian RONGÉ-t nevezte ki az AOK Nabt és így az EVB főnökévé.¹⁶⁶ Az EVB operatív irányítását 1918 februárjától POKORNY Hermann (1882-1960) alezredes látta el.¹⁶⁷ 1917. IV. 12-én az addig AOK Nabt keretében működő összes nyilvántartó csoportot megszüntették és 1917. XI. 1-ei hatállyal az EVB szervezetébe illesztették.¹⁶⁸ Az utolsó átszervezésre 1918. III. 30-ai hatállyal került sor. Ekkor alakult meg az adjutánsi iroda és kezdte meg működését a belföldi csoport („Inlands-Gruppe”). A háború végén, 1918 novemberében az EVB a következő csoportokból szerveződött: politikai, elhárító, tüzérségi és erődítési, nyilvántartó, belföldi, két kódfejtő csoport, a Manipulationsgruppe valamint az úgynevezett zsákmány csoport („Beute-Gruppe”) illetve 1 fő különleges feladatokra.¹⁶⁹

Az EVB szervezetében működő csoportoknál is lezajlott az a folyamat, ami korábban a hírszerző csoportnál is megfigyelhető, vagyis ezek a csoportok is egyre jobban tagolódtak, egyre több, különböző feladatokat ellátó alcsoportokra, referatúrákba szerveződtek. Az *elhárító csoportban* hat referatúra működött: szervezési, nyilvántartó, egy külön referatúra, mely más szervekkel tartotta a kapcsolatot, egy jogi ügyekkel foglalkozó, egy a körözésekkel és más különleges feladatokkal

foglalkozó és egy az AOK Nabt felderítő csoportjaival kapcsolatot tartó referatúra. A *politikai csoport* 1918. VII. 1-ig szintén hat referatúrából állt: cseh, lengyel és ukrán, délszláv, magyar és román, olasz és egy nemzetközi mozgalmakkal foglalkozó referatúrából. 1918. VII. 1. után kezdte meg tevékenységét a politikai hírszerző referatúra, a cseh referatúra kibővült a német ügyekkel, a magyar és román referatúra pedig ezután csak a román ügyekkel foglalkozott, a magyarokkal már nem foglalkoztak. Az EVB *nyilvántartó csoportja* két osztályra bomlott. Az *Evidenzgruppe I.* három referatúrából állt, egy Nagy-Britanniával és annak gyarmataival, egy Egyesült Államokkal és Ázsiával, valamint egy Németországgal és a tengeralattjáró-háborúval foglalkozó referatúrából, amihez tartozott az EVB könyvtára is. Az *Evidenzgruppe II.* két referatúrát foglalt magába: egy Franciaországgal, Belgiummal és azok gyarmataival foglalkozót és egy Spanyolországgal, Portugáliával azok gyarmataival, valamint Közép- és Dél-Amerikával foglalkozó referatúrát.¹⁷⁰ (V.sz. melléklet)

Az EVB létszáma és költségvetése

Az EVB öt tiszttel és két kiséítővel alakult.¹⁷¹ A kezdeti években 8-9 fő teljesített szolgálatot. Az 1859-ben kiadott szabályzat szerint az EVB főnöke csak ezredes vagy vezérőrnagy lehetett. 1860 végén már tíznél többen szolgáltak az irodában.¹⁷² 1861-ben újra tíz fő alá csökkent a létszám.¹⁷³ Amikor Anton Ritter von KALIK (*Generalmajor* = *vezérőrnagy*) 1864-ben átadta posztját Georg RITTER von KEES (*Oberst* = *ezredes*)-nek, az EVB-ban 13 tiszt és egy altiszt szolgált.¹⁷⁴ 1867. III. 8-án az iroda személyi állománya ezredesből, őrnagyból és 11 további tisztből állt. 1870-ben viszont már csak hat vezérkari tiszt, négy csapattiszt és egy írnok tartozott az EVB személyi állományába. Ez nyilván összefügg azzal, hogy 1866-óta a hírszerzés leállt, így kevesebb tisztre volt szükség.¹⁷⁵ A vezérkar 1875. évi szervezeti szabályzata alapján az EVB-t már csak egy ezredes, egy őrnagy és két „Hauptleute 1. Klasse” alkotta.¹⁷⁶ Az EVB 1876. évi szolgálati szabályzata már nem szabta meg konkrétan a vezérkari és csapattisztek számát és külön rendelkezett arról, hogy a Manipulations-Kanzlei egy levéltárossal és írnokkal rendelkezzen.¹⁷⁷

1902-ben átlag 15 fő teljesített szolgálatot az EVB-ban (mivel év közben távoztak és jöttek is). Ugyanennyien dolgoztak az irodában 1904. év végén is. 1907. XI. 1-ei adatok tudósítanak arról, hogy az EVB csoportjai közül az oroszban négyen, az olaszban és a hírszerző csoportban ketten-ketten szolgáltak, minden más „csoport” egyetlen tisztből állt. Az összlétszám ekkor is 15, ebből 9 volt vezérkari állományú tiszt.¹⁷⁸ 1908 elején a létszám elérte a 20 főt.¹⁷⁹ Amikor August URBANSKI von Ostrymiecz átvette az EVB irányítását 22 tiszt szolgált az irodában. Az orosz, olasz és a Balkán csoport 3-4 fővel, a többiek egyetlen referenssel dolgoztak. Az erődítményekkel foglalkozó csoportba például a hadmérnöki karból helyeztek át tiszteket.¹⁸⁰ A Balkán-háborúk idején megnőtt munkaterhet a Magyar Királyi Honvédségtől és az osztrák Landwehrtől átvezényelt tisztekkel oldották meg.¹⁸¹ Logikusnak tűnik a következtetés, hogy emiatt — és az ekkoriban létrehozott kódfejtő csoport miatt — nőtt az EVB létszáma 1912 elejére 28, a végére pedig immáron 35 főre.¹⁸²

1914 közepén az EVB létszáma elérte a 43 főt, amiből 14-en dolgoztak az orosz és a hírszerző csoportban, ami egyértelműen arra utal, hogy ezt a két csoportot jelentősen kibővítették, megerősítették.¹⁸³ Mivel az EVB munkatársai 1913-tól már a közös hadügyminisztérium új épületében dolgoztak, a létszámbővülés nem okozott problémát.¹⁸⁴ Öt év alatt tehát az EVB állománya gyakorlatilag megduplázódott. Ugyanakkor ez még mindig alig felét tette ki a német katonai hírszerzés mintegy 80 fős létszámának.¹⁸⁵ Az I. világháború alatt leginkább a kódfejtők létszáma gyarapodott. 1914 szeptemberében 19, novemberben már 24, 1915 I. 1-től 29, míg pontosan egy év múltán már 48 (!) fő dolgozott csak a két kódfejtő csoport valamelyikében.¹⁸⁶ 1917. IV. 7-én az EVB személyi állományába 85 tiszt és hivatalnok tartozott.¹⁸⁷ 1918 novemberére az EVB személyi állományának létszáma a következőképpen alakult: a főnökön Maximilian RONGE-én, a helyettesen POKORNY Hermannon és a két adjutáns (Bernhard SCHEICHELBAUER és Franz HERMANN) kívül a politikai csoportban 11, az elhárító csoportban 13, a tüzérségi és erődítési csoportban 2, a nyilvántartó csoportokban 9, a két kódfejtő csoportban összesen 45, a zsákmány csoportban 7 fő dolgozott. Ezen kívül az Inlands-Gruppe 3, a Manipulationsgruppe 17 főből állt és volt egy tiszt különleges feladatokra. Vagyis az EVB a háború végén összesen 112 főből állt.¹⁸⁸ (VI.sz. melléklet)

Az iroda nem éppen kedvező anyagi feltételek mellett kezdte meg tevékenységét. 1854-ben 2000 gulden juttatásban részesült.¹⁸⁹ 1866-ban alakították ki azt az álláspontot, hogy célszerű a katonai igazgatás számára különösen fontos juttatásokat az 1867-től közös külügyminisztérium alapjából (Informationsfond), illetve az 1867. XII. 22-ei határozat szerint a közös pénzügyminisztérium rendelkezési alapjából fedezni. A megállapodás értelmében az így meghatározott összeget az adott évi költségvetésen belül már nem lehetett módosítani, vagyis a delegációk elé nem lehetett erre vonatkozó

módosító javaslatot benyújtani.¹⁹⁰ A helyzet tehát az volt, hogy az EVB költségvetésének jelentős részét a közös külügyminisztérium, egy kisebb, de szintén jelentős részét pedig a közös pénzügyminisztérium fedezte.¹⁹¹ Felmerül a kérdés, vajon miért volt szükség arra, hogy a katonai titkosszolgálat költségvetésének jelentős részét mintegy „elrejtse” a közös kül- és pénzügyminisztérium költségvetésében?

Ez az egyfelől az 1866 előtti évek katonai költségvetésével függ össze, amennyiben azok az egész éves költségvetés jelentős részét tették ki, komolyan megterhelve az adófizetők teherbíró képességeit. 1864-ben az államadósság kamataira közel 129 millió forintot kellett elkülöníteni.¹⁹² Ez azzal járt, hogy a delegációk nagyon nehezen járultak hozzá a katonai költségek emeléséhez. Így célszerű volt a kiadások egy részét „eldugni” a delegációk elől. Ez abból a szempontból is előnyösebb volt, mivel a tételek nem a közös hadügyminisztérium költségvetésében szerepeltek, így a közös hadügyminiszter a delegációk előtt nem is vállalhatott értük felelősséget. A másik ok politikai: a közös külügyminiszter rendszeres külügyi expozéjában nem feltétlenül volt mindig őszinte a delegációk előtt az Osztrák-Magyar Monarchia külügyi helyzetét illetően és igyekezett pozitívabb képet festeni, optimistább hangulatot teremteni az Osztrák-Magyar Monarchia nemzetközi helyzetével kapcsolatosan. Viszont ez azzal járt, hogy a miniszter által kialakított kedvező helyzetkép nem állt összhangban a katonai kiadások növelésének szándékával. Vagyis a valóság és az expozéban előadott helyzetértékelés közötti különbség is oka volt annak, hogy az EVB költségvetésének egy részét el kellett rejtetni.¹⁹³

A közös külügyminisztériumban az úgynevezett Informationsbüro kezelte az Informationsfond számára rendelkezésre álló összeget. Az Informationsbüro tulajdonképpen egyfajta politikai titkosszolgálat szerepét töltötte be.¹⁹⁴ 1881-ben az Informationsbüro költségvetése 100 000 korona volt, ebből 20 000 került az EVB-hoz. 1888-ban 142 355 koronából kerekén 50 000. Az összeg a kilencvenes években is nagyságrendileg hasonló maradt, a 160 000 koronát sohasem érte el. Gyakorlatilag ez azt jelenti, hogy 1888-tól kezdve az Informationsbüro költségvetésének 1/3-át fordították az EVB révén katonai hírszerzésre és elhárításra.¹⁹⁵ Ugyanezen időszak alatt a közös pénzügyminisztériumtól évente 10 000 koronát kapott az iroda. Egy 1908. XII. 7-ei közös hadügyminisztériumi átírat szerint egy 1887-ben kötött megállapodás alapján évi 20 000 koronát kellett volna kapjon az EVB a közös pénzügyminisztériumtól. Azonban a vonatkozó levéltári adatokból egyértelműen kiderül, hogy a közös pénzügyminisztérium ennek az összegnek évente csak a felét utalta át.¹⁹⁶

1900-tól az Informationsbüro költségvetése hirtelen megduplázódott, 1900-ban 314 324, 1904-ben pedig 370 654 koronát tett ki. 1906-1907-ben viszont lecsökkent 326 514, illetve 314 135 koronára. Eközben az EVB-nak juttatott összeg nagysága nem változott: végig 109 524 korona maradt.¹⁹⁷ Vagyis az EVB az Informationsbüro költségvetésének továbbra is 1/3-át kapta meg. A közös pénzügyminisztériumtól származó forrásokkal együtt az EVB költségvetése 1900-1907 között 120 000 - 127 000 korona volt.¹⁹⁸ A közös szárazföldi haderőre fordított kiadások eközben az 1900. évi közel 292 millió koronáról 1907-re 350 és fél millió koronára nőttek.¹⁹⁹ A számok tükrében ez azt jelenti, hogy az Osztrák-Magyar Monarchia katonai titkosszolgálatára fordított kiadások 1907-ben a közös szárazföldi haderő költségvetésének 0,2 %-át sem érték el.

Amikor 1906-ban Franz Graf CONRAD von Hötzendorf lett a vezérkari főnök a közös hadügyminisztérium költségvetéséből mindössze évi 36 800 koronát kapott az EVB.²⁰⁰ Ez az összeg egészen 1913-ig nem változott.²⁰¹ A közös hadügyminisztérium már 1908. XII. 7-ei közös külügyminisztériumhoz intézett jegyzékben kérte a katonai hírszerzésre fordított összegek emelését, tekintettel arra, hogy a közös külügyminisztériumtól és a közös pénzügyminisztériumtól kapott összegeket még 1887-ben határozták meg és azok — legalábbis a közös hadügyminisztérium jegyzéke szerint — már akkor sem voltak elegendőek. A jegyzék kiemelte, hogy a katonai hírszerzés terhei nőttek, hiszen egyszerre kellett aktív hírszerző tevékenységet folytatni Oroszország, Olaszország és a balkáni államok felé. Így a katonai hírszerzés anyagi helyzete 1887-hez képest sokkal rosszabbá vált, amit a vezérkar csak úgy képes áthidalni, hogy mindig a következő évi rendes költségvetés terhére fedezte a kiadásait.²⁰² 1910-ben az Informationsfondból származó összeget megemelték 113 200 koronára, 1912-től ez 128 200, majd 1913-ban 300 000 koronára emelkedett. Csak így sikerült az EVB költségvetését 1912-ben 165 000, 1913-ban pedig 336 000 koronára növelni.²⁰³

Ezek a megemelt összegek azonban még mindig jóval elmaradtak a vezérkar, illetve a közös hadügyminisztérium által szükségesnek tartott összegektől. A közös hadügyminisztérium a közös külügyminisztériumtól már az 1909. évre félmillió koronát kért, a közös pénzügyminisztériumtól pedig 50 000 koronát. A vezérkari főnök által a közös hadügyminisztériumtól az 1910. évre katonai

hírszerzésre kért 200 000 koronát a minisztérium nem tudta előteremteni, ezért 1910. I. 11-én Franz FREIHERR von Schönaich közös hadügyminiszter arra kérte a közös külügyminisztert, hogy *hitelezze* meg neki a kért összeget. Így sikerült 209 523 korona *hitelt* kapniuk, amit az EVB költségvetésében nem tüntettek fel.²⁰⁴ Franz FREIHERR von Schönaich 1910. V. 6-án újra kérte gróf AEHRENTHAL-LEYA Alajos közös külügyminisztertől az Informationsfondból származó összeg évi 500 000 koronára való emelését. A közös külügyminisztertől a kérést politikai okokból visszautasította. Válaszlevelében azt írta, mivel a delegációk előtt korábban viszonylag kedvező képet festett az Osztrák-Magyar Monarchia külügyi helyzetéről, ezért nem tudná megindokolni az emelés okát. Másrészt szerinte az emelésre a külföld is felfigyelne, ami megnehezítené az Osztrák-Magyar Monarchia diplomáciai helyzetét. A közös hadügyminiszter 1910. XII. 5-én (K. Nr. 3868/11. jegyzék) és 16-án (K. Nr. 3224. jegyzék) is kérte gróf AEHRENTHAL-LEYA Alajostól az összeg megemelését, azonban a közös külügyminiszter a delegációkra való hivatkozással elutasította a kérést.²⁰⁵

1911 júliusában az Informationsbüro jelezte, hogy költségvetését jelentősen túllépte, így újabb hitelt nyújtani az EVB számára nem tud. Ugyanekkor a közös pénzügyminisztérium is jelezte, hogy az addig az EVB számára átadott összeg felét sem képes kifizetni.²⁰⁶ Még az időközben kitört olasz-török háború sem tudta rászorítani a közös külügyminisztert arra, hogy emelje a katonai hírszerzésre fordított összeget. Az elutasítás indoka az volt, hogy az Informationsfond kimerült. Viszont ígéretet tett arra, hogy 1912. I. 1-től 250 000 korona hozzájárulást fog *javasolni*.²⁰⁷ 1912 januárjában egy a közös hadügy- és külügyminisztérium közötti jegyzékváltást követően a közös külügyminiszter megerősítette, hogy évi 250 000 koronánál többet nem fog tudni adni. A delegációk csak 1914-re szavazták meg a kért félmillió koronát, de a közös hadügyminisztérium már 1914. I. 22-én arra kérte a közös külügyminisztériumot, hogy a teljes évi összeget folyósítsa 1914 első felében.²⁰⁸

A helyzet még súlyosabbá vált közvetlenül a szarajevói merénylet után. 1914. VII. 8-án Franz Graf CONRAD von Hötzendorf a szerbiai és montenegrói eseményekre való tekintettel 30 000 korona ideiglenes kiutalását kérte a közös hadügyminisztériumtól a vezérkar következő évi költségvetése terhére. Ilyen feltételekkel kapott 1914. VII. 17-én 36 800 koronát.²⁰⁹ 1914. VII. 20-án Alexander FREIHERR Krobotin von Polnisch Maralek közös hadügyminiszter azonnal kiutalt a vezérkari főnöknek katonai hírszerzési célokra 770 000 koronát, amiből 260 000 koronát az Osztrák-Magyar Bank hitelezett meg. Az összeget 1914. VII. 26-án aranyban utalta ki a Bank, ugyanakkor a kiutalt összeg erejéig megterhelte a közös hadügyminisztérium következő évi költségvetését.²¹⁰ Erre azért volt szükség, mivel korábban a hiteleket a rendkívüli fegyverkezési hitelkeretből fedezték, azonban pont 1914-ben ebből a forrásból már nem sikerült újabb összegekhez jutni.²¹¹ Az összegből azonban az EVB egyelőre csak 100 000 koronát kapott, holott az EVB főnöke 1914. VII. 21-én 300 000 koronát kért.²¹² Feltételezhetően ebben az is közrejátszott, hogy a vezérkar még ekkor sem dúskált az anyagiakban, ezt jól érzékelteti, hogy a közös hadügyminisztériumtól 1914 első felére dologi kiadásokra összesen 14 800 koronát kapott.²¹³ Összehasonlításképpen 1912-ben az Osztrák-Magyar Monarchia közös szárazföldi haderejének költségvetése megközelítette a 490 millió koronát, ami azt jelenti, hogy a katonai hírszerzésre fordított kiadások a közös szárazföldi haderő költségeinek alig valamivel több, mint 0,03 %-át tette ki.²¹⁴

Aligha csodálkozhatunk azon, hogy az EVB költségvetését, pontosabban az Osztrák-Magyar Monarchia katonai célú hírszerzésre fordított kiadásait a kortársak és a szakirodalom is egyaránt ropant csekélynek tartotta. Franz Graf CONRAD von Hötzendorf, August URBANSKI von Ostrymiecz és Maximilian RONGE is említik visszaemlékezéseikben, hogy az EVB költségvetése egyáltalán nem állt arányban az irodát terhelő feladatok komolyságával. August URBANSKI von Ostrymiecz szerint ebben az is szerepet játszott, hogy az annexiók válság után a közös hadügyminiszter vállalta, hogy a katonai kiadások 5 évig nem nőnek.²¹⁵ A nehéz pénzügyi helyzet szokatlan lépésekre sarkallta az EVB munkatársait. Gustav von HUBKA összeállított egy kézikönyvet az olasz haderőről, amit 30 000 példányban nyomtattak ki és alacsony ára ellenére jelentős mértékben hozzájárult az EVB költségvetéséhez.²¹⁶ Még szembetűnőbb lesz az EVB rendelkezésére álló erőforrások csekély mivolta, ha összevetjük a kortárs német, de még inkább az orosz katonai hírszerzés rendelkezésére álló forrásokkal. August URBANSKI von Ostrymiecz Walther NICOLAI könyvére hivatkozva azt állította, hogy a német katonai hírszerzés 1912-ben 30 000, 1914-ben 450 000 német márkából gazdálkodhatott, míg az orosz katonai hírszerzés 1912-ben 13 millió, 1914 első felében 26 millió rubellel rendelkezett, ebből csak a varsói katonai körzet hírszerző részlege 5 millió rubelt kapott. Ebben az összevetésben tehát még a német katonai hírszerzés anyagi lehetőségei sem vetekedhettek az oroszéval.²¹⁷ Az más lapra tartozik, hogy ezeket az adatokat egyedül Walther NICOLAI könyve támasztja alá. August URBANSKI von Ostrymiecz ezen kívül tulajdonképpen csak saját tapasztalataira

támaszkodott, amikor azt állította, hogy más, kisebb államok is többet fordítottak katonai hírszerzésre, mint az Osztrák-Magyar Monarchia. Ezt az állítását ugyanis csak az elfogott ellenséges kémek nagy számára alapozta. Ugyanakkor az is kétségtelen, hogy az Osztrák-Magyar Monarchia katonai hírszerzésre fordított összegeit nem volt nehéz túlszárnyalni.

A források jelentős hányada állítja azt, hogy a rendelkezésre álló erőforrás csekély mennyiségéért legalábbis részben a közös külügyminisztérium és a vezérkar, illetve az EVB között fennálló rossz viszony volt a felelős. Az Informationsbüro és az EVB között nem volt együttműködés. A közös külügyminisztérium nem tartotta sokra a katonai hírszerzés és az általuk gyűjtött információk értékét és attól tartott, hogy az aktív katonai hírszerző tevékenység rontja az Osztrák-Magyar Monarchia diplomáciai helyzetét és főleg a környező országokkal fennálló kapcsolatát.²¹⁸ Az eltérő forrásokból származó gyakran eltérő tartalmú információkat gyakran másképp értelmezték az EVB és az Informationsbüro tisztviselői. Az eltérő helyzetértékelésből eltérő stratégia, ebből pedig sokszor konfliktus keletkezett a közös külügyminisztérium és a vezérkar között.²¹⁹ Az információk kicserélésének illetve kiértékelésének nem volt intézményes kerete sem a közös külügyminisztérium és a közös hadügyminisztérium között.²²⁰ Gyakran előfordult az is, hogy az ügynökök bevetési terepét nem a közös hadügyminisztérium vagy a vezérkar, hanem a közös külügyminisztérium határozta meg, ők pedig elsősorban a saját maguk szempontjából fontosnak tartott területekre küldték az ügynököket, amelyek nem feltétlenül egyeztek meg a közös hadügyminisztérium által fontosnak tartott területekkel.²²¹ Viszont a katonai célú ügynöki tevékenységet a közös külügyminisztérium nem volt hajlandó finanszírozni, így — miközben az Informationsbüro évi két millió korona felett rendelkezett — az ilyen jellegű tevékenységek elvégzésére sok esetben már nem jutott elég pénz.²²²

Nachrichtenabteilung des Armeeoberkommandos 1914-1918

A mozgósításra vonatkozó előírásoknak megfelelően állították fel az AOK felderítő részlegét. Az AOK Nabt hatáskörébe tartozott a katonai hírszerzés és az ellenséges haderőkről vezetett nyilvántartás legmagasabb szintű irányítása. Tulajdonképpen először a Nachrichtenabteilung Balkan került felállításra az Oberkommando der Balkanstreitkräfte (balkáni haderő-főparancsnokság) részeként. Ebből vált ki a Nachrichtenabteilung Russland (orosz felderítő részleg), ami az Ost-Oberkommando (OOK) (Keleti főparancsnokság) részeként 1914. VIII. 16-17-én Przemyslbe utazott.²²³ Az EVB személyi állományából 17 tiszt került át az AOK Nabt személyi állományába.²²⁴ Az AOK Nabt és az EVB eleinte egységesen Oskar HRANILOVIC von Czvetassin (*Oberst* = ezredes) vezetése alatt maradt, aki így a harctéri hírszerzésért is felelt.²²⁵ Azonban már 1914. VIII. 19-én Maximilian RONGÉT bízta meg a Nabt hírszerző és elhárító tevékenységének irányításával.²²⁶

1915. I. 1-én a Nabt már rendelkezett politikai és propaganda referenssel, szeptemberben pedig felállították a Nabt sajtóosztályát, melynek fő feladata a külföldi sajtó figyelése és a semleges országok sajtójából jelentés összeállítása volt.²²⁷ Emellett a Nabt szervezete egy Balkán, egy tolmács, egy erősítési és egy külön hírszerző csoportra tagolódott. Ezen kívül egy Manipulationsgruppe (Nyilvántartó csoport) tartozott hozzá, valamint volt egy képviselőjük a közös külügyminisztériumnál. A kezdeti létszám (17 tiszt) 1916-ig nem nagyon növekedett, ekkor 20 tiszt alkotta a Nabt személyi állományát.²²⁸ A Nabt személyi állományában 1917 elején még mindig csak 29 tiszt teljesített szolgálatot. A Nabt ekkor a katonai hírszerzés vezetőjét (Oskar HRANILOVIC von Czvetassin), helyettesét, a Nabt hírszerző és elhárító tevékenységének irányítóját (Maximilian Ronge), a helyettes vezetése és irányítása alatt álló offenzív és defenzív hírszerző-elhárító csoportokat (Kundschaftsgruppen) az orosz, olasz és a Balkán-csoportot, és a politikai csoportot foglalta magába, valamint hozzátartozott még a Manipulationsgruppe és egy regisztrátor is. Az orosz, olasz és a Balkán-csoport úgynevezett Evidenzgruppe volt, vagyis az illető államok haderejéről vezetett nyilvántartást.²²⁹ (VIII.sz. melléklet)

1917. III. 25-től Oskar HRANILOVIC von Czvetassin fokozatosan átadta a Nabt irányítását Maximilian RONGÉNak. Ez egyben az EVB és a Nabt fokozottabb önállósodását is eredményezte.²³⁰ Az 1917. IV. 7-én kelt 7000. számú rendelkezés határozta meg ezután a Nabt felépítését. (IX.sz. melléklet) A Nabt személyi állománya ekkor 29 tisztből és hivatalnokból állt.²³¹ 1917 végén az immáron Maximilian RONGE vezetése alatt álló Nabt (székhelye: Baden) jelentősen kibővült, összesen 6 csoport, azon belül 8 alcsoport alkotta. Az I. csoport volt az úgynevezett „Erkundungsgruppe”, amely aktív felderítő, hírszerző tevékenységet („Offensiver Dienst”) látott el. Ennek a csoportnak 5 osztálya, alcsoportja működött, nevezetesen az I. a. az orosz, az I. b. az olasz, az I. c. a Balkán, az I. d. az úgynevezett „Inlandgruppe”, valamint az I. e. az úgynevezett békepropaganda referatúra. Közülük az I. d. osztály elhárító feladatokat („Defensiver Dienst”) végzett. A II. csoport a rejtjel-csoport („Die Kriegs-Chiffregruppe”), aminek vezetője POKORNY Hermann volt. Ide tartozott a II. a. az olasz, a II. b. a román és a II. c. az orosz alcsoport. A III. csoport a személyzeti, a IV. az útlevel, az V. a

skandináv csoport — ami később átkerült az EVB szervezetébe —, végül a VI. a Manipulationsgruppe volt. Az útlevel csoport — amelynek vezetője kivételesen nem katona, hanem Heinrich HEIMICH személyében rendőr volt — szintén elhárító feladatokat végzett.²³² Bár nem alkotott külön csoportot, a tolmácsszolgálat a Nabt keretén belül maradt.²³³ 1918. I. 1-én az AOK Nabt szervezete Maximilian RONGE vezetése alatt (helyettese Franz NORDEGG [*Oberstleutnant* = *alezredes*], az Erkundungsgruppe főnöke) annyiban változott, hogy az Erkundungsgruppe már csak 4 alcsoportból állt, mivel a béke-propaganda referatúra megszűnt, a rejtjelcsoporton belül pedig a román helyett ekkor már Balkán alcsoport működött. Ezen kívül az EVB szervezetében egy Nabt összekötő tiszt teljesített szolgálatot. 1918. VII. 1-től az Erkundungsgruppe osztályai önállókká váltak. Emellett a Nabt egy tisztjét a közös külügyminiszterium útlevelközpontjához osztották be, létrehoztak egy tolmácsiskolát és egy különálló útlevelhivatalt.²³⁴ (X.sz. melléklet)

Az AOK Nabt képezte az I. világháború alatt a teljes katonai hírszerzés és elhárítás központját. A Nabt szervezetén belül is a legfontosabb funkciót az Erkundungsgruppe és a rejtjelcsoport látta el, mivel az általuk szerzett információk alapján döntött a legfelsőbb katonai vezetés a legfontosabb stratégiai kérdésekben.²³⁵ Úgy is fogalmazhatunk, hogy a Nabt egyfajta döntés-előkészítő funkciót is ellátott, de legalább ilyen fontos volt, hogy ellenőrizze az AOK döntéseinek végrehajtását.²³⁶ Ezt a funkciót az Osztrák-Magyar Monarchia országai, illetve az elfoglalt területeken felállított hírszerző állomások és az ott szolgálatot teljesítő mintegy 2500 tiszt és hivatalnok révén valósította meg.²³⁷ Az I. világháború alatt az osztrák-magyar katonai hírszerzés egyre magasabb színvonalon látta el feladatát. Maximilian RONGE némileg elfogult véleménye szerint talán még egy háborúban sem végeztek olyan alapos és pontos hírszerző tevékenységet, mint amit az Osztrák-Magyar Monarchia hírszerzői valósítottak meg.²³⁸ Az I. világháború folyamán az információszerzés elsődleges forrásává egyértelműen a telefonok és távírók lehallgatása, a rejtjelezett küldemények megfejtése vált. Ezért kulcsfontosságú volt a rádióadások és telefonvonalak lehallgatása, valamint az, hogy ki irányítja, ki felügyeli ezt a területet. 1917 elején Maximilian RONGE megakadályozta, hogy Rudolf SCHAMSCHULA (*Generalmajor* = *vezérőrnagy*), a távírószolgálat főnöke magához vonja a rejtjelcsoportot, a tolmács- és a rádiólehallgató-szolgálatot. Azonban 1917 októberében az AOK hadműveleti osztálya magához vonta a keleti és a délnyugati front rádiólehallgató-szolgálatát. Mivel ez a változtatás nem bizonyult hatékonynak, 1918 júniusában visszaállították az eredeti rendszert, vagyis az irányítás és a felügyelet visszakerült a Nabt szervezetébe.²³⁹ (XI.sz. melléklet)

Kitekintés: Az Abteilung IIIb szervezete

Ahhoz, hogy hiteles képet kaphassunk az EVB teljesítményéről, érdemes röviden áttekinteni a korabeli német és orosz katonai hírszerzés és elhárítás szervezetét. Ha az EVB kialakulásának folyamatát összevetjük a német katonai hírszerzés létrejöttével első látásra elég érdekes képet kapunk. Azt gondolnánk, hogy egy olyan nagyhatalom, mint a múlt századforduló Németországa, amely ráadásul két sikeres háború révén jött létre, biztosan hatékonyabb és jobban szervezett, alaposabban kiépített katonai hírszerző és elhárító apparátussal rendelkezett, mint az Osztrák-Magyar Monarchia. A források azonban nem igazolják ezt az előfeltevést. Először is, az egységes Német Birodalom csak 1871-ben jött létre, így természetesen az egységes német — és nem porosz — katonai hírszerző, elhárító szervezet kiépítése is csak ezután kezdődhetett el. A német hadvezetés azonban ekkor még nem szánta rá magát ilyen szervezet létrehozására.²⁴⁰ Csak 1889-ben hozták létre az Abteilung IIIb elnevezésű hivatalt a szárazföldi hadsereg vezérkara egyik osztályaként, amely azonban ekkor még szinte kizárólag elhárítással foglalkozott és csak 1893-tól kezdett Oroszország irányába hírszerző tevékenységet folytatni.²⁴¹

Mindezek ellenére 1906-ig Berlinben csak egy, a határon pedig csak néhány teljesen felkészületlen („unzulängliche”) inaktív tiszt állt rendelkezésre.²⁴² Ilyen körülmények között a német katonai hírszerzés a hasonló brit, francia és orosz szolgálatok mellett, de még az EVB mellett is harmadnegyedrangú szervezetnek tűnt. A német politikai vezetés azt akarta, hogy a katonai hírszerzés pusztán a szigorú értelemben vett katonai ügyekkel foglalkozzék. Ugyanakkor a katonáktól is távol állott, hogy hírszerző tevékenységük során politikai témákat érintsenek, vagy rendőri eszközökhöz folyamodjanak. Ez már csak abból a szempontból is meglepő, hogy a német Külügyi Hivatalban — az osztrák-magyar közös külügyminisztériumtól eltérően — nem volt civil (politikai) hírszerző tevékenység.²⁴³ Emellett az ellenséges hírszerző tevékenység elleni elhárítással foglalkozó szervezet sem működött.²⁴⁴ Csak 1910-től osztottak be minden „Generalkommando” állományába hírszerző tiszteket, akik együttműködtek az államhatáron tevékenykedő tisztekkel és az ellenséges kémtevékenység leleplezéséért felelős rendőrhatalóságokkal.²⁴⁵

A német nagyvezérkar („der Große Generalstab”) szervezetében csak 1912-ben hoztak létre kifejezetten katonai hírszerző osztályt, az Abteilung IIIb-t. A nagyvezérkar hadműveleti osztályának (Abteilung II) főnöke, Erich Friedrich Wilhelm LUDENDORFF (*Oberst* = ezredes) javaslatára Walther NICOLAI (*Major* = őrnagy)-ot bízták meg a katonai hírszerzés és elhárítás megszervezésével, kiépítésével.²⁴⁶ Az általa vezetett osztály foglalkozott a klasszikus hírszerző-elhárító munka mellett az ellenség megtévesztésével és szabotázsakciók lebonyolításával is.²⁴⁷ Belföldön végzendő hírszerző tevékenységre kifejezett felhatalmazást azonban csak 1917-ben kapott.²⁴⁸ Ha egy megszerzett információ katonai szempontból fontos volt, a vezérkar valamelyik, idegen hadseregekkel foglalkozó osztályára került.²⁴⁹ A hír kiértékelése itt történt. A haditengerészet számára fontos információkat a haditengerészeti hírszerzéshez továbbították, a politikai tartalmú híreket a Legfelsőbb Hadvezetés („Oberste Heeresleitung”) politikai osztályára vagy a Külügyi Hivatalba küldték.²⁵⁰ Az EVB és az Abteilung IIIb között tehát az volt az alapvető különbség, hogy az utóbbi csak és kizárólag katonai hírszerző és elhárító szervezet volt és az idegen haderőkről gyűjtött információkat négy külön részleg dolgozta fel négy vezérkari tiszt irányítása alatt, addig az EVB egyszerre volt klasszikus katonai titkosszolgálat és az idegen haderők szervezetéről, felépítéséről és működéséről információkat gyűjtő, rendszerező és azt elemző, értékelő szervezet.²⁵¹

A szövegben előforduló mozaikszavak oldása:

AOK	=	Armeeoberkommandos (Hadsereg-főparancsnokság)
BM	=	Belügyminisztérium
EVB	=	Evidenzbureau (Nyilvántartó Iroda)
GQMSt	=	Generalquartiermeisterstab (Főszállás mesteri stáb)
KA	=	Kriegs-archiv (Hadi Levéltár)
Nabt	=	Nachrichtenabteilung (Felderítő részleg)
OOK	=	Ost-Oberkommando (Keleti Főparancsnokság)
SA	=	Österreichisches Staatsarchiv (Osztrák Állami Levéltár)
VHK	=	Védelmi Hírszerző Központ

Jegyzetek:

¹ Maximilian RONGE 1874. november 9-én született Bécsben. 1896-ban avatták hadnaggyá, 1903-ban már százados. 1907-től a Kundschaftsgruppe („Hírszerző csoport”) vezetője 1912-től őrnagy, 1914-től alezredesi rendfokozatban. 1917-től az Armeekorps Nachrichtenabteilung (a Haderő-főparancsnokság hírszerző részlege) főnöke, ezredes. 1924-ben vezérőrnagy (az információ Gerhard JAGSCHITZ professzor személyes közlése, amit ezúton is hálásan köszönök). 1934-1938 között Ausztriában a Generaldirektion für die öffentliche Sicherheit („Közbiztonsági Főigazgatóság”) szervezetén belül az Evidenzbüro vezetője. Ausztria német megszállása után 5 hónapig Bécsben, Dachauban, majd Münchenben tartják fogva. Szabadon engedik, 1953. IX. 10-én hunyt el Bécsben.

KA NS Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] B. u. C. /126.

² August URBANSKI von Ostrymiecz 1866. VIII. 8-án született a dalmáciai Raguza városában. 1885-ben avatták hadnaggyá, 1890-1892 között végezte a katonai iskolát. 1907-ben alezredesi rangban volt, 1908-1909-ben a macedóniai Üszkübben (Szkopje) teljesített szolgálatot a nemzetközi rendfenntartó erők kötelékében. 1909 és 1914 között az EVB főnöke volt, majd 1910. V. 1-től ezredes, 1917-ben altábornagy. 1919. I. 1-én nyugállományba vonult. 1950. III. 15-én hunyt el az ausztriai Thal bei Graz városában.

KA NS op.cit. Nachlaß Urbanski [URBANSKI hagyatéka] B/58.

³ Meg kell jegyezni, hogy URBANSKI élettörténete több változatban is fellelhető a hagyatékban. Az egyik írás, amit feltételezhetően még maga URBANSKI állított össze (bár erre vonatkozóan nincs kétséget kizáró bizonyíték) a 114-206. közötti oldalakon foglalkozik a szerzőnek az EVB élén eltöltött időszakával, míg egy 1950-ben az egykori beosztott munkatárs Gustav von HUBKA ezredes által összeállított változat ezt az időszakot a 65-94. oldalakon tárgyalja. A HUBKA által összeállított változattól — érthető okokból — kimaradtak a korábbi változatban még meglévő utalások a szabadkőműves mozgalomra, illetve a zsidóság világméretű összeesküvésére.

⁴ KISZLING 1938 júliusa és 1945 májusa között a KA igazgatója volt, ami akkoriban, Ausztria Németországhoz csatolása után mint „Heeresarchiv Wien” a német katonai levéltár részlege működött. Gedenkrede anlässlich des Begräbnisses von Generalstaatsarchivar i.R. Professor Rudolf KISZLING,

(Világhálón: http://www.peball.at/kurt/vortraege/vortraege_kiszling.htm)

KA NS Nachlaß Wolf-Schneider [WOLF-SCHNEIDER hagyatéka] B/197/6/VII. ; KA NS Nachlaß Rudolf Kiszling [KISZLING hagyatéka] B 800 Nr. 124.

⁵ KA EG 1851-1913. Geschäftsbücher, Akten.

⁶ A szakirodalomban az Evidenzbureau és az Evidenzbüro formát is használják.

KA AOK EVB Evidenzbüro.

⁷ KA KM Präs.

⁸ KÖVÉSS: Die Organisation und Militär-Administration der k. k. Armee. ; Idem: Die Organisation und Militär-Administration der k. k. Armee. Supplement Heft.

⁹ Organische Bestimmungen für das Heerwesen, betreffend den Generalstab vom Jahre 1875. ; Organische Bestimmungen für den Generalstab vom Jahre 1883. ; Organische Bestimmungen für den Generalstab vom Jahre 1913.

¹⁰ RONGE ; URBANSKI: 886-901.p.

¹¹ CONRAD: 449-451.p.

¹² OBERHÖFLER: 90-114.p.

¹³ WAGNER

¹⁴ Érdekesképpén megemlíthetjük, hogy REGELE a két világháború között katonai attaséként tevékenykedett Budapesten, majd 1955-ben ideiglenesen az osztrák állami levéltár igazgatója volt.

REGELE

¹⁵ REIFBERGER: Die historische Entwicklung des österr. militärischen Nachrichtendienstes, Prüfungsarbeit am Generalstabskurs des Österreichischen Bundesheeres. ; REIFBERGER: Die Entwicklung des militärischen Nachrichtenwesens in der k. u. k. Armee.

¹⁶ Szándékosan használok a „HABSBURGOK birodalma” kifejezést a „HABSBURG birodalom” helyett, mert még véletlenül sem szeretném azt a látszatot kelteni, hogy létezett volna egy alkotmányjogi, közjogi értelemben vett, a Szent Korona országait is magába foglaló egységes birodalom.

URBANITSCH — WANDRUSZKA

¹⁷ KROPAC ; PETHŐ

¹⁸ SCHÄTZ

¹⁹ KRONENBITTER

²⁰ Loc.cit. 234.p. + 244.p.

²¹ ZEINAR

²² MORITZ — LEIDINGER — JAGSCHITZ

²³ POKORNY

²⁴ ZACHAR

²⁵ PARÁDI: Az evidenzbüro. ; SZABÓ Szilárd ; SZABÓ Károly

²⁶ BODA — PARÁDI

²⁷ PARÁDI: Felderítő szolgálat az Osztrák-Magyar Monarchiában. 27-49.p. Kundschaftsdienst in der Österreichisch – Ungarischen Monarchie. 177-203.p. ; REGÉNYI: A „Felderítő-szolgálati utasítás” szakmai szemmel. 51-66.p. Die „Anleitung zum Kundschaftsdienst” aus Sicht eines Experten. 205-222.p.

²⁸ Oskar REGELE nem közli könyvében, hogy miért az 1857. évet adja meg az EVB alapítási évéként.

REGELE: op.cit. 78-79.p. + 1131.p.

²⁹ A levéltári források nyilván nem utalhatnak erre, hiszen azok mind 1966 előtt keletkeztek.

³⁰ Haderő alatt a szárazföldi hadsereget és a XX. század kezdetétől pedig a légierőt is értem. Szándékosan nem a *hadsereg* kifejezést használom, mivel az csak egy sereget.

³¹ Heinrich FREIHERR von Hess vezérőrnagy (később altábornagy) 1840. VIII. 23-tól 1860. I. 31-ig volt a GQMSt. vezetője (Leiter) és nem főnöke (Chef). Majd csak 1864-től lesz főnöke GQMSt.-nak Alfred FREIHERR von Henikstein személyében. KA NS Nachlaß Rudolf Kiszling [KISZLING hagyatéka] op.cit. ; WANDRUSZKA — URBANITSCH: op.cit. 158-159.p. 165.p. ; KÖVÉSS: *Die Organisation und Militär-Administration der k. k. Armee. Supplement-Heft.* op.cit. 1.p.

³² WANDRUSZKA — URBANITSCH: op.cit. 160.p.

³³ PETHŐ: op.cit. 16.p.

³⁴ Oskar REGELE szerint 1857-ben hozták létre az EVB-t, de állítását a források egybehangzóan cáfolják, ő pedig könyvében semmilyen érveléssel nem támasztja alá ezt a dátumot.

KA GB EG 1851-1913, Band 434. Dienst- und Manipulationsvorschriften seit [Szolgálati és szervezeti előírások]. 1850-Ende 1866. ; KA NS Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] op.cit. Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes. [A vezérkar Nyilvántartó Irodájának története.] 110. p. ; KA NS Nachlaß Wolf-Schneider [WOLF-SCHNEIDER hagyatéka] op.cit. 444.p. ; RONGE: op.cit. 13.p. ; REIFBERGER: Die Entwicklung des militärischen Nachrichtenwesens in der k. u. k. Armee. op.cit. 214.p. ; PETHŐ: op.cit. 13.p. ; SCHÄTZ: op.cit. 93.p.

³⁵ KA GB EG op.cit. 1851-1913, Band 434. Dienst- und Manipulationsvorschriften seit [Szolgálati és szervezeti előírások]. 1850-Ende 1866.

³⁶ WANDRUSZKA — URBANITSCH: op.cit. 162.p. ; PETHŐ: op.cit. 13.p. ; SCHÄTZ: op.cit. 93.p.

³⁷ A Zentral-Operationskanzlei [Központi Műveleti Iroda] az AOK II. osztályát képezte. Geschäfts-Eintheilung der Militär-Central-Kanzlei in des Armee-Oberkommandos. [A Hadsereg-főparancsnok Központi Katonai Irodájának Számviteli Osztálya] Geschäfts-Bereich der Sektion II. Dienst- und Manipulationsvorschriften seit 1850-Ende 1866. [A II. szekció számviteli területének szolgálati és szervezeti előírásai.]

KA NS Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] op.cit. Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes. op.cit. [A vezérkar Nyilvántartó Irodájának története.] 111.p.

³⁸ WANDRUSZKA — URBANITSCH: 162.p.

³⁹ WAGNER: op.cit. 139.p.

⁴⁰ - „Das Büro bildete zugleich einen integrierenden operativen Geschäftszweig des Kriegsministeriums’ Der Bürochef war als ‘Referent des Kundschaftsdienstes’ gleich den übrigen Abteilungsvorständen des Ministeriums auch dem Minister unmittelbar unterordnet”. („Az iroda a hadügyminisztérium integráns műveleti ágát alkotta. Az Iroda főnöke, mint a hírszerzésért felelős referens közvetlenül az illetékes minisztériumi osztályvezető, illetve magának a miniszternek volt alárendelve”).

KA NS Nachlaß Wolf-Schneider [WOLF-SCHNEIDER hagyatéka] op.cit. 538.p. ; WANDRUSZKA — URBANITSCH: 165.p.

- Max RONGE feljegyzései között szerepel, hogy Ferenc József 1861. I. 21-én elfogadta a hadügyminiszter előterjesztését egy hírszerző iroda létrehozásáról, amit azután egyesítették az EVB-val. Erről azonban más forrás nem tudósít.

KA NS Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] op.cit. Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes. [A vezérkar Nyilvántartó Irodájának története.] op.cit. 119.p.

⁴¹ „Danach ist der Vorstand des Evidenzbüros bezüglich des Kundschaftswesens mit dem Referat beim Kriegsministerium beauftragt, während er bezüglich der Evidenzgeschäfte wie bisher an das Direktionsbüro des Generalquartiermeisterstabes gewiesen bleibt. (...) In den erstgenannten Agenden verkehrt er direkt nur mit dem Leiter des Generalquartiermeisterstabes, ist diesem unmittelbar unterstellt und bildet (...) einen integrierenden operativen Geschäftszweig des Kriegsministeriums. Als Referent in Kundschaftssachen unterliegt des Evidenzbüros den Dienstvorschriften für die Abteilungsvorstände des Kriegsministeriums als verantwortlichen Referenten”. („Az EVB vezetését ezt követően megbízták a hírszerzéssel kapcsolatos jelentéstétellel, míg a nyilvántartó munka ahogy eddig, továbbra is a GQMSt főnökének irodája alatt maradt. (...) Az EVB a hírszerzés vonatkozásában közvetlenül a GQMSt vezetőjével tartotta a kapcsolatot, neki volt alárendelve és (...) a hadügyminisztérium integráns műveleti ágazatát alkotta. Az EVB mint a hírszerzési ügyekben felelős és jelentéstévő szerv a hadügyminisztérium illetékes osztálya által kiadott szolgálati szabályzatainak volt alárendelve”).

KA KM Präz. op.cit. (Central-Kanzlei [Központi Kancellária]) 762/1861. ; WAGNER: op.cit. 191.p. ; KA NS Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] op.cit. Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes. [A vezérkar Nyilvántartó Irodájának története.] op.cit. 120.p.

⁴² „Nur das Evidenz-Bureau ist mit dem Kundschaftswesen des Auslandes unmittelbar dem Kriegsminister unterstellt und hat seine diesfälligen Elaborate directe im Wege des Leiters des Generalquartiermeisterstabes an die Central-Kanzlei gelangen zu lassen, welche die weitere Vorlage besorgen wird”. („Az EVB a külföldi hírszerző tevékenység ellátása során közvetlenül a hadügyminiszternek volt alárendelve és az ilyen jellegű beszámolókat a GQMSt útján közvetlenül az uralkodó katonai irodájának kellett benyújtania, amely gondoskodott a további javaslatokról”).

KÖVÉSS: *Die Organisation und Militär-Administration der k. k. Armee.* op.cit. 21.p.

⁴³ - KÖVÉSS: *Die Organisation und Militär-Administration der k. k. Armee.* op.cit. 20.p.

- „Über alle wichtigen und gesicherten Wahrnehmungen sind schriftliche Evidenz-Rapporte zu verfassen, die über den Chef der Generalquartiermeisterstabes dem Minister zur Einsicht zugehen”. („A hadügyminiszter minden fontos és megbízható észlelésről írásos Evidenz-Rapporte révén betekintést nyert a GQMSt főnöke által”).

WAGNER: op.cit. 191.p.

⁴⁴ WAGNER: op.cit. 16.p.

⁴⁵ KA NS Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] op.cit. Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes. [A vezérkar Nyilvántartó Irodájának története.] op.cit. 126.p. + 128.p.

⁴⁶ „Seit 1865 datiert die amtliche Benennung des Stabes als »Generalstab«”. („A GQMSt 1865 óta hivatalos megnevezése »vezérkar«”).

REGELE: op.cit. 33.p. ; WANDRUSZKA — URBANITSCH: op.cit. 166.p.

⁴⁷ VII. Wirkungskreis und Obliegenheiten des Chefs des Generalstabes und der Organe derselben c.) Bureaus 4. Evidenz-Bureau für Evidenzhaltung fremder Heere. Ugyanitt szerepel a „Generalstabs-Bureau” kifejezés is. Organische Bestimmungen, 1875, 1-3. ill. 11. pp. „Die hauptsächlichsten Organe des Generalstabchefs bildeten die Generalstabsbüros”. („A vezérkari főnök vezérkari irodákat hozott létre, ezek voltak a legfontosabb szervek”).

REGELE: op.cit. 77.p.

⁴⁸ WANDRUSZKA — URBANITSCH: op.cit. 374-379.p.

⁴⁹ A vezérkari főnök már 1883-tól az uralkodó közvetlen parancsnoksága alatt állt.

REGELE: op.cit. 38.p. + 61.p.

⁵⁰ „in den organischen Bestimmungen von 1913 (wurde) endgültig die teilweise Unterstellung unter den Kriegsminister als Hilfsorgan aufgehoben”. („Az 1913-as szervezeti szabályzat értelmében a vezérkar végérvényesen kikerült a hadügyminiszter alárendeltségéből”).

WANDRUSZKA — URBANITSCH: op.cit. 386.p.

⁵¹ - „§ 4. Der Geschäftsleitung in diesem Bureau wird von einem Stabsoffizier des Corps als Chef und Referant besorgt”. („4. § Az Iroda ügyeinek vezetéséről egy hadtest vezérkari tiszt gondoskodik mint főnök és jelentéstevő”).

KA GB EG op.cit. 1851-1913, Band 434. Dienst- und Manipulationsvorschriften seit [Szolgálati és szervezeti előírások]. 1850-Ende 1866. Dienst-Normale für das Evidenthaltungs-Bureau fremder Armeen, [Külföldi csapatok nyilvántartó irodájának szolgálati szabályai.] 4. §

- Egyébként minden más vezérkari irodát is vezérkari tisztnek kellett vezetnie.

REGELE: op.cit. 77.p.

⁵² KA GB EG op.cit. 1851-1913, Band 434. Dienst- und Manipulationsvorschriften seit [Szolgálati és szervezeti előírások]. 1850-Ende 1866. Dienst-Normale für das Evidenthaltungs-Bureau fremder Armeen, [Külföldi csapatok nyilvántartó irodájának szolgálati szabályai.] op.cit. 10. §

⁵³ KA GB EG op.cit. 1851-1913, Band 434. Dienst- und Manipulationsvorschriften seit [Szolgálati és szervezeti előírások]. 1850-Ende 1866. Dienst-Normale für das Evidenthaltungs-Bureau fremder Armeen, [Külföldi csapatok nyilvántartó irodájának szolgálati szabályai.] op.cit. 11. § ; KA GB EG Die Berichterstattung, Dienst-Instruction für das Evidenz-Bureau vom Jahre 1886. [Jelentési kötelezettség és szolgálati utasítás a Nyilvántartó Iroda számára 1886.] ; KA EG 1851-1913 Akten, Karton 989.

⁵⁴ Ilyen rendelkezés a korábbi szervezeti előírásokban nem szerepelt.

Organische Bestimmungen für den Generalstab vom Jahre 1913. op.cit. 1.p.

⁵⁵ „Die dem Chef des Generalstabes obliegenden Dienstes-Geschäfte werden unter seiner Leitung in nachstehenden Bureaus bearbeitet”. („A vezérkari főnök a hatáskörébe tartozó szolgálati ügyeket a neki alárendelt irodák révén végzi”).

Organische Bestimmungen für das Heerwesen, betreffend den Generalstab vom Jahre 1875. op.cit. 3.p.

⁵⁶ - „Alle Anträge bezüglich der vom Chef des Generalstabes zu treffenden Verfügungen trugen die Paraphen des Chefs des Evidenzbureaus, der im wichtigeren Angelegenheiten des Kundschaftsressorts dem Chef des Generalstabes persönlich Vortrag hielt”. („Minden javaslat, ami a vezérkari főnök rendelkezéseit érintette, tartalmazta az EVB főnöke aláírását, aki a hírszerzéssel kapcsolatos fontosabb ügyekben személyesen tett neki javaslatot”).

URBANSKI: op.cit. 890.p.

- „Es hatte zum Unterschied von anderen Staaten nur der Chef des Evidenzbüros für alle nachrichtendienstlichen Angelegenheiten 'direktes Vortragsrecht' beim Chef des Generalstabes”. („Eltérően más államoktól, minden hírszerzési ügyre kiterjedő közvetlen javaslatot csak az EVB főnöke tehetett a vezérkar főnökének”).

REIFBERGER: Die historische Entwicklung des österr. militärischen Nachrichtendienstes, Prüfungsarbeit am Generalstabskurs des Österreichischen Bundesheeres. op.cit. 18.p. ; SCHATZ: op.cit. 97.p.

⁵⁷ August URBANSKI azt is hozzáteszi, hogy Franz CONRAD sohasem érdeklődött az EVB könyvelése iránt.

KA NS op.cit. Nachlaß Urbanski [URBANSKI hagyatéka] B/58. „Das Tornisterkind. Lebenserinnerungen des Feldmarschalleutnant von Urbanski”. [Nemzetiségi gyermek. URBANSKI altábornagy emlékirata.] 115-116.p.

⁵⁸ KA NS Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] op.cit. Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes. [A vezérkar Nyilvántartó Irodájának története.] op.cit. 120.p.

⁵⁹ KA NS op.cit. Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Dienst-Instruction für das Evidenzbureau 1876 [Szolgálati utasítás az Evidenzbüro számára 1876].

⁶⁰ KA EG 1851-1913 Akten, Karton 989. op.cit.

⁶¹ Loc.cit.

⁶² „Der direkte Zugang zum Monarchen den Conrad durch das Vortragsrecht in operativen Angelegenheiten besaß, machte die Berichte des Evidenzbüros zu einem potenziellen Instrument der Einflußnahme auf Franz Joseph”. („Azzal, hogy Conrad a műveleti ügyekben közvetlenül tehetett javaslatot az uralkodónak, az EVB jelentéseit potenciális befolyásszerző intézménnyé tették Ferenc József tekintetében”).

KRONENBITTER: 245.p.

⁶³ „Schon um die Jahreswende 1907/08 kam es zu Differenzen zwischen dem Generalstab und dem Kriegsministerium, wo die Befürchtung bestand, die direkten Kontakte zwischen nachgeordneten Kundschaftsstellen und den Generalstabsteilungen der Korpskommandos könnte das Ministerium vom Informationsfluß ausschalten”. („A hadügy- és külügyminisztérium között már 1907/08 fordulóján nézeteltérések támadtak, aminek következtében fennállt a veszély, hogy az alárendelt hírszerző-állomások és a hadtest-parancsnokságok közötti közvetlen kapcsolatot a minisztérium megszüntetheti”).

Loc.cit. 243.p.

⁶⁴ KA NS op.cit. Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Dienst-Instruction für das Evidenzbureau 1876 [Szolgálati utasítás az Evidenzbüro számára 1876] Karton 989.

⁶⁵ Feltehetően ez játszott közre abban, hogy az EVB mindenkori helyettese később a hírszerző csoport (Kundschaftsgruppe) élén állt.

Loc.cit.

⁶⁶ KA GB EG op.cit. 1851-1913, Band 434. Dienst- und Manipulationsvorschriften seit [Szolgálati és szervezeti előírások]. 1850-Ende 1866. Dienst-Normale für das Evidenthaltungs-Bureau fremder Armeen, [Külföldi csapatok nyilvántartó irodájának szolgálati szabályai.] 1. §

⁶⁷ Szemléltetés, nyilvántartás.

GYÖRKÖSY: 203.p. ; BAKOS: 209.p.

⁶⁸ Az AOK II. részlege az „Operations-Kanzlei”, míg a III. az „Administration” nevet viselte. Korábban volt már róla szó, hogy háború esetén az EVB a (Zentral) Operations-Kanzlei szervezetéhez kerülne. Geschäfts-Eintheilung der Militär-Central-Kanzlei in des Armee-Oberkommandos. Geschäfts-Bereich der Sektion II.

KA GB EG op.cit. 1851-1913, Band 434. Dienst- und Manipulationsvorschriften seit [Szolgálati és szervezeti előírások]. 1850-Ende 1866.

⁶⁹ KA GB EG op.cit. 1851-1913. Manipulations-Vorschriften in Diesseitigen Bureau [Az iroda működési utasítások]. 1850-Ende 1866.

⁷⁰ „Der Kundschaftsdienst war nur für den Krieg vorgesehen”. („Hírszerzés csak háború esetére”)

KA GB EG op.cit. 1851-1913, Dienst- und Manipulationsvorschriften seit [Szolgálati és szervezeti előírások]. 1850-Ende 1866. Dienst-Normale für das Evidenzhaltungs-Bureau fremder Armeen, [Külföldi csapatok nyilvántartó irodájának szolgálati szabályai.] 3. § ; KA NS Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] op.cit. Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes. [A vezérkar Nyilvántartó Irodájának története.] op.cit. 110.p.

⁷¹ KA NS Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] op.cit. Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes. [A vezérkar Nyilvántartó Irodájának története.] op.cit. „Kundschaftsdienst nur im Krieg”. („Hírszerzés csak háború esetére”) 115. p.

⁷² KA NS Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] op.cit. Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes. [A vezérkar Nyilvántartó Irodájának története.] op.cit. „Evidenzhaltung der Heere und Besorgung des Kundschaftswesens”. [„Százföldi seregek nyilvántartása és a hírszerzésről való gondoskodás”] 118.p. ; RONGE: op.cit. 13.p.

⁷³ - KA KM Präs. op.cit. (CK) 217/1 418/1861. idézi WAGNER: op.cit. 190.p.

- Erre vonatkozóan a hadügyminisztérium 1861. március 10-én kibocsátott egy utasítást („Bestimmungen für den Wirkungskreis des Evidenzbureaus infolge der ihm zugewiesenen Zentralleitung der militärischen Kundschaftsdienst”).

KA NS Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] op.cit. Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes. [A vezérkar Nyilvántartó Irodájának története.] 120.p.

⁷⁴ WANDRUSZKA — URBANITSCH: op.cit. 156-157.p. ; PETHŐ: op.cit. 13.p.

⁷⁵ KA NS Nachlaß Wolf-Schneider [WOLF-SCHNEIDER hagyatéka] op.cit. 445.p. ; RONGE: op.cit. 14.p. ; PETHŐ: op.cit. 14.p. ; SCHÄTZ: op.cit. 93.p.

⁷⁶ „gänzlich eingestellt”. („teljesen leállt”)

KA NS Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] op.cit. Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes. [A vezérkar Nyilvántartó Irodájának története.] 130.p.

⁷⁷ Anleitung zum Kundschaftsdienst im Frieden, 1872. Reifberger pontatlanul írja, hogy 1873 után állították le a katonai hírszerzést: „Sinnigerweise wurde dann 1873 die Fortführung des militärischen Kundschaftsdienstes im Frieden aus Ersparungsgründen abgeschafft”. („Ennek megfelelően 1873 után a katonai hírszerző tevékenységet takarékosági okokból megszüntették”).

REIFBERGER: Die historische Entwicklung des österr. militärischen Nachrichtendienstes, Prüfungsarbeit am Generalstabkurs des Österreichischen Bundesheeres. op.cit. 8.p. ; PETHŐ: op.cit. 14.p. ; SCHÄTZ: op.cit. 94.p. Hiszen az Anleitung is 1872-ből származik, tehát az 1873-as dátum pontatlan.

⁷⁸ „Es wurden evidentgehalten: Deutschland, Rußland, Frankreich, Italien, England, Griechenland, Rumänien, Serbien, Bulgarien, Schweiz”. („A nyilvántartó tevékenység Németországra, Oroszországra, Franciaországra, Olaszországra, Angliára, Romániára, Szerbiára, Bulgáriára és Svájcra vonatkozik”).

KA NS Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] op.cit. Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes. [A vezérkar Nyilvántartó Irodájának története.] 144.p. ; REIFBERGER: Die historische Entwicklung des österr. militärischen Nachrichtendienstes, Prüfungsarbeit am Generalstabkurs des Österreichischen Bundesheeres. op.cit. 8.p.

⁷⁹ - „In den Pflichtkreis des Evidenzbüros fiel auch der militärische Kundschaftsdienst”. („Az EVB feladatkörébe tartozott a katonai hírszerzés is”).

KA NS op.cit. Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Dienst-Instruction für das Evidenzbureau 1876 [Szolgálati utasítás a Nyilvántartóiroda számára 1876]. ; URBANSKI: 163.p.

- „Das Evidenzbüro war auch für den Kundschafterdienst zuständig”. („Az EVB volt az illetékes a katonai hírszerzésért is”)

WANDRUSZKA — URBANITSCH: 377.p.

⁸⁰ Anleitung für den militärischen Kundschaftsdienst im Frieden 1889.

⁸¹ „ausschliesslich auf den Kundschaftsdienst gegen Rußland zugeschnitten. (...) Kundschaftsdienst wurde betrieben gegen: Rußland, Rumänien, Türkei, Italien, Serbien, Montenegro”. („kizárólag az Oroszország elleni hírszerzés /.../ Hírszerzés folyt Oroszország, Románia, Törökország, Olaszország, Szerbia, Montenegró ellen”).

KA NS Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] op.cit. 158-161.p.

⁸² Loc.cit. 122.p. +161.p. ; REIFBERGER: Die Entwicklung des militärischen Nachrichtenwesens in der k. u. k. Armee. op.cit. 215.p.

⁸³ „Ab den neunziger Jahren des 19. Jahrhunderts begann notgedrungen eine immer umfangreicher werdende nachrichtendienstliche Abwehrarbeit das Evidenzbureau zu beschäftigen, womit sich neben dem Offensive Kundschaftsdienst, also der eigenen militärischen Spionage, der Defensive Kundschaftsdienst etablierte, die Spionageabwehr”. („Az EVB-ban a XIX. század kilencvenes éveitől kényszerűségből megkezdődött az átfogóbbá váló elhárító tevékenység, vagyis az EVB a hírszerzés és katonai kémkedés mellett már elhárító tevékenységet is folytatott”) PETHŐ: op.cit. 17.p. ; OBERHÖFLER: op.cit. 92.p. ; KROPAC: op.cit. 152.p.

⁸⁴ KA NS Nachlaß Wolf-Schneider [WOLF-SCHNEIDER hagyatéka] op.cit. 197/6/IX. ; PETHŐ: op.cit. 19.p. ; SCHÄTZ: op.cit. 98.p. ; ZEINAR: op.cit. 559-560.p.

⁸⁵ „alle jene Verhältnisse und Eigenthümlichkeiten der fremden Armeen, welche zur gründlichen Beurtheilung und Berechnung ihrer eventuellen Kriegsbereitschaft erforderlich sind”. („Az idegen haderő mindazon viszonyait és sajátosságait, amelyek az aktuális felkészültségük szempontjából alapvetően számításba kell venni”)

KA GB EG op.cit. 1850-1866, Band 434. Dienst- und Manipulationsvorschriften seit [Szolgálati és szervezeti előírások]. 1850-Ende 1866. Dienst-Normale für das Evidenzhaltungs-Bureau fremder Armeen, [Külföldi csapatok nyilvántartó irodájának szolgálati szabályai.] 2. §

⁸⁶ „Anlage und Evidenthaltung der über die Einrichtung fremder Heere, Marine; zu verfassenden Mémoires durch Vormerkung allen organisatorischen und materiellen (...) Verhältnisse sowie der Veränderungen in diesem Heere, Marinen”. („Idegen hadsereg és haditengerészeti nyilvántartása, ezeknek minden szervezeti és anyagi viszonyairól, illetve ezek változásairól emlékeztető elkészítése”)

KA NS op.cit. Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Dienst-Instruction für das Evidenzbureau 1876 [Szolgálati utasítás az Evidenzbüro számára 1876]. ; KA EG 1851-1913, Akten, Karton 989. Arbeiten des Bureaus. Die Bereichterschaftung Dienst-Instruction für das Evidenzbureau vom Jahre 1886. [Irodai munkák. Jelentési kötelezettség és szolgálati utasítások a Nyilvántartóiroda számára 1886.]

⁸⁷ „IV. 6. Das Evidenzbureau führt die Evidenz fremder Heere und des ausländische Befestigungswesens”. („Az EVB nyilvántartást vezet az idegen haderőkről és külföldi erődtényekről”)

Organische Bestimmungen für den Generalstab vom Jahre 1913. op.cit. 1.p. ; REGELE: op.cit. 80.p. ; SCHÄTZ: op.cit. 93.p. ; ZEINAR: op.cit. 559.p.

⁸⁸ SCHÄTZ: op.cit. 97.p.

⁸⁹ MORITZ — LEIDINGER — JAGSCHITZ: op.cit. 72.p.

⁹⁰ „Sehr häufig ereignete sich, daß Conrad im Zusammenhang mit einer eben mit Oberst Metzger (a vezérkar hadműveleti osztályvezetője Conrad vezérkari főnöksége idején) besprochenen organisatorischen Massnahme den Vergleich mit den Einrichtungen in den fremden Armeen anstellen wollte”. („Igen gyakran előfordult, hogy Conrad és Metzger ezredes egy tervezett intézkedést egy idegen hadsereg hasonló intézményével kívánta összehasonlítani”)

KA NS op.cit. Nachlaß Urbanski [URBANSKI hagyatéka] B/58. op.cit. „Das Tornisterkind. Lebenserinnerungen des Feldmarschalleutnant von Urbanski”. [Nemzetiségi gyermek. URBANSKI altábornagy emlékirata.] 116.p. ; KA GB EG op.cit. 1851-1913, Band 434. Dienst- und Manipulationsvorschriften seit [Szolgálati és szervezeti előírások]. 1850-Ende 1866. Dienst-Normale für das Evidenthaltungs-Bureau fremder Armeen, [Külföldi csapatok nyilvántartó irodájának szolgálati szabályai.] 5. § ; KA NS op.cit. Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Dienst-Instruction für das Evidenzbureau 1876 [Szolgálati utasítás az Evidenzbüro számára 1876]. ; KA GB EG op.cit. Aufgabe des Bureaus, Dienst-Instruction für das Evidenz-Bureau vom Jahre 1886. [Az Iroda feladatai. Szolgálati utasítás a Nyilvántartó Iroda számára 1886.] ; KA EG op.cit. 1851-1913 Akten, Karton 989. ; URBANSKI: op.cit. 886.p.

⁹¹ KA GB EG op.cit. 1851-1913. Manipulations-Vorschriften in Diesseiten Bureau [Az iroda működési utasítások]. 1850-Ende 1866. ; KA NS op.cit. Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Dienst-Instruction für das Evidenzbureau 1876 [Szolgálati utasítás az Evidenzbüro számára 1876]. ; KA EG op.cit. 1851-1913, Akten, Karton 989. Arbeiten des Bureaus. Dienst-Instruction für das Evidenzbureau vom Jahre 1886. [Irodai munkák. Jelentési kötelezettség és szolgálati utasítás a Nyilvántartó Iroda számára 1886.]

⁹² KA GB EG op.cit. 1851-1913. Manipulations-Vorschriften in Diesseiten Bureau [Az iroda működési utasítások]. 1850-Ende 1866.

⁹³ „Die Manipulationsgruppe versah den geheimen Kanzleidiens”. [Az ügykezelő csoport gondoskodott a hivatal adminisztrációjáról]

SCHÄTZ: op.cit. 97.p. ; RONGE: op.cit. ; PETHŐ: op.cit. 20.p.

⁹⁴ KA NS op.cit. Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Dienst-Instruction für das Evidenzbureau 1876 [Szolgálati utasítás az Evidenzbüro számára 1876]. ; KA GB EG op.cit. Aufgabe des Bureaus, Dienst-Instruction für das Evidenz-Bureau vom Jahre 1886. [Az Iroda feladatai. Szolgálati utasítás a Nyilvántartó Iroda számára 1886.] ; KA EG op.cit. 1851-1913, Akten, Karton 989. Arbeiten des Bureaus. Dienst-Instruction für das Evidenz-Bureau vom Jahre 1886. [Irodai munkák. Jelentési kötelezettség és szolgálati utasítás a Nyilvántartó Iroda számára 1886.]

⁹⁵ „der in vielen Belangen dieses Dienstzweiges ein selbständiges Verfügungsrecht hatte”. („aki ezen a területen önállóan tevékenykedett”)

URBANSKI: op.cit. 890.p.

⁹⁶ „Aufgabe des Evidenzbüros war die Orientierung des Chefs des Generalstabes über die Machtfaktoren der fremden Staaten”. [„Az EVB főnöke hatáskörébe tartozott az is, hogy orientálja a vezérkari főnököt az idegen államok hatalmi tényezőiről” ; KA NS op.cit. Nachlaß Urbanski [URBANSKI hagyatéka] B/58. op.cit. „Das Tornisterkind. Lebenserinnerungen des Feldmarschalleutnant von Urbanski”. [Nemzetiségi gyermek. URBANSKI altábornagy emlékirata.] 114.p.

⁹⁷ - „In diesem Zeitraum (1860-1866) wurde vor allem die grundlegende Evidenthaltung fremder Heere durch die erweiterte Systematisierung von Dienstposten für Militärattachés gefördert, deren Bericht im Rahmen der offenen Beschaffung eine wichtige Beurteilungsgrundlage wurden”. [„Az 1860-1866 közti időszakban mindenekelőtt arra törekedtek, hogy a katonai attasék egyfajta bővebb és rendszerezett nyilvántartást vezessenek az idegen haderőkről, az erről szóló jelentés fontos alap volt a kiértékelés során”].

REIFBERGER: Die Entwicklung des militärischen Nachrichtenwesens in der k. u. k. Armee. op.cit. 214.p.

„Die offene Beschaffung von Nachrichten besorgten die Militärattachés in Berlin, Rom und Paris (zugleich auch für Belgien), London, St. Petersburg, Bern, Stockholm (auch für Norwegen und Dänemark), Konstantinopel (mitakkreditiert auch in Griechenland), Bukarest, Sofia, Belgrad, Cetinje und Tokio (zugleich für China)”. („A katonai attasék nyílt forrásokból szereztek információkat Berlinben, Rómában és Párizsban /ez utóbbi Belgiumba is akkreditálva volt/, Londonban, Szentpétervárott, Bernben, Stockholmban /Norvégiába és Dániába is akkreditálva volt/, Konstantinápolyban /Görögországra is akkreditálva volt/, Bukarestben, Szófiában, Belgrádban, Cetinjében és Tokióban /Kínába is akkreditálva volt/”)

ZEINAR: op.cit. 559.p. ; OBERHÖFLER: op.cit. 92.p.

⁹⁸ Verarbeitung der militärdiplomatischen Berichte”. [„katonadiplomáciai jelentések feldolgozása”]

REGELE: op.cit. 80.p. ; SCHÄTZ: op.cit. 93.p. ; WAGNER: op.cit. 191.p. ; KA NS op.cit. Nachlaß Urbanski [URBANSKI hagyatéka] B/58. „Das Tornisterkind. Lebenserinnerungen des Feldmarschalleutnant von Urbanski”. [Nemzetiségi gyermek. URBANSKI altábornagy emlékirata.] 69.p.

⁹⁹ URBANSKI: op.cit. 890.p.

¹⁰⁰ KA NS op.cit. Nachlaß Urbanski [URBANSKI hagyatéka] B/58. „Das Tornisterkind. Lebenserinnerungen des Feldmarschalleutnant von Urbanski”. [Nemzetiségi gyermek. URBANSKI altábornagy emlékirata.] 114.p.

¹⁰¹ CONRAD: op.cit. 449-450.p. ; RONGE: op.cit. 28.p. ; ZEINAR: op.cit. 559.p.

¹⁰² KA NS op.cit. Nachlaß Urbanski [URBANSKI hagyatéka] B/58. „Das Tornisterkind. Lebenserinnerungen des Feldmarschalleutnant von Urbanski”. [Nemzetiségi gyermek. URBANSKI altábornagy emlékirata.] 167.p.

¹⁰³ Loc.cit. 166.p. ; URBANSKI: op.cit. 889.p. ; PETHŐ: op.cit. 25.p.

¹⁰⁴ KA NS op.cit. Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes. [A vezérkar Nyilvántartó Irodájának története.] 119. p. ; WAGNER: op.cit. 191.p.

¹⁰⁵ - KA NS op.cit. Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Dienst-Instruction für das Evidenzbureau 1876 [Szolgálati utasítás az Evidenzbüro számára 1876].

- „die für diesen Dienst bei der Armee im Felde nöthigen Materialien und Befehle für den Fall einer Mobilisierung vorzubereiten und Anträge zu stellen, daß die höheren Kommanden bei der Armee im Felde mit den erforderlichen Mitteln theilt werden falls sie Kundschafts-Dienst ausüben sollen”. [„a szárazföldi hadsereg mozgósítása esetén szükséges anyagokat és parancsokat a szolgálat számára előkészíteni és javaslatokat benyújtani, hogy a szárazföldi hadsereg magasabb parancsnokságai el legyenek látva megfelelő eszközökkel, ha hírszerző tevékenységet kívánnának folytatni”]

KA GB EG Die Berichterstattung, Dienst-Instruction für das Evidenz-Bureau vom Jahre 1886. [Jelentési kötelezettség és szolgálati utasítás a Nyilvántartó Iroda számára 1886.] ; KA EG op.cit. 1851-1913 Akten, Karton 989. ; ZEINAR: 559.p.

¹⁰⁶ KRONENBITTER: op.cit. 240.p.

¹⁰⁷ RONGE: op.cit. 52.p.

¹⁰⁸ KA NS op.cit. Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes. [A vezérkar Nyilvántartó Irodájának története.] 138.p. ; KA NS op.cit. Nachlaß Urbanski [URBANSKI hagyatéka] B/58. „Das Tornisterkind. Lebenserinnerungen des Feldmarschalleutnant von Urbanski”. [Nemzetiségi gyermek. URBANSKI altábornagy emlékirata.] 164.p. ; SCHÄTZ: op.cit. 95.p.

¹⁰⁹ - „In den Evidenzgruppen wurde die Kenntnis über die fremden Wehrmächte durch eine ständige sorgsame Sammelarbeit erweitert”. [„Az idegen véderőkre vonatkozó ismeretek állandó gondos gyűjtőmunka révén gyarapodtak a nyilvántartó csoportokban”].

URBANSKI: op.cit. 888.p. ; CONRAD: op.cit. 450.p. ; KA NS op.cit. Nachlaß Urbanski [URBANSKI hagyatéka] 115.p.

- „Die Referate der verschiedenen Gruppen, das Studium der wichtigeren Angelegenheiten, Besprechungen mit anderen Bürochefs, auch Kommissionen und Prüfungen nahmen die Zeit bis 15 Uhr in Anspruch dann erst wurde ich zum Rapport beim Chef des Generalstabes gerufen, der sich mitunter auf eine halbe Stunde, viel häufiger jedoch auf zwei bis drei Stunden erstreckte”. [„Délután három óráig tartott a különféle nyilvántartó csoportok beszámolója, a fontosabb ügyek tanulmányozása, más irodák főnökeivel való megbeszélés, bizottságok és vizsgálatok, majd jelentéstételre hivatott a vezérkari főnök, ami olykor fél órát, de inkább két-három órát tartott”]

KA NS op.cit. Nachlaß Urbanski [URBANSKI hagyatéka] B/58. 67.p. + 69.p. ; SCHÄTZ: op.cit. 95-97.p.

¹¹⁰ URBANSKI: op.cit. 887.p. ; PETHŐ: op.cit. 20.p. ; SCHÄTZ: op.cit. 97.p.

¹¹¹ MORITZ — LEIDINGER — JAGSCHITZ: op.cit. 69.p.

¹¹² KA NS op.cit. Nachlaß Urbanski [URBANSKI hagyatéka] B/58. 66.p.

¹¹³ Egyes tiszték elmeséléséből értesültem, hogy ott a cél érdekében (állam vagy párt védelme) eszközeikben cseppet sem voltak válogatások. Minden lelki és testi kínzást alkalmaztak, mely a célhoz vezetett. Az volt a benyomásom, hogy erre a szolgálatra csak erkölcsileg romlott, minden gazságra képes egyének alkalmasak”.

POKORNY: op.cit.

¹¹⁴ Feladata többek között az állam –és hadseregellenes propaganda összegyűjtése, értékelése, illetve jelentéstétel a civil és katonai hatóságok számára. Ezek a jelentések gyakran képezték parlamenti interpellációkra adott válaszok alapját.

KA NS op.cit. Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes. [A vezérkar Nyilvántartó Irodájának története.] Tätigkeit des Evidenzbureaus des Generalstabes. Beitrag der P. Gruppe. [A vezérkar Nyilvántartó Irodájának tevékenysége. Hozzájárulás a személyi csoporthoz.]

¹¹⁵ „A hadifogolyposta cenzúrája. Ez a hivatal a belvárosban volt elhelyezve, nagy személyzettel rendelkezett, nyelvtudósokkal, írásszakértőkkel, rajzolókkal, vegyészekkel, valamint egy jól felszerelt laboratóriummal. Feladata az volt, hogy a hadifoglyokhoz beérkező és tőlük feladott levelezést cenzúrázza. Ezek az orosz és az olasz hadseregre, az ország hangulatára, valamint az ellenséges csapattekintet tábort postaszámaira vonatkozó minden adatot nyilvántartottak. A kíváncsi adatok beszerzése céljából a feladott levelezőlapokat írásszakértők megfelelő kérdésekkel egészítették ki, vagy új lapokat hamisítottak”.

POKORNY: op.cit.

¹¹⁶ KA NS op.cit. Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Ressortenteilung. [Szervezeti besorolás.]

¹¹⁷ - 1918. VII. 1-től felállítottak egy K jelzésű referatúrát, amely a pénztárral, a fotókkal, a naplóvezetéssel és a Nabt-tal való kapcsolattartással lett megbízva.

Loc.cit.

- „Irodámhoz többféle osztály tartozott: 1. a velünk nem közvetlenül harcban álló és a semleges hadseregek nyilván-tar-tása; 2. a politikai nyilvántartás, az államellenes megmozdulások és ezekben az exponált személyek nyilvántartása. Amikor a megbízhatatlan csehek lajstromát megláttam, feltettem a kérdést, hogy nem volna-e egyszerűbb a megbízhatókról egy vékony füzetet tartani. Ehhez az osztályhoz tartoztak az osztrák parlamentből kapott információk, melyeket a rendőrség egyik bizalmas közege juttatott el. Megjegyzem, hogy egyszer, mint néző, végig figyeltem egy parlamenti ülést. A kiabálások, düh-kitörések, a fegyelmezetlen viselkedés és a képviselők modora undorító látványt nyújtottak”.

POKORNY: op.cit.

¹¹⁸ - Protokoll über die Konferenz „Schaffung der Zentral –und Hauptstellen für den defensiven Kundschaftsdienst”, im Mai 1914, [Elhárítás létrehozása a felderítő szolgálat központi- és fő állomásain. című konferencia jegyzőkönyve 1914. V.]

KA KM Präs 40-12, 12/6. 2. p.

- A megbeszélés Bécsben, 1914. V. 18-án zajlott. „Dies kam der Spionageabwehr zugute, deren Aufwand die personellen und finanziellen Möglichkeiten des militärischen Nachrichtenapparates überschritt und nur in Zusammenarbeit mit zivilen Behörden einigermaßen erfolgsversprechend betrieben werden konnte”. [„Ez jól jött a kémelhárításnak, melynek kiadásai a katonai hírszerzés személyzeti és pénzügyi lehetőségeit túllépték és csak a civil hatóságokkal való együttműködés révén kecsegtetett némi eredménnyel”]

KRONENBITTER: op.cit. 234.p.

- „Die Spionageabwehr sollte also bei Aufrechterhaltung eines engen Kontaktes mit dem Evidenzbüro Sache der Exekutive werden”. („A kémelhárítás tehát az EVB-val való szoros együttműködéssel lehetett végrehajtani”)

MORITZ — LEIDINGER — JAGSCHITZ: op.cit. 117.p.

¹¹⁹ KA NS op.cit. Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] 161.p. ; ZEINAR: op.cit. 560.p.

¹²⁰ KRONENBITTER: op.cit. 234.p.

¹²¹ Az V. ügyosztály a BM rendőri főosztálya volt. Ennek megfelelően a hírszerző központ megnevezése: BM — Rendőri főosztály — védelmi hírszerző központ.

KA KM Präs 40-12/2.

¹²² Loc.cit. 40-12/3.

¹²³ KRONENBITTER: op.cit. 234.p.

¹²⁴ „Von nun als Prinzip: Spionagefälle von Zivilpersonen bearbeiten die Zivilstellen, von Militärpersonen die Militärstellen”. („Elviekben tehát: civil kémügyek a civil állomásoké, katonaiak a katonaiaké”)

KA KM Protokoll, 2-3.p.

¹²⁵ - A Zentralstelle (Központi Állomás) = „Evidenzstelle” (Nyilvántartó Állomás), míg a Hauptstelle (Főállomás) = „Exekutivstelle”. (Végrehajtó Állomás).

KA KM Protokoll, 3. + 15.p.

- „Die Zentralevidenz, also vor allem die karteimäßige Erfassung von Spionen beziehungsweise spionageverdächtigen Personen, sollte in der Polizeidirektion in Wien konzentriert werden”. („A kémek, kémgyanus személyek kartotékos központi nyilvántartását a bécsi rendőr-igazgatóság vezette”)

MORITZ — LEIDINGER — JAGSCHITZ: 117.p.

¹²⁶ „Verhütung von Publikationen über Spionageangelegenheiten”. („kémügyek nyilvánosságra hozásának megakadályozása”)

KA KM Protokoll, 3.p.

¹²⁷ „Erkundungen im Ausland bei Spionagefällen”. („kémügyekben történő eljárás külföldön”)

KA KM op.cit. Protokoll, 3.p.

¹²⁸ Az osztrák belügyminisztérium a Reichsratban képviselt királyságok és országok számára 1914. V. 25-én kibocsátott 5319.sz. rendelete („Erlaß”) hozta létre a „Zentralevidenzstelle für den defensiven Kundschaftsdienst” elnevezésű szervezetet. A cs. kir. belügyminisztérium 1915. IV. 15-i 6820.sz. rendelete a hivatal elnevezését egyszerűen a „Zentralstelle” névre változtatta meg, majd betagolták a k. k. Polizeidirektion Präsidialbüro államrendőrségi referatúrájába. Végül 1917. II. 26-án az osztrák belügyminisztérium 2616. sz. rendeletével a hivatal elnevezését „Zentralstelle für den Spionageabwehrdienst” névre változtatta.

KA KM op.cit. Protokoll, 4. p. ; HHStA PA XL Interna 242 Liasse II. 5-9, III-IV.

¹²⁹ Mint láttuk, a védelmi hírszerző központot már április 1-ei hatállyal felállították.

KA KM op.cit. Protokoll, 8-10.p.

¹³⁰ A megbeszélést követően a horvát bán levelet írt Alexander FREIHERR von Krobotin (1849-1933) tábornagy közös hadügyminiszternek, amelyben kérte, hogy a zágrábi Zentralstelle költségeit a közös hadügyminisztérium viselje. Krobotin leszögezte, hogy erre semmilyen lehetőség sincs.

KA KM op.cit. Präs 40-12/5/2.

¹³¹ KA KM op.cit. Protokoll, 11.p. ; OBERHÖFLER: op.cit. 92.p. ; RONGE: op.cit. 81.p. ; PETHŐ: op.cit. 258-259.p.

¹³² E két szervezet „aufmerksam jede nationalistische und gegen den Monarchen wie gegen die militärische und die Staatsführung gerichtete Äußerung registrierte”. („figyelemmel kísért minden nacionalista és a Monarchia ellen irányuló, valamint a katonai és állami vezetés elleni kijelentést”)

PETHŐ: op.cit. 57.p. + 130.p.

¹³³ SCHÄTZ: op.cit. 95.p. ; KRONENBITTER: op.cit. 235.p.

¹³⁴ KA GB EG 1851-1913, Band 434. Dienst- und Manipulationsvorschriften seit [Szolgálati és szervezeti előírások]. 1850-Ende 1866.

¹³⁵ KA NS op.cit. Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Dienst-Instruction für das Evidenzbureau 1876 [Szolgálati utasítás az Evidenzbüro számára 1876].

¹³⁶ RONGE: op.cit. 17.p.

¹³⁷ Anleitung für den militärischen Kundschaftsdienst im Frieden 1889. §. 2.

¹³⁸ - Vezérkari állományban: 1887-1890 Edmund KRULISCH százados, 1890-1893 Valerian MIKULICZ százados, 1893-1895 Anton LIPOSCAK százados, 1895-1898 Eduard BÖLTZ százados, 1898-1900 Wilhelm FRIEHERR von Foullon de Norbeeck százados, 1900-1905 Alfred REDL százados, 1905-1907 Eugen MÜLLER százados, 1907-1917 Maximilian RONGE százados, később őrnagy. Csapatállományban 1885-1892 Nikolaus Graf BAYARD de Volo százados 1892-1914 Julian DZIKOWSKI százados.

KA NS Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] op.cit. Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes. [A vezérkar Nyilvántartó Irodájának története.] 161. p.

- RONGE 1907. november 12-től volt a hírszerző csoport vezetője.

RONGE: op.cit. 27.p. ; MORITZ — LEIDINGER — JAGSCHITZ: op.cit. 65.p.

¹³⁹ - KA NS Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] op.cit. Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes. [A vezérkar Nyilvántartó Irodájának története.] 198. p. ; PETHŐ: op.cit. 19.p. ; SCHÄTZ: op.cit. 97.p.

- OBERHÖFLER szerint eredetileg csak a Kundschaftsgruppe, valamint az orosz, az olasz és a Balkán-csoport létezett.

OBERHÖFLER: op.cit. 92.p.

Ez a megállapítás azonban téves, hiszen mint láttuk, az. EVB-n belül eredetileg nem volt semmilyen csoport. REIFBERGER angol-japán csoporthról ír.

REIFBERGER: op.cit. 18.p.

¹⁴⁰ Az erődítési csoport korábban is működött, csak nem az EVB-ban, hanem a Hadmérnöki Bizottságban (Technische Militärkomitee).

KA NS Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] op.cit. Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes. [A vezérkar Nyilvántartó Irodájának története.] 221. p. ; RONGE: op.cit. 27.p.

Könyvében RONGE az erődítési csoport megszervezését érdekes módon 1912-re teszi. Valószínűleg a tűzérési csoport felállításával keverte össze.

RONGE: 57.p. ; URBANSKI: op.cit. 887.p. ; PETHŐ: op.cit. 20-22.p. ; SCHÄTZ: op.cit. 97-98.p. ; KRONENBITTER: op.cit. 239.p.

Emellett voltak tiszték, akik a skandináv államok, Belgium, Hollandia, valamint a legfontosabb tengerentúli országok katonai erejéről gyűjtöttek adatokat.

KA NS op.cit. Nachlaß Urbanski [URBANSKI hagyatéka] B/58. „Das Tornisterkind. Lebenserinnerungen des Feldmarschal-leutnant von Urbanski”. [Nemzetiségi gyermek. URBANSKI altábornagy emlékirata.] 114 p.

¹⁴¹ KA NS op.cit. Nachlaß Urbanski [URBANSKI hagyatéka] B/58. „Das Tornisterkind. Lebenserinnerungen des Feldmarschal-leutnant von Urbanski”. [Nemzetiségi gyermek. URBANSKI altábornagy emlékirata.] 114 p. ; PETHŐ: op.cit. 22.p.

RONGE feljegyzéseiben olvasható, hogy 1914. VII. 28-tól az EVB rendelkezett egy „Freiwillige Automobilisten” nevű csoporttal is.

KA NS Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] op.cit. Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes. [A vezérkar Nyilvántartó Irodájának története.] 237.p.

¹⁴² MORITZ — LEIDINGER — JAGSCHITZ: op.cit. 65.p.

¹⁴³ „Im Verlaufe der hohen Inanspruchnahme des Evidenzbureaus in den fünf Jahren vor Kriegsausbruch hat die Praxis erwiesen, daß das Evidenzbureau zu viel Agenden in sich vereinigte und die Zerlegung der Agenden nach dem Beispiel der deutschen Organisation berechtigt gewesen wäre”. [„A háborút megelőző 5 évben az EVB túlzott igénybevétele azt bizonyította, hogy helyesebb lenne a német minta alapján az ügyeket felosztani”]

PETHŐ: op.cit. 22.p. ; RONGE: op.cit. 83.p. ; URBANSKI: op.cit. 888.p.

¹⁴⁴ „So reihte sich letzterer organisch in die Gesamtaufgabe des Evidenzdienstes; er wurde nicht zum Selbstzweck, sondern blieb ein Glied in der Kette des Evidenzapparates”. [„szervesen illeszkedett a nyilvántartó szolgálathoz, a hírszerző apparátus kötelékének része maradt”]

KA NS op.cit. Nachlaß Urbanski [URBANSKI hagyatéka] B/58. „Das Tornisterkind. Lebenserinnerungen des Feldmarschal-leutnant von Urbanski”. [Nemzetiségi gyermek. URBANSKI altábornagy emlékirata.] 115.p. ; URBANSKI: op.cit. 890.p.

¹⁴⁵ „weil man nicht unumschränkt von der Sinnhaftigkeit des Vorhabens überzeugt war”. [„nem voltak teljesen meggyőződve a terv ésszerűségéről”]

PETHŐ: op.cit. 22.p.

¹⁴⁶ „Einzig der Kundschaftsdienst sollte separat weiterbestehen während ansonsten die offene Nachrichtenbeschaffung und Informationsauswertung vollständig nach den vorzubereitenden Kriegsfälle ausgerichtet werden sollte”. [„Egyedül a titkos hírszerző szolgálat maradt volna változatlan, a nyilvános forrásokból dolgozó szolgálat és az információk kiértékelése teljes mértékben a háborús előkészületek számára előírt rendben működött volna tovább”]. A hadműveleti, az országleíró és a vasúti ügyek osztálya is foglalkozott információgyűjtéssel és kiértékeléssel.

KRONENBITTER: op.cit. 240-241.p.

¹⁴⁷ RONGE: op.cit. 57.p.

¹⁴⁸ KRONENBITTER: op.cit. 241.p.

¹⁴⁹ „Meine Kundschaftsgruppe gliederte sich in die russische, italienische und Balkan-Erkundungsgruppe, die Chiffre-, Defensiv- Photo- und Manipulationsgruppe”. [„A hírszerző csoportom orosz, olasz és Balkán felderítő-csoportra, valamint rejtjel-, elhárító-, fotó- és ügykezelő-csoportra tagolódott”]

RONGE: op.cit. 57.p. ; KA NS op.cit. Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes. [A vezérkar Nyilvántartó Irodájának története.] 228.p.

¹⁵⁰ SCHÄTZ: op.cit. 98.p.

¹⁵¹ RONGE: op.cit. 57.p.

„Die 'Referenten' bei den Erkundungsgruppen mußten zuvor mindestens ein halbes Jahr in den entsprechenden Evidenzgruppe bearbeitet haben, um 'Einblick in die betreffende Heeresverhältnisse zu erhalten’”. [„Mielőtt valaki a felderítő csoportokhoz került volna referensként, előtte legalább fél évet el kellett töltenie egy megfelelő nyilvántartó csoportnál, hogy az adott hadsereg viszonyairól betekintést nyerhessen”]

PETHŐ: op.cit. 22.p.

¹⁵² - SCHÄTZ: op.cit. 99.p.

- „Elhelyezése a Hadügyminisztérium Duna-csatornára néző magasföldszintjén volt. Sarokszobám pazarul volt berendezve, a parkett szürke posztóval bevonva interurbán. Íróasztalom alatt egy titkos gomb volt, hogy segédisztém révén a kellemetlen látogatómtól bármikor megszabadulhassak, külön toalett-fülkével. Két bejárata volt, egy a segédisztémi szobán keresztül. Három telefonom volt: belső, városi és interurbán. Íróasztalom alatt egy titkos gomb volt, hogy segédisztém révén a kellemetlen látogatómtól bármikor megszabadulhassak. (...) A nem bennfentes látogatót egy külön szobába vezették, és hellyel kínálták. A fali könyvszekrényen elhelyezett egyik könyvbe volt szerelve egy fényképezőgép objektíve, amely a látogatóra irányult, akiről a mellette lévő szobából felvételt készítettek. Az osztályhoz fényképezési és vegytisztítási laboratórium is tartozott, írások lefényképezésére, mindenféle hamisítások előállítására, útlevelek, bélyegek, bélyegzők stb. készítésére.”

POKORNY: op.cit.

¹⁵³ KA NS op.cit. Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes. [A vezérkar Nyilvántartó Irodájának története.] 161.p.

¹⁵⁴ HHStA op.cit. Politisches Archiv XL Interna 241 Liasse II/4. Protokoll der von Vertretern des k. und k. Reichskriegsministeriums und des k. und k. Ministeriums des Aeußern beschickten gemeinsamen Sitzung 26. Juni 1910. URBANSKI, Wie unsere Chiffren-Gruppen entstand. (Jegyzőkönyv a közös hadügyminisztérium és a közös külügyminisztérium képviselőinek találkozájáról 1910. VI. 26. URBANSKI: Ahogyan a mi rejtjelfejtő csoportunk létrejött.) 2.p.

¹⁵⁵ HHStA op.cit. Politisches Archiv XL Interna 241 Liasse II/4. Protokoll der von Vertretern des k. und k. Reichskriegsministeriums und des k. und k. Ministeriums des Aeußern beschickten gemeinsamen Sitzung 26. Juni 1910. URBANSKI: Wie unsere Chiffren-Gruppen entstand. (Jegyzőkönyv a közös hadügyminisztérium és a közös külügyminisztérium képviselőinek találkozójáról 1910. VI. 26. URBANSKI: Ahogyan a mi rejtjelfejtő csoportunk létrejött.) 3-4.p. ; REIFBERGER: Die Entwicklung des militärischen Nachrichtenwesens in der k. u. k. Armee. op.cit. 215.p. ; PETHŐ: op.cit. 22.p. ; SCHÄTZ: op.cit. 98.p. ; KRONENBITTER: op.cit. 246.p. ; HORAK: *Andreas Figl. Leben und Werk 1873-1967. Altmeister der österreichischen Enträtselungskunst und kryptographischen Wissenschaft.* 77.p.

¹⁵⁶ 1897-ben vezették be a rejtjelkulcsot.

KA NS op.cit. Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes. [A vezérkar Nyilvántartó Irodájának története.] 179. p.

PETHŐ szerint a kódfejtő csoport már 1913-ban 3 részre oszlott: orosz, olasz és szerb. Sőt, a kódfejtő csoport létrejöttét is 1908-ra teszi. Ezeket az állításokat azonban más források nem erősítik meg.

PETHŐ: op.cit. 116-118.p. töle eltérően KA NS op.cit. Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes. [A vezérkar Nyilvántartó Irodájának története.] 234.p. ; HORAK: *Andreas Figl. Leben und Werk 1873-1967. Altmeister der österreichischen Enträtselungskunst und kryptographischen Wissenschaft.* op.cit. 104.p.

¹⁵⁷ Oskar HRANILOVIC von Czvetassin 1867. XII. 26-án született Zágrábban horvát nemzetiségű családban. 1889-ben avatták hadnaggyá, 1897-től százados, 1906-tól őrnagy, 1910-ben alezredes, 1913. V. 1-én ezredes, végül 1917. májusában vezérőrnagy. 1907-1911 között katonai attasé Szófiában, 1911 és 1914 között Bukarestben. Innen került az EVB élére 1914 tavaszán. 1918 augusztusától az Osztrák-Magyar Monarchia katonai meghatalmazottja („Militärbevollmächtigte”) Moszkvában az orosz bolsevik kormány mellett. 1919. I. 1-vel nyugállományba vonul. 1933. XII. 12-én hunyt el Bécsben.

KA G ABG 1933 Karton 17 Blatt 59. ; KA Q Karton Nr. 1154. ; HHStA op.cit. Ministerium des Aeußern [Külügyminisztérium] AR F4-142-4.

¹⁵⁸ HORAK: *Oberst a. D. Andreas Figl und der k. u. k. Radiohorch- und Dechiffrierdienst. Die „Kryptographischen Erinnerungen”.* 82. p.

¹⁵⁹ Loc.cit. 90.p. + 104.p.

¹⁶⁰ KA NS Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Nachrichtenabteilung 1.p.

¹⁶¹ Loc.cit. 2.p. ; RONGE: op.cit. 92-93.p.

¹⁶² KA NS Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] 238-239.p. ; REIFBERGER: Die Entwicklung des militärischen Nachrichtenwesens in der k. u. k. Armee. 218.p. ; PETHŐ: op.cit. 57-58.p.

¹⁶³ „Zusammensetzung, Gliederung und Arbeiten nach besonderen Weisungen”. [„Külön utasításoknak megfelelően összeállítani, selejtezni és feldolgozni”]

KA NS op.cit. Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Ressortenteilung. [Szervezeti besorolás.] ; PETHŐ: op.cit. 128.p. ; POKORNY: op.cit.

¹⁶⁴ A lista adatai kissé félrevezetők, abból a szempontból, hogy *nem* azt tartalmazzák, melyik tiszt mikor került az adott csoport kötelékébe, hanem azt, hogy az adott tiszt mikor lépett az EVB szolgálatába. Vagyis ez a Kriegsarchivban található táblázat nem ad pontos felvilágosítást arra vonatkozóan, hogy az adott EVB csoport mikor alakult meg. Az viszont kiderül belőle, hogy az EVB Balkán, olasz és orosz csoportjaiban legkésőbb 1917 januárjától már senki sem szolgált.

KA AOK EVB Karton 3649. Offiziers-Einteilungslisten Ende August 1916 - August 1918. ; KA NS Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] 240-241.p.

PETHŐ könyvében politikai és sajtócsoport szerepel, amit szerinte 1915 áprilisában hoztak létre.

PETHŐ: op.cit. 58.p. + 258.p.

¹⁶⁵ KA NS op.cit. Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes. [A vezérkar Nyilvántartó Irodájának története.] 242.p.

¹⁶⁶ KA NS op.cit. Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Nachrichtenabteilung 36.p. ; RONGE: op.cit. 274-276.p.

¹⁶⁷ Tulajdonképpen már 1917 októbertől ő vezette az EVB-t, de munkáját még nem tudta megkezdeni, mert részt vett a breszt-litovszki béketárgyalásokon. Pokorny Hermann 1882. IV. 7-én született a morvaországi Kremsier (Kromeriz) városában német nemzetiségű családban. 1901-ben avatták hadnaggyá, 1910-ben százados, 1915-től őrnagy. 1918 novemberében még magyar állampolgársága megszerzése előtt átveszi a magyar királyi honvédség. Itt lesz 1921-ben ezredes és innen megy nyugállományba 1935-ben, mint altábornagy. 1945 februárjában az Ideiglenes Nemzeti Kormány reaktíválja, 1945. X. 6-án vezérezredessé léptetik elő és 1949-ig a külügyminisztériumban teljesít szolgálatot. 1960-ban Budapesten hunyt el.

POKORNY: op.cit.

¹⁶⁸ KA NS op.cit. Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes. [A vezérkar Nyilvántartó Irodájának története.] 244.p. ; KA NS op.cit. Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Nachrichtenabteilung 36.p.

¹⁶⁹ - KA AOK EVB op.cit. Karton 3649. Offiziers-Einteilungslisten Ende August 1916 - August 1918. Itt még 3 tiszt van feltüntetve különleges feladatokra.

KA NS op.cit. Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes. [A vezérkar Nyilvántartó Irodájának története.] 244-246.p.

- 1917. októberében még volt un. skandináv csoport, amelyben Svédországgal, Dániával és Norvégiával foglalkoztak. Ezt a csoportot azonban a háború végére a nyilvántartó csoportba tagolták.

KA NS op.cit. Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Ressortenteilung. [Szervezeti besorolás.] ; PETHŐ: op.cit. 59.p.

¹⁷⁰ KA NS op.cit. Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Ressortenteilung. [Szervezeti besorolás.]

PETHŐ Albert könyvében az áll, hogy 1917 októbertől létezett az EVB szervezetében egy kriminálpolitikai csoport is. PETHŐ: op.cit. 59.p. Ennek nyomát levéltári forrásban nem találtam.

¹⁷¹ KA GB EG op.cit. 1851-1913, Band 434. Dienst- und Manipulationsvorschriften seit [Szolgálati és szervezeti előírások]. 1850-Ende 1866. ; KA NS op.cit. Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes. [A vezérkar Nyilvántartó Irodájának története.] 110.p.

¹⁷² KA NS op.cit. Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes. [A vezérkar Nyilvántartó Irodájának története.] 111-115.p.

¹⁷³ Loc.cit. 119.p.

¹⁷⁴ RONGE: op.cit. 14.p.

¹⁷⁵ KA NS op.cit. Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes. [A vezérkar Nyilvántartó Irodájának története.] 127.p. + 130.p.

¹⁷⁶ *Organische Bestimmungen für das Heerwesen, betreffend den Generalstab vom Jahre 1875.* 11.p.

¹⁷⁷ KA NS op.cit. Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Dienst-Instruction für das Evidenzbureau 1876 [Szolgálati utasítás az Evidenzbüro számára 1876].

¹⁷⁸ „Insgesamt den Chef mitgerechnet, arbeiteten dort fünfzehn Männer. Hinzu kamen noch die Offiziere der in der ganzen Monarchie verstreuten so genannten 'Kundschaftsstellen' sowie die Militärattachés. Mehr 'Geheimdienster' hatte die k. u. k. Monarchie nicht aufzubieten”. [„A főnököt is figyelembe véve 15 fő szolgált. Hozzájuk kell számítani még azokat is, akik a Monarchia egész területén az un. 'hírszerző állomásokon' szolgáltak, valamint a katonai attasékat. Több hírszerzője nem volt a Monarchiának”]

MORITZ — LEIDINGER — JAGSCHITZ: op.cit. 65.p.

¹⁷⁹ KA NS op.cit. Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes. [A vezérkar Nyilvántartó Irodájának története.] 192-213.p. ; RONGE: op.cit. 27.p.

¹⁸⁰ KA NS op.cit. Nachlaß Urbanski [URBANSKI hagyatéka] B/58. „Das Tornisterkind. Lebenserinnerungen des Feldmarschalleutnant von Urbanski”. [Nemzetiségi gyermek. URBANSKI altábornagy emlékiratai.] 66.p. ; URBANSKI: op.cit. 887.p.

¹⁸¹ KA NS op.cit. Nachlaß Urbanski [URBANSKI hagyatéka] B/58. „Das Tornisterkind. Lebenserinnerungen des Feldmarschalleutnant von Urbanski”. [Nemzetiségi gyermek. URBANSKI altábornagy emlékiratai.] 163.p.

¹⁸² PETHŐ: op.cit. 23.p.

¹⁸³ PETHŐ Albert 42 főről ír, de elképzelhető, hogy az EVB főnökét nem számolta bele a létszámba.

PETHŐ: op.cit. 23.p. ; SCHÄTZ: op.cit. 97.p. ; KRONENBITTER: op.cit. 239.p. ; MORITZ — LEIDINGER — JAGSCHITZ: op.cit. 118.p.

¹⁸⁴ „Die neuen Räumlichkeiten erlaubten endlich eine menschenwürdige Unterbringung des so sehr angewachsenen Personals des Evidenzbüros. Denn nicht nur meine Kundschaftsgruppe hatte einem ungeahnten Ausbau erfahren, sondern auch die Evidenthaltung fremder Heere”. [„Az új helyiségek végre emberhez méltó körülményeket teremtettek az EVB meglehetősen megnövekedett személyzetének ugyanis nemcsak a hírszerző csoport, hanem az idegen haderőkről nyilvántartást végzők létszáma is megnövekedett”]

RONGE: op.cit. 80.p.

¹⁸⁵ URBANSKI: op.cit. 887.p. ; BUCHHEIT: 19.p.

¹⁸⁶ KA AOK EVB Karton 3649. Offiziers-Einteilungslisten Ende August 1916 - August 1918. ; KA NS Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] 237-240.p.

¹⁸⁷ KA NS op.cit. Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Nachrichtenabteilung. 41.p.

¹⁸⁸ KA NS op.cit. Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes. [A vezérkar Nyilvántartó Irodájának története.] 246.p.

¹⁸⁹ PETHŐ: op.cit. 14.p.

¹⁹⁰ HHStA op.cit. PA XL Interna 242 Liasse II. 5-9, III-IV. ; KA NS op.cit. Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes. [A vezérkar Nyilvántartó Irodájának története.] 161.p.

¹⁹¹ REIFBERGER: Die Entwicklung des militärischen Nachrichtenwesens in der k. u. k. Armee. 215.p.

„Hauptfinanzier der Militärspionage war aber das Außenministerium, dem 'Informationsgelder' zur Verfügung standen”. [„A katonai kémszervezetet nagymértékben a külügyminisztérium finanszírozta, amely pénzeszközei erre rendelkezésre álltak”]

KRONENBITTER: op.cit. 244.p.

„Den Großteil seines Budgets bezog das Evidenzbüro nämlich vom Außenministerium”. [„Az EVB költségvetésének nagy részét ugyanis a külügyminisztérium fedezte”]

MORITZ — LEIDINGER — JAGSCHITZ: 67.p.

¹⁹² WANDRUSZKA — URBANITSCH: op.cit. 300-301.p.

¹⁹³ SCHÄTZ: op.cit. 93.p.

¹⁹⁴ BITTNER: 834.p. ; MATSCH: 97-101.p. ; RUMPLER: 58-59.p. + 83.p. + 86.p. ; SOMOGYI: 73.p.

¹⁹⁵ HHStA PA XL Interna 265 Budget des Inf. Büros 1881-1907.

Maximilian RONGE szerint 1887-ben 100 000 koronát kapott az EVB az Informationsbüro alapjából és 20 000 koronát a közös pénzügyminisztériumtól. Az összegből 41 000 forintot fordítottak hírszerzésre.

KA NS op.cit. Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes. [A vezérkar Nyilvántartó Irodájának története.] 157-158.p.

¹⁹⁶ KA NS op.cit. Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes. [A vezérkar Nyilvántartó Irodájának története.] 162-189.p. ; PETHŐ: op.cit. 18.p. ; KRONENBITTER: op.cit. 244.p.

¹⁹⁷ HHStA PA XL Interna 265 Budget des Inf. Büros 1881-1907.

¹⁹⁸ KA NS op.cit. Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes. [A vezérkar Nyilvántartó Irodájának története.] 191.p. + 193-209.p.

¹⁹⁹ A Landwehr és a Magyar Királyi Honvédség mellett nem számítottam ide a közös haditengerészetet sem, mivel nekik saját nyilvántartó-hírszerző irodájuk volt.

WANDRUSZKA — URBANITSCH: op.cit. 591.p.

²⁰⁰ CONRAD: op.cit. 449.p. ; KRONENBITTER: op.cit. 244.p.

²⁰¹ KA KM Präs op.cit. 40-1/2.

²⁰² „Diese Beiträge wurden im Jahre 1887 also vor 20 Jahren und auch schon damals mit Rücksicht auf die ungünstige finanzielle Lage des Staates in einer weit hinter den tatsächlichen Bedürfnissen zurückbleibenden Höhe festgesetzt und seither nicht mehr geändert worden”. [„A hozzájárulás mértéke már akkor sem fedezte a kiadásokat, amikor azt 1887-ben, tehát 20 évvel ezelőtt megállapították, tekintettel az állam akkori kedvezőtlen pénzügyi helyzetére, nos, ennek mértéke azóta sem változott”]

HHStA op.cit. PA XL Interna 242 Liasse II. 5-9, III-IV.

²⁰³ KA KM Präs op.cit. 40-1/2.

Maximilian RONGE említi, hogy 1912 végén a közös hadügyminisztérium még 10000 koronát kilátásba helyezett. Ezzel együtt a szaporodó feladatok miatt már 1912 szeptemberében 98000 korona hiány keletkezett az EVB költségvetésében.

RONGE: op.cit. 58.p.

August URBANSKI von Ostrymiecz 1912-re 150 000 koronát említ, Günther KRONENBITTER pedig a könyvében azt írja, hogy az EVB 1912-ben Aehrenthal közös külügyminiszter halála után 250 000, 1913-ban pedig 500 000 koronával gazdálkodhatott, ezeket a számokat azonban a levéltári források nem igazolják.

URBANSKI: op.cit. 893.p. ; KRONENBITTER: op.cit. 244.p.

²⁰⁴ „Der Chef des Generalstabes hat beim Reichskriegsministerium angesucht, ihm am 1. Jänner l. J. einen Betrag von 200000 Kronen für Kundschaftszwecke zur Verfügung zu stellen. Da dem Reichskriegsministerium gegenwärtig keinerlei Mittel zur Erföhlung eines derartigen Vorschusses zur Verfügung stehen, dasselbe vielmehr das Jahr 1909 mit einem bedeutenden Defizit abschließt, beehre ich mich, Euer Exzellenz mit Beziehung auf die geschätzten Note Nro. 2878 vom 23. Dezember 1908 und 282. vom 22. Jänner 1909 zu bitten, mir vorläufig a conto der auf Grund des stattgehabten Notenwechsels für das Jahr 1910 in Aussicht genommenen Dotation des Reichskriegsministeriums einen entsprechenden Betrag geneigtest zur Verfügung stellen zu wollen”. [„A vezérkari főnök megkereste a birodalmi hadügyminisztériumot, hogy bocsásson rendelkezésére folyó év január 1-től 200 000 koronát hírszerzési célokra. Mivel a birodalmi hadügyminisztérium az 1909-es évet jelentős hiánnyal zárja, ezért az jelenleg sem-milyen módon nem képes a kérésnek eleget tenni, ezért tisztelettel arra kérem Nagyméltóságod, tekintettel az 1908. XII. 23-ai 2878. számú és az 1909. I. 22-ei 282. számú becses jegyzékeiben foglaltakra, hogy számomra az összeget az 1910. évre ideiglenesen, az említett jegyzékváltás alapján, a birodalmi hadügyminisztérium számára kilátásba helyezett hozzájárulás terhére szíveskedjék meghitelezni”] HHStA op.cit. PA XL Interna 242 Liasse II. 5-9, III-IV.

²⁰⁵ „Was das Jahr 1911 anlangt, so ist der interne Voranschlag des mir unterstehenden Ministeriums auf der Basis meines in der bisherigen Höhe von den Delegationen anzusprechenden Dispositionsfonds noch nicht fertiggestellt, so daß ich gegenwärtig mich noch nicht darüber äußern kann, ob und in welcher Höhe ich außer den bisherigen regulären Überweisungen an den vorerwähnten besondern Fonds noch einen außerordentlichen Zuschuß zu leisten in der Lage sein werde”. („Ami az 1911. évet illeti, a vezetésem alatt álló minisztérium még nem készült el azzal a javaslattal, amit majd az eddigi költségek alapján a rendelkezési alap számára a delegációktól igényelni fog, így jelen helyzetben nem nyilatkozhatok arról, hogy az eddigi rendszeres utaláson kívül a rendelkezési alaphoz tudok-e rendkívüli összeget biztosítani”)

HHStA op.cit. PA XL Interna 241 Liasse II/4.

²⁰⁶ HHStA op.cit. PA XL Interna 242 Liasse II. 5-9, III-IV.

²⁰⁷ „Eine weitere Erhöhung der hierartigen Betrag-Leistung muß ich zu meinem lebhaften Bedauern für das laufende Jahr als gänzlich ausgeschlossen bezeichnen”. [„Rendkívüli sajnálatomra, de folyó évre a hozzájárulás újabb emelése gyakorlatilag teljesen kizárt”] HHStA op.cit. PA XL Interna 242 Liasse II. 5-9, III-IV. Note 2437, 1911. október 18.

²⁰⁸ HHStA op.cit. PA XL Interna 242 Liasse II. 5-9, III-IV. Note 472. 1914. január 22.

²⁰⁹ „Ich habe mich daher veranlasst gesehen, die Kundschaftstätigkeit gegen Serbien und Montenegro zu verschärfen und bitte –da dies mit Verausgabung grösserer Geldbeträge verbunden ist –um eine ausserordentliche Zuwendung von vorläufig 30000 Kronen”. [„Indítatva érzem magam, hogy a Szerbia és Montenegró elleni hírszerző tevékenységet fokozzam, ezért, mivel ez a költségek növekedésével jár, ideiglenesen adjon nekem 30000 korona rendkívüli költségterítést”]

KA KM Präs op.cit. 40-1/3. ; KRONENBITTER: op.cit. 244.p.

²¹⁰ KA KM Präs op.cit. 40-2/3. Kundschaftsgelder für den k. u. k. Chef des Generalstabes.

²¹¹ KRONENBITTER: op.cit. 244.p.

²¹² KA KM Präs op.cit. 40-2/5.

²¹³ KA KM Präs op.cit. 40-1/2. Kundschaftsdotation für k. u. k. Chef des Generalstabes. ; KA NS op.cit. Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes. [A vezérkar Nyilvántartó Irodájának története.] 232.p.

²¹⁴ WANDRUSZKA — URBANITSCH: op.cit. 591. p.

REIFBERGER forrás megjelölése nélkül állítja, hogy az EVB és az AOK Nabt 1914-1918 között évente 4 millió koronát kapott.

REIFBERGER: Die historische Entwicklung des österr. Militärischen Nachrichtendienstes, Prüfungsarbeit am Generalstabskurs des Österreichischen Bundesheeres. op.cit. 28.p.

²¹⁵ CONRAD: op.cit. 449.p.

„An Versuchen eines Personalabbaues fehlte es keineswegs und knapp vor Kriegsausbruch hatte ich Mühe, die so wichtige Chiffregruppe aufrechtzuhalten, die als erste dem Ersparungsteufel zum Opfer fallen sollte”. [„Nem hiányoztak a személyi állomány csökkentésére vonatkozó kísérletek, röviddel a háború kitörése előtt fáradságomba telt, hogy megakadályozzam az oly fontos rejtjelcsoport fennmaradását”]

RONGE: op.cit. 83.p.

„Kümmerliche Dotation des Evidenzbüros” („Az EVB nyomorúságos támogatása”)

HHStA op.cit. Politisches Archiv XL Interna 241 Liasse II/4. Protokoll der von Vertretern des k. und k. Reichskriegsministeriums und des k. und k. Ministeriums des Aeußern beschickten gemeinsamen Sitzung 26. Juni 1910. URBANSKI, Wie unsere Chiffren-Gruppen entstand. [Jegyzőkönyv a közös hadügyminisztérium és a közös külügyminisztérium képviselőinek találkozásáról 1910. VI. 26. URBANSKI: Ahogyan a mi rejtjelfejtő csoportunk létrejött.] I. p. ; KA NS op.cit. Nachlaß Urbanski [URBANSKI hagyatéka] B/58. „Das Tornisterkind. Lebenserinnerungen des Feldmarschalleutnant von Urbanski”. [Nemzetiségi gyermek. URBANSKI altábornagy emlékirata.] 164-165.p. ; OBERHÖFLER: op.cit. 91.p. ; KROPAC: op.cit. 150.p.

„Die Knappheit der Mittel sollte sich übrigens bis zum Weltkrieg nicht mehr ändern”. („Az erőforrások szűkössége a háborúig nem változott”)

PETHÖ: op.cit. 14.p. ; SCHÄTZ: op.cit. 93.p. ; MORITZ — LEIDINGER — JAGSCHITZ: op.cit. 67.p.

²¹⁶ „Damals musste ich Geld machen –nicht fälschen –aber ich musste Erwerbsquellen schaffen”. [„Pénzt kellett szereznem — nem hamisítanom — muszáj volt bevételi forrást találnom”]

HHStA op.cit. Politisches Archiv XL Interna 241 Liasse II/4. Protokoll der von Vertretern des k. und k. Reichskriegsministeriums und des k. und k. Ministeriums des Aeußern beschickten gemeinsamen Sitzung 26. Juni 1910. URBANSKI, Wie unsere Chiffren-Gruppen entstand. [Jegyzőkönyv a közös hadügyminisztérium és a közös külügyminisztérium képviselőinek találkozásáról 1910. VI. 26. URBANSKI: Ahogyan a mi rejtjelfejtő csoportunk létrejött.] I. p. ; KA NS op.cit. Nachlaß Urbanski [URBANSKI hagyatéka] B/58. „Das Tornisterkind. Lebenserinnerungen des Feldmarschalleutnant von Urbanski”. [Nemzetiségi gyermek. URBANSKI altábornagy emlékirata.] 70.p.

²¹⁷ - URBANSKI: op.cit. 893.p. ; KA NS op.cit. Nachlaß Urbanski [URBANSKI hagyatéka] B/58. „Das Tornisterkind. Lebenserinnerungen des Feldmarschalleutnant von Urbanski”. [Nemzetiségi gyermek. URBANSKI altábornagy emlékiratai.] 165.p. + 184-185.p.

- NICOLAI: 20.p. + 34.p.

- A német haderő teljes költségvetése 1913-ban megközelítően 2111 millió német márka volt.

FÖRSTER — OTTO — SCHNITTER: 221.p.

²¹⁸ MORITZ — LEIDINGER — JAGSCHITZ: op.cit. 67.p. ; BUCHHEIT: op.cit. 18-19.p.

²¹⁹ KA NS op.cit. Nachlaß Urbanski [URBANSKI hagyatéka] B/58. „Das Tornisterkind. Lebenserinnerungen des Feldmarschalleutnant von Urbanski”. [Nemzetiségi gyermek. URBANSKI altábornagy emlékiratai.] 164-165.p. ; URBANSKI: op.cit. 90.p.

²²⁰ - „Trotz einer andauernden Epoche des ausgezeichneten Zusammenarbeit zwischen dem k. u. k. Außenministerium und dem k. u. k. Kriegsministerium gab es keinen organisatorischen Zusammenhang zwischen politischer Aufklärung und militärischer Aufklärungstätigkeit”. [„A cs. és kir. külügyminisztérium és hadügyminisztérium közötti kiváló együttműködés korszaka ellenére nem volt szervezett együttműködés a politikai és katonai titkosszolgálat között”]

REIFBERGER: *Die historische Entwicklung des österr. Militärischen Nachrichtendienstes, Prüfungsarbeit am Generalstabskurs des Österreichischen Bundesheeres.* 17.p. ; SCHÄTZ: op.cit. 96.p.

- Maximilian RONGE azon állítása viszont, miszerint az EVB és más hivatalok együttműködése minimális volt, mindenképpen túlzás, hiszen a rendőrséggel pont ő épített ki jól működő kapcsolatrendszer.

RONGE: op.cit. 28.p.

²²¹ - „Zudem waren Reibungen kaum zu vermeiden, wenn durch einen aktiver werdenden militärischen Nachrichtendienst die überragende Stellung des Außenministeriums bei der staatlichen Informationsbeschaffung über internationale Politik relativiert werde”. [„Aligha volt elhárítható a súrlódás, ha azt érezték, hogy az egyre aktívabbá váló katonai hírszerzés a külügyminisztérium állami információszerzés terén meglévő előkelő állását kívánja felbolygatni”]

KRONENBITTER: op.cit. 244.p.

- Más helyütt viszont azt állítja, hogy a két intézmény az annexiók válság alatt kiválóan együttműködött egymással.

Loc.cit. 246.p.

²²² - SCHÄTZ: op.cit. 93-94.p.

- Igaz, SCHÄTZ Angelika Maria más helyütt jól működőnek nyilvánítja a közös külügyminisztérium és a közös hadügyminisztérium viszonyát.

SCHÄTZ: op.cit. 93.p. + 95.p.

²²³ „Nach den Bestimmungen des Dienstbuches J-29, 2. Teil und den Mobilisierung – Weisungen war im Mobilisierungsfalle als Abteilung des operierenden Oberkommandos (Armeeoberkommando) die Nachrichtenabteilung aufzustellen, der die oberste Leitung des Kundschaftswesens und die Evidenz der feindlichen Heere zukam”. „Aus dem Evidenzbureau hervorgehend, wurde zuerst (...) die Nabt. B. (Balkan) gebildet”. [„A J-29 jelzésű szolgálati könyv 2. részben foglaltak, illetve a mozgósítás esetén hatályba lépő utasítások alapján fel kellett állítani a haderő-főparancsnokság hírszerző részlegét, amely a hírszerzés és az idegen hadseregek nyilvántartásának legfelsőbb szintű irányításáért volt illetékes /.../ Az EVB-ból kivált a B /Balkán/ hírszerző részleg”]

KA NS Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Nachrichtenabteilung 1.p.

„Im Kriegsfall ging aus dem Evidenzbureau die Nachrichtenabteilung des Armeeoberkommandos hervor”. [„Háború kitörése esetén a haderő-főparancsnokság hírszerző részlege az EVB-ból vált ki.”]

PETHŐ: op.cit. 57.p. ; ZEINAR: op.cit. 560.p.

²²⁴ RONGE: op.cit. 92-93.p.

²²⁵ Loc.cit. ; PETHŐ: op.cit. 57.p.

²²⁶ KA NS Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Nachrichtenabteilung 2.p.

²²⁷ Loc.cit. 8.p. + 17.p.

²²⁸ 1917. I. 1-től a Kundschaftsdienst elnevezés helyett a Nachrichtendienst kifejezést használták.

PETHŐ: op.cit. 57-58.p. + 82.p.

²²⁹ KA NS Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Nachrichtenabteilung 31.p. ; PETHŐ: op.cit. 58.p.

²³⁰ „Ab 25. III. wurde Obstl. Ronge von Obst. Hranilovic in die Funktion des Abteilungschefs eingeführt, da die Ablösung mit Erreichen der Generalcharge in Aussicht genommen war”. [„Március 25-től HRANILOVIC ezredes megismertette RONGE alezredessel a részleg vezetéséhez szükségeseket, mivel előléptetéssel együtt járó elmozdítása kilátásba volt helyezve.”]

KA NS Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Nachrichtenabteilung 36.p.

²³¹ Loc.cit. 41.p.

²³² - PETHŐ: op.cit. 58.p.

- A Balkán-csoport vezetője 1917. IV. 7-től a háború befejezéséig Stojakovits Demeter (1883-1946) volt.

KA NS Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Nachrichtenabteilung 89.p.

- 1935-ben SZTÓJAY Döme néven altábornagy, 1936-1944 között berlini magyar követ, 1944. III. 22 és VIII. 29-e között magyar királyi miniszterelnök. 1946-ban háborús bűnök vádjával elítélték és kivégezték.

²³³ KA NS Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Nachrichtenabteilung 41.p.

²³⁴ Loc.cit. 53.p. + 61.p.

²³⁵ „Der Mittelpunkt des gesamten Nachrichtendienstes mit Abhorddienst, Gefangenverhör, Zensur, Reiseverkehrsüberwachung. Die Nachrichtendienst bildete die Grundlage wichtiger Entschlüsse der obersten Führung”. [„Az egész titkosszolgálat, lehallgatással, a foglyok kihallgatásával, cenzúrával, az idegenforgalom feletti felügyelettel. A legfelsőbb vezetés döntéseinek megalapozást a titkosszolgálat végezte.”]

REGELE: op.cit. 80.p. ; SCHÄTZ: op.cit. 93.p.

²³⁶ „Die Nachrichtenabteilung sah ihre wichtigste Aufgabe in der Kontrolle der Durchführung der Anordnungen des Armeeoberkommandos. Deshalb waren ihre Organe fortwährend an jene Orten, wo kontrolliert werden sollte”. [„A hírszerző részleg a haderő-főparancsnokság döntései végrehajtása ellenőrzésében látta legfőbb feladatát. Ezért szervei állandóan ott voltak, ahol ezeket ellenőrizni lehetett.”]

KA NS Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Nachrichtenabteilung 14.p.

²³⁷ ZEINAR: op.cit. 560.p.

²³⁸ „Daß vielleicht in keinem Krieg so eingehende und zutreffende, und was besonders wichtig ist, rechtzeitige Daten über die feindlichen Maßnahmen erlangt wurden” [„talán még egy háborúban sem szereztek olyan pontos és helyes, és ami különösen fontos, megfelelő idejű információkat az ellenséges intézkedésekről.”]

KA AOK op.cit. Faszikel 77 Karton 46 ex 1916. ; HÜTTERER: 30.p.

²³⁹ „Die Operationsabteilung das Radio –Ressort in operativer Beziehung für sich in Anspruch nahm”. [„A hadművelleti osztály a rádió-részleget a művelleti feladatok tekintetében magának kívánta igénybe venni.”]

KA NS Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Nachrichtenabteilung 48.p. ; PETHÖ: op.cit. 129-130.p. ; ZEINAR: op.cit. 560.p.

²⁴⁰ „Der Anfang war gemacht, aber trotzdem konnte sich der Große Generalstab nach erfolgter Reichsgründung nicht dazu entschließen, einen umfassenden und spezialisierten Geheimen Nachrichten- und Spionageabwehrdienst aufzubauen”. [„A kezdetek megvoltak, azonban a nagyvezérkar nem tudta magát rászánni a Birodalom megalapítása után, hogy egy átfogó, hírszerzésre és kémelhárításra szakosodott szolgálatot kiépítsen.”]

BUCHHEIT: op.cit. 18.p.

²⁴¹ - „liegt die Auslandsaufklärung nahezu brach”. [„a külföldi felderítés gyakorlatilag abbamaradt”]

ROEWER — SCHÄTZER — UHL: 12. p.

- A szervezet azért kapta az Abteilung IIIb nevet, mert korábban a porosz hadseregben az Abteilung III Sektion foglalkozott a francia kémek elleni védekezéssel.

HORN: 558.p.

²⁴² NICOLAI: op.cit. 19.p.

²⁴³ „Während in Rußland sämtliche Behörden im Dienst des Nachrichtendienstes standen, verhielten sich die deutschen Behörden je höher, desto mehr den Bestrebungen des Generalstabes gegenüber ungläubig (...) ablehnend, weil sowohl die eigene wie die Abwehr des fremden Nachrichtendienstes als störend für die »freundschaftlichen Beziehungen« zwischen Deutschland und dem Auslande angesehen wurden” [„Mialatt Oroszországban számtalan hatóság foglalkozott felderítéssel, addig a német hatóságok, minél magasabb szintűek voltak, annál inkább, éppen ellenkezőleg, igencsak elutasítóak voltak a nagyvezérkar ilyen irányú törekvéseivel szemben /.../ mivel ahogy a német, úgy az idegen titkoszolgálatok is úgy látták, ezzel csak megzavarnák a »barátságos kapcsolatok«”]

Loc.cit. 20.p. ; BUCHHEIT: op.cit. 18.p.

²⁴⁴ 1913. XII. 29-én jelentette Nr. 48. jelzésű levelében gróf SZÖGYÉNY-MARICH László berlini osztrák-magyar követ Leopold Graf von BERCHTOLD közös külügyminiszternek, hogy Németországban a polgári elhárítás központjának létrehozása még csak tervezési fázisban van. „Nach dieser Mitteilung befinden sich die Verhandlungen über die Schaffung; beziehungsweise Reorganisierung derartiger Zentralstellen für das Deutsche Reich noch immer in einem vorbereitenden Stadium und können keinesfalls vor Mitte nächsten Jahres zu einem Abschluss gelangen”. [„Ezen közlés alapján úgy vélem, ilyesféle központi állomások megteremtése illetve újjászervezése a Német Birodalomban még mindig előkészületi fázisban van és a következő év közepe előtt semmiképpen sem fog lezárulni”] Azonban még közvetlenül a Szerbiának intézett osztrák-magyar jegyzék átadása előtt, 1914. VII. 22-én is azt jelentette gróf SZÖGYÉNY-MARICH László, hogy 1915. IV. 1-e előtt semmiképpen sem állítanak fel Berlinben polgári elhárító hivatalt.

HHStA op.cit. PA XL Interna 242 Liasse II. 5-9, III-IV.

²⁴⁵ „Dann bisher hatten nur die erst seit 1910 zu den Generalkommandos kommandierten Nachrichtenoffiziere ihre Kommandobehörden über alle wichtigen Vorkommnisse unterrichtet und auf dem laufenden gehalten”. [„Eddig csak a már 1910-óta a parancsnokságokhoz vezényelt hírszerző tisztek informálták parancsnokságaikat a fontosabb esetekről és a folyó ügyekről”]

BUCHHEIT: op.cit. 19.p.

²⁴⁶ - „Mit dem eigentlichen Aufbau einen selbständigen geheimen Nachrichten- und Spionageabwehr-Abteilung im Großen Generalstab wurde erst Ende 1912 begonnen”. [„A nagyvezérkarban csak 1912-ben vette kezdetét egy önálló hírszerző és kémelhárító osztály felépítése”]

BUCHHEIT: op.cit. 19.p.

- Walther NICOLAI (1873-1947) 1913 és 1918 között volt a német katonai hírszerzés főnöke, 1918. I. 27-től alezredesi rendfokozatban.

ROEWER — SCHÄTZER — UHL: op.cit. 315.p.

²⁴⁷ - Walther NICOLAI elég lesújtó véleménnyel volt az általa irányított szervezet hatékonyságáról. Állítása szerint szervezete az első világháborút megelőzően csak Orosz- és Franciaország ellen kémkedett, Nagy-Britannia ellen nem, az Egyesült Államok ellen irányuló hírszerzésről pedig szó sem lehetett, mivel már ahhoz is rendkívüli erőfeszítés kellett, hogy egyáltalán az előbb említett két ország ellen megbízható információkhoz jussanak: „es bedurfte schon äußerster Konzentration der Kräfte, um wenigstens eine zuverlässige Aufklärung gegen Frankreich und Rußland durchzuführen” [„már az is óriási erőfeszítést igényelt, hogy legalább Orosz- és Franciaország ellen egy akár csak valamennyire is megbízható felderítést végezzünk”]

NICOLAI: op.cit. 34.p.

- Nyilván figyelembe kell venni, hogy Walther NICOLAI egy vesztes háború után írta meg a könyvét, így bizonyos mértékig talán felnagyítja az ellenfél erejét, de kétségtelen, hogy az első világháború előtt két évvel létrehozott katonai hírszerző központ nem működhetett olyan professzionálisan, mint egy sokkal régebben létrehozott szervezet. Összehasonlításképpen: az orosz katonai hírszerzés és elhárítás (a Razvedka) 1810-ben alakult meg. 1812-től a hadügyminisztériumban működött. Többször átszervezték, hol a főszállásmester, hol a vezérkar irányítása alatt tevékenykedett. A nyugati határon minden katonai körzetnek volt egy hírszerző részlege, ahol egy vezérkari tiszt irányítása alatt 6-10 tiszt dolgozott. A szentpétervári és vilniusi körzet Németország, a kijevi az Osztrák-Magyar Monarchia, a varsói mindkettő ellen folytatott hírszerző tevékenységet. A hírszerző részlegek alárendeltségében működtek a határőrségek és a határon szolgálatot teljesítő csendőrség. A titkosrendőrség, vagyis a hírhedt Ohrana emberei pedig az orosz külképviseleteken dolgozó katonai attasék alárendeltségében folytatták munkájukat. Mindezek ellenére Walther NICOLAI azt állította, hogy az oroszok az orosz-japán háborúig nem folytattak komoly kémtevékenységet Németország ellen: „bis zum russisch-japanischen Kriege war die russische Spionage gegen das lange Zeit befreundete Deutschland wenig tätig gewesen”. [„orosz kémkedés az orosz-japán háborúig a már hosszú ideje baráti Németországgal szemben alig létezett”]

NICOLAI: op.cit. 17-18.p. ; ROEWER — SCHÄTZER — UHL: op.cit. 368.p.

²⁴⁸ ROEWER — SCHÄTZER — UHL: op.cit. 13.p.

²⁴⁹ A nagyvezérkar szervezetében működtek a főszállásmesterek osztályai. Az Oberquartiermeister (OQ) I. szervezetén belül működött a 4. részleg, amely az idegen erődítményekkel foglalkozott. Az OQ II. 3. részlege foglalkozott az angol és a francia haderővel, a 9. az olasz, a belga, svájci holland, spanyol, portugál, az amerikai haderővel és a német gyarmatokkal. Az OQ IV. 1. részlege foglalkozott Oroszországgal, Kelet-Ázsiával, Perzsiával, az Oszmán Birodalommal, míg a Monarchiával és a Balkánnal a 10. részleg. Friedensgliederung des Großen Generalstabes vor 1914.

FÖRSTER — OTTO — SCHNITTER: op.cit. 198.p.

²⁵⁰ BUCHHEIT: op.cit. 23.p.

²⁵¹ „In vier Abteilungen wurden die Heereseinrichtungen und die Militärpolitik fremder Staaten aufmerksam verfolgt. Sie stützen sich bei ihrer Arbeit in der Hauptsache auf eine Auswertung von Pressemeldungen und die Berichte der Militärattachés”. [„Négy részleg követte figyelemmel az idegen államok katonai intézményrendszerét és katonapolitikáját. Munkájuk során leginkább a sajtó és a katonai attasék információira támaszkodtak”]

Die Generalstäbe in Deutschland 1871-1945. Aufgaben in der Armee und Stellung im Staate, Beiträge zur Militär- und Kriegsgeschichte. 35.p. ; KA NS op.cit. Nachlaß Urbanski [URBANSKI hagyatéka] B/58. „Das Tornisterkind. Lebenserinnerungen des Feldmarschalleutnant von Urbanski”. [Nemzetiségi gyermek. URBANSKI altábornagy emlékiratai.] 114 p. ; URBANSKI: op.cit. 887.p.

Jegyzetekben alkalmazott rövidítések:

MONOGRÁFIÁK, KISMONOGRÁFIÁK ÉS HASONLÓ JELLEGŰ KÖTETEK

- BODA — PARÁDI (26.,) — BODA József — PARÁDI József (szerk.): *1872 Felderítő-szolgálati utasítás. Anleitung zum Kundschaftsdienste*. Ford.: REGÉNYI Kund Miklós. (Magyar nyelvű fordítás 69-161.p., német nyelven latin betűkkel 225-323.p., német nyelvű gót betűkkel 325-417.p.) Budapest, 2014, Nemzetbiztonsági Szakszolgálat – Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. 441 p. HU-ISBN 978 963 89 8284 1. /A magyar rendvédelem-történet hagyatéka, 1./ HU-ISSN 2064-4728.
- BUCHHEIT (185.,218.,240.,243.,245.,246.,250.,) — BUCHHEIT, Gert: *Der deutsche Geheimdienst. Geschichte der militärische Abwehr*. [A német titkosszolgálat. A katonai hírszerzés története.] München, 1966, Paul List Verlag. 494 p. DE-ISBN —
- CONRAD (11.,101.,109.,200.,215.,) — CONRAD Franz: *Aus meiner Dienstzeit 1906-1918*. [Szolgálati időből 1906-1918.] I.köt. *Die Zeit der Annexionskrise*. [Az annexióválság ideje.] Bécs – Berlin – Leipzig – München, 1921, Rikola Verlag. 675 p.
- Die Generalstäbe in Deutschland 1871-1945. Aufgaben in der Armee und Stellung im Staate, Beiträge zur Militär- und Kriegsgeschichte.* (251.,) — *Die Generalstäbe in Deutschland 1871-1945. Aufgaben in der Armee und Stellung im Staate, Beiträge zur Militär- und Kriegsgeschichte*. [A német vezérkar 1871-1945. A hdsereg feladatainak helyezete az államban. Hozzájárulás a hadsereg és a háború történetéhez.] III.köt. Stuttgart, 1962, Német Hadtörténeti intézet Kiadója. 292 p.
- FÖRSTER — OTTO — SCHNITTER (217.,249.,) — FÖRSTER, Gerhard — OTTO, Helmut — SCHNITTER, Helmut: *Der preußisch-deutsche Generalstab 1870-1963*. [A porosz-német vezérkar 1870-1963.] Berlin, 1964, Dietz Verlag. 306 p. DE-ISBN —
- HORAK: *Andreas Figl. Leben und Werk 1873-1967. Altmeister der österreichischen Enträtselungskunst und kryptographischen Wissenschaft*. (155.,156.,) — HORAK, Otto J.: *Andreas Figl. Leben und Werk 1873-1967. Altmeister der österreichischen Enträtselungskunst und kryptographischen Wissenschaft*. [J. Andreas FIGL élete és munkája 1873-1967. Az osztrák rejtjelefejtés-tudomány létrehozásának legöregebb mestere.] Linz, 2005, Universitätsverlag Rudolf Trauner. 370 p. AT-ISBN 978 385 48 7779 0.
- HORAK: *Oberst a. D. Andreas Figl und der k. u. k. Radiohorch- und Dechiffrierdienst. Die „Kryptographischen Erinnerungen“*. (158.,159.,) — HORAK Otto J. : *Oberst a. D. Andreas Figl und der k. u. k. Radiohorch- und Dechiffrierdienst. Die „Kryptographischen Erinnerungen“*. [Andreas Figl ezredes és a császári királyi rádiólehallgató- és rejtjelző szolgálat. A rejtjelfejtés emlékei.] Graz, 2011, ARES Verlag. 320 p. AT-ISBN 978 390 24 7590 9.
- HORN (241.,) — HORN Walter: *Abwehrspionage in der Ära Bismarcks, Die Weltkriegsspionage, herausgegeben von Generalmajor LETTOW-VORBECK*. [A BISMARCK-éra kémiei. Világháborús kémek LETTOW-WORBECK vezérőrnagy felkészítésével.] München, 1931, Verlag Justin Moser. 687.p.
- KÖVESS: *Die Organisation und Militär-Administration der k. k. Armee*. (8.,42.,43.,) — KÖVESS Arnold: *Die Organisation und Militär-Administration der k. k. Armee. Erstes Heft*. [Szervezet és katonai ügyintézés a Császári-Királyi Hadseregben. Első füzet.] 1862, Bécs, Druck und Comission Verlag von F. B. GEITLER. 30 p.
- KÖVESS: *Die Organisation und Militär-Administration der k. k. Armee. Supplement-Heft*. (8.,31.,) — KÖVESS Arnold: *Die Organisation und Militär-Administration der k. k. Armee. Supplement-Heft*. [Szervezet és katonai ügyintézés a Császári-Királyi Hadseregben. Kiegészítő füzet.] 1864, Bécs, Druck und Comission Verlag von F. B. GEITLER.
- KRONENBITTER (19.,20.,62.,63.,106.,118.,120.,123.,133.,140.,146.,148.,155.,183.,191.,196.,200.,203.,209.,211.,221.,) — KRONENBITTER Günther: *„Krieg im Frieden“. Die Führung der k. u. k. Armee und die Großmachtpolitik Österreich-Ungarns 1906-1914*. [Háború a békében. A császári és királyi hadsereg vezetése és Ausztria-Magyarország nagyhatalmi politikája 1906-1914.] München, 2003, Oldenbourg. 591 p. DE-ISBN 978 348 65 6700 7.
- MATSCH (194.,) — MATSCH Erwin: *Der auswärtige Dienst von Österreich (Ungarn) 1720-1920*. [Az osztrák(-magyar) külügyi szolgálat 1720-1920.] Wien-Köln-Graz, 1986, Hermann Böhlau Nachf. 301 p. AT-ISBN 320 50 7269 3.
- MORITZ — LEIDINGER — JAGSCHITZ (22.,89.,111.,118.,125.,138.,142.,178.,183.,191.,215.,218.,) — MORITZ Verena — LEIDINGER Hannes — JAGSCHITZ Gerhard: *Im Zentrum der Macht. Die vielen Gesichter des Geheimdienstchefs Maximilian Ronge*. [A hatalom középpontjában. A titkosszolgálat főnökének, Maximilian RONGE-nek sok arca.] Bécs, 2007, Residenz Verlag. AT-ISBN 978 370 17 3084 4.
- NICOLAI (217.,242.,243.,247.,) — NICOLAI Walther: *Geheime Mächte. Internationale Spionage und ihre Bekämpfung im Weltkrieg und heute*. [Titkos erők. Nemzetközi kémkedés és leküzdése a II. világháborútól napjainkig.] Leipzig, 1923, Roehler. 184 p.
- OBERHÖFLER (12.,83.,97.,131.,139.,215.,) — OBERHÖFLER Wilhelm: *K. u. k. Evidenzbüro, Vorsicht! Feind hört mit!* [Császári és királyi Nyilvántartó Iroda. Vigyázat! Az ellenség figyel!] Berlin, 1930, Herausgegeben von GROTE, Hans Henning Freiherr von, Neufeld & Genius Verlag.

- PETHŐ
(17.,33.,34.,36.,74.,75.,77.,83.,84.,93.,
103.,110.,131.,132.,139.,140.,141.,
143.,145.,151.,155.,156.,162.,163.,
164.,169.,170.,182.,183.,189.,196.,
215.,223.,225.,228.,229.,232.,239.,)
- POKORNY
(23.,113.,115.,117.,152.,163.,167.,)
- REGELE
(14.,28.,46.,49.,51.,87.,98.,235.,)
- RONGE
(10.,34.,72.,75.,93.,101.,131.,136.,
138.,140.,143.,147.,149.,151.,161.,
166.,174.,184.,203.,215.,220.,224.,
225.,)
- SOMOGYI
(194.,)
- URBANSKI
(10.,56.,79.,90.,95.,99.,103.,109.,110.,
140.,143.,144.,179.,180.,185.,203.,
219.,251.,)
- WAGNER
(13.,39.,41.,43.,44.,73.,98.,104.,)
- WANDRUSZKA — URBANITSCH
(16.,31.,32.,36.,38.,46.,50.,74.,79.,
192.,199.,214.,)
- ZACHAR
(24.,)
- ZEINAR
(21.,84.,87.,97.,101.,105.,119.,223.,
237.,239.,)
- TANULMÁNYOK**
- BITTNER
(194.,)
- KROPAC
(17.,83.,215.,)
- PARÁDI: Az evidenzbüro.
(25.,)
- PARÁDI: Felderítő szolgálat az Osztrák-Magyar Monarchiában. 27-49.p. Kundschaftsdienst in der Österreichisch - Unagriscen Monarchie. 177-203. (27.,)
- PETHŐ Albert: *Agenten für den Doppeladler. Österreich-Ungarns Geheimer Dienst im Weltkrieg.* [A kétfejű sas ügynökei. Osztrák-magyar titkos szolgálat a világháborúban.] Graz, 1998, Leopold Stocker Verlag. 875 p. AT-ISBN 978 370 57 7415 9.
- POKORNY Hermann: *Emlékeim, a láthatatlan hírszerző.* Budapest – Kalo- csa, 2000, Petit Real – Kaloprint. 168 p. HU-ISBN 963 92 6703 1. /Hadtörté- neti Levéltári Kiadványok./ HU-ISSN 1417-9598.
- REGELE Oskar: *Generalsatbchefs aus vier Jahrhunderten. Das Amt des Chefs des Generalstabes in der Donaumonarchie. Seine Träger und Organe von 1529 bis 1918.* [Négy évszázad vezérkari főnökei. A dunai monarchia vezérkari főnökeinek hivatala és támogató szervezetei 1529-1918.] Wien, 1966, Verlag Herold. 128 p.
- RONGE Max: *Kriegs- und Industriespionage. Zwölf Jahre Kundschafts- dienst.* [Háborús- és ipari kémkedés. 12 év Felderítő szolgálat.] Zürich- Leipzig-Wien, 1930, Amalthea-Verlag. 384 p.
- SOMOGYI Éva: *Kormányzati rendszer a dualista Habsburg Monarchiában (A közös minisztertanács 1867-1906).* Budapest-Biatorbágy, 1996, História Alapítvány – MTA Társadalomtudományi Intézet. 195 p. HU-ISBN 963 83 1230 0. /História Könyvtár. Monográfiák, 8./ HU-ISSN 1217-212X.
- URBANSKI August von Ostrymiecz: *Das Evidenzbureau des k. u. k. Generalstabes. Ein Kommentar zu Generalmajor Max Ronge Werk „Kriegs- und Industriespionage“.* [A császári és királyi vezérkar Nyilvántartó Irodája. Kommentár Max Ronge vezérőrnagy „Háborús és ipari kémkedés” című művéhez.] 1930, Militärwissenschaftliche Mitteilungen.
- WAGNER Walter: *Geschichte des k. k. Kriegsministerium.* [A császári királyi Hadügyminisztérium szervezete.] I.köt. 1848-1866. Graz-Wien-Köln, 1966, Verlag Böhlau. II.köt. 1866-1888. Wien-Köln-Graz, 1971, Hermann Böhlau's Nachf.
- WANDRUSZKA Adam — URBANITSCH Peter (szerk.): *Die Habsburgermo- narchie 1848-1918.* [A Habsburgok monarchiája 1848-1918.] V.köt. *Die bewaffnete Macht.* [A fegyveres erők.] Bécs, 1987, Osztrák Tudományos Akadémia Kiadója. 868 p. AT-ISBN 978 370 01 1122 1.
- ZACHAR József: *Áruló vagy áldozat?* Budapest, 2005, Heraldika Kiadó. 120 p. HU-ISBN 978 963 92 0435 8.
- ZEINAR Hubert: *Geschichte des österreichischen Generalstabes.* [Az osztrák vezérkar története.], Bécs-Köln-Weimar, 2006, Böhlau. 868 p. AT-ISBN 978 320 57 7415 0.
- BITTNER, Ludwig: Das österreichisch-ungarische Ministerium des Aeußeren, seine Geschichte und seine Organisation. [Az osztrák-magyar külügyminisz- térium története és szervezete.] *Berliner Monatshefte*, [Berlini Havi Füzetek] XV.évf. (1937) 10.sz. (október) 819-843.p.
- KROPAC Bertram: Das k. u. k. Evidenzbureau. [A császári és királyi Nyil- vántartó Iroda.] *Internationales Waffen-Magazin*, [Nemzetközi fegyverúj- ság.] VIII.évf. (1994) 3.sz. 150-154.p. DE-ISSN 0933-4491.
- PARÁDI József: Az evidenzbüro. 51-72.p. In BODA József — PARÁDI József et al. (szerk.): *A XIX-XX. századi magyar állam nemzetbiztonsági szervezetei.* Bu- dapest, 2014², Nemzetbiztonsági Szakszolgálat – Szemere Bertalan Magyar Rend- védelem-történeti Tudományos Társaság. 399 p. HU-ISBN 978 963 89 8280 3.
- PARÁDI József: Felderítő szolgálat az Osztrák-Magyar Monarchiában. 27- 49.p. Kundschaftsdienst in der Österreichisch – Unagriscen Monarchie. 177-203.p. In BODA József — PARÁDI József (szerk.): *1872 Felderítő-szolgá- lati utasítás. Anleitung zum Kundschaftsdienste.* Ford.: REGÉNYI Kund Mik- lós. (Magyar nyelvű fordítás 69-161.p. , német nyelven latin betűkkel 225- 323.p. , német nyelvű gót betűkkel 325-417.p.) Budapest, 2014, Nemzetbiz- tonsági Szakszolgálat – Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudomá- nyos Társaság. 441 p. HU-ISBN 978 963 89 8284 1. /A magyar rendvédelem-történet hagyatéka, 1./ HU-ISSN 2064-4728.

- REGÉNYI: A „Felderítő-szolgálati utasítás” szakmai szemmel. 51-66.p. Die „Anleitung zum Kundschaftsdienste” aus Sicht eines Experten. 205-222.p. (27.,)
- REGÉNYI Kund Miklós: A „Felderítő-szolgálati utasítás” szakmai szemmel. 51-66.p. Die „Anleitung zum Kundschaftsdienste” aus Sicht eines Experten. 205-222.p. In BODA József — PARÁDI József (szerk.): *1872 Felderítő-szolgálati utasítás. Anleitung zum Kundschaftsdienste*. Ford.: REGÉNYI Kund Miklós. (Magyar nyelvű fordítás 69-161.p., német nyelven latin betűkkel 225-323.p., német nyelvű gót betűkkel 325-417.p.) Budapest, 2014, Nemzetbiztonsági Szakszolgálat – Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. 441 p. HU-ISBN 978 963 89 8284 1. /A magyar rendvédelem-történet hagyatéka, 1./ HU-ISSN 2064-4728.
- REIFBERGER: Die Entwicklung des militärischen Nachrichtenwesens in der k. u. k. Armee. (15.,34.,82.,97.,155.,162.,191.,)
- REIFBERGER Josef: Die Entwicklung des militärischen Nachrichtenwesens in der k. u. k. Armee. [A császári és királyi haderő katonai felderítő szolgálatának fejlődése.] *Österreichische Militärische Zeitschrift* [Osztrák katonaiújság], CLXVIII.évf. (1976) 3.sz. 213-223.p. AT-ISSN 0048-1444.
- RUMPLER (194.,)
- RUMPLER Helmut: Die rechtlich-organisatorischen und sozialen Rahmenbedingungen für die Aussenpolitik der Habsburgermonarchie 1848-1918. [A Habsburg-monarchia külpolitikájának jogi-, szervezeti- és társadalmi keretei 1848-1919.] In Adam WANDRUSZKA — Peter URBANITSCH (szerk.): *Die Habsburgermonarchie 1848-1918. Die Habsburgermonarchie im Sytem der internationalen Beziehungen*. [A Habsburg-monarchia a nemzetközi kapcsolatok rendszerében.] VI/1.köt. Bécs, 1989, Osztrák Tudományos Akadémia Kiadója. 824 p. AT-ISBN 978 370 01 1682 0.
- SZABÓ Károly (25.,)
- SZABÓ Károly: Hogyan dolgoznak a kémek? A hadsereg felkészítése a kémvédelemre. *Szakmai Szemle*, X.évf. (2014) 3.sz. 16-33.p. HU-ISSN 1785-1181.
- SZABÓ Szilárd (25.,)
- SZABÓ Szilárd: Redl emberei. Evidenzbureau: az osztrák-magyar katonai titkosszolgálat 1850 és 1919 között. *Kommentár*, VII.évf. (2013) 2.sz. 34-44.p. HU-ISSN 1787-6974

KÉZIRATOK

- Anleitung für den militärischen Kundschaftsdienst im Frieden 1889*. (80.,137.,)
- Anleitung für den militärischen Kundschaftsdienst im Frieden 1889*. [Utasítás a békeidőben folytatott katonai felderítő tevékenység végzésére 1889.] Kézirat, Bibliothek des Kriegsarchivs. [Az Osztrák Hadilevéltár Könyvtára.]
- HÜTTERER (238.,)
- HÜTTERER, Christine: *Der Nachrichtendienst des k. u. k. Armeekommando von 1914-1918 mit besonderer Berücksichtigung der italienischen Kriegsgefangenen- und Überläuferaussagen an der Tiroler Front*. [A Császári és Királyi Hadsereg-főparancsnokság felderítő szolgálata 1914-1918. Különös tekintettel a tiroli front olasz hadifogolyainak és dezertőreinek a nyilatkozataira.] Disszertáció. Bécsi Egyetem, 1970.
- REIFBERGER: *Die historische Entwicklung des österr. Militärischen Nachrichtendienstes, Prüfungsarbeit am Generalstabskurs des Österreichischen Bundesheeres*. (15.,77.,78.,139.,214.,220.,)
- REIFBERGER Josef: *Die historische Entwicklung des österr. Militärischen Nachrichtendienstes, Prüfungsarbeit am Generalstabskurs des Österreichischen Bundesheeres*. [Az osztrák katonai felderítő szolgálat történeti fejlődése. Az osztrák szövetségi haderő vezérkari képzésének vizsgamunkája.] Diplomamunka. Bécs, 1969.
- SCHÄTZ (18.,34.,36.,75.,77.,84.,87.,88.,93.,98.,108.,109.,110.,133.,139.,152.,155.,183.,193.,215.,220.,222.,235.,)
- SCHÄTZ Angelika Maria: *Nachrichtendienste in der österreichischen Rechtsentwicklung*. [Felderítő szolgálat az osztrák jogfejlődésben.] Egyetemi disszertáció. Bécs, 1999.

LEXIKONOK, ADATTÁRAK

- ROEWER — SCHÄTZER — UHL (241.,246.,247.,)
- ROEWER Helmut — SCHÄTZER Stefan — UHL Matthias: *Lexikon der Geheimdienste im 20. Jahrhundert*. [Hírszerzőszolgálatok XX. századi lexikona.] München, 2003, Herbig. 527 p. DE-ISBN 978 377 66 2317 8.

SZÓTÁRAK

- BAKOS (67.,)
- BAKOS Ferenc (szerk.): *Idegen Szavak Kéziszótára*. Budapest, 1960, Terra. 784 p.
- GYÖRKÖSY (67.,)
- GYÖRKÖSY Alajos (szerk.): *Latin-Magyar Kéziszótár – Dictionarium Latino-Hungaricum*. Budapest, 2004, Akadémiai Kiadó. 624 p. HU-ISBN 978 963 08 9486 8.

LEVÉL- IRAT- ÉS DOKUMENTUMTÁRAK

- HHStA (128.,154.,155.,157.,190.,195.,197.,202.,204.,205.,206.,207.,215.,216.,244.,)
- Haus- Hof- und Staatsarchiv [Házi-, Udvari- és Állami Levéltár]
- KA G (157.,)
- Kriegs-archiv Grundbuchblätter convolutum [A Hadi Levéltár regisztrációs lapjainak gyűjteménye.]

- KA AOK
(238.,
KA AOK EVB
(6.,164.,169.,186.,
KA EG
(5.,53.,60.,61.,86.,90.,91.,94.,105.,
KA GB EG
(34.,35.,51.,52.,53.,66.,68., 69.,85.,90.,
91.,92.,94.,134.,171.,
KA KM
(124.,125.,126.,127.,128.,129.,130.,
131.,
KA KM Präs.
(121.,122.,201.,203.,209.,210.,212.,
213.,
KA NS
(1.,2.,4.,31.,34.,37.,40.,41.,45.,57.,58.,
59.,64.,65.,70.,71.,72.,73.,75.,76.,78.,
79.,81.,82.,84.,86.,90.,91.,94.,96.,98.,
100.,102.,103.,104.,105.,135.,138.,
139.,140.,141.,144.,149.,153.,156.,
160.,161.,162.,163.,164.,165.,166.,
168.,169.,170.,171.,172.,173.,175.,
177.,179.,180.,181.,186.,187.,188.,
190.,195.,196.,198.,213.,215.,216.,
217.,219.,223.,226.,227.,229.,230.,
231.,232.,233.,234.,236.,239.,251.,
KA Q
(157.,
SZABÁLYZATOK
Organische Bestimmungen für das Heerwesen, betreffend den Generalstab vom Jahre 1875.
(9.,55.,176.,
Organische Bestimmungen für den Generalstab vom Jahre 1883.
(9.,
Organische Bestimmungen für den Generalstab vom Jahre 1913.
(9.,54.,87.,
— Kriegs-archiv Armeoberkommandos convolutum. [A Hadi Levéltár hadsereg-főparancsnoksági iratok gyűjteménye.]
— Kriegs-archiv Armeoberkommandos Evidenzbüro convolutum. [A Hadi Levéltár Hadsereg-főparancsnokság Nyilvántartó Irodája gyűjteménye.]
— Kriegs-archiv Evidenzbureau des Generalstabes convolutum [A Hadi Levéltár Vezérkar Nyilvántartó Irodájának gyűjteménye]
— Kriegs-archiv Geschäftsbücher, Evidenzbureau des Generalstabes convolutum [A Hadi Levéltár Vezérkar Nyilvántartó Iroda számviteli könyvei gyűjteménye]
— Kriegs-archiv Kriegsministerium convolutum. [A Hadi Levéltár hadügyminisztériumi gyűjteménye.]
— Kriegs-archiv Kriegsministerium Präsidialbüro convolutum [A Hadi Levéltár Hadügyminisztérium Eknöki Iroda gyűjteménye.]
— Kriegs-archiv Nachlässe und Sammlungen convolutum [A Hadi Levéltár Hagyatékai és Gyűjteményei]
— Kriegs-archiv Qualifikationslisten convolutum [A Hadi Levéltár képesítési lista gyűjteménye.]
— *Organische Bestimmungen für das Heerwesen, betreffend den Generalstab vom Jahre 1875.* [Szervezeti utasítások a haderő vezérkara számára 1875.] Bécs, 1875, Druck und Verlag der kaiserlich-königlichen Hof- und Staatsdruckerei. [Császári és Királyi Udvari és Állami Nyomda és Kiadó.]
— *Organische Bestimmungen für den Generalstab vom Jahre 1883.* [Szervezeti utasítások a vezérkar számára 1883.] Bécs, 1885, Druck und Verlag der kaiserlich-königlichen Hof- und Staatsdruckerei. [Császári és Királyi Udvari és Állami Nyomda és Kiadó.]
— *Organische Bestimmungen für den Generalstab.* [Szervezeti utasítások a Császári és Királyi vezérkar számára.] Bécs, 1913, Druck und Verlag der kaiserlich-königlichen Hof- und Staatsdruckerei. [Császári és Királyi Udvari és Állami Nyomda és Kiadó.]

Mellékletek jegyzéke:

I.sz. melléklet

Az Osztrák-Magyar Monarchia katonai rangrendszerének tábornoki rendfokozatai.

II.sz. melléklet

A Császári és Királyi Vezérkar Nyilvántartóirodájában az idegen haderőkről gyűjtött információk rendszerezésének, elemzésének, értékelésének a szempontjai 1899.

III.sz. melléklet

A Császári és Királyi Vezérkar Nyilvántartóiroda főnökei.

IV.sz. melléklet

Elsősorban a kémelhárításért felelős katonai és polgári állomáshelyek áttekintő jegyzéke 1918. VII. 1.

V.sz. melléklet

Elvi vázlat a Császári és Királyi Vezérkar Nyilvántartóiroda szervezeti felépítésének változásairól.

VI.sz. melléklet

A Császári és Királyi Vezérkar Nyilvántartóirodájának létszáma (1914-től a Hadsereg-főparancsnokság felderítő részlege nélkül).

VII.sz. melléklet

A Császári és Királyi Vezérkar Nyilvántartóirodájának költségvetése 1854-1914.

VIII.sz. melléklet

A Haderő-főparancsnokság felderítő részlegének szervezeti felépítése 1914. IV. 7.

IX.sz. melléklet

A Császári és Királyi Vezérkar Nyilvántartóirodája és a Hadsereg-főparancsnokság felderítő részlege közötti feladatelhatárolás.

X.sz. melléklet

A Haderő-főparancsnokság felderítő részlegének hatásköri beosztása.

XI.sz. melléklet

A Hadsereg-főparancsnokság felderítő részlegének III/b. osztálya 1915 végén.

Az Osztrák-Magyar Monarchia katonai rangrendszerének tábornoki rendfokozatai.

Az Osztrák-Magyar Monarchia hadereje több részből állt. Az úgynevezett közös haderő valamennyi fegyvernemmel rendelkezett. Emellett a haderő részét képezte az Osztrák Császárság, illetve a Magyar Királyság honvédelmi tárcájának részleges kompetenciáival a Landwehr és a Landstrum, valamint a Magyar Királyi Honvédség és a népfelkelés — amelyek már nem rendelkeztek valamennyi fegyvernemmel és szervezetük nélkülözte a magasabb egység-parancsnokságokat, mivel a közös haderő magasabb egység-parancsnokságainak az alárendeltségébe tartoztak —, továbbá a közös véderő részét alkotta a haditengerészet is. Valamennyi haderő-részben a személyi állomány három nagy állománycsoportba tartozott: a „katonai állománycsoportba”, a „katonai állományú tisztviselői állománycsoportba” és a „katonai tisztviselői állománycsoportba”. Mindhárom állománycsoportnak önálló — a teljes haderőre kiterjedő — egységes rendfokozati rendszere volt, amelyek tábornoki rangokat is tartalmaztak állománycsoportonként eltérő megnevezésekkel és formai jelölésekkel. A tábornoki karon belül pedig a különböző szintű tábornoki rangok különböző fizetési osztályokba tartoztak. A Magyar Királyságban ugyanis az állami alkalmazottakat — a képzettségüktől függően — egységes fizetési osztályrendszerbe sorolták be. Ez a rendszer a Magyar Királyságban a dualizmus és a két világháború közötti időszakban is élt. Magyarországon a különböző állománycsoportokba tartozó, de azonos szintű ranggal rendelkező személyek számára azonos — a közigazgatás teljes személyi állományára kiterjedő — fizetési osztályokat hoztak létre. Az érettségit, vagy diplomát igénylő beosztásokat — a gyakornoki státuszokat is figyelembe véve — összesen 12 fizetési osztályba sorolták. A hierarchiában fentről lefelé haladva a fizetési osztály számozása nőtt a fizetés pedig csökkent, a beosztási szintet betöltők száma pedig gyarapodott. Ennek megfelelően a vezérőrnagy az V., az altábornagy a IV., a fegyvernemi tábornokok a III., a vezérezredes a II. a tábornagy pedig az I. fizetési osztályba tartozott. A katonai rangokat — így a tábornoki rangokat is — a katonai állománycsoportban és a katonai állományú tisztviselői állománycsoportban egyaránt hatágú csillaggal jelölték, azonban a katonai állományú tisztviselői állománycsoportban a paszomány mintázata eltérő volt a katonai állománycsoportba tartozó rangok paszományának mintázatától. A katonai tisztviselői állománycsoport rangjait viszont nem csillaggal, hanem úgynevezett rózsácskával jelölték. Ez a rangrendszer a szárazföldi haderőnemre volt érvényes. A dualizmus időszakában a haditengerészetnek önálló rangrendszere volt, amelynek a rangjai alakjukban és elnevezésükben is eltértek a szárazfölditől. Ezt a rangrendszert vette át a trianoni békediktátum nyomán a Magyar Királyi Folyamórság, mely rangrendszert a két világháború között módosították. Emellett a Magyar Királyi Honvédségnek a két világháború közötti időszakban létrejövő új haderőneve a légierő is önálló rangrendszert kapott, amelynek a külalakja és az elnevezései is eltértek a szárazföldi haderőnem és a flotta rangjaitól.

Az Osztrák-Magyar Monarchia hadereje szárazföldi haderőnemének tábornoki rangjai

Fizetési osztály	I. Katonai állománycsoport	II. Katonai állományú tisztviselői állománycsoport	III. Katonai tisztviselői állománycsoport
V.	vezérőrnagy (Generálmajor)	vezérhadbiztos (Generalintendant) vagy vezértörzsorvos (Generalstabssartz) vagy tábornokhadbíró (Generalauditor)	Miniszeri tanácsos
IV.	altábornagy (Feldmarschalleutnant)	vezérőrhadbiztos (Generaloberintendant) vagy vezérfőtörzsorvos (Generaloberstabsartz) vagy tábornokőrhadbíró (Generalcheffauditor)	
III.	fegyvernemi tábornokok: lovassági, vagy gyalogsági, vagy – továbbá 1908-tól — tüzér-, vagy műszaki tábornagyszernagy (General der Infanteria, General der Cavaleria, Feldzeugmeister)		
II.	vezérezredes (Generaloberst) német minta alapján 1915		
I.	tábornagy (Feldmarschall)		

A polgári magyar állam időszakában a közös-, illetve a magyar haderőben dandártábornoki rang nem létezett. A korabeli vezérőrnagy, altábornagy és fegyvernemi tábornok — azaz a lovassági tábornok, vagy gyalogsági tábornok, vagy tüzér-, illetve műszaki tábornagyszernagy — a mai magyar vezérőrnagynak, altábornagynak és vezérezredesnek felelnek meg. A mai magyar tábornoki rangrendszerben tábornagi rang nincsen. Az euroatlanti tábornoki katonai rangrendszerben — amelyben alapvetően a jelenlegi USA tábornoki rangrendszer dominanciája érvényesül — a dandártábornok egy csillagos tábornoknak, a vezérőrnagy két csillagos tábornoknak, az altábornagy három csillagos tábornoknak, a vezérezredes négy csillagos tábornoknak, a tábornagy pedig öt csillagos tábornoknak felel meg.

A háromosztatú katonai rangcsoportok a XIX. században alakultak ki. A legmagasabb rangcsoport, a tábornoki is eredetileg háromszintű rangokból állt, mely a későbbiek során egészült ki a vezérezredesi ranggal. A legfelsőbb rang pedig továbbra is a tábornagi rang maradt. A rangcsoportok jelölési módja — celluloid csillag, ezüst csillag, arany csillag, illetve arany alapon ezüst csillag, valamint arany alapon arany csillag — is a dualizmus időszakából származik. A XXI. századi magyar katonai rangrendszer — néhány módosítástól eltekintve — az Osztrák-Magyar Monarchia szárazföldi hadereje rangrendszerének a továbbélése. Napjainkban a magyar katonai rangrendszer — a nemzetközi gyakorlattól eltérően — nélkülözi a vízi- és a légi rangrendszereket. Magyarországon a vízi és a légi területen tevékenykedők is a szárazföldi katonai rangrendszer rangjait viselik. Kaotikus állapotot idézett elő az a magyarországi változás, hogy a katonai rangokat a nem katonák — rendőrök, tűzoltók, pénzügyőrök stb. — is viselik ugyanolyan elnevezéssel, de a hatágú csillag helyett csillagrózsácskával jelölik a rangokat, mint a polgári magyar állam időszakában a katonai tisztviselői állománycsoportba tartozók, illetve a nem katonai állományú örtestületek tagjai. Eredetileg ugyanis csillagrózsácska a katonáitól eltérő, más elnevezésű rangokat jelölt, hiszen katonai rangot csak katonák viselhettek.

A mellékletet főszerkesztői felkérésre ZEIDLER Sándor hozta létre. (a szerk.)

A Császári és Királyi Vezérkar Nyilvántartóirodájában az idegen haderőkről gyűjtött információk rendszerezésének, elemzésének, értékelésének a szempontjai 1899.

(Gliederung des Stoffes im Evidenz-Memoire, EVB, 1899.)

- I. Véderő törvény (Wehrgesetz)
- II. Hadkiegészítés (Heeresergänzung)
- III. Területi felépítés, Hadrend (Territorial-Eintheilung, Dislokation)
- IV. Kiképzés (Ausbildung des Heeres)
 - A csapat elméleti képzése (Teoretische Ausbildung der Mannschaft)
 - A tiszt elméleti képzése (Teoretische Ausbildung der Offizier)
 - Gyakorlati képzés (Praktische Ausbildung)
 - Az egyéves önkéntes kiképzése (Ausbildung der Einrährig—Freiwilligen)
 - Az ifjúság katonai felkészítése (Militärische Vorbildung der Jugend)
 - Kerékpáros és siető-képzés (Ratfahrer-Skiläufer)
- V. Lóállomány (Békebeli – Háborús) (Pferdewessen [Frieden-Krieg])
- VI. Hadvezetés (Heeresleitung)
 - Főparancsnok –Haderő –Felügyelők –Hadügyminisztérium (Oberbefehl —Armee —Inspektionen — Kriegsministerium)
 - Kiegészítő szervek, Bizottságok (Hilfsorgane, und Comites)
 - Hadtest –Hadosztály –Dandár –Parancsnokságok –különleges alakulatok parancsnokságai –területi parancsnokságok (Korps —Division —Brigade — Kommanden, Kommander für Spezielle Formationen, Lokal —Kommanden)
- VII. Csapattestek felépítése (Organisation der Truppen)
- VIII. Szállítás (Békebeli – Háborús) (Trainwessen [Friedem – Krieg])
- IX. Egészségügyi szolgálat (Sanitätswesen)
- X. Logisztika (Ferpflugswesen)
- XI. Háborús hadtáp (Eintappenwessen im Kriege)
- XII. Igazságszolgáltatás (Justizwesen)
- XIII. Fegyver és lőszerhelyzet (Waffen- und Munitionswesen)
- XIV. Felszerelés (Montur- und Ausrüstungswesen)
- XV. Vasút és kommunikáció (Eisenbahn- und Communicationswesen)
- XVI. Erődítmények (Befestigungen)
- XVII. Személyi állomány (Persinalien)
- XVIII. Haditengerészet (Marine-Anglegenheiten)
- XIX. Mozdósítás és felvonulás (Mobilisierung- und Aufmarsch)
- XX. Általánosságok (Allgemeines)
- XXI. a) Hadtest tiszti állomány (Offiziers-Korps)
b) Hadtest altiszti állomány (Unteroffiziers-Korps)
- XXII. Pénzügyek (Finanzwesen)
- XXIII. Gyarmatok (Kolonien)
- XIV. Különös harceszközök (Besondere Kriegsmittel)

Forrás ! Kriegs-archiv Nachlässe und Sammlungen convolutum [A Hadi Levéltár Hagyatékai és Gyűjteményei] Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes 1850-1919.

A Császári és Királyi Vezérkar Nyilvántartóiroda főnökei.

1850-1864, *Anton Ritter von KALIK* (1818-1866) őrnagy, majd vezérőrnagy.
Legmagasabb rendfokozata: vezérőrnagy, 1864.

1864-1866, *Georg Ritter von KEES* (1822-1906) ezredes.
Legmagasabb rendfokozata: tábornok (Feldzeugmeister), 1884.

1866-1869, *Josef PELIKAN von Plauenwald* (1818-1896) ezredes.
Legmagasabb rendfokozata: altábornagy, 1875.

1869-1870, *Franz WEIKARD* (1830-1894) ezredes.
Legmagasabb rendfokozata: altábornagy, 1885.

1870-1871, *Ludwig EDLER von Cornaro* (1830-1886) ezredes.
Legmagasabb rendfokozata: altábornagy, 1880.

1871-1876, *Rudolf Ritter von HOFFINGEN* (1830-1900) ezredes.
Legmagasabb rendfokozata: altábornagy, 1880.

1876-1879, *Adolf Ritter von LEDDIHN* (1830-1903) ezredes.
Legmagasabb rendfokozata: altábornagy, 1885.

1879-1882, *Karl FREIHERR von Ripp* (1836-1928) ezredes.
Legmagasabb rendfokozata: altábornagy, 1890.

1882-1886, *Hugo Ritter BILIMEK von Waissolm* (1838-1896) ezredes.
Legmagasabb rendfokozata: altábornagy, 1894.

1886-1892, *Edmund Ritter MAYER von Wallerstein und Marnegg* (1841-1901) ezredes.
Legmagasabb rendfokozata: altábornagy, 1896.

1892-1896, *Emil Freiherr WOJNOVICH von Belobeska* (1851-1927) alezredes.
Legmagasabb rendfokozata: gyalogsági tábornok, 1908.

1896-1898, *Desider von KOLOSSVÁRY* (1854-1914) alezredes.
Legmagasabb rendfokozata: lovassági tábornok, 1912.*

1898-1902, *Artur FREIHERR GIESL von Gieslingen* (1857-1935) ezredes.
Legmagasabb rendfokozata: lovassági tábornok, 1912.

1903-1909, *Eugen HORDLICZKA* (1857-1912) ezredes.
Legmagasabb rendfokozata: vezérőrnagy, 1910.

1909-1914, *August URBANSKI von Ostryniec* (1866-1950) alezredes, ezredes.
Legmagasabb rendfokozata: altábornagy, 1917.

1914-1917, *Oskar HRANILOVIC von Cvetassin* (1867-1933) ezredes.
Legmagasabb rendfokozata: vezérőrnagy, 1917.

1917-1918. december 31. *Maximilian RONGE* (1874-1953) ezredes.
Legmagasabb rendfokozata: vezérőrnagy, 1924.

* *Megjegyzés:* KOLOSSVÁRY Dezső (? . 1854. V. – Budapest, 1919. IV. 5.) Tényleges katonatiszt a vezérkarban, szolgálat-tételre beosztva az uralkodó katonai irodájába, 1911-től leemberg hadtest-parancsnok, lovassági tábornok, honvédelmi miniszter 1903. VI. 27-1903. XI. 3.

BÖLÖNY József: *Magyarország kormányai 1848-1975.* 252-253.p. Budapest, 1978, Akadémia Kiadó. 328 p. HU-ISBN 963 05 1755 8. /A Magyar Országos Levéltár Kiadványai, IV. Levéltár és történeti forrástudományok, 2./ HU-ISSN —

Forrás ! Kriegs-archiv Nachlässe und Sammlungen convolutum [A Hadi Levéltár Hagyatékai és Gyűjteményei] Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes 1850-1919.

Elsősorban a kémelhárításért felelős katonai és polgári állomáshelyek áttekintő jegyzéke 1918. VII. 1.
(Eine Übersicht Über die in erster Linie für den Spionageabwehrdienst im Betracht Kommenden
militärischen und zivilen Stellen 01. 07. 1918.)

Katonai állomáshelyek (Militärische Stellen)

Császári és Királyi Vezérkar Nyilvántartóirodája, Bécs (Evidenzbureau des k.u.k. Generstabes, Wien)

Hírszerző állomáshelyek: (Nachrichtenstellen)

- cs. és kir. hadsereg- parancsnokság, Odessza (k. u. k. Armeekommando Ost, Odessa)
- cs. és kir. 4. főparancsnokság, Lemberg (k. u. k. 4. Generalkommando, Lemberg)
- cs. és kir. 7. főparancsnokság, Czernowitz (k. u. k. 7. Generalkommando, Csernovic)
- cs. és kir. katonai állomásparancsnokság, Kolozsvár (1918. július 1-ig, utána cs. és kir. 1. főparancsnokság, Brassó) [k. u. k. Militärstationkommando, Kolozsvár (bis 1918. VII. 1., nach k. u. k. Generalkommando Brassó)]
- cs. és kir. vezénylő tábornok BHD Szarajevó (k. u. k. Kommandierender General in BHD Szarajevó)
- cs. és kir. XIX. hadtestparancsnokság (k. u. k. XIX. Korpskommando)
- cs. és kir. Boroevic tábornagy hadseregcsoport –parancsnokság, Udine, (k. u. k. Heeresgruppenkommando FM v. Boroevic, Udine)
- cs. és kir. báró Conrad tábornagy hadseregcsoport –parancsnokság, Bozen (k. u. k. Heeresgruppenkommando FM Fr. V. Conrad, Bozen)

Hírszerzőtiszti: (Nachrichtenoffizier)

- cs. és kir. Északi partvédelmi parancsnokság, Mostar (k. u. k. Küstenschutzkommando Nord, Mostar)

Hírszerző részleg: (Nachrichtenabteilung)

- cs. és kir. katonai kormányzóság, Lublin, Nándorfehérvár és Cetinje (k. u. k. Militärgeneralgouvernement Lublin, Belgrad und Cetinje)

A Haderő –főparancsnokság összekötő tisztje (Armeeoberkommando – Verbindungsoffizier)

- cs. és kir. katonai parancsnokság, Budapest (k. u. k. Militärkommando, Budapest)*

Cs. és kir. védelmi csoport, Központi rendőr –kapitányság, Bukarest (k. u. k. Abwehrsektion, Beider Zentralpolizeistelle, Bukarest)

Cs. és kir. katonai parancsnokságok hírszerző állomáshelyei: (Nachrichtenstellen des k. u. k. Militärkommandos)

- Bécs, Budapest, Prága, Zágráb, Krakkó, Graz, Innsbruck, Pozsony, Kassa, Temesvár, Leitmeritz (Litomerice), Przemyśl, Lemberg, Nagyszeben

Minden fontosabb határátkelőnél cs. és kir. határellenőrző állomás. (k. u. k. Genzkontrollstelle)

Cs. és kir. cenzúra állomás: Bécs, Budapest, Feldkirch (k. u. k. Zenzurstelle: Wien, Budapest, Feldkirch)

Államrendőrség (Staatpolizei)

4 központ: (4. Zentrum)

- A cs. kir. bécsi rendőr igazgatóság elnöksége (Központi állomáshely, Bécs) [Präsidium der k.k. Polizeidirektion Wien (Zentralstelle Wien)]
- Magyar Királyi Belügyminisztérium, rendőrségi osztály (V. H. K. Budapest) (Königliche Ungarische Ministerium des Inneren, Polizeiabteilung, Budapest)
- Magyar Királyi horvát –szlávón –dalmát kormány, belügyi osztály, rendőr igazgatóság, Zágráb (S. d. d. s.) [vgl. Kroat.-slav.-dal. Landesregierung, Innere Abteilung, Polizeidirektion, Zágráb (S. d. d. s.)]
- Bosznia –hercegovinai tartományi kormányzat elnöksége, Szarajevó (Központi állomáshely, Szarajevó) [Präsidium der Landesregierung für Bosnien und die Herzegovina, Sarajevo (Zentralstelle Srajevo)]

Fő állomáshelyek: (Hauptstellen)

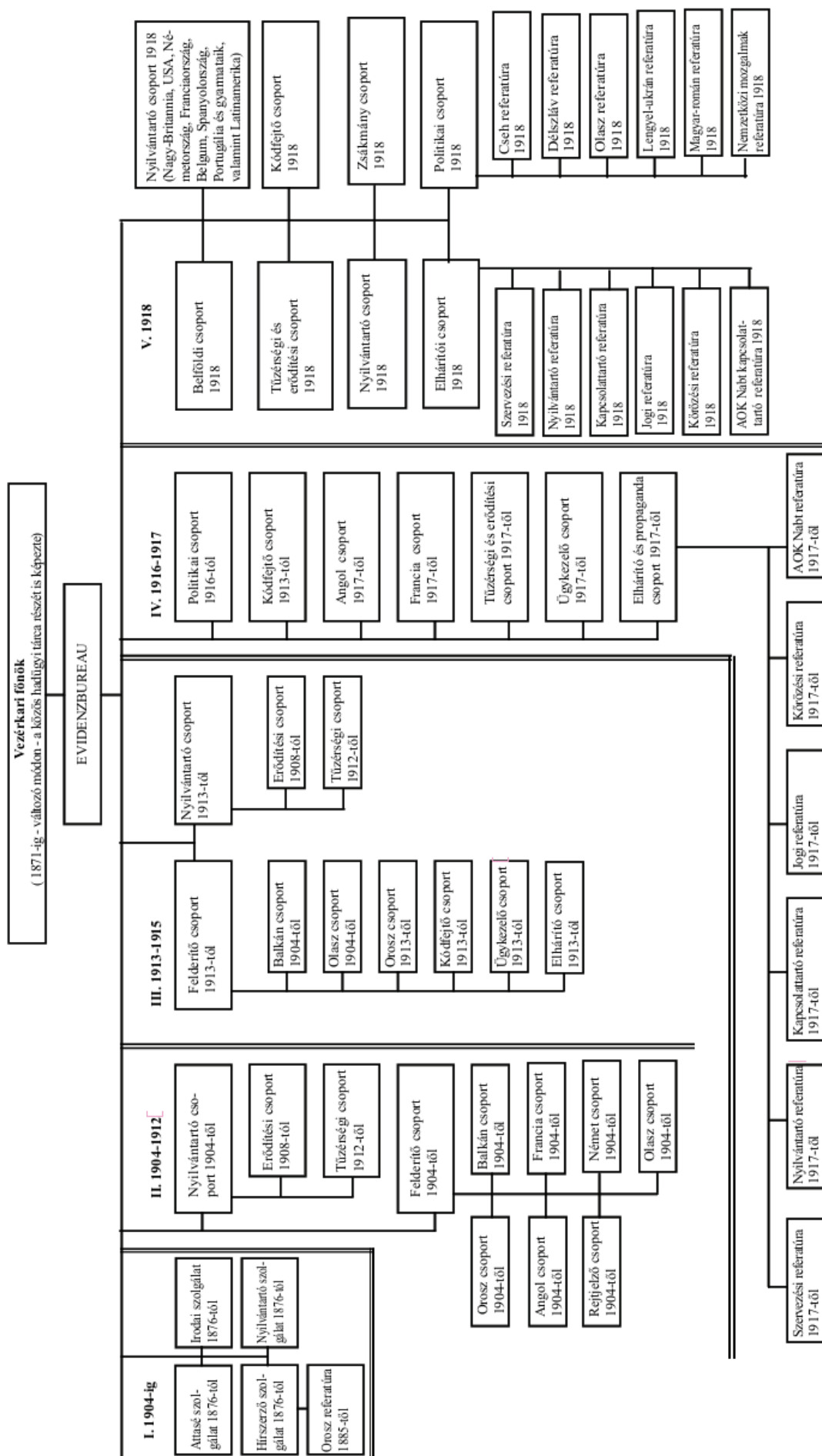
- cs. kir. rendőr igazgatóság Graz, Trieszt, Prága, Brno, Krakkó, Lemberg, Czernowitz (k. k. Polizeidirektion Graz, Trieszt, Prága, Brno, Krakkó, Lemberg, Czernowitz)
- cs. kir. karintiai tartományi kormányzat, Klagenfurt (k. k. Landesregierung in Kärnten, Klagenfurt)
- cs. kir. Helytartóság, államrendőrségi osztály, Zára (k. k. Statthaltereie, Staatspolizeiabteilung, Zara)
- cs. kir. Helytartóság, Innsbruck (k. k. Statthaltereie, Innsbruck)
- cs. kir. rendőrkapitányság, Mähr. –Ostrau (k. k. Polizeikommissariat Mähr. – Ostrau)

* Az összekötő tiszt a Magyar Királyi Belügyminisztériummal tartotta a kapcsolatot.

Forrás ! Kriegs-archiv Nachlässe und Sammlungen convolutum [A Hadi Levéltár Hagyatékai és Gyűjteményei] Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka]

V.sz. melléklet

Elvi vázlat a Császári és Királyi Vezérkar Nyilvántartóiroda szervezeti felépítésének változásairól.

Megjegyzés:

Az elvi vázlat nem tartalmaz minden szervezetenkénti módosítást, csak a fontosnak tartott változtatásokat jelöli. A Nyilvántartóiroda egyszerre volt felderítő szervezet és a megszerzett információkat összegző, elemző, értékelő szervezet.

1885: orosz referatúra

1904: Kundschaftsgruppe (hírszerző csoport), Balkán, francia, német, olasz, orosz csoport és Manipulationsgruppe (ügykezelő csoport)

1908: Fortifikationsgruppe, Befestigungsgruppe (erődítési csoport)

1912. 11. 01. tűzérségi csoport

1913. 11. 01. A Kundschaftsgruppe balkáni, olasz és orosz felderítő csoportokra (Erkundungsgruppen) tagolódik. Létrehozták a kódfejtő csoportot (azon belül olasz-francia, orosz, fotólaboratórium), valamint a Kundschaftsgruppe saját ügykezelő csoportja (Manipulationsgruppe).

1913-tól az Evidenzbureau két nagy csoportra bomlik: hírszerző csoport (Kundschaftsgruppe) és a nyilvántartó csoportok (Evidenzgruppen).

1916. 01. 01. politikai csoport

1916. 09. 01. I. kódfejtő csoport: idegen kódolt üzenetek feltörése, II. kódfejtő csoport: saját, semleges és szövetséges üzenetek dekódolása.

1917. 02. 01. politikai, angol, francia, tűzérségi, Manipulationsgruppe, I. és II. kódfejtő csoport, valamint elhárító és propaganda csoport

Az elhárító csoport 6 referatúrából állt: szervezési, nyilvántartó, kapcsolattartó, jogi, körözési, valamint az AOK Nabt. kapcsolattartó csoport.

1918. 03. 30. Inlands-Gruppe (belföldi csoport)

1918. 11. politikai, elhárító, tűzérségi és erődítési, nyilvántartó, belföldi, I. és II. kódfejtő csoport, Manipulationsgruppe, Beute-Gruppe (zsákmány csoport)

A politikai csoport 6 referatúrája: cseh, lengyel és ukrán, délszláv, magyar és román, olasz és egy nemzetközi mozgalmakkal foglalkozó referatúra.

VI.sz. melléklet

***A Császári és Királyi Vezérkar Nyilvántartóirodájának létszáma
(1914-től a Hadsereg-főparancsnokság felderítő részlege nélkül).***

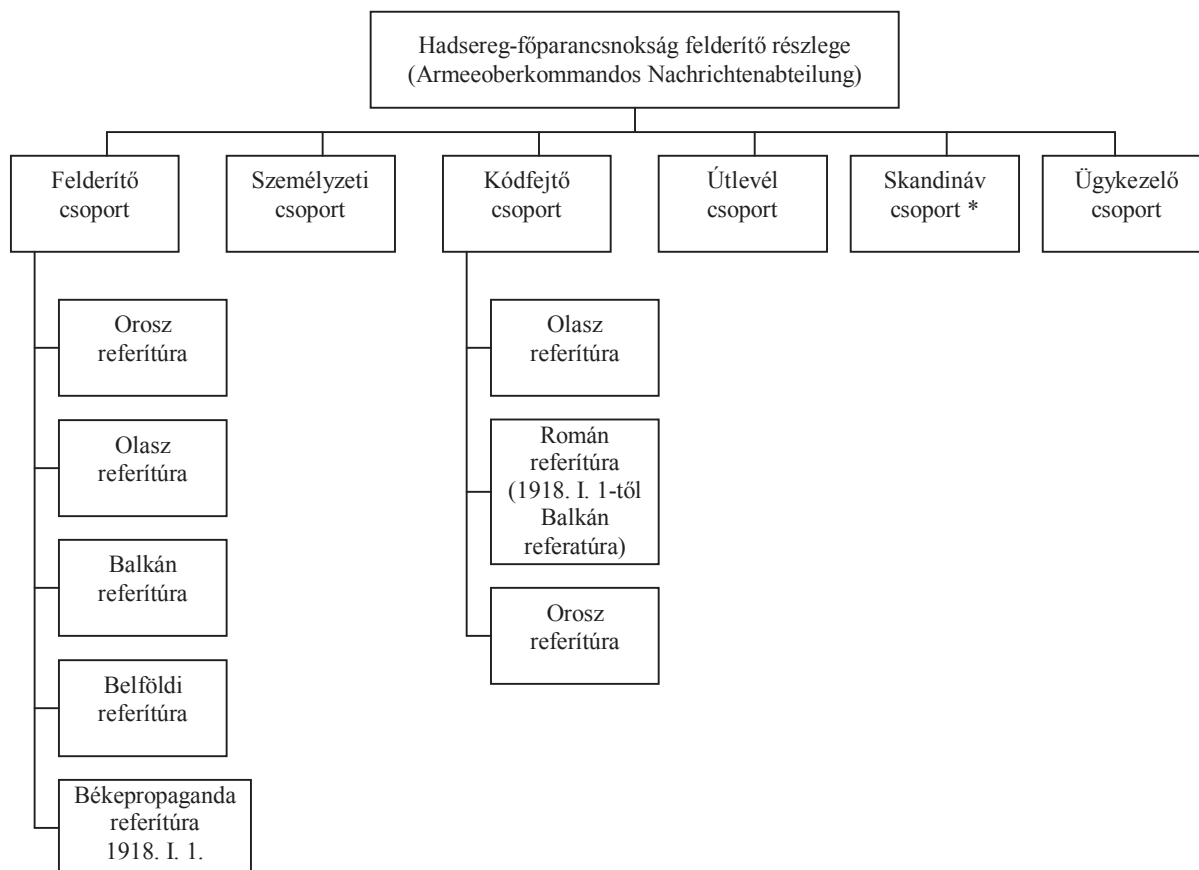
Év	Létszám	Év	Létszám
1850	7	1909	22
1860	10	1912 eleje –vége	28 -35
1867	13	1914	43
1875-1902	4-15	1917	85
1902-1908	15-20	1918	112

VII.sz. melléklet

A Császári és Királyi Vezérkar Nyilvántartóirodájának költségvetése 1854-1914.

Év	Összeg
1854	2000 gulden
1881-1899	60000 korona
1901-1907	Kb. 120-127000 korona, a közös szárazföldi haderő kiadásainak 0,2 %-a
1910	150000 korona + 209523 korona rendkívüli hitel
1911	150000 korona
1912	165000 korona, a közös szárazföldi haderő kiadásainak 0,03 %-a
1913	336000 korona
1914	500000 korona + 770000 korona rendkívüli hitel

A Haderő-főparancsnokság felderítő részlegének szervezeti felépítése 1914. IV. 7.

* Átkerült az Evidenzbureau szervezetébe

A Császári és Királyi Vezérkar Nyilvántartóirodája és a Hadsereg-főparancsnokság felderítő részlege közötti feladatelhatárolás.

A Császári és Királyi Vezérkar Nyilvántartó Irodája (Bécs)	Evidenzbureau des Kaiserlich und Königliche Generalstabes (Wien)
- Az elhárítás szervezete, kémelhárítás. - Államellenes és antimilitarista propaganda anyagainak gyűjtése és kiértékelés. - Nyilvántartás idegen államok tűzérőségéről és erődtímeiről. Nyilvántartás Angliáról, Spanyolországról, Portugáliáról, Hollandiáról, Amerikáról, Ausztráliáról, Németországról és Ázsia Törökországon és az ázsiai Oroszországon kívüli részeiről. - Nyilvántartás Franciaországról, Belgiumról, Afrikáról, rejtjelezés. Rejtjelkulcsok megfejtése, azokról nyilvántartás vezetése.	- Spionageabwehr und Organisation des Abwehrdienstes. - Sammlung und Verwertung des Materials über staatsfeindliche und antimilitärische Propaganda. - Evidenz fremdstaatlicher Artillerien und Befestigungen. Evidenz über England, Spanien, Portugal, Holland, Amerika, Australien, Deutschland, Asien ausschliesslich Türkei und asiat. Russland. - Evidenz über Frankreich, Belgien, Afrika, Chiffrewesen. Schaffung von Chiffrenschlüsseln deren Evidenz.
- Haderő-főparancsnokság hírszerző részleg (Baden) - Idegen államok katonai viszonyainak felderítése nem hagyományos eszközökkel, a hírszerzés teljességének szervezése, nyilvántartása, az eredmények áttekintése és felülvizsgálata, nyilvántartás vezetése az egész titkos állományú hírszerzőkről. - A Haderő-főparancsnokság műveleti osztálya hatáskörébe nem tartozó útlevel –és forgalom, a hírszerző állomány és az orosz tolmácsok személyzeti ügyei, külföldi missziók frontlátogatásai - Nyilvántartás Svédországról, Norvégiáról és Dániáról.	- Nachrichtenabteilung AOK (Baden) - Erkundung der militärischen Verhältnisse fremder Staaten mit besonderen Mittel, Organisation und Evidenz des gesamten Nachrichtendienstes, Sichtung und Überweisung der Ergebnisse des N –Dienstes, Evidenz aller im vertraulichen N –Dienst tätigen Personen. - Pass –und Reiseangelegenheiten, die nicht in die Kompetenz der OAbt. AOK fallen. Personal –und Standesangelegenheiten des Nachrichtenpersonals und der russischen Dolmetsche, Frontbesuche fremdländischer Missionen. - Evidenz über Schweden, Norwegen, Dänemark.

Forrás ! Kriegs-archiv Nachlässe und Sammlungen convolutum [A Hadi Levéltár Hagyatékai és Gyűjteményei] Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes 1850-1919. NA Nr. 8900/1917.

**A Haderő-főparancsnokság felderítő részlegének hatásköri beosztása.
(Geschäftseinteilung für Nachrichtenabteilung des Armeekommando).**

<u>I. Felderítő csoport</u> Idegen államok katonai (adott esetben politikai és gazdasági) viszonyainak nem hagyományos eszközökkel történő felderítése. A teljes felderítő-szolgálat megszervezése. A felderítőkkel, ügynökökkel, bizalmi emberekkel való kapcsolattartás, előléptetésük, ellenőrzésük, utazásaik. Kifizetéseik és pótlólagos juttatásaik. Személyzeti anyagaik vezetése, stb. valamint a nekik alárendelt állomások nyilvántartása. Kapcsolatfelvétel az alárendelt hírszerző tisztekkel, azon hatóságokkal, melyek közreműködése a felderítő szolgálatban szükséges vagy előnyös. A személyi állomány betanításához szükséges segédletek gyűjtése vagy a jelentések technikai felülvizsgálata. Idegen haderő egyenruháiról, katonai vagy egyéb, fontos objektumokról, várostérképekről, város- és országleírásokról, címek feljegyzéseiről, útlevélszabályzatokról, jelentésekről, különös társadalmi állásokról és szokásokról, bélyegzőkről, bélyegzőlenyomatokról készült felvételek, stb.	<u>I. Erkundungsgruppe</u> Erkundung der militärischen (fallweise auch politischen und wirtschaftlichen) Verhältnisse fremder Staaten mit besonderen Mitteln. Organisation des gesamten Erkundungsdienstes. Verkehr mit Kundschaftern, Berichtstattern, Vertrauensleuten, Einleitung von Erhebungen über sie, deren Kontrolle und Reiseangelegenheiten, Auszahlungen an sie sowie Ersatzansprüche derselben. Führung der Personalbögen der Berichtstatter usw.; deren Evidenthaltung auch jener unterstellter Stellen. Persönliche Fühlungnahme mit den unterstellten Nachrichtenoffizieren dann mit jenen Behörden deren Mitwirkung beim Ek –Dienst notwendig oder vorteilhaft ist. Sammlung von Behelfen für die Belehrung zu entsendender Personen oder zu technischen Überprüfung von Meldungen: Uniformierungsbilder fremder Armeen, Lichtbilder von militärischen oder sonst wichtigen Objekten, Stadtpläne, Beschreibung von Städten, und Ländern, Adressverzeichnisse, Passvorschriften, Meldungen, Aufzeichnungen besonderer gesellschaftlicher Stellen und Gebräuche, Stempel und Stampiglien, usw.
<u>Csoportvezető</u> A csoportrészek közreműködése alapján összesített nyilvántartás vezetése a felderítő szolgálatról. A külföldi levélcenzúra felderítési szempontból történő megszervezése és kiértékelése. A belső elhárítás értékelése. A felderítő szolgálat felkészítése a leszerelés és béke idejére. A J-29 jelzésű szolgálati könyv átdolgozása az elhárító csoporttal együttműködve. A HR. naplójának és pénztárának vezetése. Fotó. A hatásköri beosztás őrzése.	<u>Gruppenleiter</u> Gesamtevidenz des Ek –Dienstes nach den Beiträgen der Untergruppen. Organisation und Auswertung der Auslande –Briefzensur vom Ek –Standpunkt. Auswertung des „Inlandsdienstes“, Vorarbeiten für die Demobilisierung und Friedensorganisation des Ek –Dienstes. Neubearbeitung des Dienstbuches „J-29“ mit der AW –Gr. Führung des Tagebuches der NA. Führung des Handkassajournals der NA. Photographie. Verwahrung der Einteilungsliste.

Forrás ! Kriegs-archiv Nachlässe und Sammlungen convolutum [A Hadi Levéltár Hagyatékai és Gyűjteményei] Nachlaß Ronge [RONGE hagyatéka] Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes 1850-1919. NA Nr. 7000/1917.

A Hadsereg-főparancsnokság felderítő részlegének III/b. osztálya 1915 végén.

A IIIb főnöke

Legfelső Hadvezetés III/b. osztály (Oberste Heeresleitung Abteilung III/b.)	Helyettes (Stellvertreter)	Katonai sajtóhivatal (Kriegspresseamt)
Hírszerzés (Nachrichtendienst) Kémelhárítás hadműveleti és megszállt területeken (Spionageabwehr in Operations und Okkupationsgebiet) Sajtó (Presse) Semleges katonai attasék (Naturale Militärattaches) IIIb Nyugat (IIIb West) IIIb Kelet (IIIb Ost) HR tiszt Északkelet (NO Oberost) HR tiszt Berlin (NO Berlin)	Politika (politik) Hírszerzés (Nachrichtendienst) Kémelhárítás Németországban (Spionageabwehr in Deutschland) Sajtó (Presse)	Információ (Auskunftsstelle) Felettes cenzúra (Oberzensurstelle) Külföld (Auslandstelle)

FORRÁS ! 1916-tól Friedrich GEMPP (1873-1946) őrnagy, az NO Oberost főnöke. A hivatali jelentéseket Nicolai helyett gyakran ő készítette és terjesztette elő. 1919-1927 között a Truppenamt fedőnév alatt működő vezérkar elhárító csoportját (Abwehrgruppe) vezette. 1931-ben vezérőrnagy. ROEWER, Helmut — SCHÄTZER, Stefan — UHL, Matthias: *Lexikon der Geheimdienste im 20. Jahrhundert*. [Hírszerzőszolgálatok XX. századi lexi-kona.] 163.p. +315.p. München, 2003, Herbig. 527 p. DE-ISBN 978 377 66 2317 8.

VEDŐ Attila
A Magyar Királyi Csendőrség
közbiztonsági tevékenységének megszervezése
1881-1918.

Az emberi társadalmakban a nem kívánatos emberi magatartások megelőzésének elsődleges eszköze évezredek óta a rend fenntartására hivatott szervezetek örökdő, pusztán jelenléttel preventív hatást elérő tevékenysége volt.¹ A magyar rendvédelem történetére — amely már a feudális államalapítást megelőzően a törzsi viszonyok között is működött — is ez volt a jellemző kezdetben a szóbeli szabályozás, majd az írott jogszabályoknak megfelelően. A mindenkori magyar rendvédelem a magyar társadalom fejlettségét tükrözve működött, összhangban a korabeli európai rendvédelem gyakorlatával, de a magyar sajátosságoknak megfelelően.²

A történelem során a jogellenes cselekmények megelőzése érdekében megvalósított közbiztonsági szolgálat a rendvédelmi testületek alapfeladatává vált és folyamatosan fejlődött. A francia minta alapján Európa szerte teret hódító csendőrségek, mint katonailag szervezett közbiztonsági őrtestületek³ szervezetük és módszereik folytán képesek voltak a rendőrségeknél eredményesebben a ritkán lakott vidéki területeken is hatékony preventív működésre.⁴

A XIX. század végére Magyarországon is egyértelművé vált, hogy a „betyárvilág” felszámolása és a városoktól távol eső területek rendjének fenntartása országosan szervezett, központosított és korszerű megelőző közbiztonsági szolgálatot megvalósítani képes szervezetet követel.⁵ Ez a felismerés vezetett a Magyar Királyi Csendőrség országos megszervezéséhez 1881-től. A testület évtizedeken át kimagasló eredményességgel látta el feladatait és az ország legféltettebb területein is képes volt garantálni a polgárok élet- és vagyonbiztonságát.⁶

Kutatásommal arra keresem a választ, hogy a mai rendőri állomány harmadánál is kevesebb erővel, a mai államterület háromszorosának megfelelő működési területen csaknem 20 000 000 főnyi lakosság körében — ekkor még a magyarországi népesség döntő többsége vidéken élt — a Magyar Királyi Csendőrség hogyan volt képes azon kimagasló eredményei elérésére, melyet azóta sem volt képes egyetlen magyar rendvédelmi testület sem elérni. Milyen módszerek és szervezési elvek segítségével valósította meg a rendfenntartást, és milyen ma is felhasználható tapasztalatokat szerzett a működése során? A testület fejlődésével bővültek szolgálati feladatai és speciális feladatkörű szervezeti elemek jöttek létre, melyek a mai értelemben vett szolgálati ágaknak feleltek meg (pl. közlekedési-, vasúti csendőrség, bűnügyi szolgálat, stb.). Jelen írásomban azonban csak a közbiztonsági szolgálatot, mint a szervezet legalapvetőbb tevékenységét kívánom elemezni a szervezet megalakulásától 1918-ig. Hogyan volt képes tehát a Magyar Királyi Csendőrség az egységnyi területre ma rendelkezésre álló fegyveres rendvédelmi erők 1/9-ed részével hatékonyan ellátni feladatait a modern közlekedési és telekommunikációs eszközök kora előtt?

Véleményem szerint a megoldás a váratlanságban, a kiképzésben, és a profilitisztaságban, a szolgálat megelőző jellegében a hatósági területén az állandó jelenlétében, a személyi állomány folyamatos és célirányos felkészülésében valamint a magas szintű hivatásszeretében és erkölcsösségben keresendő. Az okok tehát összetettek, azonban jelen írás keretében nyilvánvalóan a közrendvédelmi szolgálat ellátásával kapcsolatos körülmények bemutatására nyílik csupán lehetőség.

A vidék útjait vagy ösvényeit járó vándor soha nem tudhatta, hol és mikor bukkan fel a csendőr járőr. Ez biztonságot adott a jogkövető polgároknak és nehezítette a jogellenes cselekményeket elkövetők dolgát, csökkentette a bűnalkalmakat. A csendőrök szigorú napirend szerint éltek, és szolgálaton kívüli idejük nagy részét szervezett képzéssel vagy önképzéssel töltötték, melyet az őrök önerőből valósítottak meg. Ez biztosította, hogy bár a járőr legtöbbször nem tudott segítséget kérni intézkedéseikhez, azokat mégis eredményesen képes volt befejezni. A korabeli rendvédelmi testületek nem rendelkeztek hazai és nemzetközi összehasonlításban sem különleges jogkörökkel, illetve csúcstechnikákkal. Eredményeik kulcsa a személyi állomány jellegében és a vezetés színvonalában rejlett. Gyakorlatilag ismeretlen fogalom volt — más korabeli magyar rendvédelmi testületekhez hasonlóan — a csendőrök körében a korrupció, amely egyrészt a testületi tagok erkölcsi színvonalának, másrészt pedig annak a következménye volt, hogy a megbecsült társadalmi helyzetüket a rendvédelmi testületek tagjai nem kívánták kockáztatni. Az állami alkalmazottak ellátásának alapelve ugyanis az volt, hogy az állam köteles alkalmazottai számára a társadalmi állásukhoz méltó életvitelhez szükséges feltételeket biztosítani. E feltételek pedig nem csupán a fizetésben merültek ki. Az állam az érintettek számára a családjuk nagyságától és a családfő által betöltött beosztás szintjétől függő méretű és komfortfokozatú lakást biztosított az állami alkalmazottak számára a lakbér

összegének teljes megtérítésével, 40 éves szolgálati viszony után pedig az e körbe tartozók fizetésük 100 %-ával mehettek nyugdíjba.⁷ Profiltisztaság alatt azt értem, hogy a járőrnek legtöbbször csak felfednie, megszakítani kellett a jogsértő cselekményt, az ennek alapján indult eljárást azonban általában más állami szerv folytatta le. A vizsgált időszakban ugyanis élesen elkülönült a rendőrhatalóság és a rendőrközeg fogalma. A Magyar Királyi Csendőrség ugyanis — ellentétben a rendőrségekkel, amely testületek egyszerre voltak rendőrhatalóságok és rendőrközegek — csupán rendőri közeg volt, hatósági jogkörrel a testület nem rendelkezett. A rendőrségek esetében pedig a rendőrhatalósági jogkör érvényesítésére a belügyminiszter hatalmazott fel rendőrtiszteket a jogi végzettségű tisztek közül.⁸

Mivel az adminisztratív kötelezettségek nem vonták el a működési területről, visszatérhetett alapvető szolgálati feladatához. A fenti kérdések napjainkban is foglalkoztatják a rendvédelmi szakembereket, így a téma deduktív, feltáró módszerrel történő kutatása olyan törvényszerűségek és összefüggések felismeréséhez vezethet, melyek ma is segítik a rendőrök munkáját.

A tanulmány elkészítésekor, a téma kidolgozásakor a Magyar Királyi Csendőrség történetét feltáró könyveket⁹ és tanulmányokat¹⁰ hasznosítottam, továbbá a korabeli szakfolyóirat a „*Csendőrség Lapok*”¹¹ cikkeit, illetve a testületre vonatkozóan alapvetően a témakörtekintetében keletkezett törvényeket és rendeleteket¹², valamint a vonatkozó testületi szabályzatokat.¹³

A csendőrség szervezete

Először is szükséges szót ejteni a csendőrség magyarországi megjelenéséről, fejlődéséről. A csendőri szervezet a Magyar Királyi Csendőrség felállítását megelőzően sem volt ismeretlen hazánkban. Először 1849. augusztusában Pesten indult meg egy császári csendőrezred szervezése, majd egy 1850. I. 18-án kelt legfelsőbb uralkodói elhatározással elrendelték a birodalmi csendőrség, a „zsandárság” felállítását az egész HABSBURG-birodalom területére. Irányítását a Bécsben székelő csendőrségi felügyelő látta el.¹⁴

A birodalmi csendőrség a mintaadó francia-lombardiai hagyományt követte. 1851-ben külön rendvédelmi birodalmi főparancsnokságként Legfelsőbb Országos Rendőrhatalóságot hoztak létre a birodalmi rendőrség és csendőrség közös főparancsnokságaként az uralkodó közvetlen alárendeltségében. E szervezet élére pedig Julius Jacob von HAYNAU tábornagyot korábbi jobbkezeit, majd a birodalmi csendőrség főparancsnokát Franz Johann KEMPEN von Fichtenstam tábornagyot helyezték a csendőri-főparancsnoki beosztásba megválasztásával.¹⁵ 1867-ben a bécsi udvar a kiegyezési tárgyalásoknak megfelelően a Magyarországon állomásozó csendőrséget feloszlatta, Horvát-Szlavonország és Erdély ezredeit azonban megtartotta. Ezt követően a magyar városok közbiztonságának fenntartása általánosságban a városi rendőrségekre, a vidéki területekre a pandúrokra hárult. A belső rend egyre tarthatatlanabb állapotának orvoslására életre hívott új magyar csendőrség az erdélyi csendőri ezred bázisán alakult meg hosszú évek előkészítő munkája nyomán.¹⁶

Az országos csendőrségi szervezet a lombardiai mintát követve öt szinten szerveződött. Alapeleme csendőri őrs volt, amely a közbiztonsági szolgálat ellátásáért általánosan felelt működési területén. A következő szervezeti szinten a szakasz, több szakaszt összefogó struktúrában pedig a szárnyparancsnokság működött. A következő szint a csendőri kerület volt, ami a lombardiai ezred- és a francia légion-szintnek felel meg. Az ötödik szint a csendőrség felügyelője volt. 1886-ban a Magyar Királyi Csendőrség szervezetének az egész országra való kiterjesztését követően a Magyar Királyságban 6 csendőri kerület, 25 szárny, 62 szakasz és 966 őrs működött. Egy kerület 6-8 szárnyból, egy szárny 2-3 szakaszból, egy szakasz 3-6 őrsből állt. Az alapfeladatot ellátó őrsök gyalogos, lovas vagy vegyes szervezésűek lehettek, létszámuk pedig általában 4-6 fő, illetve 8-12 fő között mozgott az őrs működési területének a jellegétől függően.¹⁷

Ahol azt a speciális közbiztonsági körülmények szükségessé tették a testület úgynevezett különítményeket, ideiglenes szervezeti elemeket is felállított. Létszámuk 20 fő körül alakult és jellemzően szezonális nyaralóhelyeken, tömeges idénymunkák környékén települtek.¹⁸

A szervezet sikerei hatására a belügyi és a honvédelmi tárca már 1893-ban együttesen fontolgatta a szervezet mennyiségi fejlesztését. A közbiztonság gyors és határozott helyreállítása elismerést hozott a testületnek, de felszínre hozta a szervezeti struktúra korai hibáit is. A parancsnokságok és az alárendelt szervezeti elemek között túlságosan nagyok voltak a távolságok. Az 1890-es években létezett olyan őrs, amely felettes szakasz-parancsnokságától 142 km, míg szárny-parancsnokságától 246,5 km távolságban működött.¹⁹

Túlzottan nagyok bizonyultak a működési területek is, ezért a testület szervezeteinek számát több lépcsőben növelték. A szervezet-gyarapítás első üteme a kilencvenes években zajlott le, mely során

elsősorban Erdélyben növelték az őrsök számát. A szervezet-fejlesztési munkálatok második jelentős fázisa 1903-ban vette kezdetét 242 új őrs létrehozásával. Az új szervezeti egységek nem jelentették azonban a személyi állomány arányos növekedését, sokkal inkább újra elosztását. Szintén 1903-ban három új kerület felállításáról is törvényt hozott az országgyűlés, melyek közül azonban csak kettőt szerveztek meg: a brassóit (VII. sz.) és a debrecenit (VIII.sz.).²⁰

1913-ra a Magyar Királyi Csendőrség 8 kerület-parancsnokságból, 57 szárny-parancsnokságból, 136 szakasz-parancsnokságból, 683 járásörmesterségből és 2028 őrsből álló szervezetté fejlődött.²¹

A csendőrség működési területe alapvetően a vidéki területekre terjedt ki, a városokra nem. Lehetőség volt azonban arra, hogy díjazás ellenében a csendőrség tartsa fenn egyes városok rendjét is.²² Bár ezzel számos város élt, azonban kizárólag a külterületeik tekintetében, így a Magyar Királyi Csendőrség alapvetően a vidéki területek rendfenntartó szervezete maradt.

A járőrszolgálat megszervezése és végrehajtása

Az I. világháborúig tartó folyamatos szervezetfejlesztések egyértelmű törekvése volt az alapfeladatot ellátó szervezeti elemek, vagyis az őrsök számának növelése. Ez általában a személyi állomány gyarapodásával is együtt járt, azonban sokszor csak újraelosztást, újrendezést jelentett. A csendőr őrs szolgálati tevékenységei három csoportba voltak besorolhatók, melyek a rendes szolgálat, a felhívás vagy megkeresés alapján más állami szervnek teljesített szolgálat, valamint a parancsnokok által megvalósított ellenőrző szolgálat voltak.²³

A közbiztonsági megelőző szolgálat a rendes szolgálat körébe tartozott. A korabeli szakirodalom a járőrözéssel megvalósított, örködő jellegű jelenléti tevékenységet következetesen preventív vagy megelőző szolgálatnak nevezte. A szakkönyvek és szabályzatok e körben említik a rendőri felügyelet alá helyezés és rendőri kitiltás intézményét is, valamint a rovott múltúak nyilvántartásának vezetését, ez azonban kívül esik jelen írás tárgykörén.

Bár a Magyar királyi Csendőrség szervezetében léteztek lovas őrsök és kerületenként lovas alosztályok is, a testület elsődlegesen gyalogosan látta el feladatait. Egy főnek havi 180 órát kellett járőrszolgálatban eltöltenie, melynek 1/3 része pihenő vagy lesállás volt. A folyamatban levő ügyek nyomozása vagy ezekkel kapcsolatos egyéb ügyintézés további 60 órát és számtalan gyalogosan megtett kilométert jelentett havonta.²⁴ Egy korabeli számítás szerint a csendőr egy évben 2860 km-t gyalogolt, azaz mire őrmester lehetett legalább 11 400 km-t, teljes szolgálati ideje alatt pedig 114 400 km-t tett meg gyalogosan időjárástól, évszaktól, napszaktól függetlenül.²⁵ A járőrszolgálat ideje akár a 24-48 órát is elérhette, bár általában a 12-16 órás szolgálati idő volt a leggyakoribb, ezért a járőrök rövid és hosszú pihenőket tarthattak. A hosszú pihenőket erre a célra szolgáló pihenőszobákban töltötték.²⁶

Az őrsök működési területét őrzáratokra osztották fel, melyekbe valamennyi lakott és lakatlan hely ellenőrzése beletartozott. Az „Őrzárati beosztást” az őrs-parancsnok állította össze és a kerület-parancsnokság hagyta jóvá.²⁷ A járőrök nem a forgalmas utakon, hanem főként az ösvényeken, mellékutakon portyáztak. Haladási ütemük 7,5 km útra 2 óra volt, ami lassúnak számít. A vendéglőkbe vagy csárdákba csak ellenőrzés céljából léphettek be.²⁸ A járőrszolgálatok tervezésénél annyira komolyan vették a teljes működési terület „leportyázását”, hogy az őrzáratok útvonalainak utolsó pontja és a szomszédos őrs őrzáratainak utolsó tereptárgya közötti terület ellenőrzését is rendszeresen megszervezték. Az ilyen „sarkalatos tereptárgyakat” járőrtalálkozásokkal ellenőrizték, vagyis a két szomszédos őrs járőre végigjárva saját őrzáratát előre meghatározott órában találkozott az illetékeségi terület határán.²⁹

A kétfős járőr menetvonala, a pihenők és lesállások, figyelések helye előre meghatározott volt. A járőrt az eligazító őrs-parancsnok „Szolgálati lappal” látta el, melyre a szolgálati feladatot a parancsnok, annak megvalósulását, a szolgálatban érintett helyeket, időpontokat, ellenőrzött személyeket a végrehajtó járőrvezető jegyezte fel.³⁰ A járőr a meghatározott menetvonalról csak rendkívüli esetben térhetett le, melyet az őrs-parancsnoknak lehetőleg a következő távíró vagy távbeszélő állomás igénybevételével, ha ez nem volt lehetséges bevonulását követően szolgálati jeggyel jelentett.³¹

A szolgálati utasítás szigorú szabályokat állapított meg a járőrszolgálat ellátására, melybe az is beletartozott, hogy a járőrök szükségtelenül lehetőleg még egymással se beszélgessenek. A járőrszolgálat váratlanságát azzal biztosították, hogy a portyázás során a kijelölt tereptárgyak között az oda- és visszautat más útvonalon kellett megtenni, így a csendőr nagyobb területen tudott megjelenni. A járőr különböző helyeken és időpontokban történő váratlan felbukkanása visszatartotta az alkalmi bűnelkövetőket és óvatosságra intette az „ismert büntetéseket” is. A gyalogos csendőrök igyekeztek

minél csendesebben közlekedni és időről időre rejtett figyelést, úgynevezett lesállást foglaltak. Egy óránál hosszabb lesállást az őrsparancsnok írt elő, ennél rövidebbet azonban a járőrvezető saját elhatározásból bármikor teljesíthetett. Lest ismert bűnelkövetők házánál, községek bejáratainál, útkereszteződésekben, postahivataloknál és csárdáknál kellett tartani. Mivel a csendőr lakott területeken is a mellékutakat használta lehetősége volt észlelni a melléképületekből kiszűrődő zajokat, az állatok nyugtalanságát az istállóban és lesállásban megállapítani, hogy jogsértés van-e folyamatban.³²

A járőr jól ismerte az őrskörletet és a lakosokat, az átutazókat ellenőrizte, a területre költözőkkel pedig mielőbb megismerkedett, felmérte közbiztonsági kockázatukat. Szükség esetén a területre költöző gyanús egyén adatait a csendőr feljegyezte és jelentést tett őrs-parancsnokának. A parancsnok az eligazítások alkalmával ismertette azokat a többi járőrrel és megkereste a beköltöző előző lakhelye szerint illetékes őrsöt a személyre vonatkozóan.³³

Összességében tehát elmondható, hogy a szervezet hatékony és hosszú időn keresztül sikeres közbiztonsági járőrszolgálatot volt képes megvalósítani, ami nagyban hozzájárult a jogellenes cselekmények megelőzéséhez. A bárhol bármikor felbukkanó csendőrök hatására a tilosban járók kétszer is meggondolták szándékaikat, hiszen nem tudhatták, hogy nem lép-e ki az első fa mögül a lesállást végrehajtó csendőr. A szolgálatellátás rendje és az alkalmazott módszerek a kor szakmai színvonalához igazodtak és európai szintű elismerést vívtak ki a testületnek. A hatékonyság egyik alappillére, a váratlanság tehát nagyban hozzájárult a szervezet sikereihez.

A személyi állomány képzése és az önképzés

A katonai rend és fegyelem nemcsak a szolgálat ellátása során, hanem a szolgálaton kívül is rányomta bélyegét a csendőrök mindennapjaira. A Magyar Királyi Csendőrség katonailag szervezett fegyveres őrtestület volt, ami alaptevékenységét tekintve nem katonai, hanem közbiztonsági feladatokat látott el, a személyi állomány elhelyezése és élete azonban katonai elvek alapján szerveződött³⁴, bár a testület — mint rendvédelmi szervezet — a Magyar Királyi Belügyminisztérium irányítása alá tartozott.³⁵ A járőrök kiindulási és beérkezési helye, valamint lakhelye az őrsépület volt. A csendőr őrs általában a falu főutcáján állt, melynek egy kisebb átalakításokon átesett parasztház adott otthont kerttel, saját kúttal és állattartási lehetőségekkel. Az őrs így önellátó módon gazdálkodhatott.³⁶ Az őrsépület általában 2-3 szobából, az őrsirodából, egyben az őrsparancsnok hálóhelyéből, a konyhából, a kamrából és esetleg további kiszolgáló helyiségekből állt. A berendezési tárgyakat, sőt azok helyét is szabályzat határozta meg.³⁷

Az őrs bár a falu központjában állt, mai szemmel nézve mégis a külvilágtól elzártan működött. Közeli táviró-kapcsolattal csak az 1920-as évek elejére, telefonnal pedig csak a '30-as évek közepére rendelkeztek az őrsök.³⁸

A csendőrök élete nyáron 6, télen 7 órakor kezdődött, egy órával ezután az őrs-parancsnok ellenőrizte a laktanya rendjét és eligazította állományát. A járőrszolgálatba vezényelték kiindulását követően az őrsön maradónak fél órás gyakorlati, majd 3 órás elméleti képzés kezdődött. A gyakorlati foglalkozás célba lövés vagy kardvívás lehetett, míg az elméleti oktatás keretében a fiatal csendőröket idősebb társaik oktatták. Ebéd után további két óra képzési idő állt rendelkezésre. Itt volt lehetőség az egyéni munkafüzetekben kapott feladatok megoldására, melyeket az őrs-parancsnok határozott meg a korábbi képzéseken (pl. készítsen „tényvázlatot” egy elfogásról, vagy írja le milyen intézkedést tenne bizonyos jogsértések esetén, stb.).³⁹

A szervezeten belüli előmenetelhez kapcsolódó központi szervezésű tanfolyamok mellett az őrsök képzési tevékenysége volt a legmeghatározóbb a személyi állomány felkészültsége szempontjából. Az elméleti foglalkozásokon kerültek feldolgozásra a napi munkát befolyásoló jogszabályok is, és lehetőség volt azok alkalmazását konkrét, mindenki számára ismert helyekhez és személyekhez kötni, ami megkönnyítette azok értelmezését (például az aratásra vonatkozó tűzrendészeti szabályok feldolgozásakor a foglalkozásvezető felidézhetett egy előző évi tüzesetet vagy név szerint felhívhatta a figyelmet a szabályokat gyakran megszegő gazdákra). A képzés így speciálisabb, az adott őrskörlet adottságaihoz igazodó lehetett és témáját legtöbbször a napi élet aktualitásai adták. Fontos volt, hogy a csendőr a saját feladatával kapcsolatos ismereteket sajátítsa el, ezért gyakran külön írásos feladatot is adott az őrsparancsnok, ami jelentések, értesítések írásából, helyszínvázlat rajzolásából állt.

A helyi képzési rendszer tehát képes volt az adott kor átlagos iskolázottsági szintjének megfelelő vidéki emberekből válogatott csendőrök sikeres szakmai felkészítésére, és az állomány meglévő hely- és személyismeretét felhasználva előre számolni bizonyos veszélyeztető hatásokkal.

A felfedett jogsértések dokumentálása, adminisztratív feladatok

Az adminisztratív feladatok alóli részbeni mentesülés a harmadik lényeges körülmény, amely véleményem szerint nagyban hozzájárult a szervezet sikereihez. A képzési rendszer alapvető célja és egyben következménye az volt, hogy a csendőrök készség szinten képesek legyenek végrehajtani saját feladataikat, de azokat viszonylag szűken jelölték meg. A szervezetnek nem volt célja, hogy a közigazgatás és igazságszolgáltatás teljes vertikumát felölelő ismereteket adjon állományának, nem akart belőlük jogászt vagy főszolgabíróvá képezni. A csendőrt katonának tekintette, akinek elsődleges feladata a bűncselekmények megelőzése, az elkövetők elfogása és az illetékes hatóságoknak történő átadása. Ehhez mérten a csendőrök adminisztrációs tevékenysége – bár nem nélkülözte az alaposságot és a szakmai megfelelőséget – egyszerűnek volt mondható. A csendőr a felhívásra teljesített szolgálatok során történetekről szükség esetén értesítést vagy jelentést írt, a saját kezdeményezésű intézkedésekről tényvázlatot készített.⁴⁰ A jogsértés elkövetőit feljelentés készítése mellett az illetékes hatóságnak adta át, a tudomására jutott eseményeket pedig szolgálati jegyen jelentette őrsparancsnokának. A járőrök jelentéseit az őrsön vezetett szolgálati könyvbe vezették be.⁴¹

Összességében elmondható, hogy a járőrszolgálatban tett intézkedések dokumentálása kevésbé, míg azok helyes végrehajtása nagyobb súllyal számított a mindennapi munkában, így a papírmunka nem mehetett az őrskörletben valóban eltöltött szolgálati idő rovására. Egyszerűen fogalmazva a csendőr annyit tudott a különböző hatósági eljárásokról, amennyi a feladataihoz szükséges volt, azt azonban képes volt magabiztosan végrehajtani és megfelelő szakmai színvonalon dokumentálni.

Összefoglalás

Megállapítható tehát, hogy a Magyar Királyi Csendőrség szervezeti sikerei az értékelt több évtizedes időszakban visszavezethetők — a közbiztonsági szolgálat teljesítése tekintetében — a kutatás kiindulási pontjaként megjelölt váratlanságra, képzésre és profiltisztaságra. A testületre jellemző szolgálati rend és munkamódszerek kiállták az idő próbáját és a két világháború közötti időszakban sem változtak meg lényegüket tekintve. Bár a képzési rendszer folyamatosan fejlődött és intézményesedett, alapját mindvégig az őrsök felkészítő tevékenysége, a próbacsendőrök kiképzése és nevelése jelentette. A megszerzett ismeretek a hatékony szolgálatellátást segítették és a gyakorlatban alkalmazott eljárásrendekre készítették fel a személyi állományt. A járőrszolgálatban előforduló eseményekre történő reagálás mellett azok helyes adminisztrációjára is hangsúlyt fektettek annak szem előtt tartásával, hogy a papír mögött ne vesszen el a tartalom.

A járőrszolgálat ekkor kialakított szervezési elvei napjainkig éreztetik hatásukat a közbiztonsági szolgálatban. Az általános rendőrségi feladatokat ellátó szervezet közrendvédelmi szolgálati ága ma is arra törekszik, hogy a demonstratív jelenlét és rejtett ellenőrzés, a folyamatos közterületi megjelenés és váratlanság kombinációjával megelőzze a jogsértő cselekmények elkövetését, garantálja a polgárok élet- és vagyonbiztonságát. A testület öröksége mintát adhat a korszerű rendvédelmi szervezetek működéséhez és sikerei fejlődésre ösztönözhetik azokat.

Jegyzetek:

¹ SZAMEL: 30.p.

² PARÁDI József: *A magyar rendvédelem története*. 25-171.p.

³ Idem: A polgári magyar állam első központosított közbiztonsági szervezete a Magyar Királyi Csendőrség.

⁴ ÖRY

⁵ PARÁDI József: A dualista Magyarország belügyi szervei.

⁶ REKTOR: 88-297.p. ; PRESZLY: 41-105.p.

⁷ PARÁDI: A magyar rendvédelem személyi állományának humán viszonyai 1867-1945. ; Idem: A polgári magyar állam rendvédelmi testületeinek humán viszonyai 1867-1945. ; Idem: Az egységes állami fizetési rendszer és a szakterületi rendfokozati rendszerek a polgári magyar állam rendvédelmében.

⁸ Idem: A Magyar Királyi Csendőrség szolgálati tevékenységei.

⁹ CSAPO: *A Magyar Királyi Csendőrség története 1881-1914*. 20-51.p. ; KAISER: *A Magyar Királyi Csendőrség története a két világháború között*. 21-54.p. ; PARÁDI: *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított közbiztonsági őrtestület 1881-1945*. 93-110.p. ; PRESZLY: op.cit. 125-131.p. ; REKTOR: op.cit. 95-101.p. + 126-127.p. + 140-143.p. + 167-173.p. + 231-246.p.

¹⁰ A Magyar Királyi Csendőrségről szóló tanulmányok döntő többsége a *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, HU-ISSN 1216-6774 periodikában jelentek.

ARTNER: Egy közbiztonsági őrtestület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig. ; Eadem: A Magyar Királyi Csendőrség és a városok. ; ARTNER — PARÁDI — ZEIDLER ; ARTNER: Az osztrák csendőrség 1848-1938. ; Eadem: A bajor csendőrség a XX. század húszas éveiben. ; BACSA ; BODA ; CSAPÓ: A Magyar Királyi Csendőrség fegyverhasználati jogáról 1881-1914. ; Idem: A csendőrség és a városok 1881-1914. ; Idem: Erdély csendőrsége az átmenet éveiben 1867-1881. ; CSÓKA ; DAVOLA: A Magyar Királyi Csendőrség határőrizeti feladatai 1912-ben. ; Idem: A tábori csendőrség, mint a katonai rendőrség elődje. ; Idem: Fényképezés a Magyar Királyi Csendőrségnél. ; ERNYES ; FAZEKAS ; FORRÓ: A csendőrség története. A csendőr őrs. ; Idem: A csendőr kerület rendvédelmi tevékenységének értékelése. ; Idem: A székesfehérvári csendőrkerület teendői a vagyon elleni bűncselekmények megelőzésében és felderítésében. ; Idem: A székesfehérvári csendőrkerület kapcsolata a közigazgatással. ; Idem: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. ; Idem: A polgári magyar állam központosított közbiztonsági őrtestületének közrendvédelmi szolgálata. ; Idem: A Magyar Királyi Csendőrség és a Fejér vármegyei zsidó deportálás. ; Idem: A székesfehérvári csendőr kerület küzdelme Fejér vármegye közbiztonságáért 1884-1945. ; Idem: A magyar csendőrség Kelet-Dunántúl román megszállásakor. ; GEBHARDT: Die Österreichische Gendarmerie in XX. Jahrhundert. [Az osztrák csendőrség a XX. században.] ; Idem: Die militärische Organisation der Österreichischen Gendarmerie von 1849 bis 1918. [A katonailag szervezett osztrák csendőrség 1849-től 1918-ig.] ; HEGEDŰS: A Magyar Királyi Csendőrség harc- és gépjárművei. ; HEGEDŰS — FRÖCHLICH: Forgópisztolyok a honvéd lovasságnál és a Magyar Királyi Csendőrség lovas szervezeti elemeinél. ; HESZTERA: Die Kommandostrukturen der Gendarmerie von 1850 bis 1993. [A csendőrség parancsnoksági rendszere 1850-1993 között.] ; ILLÉSFALVI: A németek által megszállt Bánság helyzete 1941-ben, a Magyar Királyi Csendőrség Központi Nyomozó Parancsnokságának jelentései alapján. ; KAISER: Az őrs mindennapi élete. op.cit. ; Idem: A csendőr őrs gazdaságvédelemmel kapcsolatos feladatai a két világháború között. ; KÁLMÁN: A Magyar Királyi Csendőrség tevékenysége Somogy vármegyében a megalakulástól 1903-ig. ; Idem: Somogy vármegye bűnüldözési tapasztalatai a kiegyezéstől a I. vh-ig. ; KESERŰ: Rendőrség és csendőrség Magyarország hadbalépésétől a hadműveletek befejezéséig. ; Idem: A Magyar Királyi Csendőrség a második világháború hadműveleteiben. ; KISS Gábor: Csendőrök az emigrációban. ; KISS István Géza: A Magyar Királyi csendőrség hagyományai, muzeális emlékegyházaiknak őrzési helyei hazánkban és külföldön. ; KOMÁROMI ; MARKÓ ; OLASZ ; ÖRY: op.cit. ; PARÁDI Ákos: Ludovikai indítvány a magyar csendőrség létrehozására. ; Idem: Hivatástörténet-gondozás a Magyar Királyi Csendőrségnél. ; PARÁDI József: A dualizmus közrendvédelmi szerveinek jellemzői és tevékenységük tapasztalatai. ; Idem: A Magyar Királyi Csendőrség megalakulása és működése 1881-1918. ; Idem: A határszéli csendőrség állambiztonsági feladatai. ; Idem: A csendőr tisztképzés és a fizetési osztályba sorolt állami alkalmazottak szakvizsga rendszere. ; Idem: A csendőrség magyarországi története. ; Idem: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. ; Idem: A Magyar Királyi Csendőrség határőrizeti szolgálata. ; Idem: A Magyar Királyi Csendőrség szervezete. ; Idem: A Magyar Királyi Csendőrség szolgálati tevékenységei. op.cit. ; Idem: A csendőrség teendői az Osztrák-Magyar Monarchia Magyar Királysága külső határainak őrzésében. ; Idem: A XIX-XX. századi magyar rendszerváltozások és a csendőrség. ; Idem: Az Osztrák-Magyar Monarchia Magyar Királyságának határszéli csendőrsége. ; Idem: A Császári Királyi Csendőrség Magyarországon. ; PERJESI ; RAVASZ ; SALLAI: A határszéli csendőrség fegyverhasználat. ; Idem: Francia, osztrák, magyar csendőrség fegyverhasználat a XIX. században. ; SÁGVÁRI ; SIMON: A Magyar Királyi Csendőrség szolgálati teendői a vagyonbiztonság ellen irányuló bűncselekmények megelőzésében és felderítésében. ; Idem: Egy kiérdemelt emlékbélyeg és egy nem érdemelt megbélyegzés története. ; SUBA: A Magyar Királyi Csendőrség szerepe az északi demarkációs vonalon 1919-1923. ; Idem: Határcsendőr zászlóaljok 1919-1921. Áttérés a katonai határőrizetre. ; Idem: A Magyar Királyi Csendőrség létszámának tervezett feldolgozása 1918-ban. ; Idem: 1918 forró nyara és a Magyar Királyi Csendőrség. ; Idem: A Magyar Királyi Csendőrség és a vasútbiztonság 1917-1918. ; Idem: A császári csendőrség tisztai kara 1849-1868. ; Idem: A Magyar Királyi Csendőrség és a terület-visszacsatolások. ; SZAKÁLY: Néhány gondolat a volt Magyar Királyi Csendőrségről. ; Idem: A két világháború közötti rendvédelmi szervek tevékenységének néhány jellemzője. ; Idem: A Magyar Királyi Csendőrség az első központosított magyar közbiztonsági őrtestület. ; Idem: Az Osztrák-Magyar Monarchia hadseregének tábori csendőrsége (Rövid áttekintés). ; Idem: A Magyar Királyi Csendőrség 1919-1941. ; Idem: Akik a Magyar Királyi Csendőrséget — 1938 és 1945 között — vezették. ; SZELEI ; SZÜCS ; TAMÁSKA ; VARRÓ: Rádió közvetítés az ungvári csendőr iskolából. „Székely fiúkból nevelik a magyar csendőröket” közvetítés az ungvári csendőr iskolából. ; Idem: Hatvan éves a Magyar Királyi Csendőrség. ; VEDŐ: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. ; Idem: Rádió a Magyar Királyi Csendőrség szolgálatában. ; Idem: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi fellépésének gyakorlata. ; Idem: A haderő karhatalmi tevékenysége 1867-1918. ; Idem: A Francia Nemzeti Csendőrség a két világháború között. ; ZACHAR ; ZEIDLER ; ZÉTÉNYI

A periodika első 42 számában a Magyar Királyi Csendőrség története témakörében összesen 39 szerző tollából 91 tanulmány jelent meg.

¹¹ A „Csendőrségi Lapok” a Magyar Királyi Csendőrség kiadványa volt, amely a csendőrökről a csendőröknek és a nagyközönségnek szólt. A lap önfenntartó volt. Valamennyi szervezeti egység előfizetett a folyóiratra. Szerkesztői csendőrtisztek voltak. A lap a testület életében fontos szerepet töltött be, például a csendőrségi szolgálat tipikus szituációit közölte a szerkesztőség a lap hasábjain, amelyeket az őrsök személyi állomány megvitatott és az így született megoldásokat a szerkesztőséggel megosztotta, amely a legkiválóbbakat elismerte. Ily módon biztosítva volt, hogy a leggyakrabban előforduló szolgálati szituációkkal a személyi állomány lényegében folyamatosan foglalkozzon. A folyóirat kettő, illetve három hetenként jelent meg. Az első évfolyamot 1907-ben adták ki. 1920 és 1923 között a periodika szünetelt. 1924-ben — folytatólagosan — került sor a XXIV. évfolyam publikálására. Az utolsó évfolyamot, a XXXIV. évfolyamot 1944-ben adták ki. Mivel a periodika a testületi élet mindennapjaival foglalkozott a folyóiratban közölt cikkek ma már a testület történetének pótolhatatlan dokumentumai.

¹² A Magyar Királyi Csendőrségre vonatkozó nem nagy számú törvény a *Corpus Juris*-ban található. A testület történetének a feltárása tekintetében pedig elengedhetetlen a rendeletek feldolgozása, mert ezek tartalmazzák a testület működése szabályozásának rendkívül fontos részleteit. A testületre vonatkozó fontosabb rendeleteket a *Magyarországi Rendeletek Tára*-nak és a *Belügyi Közlöny*-nek az évfolyamai tartalmazzák. Emellett azonban — mivel a testület személyi állományának tagjai katonának minősültek — a személyügyi döntések a *Honvédségi Közlöny* személyi ügyeket tartalmazó részében jelentek meg. Emellett külön *Csendőrség Közlöny* is megjelent, amely a testülettel kapcsolatos legrészletesebb információkat tartalmazza. A testületi közlöny első évfolyamát 1912-ben adták ki. Ezt követően az évfolyamok folyamatosan 1918-al bezárólag. Az 1919. évfolyam csonka. 1924-ben — a IX. évfolyammal — folytatódott a közlöny. Ezt követően az évfolyamok ugyancsak folyamatosan kerültek kiadásra. Az utolsó közölt évfolyam az 1944. évi XXVIII. évfolyam.

¹³ A Magyar Királyi Csendőrség tevékenységét általában és a testület különböző szervezeti egységtípusait, illetve a szaktevékenységeket külön szabályzatok szabályozták. A testület fennállása során — a testület egészére vonatkozóan — több szolgálati utasítást is kiadtak. Ezek voltak:

SZUT-1881 ; SZUT-1887 ; SZUT-1896 ; SZUT-1903 ; SZUT-1912 ; SZUT-1927 ; SZUT-1941.

Összesen a testületi szabályzókból 87 szabályzat maradt fenn, amelyek a nyomozó munkától a becsületügyi szabályozáson keresztül egészen a nősültség szabályozták a szervezet és személyi állománya teendőit. 1898-ban külön kimutatás is készült a szabályzatokról.

Kimutatás a szolgálati könyvekről, szabályokról és utasításokról a Magyar Királyi Honvédség, a népfölkelés és a csendőrség számára.

A testületnél a szabályzatokat folyamatosan nyilvántartották, azokról naprakész jegyzékkel rendelkeztek. Ezen túlmenően pedig a testületre vonatkozó rendeletekről jogszabálygyűjteményeket készítettek, amelyeket folyamatosan aktualizáltak.

A közbiztonsági tevékenység lényegét a megvalósítás legcélravezetőbb módjait különböző tansegédlet jellegű kiadványok értelmezték, magyarázták, a legrészletesebben.

Útmutató a csendőr járőrök részére.

¹⁴ ZACHAR: Fejezetek az osztrák csendőrség történetéből 1849-1918. op.cit.

¹⁵ Idem: A HABSBURG-hatalom és a magyar rendvédelem.

¹⁶ Az erdélyi és a horvátországi csendőr ezredeket a magyar kormány 1876-ban átvette a közös haderőtől, azonban a Magyar Szent Korona alá tartozó teljes vidéki területekre kiterjedően az országos csendőr szervezet felállítására 1881-ben került sor a Magyar Királyi Csendőrség létrehozásával. A testület teljes kiépítése pedig csaknem 1/2 évtized alatt valósult meg.

1881/II.tc. ; 1881/III.tc.

¹⁷ PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség szervezete. op.cit.

¹⁸ Idem: *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított, közbiztonsági őrtestület 1881-1945.* op.cit.

¹⁹ CSAPÓ: *A Magyar Királyi Csendőrség története 1881-1914.* op.cit. 42.p.

²⁰ PRESZLY: op.cit. 41-105.p.

²¹ PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség szervezete. op.cit.

²² 1882/X.tc.

²³ Felhívással a közigazgatási hatóságok, bíróságok, ügyészségek, adóhivatalok fordultak az őrsökhöz „karhatalom” vagy „rendőri segély” igényléséért. Megkereséssel a csendőrség tisztí parancsnokságai irányába éltek a jelentősebb ügyekben.

NÉMETHY: 107-138.p.

²⁴ *Próbacsendőrök tankönyve kérdések és feleletekben feldolgozva.*

²⁵ BEÖTHY

²⁶ SZUT-1881. op.cit.

²⁷ Az 1887 és 1888, majd 1889-ben *Szervezeti és szolgálati utasítás a Magyar Királyi Csendőrség számára* címmel kiadott szolgálati szabályzat második fő fejezetének módosított változata, melyet 1900-ban Budapesten a Pesti Nyomda adott ki.

SZUT-1887: op.cit. 28.§

²⁸ CSAPÓ: *A Magyar Királyi Csendőrség története 1881-1914.* op.cit. 34.p.

²⁹ SOLTÉSZ

³⁰ PARÁDI József: *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított közbiztonsági őrtestület 1881-1945.* op.cit. 94.p.

³¹ KAISER: Az őrs mindennapi élete. op.cit.

³² S. százados

³³ ANIK

³⁴ FORRÓ: A csendőr kerület rendvédelmi tevékenységének értékelése. op.cit.

³⁵ PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség megalakulása és működése 1881-1918. op.cit.

³⁶ CSAPÓ: *A Magyar Királyi Csendőrség története 1881-1914.* op.cit. 31.p.

³⁷ *Laktanya-szabályok a Magyar Királyi Csendőrség számára.*

³⁸ KAISER: Az őrs mindennapi élete. op.cit. 47.p.

³⁹ REKTOR: op.cit. 509.p.

⁴⁰ *Útmutató a csendőr járőrök részére.* op.cit.

⁴¹ *Próbacsendőrök tankönyve kérdések és feleletekben feldolgozva.* 25-41.p. op.cit.

Jegyzetekben alkalmazott rövidítések:

MONOGRÁFIÁK, KISMONOGRÁFIÁK ÉS HASONLÓ JELLEGŰ KÖTETEK

CSAPÓ: *A Magyar Királyi Csendőrség története 1881-1914.* — CSAPÓ Csaba: *A Magyar Királyi Csendőrség története 1881-1914.* Pécs, 1999, Pro Pannónia Kiadói Alapítvány. 186 p. HU-ISBN 963 90 7940 5. /Pannónia Könyvek./ HU-ISSN 0237-4277.

KAISER: *A Magyar Királyi Csendőrség története a két világháború között.* — KAISER Ferenc: *A Magyar Királyi Csendőrség története a két világháború között.* Pécs, 2002, Pro Pannónia Kiadó Alapítvány. 175 p. HU-ISBN 963 90 7982 0. /Pannónia Könyvek/ HU-ISSN 0237-4277.

PARÁDI: *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított közbiztonsági őrtestület 1881-1945.* — PARÁDI József: *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított közbiztonsági őrtestület 1881-1945.* Budapest, 2012, Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. 281 p. HU-ISBN 978 963 08 4794 0. /A magyar rendvédelem-történet öröksége, 2./ HU-ISSN 2062-8447.

PRESZLY — PRESZLY Lóránd: *A magyar Királyi Csendőrség története 1881-1919.* Budapest, 1920, Honvédelmi Sajtóvállalat. 142 p.

- REKTOR (6.;9;39.;) — REKTOR Béla: *A Magyar Királyi Csendőrség oknyomozó története*. Cleveland, Ohio, USA, 1980, Árpád Könyvkiadó Vállalat. 552 p. USA-ISBN 0 934214 01 8.
- SZAMEL (1.;) — SZAMEL Lajos: *A rendészet és a rendőrség jogi szabályozásának elméleti alapjai*. Budapest, 1990, Magyar Tudományos Akadémia Államtudományi Kutatások Programirodája. 98 p. HU-ISBN 963 74 5037 8.

TANKÖNYVEK - TANSEGÉDLETEK

- PARÁDI: *A magyar rendvédelem története*. (2.;) — PARÁDI József et al. (szerk.): *A magyar rendvédelem története*. Budapest, 1996, Osiris, 367 p. HU-ISBN 963 04 7958 3.
- Próbacsendőrök tankönyve kérdések és feleletekben feldolgozva*. (24.;41.;) — *Próbacsendőrök tankönyve kérdések és feleletekben feldolgozva*. Budapest, s.a. (cc. Első világháború előtt), Kaufman Ábrahám és társai. 103 p.
- Útmutató a csendőr járőrök részére*. (13.;40.;) — *Útmutató a csendőr járőrök részére*. Máramarossziget, 1908, Kaufman Ábrahám és Társai. 57 p. (A 2. és 3. kiadás Budapest, 1909, 1913, ugyanazon kiadónál.)

TANULMÁNYOK

- ARTNER: Egy közbiztonsági őrtestület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig. (10.;) — ARTNER Ramona: Egy közbiztonsági őrtestület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXII.évf. (2012) 26.sz. 13-18.p. HU-ISSN 1216-6774.
- ARTNER: A Magyar Királyi Csendőrség és a városok. (10.;) — ARTNER Ramona: A Magyar Királyi Csendőrség és a városok. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 27-28-29-30.sz. 13-22.p. HU-ISSN 1216-6774.
- ARTNER: Az osztrák csendőrség 1848-1938. (10.;) — ARTNER Ramona: Az osztrák csendőrség 1848-1938. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIV.évf. (2014) 39-40-41-42.sz. 15-22.p. HU-ISSN 1216-6774.
- ARTNER: A bajor csendőrség a XX. század húszas éveiben. (10.;) — ARTNER Ramona: A bajor csendőrség a XX. század húszas éveiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIV.évf. (2014) 39-40-41-42.sz. 23-30.p. HU-ISSN 1216-6774.
- ARTNER — PARÁDI — ZEIDLER: A Magyar Királyi Csendőrség légi, vízi, vasúti és közúti szakszolgálati ágai. (10.;) — ARTNER Ramona — PARÁDI József — ZEIDLER Sándor: A Magyar Királyi Csendőrség légi, vízi, vasúti és közúti szakszolgálati ágai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 27-28-29-30.sz. 23-40.p. A tanulmány korábbi változata 2013. február 15-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrségtörténeti Szakosztálya által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatnak. „A XIX-XX. századi magyarországi csendőrségek” című XIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- BACSA (10.;) — BACSA Gábor: A csendőrség részvétele Zala-megye határőrzetében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII. évf. (1997) 8.sz. 5-11.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „A napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- BODA (10.;) — BODA József: Az Európai Csendőri Erő, avagy egy új békefenntartó alakulat születése. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXI. évf. (2011) 24.sz. 13-19.p. HU-ISSN 1216-6774.
- CSAPÓ: A Magyar Királyi Csendőrség fegyverhasználati jogáról 1881–1914. (10.;) — CSAPÓ Csaba: A Magyar Királyi Csendőrség fegyverhasználati jogáról 1881–1914. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII.évf. (1997) 8.sz. 12-16.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „A napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- CSAPÓ: A csendőrség és a városok 1881–1914. (10.;) — CSAPÓ Csaba: A csendőrség és a városok 1881–1914. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, X.évf. (2000) 12.sz. 43-48.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1999. október 6-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „A napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

- mányos konferencia-sorozatnak. „A közigazgatás, a véderő és a rendvédelem kapcsolatának változásai a polgári magyar állam időszakában.” című XII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- CSAPÓ: Erdély csendőrsége az átmenet —
éveiben 1867–1881. (10.;) — CSAPÓ Csaba: Erdély csendőrsége az átmenet éveiben 1867–1881. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXII. évf. (2012) 25.sz. 27-31.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2010. december 6-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „A közbiztonság közös Kárpát-medence-i örökségünk.” című XXV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- CSÓKA (10.;) — CSÓKA Ferenc: Csendőrség és hírszerzés 1930–1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII. évf. (1997) 8.sz. 17-20.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „A napóleoni közbiztonsági örökség útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- DAVOLA: A Magyar Királyi Csendőrség —
határőrizeti feladatai 1912-ben. (10.;) — DAVOLA József: A Magyar Királyi Csendőrség határőrizeti feladatai 1912-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, X.évf. (2000) 11.sz. 21-23.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1999. április 20-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „Szabad mozgás a Kárpát-medencében” című XI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- DAVOLA: A tábori csendőrség, mint a —
katonai rendőrség elődje. (10.;) — DAVOLA József: A tábori csendőrség, mint a katonai rendőrség elődje. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, X.évf. (2000) 12.sz. 19-54.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1999. október 6-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „A közigazgatás, a véderő és a rendvédelem kapcsolatának változásai a polgári magyar állam időszakában” című XII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- DAVOLA: Fényképezés a Magyar Királyi —
Csendőrségnél. (10.;) — DAVOLA József: Fényképezés a Magyar Királyi Csendőrségnél. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXI.évf. (2011) 24.sz. 18-22.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2009. december 3-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005.” című XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- ERNYES (10.;) — ERNYES Mihály: Pandúrság helyett csendőrség Baranyában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII.évf. (1997) 8.sz. 27-33.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „A napóleoni közbiztonsági örökség útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- FAZEKAS (10.;) — FAZEKAS Csaba: A csendőrség és a történelmi egyházak kapcsolata a Horthy korszakban az el nem ismert felekezetek kezelése tükrében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII.évf. (1997) 8.sz. 34-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „A napóleoni közbiztonsági örökség útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- FORRÓ: A csendőrség története. A cse- —
ndőr őrs. (10.;) — FORRÓ János: A csendőrség története. A csendőr őrs. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, III. évf. (1993) 4.sz. 132-151.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1992. szeptember 29-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-

- történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „*A dualista Magyarország rendvédelme*” című IV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- FORRÓ: A csendőr kerület rendvédelmi tevékenységének értékelése. (10.;34.;) — FORRÓ János: A csendőr kerület rendvédelmi tevékenységének értékelése. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII. évf. (1997) 8.sz. 41-45.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „*A napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig*” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- FORRÓ: A székesfehérvári csendőrkerület teendői a vagyon elleni bűncselekmények megelőzésében és felderítésében. (10.;) — FORRÓ János: A székesfehérvári csendőrkerület teendői a vagyon elleni bűncselekmények megelőzésében és felderítésében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VIII. évf. (1998) 9.sz. 32-38.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1997. szeptember 22-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „*Gazdasági rendvédelmünk a XIX-XX. században*” című IX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- FORRÓ: A székesfehérvári csendőrkerület kapcsolata a közigazgatással. (10.;) — FORRÓ János: A székesfehérvári csendőrkerület kapcsolata a közigazgatással. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, X. évf. (2000) 12.sz. 58-61.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1999. október 6-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „*A közigazgatás, a védőerő és a rendvédelem kapcsolatának változásai a polgári magyar állam időszakában*” című XII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- FORRÓ: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. (10.;) — FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20.sz. 38-43.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „*A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre*” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- FORRÓ: A polgári magyar állam központosított közbiztonsági őrtestületének közrendvédelmi szolgálata. (10.;) — FORRÓ János: A polgári magyar állam központosított közbiztonsági őrtestületének közrendvédelmi szolgálata. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIX. évf. (2010) 22.sz. 46-52.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2008. október 10-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „*Másfél évszázad rendszerváltozásainak hatásai nemzeti rendvédelmünkre*” című XXII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- FORRÓ: A Magyar Királyi Csendőrség és a Fejér vármegyei zsidó deportálás. (10.;) — FORRÓ János: A Magyar Királyi Csendőrség és a Fejér vármegyei zsidó deportálás. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXI. évf. (2011) 24.sz. 23-31.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2009. december 3-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „*Csendőrség Ausztria-Magyarországon illetve Ausztriában és Magyarországon 1848-2005*” című XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- FORRÓ: A székesfehérvári csendőr kerület küzdelme Fejér vármegye közbiztonságáért 1884–1945. (10.;) — FORRÓ János: A székesfehérvári csendőr kerület küzdelme Fejér vármegye közbiztonságáért 1884–1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXI. évf. (2011) 24.sz. 32-72.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2009. december 3-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „*Csendőrség Ausztria-Magyarországon illetve Ausztriában és Magyarországon 1848-2005*” című XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

- FORRÓ: A magyar csendőrség Kelet-Dunántúl román megszállásakor. (10.;) — FORRÓ János: A magyar csendőrség Kelet-Dunántúl román megszállásakor. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIV.évf. (2014) 39-40-41-42.sz. 31-42.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. X. 17-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „A kivételes hatalom és a rendvédelem” című XXX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- GEBHARDT: Die Österreichische Gendarmerie in XX. Jahrhundert. [Az osztrák csendőrség a XX. században.] (10.;) — GEBHARDT Helmut: Die Österreichische Gendarmerie in XX. Jahrhundert. [Az osztrák csendőrség a XX. században.] *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IX.évf. (1999) 10.sz. 53-58.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1998. IX. 22-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „A nyugati rendvédelem hatása a XIX-XX. századi magyar rendvédelemre” című X. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- GEBHARDT: Die miliärische Organisation der Österreichischen Gendarmerie von 1849 bis 1918. [A katonailag szervezett osztrák csendőrség 1849-től 1918-ig.] (10.;) — GEBHARDT Helmut: Die miliärische Organisation der Österreichischen Gendarmerie von 1849 bis 1918. [A katonailag szervezett osztrák csendőrség 1849-től 1918-ig.] *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, X.évf. (2000) 12.sz. 62-64.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1999. október 6-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „A közgazdaság, a véderő és a rendvédelem kapcsolatának változásai a polgári magyar állam időszakában” című XII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- HEGEDÜS: A Magyar Királyi Csendőrség harc- és gépjárművei. (10.;) — HEGEDÜS Ernő: A Magyar Királyi Csendőrség harc- és gépjárművei. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 27-28-29-30.sz. 89-100.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2012. október 27-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „A XIX-XX. századi magyar állam nemzetbiztonsági testületei” című XXVII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- HEGEDÜS — FRÖCHLICH: Forgópisztolyok a honvéd lovasságnál és a Magyar Királyi Csendőrség lovas szervezeti elemeinél. (10.;) — HEGEDÜS Ernő — FRÖCHLICH Dávid: Forgópisztolyok a honvéd lovasságnál és a Magyar Királyi Csendőrség lovas szervezeti elemeinél. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIV.évf. (2014) 39-40-41-42.sz. 43-50.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. október 17-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „A kivételes hatalom és a rendvédelem” című XXX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- HESZTERA: Die Kommandostrukturen der Gendarmerie von 1850 bis 1993. [A csendőrség parancsnoksági rendszere 1850–1993 között.] (10.;) — HESZTERA Franz: Die Kommandostrukturen der Gendarmerie von 1850 bis 1993. [A csendőrség parancsnoksági rendszere 1850–1993 között.] *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IV. évf. (1994) 5.sz. 18-35.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1993. szeptember 21-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „Háború, forradalom, trianon” című V. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- ILLÉSFALVI (10.;) — ILLÉSFALVI Péter: A németek által megszállt Bánság helyzete 1941-ben, a Magyar Királyi Csendőrség Központi Nyomozó Parancsnokságának jelentései alapján. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIV. évf. (2008) 17.sz. 19-25.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2003. november 11-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „A rendvédelem humán viszonyai” című XVII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- KAISER: Az őrs mindennapi élete. (10.;31.;38.;) — KAISER Ferenc: Az őrs mindennapi élete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* VII.évf. (1998) 8.sz. 46.p. HU-ISSN 1216-6774.

- KAISER: A csendőr őrs gazdaságvédelemmel kapcsolatos feladatai a két világháború között. (10.;) — KAISER Ferenc: A csendőr őrs gazdaságvédelemmel kapcsolatos feladatai a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VIII.évf. (1998) 9.sz. 39-44.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1997. szeptember 22-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „Gazdasági rendvédelmünk a XIX-XX. században.” című IX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- KÁLMÁN: A Magyar Királyi Csendőrség tevékenysége Somogy vármegyében a megalakulástól 1903-ig. (10.;) — KÁLMÁN Zsolt: A Magyar Királyi Csendőrség tevékenysége Somogy vármegyében a megalakulástól 1903-ig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIV. évf. (2008) 17.sz. 26-36.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2003. november 11-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „A rendvédelem humán viszonyai.” című XVII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- KÁLMÁN: Somogy vármegye bűnüldözési tapasztalatai a kiegyezéstől a I. vh-ig. (10.;) — KÁLMÁN Zsolt: Somogy vármegye bűnüldözési tapasztalatai a kiegyezéstől a I. vh-ig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVI. évf. (2009) 19.sz. 60-63.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2005. október 6-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „Másfél évtized nemzeti rendvédelem-történetünk kutatásának szolgálatában.” című XIX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- KESERŰ: Rendőrség és csendőrség Magyarország hadbalépésétől a hadműveletek befejezéséig. (10.;) — KESERŰ István: Rendőrség és csendőrség Magyarország hadbalépésétől a hadműveletek befejezéséig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VI. évf. (1996) 7.sz. 35-45.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1995. október 25-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „Háborúból diktatúrába” című VII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- KESERŰ: A Magyar Királyi Csendőrség a második világháború hadműveleteiben. (10.;) — KESERŰ István: A Magyar Királyi Csendőrség a második világháború hadműveleteiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII. évf. (1997) 8.sz. 57-59.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „A Napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig.” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- KISS Gábor: Csendőrök az emigrációban. (10.;) — KISS Gábor: Csendőrök az emigrációban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII.évf. (1997) 8.sz. 60-61.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „A Napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig.” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- KISS István Géza: A Magyar Királyi csendőrség hagyományai, muzeális emlékeinek őrzési helyei hazánkban és külföldön. (10.;) — KISS István Géza: A Magyar Királyi csendőrség hagyományai, muzeális emlékeinek őrzési helyei hazánkban és külföldön. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII.évf. (1997) 8.sz. 62-67.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „A Napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig.” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- KOMÁROMI (10.;) — KOMÁROMI Gábor: A Magyar Királyi Csendőrség szervezeti változásai 1919–1925 között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IV.évf. (1994) 5.sz. 90-91.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1993. szeptember 21-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által

- szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „Háború, forradalom, trianon.” című V. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- MARKÓ (10.;) — MARKÓ György: Csendőrtisztek a Magyar Királyi Honvéd Vezérkar főnökének bírósága előtt. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXI.évf. (2011) 24.sz. 73-79.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2009. december 3-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005.” című XXVI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- OLASZ (10.;) — OLASZ Lajos: A légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században.” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- ÖRY (4.;10;) — ÖRY Károly: A Maréchaussée-től a Gendarmerie Nationale-ig. A francia csendőrség történelmi előzményei. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII.évf. (1997) 8.sz. 75-77.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „A napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI Ákos: Ludovikai indítvány a magyar csendőrség létrehozására. (10.;) — PARÁDI Ákos: Ludovikai indítvány a magyar csendőrség létrehozására. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIV.évf. (2014) 39-40-41-42.sz. 51-54.p. HU-ISSN 1216-6774.
- PARÁDI Ákos: Hivatástörténet-gondozás a Magyar Királyi Csendőrségnél. (10.;) — PARÁDI Ákos: Hivatástörténet-gondozás a Magyar Királyi Csendőrségnél. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIV.évf. (2014) 39-40-41-42.sz. 55-60.p. HU-ISSN 1216-6774.
- PARÁDI József: A dualista Magyarország belügyi szervei. (5.;) — PARÁDI József: A dualista Magyarország belügyi szervei. *Belügyi Szemle*, XXXIV.évf. (1986) 4.sz. 45-50.p. HU-ISSN 0133-6738.
- PARÁDI József: A polgári magyar állam első központosított közbiztonsági szervezete a Magyar Királyi Csendőrség. (3.;) — PARÁDI József: A polgári magyar állam első központosított közbiztonsági szervezete a Magyar Királyi Csendőrség. *Belügyi Szemle*, XXXVII.évf. (1989) 2.sz. 35-40.p. HU-ISSN 0133-6738.
- PARÁDI József: A dualizmus közrendvédelmi szerveinek jellemzői és tevékenységük tapasztalatai. (10.;) — PARÁDI József: A dualizmus közrendvédelmi szerveinek jellemzői és tevékenységük tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, II.évf. (1992) 3.sz. 21-28.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1991. november 19-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „Tradíció és korszerűség” című III. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség megalakulása és működése 1881-1918. (10.;35.;) — PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség megalakulása és működése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII. évf. (1997) 8.sz. 78-83.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak. „A napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI József: A határszéli csendőrség állambiztonsági feladatai. (10.;) — PARÁDI József: A határszéli csendőrség állambiztonsági feladatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XI.évf. (2005) 14.sz. 91-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2000. november 8-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak. „Az ezeréves magyar rendvédelem” című XIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

- PARÁDI József: A csendőr tisztképzés és a fizetési osztályba sorolt állami alkalmazottak szakvizsga rendszere. (10.;) — PARÁDI József: A csendőr tisztképzés és a fizetési osztályba sorolt állami alkalmazottak szakvizsga rendszere. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIII.évf. (2007) 16.sz. 100-104.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2002. november 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „A rendvédelmi szakképzés története” című XIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI József: A magyar rendvédelem személyi állományának humán viszonyai 1867-1945. (7.;) — PARÁDI József: A magyar rendvédelem személyi állományának humán viszonyai 1867-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIV.évf. (2008) 17.sz. 57-87.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2003. november 11-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „A rendvédelem humán viszonyai” című XVII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI József: A csendőrség magyarországi története. (10.;) — PARÁDI József: A csendőrség magyarországi története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVI.évf. (2009) 19.sz. 64-88.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2005. október 6-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „Másfél évtized nemzeti rendvédelem-történetünk kutatásának szolgálatában” című XIX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. (10.;) — PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII.évf. (2009) 20.sz. 93-99.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség határőrizeti szolgálata. (10.;) — PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség határőrizeti szolgálata. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIX.évf. (2010) 22.sz. 77-91.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2008. október 10-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „Másfél évszázad rendszerváltozásainak hatásai nemzeti rendvédelmünkre” című XXII. Konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI József: A polgári magyar állam rendvédelmi testületeinek humán viszonyai 1867-1945. (7.;) — PARÁDI József: A polgári magyar állam rendvédelmi testületeinek humán viszonyai 1867-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIX.évf. (2010) 22.sz. 92-114.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2008. október 10-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „Másfél évszázad rendszerváltozásainak hatásai nemzeti rendvédelmünkre” című XXII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség szervezete. (10.;17.;21.;) — PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség szervezete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXI.évf. (2011) 24.sz. 80-90.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2009. december 3-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005.” című XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség szolgálati tevékenységei. (8.;10.;) — PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség szolgálati tevékenységei. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXI.évf. (2011) 24.sz. 91-99.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2009. december 3-án hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „Csendőrség Ausztria-Magyarországon,

- illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005.” című XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI József: A csendőrség teendői az Osztrák-Magyar Monarchia Magyar Királysága külső határainak őrzésében. (10.;) — PARÁDI József: A csendőrség teendői az Osztrák-Magyar Monarchia Magyar Királysága külső határainak őrzésében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXI.évf. (2011) 24.sz. 100-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2009. december 3-án hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyar-országon 1849-2005” című XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI József: A XIX-XX. századi magyar rendszerváltozások és a csendőrség. (10.;) — PARÁDI József: A XIX-XX. századi magyar rendszerváltozások és a csendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXII.évf. (2012) 25.sz. 102-110.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2010. december 6-án hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „A közbiztonság közös Kárpát-medence-i örökségünk” című XXV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI József: Az Osztrák-Magyar Monarchia Magyar Királyságának határszéli csendőrsége. (10.;) — PARÁDI József: Az Osztrák-Magyar Monarchia Magyar Királyságának határszéli csendőrsége. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXII.évf. (2012) 26.sz. 81-104.p. HU-ISSN 1216-6774.
- PARÁDI József: Az egységes állami fizetési rendszer és a szakterületi rendfokozati rendszerek a polgári magyar állam rendvédelmében. (7.;) — PARÁDI József: Az egységes állami fizetési rendszer és a szakterületi rendfokozati rendszerek a polgári magyar állam rendvédelmében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXII.évf. (2012) 26.sz. 105-119.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2011. november 11-én hangzott Budapesten el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „Militarizmus és demilitarizmus a XIX-XX. századi magyar állam rendvédelmében” című XXVI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI József: A Császári Királyi Csendőrség Magyarországon. (10.;) — PARÁDI József: A Császári Királyi Csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIV.évf. (2014) 39-40-41-42.sz. 61-70.p. HU-ISSN 1216-6774.
- PERJÉSI (10.;) — PERJÉSI György ifj. : A Magyar Királyi Csendőrség létszámalakulása 1938–1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIII. évf. (2007) 16.sz. 105-106.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2002. november 12-én hangzott el Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „A rendvédelmi szakképzés története” című XVI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- RAVASZ (10.;) — RAVASZ István: Csendőrpuccs, vagy zászlószentelés? A budapesti deportálások leállítását. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII.évf. (1997) 8.sz. 84-87.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „A napóleoni közbiztonsági őrtisztület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig.” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított és átdolgozott változata.
- SALLAI: A határszéli csendőrség fegyverhasználata. (10.;) — SALLAI János: A határszéli csendőrség fegyverhasználata. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII. évf. (1997) 8.sz. 88-90.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „A napóleoni közbiztonsági őrtisztület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig.” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- SALLAI: Francia, osztrák, magyar csendőrség fegyverhasználata a XIX. században. (10.;) — SALLAI János: Francia, osztrák, magyar csendőrség fegyverhasználata a XIX. században. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IX.évf. (1999.) 10.sz. 154-159.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1998 szeptember 22-én hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan

- Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „*A nyugati rendvédelem hatása a XIX-XX. századi magyar rendvédelemre.*” című X. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- SÁGVÁRI (10.): — SÁGVÁRI György: Csendőr és rendőr egyenruhák a dualizmus kori Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, III.évf. (1993) 4.sz. 161-169.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1992. szeptember 29-én hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „*A dualista Magyarország rendvédelme.*” című IV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- SIMON: A Magyar Királyi Csendőrség szolgálati teendői a vagyonbiztonság ellen irányuló bűncselekmények megelőzésében és felderítésében. (10.): — SIMON Ferenc: A Magyar Királyi Csendőrség szolgálati teendői a vagyonbiztonság ellen irányuló bűncselekmények megelőzésében és felderítésében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VIII.évf. (1998) 9.sz. 45-48.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1997. szeptember 22-én hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „*Gazdasági rendvédelmünk a XIX-XX. században.*” című IX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- SIMON: Egy kiérdemelt emlékbélyeg és egy nem érdemelt megbélyegzés története. (10.): — SIMON Ferenc Egy kiérdemelt emlékbélyeg és egy nem érdemelt megbélyegzés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IX.évf. (1999) 10.sz. 160-163.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1998. szeptember 22-én hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „*A nyugati rendvédelem hatása a XIX-XX. századi magyar rendvédelemre.*” című X. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- SUBA: A Magyar Királyi Csendőrség szerepe az északi demarkációs vonalon 1919–1923. (10.): — SUBA János: A Magyar Királyi Csendőrség szerepe az északi demarkációs vonalon 1919–1923. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII.évf. (1997) 8.sz. 91-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „*A napóleoni közbiztonsági örösterület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig*” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- SUBA: Határcsendőr zászlóaljok 1919–1921. Áttérés a katonai határőrizetre. (10.): — SUBA János: Határcsendőr zászlóaljok 1919–1921. Áttérés a katonai határőrizetre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XII.évf. (2007) 15.sz. 182-191.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2001. november 6-án hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „*Az európai és a magyar rendvédelem a XIX-XX. században*” című XV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- SUBA: A Magyar Királyi Csendőrség létszámának tervezett felemelése 1918-ban. (10.): — SUBA János: A Magyar Királyi Csendőrség létszámának tervezett felemelése 1918-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIII. évf. (2007) 16.sz. 113-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2002. november 12-én hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „*A rendvédelmi szakképzés története*” című XVI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- SUBA: 1918 forró nyara és a Magyar Királyi Csendőrség. (10.): — SUBA János: 1918 forró nyara és a Magyar Királyi Csendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXI.évf. (2011) 24.sz. 119-125.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2009. december 3-án hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „*Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005*” című XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- SUBA: A Magyar Királyi Csendőrség és a vasútbiztonság 1917-1918. — SUBA János: A Magyar Királyi Csendőrség és a vasútbiztonság 1917-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXI.évf. (2011)

- (10.;) 24.sz. 126-135.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2009. december 3-án hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005” című XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- SUBA: A császári csendőrség tiszti kara 1849-1868. — SUBA János: A császári csendőrség tiszti kara 1849-1868. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXII.évf. (2012) 25.sz. 116-128.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2010. december 6-án hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „A közbiztonság közös Kárpát-medence-i örökségünk” című XXV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- (10.;) SUBA: A Magyar Királyi Csendőrség és a terület-visszacsatolások. — SUBA János: A Magyar Királyi Csendőrség és a terület-visszacsatolások. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIV.évf. (2014) 39-40-41-42.sz. 119-130.p. HU-ISSN 1216-6774.
- SZAKÁLY: Néhány gondolat a volt Magyar Királyi Csendőréről. — SZAKÁLY Sándor: Néhány gondolat a volt Magyar Királyi Csendőréről. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, I.évf. (1991) 1.sz. 38-44.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1990. április 24-én hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „A magyar rendvédelmi testületek és az önkormányzati szervezetek kapcsolata 1848-1945” című I. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- (10.;) SZAKÁLY: A két világháború közötti rendvédelmi szervek tevékenységének néhány jellemzője. — SZAKÁLY Sándor: A két világháború közötti rendvédelmi szervek tevékenységének néhány jellemzője. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, II.évf. (1992) 3.sz. 29-34.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1991. november 19-én hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „Tradíció és korszerűség” című III. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- (10.;) SZAKÁLY: A Magyar Királyi Csendőrség az első központosított magyar közbiztonsági őrtestület. — SZAKÁLY Sándor: A Magyar Királyi Csendőrség az első központosított magyar közbiztonsági őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, III.évf. (1993) 4.sz. 51-58.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1992. szeptember 29-én hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „A dualista Magyarország rendvédelme” című IV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- SZAKÁLY: Az Osztrák-Magyar Monarchia hadseregének tábori csendőrsége (Rövid áttekintés). — SZAKÁLY Sándor: Az Osztrák-Magyar Monarchia hadseregének tábori csendőrsége (Rövid áttekintés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IV.évf. (1994) 5.sz. 55-58.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1993. szeptember 21-én hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „Háború, forradalom, trianon” című V. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- (10.;) SZAKÁLY: A Magyar Királyi Csendőrség 1919-1941. — SZAKÁLY Sándor: A Magyar Királyi Csendőrség 1919-1941. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, V.évf. (1995) 6.sz. 122-129.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1994 októberében, hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „A két világháború közötti Magyar Királyság rendvédelme” című VI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- SZAKÁLY: Akik a Magyar Királyi Csendőrséget — 1938 és 1945 között — vezették. — SZAKÁLY Sándor: Akik a Magyar Királyi Csendőrséget — 1938 és 1945 között — vezették. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXI.évf. (2011) 24.sz. 136-153.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2009. december 3-án, hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005” című XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

- SZELEI
(10.;) — SZELEI József: Katonából csendőr, csendőrből járőrvezető. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII.évf. (1997) 8.sz. 103-104.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én, hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „A napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig.” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- SZÜCS
(10.;) — SZÜCS János: A francia csendőrség helye, feladatai napjainkban *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IX.évf. (1999) 10.sz. 189-191.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1998. szeptember 22-én, hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „A nyugati rendvédelem hatása a XIX-XX. századi magyar rendvédelemre.” című X. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- TAMÁSKA
(10.;) — TAMÁSKA Endre: Egy csendőr őrs országos tekintélye. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IX.évf. (1999) 10.sz. 12-18.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1998. szeptember 22-én, hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „A nyugati rendvédelem hatása a XIX-XX. századi magyar rendvédelemre.” című X. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- VARRÓ: Rádió közvetítés az ungvári csendőr iskolából. „Székely fiúkból nevelik a magyar csendőröket” közvetítés az ungvári csendőr iskolából.
(10.;) — VARRÓ István Tamás: Rádió közvetítés az ungvári csendőr iskolából. „Székely fiúkból nevelik a magyar csendőröket” közvetítés az ungvári csendőr iskolából. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XII.évf. (2007) 15.sz. 212-219.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2001. november 6-án, hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „Az európai és a magyar rendvédelem a XIX-XX. században” című XV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- VARRÓ: Hatvan éves a Magyar Királyi Csendőrség.
(10.;) — VARRÓ István Tamás: Hatvan éves a Magyar Királyi Csendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIII.évf. (2007) 16.sz. 140-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2002. november 12-én, hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „A rendvédelmi szakképzés története” című XVI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- VEDÓ: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején.
(10.;) — VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 170-184.p. HU-ISSN 1216-6774.
- VEDÓ: Rádió a Magyar Királyi Csendőrség szolgálatában.
(10.;) — VEDÓ Attila: Rádió a Magyar Királyi Csendőrség szolgálatában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIV.évf. (2014) 39-40-41-42.sz. 131-142.p. HU-ISSN 1216-6774.
- VEDÓ: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi fellépésének gyakorlata.
(10.;) — VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi fellépésének gyakorlata. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIV.évf. (2014) 39-40-41-42.sz. 143-154.p. HU-ISSN 1216-6774.
- VEDÓ: A haderő karhatalmi tevékenysége 1867-1918.
(10.;) — VEDÓ Attila: A haderő karhatalmi tevékenysége 1867-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIV.évf. (2014) 39-40-41-42.sz. 155-165.p. A tanulmány korábbi változata 2014. X. 17-én, hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „A magyar rendvédelem a kivételes hatalom időszakában” című XXX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- VEDÓ: A Francia Nemzeti Csendőrség a két világháború között.
(10.;) — VEDÓ Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. A tanulmány korábbi változata 2013. II. 15-én, hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az ELTE-ÁJK Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszék által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos szimpozion sorozatnak „A XIX-XX. századi európai és

- magyarországi csendőrségek” című XIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- ZACHAR: Fejezetek az osztrák csendőrség történetéből 1849-1918. (10.;14.;) — ZACHAR József: Fejezetek az osztrák csendőrség történetéből 1849-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* VII.évf. (1997) 8.sz. 105-109.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én, hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „A napóleoni közbiztonsági őrtisztület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- ZACHAR: A HABSBURG-hatalom és a magyar rendvédelem. (15.;) — ZACHAR József: A HABSBURG-hatalom és a magyar rendvédelem. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IX.évf. (2005) 14.sz. 146-149.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2000. november 8-án, hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „Az ezeréves magyar rendvédelem” című XIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- ZEIDLER (10.;) — ZEIDLER Sándor: A Magyar Királyi Csendőrség rendfokozati rendszere és jelvényei. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* VII.évf. (1997) 8.sz. 110-112.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én, hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „A napóleoni közbiztonsági őrtisztület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- ZÉTÉNYI Zsolt: A Magyar Királyi Csendőrség és a csendőrök jogállása 1945-ben és azután. (Egy elfelejtett szervezet és jelmondat: „Híven, becsülettel, vitézül!”) (10.;) — ZÉTÉNYI Zsolt: A Magyar Királyi Csendőrség és a csendőrök jogállása 1945-ben és azután. (Egy elfelejtett szervezet és jelmondat: „Híven, becsülettel, vitézül!”) *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* XXI.évf. (2011) 24.sz. 154-165.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2009. december 3-án, hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „A csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005.” című XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- CIKKEK**
- ANIK (33.;) — ANIK János: A megelőző szolgálat és a nyomozás, *Csendőrségi Lapok*, II.évf. (1908) 14.sz. 157-159.p.
- BEÖTHY (25.;) — BEÖTHY Kálmán: A világiáró csendőr. *Csendőrségi Lapok*, XVIII.évf. (1928) 28.sz. 765-768.p.
- SOLTÉSZ (29.;) — SOLTÉSZ Imre: A járőrtalálkozásokról, *Csendőrségi Lapok*, II.évf. (1908) 51.sz. 601-604.p.
- S. százados: Az éjjeli portyázás. (32.;) — S. százados: Az éjjeli portyázás, *Csendőrségi Lapok*, VIII.évf. (1914) 9.sz. 97-99.p.
- SZABÁLYZATOK**
- Kimutatás a szolgálati könyvekről, szabályokról és utasításokról a Magyar Királyi Honvédség, a népfölkelés és a csendőrség számára. (13.;) — Kimutatás a szolgálati könyvekről, szabályokról és utasításokról a Magyar Királyi Honvédség, a népfölkelés és a csendőrség számára. Budapest, 1898, Pallas. 19 p.
- Laktanya-szabályok a Magyar Királyi Csendőrség számára. (37.;) — Laktanya-szabályok a Magyar Királyi Csendőrség számára. Budapest, 1889, Pesti Könyvnyomda. 43 p.
- SZUT-1881 (13.;26.;) — Utasítás a Magyar Királyi Csendőrség számára. Budapest, 1881, Pesti Könyvnyomda. 191 p.
- SZUT-1887 (13.;27.;) — Szervezeti és szolgálati utasítás a Magyar Királyi Csendőrség számára. Budapest, 1887, Központi Községi Nyomda. (A II. és III. kiadás 1888 és 1889, melyeket — a második fejezet tekintetében — 1900-ban módosítottak.)
- SZUT-1896 (13.;) — Általános szolgálati határozványok a Magyar Királyi Csendőrség számára. Budapest 1896, Pesti Könyvnyomda. 275 p.

- SZUT-1903
(13.;) — *Utasítások a Magyar Királyi Csendőrség számára.* Budapest, 1903, s.n. 78 p.
- SZUT-1912
(13.;) — *Utasítások a Magyar Királyi Csendőrség számára.* Budapest, 1912, Várnay és fia „Municipia” Kiadó hivatal. 360 p.
- SZUT-1927
(13.;) — *Szervezeti és szolgálati utasítás a Magyar Királyi Csendőrség számára.* Budapest, 1927, Pallas. 387 p.
- SZUT-1941
(13.;) — *Szervezeti és szolgálati utasítás a Magyar Királyi Csendőrség számára.* Budapest, 1941, Stádium Sajtóvállalat. 411 p.
- Útmutató a csendőr járőrök részére.*
(13.;40.;) — *Útmutató a csendőr járőrök részére.* Máramarosziget, 1908, Kaufman Ábrahám és társai. 57 p.

JOGSZABÁLYMAGYARÁZATOK

- NÉMETHY
(23.;) — NÉMETHY Ferenc: *A Magyar Királyi Csendőrség szervezete, szolgálata és viszonya közigazgatási hatóságokhoz. A Magyar Királyi Csendőrség hatásköre, jogai szolgálati teendői és eljárása.* I. köt. 72 p. *A Magyar Királyi Csendőrség viszonya közigazgatási hatóságokhoz.* II. köt. (II. és III. rész) 162 p. Budapest, 1900, Országos Központi Községi Nyomda Rt. /Közigazgatási Könyvtár/

JOGSZABÁLYOK

- 1881/II.tc.
(16.;) — 1881/II.tc. a csendőrség legénységi állományának a kiegészítéséről.
- 1881/III.tc.
(16.;) — 1881/III.tc. a közbiztonsági szolgálat szervezéséről.
- 1882/X.tc.
(22.;) — 1882/X.tc. a Magyar Királyi Csendőrség által, a törvényhatósági joggal felruházott városok kül- és belterületein való teljesítendőkről.

A periodika számaiban publikált tanulmányok jegyzeteiben egységesen alkalmazott rövidítések jegyzéke:

et al. (<i>et alii</i>)	=	és mások
Eadem	=	ugyanő (nőnemben)
évf.	=	évfolyam
hat.	=	határozat
Idem	=	ugyanő (hímnemben)
int.	=	intézkedés
In	=	innen
kr.	=	körrendelet
Loc.cit. (<i>loco citato</i>)	=	ugyanott
op.cit. (<i>opus citatum</i>)	=	idézett mű
p (<i>pagina</i>)	=	oldal
pcs.	=	parancs
r.	=	rendelet
s.a. (<i>sine anno</i>)	=	év nélkül
s.l. (<i>sine loco</i>)	=	hely nélkül
s.n. (<i>sine nomine</i>)	=	név nélkül (kiadó nélkül)
sz.	=	szám
(szerk.)	=	szerkesztő
tc.	=	törvénycikk (1945-ig törvény)
tv.	=	törvény (1945 után)
ut.	=	utasítás

0435

ERNYES Mihály
Rendvédelem - rendvédelem-történet.
(Fogalmi és tartalmi megközelítés.)

Az utóbbi másfél évtizedben számos kevésbé színvonalas mű született az úgynevezett „rendészettudomány” bizonyítása céljából. Ezen alkotások közös vonása azonban, hogy érezni lehet rajtuk a szerzők igyekezetét, hogy bizonyítsák az önálló tudomány létét. A másik talán legfőbb jellemzőjük talán az, hogy ezen igyekezetüket nem koronázta siker. Nem sikerült ugyanis bizonyítani, hogy az úgynevezett „rendészettudomány” rendelkezik önálló — más tudományterületek által le nem fedett szakterülettel, továbbá van olyan kiforrott metodikája, amely csak a „rendészettudomány” művelése során alkalmazható. Mindezek hiányában a „rendészettudomány” áltudománynak tekinthető, amely elismerésének az erőltetése nem jelentheti általában a tudomány, illetve a magyar nemzet érdekeinek a szolgálatát. Az úgynevezett „rendészettudományt” erőltették azonban írásaikban fölvetettek néhány olyan témát, amely érinti a magyar rendvédelem történetének a szakterületét. Ezek a felvetések nem minden esetben állják meg a helyüket. Ezekre a felvetésekre igyekszik a tudományosság igényével készült tanulmány egzakt választ adni. A tanulmány foglalkozik a rendészet és rendvédelem terminológia történelmi alakulásával, a szakterület művelőinek a nézeteivel, nem utolsósorban pedig a rendvédelem-történetünk és a szakterminológia kapcsolatának történetével.

0436

MAGASVÁRI Adrienn

Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig.

A tanulmány a magyar vám- és adótörténet 1000 éves fejlődéséről nyújt áttekintő képet. A szerző a téma fejlődését több korszakra kiterjedően vizsgálta, úgymint az Árpád-házi uralkodók, majd *Mátyás Király* uralkodásáig terjedő, külön *Mátyás Király* uralkodása, továbbá a királyi kamara, végül pedig a polgári közigazgatás időszakára kiterjedően. A napjaink viszonyaival leginkább a polgári közigazgatás időszakával foglalkozó rész áll kapcsolatban. Hiba volna azonban csupán egy-egy történelmi korszaknak a jelen korhoz fűződő viszonya alapján megítélni a dolgozat egy-egy fejezetét. A tanulmány lényege ugyanis abban rejlik, hogy a folyamat azaz a magyar pénzügy és adószedés, valamint vámeljárási fejlődéstörténetét összefüggésében, az egyes korszakok tapasztalatainak a további fejlődésre kifejtett hatásait figyelembe véve vizsgálja. Ez a szakmai fejlődési folyamat természetesen nem különíthető el a magyar gazdasági társadalmi fejlődés egészétől, amire a szerző konkrét utalások mellett műve kialakítása során erőteljesen támaszkodott.

0437

NYITRAI Endre

A szervezett bűnözés története.

A szerző tanulmányát a magyarországi szervezett bűnözés tekintetében a XX. század nyolcvanas éveivel indítja. Nyilvánvaló ugyanis, hogy a pártállam viszonyai között nem alakulhatott ki a bűnözés ezen formája, amint azonban a pártállami hatalmi viszonyok fellazultak a szervezett bűnözés csírái is megjelentek Magyarországon. A szerző tehát a kezdetektől fogva vizsgálja a bűnözés ezen formáját és a magyarországi bűnüldözésnek a szervezett bűnözéssel foglalkozó cselekményeit. A magyarországi szervezett bűnözés azonban a kezdeti időszakától eltérően a nemzetközi szervezett bűnözéssel szoros összhangban állva alakult, illetve azzal szimbiózis formájában „fejlődött”. A tanulmány végigkíséri az Európai Unió szervezett bűnözés elleni szervezeteinek kialakulását és változásait, illetve a szervezett bűnözés elleni tevékenység jogi szabályozásának alakulását. A tanulmány kiemelt formában foglalkozik az eljárásjogi eszközökkel, a büntetőjogi fogalmak értelmezésével és a bűnüldöző szervezetek e szakterületre specializálódott szervezeti elemeivel.

0438

OLASZ Lajos

Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban.

A trianoni békediktátum az Osztrák-Magyar Monarchia hadereje légiáró csapatainak repülőgépeit elkobozta, illetve likvidálta megtiltva, hogy a magyar haderő rendelkezze légierővel is. E helyzetet kihasználva a kisantant államok számtalan formában és szemérmetlenül megsértették a maradék Magyar Királyság légtérét. A tiltás a polgári légiforgalomra is kiterjedt, a tiltásnak azonban ez a része — különösen miután Németország bejelentette, hogy amennyiben a polgári légiforgalomra vonatkozóan is fennmarad a tiltás, úgy Németország is korlátozni fogja a légtérbe berepülő külföldi polgári repülőgépek teljesítmény lehetőségeit — azonban visszaütött a győztes államok légiforgalmi vállalataira, ezért a tiltás ezen részét visszavonták. Előállt tehát az a helyzet, hogy Magyarország légtérében megjelentek a különböző légiforgalmi vállalatok, legmodernebb, a kor színvonalán álló nagyteljesítményű utasszállító repülőgépei. Ezeknek a repülőgépek, utasításával, kiszolgálásával stb. Magyarországnak is foglalkoznia kellett, ezért erre olyan szervezeteket hoztak létre, amelyek nem sértették a trianoni békediktátum szigorú előírásait. Ezekben a szervezetekben azonban a magyar kormányok igyekeztek elrejteni a leendő magyar légierő szervezetének, személyzetének és technikai eszközeinek legalább a csíráit.

0439

PARÁDI József

A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület

A magyarországi rendszerváltás időszakában a magyar rendvédelem pártállami, erőteljesen ideológiai ízű szakterminológiája felfrissült. E megújítási folyamat részét alkotta a rendvédelem terminus technicus létrejötte és elterjedése. Az utóbbi 10-15 évben azonban egy újabb hullám érzékelhető a magyar rendvédelmi szakkifejezések terén, amely lényegében a pártállami fogalmak visszaállítására törekszik, bár nem a szó szerinti terminológiák helyreállítása által. E helyzetképbe illeszthető az úgynevezett militáns jelző használata, nevezetesen a militánságot a rendvédelem működése tekintetében elutasító nézőpont is e sorba illeszthető. A tanulmány nem doktréner megközelítésben vizsgálja a témakört. Visszatért a polgári magyar államnak ahhoz a szakterminológiájához, amely politikai prekonceptiók kizárásával kifejezetten szakmai szempontok figyelembe vételével hozta létre a katonailag szervezett őrtestület és a polgári fegyveres őrtestület fogalmakat. A szerző bemutatja, hogy e fogalmaknak mik az ismérvei és mely korabeli testületek tartoznak e fogalmi körökbe.

0440

SOM Krisztián

Az 1937 M magyar útlevelel és nemzetközi összehasonlítása.

A tanulmány az 1937 M magyar útlevelet nem jogtörténeti, hanem technikátörténeti szempontok szerint vizsgálja. Az alkotás bevezető részében a szerző történelmi visszapillantást nyújt a magyar útlevelek XX. századi történetére. Ezt követően vizsgálja az 1937 M útlevelel kialakításának konkrét előzményeit és okait. Ezután tér rá szinte teljes részletességgel az 1937 M útlevelel előállításának a technikai körülményeire. E fejezetben a papír minőségével kezdődően a nyomdai eljárásokon keresztül egészen a kötési módokkal befejezően még az alkalmazott kitöltési tintára kiterjedően is részletesen mutatja be a az útlevelel létrehozását. A szerző azonban a technikai részleteken túlmenő ismereteket is nyújt az olvasó számára, hiszen arra is kitér művében, hogy milyen sorsszámú okmánycsoportokat milyen hatóságok hitelesítettek, illetve a nyugati világ mely magyar külügyi képviselői voltak azok, amelyek — nem ismerve el a magyarországi pártállam legitimitását — milyen hosszú ideig használták még ezeket az útleveleket és azokat mely nyugati országok fogadták el utiokmányként.

0441

B STENGE Csaba

A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben.

Az I. világháborúból vesztesként kikerülő Magyar Királyság területének 2/3-át lakosságának felét nyújtották a győztes hatalmak az oldalukon harcoló szövetségeseiknek a háborúban való részvételükért. A Magyar Királyságnak akkor nyílt lehetősége revízióra, amikor újra felmerült Európában a területrendezés témája. Ennek a kapcsán került vissza az anyaországhoz az elcsatolt területek jelentős része. E folyamat részét alkotta a kárpátaljai területek visszatérése a Magyar Királysághoz. Az elcsatolt területek egy részének a visszatérése lényegében — kisebb csatározásokat leszámítva — harcok nélkül valósult meg. A kisebb csatározások egyikére Kárpátalján került sor 1939. I. 6-án, amely a „vízkereszti csata” elnevezéssel vonult be a magyar történelembe. A „vízkereszti csata” azért érdekes, mivel azt nem is a reguláris haderők csapatai vívták, hanem a Munkácson állomásozó magyar rendvédelmi szervezetek személyi állománya készítette meg hátrálásra a városra törő ellenséget. A „vízkereszti csata” érdekessége, hogy lényegében alulfegyverzett és kellő felkészültség hiányával küszködő magyar rendvédelmi testületek aktív közreműködésével sikerült a páncélozott járművekkel is megerősített — igaz nem túl nagy számú — ellenséges támadást visszaverni.

0442

SZABÓ Andrea

A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011.

Magyarországon a napjaink fogalmainak megfelelő pénzügyőri szervezetet először a neoabszolutizmus időszakában hoztak létre az akkori HABSURG-birodalom teljes területére kiterjedően. Ez a szervezet azonban — bár kétségtelenül a Kárpát-medence területén is működött — nem tekinthető a magyar államfejlődés, azon belül pedig a magyar pénzügyi szervezet fejlődése részének. A neoabszolutizmus lényegét képezte ugyanis azon elgondolás, hogy a HABSURG-birodalomban a polgári fejlődést oly módon valósítsák meg, hogy egyben a nemzeteket felszámolják, a soknemzetiségű térség lakóiból német anyanyelvű lakosságot létrehozva. A HABSURG pénzügyőrség is ennek a politikai ideának képezte az egyik részterületét. A kiegyezéskor azonban a magyar nemzet elnyomásának az eszközei szertefoszlottak szabaddá vált a polgári nemzeti fejlődés, melynek részeként 1867. III. 10-én létrejött a Magyar Királyi pénzügyőrség. Nem lévén azonban magyar szakmai tapasztalatok a pénzügyőrség szervezetének működtetése terén, ezért kezdetben a neoabszolutizmus pénzügyőrségi szabályzóit nyúltak vissza, amelyeket fokozatosan váltottak fel a magyar tapasztalatok nyomán kialakult pénzügyőri szabályzókkal. A dualizmus időszakában jöttek létre a magyar pénzügyőrképzés csirái, amely a két világháború közötti időszakban és a pártállam működése során is tovább fejlődtek, sőt a rendszerváltást követően is gyarapodott a pénzügyi szakképzés. A pénzügyőri képzés fejlődéstörténetének állomásait és a képzés intézményi kereteinek változásait mutatja be a tanulmány.

0443

SZABÓ SZILÁRD

Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919.

Az Osztrák-Magyar Monarchia két társországának nem volt külön-külön hírszerző szervezete, hanem a haderő kötelékében egy szervezet valósította meg a felderítést. E szervezet volt az Evidenzbureau, amely a közös ügyek részeként megvalósuló közös hadügy szervezetébe tagolva végezte munkáját, ebből fakadóan pedig egyszerre volt osztrák és magyar szervezet. Az Evidenzbureau előzményei a XIX. század első feléig nyúlnak vissza. A HABSURG haderőben létezett már az 1848-1849-es magyar forradalom és szabadságharc idejét megelőzően az úgynevezett Marschbüro elnevezésű iroda, melynek feladatköréhez tartozott többek között az idegen haderők nyilvántartása is. A Marschbüro az úgynevezett főszállásmesteri stáb felügyelete alatt állt. 1849-ben, amikor létrejött az uralkodó művelleti irodája a hadügyminisztérium elnöki osztályán belül az idegen haderők nyilvántartásának a feladatköre is a művelleti irodához került. Ez a művelleti iroda 1850-ben kiegészült egy hírszerző szekció nevű szervezeti egységgel is. Végül 1850-ben a főszállásmesteri stáb Nr. 2178 körrendelével állította fel az Evidenzbureau-t az idegen hadseregek nyilvántartásának a feladatával, azonban azzal a kitéttel, hogy háború esetén az Evidenzbureau az uralkodó művelleti irodájának a részlegévé válik. 1854-től ezt a kitélt megsemmisítették. 1857-ben pedig az Evidenzbureau-t a vezérkar elődszervezetének a főszállásmesteri stábnak az alárendeltségébe helyezték. Ezt követően attól függően, hogy működött-e hadsereg-főparancsnokság, vagy sem az Evidenzbureau vagy a hadsereg-főparancsnokság vagy a hadügyminisztérium alárendeltségébe került. 1860-ban felhatalmazták az Evidenzbureau-t arra, hogy békeidőben is folytasson hírszerző tevékenységet. 1861-ben az Evidenzbureau-t hatalmazták fel valamennyi katonai hírszerző tevékenység irányításával. 1889-ben az ellenséges kémtevékenység elleni fellépés jogkörével is felruházták a szervezetet. A Evidenzbureau szűkös költségvetéssel ugyan, de jó hatásokkal működött a szervezetben egyesült a hírszerzés és a megszerzett információk feldolgozásának a feladatköre. Az első világháború során ugyan létrehozták az Osztrák-Magyar Monarchia haderő-főparancsnokságának felderítő részlegét, azonban az Evidenzbureau-t nem szüntették meg, hanem a két szervezet egymást segítve végezte a felderítés és az elhárítás tevékenységét, az elhárítás tekintetében erőteljesen támaszkodva az Osztrák-Magyar Monarchia polgári hatóságaira.

0444

VEDÓ Attila

A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918.

A Magyar Királyi Csendőrséget 1881. II. 14-én hozták létre. A Kárpát-medencében a második csendőr szervezet volt az elődszervezet a neoabszolutizmus csendőrsége volt, amely testület azonban a közbiztonsági teendőinek az ellátása mellett erőteljesen részt vett a magyar nemzet elnyomásában a magyar nép elnémetesítési kísérletében. Ebből fakadóan a kiegyezés utáni magyar vezetés a császári csendőrség magyarországi alakulatait nem vette át. E helyett a reformkor közigazgatási vitáiban kikristályosodott nézeteknek megfelelően az önkormányzatokhoz telepítette a rendőrhatalósági jogkört. Ebből fakadóan viszont a kormánynak nem állt rendelkezésére közvetlenül az alárendeltségébe tartozó rendvédelmi testületek, az önkormányzatok pedig különféle módon rendezték saját rendvédelmüket. Ez a modell nem vált be. Az 1870-es évekre nyilvánvalóvá vált, hogy elsősorban a kisebb településeken más megoldásra van szükség, a századfordulón pedig a nagyobb települések rendőrségeinek a személyi állománya is kiharcolta, hogy a magyar állam készítse elő az önkormányzati rendőrségek államosítását. Ebbe a folyamatba illeszkedik bele a Magyar Királyi Csendőrség és annak legfontosabb tevékenysége a közbiztonsági szolgálat ellátása. A tanulmány arra keres választ eredményesen, hogy mik voltak azok a jelenségek, amelyek lehetővé tették hogy a Magyar királyi Csendőrség gyorsan, olcsón és hatékonyan rendet teremtsen az ország túlnyomó területén és azt hosszú ideig eredményesen fenntartsa.

0435

Mihály ERNYES

**Ordnungsschutz - Ordnungsschutzgeschichte
(Konzeptioneller und inhaltlicher Ansatz)**

Im vergangenen anderthalb Jahrzehnt erschienen eine Reihe weniger niveauvolle Schriften, um Beweise für die sogenannte „Polizeiwissenschaft“ zu liefern. Als gemeinsamer Zug dieser Werke ist jedoch das Bestreben der Autoren zu bemerken, mit dem sie die selbstständige Existenz der Wissenschaft beweisen wollen. Eine weitere Gemeinsamkeit ist vielleicht, dass dieses Bestreben nicht gelungen ist. Es ist nämlich nicht gelungen zu beweisen, dass die sogenannte „Polizeiwissenschaft“ über ein selbstständiges durch andere Wissenschaftsbereiche nicht abgedecktes Fachgebiet verfügt, ferner über eine ausgereifte Methodik, die nur bei der Pflege der „Polizeiwissenschaft“ angewandt werden kann. Mangels dieser ist die „Polizeiwissenschaft“ als Pseudowissenschaft zu betrachten, dessen erzwungene Anerkennung nicht den Dienst im Interesse der Wissenschaft allgemein, bzw. der ungarischen Nation bedeuten kann. Die Verfechter der „Polizeiwissenschaft“ warfen in ihren Schriften einige Themen auf, die das Fachgebiet der ungarischen Ordnungsschutzgeschichte betreffen. Diese Gedanken halten jedoch nicht in jedem Fall stand. Den Anforderungen der Wissenschaftlichkeit entsprechend bemüht sich die Studie auf diese Mutmaßungen exakt zu antworten. Die Studie beschäftigt sich mit der geschichtlichen Entstehung der Terminologie des Polizeiwesens und des Ordnungsschutzes, mit den Ansichten der Betreiber dieses Fachgebiets, und nicht zuletzt mit der Geschichte der Verbindung zwischen Ordnungsschutzgeschichte und Fachterminologie.

0436

Adrienn MAGASVÁRI

Zoll- und Steuereinnahme in der ungarischen Finanzverwaltung von der Staatsgründung bis zum Ausgleich

Die Studie liefert einen Überblick über die 1000jährige Entwicklung der ungarischen Zoll- und Steuergeschichte. Die Autorin untersuchte in dieser Thematik mehrere Epochen, wie z. B. zurückgehend bis zur Herrschaft des Arpad Hauses, besonders auch die Herrschaft von *König Mattias*, ferner die königliche Kammer, schließlich eingehend auf den Zeitabschnitt der Entwicklung der bürgerlichen Verwaltung. Am ehesten ist der Teil mit den heutigen Verhältnissen in Verbindung zu bringen, der sich mit dem Zeitabschnitt der bürgerlichen Verwaltung befasst. Es wäre jedoch falsch einen Abschnitt der Studie anhand des Verhältnisses der Gegenwart zu einer oder der anderen geschichtlichen Epoche zu werten. Das Wesen der Studie liegt nämlich darin, dass der Prozess, das heißt, dass die Entwicklungsgeschichte des ungarischen Finanzwesens, der Steuereinnahme, sowie des Zollverfahrens im Zusammenhang untersucht wird, dabei die Auswirkungen der Erfahrungen der einzelnen Zeitabschnitte auf die weitere Entwicklung berücksichtigend. Dieser fachliche Entwicklungsprozess kann natürlich nicht von der ungarischen wirtschaftlichen gesellschaftlichen Entwicklung als Ganzes getrennt werden, worauf sich die Autorin bei ihrer Arbeit mit konkreten Hinweisen nachdrücklich gestützt hat.

0437

Endre NYITRAI

Geschichte der Organisierten Kriminalität

Hinsichtlich der Organisierten Kriminalität beginnt der Autor in seiner Studie mit den 80er Jahren des 20. Jahrhunderts. Es ist nämlich offensichtlich, dass sich unter den Verhältnissen des Parteistaates diese Form der Kriminalität nicht herausbilden konnte, sowie sich jedoch die Machtverhältnisse des Parteistaates lockerten, erschienen die ersten Keime der organisierten Kriminalität in Ungarn. Der Autor untersucht also diese Form von den Anfängen an, sowie die Strafverfolgung in Ungarn und die Maßnahmen gegen die Organisierte Kriminalität. Die Organisierte Kriminalität entstand, die Anfänge ausgenommen, im Einklang mit der internationalen Organisierten Kriminalität, bzw. „entwickelte“ sich mit ihr in einer Art von Symbiose. Die Studie verfolgt die Entstehung und die Veränderungen der Organisationen der EU gegen die Organisierte Kriminalität, bzw. die Entwicklung der rechtlichen Regelungen hinsichtlich des Kampfes gegen die Organisierte Kriminalität. Besonders beschäftigt sich die Studie mit den Mitteln der Verfahren, mit der Deutung der strafrechtlichen Begriffe und mit den speziellen Elementen der Strafverfolgung auf diesem Fachgebiet.

0438

Lajos OLASZ

Luftheheit und Flugkontrolldienst in der HORTHY-Ära

Der Friedensvertrag von Trianon konfiszierte die Luftwaffe der Streitkräfte der Österreichisch-Ungarischen Monarchie, bzw. liquidierte sie, dabei verbotend, dass die ungarischen Streitkräfte auch über Luftstreitkräfte verfügen. Die Situation ausnutzend verletzten die Staaten der kleinen Entente in unzähligen Formen und schamlos den Luftraum des übrig gebliebenen Königreichs Ungarn. Das Verbot bezog sich auch auf den zivilen Luftverkehr – dieser Teil des Verbots jedoch, besonders nachdem Deutschland angemeldet hatte, dass insofern das Verbot auch für den zivilen Luftverkehr aufrecht erhalten bleibt, auch Deutschland die Leistungsmöglichkeiten der in den deutschen Luftraum fliegenden ausländischen zivilen Flugzeuge einschränken wird – dies wiederum wirkte sich jedoch auf die Luftverkehrsindustrie der Siegermächte aus. Deshalb wurde dieser Teil des Verbots zurückgezogen. Es entstand also die Situation, dass im Luftraum von Ungarn die modernsten, dem damaligen Niveau entsprechenden Hochleistungspassagierflugzeuge der verschiedensten Luftverkehrshersteller erschienen. Ungarn musste diese Flugzeuge abfertigen, deshalb wurden Organisationen gegründet, die die strengen Vorschriften des Vertrags von Trianon nicht verletzten. In diesen Organisationen versuchten die ungarischen Regierungen jedoch zumindest die Keime der künftigen ungarischen Luftstreitkräfte, deren Personal sowie der technischen Mittel zu verstecken.

0439

József PARÁDI

Die militärisch organisierte Wachorganisation und die zivile Wachorganisation

Zur Zeit der Wende in Ungarn wurde die Fachterminologie des Ordnungsschutzes, die stark von der Ideologie des Parteistaates durchdrungen war, aufgefrischt. Einen Teil dieses Erneuerungsprozesses stellte das Zustandekommen des Terminus *Technicus* und dessen Verbreitung dar. In den letzten 10-15 Jahren ist jedoch eine neuere Welle auf dem Gebiet der ungarischen Ordnungsschutz-Terminologie zu bemerken, die im Wesentlichen versucht die Begriffe des Parteistaates zurück zu bringen, zwar nicht in ihrer wortwörtlichen Bedeutung. Hierher passt sehr gut der Gebrauch des militanten Indikators, *Militant* ist nämlich hinsichtlich der Tätigkeit des Ordnungsschutzes eine abzulehnende Betrachtungsweise. Die Studie untersucht diese Thematik nicht Doktrin mäßig. Sie kehrte zurück zu der Fachterminologie des bürgerlichen ungarischen Staates, die unter Ausschluss von Vorurteilen, ausdrücklich fachliche Gesichtspunkte berücksichtigend ein militärisch

organisiertes Wachorgan und die Begriffe des zivilen Wachorgans geformt hat. Der Autor stellt dar, was die Kriterien dieser Begriffe sind, und welche damaligen Organisationen in diesen konzeptionellen Kreis gehören.

0440

Krisztián SOM

Der ungarische Reisepass 1937 M und der internationale Vergleich

Die Studie untersucht den ungarischen Reisepass 1937 M nicht nach rechtshistorischen, sondern nach technisch historischen Gesichtspunkten. In der Einführung gibt der Autor einen historischen Rückblick auf die Geschichte der ungarischen Reisepässe im 20. Jahrhundert. Dann untersucht er die konkrete Vorgeschichte und die Gründe der Entstehung des Reisepasses 1937 M. Danach geht er zur detaillierten Beschreibung der technischen Bedingungen der Herstellung des Reisepasses über. In diesem Abschnitt stellt er ausführlich angefangen von der Qualität des Papiers, über die Druckverfahren bis hin zu den Methoden des Einbindens, und sogar auf die Tinte zum Ausfüllen detailliert eingehend die Fertigung des Reisepasses vor. Der Autor bietet dem Leser jedoch weitaus mehr Informationen als technische Einzelheiten, denn er übermittelt in seinem Werk Informationen darüber, welche Dokumentengruppen (dazugehörige Nummern) von welchen Behörden authentifiziert wurden, bzw. welche waren die ungarischen Auslandsvertretungen der westlichen Welt, die und wie lange diese – die Legitimität des ungarischen Parteistaates nicht anerkennend – diese Reisepässe benutzt haben, und welche westlichen Länder diese Reisepässe als Reisedokument akzeptiert haben.

0441

Csaba B STENGE

Die defensive und offensive taktische Anwendung in der Polizei von Munkács in Karpaten-Ugra 1939

Zwei Drittel des Territoriums und die Hälfte der Bevölkerung des aus dem I. Weltkrieg als Verlierer ausscheidenden Königreichs Ungarn erhielten die auf der Seite der Siegermächte kämpfenden Verbündeten für ihre Teilnahme im Krieg. Für das Königreich Ungarn ergab sich die Möglichkeit zur Revision, als in Europa erneut das Thema der Gebietsordnung auftrat. In diesem Zusammenhang geriet ein bedeutender Teil der abgetrennten Gebiete zurück zum Mutterland. Teil dieses Prozesses war das Zurückgelangen der Gebiete von Karpaten-Ugra zum Königreich Ungarn. Die Rückangliederung eines Teils der abgetrennten Gebiete wurde im Wesentlichen – bis auf ein paar kleine Gefechte – ohne Kampfhandlungen vollzogen. Eines dieser Gefechte fand am 6.1.1939 statt, das unter der Bezeichnung „Dreikönigsschlacht“ in die ungarische Geschichte einging. Die „Dreikönigsschlacht“ war deshalb interessant, da dort nicht die Truppen der regulären Streitkräfte kämpften, sondern der Personalstand der in Munkács stationierten ungarischen Ordnungsschutzorgane die in die Stadt eindringenden Feinde zum Rückzug zwang. Interessant an der „Dreikönigsschlacht“ ist, dass es gelang, in aktiver Zusammenarbeit mit den im Grunde schlecht bewaffneten und unzureichend vorbereiteten ungarischen Ordnungsschutzkörperschaften – den auch mit gepanzerten Fahrzeugen verstärkten – zwar von nicht allzu großer Anzahl – feindlichen Angriff zurückzuschlagen.

0442

Andrea SZABÓ

Die Entwicklung des institutionellen Rahmens der Ausbildung der ungarischen Finanzwache 1867-2011

Eine Finanzwache, die dem heutigen Konzept in Ungarn entspricht, wurde erstmals in der Zeit des Neoabsolutismus mit einem Wirkungsbereich für das damalige gesamte Gebiet des HABSBURGER – Reiches gegründet. Diese Organisation – sie funktionierte zweifellos auch in dem Gebiet des Karpatenbeckens – kann nicht als Teil der Entwicklung des ungarischen Staates, und innerhalb dessen als Teil der Entwicklung der ungarischen Finanzwache angesehen werden. Das Wesen des Neoabsolutismus war nämlich die Überlegung, die bürgerliche Entwicklung auf dem Gebiet HABSBURGER – Reiches so zu verwirklichen, dass man die Nationen zersplittert, und dabei aus der Bevölkerung des Vielvölkergebiets eine deutschsprachige Bevölkerung macht. Die HABSBURGER Finanzwache stellte auch einen Teil dieser politischen Idee dar. Mit dem Ausgleich wurden jedoch die Mittel zur Unterdrückung der ungarischen Nation zerschlagen. Die bürgerliche nationale Entwicklung konnte sich entfalten, als dessen Teil am 10.3.1867 die Ungarische Königliche Finanzwache zustande kam. Jedoch ohne fachliche Erfahrungen auf dem Gebiet der Tätigkeit einer Finanzwache musste man anfangs auf die Regeln der neoabsolutistischen Finanzwache zurückgreifen. Diese wurden jedoch nach und nach anhand der ungarischen Erfahrungen durch neue Regeln für die Finanzwache ersetzt. In der Zeit des Dualismus entstanden die ersten Ansätze der Ausbildung bei der Finanzwache, die sich zwischen den beiden Weltkriegen und auch während der Tätigkeit im Parteistaat weiterentwickelte. Diese Entwicklung setzte sich auch nach der Wende fort. Die Studie stellt die Abschnitte der Entwicklungsgeschichte der Ausbildung bei der Finanzwache sowie die Veränderungen des institutionellen Rahmens der Ausbildung dar.

0443

SZILÁRD SZABÓ

Das Evidenzbureau. Die Aufklärungsorganisation der Österreichisch-Ungarischen Monarchie 1850-1919

In den zwei Partnerstaaten der Österreichisch-Ungarischen Monarchie gab es keine separaten Geheimdienste, sondern die Aufklärung wurde im Verband des Heeres von einer Organisation durchgeführt. Diese Organisation war das Evidenzbureau, das seine Tätigkeit in der gemeinsamen Kriegsorganisation für gemeinsame Angelegenheiten ausübte, demzufolge also gleichzeitig sowohl eine österreichische als auch eine ungarische Organisation war. Die Vorgeschichte des Evidenzbureaus geht in die erste Hälfte des 19. Jahrhunderts zurück. In den HABSBURGER Streitkräften existierte schon vor der ungarischen Revolution von 1848-1849 und vor dem Freiheitskampf das sogenannte Marschbüro, zu dessen Aufgabenbereich unter anderem auch die Aufzeichnung der fremden Streitkräfte gehörte. Das Marschbüro unterstand dem sogenannten Hauptquartiermeister-Stab. 1849, als innerhalb der Abteilung des Vorsitzenden des Kriegsministeriums das Geschäftsbüro des Herrschers entstand, geriet auch der Aufgabenbereich der Aufzeichnung der fremden Streitkräfte zu diesem Büro. Das Büro wurde 1850 erweitert, die Organisationseinheit Geheimdienstsektion kam auch hinzu. Schließlich stellte 1850 der Hauptquartiermeister-Stab mit seiner Anordnung Nr. 2178 das Evidenzbureau mit der Aufgabe der Aufzeichnung der fremden Streitkräfte auf, jedoch mit der Bedingung, dass das Evidenzbureau im Kriegsfall Abteilung des Geschäftsbüros des Herrschers wird. Ab 1854 wurde diese Bedingung gestrichen. 1857 jedoch wurde das Evidenzbureau der Vorgängerorganisation des Generalstabs, dem Hauptquartiermeister-Stab unterstellt. Danach wurde das Evidenzbureau, abhängig davon, ob ein Heeres-Oberkommando vorhanden war oder nicht, entweder dem Heeres-Oberkommando oder dem Kriegsministerium untergeordnet. 1860 wurde das Evidenzbureau damit betraut, auch in Friedenszeiten geheimdienstliche

Aufgaben zu erfüllen. Im Jahre 1861 erhielt das Evidenzbureau die Ermächtigung, sämtliche militärische geheimdienstliche Tätigkeiten zu leiten. 1889 erhielt die Organisation auch die Befugnis, gegen feindliche Spionage aufzutreten. Das Evidenzbureau funktionierte zwar mit einem knappen Budget, jedoch effizient, in der Organisation waren die Beschaffung von Informationen als auch deren Auswertung vereint. Während des Ersten Weltkrieges wurde zwar die Aufklärungsabteilung des Heeres-Oberkommandos der Österreichisch-Ungarischen Monarchie gegründet, das Evidenzbureau wurde aber nicht aufgelöst, sondern die beiden Organisationen versahen einander unterstützend ihre Aufklärungs- und Abwehraufgaben. In Bezug auf die Abwehrtätigkeit stützte man sich in bedeutendem Maße auf die zivilen Behörden der Österreichisch-Ungarischen Monarchie.

0444

Attila VEDÓ

Die Organisierung der Ordnungsschutztätigkeit der Ungarischen Königlichen Gendarmerie 1881-1918

Die Ungarische Königliche Gendarmerie wurde am 14. 2. 1881 gegründet. Im Karpatenbecken war die zweite Gendarmerie-Organisation die Vorgängerorganisation der Gendarmerie des Neoabsolutismus, deren Körperschaft jedoch neben dem Versehen der Ordnungsschutzaufgaben bedeutend an der Unterdrückung der ungarischen Nation teilnahm, einher mit der Verdeutschung des ungarischen Volkes. Folglich übernahm die ungarische Führung nach dem Ausgleich die in Ungarn wirkenden Einheiten der kaiserlichen Gendarmerie nicht. Stattdessen wurden die polizeibehördlichen Befugnisse gemäß der sich aus in der Reformzeit herauskristallisierenden Ansichten über Verwaltungspolitik den Kommunen übertragen. Daraus ergab sich wiederum, dass die Regierung über keine unmittelbar unterstellte Ordnungsschutzkörperschaft verfügte, und die Kommunen ihren Ordnungsschutz auf verschiedene Weise organisierten. Dieses Modell scheiterte. In den 1870er Jahren wurde offensichtlich, dass besonders in den kleineren Gemeinden eine andere Lösung notwendig war. Um die Jahrhundertwende setzte auch der Personalstand der Polizeien der größeren Städte durch, dass der ungarische Staat die Verstaatlichung der kommunalen Polizeien vorbereitet. In diesen Prozess passt die Ungarische Königliche Gendarmerie und deren wichtigste Aufgabe, das Versehen des Ordnungsschutzdienstes. Mit Erfolg sucht die Studie eine Antwort darauf, welche die Erscheinungen waren, die es ermöglichten, dass die Ungarische Königliche Gendarmerie im größten Teil des Landes, langfristig und erfolgreich auf schnelle, billige und effektive Weise Ordnung schaffen konnte.

CITÁCIÓS INDEX
PUBLIKÁCIÓK ÉS KÉZIRATOK

A-Á

ACSÁDY Ignác: Magyarország pénzügyei I. Ferdinánd uralkodása alatt (1526-64.). Budapest, 1888, Magyar Tudományos Akadémia Történelmi Bizottsága. 280 p.

MAGASVÁRI Adrienn: Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 39-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. november 8-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Pénzügyőr és Adózástörténeti Múzeum közös szervezésével megvalósított magyar rendvédelem-történeti szimpozionon. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 44.p. 2.sz. jegyzet + 5.sz.jegyzet + 22.sz.jegyzet.

ALKÉR Kálmán – AMBRÓZY Gyula (szerk.): *A Magyar Békészerződés és a becikkelyező törvény szövege és magyarázata.* Budapest, 1921, „Ordo” Törvény- és Rendeletár. 333 p. /Az Ordo törvénytára, 4./

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774. 70.p. 2.sz.jegyzet.

AMBRUSZ József: *Rendvédelmi ismeretek.* Budapest, 2014, Nemzeti Közszerződési Egyetem Katasztrófavédelmi intézete. 111 p. HU-ISBN 978 615 53 0561 0.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 29.p. 41.sz.jegyzet.

ANIK János: A megelőző szolgálat és a nyomozás, *Csendőrségi Lapok*, II.évf (1908) 14.sz. 157-159.p.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 177.p. 33.sz.jegyzet.

Anleitung für den militärischen Kundschaftsdienst im Frieden 1889. [Utasítás a békeidőben folytatott katonai felderítő tevékenység végzésére 1889.] Kézirat, Bibliothek des Kriegsarchivs. [Az Osztrák Hadilevéltár Könyvtára.]

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 147.p. 80.sz.jegyzet ; 150.p. 137.sz.jegyzet.

ARNOLD Mihály: *A vámigazgatás hatása a nemzetközi kereskedelemre.* Budapest, 1996, VivaMedia - Cicero Print. 27 p. HU-ISBN —

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774. 123.p. 17.sz.jegyzet.

ARNOLD Mihály: *Ma már holnap van. A magyar gazdaság és a Vám- és Pénzügyőrség.* Budapest, 2002, VivaMédia Kiadó. 152 p. HU-ISBN —

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774. 123.p. 12.sz.jegyzet + 15.sz.jegyzet + 38.sz.jegyzet + 39.sz.jegyzet.

ARTNER Ramona: *Egy közbiztonsági őrtisztület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig.* *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXII.évf. (2012) 26.sz. 13-18.p. HU-ISSN 1216-6774.

Máramarosziget, 1908, Kaufman Ábrahám és Társai. 57 p. (A 2. és 3. kiadás Budapest, 1909, 1913, ugyanazon kiadónál.)

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

ARTNER Ramona: *A Magyar Királyi Csendőrség és a városok.* *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 27-28-29-30.sz. 13-22.p. HU-ISSN 1216-6774.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi

Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

ARTNER Ramona: Az osztrák csendőrség 1848-1938. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIV.évf. (2014) 39-40-41-42.sz. 15-22.p. HU-ISSN 1216-6774.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

ARTNER Ramona: A bajor csendőrség a XX. század húszas éveiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIV.évf. (2014) 39-40-41-42.sz. 23-30.p. HU-ISSN 1216-6774.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

ARTNER — PARÁDI — ZEIDLER: A Magyar Királyi Csendőrség légi, vízi, vasúti és közúti szakszolgálati ágai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 27-28-29-30.sz. 23-40.p. A tanulmány korábbi változata 2013. február 15-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrségtörténeti Szakosztálya által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatnak. „A XIX-XX. századi magyarországi csendőrségek” című XIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

ASZTALOS László — CSIZMADIA Andor — KOVÁCS Kálmán: *Magyar állam- és jogtörténet.* Budapest, 2003, Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó. 574 p. HU-ISBN 978 963 19 4566 9.

MAGASVÁRI Adrienn: Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 39-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. november 8-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Pénzügyőr és Adózástörténeti Múzeum közös szervezésével megvalósított magyar rendvédelem-történeti szimpozionon. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 44.p. 8.sz.jegyzet.

Általános szolgálati határozványok a Magyar Királyi Csendőrség számára. Budapest, 1896, Pesti Nyomda. 361 p.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 4.sz.jegyzet.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 177.p. 13.jegyzet.

B

BACSA Gábor: A magyar és jugoszláv optánsok határátlépése. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, X.évf. (2000) 11.sz. 10-14.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1999. április 20.-án Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Szabad mozgás a Kárpát-medencében” című XI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 100.p. 8.sz.jegyzet + 9.sz.jegyzet.

BACSA Gábor: A csendőrség részvétele Zala-megye határőrizetében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII. évf. (1997) 8.sz. 5-11.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti

tudományos konferencia-sorozatnak. „A napóleoni közbizton-sági őrtisztület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csندőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csندőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

BAKOS Ferenc (szerk.): *Idegen Szavak Kéziszótára*. Budapest, 1960, Terra. 784 p.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csندőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 146.p. 67.sz.jegyzet.

BALÁŽ, Július — URMINSKÝ, Ivan: Incident u Mukačeva 6. ledna 1939 (dokumenty k československo-maďarskému konfliktu) [Az 1939. I. 6-ai munkácsi összetűzés. (A csehszlovák-magyar összetűzés dokumentumai.)] 23-43.p. In: *Ročenka VHA 2007*. Praha, 2008, Ministerstvo obrany ČR. ISBN —

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774. 112.p. 3.sz.jegyzet.

BALLA Zoltán: A rendészet fogalmának tisztázásához. *Magyar Közigazgatás*, I.évf. (2000) 1.sz. 18-21.p. HU-ISSN 0865-736X.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 29.p. 34.sz.jegyzet.

BALLA Zoltán: A rendészet unortodox jellegű megközelítése. 101-109.p. In HAUZINGER Zoltán (szerk.): *Tanulmányok a „biztonsági kockázatok – rendészeti válaszok” című tudományos konferenciáról*. Pécs, 2014, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztályának Pécsi Szakcsoportja. 488 p. HU-ISBN — /Pécsi Határőr Tudományos közlemények, XV./ HU-ISSN 1589-1674.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 28.sz. 2.sz.jegyzet ; 29.sz. 35.sz.jegyzet.

BALOGH Sándor et al. (szerk.): *A XXVI. Magyar Találkozó Krónikája*. Cleveland, 1987, Árpád Könyvkiadó Vállalat. 320 p. USA-ISBN 093 42 1418 2.

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774. 112.p. 16.sz.jegyzet.

B. STENGE Csaba: *Baptism of fire. The first combat experiences of the Royal Hungarian Air force and Slovak Air Force, march 1939*. [Tűzkeresztség. A magyar és a szlovák légierő első harci tapasztalata, 1939 március.] Solihull, 2013, Helion 136 p. GB-ISBN 978 190 60 3393 4.

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774. 113.p. 25.sz.jegyzet.

B. STENGE Csaba: Magyar hadműveletek Kárpátalján 1939-ben. 91-116.p. In FEDINEC Csilla (szerk.): *Kárpáti Ukrajna: Vereckétől Husztig. Egy konfliktustörténet nemzeti olvasatai*. Pozsony, 2014, Kalligram Kiadó. 380 p. SK-ISBN 978 808 10 1848 0.

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774. 112.p. 3.sz.jegyzet.

BEDŐ József – HODOBAY Andor: *Az illetékdíjgyeges ÚTLEVÉL-úrlapok és felhasználásuk 1905–1947 között*. Kézirat, Budapest, 1996-2000. 112 p. HODOBAY Andor magángyűjteményéből.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útleveél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 101.p. 36.sz.jegyzet , 103.p. 96.sz.jegyzet.

BENCsik Péter: *A magyar útiokmányok története 1867-1945*. Budapest , 2003, Tipico Design. 179 p. HU-ISBN 963 76 2333 7. /A magyar rendvédelmi szervezetek története./

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útleveél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 104.p. 118.sz.jegyzet + 125.sz.jegyzet.

BENCsik Péter: *Az útlevelek története Magyarországon a törvényi szabályozástól a második világháborúig.* Ph.D. disszertáció (JPTE). Kézirat, Pécs, 1999.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevele és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 101.p. 43.sz.jegyzet.

BENCsik Péter — NAGY György: *A magyar utiokmányok története 1945-1989.* Budapest, 2005, Tipico Design. 273 p. HU-ISBN 963 76 2335 3.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevele és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 104.p. 103.sz.jegyzet + 111.sz.jegyzet. ; 104.p. 128.sz.jegyzet.

BEÖTHY Kálmán: A világyáró csendőr. *Csendőrségi Lapok*, XVIII.évf. (1928) 28.sz. 765-768.p.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 177.p. 25.jegyzet.

BERÁNNÉ NEMES Éva – HOLLÓS Ervin (szerk.): *Megfigyelés alatt... Dokumentumok a horthysta titkosrendőrség működéséből (1920–1944).* Budapest, 1977, Akadémiai Kiadó. 787.p. HU-ISBN 963 05 0904 0.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevele és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 102.p. 81.sz.jegyzet.

BEREGNYEI József: Rendvédelem, rendészet értelmezése, viszonya és kapcsolata a határőrséghez. In HAUZINGER Zoltán (szerk.): *Tanulmányok „Határőrség és a rendészet” című tudományos konferenciáról.* Pécs, 2002, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztályának Pécsi Szakcsoportja. 190 p. HU-ISBN — /Pécsi Határőr Tudományos közlemények, I./ HU-ISSN 1589-1674.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 29.p. 19.sz.jegyzet + 45.sz.jegyzet + 46.sz.jegyzet.

BEREGNYEI József (szerk.): *Rendészettudományi szöszedet.* Budapest, 2008, Magyar Rendészettudományi Társaság. 451 p. HU-ISBN —

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 29.p. 55.sz.jegyzet.

BERÉNYI Sándor — MARTONYI János — SZAMEL Lajos — SZATMÁRI Lajos: *Magyar államigazgatási jog. Különös rész.* Budapest, 1972, Tankönyvkiadó. 392 p. HU-ISBN —

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 28-29.p. 17.sz.jegyzet

BERKOVICS Gábor: *A figyelő- és jelentőszolgálat története Magyarországon 1917-1945. Releváns külső és belső katonai környezete a két világháború között.* PhD értekezés. Budapest, 2000, ZMNE. 133 p.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774. 70.p. 3.sz.jegyzet , 71.p. 25.sz.jegyzet.

BERNÁTH Mihály: *Polgárőr Kézikönyv.* Budapest, 2003, Országos Polgárőrs Szövetség. 148 p. HU-ISBN —

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 29.p. 47.sz.jegyzet + 48.sz.jegyzet + 49.sz.jegyzet.

BITTNER Ludwig: Das österreichisch-ungarische Ministerium des Außen, seine Geschichte und seine Organisation. [Az osztrák-magyar külügyminisztérium története és szervezete.] *Berliner Monatshefte*, [Berlini Havi Füzet] XV.évf. (1937) 10.sz. (október) 819-843.p.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 153.p. 194.sz.jegyzet.

BÓCZ Endre: A szervezett bűnözés néhány problémájáról. *Belügyi Szemle*, XLIX.évf. (2001) 11.sz. 3-16.p. HU-ISSN 1789-4689.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774. 60.p. 48.sz.jegyzet.

BÓCZ Endre: A szervezett bűnözésről és a bünszervezet fogalmáról. *Magyar Rendészet*, IX.évf. (2008) 4.sz. 5-23.p. HU-ISSN 1586-2895.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774. 60.p. 6.sz.jegyzet.

BODA József: Az Európai Csendőri Erő, avagy egy új békefenntartó alakulat születése. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXI. évf. (2011) 24.sz. 13-19.p. HU-ISSN 1216-6774.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

BODA József — PARÁDI József (szerk.): 1872 Felderítő-szolgálati utasítás. *Anleitung zum Kundschaftsdienste*. Ford.: REGÉNYI Kund Miklós. (Magyar nyelvű fordítás 69-161.p. , német nyelven latin betűkkel 225-323.p. , német nyelvű gót betűkkel 325-417.p.) Budapest, 2014, Nemzetbiztonsági Szakszolgálat – Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. 441 p. HU-ISBN 978 963 89 8284 1. /A magyar rendvédelem-történet hagyatéka, 1./ HU-ISSN 2064-4728.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 144.p. 26.sz.jegyzet.

BORBÉLY Zoltán – KAPY Dezső (szerk.): A 60 éves magyar rendőrség 1881–1941. Budapest, 1941, Halász Irodalmi és Könyvkiadó Vállalat. 594 p.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 102.p. 78.sz.jegyzet. + 103.p. 89.sz.jegyzet + 104.p.119.sz.jegyzet.

BORECKY Elemér: A királyi tárnokmester hivatala 1405-ig. Budapest, 1905, Községi Nyomda. 120 p.

MAGASVÁRI Adrienn: Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 39-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. november 8-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Pénzügyőr és Adózástörténeti Múzeum közös szervezésével megvalósított magyar rendvédelem-történeti szimpozionon. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 44.p. 13.sz.jegyzet.

BÖLCSKEI Imréné et al.: Magyar posta- és illetékbélyeg katalógus 2004. Budapest, 2004, Philatelia Hungarica Kft. 428 p. HU-ISBN —

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 101.p. 53.sz.jegyzet.

BUCHHEIT, Gert: *Der deutsche Geheimdienst. Geschichte der militärische Abwehr.* [A német titkosszolgálat. A katonai hírszerzés története.] München, 1966, Paul List Verlag. 494 p. DE-ISBN —

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 153.p. 185.sz.jegyzet ; 155.p. 218.sz.jegyzet ; 156.p. 240.sz.jegyzet + 243.sz.jegyzet + 245.sz.jegyzet + 246.sz.jegyzet ; 157.p. 250.sz.jegyzet.

BUZÁS Gábor: *Közigazgatás – rendészet – rendőri intézkedés.* Ph.D. disszertáció. Pécsi Tudományegyetem Állam- és jogtudományi Kar Doktori Iskola. Kézirat. Pécs, 2011. 217 p.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 28.p. 7.sz.jegyzet.

BUZINKAY Géza: 150 éves az Állami Nyomda. Az első magyar bélyegtől a chipkártyáig. Budapest, 2001, Állami Nyomda Rt. 103 p. HU-ISBN 963 85 6741 4.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 101.p. 39.sz.jegyzet + 50.sz.jegyzet.

C-Cs

CHRISTÁN László: Epizódok a rendészet történetéből. *Iustum Aequum Salutare* [Tisztelgés a jogegyenlőség előtt], V.évf. (2009) 3.sz. 155-170.p. HU-ISSN 1787-3223.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 28-29.p. 17.sz.jegyzet.

CHRISTÁN László: A bizonytalan alapra épülő ház, avagy a rendészet fogalmának tisztázása. *Iustum Aequum Salutare* [Tisztelgés a jogegyenlőség előtt], VI.évf. (2010) 1.sz. 175-192.p. HU-ISSN 1787-3223.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 28.p. 2.sz.jegyzet.

CHRISTÁN László: Az adó- és vámigazgatás kialakulása, történeti áttekintés. In: SZABÓ Andrea et al. (szerk.): *Az adó és vámigazgatás szervezete és működése.* (A szerzőknél megtalálható) 2012, (kézirat)

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyör képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774. 123.p. 2.sz.jegyzet + 3.sz.jegyzet + 13.sz.jegyzet + 16.sz.jegyzet.

CONCHA Győző: *A kilencvenes évek reformeszméi és előzményei.* Budapest, 1885, Franklin. 243 p.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 31.p. 101.sz.jegyzet.

CONCHA Győző: *A rendőrség természete és állása szabad államban.* Budapest, 1901, s.n. REPRINT In LÖRINCZ Lajos et al. (szerk.): *A magyar közigazgatástudomány klasszikusai 1874-1947.* Budapest, 1988, Közgazdasági és Jogi Kiadó. 365 p. HU-ISBN 963 221 975 9.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 31.p. 103.sz.jegyzet + 104.sz.jegyzet + 105.sz.jegyzet.

CONRAD Franz: *Aus meiner Dienstzeit 1906-1918.* [Szolgálati időből 1906-1918.] I.köt. *Die Zeit der Annexionskrise.* [Az annexióválság ideje.] Bécs – Berlin – Leipzig – München, 1921, Rikola Verlag. 675 p.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogi-történeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 144.p. 11.sz.jegyzet ; 148.p. 101.sz.jegyzet ; 149.p. 109.sz.jegyzet ; 153.p. 200.sz.jegyzet ; 154.p. 215.sz.jegyzet.

CSAPÓ Csaba: *A Magyar Királyi Csendőrség története 1881-1914.* Pécs, 1999, Pro Pannónia Kiadói Alapítvány. 186 p. HU-ISBN 963 90 7940 5. /Pannónia Könyvek./ HU-ISSN 0237-4277.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 18. sz.jegyzet.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogi-történeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 175.p. 9.sz.jegyzet ; 176.p. 19.sz.jegyzet + 28.sz.jegyzet + 36.sz.jegyzet.

CSAPÓ Csaba: A Magyar Királyi Csendőrség fegyverhasználati jogáról 1881-1914. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII.évf. (1997) 8.sz. 12-16.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól – Itálián és Ausztrián keresztül – Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogi-történeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

CSAPÓ Csaba: Csendőrség és városok 1881-1914. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, X. évf. (2000) 12. sz. 43-48. p. HU-ISSN 1216-63774. A tanulmány korábbi változata 1999. október 6.-án, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos

konferenciasorozatnak „*A közigazgatás, a véderő és a rendvédelem kapcsolatának változásai a polgári magyar állam időszakában.*” című XII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „*125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe*” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

CSAPÓ Csaba: Erdély csendőrsége az átmenet éveiben 1867–1881. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXII. évf. (2012) 25.sz. 27-31.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2010. december 6-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „*A közbiztonság közös Kárpát-medence-i örökségünk.*” című XXV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „*125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe*” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

CSAPÓ Csaba: *Ráday Gedeon és a szegedi királyi biztosság. A betyárvilág felszámolása.* Pécs, 2007, Pro Pannónia Kiadói Alapítvány. 204 p. HU-ISBN 978 963 94 9887 7. /Pannónia Könyvek/ HU-ISSN 0237-4277.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 17. sz.jegyzet.

CSIKY Kálmán: *A magyar állam közigazgatási joga. Kézikönyv a joghallgatók és szigorlók használatára.* Budapest, 1889., Pallas. 376 p.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 29.p. 22.sz.jegyzet + 23.sz.jegyzet + 24.sz.jegyzet + 25.sz.jegyzet + 26.sz.jegyzet + 27.sz.jegyzet + 28.sz.jegyzet + 29.sz.jegyzet + 30.sz.jegyzet.

CSIZMADIA Andor: *A magyar közigazgatás fejlődése a XVIII. századtól a tanácsrendszer létrejöttéig.* Budapest, 1976, Akadémia Kiadó. 560 p. HU-ISBN 963 05 0713 7.

MAGASVÁRI Adrienn: Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 39-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. november 8-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Pénzügyőr és Adózástörténeti Múzeum közös szervezésével megvalósított magyar rendvédelem-történeti szimpozionon. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 44.p. 26.sz.jegyzet + 29.sz.jegyzet + 31.sz.jegyzet.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 32.p. 127.sz.jegyzet.

CSÓKA Ferenc: Csendőrség és hírszerzés 1930-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, HU-ISSN 1216-6774. VII.évf. (1997) 8.sz. 17-20.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996 október 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig.*” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „*125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe*” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

D

DAVOLA József: A tábori csendőrség, mint a katonai rendőrség elődje. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, X.évf. (2000) 12.sz. 19-54.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1999. október 6-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „*A közigazgatás, a véderő és a rendvédelem kapcsolatának változásai a polgári magyar állam időszakában.*” című XII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-

sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

DAVOLA József: Fényképezés a Magyar Királyi Csendőrségnél. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXI.évf. (2011) 24.sz. 18-22.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2009. december 3-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005.” cí-mű XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csندőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

DÁNOS Valér: *Munkafüzet a bűnügyi tudományok témacsoportos-komplex- oktatáshoz. A szervezett bűnözés elleni harc időszériű kérdései.* Budapest, 1986, Rendőrtiszti Főiskola. 63 p. HU-ISBN —

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774. 60.p. 1.sz.jegyzet + 2.sz.jegyzet + 3.sz.jegyzet.

DEÁK Ágnes: Egy régi politikai rendszerváltás és az államrendőrség 1867. *Történelmi Szemle*, XLIX.évf. (2007) 3.sz. 351-372. p. HU-ISSN 0040-9634.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774. 123.p. 5.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 15.sz.jegyzet.

DEÁK Ágnes: Államrendőrségi információs hálózat Magyarországon 1849-1867. 84-89.p. In CSÓKA Ferenc: *Szakszolgálat Magyarországon, avagy tanulmányok a hírszerzés és titkos adatgyűjtés világából 1785-2011.* Budapest, 2012, Nemzetbiztonsági Szakszolgálat. 497 p. HU-ISBN 978 963 08 3211 3.

MAGASVÁRI Adrienn: Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 39-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. november 8-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Pénzügyőr és Adózástörténeti Múzeum közös szervezésével megvalósított magyar rendvédelem-történeti szimpozionon. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 44.p. 33.sz.jegyzet.

DÉZSI Zsolt: *A blended-learning módszer bevezetése a pénzügyőrök szakképzésében.* Ph.D. értekezés. (ZMNE). Budapest, 2010. 154 p.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774. 123.p. 26.sz.jegyzet + 37.sz.jegyzet + 40.sz.jegyzet + 41.sz.jegyzet + 42.sz.jegyzet.

DIENES Istvánné: Az útlevel hazai történetéből. 177–234.p. *A Közlekedési Múzeum Évkönyve*. VIII.sz. (1985–1987) HU-ISSN 0133-4646.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevel és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 100.p. 3.sz.jegyzet.

DIÓS István: (szerk.): Magyar Katolikus Lexikon. VI.köt. Budapest, 2001, Szent István Társulat az Apostoli Szentszék Kiadója. 937 p. HU-ISBN 963 36 1223 3.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 28.p. 8.sz.jegyzet.

DORNING Henrik: *Külföldi rendőrségek: a német, az osztrák és francia rendőrségek szervezete és működése.* Budapest, 1916, Pátria Irodalmi Vállalat és Nyomdai Rt. 190 p. /A Magyar Királyi Belügyminisztérium felügyelete alatt álló rendőrségi szaktanfolyamok kiadványai, 1./

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774. .81.p. 3. sz.jegyzet.

DÖME Márk magángyűjteménye

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevel és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 101.p. 37.sz.jegyzet + 43.sz.jegyzet + 44.sz.jegyzet + 46.sz.jegyzet + 47.sz.jegyzet + 51.sz.jegyzet , 102.p. 63.sz.jegyzet + 70.sz.jegyzet + 75.sz.jegyzet + 78.sz.jegyzet, 103.p. 90.sz.jegyzet + 91.sz.jegyzet + 92.sz.jegyzet + 93.sz.jegyzet + 94.sz.jegyzet + 100.sz.jegyzet.

E-É

EGYED István: A magyar közigazgatási jog alaptanai. 188-199.p. In LÖRINCZ Lajos — LÖVÉTEI István — SZAMEL Katalin (szerk.): *A magyar közigazgatás-tudomány klasszikusai 1874-1947.* Budapest, 1988, Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó. 365

p. HU-ISBN 963 22 1975 9. (A Mű eredeti megjelenése: EGYED István: *A magyar közigazgatási jog adatai*. Budapest, 1947, Szent István Társulat. 198 p. „*A magyar közigazgatás-tudomány klasszikusai 1874-1947.*” című gyűjteményes kötetben az eredeti műnek részletei jelentek meg.)

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 32.p. 126.sz.jegyzet.

ELEKES Lajos: *Mátyás és kora*. Budapest, 1956, Művelt Nép Könyvkiadó. 188 p. /Magyar Történelmi Társulat, 5./

MAGASVÁRI Adrienn: Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 39-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. november 8-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Pénzügyőr és Adózástörténeti Múzeum közös szervezésével megvalósított magyar rendvédelem-történeti szimpozionon. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 44.p. 7.sz.jegyzet.

ERDÉLYI Ernő: *Győr veszélyeztetettsége*. Győr, 1936, Győri Hírlap. 36 p.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774. 71.p. 44.sz.jegyzet.

ERNYES Mihály: *A magyar rendőrség története*. Budapest, 2002, Belügyminisztérium. 342 p. HU-ISBN 963 92 0814 0.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 32.p. 120.sz.jegyzet +130.sz.jegyzet.

ERNYES Mihály: Pandúrság helyett csendőrség Baranyában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII.évf. (1997) 8.sz. 27-33.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „*A napóleoni közbiztonsági őrtisztület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül Budapestig*” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „*125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe*” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

ERNYES Mihály: A magyar rendőri szakirodalom kezdetei. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* XII.évf. (2007) 15.sz. 32-44.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2001. november 6-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „*Az európai és a magyar rendvédelem a XIX-XX. században*” című XV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 29.p. 22.sz.jegyzet.

ERNYES Mihály: A rendvédelmi szakkifejezések múltja. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* XIII.évf. (2007) 16.sz. 56-64.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2002. november 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „*A rendvédelmi szakképzés története*” című XVI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 28.p. 6.sz.jegyzet.

ERNYES Mihály: A rendvédelmi jog szabályozása a dualizmusban. In BODA József — PARÁDI József (szerk.): *Tanulmányok a XIX-XX. századi magyar állam rendvédelem-történetéből*. Budapest, 2015, Nemzeti Közszerződési Egyetem - Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. 244 p. HU-ISBN 978 615 55 2746 3. /Magyar Rendvédelem-történeti tanulmányok, 2./ HU-ISSN 2415-9875.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 32.p. 110.sz.jegyzet + 111.sz.jegyzet.

ERNYES Mihály: Rendvédelem. *Pandúr Jogi és Bünygyi Magazin*, XXII.évf. (2012) 2.sz. 46-49.p. HU-ISSN 1216-2019.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 31.p. 107.sz.jegyzet.

ERNYES Mihály: Rendvédelem-történet. *Pandúr Jogi és Bünygyi Magazin*, XXII.évf. (2012) 3.sz. 46-49.p. HU-ISSN 1216-2019.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 31.p. 107.sz.jegyzet.

ERNYES Mihály: Rendészeti- rendvédelmi- rendőrségi szakkifejezések múltja. Kézirat. Pécs-Budapest, 2003. 33 p. Kézirat a szerzőnél és leadva a Rendőrtiszti Főiskolán.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 28.p. 6.sz.jegyzet ; 29.p. 41.sz.jegyzet.

F

FABINI Tihamér: A légvédelem jelentősége. *Magyar Katonai Szemle*. VI.évf. (1936) 11.sz. 137-143.p.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774. 71.p. 45.sz.jegyzet.

FALLENBÜCHL Zoltán (szerk.): Állami (királyi és császári) tisztségviselők a 17. századi Magyarországon. Budapest, 2002, Országos Széchényi Könyvtár - Osiris Kiadó. 377 p. HU-ISBN 963 20 0458 2. /Nemzeti téka./ HU-ISSN 1586-1163.

MAGASVÁRI Adrienn: Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 39-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. november 8-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Pénzügyőr és Adózástörténeti Múzeum közös szervezésével megvalósított magyar rendvédelem-történeti szimpozionon. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 44.p. 23.sz.jegyzet + 28.sz.jegyzet.

FAZEKAS Csaba: A csendőrség és a történelmi egyházak kapcsolata a Horthy korszakban az el nem ismert felekezetek kezelése tükrében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII.évf. (1997) 8.sz. 34-40.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „A napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

FINSZTER Géza: Rendészet vagy rendvédelem. *Belügyi Szemle*, XLIX. évf. (2001) 2. sz. 86-96. p. HU-ISSN 1789-4689.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 28.p. 2.sz.jegyzet.

FINSZTER Géza: Az alkotmányos rendvédelem és a Határőrség. 37-60.p. In HAUZINGER Zoltán (szerk.): *Tanulmányok „A határőrség a minőség útján” című tudományos konferenciáról*. Pécs, 2005, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztályának Pécsi Szakcsoportja. 317 p. HU-ISBN — /Pécsi Határőr Tudományos közlemények, IV./ HU-ISSN 1589-1674.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 29.p. 39.sz.jegyzet.

FINSZTER Géza: *A rendészet elmélete*. Budapest, 2003, KJK-KERSZÖV. Jogi és Üzleti kiadó. 262 p. HU-ISBN 963 224 701 9.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 28.p. 16.sz.jegyzet ; 29.p. 40.sz.jegyzet. + 56.sz.jegyzet.

FINTOR Sándor: A korszerű légvédelmi figyelő szolgálatról. *Magyar Katonai Szemle*, IV.évf. (1934) 12.sz. 122-126.p.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774. 71.p. 56.sz.jegyzet.

FORRÓ János: A csendőrség története. A csendőr őrs. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, III. évf. (1993) 4. sz. 132-151. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1992. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „Dualista Magyarország rendvédelme” című IV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

FORRÓ János: A csendőr terület rendvédelmi tevékenységének értékelése. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII. évf. (1997) 8.sz. 41-45.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvéde-

lem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „A napóleoni közbiztonsági örtestület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet ; 177.p. 34.sz.jegyzet.

FORRÓ János: A székesfehérvári csendőrkertület teendői a vagyon elleni bűncselekmények megelőzésében és felderítésében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VIII. évf. (1998) 9.sz. 32-38.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1997. szeptember 22-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „Gazdasági rendvédelmünk a XIX-XX. században” című IX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

FORRÓ János: A székesfehérvári csendőrkertület teendői a vagyon elleni bűncselekmények megelőzésében és felderítésében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VIII. évf. (1998) 9.sz. 32-38.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1997. szeptember 22-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „Gazdasági rendvédelmünk a XIX-XX. században” című IX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20.sz. 38-43.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

FORRÓ János: A polgári magyar állam központosított közbiztonsági örtestületének közrendvédelmi szolgálata. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIX. évf. (2010) 22.sz. 46-52.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2008. október 10-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „Másfél évszázad rendszerváltozásainak hatásai nemzeti rendvédelmünkre” című XXII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

FORRÓ János: A székesfehérvári csendőr kerület küzdelme Fejér vármegye közbiztonságáért 1884-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXI. évf. (2011) 24.sz. 32-72.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2009. december 3-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „Csendőrség Ausztria-Magyarországon

illetve Ausztriában és Magyarországon 1848-2005” című XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

FORRÓ János: A magyar csendőrség Kelet-Dunántúl román megszállásakor. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIV.évf. (2014) 39-40-41-42.sz. 31-42.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. X. 17-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „A kivételes hatalom és a rendvédelem” című XXX. Konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

FÖRSTER, Gerhard — OTTO, Helmut — SCHNITTER, Helmut: *Der preußisch-deutsche Generalstab 1870-1963*. [A porosz-német vezérkar 1870-1963.] Berlin, 1964, Dietz Verlag. 306 p. DE-ISBN —

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 155.p. 217.sz.jegyzet ; 157.p. 249.sz.jegyzet.

FÜLÖP Gyula: Gondolatok a szervezett bűnözésről. *Magyar Rendészet*, VIII.évf. (2008) 4.sz. 24-38.p. HU-ISSN 1416-5511.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774. 60.p. 45.sz.jegyzet + 46.sz.jegyzet + 47.sz.jegyzet.

G-Gy

GALÁNTAI József: *A Habsburg-monarchia alkonya. Osztrák-magyar dualizmus 1867-1918*. Budapest, 1985, Kossuth. 387 p. HU-ISBN 963 09 2589 3.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774. 123.p. 4.sz.jegyzet + 7.sz.jegyzet.

MAGASVÁRI Adrienn: Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 39-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. november 8-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Pénzügyőr és Adózástörténeti Múzeum közös szervezésével megvalósított magyar rendvédelem-történeti szimpozionon. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 44.p. 32.sz.jegyzet.

GÁSPÁR László: *A magyar úti okmányok története 1945-től 1961-ig*. Szakdolgozat (ZMNE). Kézirat, Budapest, 2004.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 102.p. 77.sz.jegyzet.

GEHARDT Helmut: Die Österreichische Gendarmerie in XX. Jahrhundert. [Az osztrák csendőrség a XX. században.] *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IX.évf. (1999) 10.sz. 53-58.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1998. IX. 22-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „A nyugati rendvédelem hatása a XIX-XX. századi magyar rendvédelemre” című X. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

GEPHARDT Helmut: Die Militärische Organisation der österreichischen Gendamerie von 1849 bis 1918. [Katonai szervezet az osztrák csendőrségben 1849-1918.] *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, X. évf. (2000) 12. sz. 62-64. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1999. október 6.-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A közigazgatás, a véderő és a rendvédelem kapcsolatának változásai a polgári magyar állam időszakában” című XII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

Die Generalstäbe in Deutschland 1871-1945. Aufgaben in der Armee und Stellung im Staate, Beiträge zur Militär- und Kriegsgeschichte. [A német vezérkar 1871-1945. A hdsereg feladatainak helyzete az államban. Hozzájárulás a hadsereg és a háború történetéhez.] III.köt. Stuttgart, 1962, Német Hadtörténeti intézet Kiadója. 292 p.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 157.p. 251.sz.jegyzet.

GRÜNWALD Béla: Közigazgatásunk és a magyar nemzetiség 1874. 65-89.p. In LÖRINCZ Lajos — LÖVÉTEI István — SZAMEL Katalin (szerk.): *A magyar közigazgatástudomány klasszikusai*. Budapest, 1988, Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó. 365 p. HU-ISBN 963 22 1975 9. (A mű eredeti megjelenése: GRÜNWALD Béla: *Közigazgatásunk és a magyar nemzetiség*. Budapest, 1874, Atheneum. 102 p. „A magyar közigazgatás-tudomány klasszikusai 1874-1947.” című gyűjteményes kötetben az eredeti műnek részletei jelentek meg.)

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 32.sz. 125.sz.jegyzet.

GYENGE Balázs: A dualizmus kori magyar vámpolitika. Budapest, 2002, Rendőrtiszt Főiskola. 39 p. HU-ISBN 963 94 0542 8. /Rendvédelmi Füzetek./ HU-ISSN 1585-1249.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774. 123.p. 7.sz.jegyzet.

GYÖRKÖSY Alajos (szerk.): *Latin-Magyar Kéziszótár – Dictionarium Latino-Hungaricum*. Budapest, 2004, Akadémiai Kiadó. 624 p. HU-ISBN 978 963 08 9486 8.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 146.p. 67.sz.jegyzet.

H

HAJNIK Imre: *Egyetemes európai jogtörténet a középkor kezdetétől a francia forradalomig*. Budapest, 1900⁵, Atheneum. 405 p.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtisztület és a polgári őrtisztület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 1. sz.jegyzet.

HALÁSZ János: *Légítámadás és légvédelem*. Miskolc, 1936, Miskolci Könyvmda. 131 p.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774. 71.p. 44.sz.jegyzet.

HEGEDŰS Ernő: A Magyar Királyi Csendőrség harc- és gépjárművei. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 27-28-29-30.sz. 89-100.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2012. október 27-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „A XIX-XX. századi magyar állam nemzetbiztonsági testületei” című XXVII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

HESZTERA Franz: HESZTERA Franz: Die Kommandostrukturen der Gendarmerie von 1850 bis 1993. [A csendőrség parancsnoksági rendszere 1850–1993 között.] *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IV. évf. (1994) 5.sz. 18-35.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1993. szeptember 21-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „Háború, forradalom, trianon” című V. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

HEGEDŰS Ernő — FRÖCHLICH Dávid: Forgópisztolyok a honvéd lovasságnál és a Magyar Királyi Csendőrség lovas szervezeti elemeinél. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIV.évf. (2014) 39-40-41-42.sz. 43-50.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. október 17-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „A kivételes hatalom és a rendvédelem” című XXX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

HEGEDŰS Gyula — Z. SZABÓ Béla: *Hősök aranygárdája.* Budapest, 1944, ifj. Kellner Ernő Könyvnyomdája. 212 p.

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774. 113.p. 20.sz.jegyzet.

HETÉNYI Imre: *Amikor a rend őre voltam.* Budapest, 1941, Pantheon. 272 p.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevel és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 101.p. 45.sz.jegyzet.

HÉJJAS Iván: *Légi jog.* I. köt. Kecskemét, 1934, Első Kecskeméti Hirlapkiadó- és Nyomda Rt. 144 p.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774. 70.p. 12.sz.jegyzet ; 71.p. 42.sz.jegyzet.

HODOBAY Andor magángyűjteménye.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevel és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 103.p. 104.sz.jegyzet.

HÓMAN Bálint: *A Magyar Királyság pénzügyei és gazdaságpolitikája Károly Róbert korában.* Budapest, 2003, Nap Kiadó. 326 p. HU-ISBN 963 94 0243 5. (Az 1921-ben publikált mű hasonló kiadása.)

MAGASVÁRI Adrienn: Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 39-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. november 8-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Pénzügyőr és Adózástörténeti Múzeum közös szervezésével megvalósított magyar rendvédelem-történeti szimpozionon. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 44.p. 1.sz.jegyzet + 3.sz.jegyzet + 6.sz.jegyzet + 7.sz.jegyzet + 9.sz.jegyzet + 10.sz.jegyzet + 11.sz.jegyzet + 12.sz.jegyzet + 14.sz.jegyzet + 15.sz.jegyzet + 19.sz.jegyzet.

HORAK Otto J.: *Andreas Figl. Leben und Werk 1873-1967. Altmeister der österreichischen Enträtselungskunst und kryptographischen Wissenschaft.* [J. Andreas FIGL élete és munkája 1873-1967. Az osztrák rejtjelefejtés-tudomány létrehozásának legöregebb mestere.] Linz, 2005, Universitätsverlag Rudolf Trauner. 370 p. AT-ISBN 978 385 48 7779 0.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 152.p. 155.sz.jegyzet + 156.sz.jegyzet.

HORAK Otto J. : *Oberst a. D. Andreas Figl und der k. u. k. Radiohorch- und Dechiffrierdienst. Die „Kryptographischen Erinnerungen“.* [Andreas Figl ezredes és a császári királyi rádiólehallgató- és rejtjelző szolgálat. A rejtjelfejtés emlékei.] Graz, 2011, ARES Verlag. 320 p. AT-ISBN 978 390 24 7590 9.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 152.p. 158.sz.jegyzet + 159.sz.jegyzet.

HORN Walter: *Abwehrspionage in der Ära Bismarcks, Die Weltkriegsspionage, herausgegeben von Generalmajor LETTOW-VORBECK.* [A BISMARCK-éra kémiei. Világháborús kémek LETTOW-WORBECK vezérőrnagy felkészítésével.] München, 1931, Verlag Justin Moser. 687.p.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 156.p. 241.sz.jegyzet.

HORVÁTH György: *Pénzügyőrök muzsikálnak. A vám- és pénzügyőrség kulturális életének és zenekarának emlékkönyve 1867-2005.* Dabas, 2005, Magánkiadás. 391 p. HU-ISBN 963 21 9884 0.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774. 123.p. 8.sz.jegyzet.

HUSZTI János — SZABÓ Ferenc: *Bűn- és balesetmegelőzés.* Baja, s.a. Eötvös József Főiskola. (oktatási segédlet.) 69 p. HU-ISBN —

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 29.p. 52.sz.jegyzet.

HÜTTERER Christine: *Der Nachrichtendienst des k. u. k. Armeekommando von 1914-1918 mit besonderer Berücksichtigung der italienischen Kriegsgefangenen- und Überläufersaussagen an der Tiroler Front.* [A Császári és Királyi Hadsereg-főparancsnokság felderítő szolgálata 1914-1918. Különös tekintettel a tirol front olasz hadifogolyainak és dezertőreinek a nyilatkozataira.] Disszertáció. Bécsi Egyetem, 1970.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 156.p. 238.sz.jegyzet.

I

ILLÉSFALVI Péter: A németek által megszállt Bánság helyzete 1941-ben, a Magyar Királyi Csendőrség Központi Nyomozó Parancsnokságának jelentései alapján. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIV. évf. (2008) 17.sz. 19-25.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2003. november 11-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „A rendvédelem humán viszonyai” című XVII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

Illustrated Album Of The League Of Nations [A Népszövetség Illusztrált Albuma]. Genf, 1926, Népszövetség Titkárságának Tájékoztatói Osztálya. 83 p.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 100.p. 10.sz.jegyzet.

J

JUHÁSZ József et al. (szerk.): *Magyar értelmező kéziszótár.* Budapest, 1978, Akadémia Kiadó. 1550 p. 963 05 1588 1.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 31.p. 106.sz.jegyzet + 108.sz.jegyzet.

K

KAISER Ferenc: *A Magyar Királyi Csندőrség története a két világháború között.* Pécs, 2002, Pro Pannónia Kiadó Alapítvány. 175 p. HU-ISBN 963 9079 82 0. /Pannónia Könyvek/ HU-ISSN 0237-4277.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csندőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csندőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 175.p. 9.sz.jegyzet.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774. 70.p. 13.sz.jegyzet.

KAISER Ferenc: Az őrs mindennapi élete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII. évf. (1997) 8. sz. 46-56. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A napóleoni közbiztonsági örököstől útja Párizstól – Itálián és Ausztrián keresztül – Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csندőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csندőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet. ; 177.p. 31.sz.jegyzet + 38.sz.jegyzet.

KAISER Ferenc: A csندőr őrs gazdaságvédelemmel kapcsolatos feladatai a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VIII.évf. (1998) 9.sz. 39-44.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1997. szeptember 22-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „Gazdasági rendvédelmünk a XIX-XX. században.” című IX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csندőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csندőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

KÁLMÁN Zsolt: Somogy vármegye bűnüldözési tapasztalatai a kiegyezéstől a I. vh-ig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVI. évf. (2009) 19.sz. 60-63.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2005. október 6-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „Másfél évtized nemzeti rendvédelem-történetünk kutatásának szolgálatában.” című XIX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csندőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csندőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

KESERŐ István: Rendőrség és csندőrség Magyarország hadbalépésétől a hadműveletek befejezéséig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VI. évf. (1996) 7.sz. 35-45.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1995. október 25-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „Háborúból diktátúrába” című VII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csندőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csندőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

KESERŐ István: A Magyar Királyi Csندőrség a második világháború hadműveleteiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII. évf. (1997) 8.sz. 57-59.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szer-

vezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „A Napó-leoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig.” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

Kimutatás a szolgálati könyvekről, szabályokról és utasításokról a Magyar Királyi Honvédség, a népfölkelés és a csendőrség számára. Budapest, 1898, Pallas. 19 p.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 177.p. 13.jegyzet.

KISS Gábor: Csendőrök az emigrációban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII.évf. (1997) 8.sz. 60-61.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „A Napó-leoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig.” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

KISS István Géza: A Magyar Királyi csendőrség hagyományai, muzeális emlékeinek őrzési helyei hazánkban és külföldön. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII.évf. (1997) 8.sz. 62-67.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „A Napó-leoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig.” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

KATONA Géza: A rendészettudomány terminológiája. 5-14.p. In GAÁL Gyula — HAUZINGER Zoltán (szerk.): *Tanulmányok „A biztonság rendészettudományi dimenziói, változások és hatások” című tudományos konferenciáról.* Pécs, 2012, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztályának Pécsi Szakcsoportja. 503 p. HU-ISBN — /Pécsi Határőr Tudományos közlemények, XIII./ HU-ISSN 1589-1674.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 28.p. 7.sz.jegyzet.

KÁNTÁS Péter: Meditáció a közrendről. *Belügyi Szemle*, XLVIII.évf. (2000) 10.sz. 3-19.p. HU-ISSN 1218-8956.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 29.p. 21.sz.jegyzet.

Képviselőházi Napló 1901-1906. X.köt.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevel és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 100.p. 6.sz.jegyzet.

KOMÁROMI Gábor: A Magyar Királyi Csendőrség szervezeti változásai 1919-1925. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IV. évf. (1994) 5.sz. 90-91.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1993. szeptember 21-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Háború, forradalom, trianon.” című V. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A

tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

KOVÁCSICS Iván et al. (szerk.): *Emlékkönyv a Vám- és Pénzügyőrség történetéről.* Budapest, 2000, Viva Média Holding. 248 p. HU-ISBN —

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774. 123.p. 1.sz.jegyzet + 6.sz.jegyzet + 18.sz.jegyzet + 23.sz.jegyzet + 24.sz.jegyzet + 25.sz.jegyzet + 27.sz.jegyzet + 28.sz.jegyzet + 30.sz.jegyzet + 31.sz.jegyzet + 32.sz.jegyzet + 33.sz.jegyzet + 35.sz.jegyzet.

KOZÁRY Mónika: *A nyugdíjrendszer Magyarországon Mária Teréziától a II. Világháborúig.* Budapest, 2012, Gondolat. 366 p. HU-ISBN 978 963 69 3459 0. /Társadalombiztosítási könyvtár./ HU-ISSN 2063-2479.

MAGASVÁRI Adrienn: Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 39-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. november 8-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Pénzügyőr és Adózástörténeti Múzeum közös szervezésével megvalósított magyar rendvédelem-történeti szimpozionon. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 44.p. 27.sz.jegyzet.

KÖPF László: *Fejezetek a magyar vámigazgatás és pénzügyőrség történetéből.* Budapest, 2003, Tipico Design. 171 p. HU-ISBN 963 7623 34 5.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774. 123.p. 11.sz.jegyzet.

KÖVESS Arnold: *Die Organisation und Militär-Administration der k. k. Armee. Erstes Heft.* [Szervezet és katonai ügyintézés a Császári-Királyi Hadseregben. Első füzet.] 1862, Bécs, Druck und Comission Verlag von F. B. GEITLER. 30 p.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 144.p. 8.sz.jegyzet ; 145.p. 42.sz.jegyzet +43.sz.jegyzet.

KÖVESS Arnold: *Die Organisation und Militär-Administration der k. k. Armee. Supplement-Heft.* [Szervezet és katonai ügyintézés a Császári-Királyi Hadseregben. Kiegészítő füzet.] 1864, Bécs, Druck und Comission Verlag von F. B. GEITLER.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 144.p. 8.sz.jegyzet ; 145.p. 31.sz.jegyzet.

KRISTÓ Gyula: *A vármegyék kialakulása Magyarországon.* Budapest, 1988, Magvető. 641 p. HI-ISBN 963 14 1189 3.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 28.p. 9.sz.jegyzet.

KRONENBITTER Günther: „Krieg im Frieden”. *Die Führung der k. u. k. Armee und die Großmachtpolitik Österreich-Ungarns 1906-1914.* [Háború a békében. A császári és királyi hadsereg vezetése és Ausztria-Magyarország nagyhatalmi politikája 1906-1914.] München, 2003, Oldenbourg. 591 p. DE-ISBN 978 348 65 6700 7.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 144.p. 19.sz.jegyzet + 20.sz.jegyzet ; 146.p. 62.sz.jegyzet + 63.sz.jegyzet ; 149.p. 106.sz.jegyzet + 118.sz.jegyzet ; 150.p. 120.sz.jegyzet + 123.sz.jegyzet + 133.sz.jegyzet ; 151.p. 140.sz.jegyzet + 146.sz.jegyzet + 148.sz.jegyzet ; 152.p. 155.sz.jegyzet ; 153.p. 183.sz.jegyzet + 191.sz.jegyzet + 196.sz.jegyzet + 200.sz.jegyzet ; 154.p. 203.sz.jegyzet + 209.sz.jegyzet + 211.sz.jegyzet ; 155.p. 221.sz.jegyzet.

KROPAC Bertram: Das k. u. k. Evidenzbureau. [A császári és királyi Nyilvántartó Iroda.] *Internationales Waffen-Magazin*, [Nemzetközi fegyverűj-ság.] VIII.évf. (1994) 3.sz. 150-154.p. DE-ISSN 0933-4491.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos

Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 144.p. 17.sz.jegyzet ; 147.p. 83.sz.jegyzet ; 154.p. 215.sz.jegyzet.

KUBINYI András: A kincstári személyzet a XV. század második felében. 62-79.p. In BARTA Gábor (szerk.): *Mátyás király 1458-1490*. Budapest, 1990, Akadémiai Kiadó. 226 p. HU-ISBN 963 05 5794 0.

MAGASVÁRI Adrienn: Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 39-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. november 8-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Pénzügyőr és Adózástörténeti Múzeum közös szervezésével megvalósított magyar rendvédelem-történeti szimpozionon. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 44.p. 16.sz.jegyzet + 18.sz. jegyzet + 20.sz.jegyzet + 21.sz.jegyzet.

L-Ly

Laktanya-szabályok a Magyar Királyi Csendőrség számára. Budapest, 1889, Pesti Könyvnyomda. 43 p.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 177.p. 37.jegyzet.

M

MATSCH Erwin: *Der auswärtige Dienst von Österreich (Ungarn) 1720-1920.* [Az osztrák(-magyar) külügyi szolgálat 1720-1920.] Wien-Köln-Graz, 1986, Hermann Böhlau Nachf. 301 p. AT-ISBN 320 50 7269 3.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 153.p. 194.sz.jegyzet

Magyar-francia szótár az útlevélet ki-állító hatóságok részére. Budapest, 1928, Stádium Sajtóvállalat Részvénytársaság.

SOM Kisztján: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 102.p. 79.sz.jegyzet.

MAGYARY Zoltán: *Magyar közigazgatás. A közigazgatás szerepe a XX. sz. államában. A magyar közigazgatás szervezete, működése és jogi rendje.* Budapest, 1942, Magyar Királyi Egyetemi nyomda. 676 p.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 31.p. 106.sz.jegyzet.

MAGYARY Zoltán: *Magyar közigazgatás. A magyar közigazgatás szerepe a XX. század államában. A magyar közigazgatás szervezete, működése és jogi rendje.* Budapest, 1998, Polgári Tanácsadó Szolgálat. 675 p. HU-ISBN 963 76 0293 3. (1942-ben publikált mű hasonmás kiadása.)

MAGASVÁRI Adrienn: Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 39-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. november 8-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Pénzügyőr és Adózástörténeti Múzeum közös szervezésével megvalósított magyar rendvédelem-történeti szimpozionon. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 44.p. 34.sz.jegyzet.

MAGYARY Zoltán: A közigazgatás és a közönség. 288-299.p. In LÖRINCZ Lajos — LÖVÉTEI István — SZAMEL Katalin (szerk.): Budapest, 1988, Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó. 365 p. HU-ISBN 963 22 1975 9. (Eredetileg előadás 1937-ben.)

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 32.p. 129.sz.jegyzet.

MARKÓ György: Csendőrtisztek a Magyar Királyi Honvéd Vezérkar főnökének bírósága előtt. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIV.évf. (2011) 24.sz. 73-79.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2009. december 3-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005.” című XXVI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-

sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

MEZEY Barna: Közigazgatási jog – rendvédelmi jog. 26-35.p. In BODA József (szerk.): *A magyar polgári rendvédelem a XIX-XX. században. A magyar büntetés-végrehajtás, csendőrség, határőrség, koronaőrség, rendőrség, vám- és pénzügyőrség.* Budapest, 2004, Belügyminisztérium Nemzetközi Oktatási Központ – Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Alapítvány. 216 p. HU-ISBN 963 21 4995 5.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 28.p. 3.sz.jegyzet ; 29.p. 44.sz.jegyzet.

MEZEY Barna (szerk.): *Magyar alkotmánytörténet.* Budapest, 2003, Osiris Kiadó. 516 p. 978 963 38 9532 0.

MAGASVÁRI Adrienn: Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 39-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. november 8-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Pénzügyőr és Adózástörténeti Múzeum közös szervezésével megvalósított magyar rendvédelem-történeti szimpozionon. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 44.p. 4.sz.jegyzet.

MEZEY Barna et al. (szerk.): *Magyar jogtörténet.* Budapest, 2007⁴, Orisis. 515 p. HU-ISBN 978 963 38 9901 4. /Osiris tankönyvek./ HU-ISSN 1218-9855.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774. .81.p. 1. sz.jegyzet.

MORITZ Verena — LEIDINGER Hannes — JAGSCHITZ Gerhard: *Im Zentrum der Macht. Die vielen Gesichter des Geheimdienstchefs Maximilian Ronge.* [A hatalom középpontjában. A titkosszolgálat főnökének, Maximilian RONGE-nek sok arca.] Bécs, 2007, Residenz Verlag. AT-ISBN 978 370 17 3084 4.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 144.p. 22.sz.jegyzet ; 148.p. 89.sz.jegyzet ; 149.p. 111.sz.jegyzet + 118.sz.jegyzet ; 150.p. 125.sz.jegyzet + 138.sz.jegyzet ; 151.p. 142.sz.jegyzet ; 153.p. 178.sz.jegyzet + 183.sz.jegyzet + 191.sz.jegyzet ; 154.p. 215.sz.jegyzet ; 155.p. 218.sz.jegyzet.

MOYS Péter: A légtérfelhasználás és légi felségjog gyakorlásának jogi vonatkozásai (hazánk euró-atlanti integrációjának tükrében). *Magyar Szárnyak*, XXVII.évf. (1997) 27.sz. 169-177.p. HU-ISSN 1416-6577.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774. 70.p. 1.sz.jegyzet.

N-Ny

NAGY György: Kapcsolatkeresés a rendészet, a rendvédelem és a határrendészet között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* X.évf. (2000) 12.sz. 15-22.p. HU-ISSN 1216-6744. A tanulmány korábbi változata 1999. október 6-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „A közigazgatás, a véderő és a rendvédelem kapcsolatának változásai a polgári magyar állam időszakában” című XII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 29.p. 18.sz.jegyzet + 38.sz.jegyzet.

NAGY György: Rendvédelem és tudomány. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIII.évf. (2007) 16.sz. 85-89.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2002. november 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A rendvédelmi szakképzés története.” című XVI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 29.p. 38.sz.jegyzet.

NAGY Imre Gábor: Siklós a két világháború között (1921-1944). 245-314. p. In VONYÓ József (szerk.): *Város a Tenkes alján. Siklós évszázadai.* Siklós, 2000, Siklós Város Önkormányzata. 396 p. HU-ISBN 963 00 3425 5.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 100.p. 116.sz.jegyzet.

NAGY István: A magyar kamara szervezete és ügyintézése. 18-23.p. In FÁBIÁN KISS Erzsébet et al. (szerk.): *A Magyar Kamara és egyéb kincstári szervek.* Budapest, 1995, Magyar Országos Levéltár. 575 p. HU-ISBN 963 63 1072 6. /Levéltári leltárak, 9./ HU-ISSN 0209-5955.

MAGASVÁRI Adrienn: Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 39-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. november 8-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Pénzügyőr és Adózástörténeti Múzeum közös szervezésével megvalósított magyar rendvédelem-történeti szimpozionon. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 44.p. 24.sz.jegyzet + 25.sz.jegyzet.

NAGY István: A magyar kamara 1686-1848. 24-33.p. In FÁBIÁN KISS Erzsébet et al. (szerk.): *A Magyar Kamara és egyéb kincstári szervek*. Budapest, 1995, Magyar Országos Levéltár. 575 p. HU-ISBN 963 63 1072 6. /Levéltári leltárak, 9./ HU-ISSN 0209-5955.

MAGASVÁRI Adrienn: Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 39-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. november 8-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Pénzügyőr és Adózástörténeti Múzeum közös szervezésével megvalósított magyar rendvédelem-történeti szimpozionon. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 44.p. 24.sz.jegyzet + 25.sz.jegyzet.

NAGY István: A kamara szervezete és ügyintézése. 34-60.p. In FÁBIÁN KISS Erzsébet et al. (szerk.): *A Magyar Kamara és egyéb kincstári szervek*. Budapest, 1995, Magyar Országos Levéltár. 575 p. HU-ISBN 963 63 1072 6. /Levéltári leltárak, 9./ HU-ISSN 0209-5955.

MAGASVÁRI Adrienn: Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 39-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. november 8-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Pénzügyőr és Adózástörténeti Múzeum közös szervezésével megvalósított magyar rendvédelem-történeti szimpozionon. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 44.p. 24.sz.jegyzet + 25.sz.jegyzet.

NÉMETHY Ferenc: *A Magyar Királyi Csendőrség szervezete, szolgálata és viszonya közigazgatási hatóságokhoz. A Magyar Királyi Csendőrség hatásköre, jogai szolgálati teendői és eljárása*. I. köt. 72 p. *A Magyar Királyi Csendőrség viszonya közigazgatási hatóságokhoz*. II. köt. (II. és III. rész) 162 p. Budapest, 1900, Országos Központi Községi Nyomda Rt. /Közigazgatási Könyvtár/

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 177.p. 23.jegyzet.

NICOLAI Walther: *Geheime Mächte. Internationale Spionage und ihre Bekämpfung im Weltkrieg und heute*. [Titkos erők. Nemzetközi kémkedés és leküzdése a II. világháborútól napjainkig.] Leipzig, 1923, Roehler. 184 p.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 155.p. 217.sz.jegyzet ; 156.p. 242.sz.jegyzet + 243.sz.jegyzet + 247.sz.jegyzet.

O-Ö

OBERHÖFLER Wilhelm: *K. u. k. Evidenzbüro, Vorsicht! Feind hört mit!* [Császári és királyi Nyilvántartó Iroda. Vigyázat! Az ellenség figyel!] Berlin, 1930, Herausgegeben von GROTE, Hans Henning Freiherr von, Neufeld & Genius Verlag.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 144.p. 12.sz.jegyzet ; 147.p. 83.sz.jegyzet ; 148.p. 97.sz.jegyzet ; 150.p. 131.sz.jegyzet + 139.sz.jegyzet ; 154.p. 215.sz.jegyzet.

OLASZ Lajos: Légi csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. október 4-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem, felépítése a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A

tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

OPÁL Sándor: Hadtudomány, rendvédelem és közbiztonságpolitika. *Rendészeti Szemle*, XXIX.évf. (1991) 11.sz. 3-8.p. HU-ISSN 1215-167X.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 28.p. 2.sz.jegyzet ; 29.p. 42.sz.jegyzet.

Organische Bestimmungen für das Heerwesen, betreffend den Generalstab vom Jahre 1875. [Szervezeti utasítások a haderő vezérkara számára 1875.] Bécs, 1875, Druck und Verlag der kaiserlich-königlichen Hof- und Staatsdruckerei. [Császári és Királyi Udvari és Állami Nyomda és Kiadó.]

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 144.p. 9.sz.jegyzet ; 146.p. 55.sz.jegyzet ; 153.p. 176.sz.jegyzet.

Organische Bestimmungen für den Generalstab vom Jahre 1883. [Szervezeti utasítások a vezérkar számára 1883.] Bécs, 1885, Druck und Verlag der kaiserlich-königlichen Hof- und Staatsdruckerei. [Császári és Királyi Udvari és Állami Nyomda és Kiadó.]

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 144.p. 9.sz.jegyzet.

Organische Bestimmungen für den Generalstab. [Szervezeti utasítások a Császári és Királyi vezérkar számára.] Bécs, 1913, Druck und Verlag der kaiserlich-königlichen Hof- und Staatsdruckerei. [Császári és Királyi Udvari és Állami Nyomda és Kiadó.]

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 144.p. 9.sz.jegyzet ; 146.p. 54.sz.jegyzet + 148.p. 87.sz.jegyzet.

ÖRY Károly: A Maréchaussée-tól a Gendarmerie Nationale-ig. A Francia Csendőrség történeti előzményei. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII.évf. (1997) 8.sz. 75-77.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól – Itálián és Ausztrián keresztül – Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 175.p. 4.sz.jegyzet ; 176.p. 10.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 2.sz.jegyzet.

P

PAPP Judit: Rendvédelem vagy rendészet. *Új Rendészeti Tanulmányok*, IV.évf. (1998) 1.sz. 95-120.p. HU-ISSN 1416-5511.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 28.p. 2.sz.jegyzet ; 31.p. 102.sz.jegyzet.

PARÁDI Ákos: A magyar rendvédelem civil szerveződései 1867-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XV.évf. (2008) 18.sz. 64-87.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2004. október 13-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett

rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*Karhatalmi feladatok a bűnmegelőzés és a békefenntartás szolgálatában Európában a XIX-XX. században.*” című XVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 32.p. 111.sz.jegyzet.

PARÁDI Ákos: Ludovikai indítvány a magyar csendőrség létrehozására. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIV.évf. (2014) 39-40-41-42.sz. 51-54.p. HU-ISSN 1216-6774.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

PARÁDI Ákos: Hivatástörténet-gondozás a Magyar Királyi Csendőrségnél. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIV.évf. (2014) 39-40-41-42.sz. 55-60.p. HU-ISSN 1216-6774.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A dualista Magyarország belügyi szervei. *Belügyi Szemle*, XXXIV.évf. (1986) 4.sz. 45–50.p. HU-ISSN 0133-6738.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 175.p. 5.sz.jegyzet.

PARÁDI József: *A dualista Magyarország pénzügyi szerveinek határőrizete 1867-1914.* Budapest, 1987, Határőrség. 123 p. HU-ISBN —

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774. 123.p. 2.sz.jegyzet + 3.sz.jegyzet.

MAGASVÁRI Adrienn: Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 39-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. november 8-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Pénzügyőr és Adózástörténeti Múzeum közös szervezésével megvalósított magyar rendvédelem-történeti szimpozionon. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 44.p. 30.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A polgári magyar állam első határőrizeti szakszerve a Magyar Királyi Határrendőrség 1906-1914. *Hadtörténelmi Közlemények*, CI.évf. (1986) 3.sz. 541-570. p. HU-ISSN 0017-6540.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 175.p. 3.sz.jegyzet.

PARÁDI József: *A magyar állam határőrizete 1920-1941.* Kandidátusi értekezés (MTA). Kézirat. Budapest, 1990. 264 p. +562 p. melléklet.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774. 123.p. 10.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A dualizmus közrendvédelmi szerveinek jellemzői és tevékenységük tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, II.évf. (1992) 3.sz. 21-28.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1991. november 19.-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „*Tradíció és korszerűség*” című III. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A

tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet ; 177.p. 35.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség megalakulása és működése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII. évf. (1997) 8.sz. 78-83.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak. „A napóleoni közbiztonsági örökség útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A dualizmus kori magyar pénzügyőrség és vámhivatalok. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VIII.évf. (1998) 9.sz. 82-85.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1997. szeptember 23-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Gazdasági rendvédelmünk a XIX-XX. században.” című IX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774. 123.p. 2.sz.jegyzet + 3.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A Magyar Királyi Pénzügyminisztérium határőrizeti feladatai az Osztrák-Magyar Monarchia magyarországi vámhatarain 1867-1914. *Hadtörténelmi Közlemények*, CIV.évf. (1989) 2.sz. 177-196.p. HU-ISSN 0017-6540.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774. 123.p. 2.sz.jegyzet + 3.sz.jegyzet.

PARÁDI József et. al. (szerk.): *A magyar rendvédelem története*. Budapest, 1996², Osiris. 367 p. HU-ISBN 963 04 7958 3.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 29.p. 59.sz.jegyzet ; 30.p.60.sz.jegyzet ; 31.p. 93.sz.jegyzet + 96.sz.jegyzet.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 175.p. 2.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Rendvédelem vagy rendészet. *Rendészeti Szemle*, XLIX. évf. (2001) 2. sz. 97-108. p. HU-ISSN 1789-4689.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 28.p. 2.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Rendvédelem kontra rendészet. *Pécsi határőr tudományos közlemények*, I.évf. (2002) 1.sz. 7-12.p. HU-ISSN 1589-1674. A tanulmány korábbi változata 2002. júniusában Pécsen hangzott el a Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztályának Pécsi Szakcsoportja által szervezett hadtudományi tudományos konferenciasorozatnak „Határőrség és rendészet” című I. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 28.p. 2.sz.jegyzet ; 31.p. 94.sz.jegyzet.

PARÁDI József: *Pénzügyőrség és vámhivatalok a határőrizetben*. Budapest, 2003, Tipico Design. 219 p. HU-ISBN 963 76 2330 2./Rendvédelem a határokon a XIX-XX. században, 1./ HU-ISSN —

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774. 123.p. 9.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A határszéli csendőrség állambiztonsági feladatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XI.évf. (2005) 14.sz. 91-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata — német nyelven — 2002 februárjában Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett tudományos rendezvénysorozat „A csendőrség Magyarországon” című II. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított bővített és átdolgozott változata.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A csendőr tisztképzés és a fizetési osztályba sorolt állami alkalmazottak szakvizsga rendszere. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIII.évf. (2007) 16.sz. 100-104.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2002. november 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „A rendvédelmi szakképzés története” című XIV. konfereciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII.évf. (2009) 20.sz. 93-99.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A rendvédelem védelmében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVI.évf. (2009) 19.sz. 88-98.p. A tanulmány korábbi változata 2005. október 6-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által rendezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Másfél évtized nemzeti rendvédelem-történetünk kutatásának szolgálatában” című XIX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 29.p. 20.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség határőrizeti szolgálata. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIX.évf. (2010) 22.sz. 77-91.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2008. október 10-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Másfél évszázad rendszerváltozásainak hatásai nemzeti rendvédelmünkre.” című XXII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A csendőrség magyarországi története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXI.évf. (2011) 24.sz. 80-90.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2009. december 3-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „A csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005.” című XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A Magyar Királyi Csenedőrség szervezete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXI. évf. (2011) 24. sz. 80-90.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2009. december 3. Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Csenedőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005” című XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774. 71.p. 26.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A Magyar Királyi Csenedőrség. Az első magyar polgári, központosított közbiztonsági őrtestület 1881-1945. Budapest, 2012, Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. 281 p. HU-ISBN 978 963 08 4794 0. /A magyar rendvédelem-történet öröksége, 2./ HU-ISSN 2062-8447.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csenedőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csenedőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 175.p. 9.sz.jegyzet ; 177.p. 18.sz.jegyzet + 30.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 21. sz.jegyzet.

PARÁDI József: A polgári magyar állam rendvédelmi testületeinek humán viszonyai 1867-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIX.évf. (2010) 22.sz. 96-123.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2008. október 10.-én budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Másfél évtized rendszerváltozásainak hatásai nemzeti rendvédelmünkre.” című XXII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csenedőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csenedőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 175.p. 7.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A Magyar Királyi Csenedőrség szervezete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXI.évf. (2011) 24.sz. 80-90.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2009. december 3-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „Csenedőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005.” című XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csenedőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csenedőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet ; 177.p. 11.sz.jegyzet + 27.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A csenedőrség teendői az Osztrák-Magyar Monarchia Magyar Királysága külső határainak őrzésében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXI.évf. (2011) 24.sz. 100-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2009. december 3-án hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „Csenedőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005” című XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csenedőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csenedőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A XIX-XX. magyar rendszerváltozások és a csenedőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXII.évf. (2012) 25.sz. 104-113.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2010. december 6-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „A közbiztonsági közös Kárpát-medencei örökségünk.” című XXV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogi-történeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Az Osztrák-Magyar Monarchia Magyar Királyságának határszéli csendőrsége. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXII.évf. (2012) 26.sz. 81-104.p. HU-ISSN 1216-6774.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogi-történeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Az egységes állami fizetési rendszer és a szakterületi rendfokozati rendszerek a polgári magyar állam rendvédelmében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXII.évf. (2012) 26.sz. 105-119.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2011. november 11-én hangzott Budapesten el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „Militarizmus és demilitarizmus a XIX-XX. századi magyar állam rendvédelmében” című XXVI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogi-történeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 175.p. 7.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Az evidenzbüro. 51-72.p. In BODA József — PARÁDI József et al. (szerk.): *A XIX-XX. századi magyar állam nemzetbiztonsági szervezetei*. Budapest, 2014², Nemzetbiztonsági Szakszolgálat – Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. 399 p. HU-ISBN 978 963 89 8280 3.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogi-történeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 144.p. 25.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A Császári Királyi Csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIV.évf. (2014) 39-40-41-42.sz. 61-70.p. HU-ISSN 1216-6774.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogi-történeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Nemzeti határőrizetünk polgári szakasza. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 27-28-29-30.sz. 141-154.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2011. november 11-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „Militarizmus és demilitarizmus a XIX-XX. századi magyar rendvédelemben” című XXVI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774. 70.p. 10.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Felderítő szolgálat az Osztrák-Magyar Monarchiában. 27-49.p. Kundschaftsdienst in der Österreichisch – Ungrischen Monarchie. 177-203.p. In BODA József — PARÁDI József (szerk.): *1872 Felderítő-szolgálati utasítás. Anleitung zum Kundschaftsdienste*. Ford.: REGÉNYI Kund Mik-lós. (Magyar nyelvű fordítás 69-161.p. , német nyelven latin betűkkel 225-323.p. , német nyelvű gót betűkkel 325-417.p.) Budapest, 2014, Nemzetbiztonsági Szakszolgálat – Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. 441 p. HU-ISBN 978 963 89 8284 1. /A magyar rendvédelem-történet hagyatéka, 1./ HU-ISSN 2064-4728.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos

Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 144.p. 27.sz.jegyzet.

ifj. PERJESI György: A Magyar Királyi Csendőrség létszámalakulása 1938-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIII.évf. (2007) 16.sz. 105-106.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2002. november 12.-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „A rendvédelmi szakképzés története.” című XVI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

PETHŐ Albert: *Agenten für den Doppeladler. Österreich-Ungarns Geheimer Dienst im Weltkrieg.* [A kétféjű sas ügynökei. Osztrák-magyar titkosszolgálat a világháborúban.] Graz, 1998, Leopold Stocker Verlag. 875 p. AT-ISBN 978 370 57 7415 9.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 144.p. 17.sz.jegyzet ; 145.p. 33.sz.jegyzet + 34.sz.jegyzet + 36.sz.jegyzet ; 147.p. 74.sz.jegyzet + 75.sz.jegyzet + 77.sz.jegyzet + 83.sz.jegyzet + 84.sz.jegyzet ; 148.p. 93.sz.jegyzet + 149.p. 103.sz.jegyzet + 110.sz.jegyzet ; 150.p. 131.sz.jegyzet + 132.sz.jegyzet + 139.sz.jegyzet ; 151.p. 140.sz.jegyzet + 141.sz.jegyzet + 143.sz.jegyzet + 145.sz.jegyzet + 151.sz.jegyzet ; 152.p. 155.sz.jegyzet + 156.sz.jegyzet + 162.sz.jegyzet + 163.sz.jegyzet + 164.sz.jegyzet + 169.sz.jegyzet + 170.sz.jegyzet ; 153.p. 182.sz.jegyzet + 183.sz.jegyzet + 189.sz.jegyzet + 196.sz.jegyzet ; 154.p. 215.sz.jegyzet ; 155.p. 223.sz.jegyzet + 225.sz.jegyzet + 228.sz.jegyzet + 229.sz.jegyzet + 232.sz.jegyzet ; 156.p. 239.sz.jegyzet.

Pécsi Tudományegyetem Rendészeti és Vagyonvédelmi Szabályzata. Pécs, 2012, Pécsi Tudományegyetem. 27 p. HU-ISBN —

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 31-32.p. 109.sz.jegyzet.

PINTÉR Sándor: Köszöntő. 1.p. In Gaál Gyula — HAUZINGER Zoltán (szerk.): *Tanulmányok „A biztonság rendszertudományi dimenziói, változások és hatások” című tudományos konferenciáról.* Pécs, 2012, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztályának Pécsi Szakcsoportja. 503 p. HU-ISBN — /Pécsi Határőr Tudományos közlemények, XIII./ HU-ISSN 1589-1674.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 28.p. 10.sz.jegyzet.

POKORNY Hermann: *Emlékeim, a láthatatlan hírszerző.* Budapest – Kalocsa, 2000, Petit Real – Kaloprint. 168 p. HU-ISBN 963 92 6703 1. /Hadtörténeti Levéltári Kiadványok./ HU-ISSN 1417-9598.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 144.p. 23.sz.jegyzet ; 149.p. 113.sz.jegyzet + 115.sz.jegyzet + 117.sz.jegyzet ; 151.p. 152.sz.jegyzet ; 152.p. 163.sz.jegyzet 167.sz.jegyzet.

PRESZLY Lóránd: *A Magyar Királyi Csendőrség története 1881-1919.* Budapest, 1920, Honvédelmi Sajtóvállalat. 142 p.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 175.p. 6.sz.jegyzet + 9.sz.jegyzet ; 177.pp. 20.sz.jegyzet.

Próbacsendőrök tankönyve kérdések és feleletekben feldolgozva. Budapest, s.a. (cc. Első világháború előtt), Kaufman Ábrahám és társai. 103 p.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A

tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 177.p. 24.sz.jegyzet +41.sz.jegyzet.

R

RÁDLI Tibor: A hadtudomány értelmezésének és struktúrájának alakulásáról. *Hadtudomány*, X.évf. (2000) 1.sz. 15-27p. HU-ISSN 1215-4121.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 28.p. 12.sz.jegyzet.

REGELE Oskar: *Generalsatbchefs aus vier Jahrhunderten. Das Amt des Chefs des Generalstabes in der Donaumonarchie. Seine Träger und Organe von 1529 bis 1918.* [Négy évszázad vezérkari főnökei. A dunai monarchia vezérkari főnökeinek hivatala és támogató szervezetei 1529-1918.] Wien, 1966, Verlag Herold. 128 p.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 144.p. 14.sz.jegyzet + 28.sz.jegyzet ; 145.p. 46.sz.jegyzet ; 146.p. 49.sz.jegyzet + 51.sz.jegyzet ; 148.p. 87.sz.jegyzet + 98.sz.jegyzet ; 155.p. 235.sz.jegyzet.

REGÉNYI Kund Miklós: A „Felderítő-szolgálati utasítás” szakmai szem-mel. 51-66.p. Die „Anleitung zum Kundschaftsdienste” aus Sich eines exper-ten. 205-222.p. In BODA József — PARÁDI József (szerk.): *1872 Felderítő-szolgálati utasítás. Anleitung zum Kundschaftsdienste.* Ford.: REGÉNYI Kund Miklós. (Magyar nyelvű fordítás 69-161.p. , német nyelven latin betűkkel 225-323.p. , német nyelvű gót betűkkel 325-417.p.) Budapest, 2014, Nemzetbiztonsági Szakszolgálat – Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. 441 p. HU-ISBN 978 963 89 8284 1. /A magyar rendvédelem-történet hagyatéka, 1./ HU-ISSN 2064-4728.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 144.p. 27.sz.jegyzet.

REIFBERGER Josef: *Die historische Entwicklung des österr. Militärischen Nachrichtendienstes, Prüfungsarbeit am Generalstabskurs des Österreich-ischen Bundesheeres.* [Az osztrák katonai felderítő szolgálat történeti fejlődése. Az osztrák szövetségi haderő vezérkari képzésének vizsgamunkája.] Diplomamunka. Bécs, 1969.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 144.p. 15.sz.jegyzet ; 147.p. 77.sz.jegyzet + 78.sz.jegyzet ; 150.p. 139.sz.jegyzet ; 154.p. 214.sz.jegyzet ; 155.p. 220.sz.jegyzet.

REIFBERGER Josef: Die Entwicklung des militärischen Nachrichtenwesens in der k. u. k. Armee. [A császári és királyi had-erő katonai felderítő szolgálata-nak fejlődése.] *Österreichische Militärische Zeitschrift* [Osztrák katonaiújság], CLXVIII.évf. (1976) 3.sz. 213-223.p. AT-ISSN 0048-1444.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 144.p. 15.sz.jegyzet ; 145.p. 34.sz.jegyzet ; 147.p. 82.sz.jegyzet ; 148.p. 97.sz.jegyzet ; 152.p. 155.sz.jegyzet + 162.sz.jegyzet ; 153.p. 191.sz.jegyzet.

REKTOR Béla: *A Magyar Királyi Csendőrség oknyomozó története.* Cleveland, Ohio, USA, 1980, Árpád Könyvkiadó Vállalat. 552 p. USA-ISBN 0 934214 01 8.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A

publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 175.p. 6.sz.jegyzet + 9.sz.jegyzet ; 177.p. 39.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 3. sz.jegyzet.

RESS Imre: A kormányzati hírszolgálat átalakulása az Osztrák-Magyar Monarchiában a kiegyezés után 1867-1875. 93-124.p. In CSÓKA Ferenc: *Szakszolgálat Magyarországon, avagy tanulmányok a hírszerzés és titkos adatgyűjtés világából 1785-2011*. Budapest, 2012, Nemzetbiztonsági Szakszolgálat. 497 p. HU-ISBN 978 963 08 3211 3.

MAGASVÁRI Adrienn: Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 39-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. november 8-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Pénzügyőr és Adózástörténeti Múzeum közös szervezésével megvalósított magyar rendvédelem-történeti szimpozionon. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 44.p. 33.sz.jegyzet.

RÉCZEY Ferenc: Nemzetközi légi erők. *Magyar Katonai Szemle*, V.évf. (1935) 6.sz. 110-116.p.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774. 71.p. 45.sz.jegyzet.

RÉTI György: Olasz diplomáciai dokumentumok Magyarországról. *Korunk*, XIV.évf. (2004) 2.sz. 85-90.p. HU-ISSN 1222-8338.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevele és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 101.p. 30.sz.jegyzet + 31.sz.jegyzet.

ROJKÓ Júlia: Az iskola maga a történelem. *Pénzügyőr*, CXXXVI.évf. (2009) 12.sz. 24.p. HU-ISSN 1416-5850.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774. 123.p. 29.sz.jegyzet + 34.sz.jegyzet + 36.sz.jegyzet.

RONGE Max: *Kriegs- und Industriespionage. Zwölf Jahre Kundschafts-dienst*. [Háborús- és ipari kémkedés. 12 év Felderítő szolgálat.] Zürich-Leipzig-Wien, 1930, Amalthea-Verlag. 384 p.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 144.p. 10.sz.jegyzet ; 145.p. 34.sz.jegyzet ; 147.p. 72.sz.jegyzet + 75.sz.jegyzet ; 148.p. 93.sz.jegyzet + 101.sz.jegyzet ; 150.p. 131.sz.jegyzet + 136.sz.jegyzet + 138.sz.jegyzet ; 151.p. 140.sz.jegyzet + 143.sz.jegyzet + 147.sz.jegyzet + 149.sz.jegyzet + 151.sz.jegyzet ; 152.p. 161.sz.jegyzet + 166.sz.jegyzet + 174.sz.jegyzet ; 153.p. 184.sz.jegyzet ; 154.p. 203.sz.jegyzet + 215.sz.jegyzet ; 155.p. 220.sz.jegyzet + 224.sz.jegyzet + 225.sz.jegyzet.

ROEWER Helmut — SCHÄTZER Stefan — UHL Matthias: *Lexikon der Geheimdienste im 20. Jahrhundert*. [Hírszerzőszolgálatok XX. századi lexi-kona.] München, 2003, Herbig. 527 p. DE-ISBN 978 377 66 2317 8.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 156.p. 241.sz.jegyzet + 246.sz.jegyzet + 247.sz.jegyzet.

RUMPLER Helmut: Die rechtlich-organisatorischen und sozialen Rahmenbedingungen für die Aussenpolitik der Habsburgermonarchie 1848-1918. [A Habsburg-monarchia külpolitikájának jogi-, szervezeti- és társadalmi kere-tei 1848-1919.] In Adam WANDRUSZKA — Peter URBANITSCH (szerk.): *Die Habsburgermonarchie 1848-1918. Die Habsburgermonarchie im Sytem der internationalen Beziehungen*. [A Habsburg-monarchia 1848-1918. A Habsburg-monarchia a nemzetközi kapcsolatok rendszerében.] VI/1.köt. Bécs, 1989, Osztrák Tudományos Akadémia Kiadója. 824 p. AT-ISBN 978 370 01 1682 0.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 153.p. 194.sz.jegyzet.

S-Sz

S. százados: Az éjjeli portyázás, *Csendőrségi Lapok*, VIII.évf. (1914) 9.sz. 97-99.p.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 177.p. 32.jegyzet.

SAÁRY Éva – VADNAY Zsuzsa: *Érdekes Emberek. Nyugati magyar portrék.* Zürich, 1981, Svájci Magyar Irodalmi és Képzőművészeti Kör. 139 p. CH-ISBN —

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 103.p. 113.sz.jegyzet.

SALLAI János: A határszéli csendőrség fegyverhasználata. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII. évf. (1997) 8.sz. 88-90.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „A napóleoni közbiztonsági őrtisztület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig.” című VIII. konfereciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

SALLAI János: Francia, osztrák, magyar csendőrség fegyverhasználata a XIX. században. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IX.évf. (1999.) 10.sz. 154-159.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1998 szeptember 22-én hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „A nyugati rendvédelem hatása a XIX-XX. századi magyar rendvédelemre.” című X. konfereciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

SÁGVÁRI György: Csendőr és rendőr egyenruhák a dualizmus kori Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, III.évf. (1993) 4.sz. 161-169.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1992. szeptember 29-én hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „A dualista Magyarország rendvédelme.” című IV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

SÁRINGER János: Magyarország és Spanyolország a követi jelentésekben. *Aetas*, XVIII.évf. (2003) 2.sz. HU-ISSN 0237-7934.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 103.p. 114.sz.jegyzet + 115.sz.jegyzet + 116.sz.jegyzet.

SCHÄTZ Angelika Maria: *Nachrichtendienste in der österreichischen Rechtsentwicklung.* [Felderítő szolgálat az osztrák jogfejlődésben.] Egyetemi disszertáció. Bécs, 1999.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 144.p. 18.sz.jegyzet ; 145.p. 31.sz.jegyzet + 36.sz.jegyzet ; 147.p. 75.sz.jegyzet + 77.sz.jegyzet + 84.sz.jegyzet ; 148.p. 87.sz.jegyzet + 88.sz.jegyzet + 93.sz.jegyzet + 98.sz.jegyzet ; 149.p.

108.sz.jegyzet + 109.sz.jegyzet + 110.sz.jegyzet ; 150.p. 133.sz.jegyzet + 139.sz.jegyzet ; 151.p. 152.sz.jegyzet + 155.sz.jegyzet ; 153.p. 183.sz.jegyzet + 193.sz.jegyzet ; 154.p. 315.sz.jegyzet ; 155p. 220.sz.jegyzet + 222.sz.jegyzet + 235.sz.jegyzet.

SILLAY Aladár: Katonai légi járművek nemzetközi jogi helyzete. *Magyar Katonai Szemle*, I. évf. (1931) 12. sz. 121-132.p.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774. 70.p. 2.sz.jegyzet + 19.sz.jegyzet ; 71.p. 24.sz.jegyzet + 30.sz.jegyzet.

SIMON Ferenc: A Magyar Királyi Csendőrség szolgálati teendői a vagyon-biztonság ellen irányuló bűncselekmények megelőzésében és felderítésében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VIII.évf. (1998) 9.sz. 45-48.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1997. szeptember 22-én hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „Gazdasági rendvédel-münk a XIX-XX. században.” című IX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

SIMON Ferenc: Egy kiérdemelt emlékbélyeg és egy nem érdemelt megbélyegzés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IX.évf. (1999) 10.sz. 160-163.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1998. szeptember 22-én hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „A nyugati rendvédelem hatása a XIX-XX. századi magyar rendvédelemre.” című X. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

SIMON F Nándor magángyűjteménye.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útleveél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 101.p. 40.sz.jegyzet + 48.sz.jegyzet , 102.p. 66.sz.jegyzet , 104.p. 117.sz.jegyzet.

SIMON F. Nándor: Villantás egy témára. Séta egy útleveél körül. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XII.évf. (2007) 15.sz. 170-175.p. A tanulmány korábbi változata 2001. november 6-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Az európai és a magyar rendvédelem a XIX-XX. században” című XV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útleveél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 100.p. 20.sz.jegyzet , 103.p. 112.sz.jegyzet , 104.p. 124.-sz.jegyzet.

SIMON Sándor: A hadtudomány mai és holnap feladatai. *Hadtudomány*, X.évf. (2000) 2.sz. 39-54.p. HU-ISSN 1215-4121.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 28.p. 14.sz.jegyzet.

SOLTÉSZ Imre: A járőrrelálkázásokról, *Csendőrségi Lapok*, II.évf. (1908) 51.sz. 601-604.p.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 177.p. 29.jegyzet.

SOMOGYI Éva: Kormányzati rendszer a dualista Habsburg Monarchiában (A közös minisztertanács 1867-1906). Budapest-Biatorbágy, 1996, História Alapítvány – MTA Társadalomtudományi Intézet. 195 p. HU-ISBN 963 83 1230 0. /História Könyvtár. Monográfiák, 8/ HU-ISSN 1217-212X.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának

Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 153.p. 194.sz.jegyzet.

SUBA János: A Magyar Királyi Csendőrség szerepe az északi demarkációs vonalon 1919–1923. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII.évf. (1997) 8.sz. 91-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „A napóleoni közbiztonsági örökséget útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Buda-pestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

SUBA János: Határcsendőr zászlóaljok 1919–1921. Áttérés a katonai határőrizet-re. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XII.évf. (2007) 15.sz. 182-191.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2001. november 6-án hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „Az európai és a magyar rendvédelem a XIX-XX. században” című XV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

SUBA János: A Magyar Királyi Csendőrség létszámának tervezett felemelése 1918-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIII. évf. (2007) 16.sz. 113-120.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2002. november 12-én hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „A rendvédelmi szakképzés története” című XVI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

SUBA János: 1918 forró nyara és a Magyar Királyi Csendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXI.évf. (2011) 24.sz. 119-125.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2009. december 3-án hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005” című XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

SUBA János: A Magyar Királyi Csendőrség és a vasútbiztonság 1917-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXI.évf. (2011) 24.sz. 126-135.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2009. december 3-án hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005” című XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

SUBA János: A császári csendőrség tiszti kara 1849-1868. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXII.évf. (2012) 25.sz. 116-128.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2010. december 6-án hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „A közbiztonság közös Kárpát-medence-i örök-ségünk” című XXV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

SUBA János: A Magyar Királyi Csendőrség és a terület-visszacsatolások. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIV.évf. (2014) 39-40-41-42.sz. 119-130.p. HU-ISSN 1216-6774.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

SZABÓ Imre et al. (szerk.): *Állam- és jogtudományi enciklopédia*. I.köt. A-J. Budapest, 1980, Akadémia. 965 p. HU-ISBN 963 05 2057 5.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 32.p. 124.sz.jegyzet.

SZABÓ Károly: Hogyan dolgoznak a kémek? A hadsereg felkészítése a kémvédelemre. *Szakmai Szemle*, X.évf. (2014) 3.sz. 16-33.p. HU-ISSN 1785-1181.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 144.p. 25.sz.jegyzet.

M. SZABÓ Miklós: *A Magyar Királyi Honvéd Légierő 1938–1945*. Budapest, 1999, Zrínyi Kiadó. 314.p. HU-ISBN: 963 32 7334 X.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774. 70.p. 12.sz.jegyzet.

SZABÓ Szilárd: Redl emberei. Evidenzbureau: az osztrák-magyar katonai titkosszolgálat 1850 és 1919 között. *Kommentár*, VII.évf. (2013) 2.sz. 34-44.p. HU-ISSN 1787-6974

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 144.p. 25.sz.jegyzet.

SAKÁLY Sándor: Néhány gondolat a volt Magyar Királyi Csendőrségről. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, I. évf. (1991) 1. sz. 38-44. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1990. április 24.-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelmi testületek és az önkormányzati szervek kapcsolata 1848-1945” című I. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

SAKÁLY Sándor: A két világháború közötti rendvédelmi szervek tevékenységének néhány jellemzője. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, II.évf. (1992) 3.sz. 29-34. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1991. november 19-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos

Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Tradíció és korszerűség” című III. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jegtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

SZAKÁLY Sándor: A Magyar Királyi Csendőrség az első központosított magyar közbiztonsági őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, III.évf. (1993) 4.sz. 51-58.p. A tanulmány korábbi változata 1992. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által rendezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A dualista Magyarország rendvédelme.” Című IV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jegtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

SZAKÁLY Sándor: Az Osztrák-Magyar Monarchia hadseregének tábori csendőrsége. (Rövid áttekintés.) *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IV.évf. (1994) 5.sz. 55-58.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1993. szeptember 21-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Hábo-rú, forradalom, trianon.” című V. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Német nyelvű kiadás: Die Feldgendarmarie des Heeres der Österreichisch-ungarischen Monarchie. (Kurze übersicht.) *Illustrierte Rundschau der Österreichischen Bundesgendarmarie*. [Az Osztrák Szövetségi Csendőrség il-lusztrált közleményei.] XLIX.évf. (1996) 364.sz. 29-37.p. ISSN 0019-2511.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jegtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

SZAKÁLY Sándor: A Magyar Királyi Csendőrség 1919-1941. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, V.évf. (1995) 6.sz. 122-129.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1994 októberében Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A két világháború közötti Magyar Királyság rendvédelme” című VI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jegtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

SZAKÁLY Sándor: Akik a Magyar Királyi Csendőrséget — 1938 és 1945 között — vezették. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXI.évf. (2011) 24.sz. 136-154.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2009. december 3-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005.” című XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jegtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

SZAMEL Lajos: Jogállamiság és rendészet. *Rendészeti Szemle*, XXX.évf. (1992) 3.sz. 3-21.p. HU-ISSN 1215-167X.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 29.p. 32.sz.jegyzet + 39.sz.jegyzet.

SZAMEL Lajos: A rendészet és a rendőrség jogi szabályozásának elméleti alapjai. *Rendészeti Tanulmányok*, évf. II.évf. (1992) 1.sz. 3-31.p. HU-ISSN 1216-5018.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 29.p. 33.sz.jegyzet.

SZAMEL Lajos: *A rendészet és a rendőrség jogi szabályozásának elméleti alapjai.* Budapest, 1990, Magyar Tudományos Akadémia Államtudományi Kutatások Programirodája. 98 p. HU-ISBN 963 74 5037 8.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 175.p. 1.sz.jegyzet.

SZELEI József: Katonából csendőr, csendőrből járőrvezető. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII.évf. (1997) 8.sz. 103-104.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én, hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „A napóleoni közbiztonsági örökség útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig.” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

Személyi Hírek. *Bajtársi levél*, XLI.évf. (1988) 1.sz. 3-10.p.

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774. 113.p. 19.sz.jegyzet.

SZENTNÉMÉDY Ferenc: *A repülés.* Budapest, 1933, Magyar Szemle Társaság. 79 p.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774. 70.p. 7.sz.jegyzet.

Szerkesztői közlemény: **A hazai hadtudomány változásainak, helyzetének és fejlődésének jellemzői.** *Hadtudomány*, IX.évf. (1999) 2.sz. 15-27.p. HU-ISSN 1215-4121.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 28.p. 11.sz.jegyzet.

Szervezeti és szolgálati utasítás a Magyar Királyi Csendőrség számára. Budapest, 1887, Központi Községi Nyomda.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 4.sz.jegyzet.

Szervezeti és szolgálati utasítás a Magyar Királyi Csendőrség számára. Budapest, 1927, Pallas. 411 p.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 4.sz.jegyzet.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 177.p. 13.jegyzet.

Szervezeti és szolgálati utasítás a Magyar Királyi Csendőrség számára. Budapest, 1941, Stádium Sajtóvállalat. 411 p.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 4.sz.jegyzet.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-

sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 177.p. 13.jegyzet.

SZÉKELY Zoltán — BUGNITS Richárd: *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* repertórium 1990-2000. Budapest, 2006, Különszám. Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Alapítvány – Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. 125 p. 1216-6774.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 31.p. 97.sz.jegyzet + 98.sz.jegyzet + 99.sz.jegyzet.

SZIKINGER István: *Rendőrség a demokratikus jogállamban.* Budapest, 1998, Sík kiadó kft.-Egyetemi Nyomda. 181 p. HU-ISBN 963 85821 1 1.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 29.p. 31.sz.jegyzet ; 31.p. 91.sz.jegyzet.

SZIKINGER István: A magyar rendvédelmi jog alapjai. *Rendvédelem-történeti Füzetek, (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* XXII.évf. (2012) 12.sz. 26.p. HU-ISSN 1216-6744.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 28.p. 15.sz.jegyzet.

SZÜCS János: A francia csendőrség helye, feladatai napjainkban *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IX.évf. (1999) 10.sz. 189-191.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1998. szeptember 22-én, hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „A nyugati rendvédelem hatása a XIX-XX. századi magyar rendvédelemre.” című X. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

T-Ty

TÁBORI Kornél: *Titkosrendőrség és kamarilla. Akták-adatok a bécsi titkos udvari és rendőrségi levéltárból.* Budapest, 1921, Atheneum Irodalmi és Nyomdai Rt. 288 p.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 6.sz.jegyzet.

TAMÁSKA Endre: Egy csendőr őrs országos tekintélye. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IX.évf. (1999) 10.sz. 12-18.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1998. szeptember 22-én, hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „A nyugati rendvédelem hatása a XIX-XX. századi magyar rendvédelemre.” című X. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

TAMÁSKA Endre: Egy csendőr őrs országos tekintélye. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IX.évf. (1999) 10.sz. 12-18.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1998. szeptember 22-én, hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „A nyugati rendvédelem hatása a XIX-XX. századi magyar rendvédelemre.” című X. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VARRÓ István Tamás: Rádió közvetítés az ungvári csendőr iskolából. „Székely fiúkból nevelik a magyar csendőröket” közvetítés az ungvári csendőr iskolából. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XII.évf. (2007) 15.sz. 212-219.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2001. november 6-án, hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „Az európai és a magyar rendvédelem a XIX-XX. században” című XV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

TEKE András: Az integráció, az integrált rendvédelem és az integrált biztonság. 37-54.p. In HAUZINGER Zoltán (szerk.): *Határőrség és rendészet.* Pécs, 2007, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztályának Pécsi Szakcsoportja. 237 p. HU-ISBN — /Pécsi Határőr Tudományos közlemények, VII./ HU-ISSN 1589-1674.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 29.p. 50.sz.jegyzet +51.sz.jegyzet.

THALLÓCZY Lajos: 1814-1914. Budapest, 1915, Franklin. 38 p. /Olcsó könyvtár./

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 31.p. 100.sz.jegyzet.

TIHANYI János: Svájc és Németország viszonya a II. világháború idején. *Századok*, CXXIII.évf. (1989) 1.sz. 76-124.p. HU-ISSN 0039-8098.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 104.p. 121.sz.jegyzet.

TISZA Miksa: Magyarország rendőrségeinek története a legrégibb időktől 1912-ig. Igló, 1913, Szepesi Lapok Nyomda. 327 p.

Második bővített kiadás: Magyarország rendőrségeinek története. címmel. Pécs, 1925, Haladás. 395 p.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 5.sz.jegyzet.

TÓTH Elemér: A légvédelmi figyelő és jelentő szolgálat befolyása a légi hadműveletekre. *Magyar Katonai Szemle*, VI.évf. (1936) 2.sz. 101-108.p.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774. 71.p. 56.sz.jegyzet.

TÓTH Mihály: Bünszövetség, bünszervezet. Budapest, 2009, Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft. 209 p. HU-ISBN 978 963 22 4959 2.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774. 60.p. 43.sz.jegyzet.

Transport and Communications Bulletin for Asia and the Far East. [Szállítási és Hírközlési Közlöny Ázsia és a Távolkelet Számára.], I.évf. (1961) 32.sz. 31-32.p. UN-ISSN 0033-3409.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 104.p. 128.sz.jegyzet.

U-Ü

Új munkácsi legenda. *Magyar Katonaiújság*, III.évf. (1939) 3.sz. 4-5.p.

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774. 112.p. 7.sz.jegyzet.

URBÁN Aladár: Utasítások és tervezetek az 1848-as nemzetőrség szervezésére. *Hadtörténelmi Közlemények*, LXIX.évf. (1956) 3-4.sz. 333-356.p. HU-ISSN 0017-6540.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 9.sz.jegyzet.

URBÁN Aladár: Az 1848-1849-es szabadságharc rendvédelmi testületei. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* I. évf. (1991) 1. sz. 7-16. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1990. április 24-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „A rendvédelem-történet kutatásának, feldolgozásának és oktatásának időszerű kérdései” című II. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 8.sz.jegyzet.

URBÁN Aladár: Tervek és eredmények az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc idején az önálló magyar rendvédelmi szervek létrehozására. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* II. évf. (1992) 3. sz. 11-20. p. A tanulmány korábbi változata 1991. november 19-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „Tradíció és korszerűség” című III. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 8.sz.jegyzet.

URBANSKI August von Ostrymiecz: *Das Evidenzbureau des k. u. k. Generalstabes. Ein Kommentar zu Generalmajor Max Ronge's Werk „Kriegs- und Industriespionage”*. [A császári és királyi vezérkar Nyilvántartó Irodája. Kommentár Max Ronge vezérőrnagy „Háborús és ipari kémkedés” című művéhez.] 1930, Militärwissenschaftliche Mitteilungen.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125

éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 144.p. 10.sz.jegyzet ; 146.p. 56.sz.jegyzet ; 147.p. 79.sz.jegyzet ; 148.p. 90.sz.jegyzet + 95.sz.jegyzet + 99.sz.jegyzet ; 149.p. 103.sz.jegyzet + 109.sz.jegyzet + 110.sz.jegyzet ; 151.p. 140.sz.jegyzet + 143.sz.jegyzet + 144.sz.jegyzet ; 153.p. 179.sz.jegyzet + 180.sz.jegyzet + 185.sz.jegyzet ; 154.p. 203.sz.jegyzet ; 155.p. 219.sz.jegyzet ; 154.p. 251.sz.jegyzet.

Utasítás a Magyar Királyi Csendőrség számára. Budapest, 1881, Pesti Könyvnyomda. 191 p.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jогtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 177.p. 13.jegyzet + 26.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 4.sz.jegyzet.

Utasítások a Magyar Királyi Csendőrség számára. Budapest, 1887, Pesti Könyvnyomda. 224 p.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jогtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 177.p. 13.jegyzet + 26.sz.jegyzet.

Utasítások a Magyar Királyi Csendőrség számára. Budapest, 1900, Pesti Nyomda.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 4.sz.jegyzet.

Utasítások a Magyar Királyi Csendőrség számára. Budapest, 1903, s.n. 78 p.

PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség szervezete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXI. évf. (2011) 24. sz. 80-90. p. A tanulmány korábbi változata 2009.december 3. Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005” című XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 86.p. 11.sz.jegyzet.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jогtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 177.p. 13.jegyzet.

Utasítások a Magyar Királyi Csendőrség számára. Budapest, 1912, s.n. 384 p.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 4.sz.jegyzet.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jогtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 177.p. 13.jegyzet.

Útmutató a csendőr járőrök részére. Máramarosziget, 1908, Kaufman Ábrahám és Társai. 57 p. (A 2. és 3. kiadás Budapest, 1909, 1913, ugyanazon kiadónál.)

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jогtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 177.p. 13.sz.jegyzet +40.sz.jegyzet.

V

VARRÓ István Tamás: Rádió közvetítés az ungvári csendőr iskolából. „Székely fiúkból nevelik a magyar csendőröket” közvetítés az ungvári csendőr iskolából. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XII.évf. (2007) 15.sz. 212-219.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2001. november 6-án, hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak

„Az európai és a magyar rendvédelem a XIX-XX. században” című XV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

VARRÓ István Tamás: Hatvan éves a Magyar Királyi Csendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIII.évf. (2007) 16.sz. 140-146.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2002. november 12-én, hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „A rendvédelmi szakképzés története” című XVI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774.

ARTNER Ramona: A bajor csendőrség a XX. század húszas éveiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIV.évf. (2014) 39-40-41-42.sz. 23-30p. HU-ISSN 1216-6774. 28.p. 26.sz.jegyzet.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

VEDŐ Attila: Rádió a Magyar Királyi Csendőrség szolgálatában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIV.évf. (2014) 39-40-41-42.sz. 131-142.p. HU-ISSN 1216-6774.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi fellépésének gyakorlata. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIV.évf. (2014) 39-40-41-42.sz. 143-154.p. HU-ISSN 1216-6774.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

VEDŐ Attila: A haderő karhatalmi tevékenysége 1867-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIV.évf. (2014) 39-40-41-42.sz. 155-165.p. A tanulmány korábbi változata 2014. X. 17-én, hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „A magyar rendvédelem a kivételes hatalom időszakában” című XXX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

VEDŐ Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. A tanulmány korábbi változata 2013. II. 15-én, hangzott el, Budapesten a

Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az ELTE-ÁJK Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszék által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos szimpozion sorozatnak „A XIX-XX. századi európai és magyarországi csendőrségek” című XIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

VEDŐ Attila: A haderő karhatalmi tevékenysége 1867-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIV.évf. (2014) 39-40-41-42.sz. 155-165.p. A tanulmány korábbi változata 2014. X. 17-én, hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „A magyar rendvédelem a kivételes hatalom időszakában” című XXX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

VÖLGYESI Levente: Rendvédelmi és rendészeti intézmények az újkori magyar városi igazgatásban. *Acta Facultatis Politicouridiae Universitatis Scientiarum Budapestiensis de Rolando Eötvös Nominatae* [Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Füzet], XVIII.évf. (2010) 1.sz. 105-106.p. HU-ISSN 1418-1347.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 1.sz.jegyzet.

W

WAGNER Walter: *Geschichte des k. k. Kriegsministerium.* [A császári királyi Hadügyminisztérium szervezete.] I.köt. 1848-1866. Graz-Wien-Köln, 1966, Verlag Böhlau. II.köt. 1866-1888. Wien-Köln-Graz, 1971, Hermann Böhlau's Nachf.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 144.p. 13.sz.jegyzet ; 145.p. 39.sz.jegyzet + 41.sz.jegyzet + 43.sz.jegyzet + 44.sz.jegyzet ; 147.p. 73.sz.jegyzet ; 148.p. 98.sz.jegyzet ; 149.p. 104.sz.jegyzet.

WANDRUSZKA Adam — URBANITSCH Peter (szerk.): *Die Habsburgermonarchie 1848-1918.* [A Habsburgok monarchiája 1848-1918.] V.köt. *Die bewaffnete Macht.* [A fegyveres erők.] Bécs, 1987, Osztrák Tudományos Akadémia Kiadója. 868 p. AT-ISBN 978 370 01 1122 1.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 144.p. 16.sz.jegyzet ; 145.p. 31.sz.jegyzet + 32.sz.jegyzet + 36.sz.jegyzet + 38.sz.jegyzet + 46.sz.jegyzet ; 146.p. 50.sz.jegyzet ; 147.p. 74.sz.jegyzet + 79.sz.jegyzet ; 153.p. 192.sz.jegyzet + 199.sz.jegyzet ; 154.p. 214.sz.jegyzet.

Z-Zs

ZACHAR József: Az Osztrák-Magyar Monarchia örökös tartományainak rendvédelmi testületei. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, HU-ISSN 1216-6774. I.évf. (1991) 1.sz. 17-29.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1990. április 24.-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelmi testületek és az önkormányzati szervek kapcsolata 1848-1945” című I. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 7.sz.jegyzet + 10.sz.jegyzet.

ZACHAR József: Tradíció és folyamatosság az osztrák rendvédelmi szervezeteknél. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, HU-ISSN 1216-6774. II.évf. (1992) 3. sz. 65-74. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1991. november 19.-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos

Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Tradíció és korszerűség” című III. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 14.sz.jegyzet.

ZACHAR József: A politikai irányzatok rendvédelmi koncepciói a dualizmus korában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, III. évf. (1993) 4.sz. 8-20.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1992. szeptember 29.-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A dualista Magyarország rendvédelme.” Című IV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 29.p. 43.sz.jegyzet.

ZACHAR József: Fejezetek az osztrák csendőrség történetéből 1849-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* VII.évf. (1997) 8.sz. 105-109.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én, hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „A napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogi történeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet. ; 177.p. 14.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 11.sz.jegyzet 12.sz.jegyzet.

ZACHAR József: Rendvédelem és történelemtudomány. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, X. évf. (2000) 12. sz. 34-37. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1999. október 6-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A közigazgatás, a véderő és a rendvédelem kapcsolatának változásai a polgári magyar állam időszakában” című XII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 28.p. 9.sz.jegyzet ; 29.p. 43.sz.jegyzet.

ZACHAR József: Indokolt-e a rendvédelem-tudomány fogalmának használata. Rendvédelem fogalma. *Rendvédelmi Füzetek*, III.évf. (2002) 28.sz. 32-36.p. HU-ISSN 1585-1249.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 29.p. 43.sz.jegyzet.

ZACHAR József: *Áruló vagy áldozat?* Budapest, 2005, Heraldika Kiadó. 120 p. HU-ISBN 978 963 92 0435 8.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogi történeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 144.p. 24.sz.jegyzet.

ZACHAR József: A HABSBURG-hatalom és a magyar rendvédelem. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IX.évf. (2005) 14.sz. 146-149.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2000. november 8-án, hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „Az ezeréves magyar rendvédelem” című XIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogi történeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 177.p. 15.sz.jegyzet.

ZAVADIL, Radomír: *Obrněný automobil OA vz.30.* [Páncélaútó OA vz.30.] Bučovice, 2005, Jakab. 88 p. CZ-ISBN 809 03 6371 7.

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774. 113.p. 22.sz.jegyzet.

ZEIDLER Sándor: A Magyar Királyi Csendőrség rendfokozati rendszere és jelvényei. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* VII.évf. (1997) 8.sz. 110-112.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én, hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „A napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 176.p. 10.sz.jegyzet.

ZEINAR Hubert: *Geschichte des österreichischen Generalstabes.* [Az osztrák vezérkar története.], Bécs-Köln-Weimar, 2006, Böhlau. 868 p. AT-ISBN 978 320 57 7415 0.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 144.p. 21.sz.jegyzet ; 147.p. 84.sz.jegyzet ; 148.p. 87.sz.jegyzet + 97.sz.jegyzet ; 148.p. 101.sz.jegyzet ; 149.p. 105.sz.jegyzet ; 150.p. 119.sz.jegyzet ; 155.p. 223.sz.jegyzet + 237.sz.jegyzet ; 156.p. 239.sz.jegyzet.

CITÁCIÓS INDEX
PERIODIKÁK

A-Á

Acta Facultatis Politico-iuridiae Universitatis Scientiarum Budapestiensis de Rolando Eötvös Nominatae [Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Füzetek] (1959-) Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és jogtudományi Karának időszaki tudományos folyóirata.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 1.sz.jegyzet.

Aetas (1973 -) HU-ISSN 0237-7934 A JATE-BTK történelem szakos hallgatóinak kiadványa. 1973., 1975. és 1976. évben évente egyszer, 1974. és 1988. évben évente négyszer, 1986-1987 és 1990-ben évente kétszer, 1991-től megjelenő tudományos folyóirat.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 103.p. 114.sz.jegyzet 115.sz.jegyzet + 116.sz.jegyzet.

B

Bajtársi Levél (1948-2007) 1948. november 20.-án alapították a nyugatra emigrált csendőrök Grazban élő tagjai, amely a nyugati emigrációban élő csendőröket összefogó Magyar Királyi Csendőr Bajtársi Közösség lapjaként működött 2007-ig. A folyóirat évente több alkalommal de rendszertelenül jelent meg, elsősorban a csendőrökkel kapcsolatos eseményekről nyújtott tájékoztatást.

B STENGES Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774. 113.p. 19.sz.jegyzet.

Belügyi Szemle HU-ISSN 1218-8956 (1953-1962: Rendőrségi Szemle, 1963-1990: Belügyi Szemle, 1991-1994: Rendészeti Szemle, 1995-1996: a hatodik számmal befejezően Belügyi Szemle, 1996 –: hetedik-nyolcadik számmal kezdődően Rendészeti Szemle, 2010- Belügyi Szemle) A Belügyminisztérium havonta megjelenő központi tudományos folyóirata. A periodikában a tudományos közléssel szemben támasztott igényeknek megfelelő jegyzetekkel ellátott tanulmányok szakmai lektorálás nyomán jelennek meg.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 175.p. 3.jegyzet + 5.sz.jegyzet.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 29.p. 2.sz.jegyzet ; 29.p. 21.sz.jegyzet + 32.sz.jegyzet + 39.sz.jegyzet + 42.sz.jegyzet.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774. 60.p. 48.sz.jegyzet.

Berliner Monatshefte [Berlini Havi Füzetek] (1923-1944) A német külügyi hivatal történelmi ismeretterjesztő havonta megjelenő folyóirata.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 153.p. 191.sz.jegyzet.

C-Cs

Csendőrségi Lapok (I-XIII.évf.: 1907-1919 , XIV-XXXIV.évf.:1924-1944) Megjelent havonta kétszer, 1928-1930 havonta háromszor. Képes szakmai magazin.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 177.p. 25.jegyzet + 29.sz.jegyzet + 32.sz.jegyzet + 33.sz.jegyzet.

H

Hadtörténelmi Közlemények. HU-ISSN 0017-6540 (1887–) a Hadtörténeti Intézet és Múzeum negyedévente megjelenő tudományos folyóirata. A periodikában a tudományos közléssel szemben támasztott igényeknek megfelelő jegyzetekkel ellátott tanulmányok szakmai lektorálás nyomán jelennek meg.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 9.sz.jegyzet.

Hadtudomány, HU-ISSN 1215-4221 (1991-) a Magyar Hadtudományi Társaság negyedévente megjelenő tudományos folyóirata. A periodikában a tudományos közléssel szemben támasztott igényeknek megfelelő jegyzetekkel ellátott tanulmányok szakmai lektorálás nyomán jelennek meg.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 28.p. 11.sz.jegyzet + 12.sz.jegyzet + 14.sz.jegyzet.

I-I

Internationales Waffen-Magazine (1987-) ISSN 0933-4491. A Japán Geoinformatikai Közösség képes fegyvermagazinja.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 144.p. 17.sz.jegyzet ; 147.p. 83.sz.jegyzet ; 154.p. 215.sz.jegyzet.

Iustum Aequum Salutare [Tisztelgés a jogegyenlőség előtt] (2005 -) HU-ISSN 1787-3223. A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jogtudományi Karának negyedévente megjelenő jogtudományi folyóirata.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 28.p. 2.sz.jegyzet + 17.sz.jegyzet.

K

Kommentár HU-ISSN 1787-6974 (2007-) A Kommentár Alapítvány kéthavonta megjelenő kulturális közéleti folyóirata.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 144.p. 25.sz.jegyzet.

Korunk HU-ISSN 1222-8338, (1926-) A Korunk Baráti Társaság kiadványa. Havonta megjelenő kulturális folyóirat.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 101.p. 30-31.sz.jegyzet.

M

Magyar Katonai Szemle, (1931-1944) A Magyar Királyi Hadtörténelmi Levéltár rendszertelenül (összesen 10 számot jelentettek meg) szakmai folyóirata.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774. 70.p. 2.sz.jegyzet + 19.sz.jegyzet , 71.p. 24.sz.jegyzet + 30.sz.jegyzet + 45.sz.jegyzet + 56.sz.jegyzet.

Magyar Katonaújság (1938-1944) A Vitézi Rend Zrínyi Csoportjának és tábori folyóirata.

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774. 112.p. 7.sz.jegyzet.

Magyar Közigazgatás (2011-) HU-ISSN 0865-736X. A Nemzeti Közigazgatási Intézet negyedévente megjelenő tudományos folyóirata.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 29.p. 34.sz.jegyzet.

Magyar Rendészet HU-ISSN 1586-2895. (2000-) A Rendőrtiszt Főiskola gondozásában kéthavonta megjelenő szakmai folyóirat, mely a tudományos közlésekkel szemben támasztott igényeknek megfelelő tanulmányokat közöl.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774. 60.p. 6.sz.jegyzet + 45.sz.jegyzet + 46.sz.jegyzet + 47.sz.jegyzet.

O-Ö

Österreichische Militärische Zeitschrift (1808-) AT-ISSN 0048-1444. Az osztrák tartományi és sportminisztérium hadtudományi és biztonságpolitikai szaklapja.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos

Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 144.p. 15.sz.jegyzet ; 145.p. 34.sz.jegyzet ; 147.p. 82.sz.jegyzet ; 148.p. 97.sz.jegyzet ; 152.p. 155.sz.jegyzet + 162.sz.jegyzet ; 153.p. 191.sz.jegyzet.

P

Pandúr Jogi és Bűnügyi Magazin (1991-) HU-ISSN 1216-2019. A Police Press Kft. havonta megjelenő képes magazinja.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 31.p. 107.sz.jegyzet.

Pénzügyőr (1874-) HU-ISSN 1416-5850. A Nemzeti Adó- és Vámhivatal képes magazinja.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774. 123.p. 29.sz.jegyzet + 34.sz.jegyzet + 36.sz.jegyzet.

R

Rendészeti Szemle Lásd *Belügyi Szemle*.

Rendészeti Tanulmányok HU-ISSN 1216-5018 (1992-1994 A megjelenés 1993-ban szünetelt.) A BM Rendészeti Kutató Intézet évente többször megjelenő tudományos és szakmai folyóirata. A periodikában a tudományos közléssel szemben támasztott igényeknek megfelelő jegyzetekkel ellátott tanulmányok szakmai lektorálás nyomán jelennek meg.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 29.p. 33.sz.jegyzet.

Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis) HU-ISSN 1216-6774 (1991 —) Megjelenik évente 1-2 alkalommal. A tudományos közlésekkel szemben támasztott igényeknek megfelelő tanulmányok jelennek meg a periodikában szakmai lektorálás nyomán. A periodikát a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság publikálja.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 175.p. 4.jegyzet + 7.sz.jegyzet + 8.sz.jegyzet ; 176.p. 10.sz.jegyzet ; 177.p. 15.sz.jegyzet + 17.sz.jegyzet + 21.sz.jegyzet + 31.sz.jegyzet + 35.sz.jegyzet + 38.sz.jegyzet.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774. 123.p. 2.sz.jegyzet + 3.sz.jegyzet.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 100.p. 8.sz.jegyzet + 9.sz.jegyzet + 20.sz.jegyzet , 103.p. 112.sz.jegyzet , 104.p. 124.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 2.sz.jegyzet + 7.sz.jegyzet + 8.sz.jegyzet + 10.sz.jegyzet + 11.sz.jegyzet + 12.sz.jegyzet + 14.sz.jegyzet.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774. 70.p. 10.sz.jegyzet , 71.p. 26.sz.jegyzet.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 28.p. 6.sz.jegyzet + 9.sz.jegyzet + 15.sz.jegyzet + 18.sz.jegyzet ; 29.p. 20.sz.jegyzet + 22.sz.jegyzet + 38.sz.jegyzet + 43.sz.jegyzet ; 31.p. 97.sz.jegyzet + 98.sz.jegyzet + 99.sz.jegyzet ; 32.p. 111.sz.jegyzet.

S-Sz

Szakmai Szemle (2005-) HU-ISSN 1785-1181. A Katonai Nemzetbiztonsági Hivatal évente három alkalommal megjelenő tudományos szaklapja.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 144.p. 25.sz.jegyzet.

Századok HU-ISSN 0039-8098 (1867 —) A Magyar Történelmi Társulat negyedévente megjelenő tudományos folyóirata. A periodikában a tudományos közléssel szemben támasztott igényeknek megfelelő jegyzetekkel ellátott tanulmányok szakmai lektorálás nyomán jelennek meg.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 104.p. 121.sz.jegyzet.

T-Ty

Történelmi Szemle. HU-ISSN 0040-9634, (1958–) az MTA Történettudományi Intézetének, negyedévenként, esetenként összevont számmal megjelenő tudományos folyóirata. A tudományos közlésekkel szemben támasztott igényeknek megfelelő tanulmányok jelennek meg a periodikában szakmai lektorálás nyomán.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774. 123.p. 5.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 2.sz.jegyzet
ARTNER Ramona: Az osztrák Csendőrség 1848-1938. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIV.évf. (2014) 39-40-41-42.sz. 15-22.p. HU-ISSN1216-6774. 81.p. 15.sz.jegyzet.

U-Ü

Új Rendészeti Tanulmányok (1995-) HU-ISSN 1416-5511. A Rendőrtiszti Főiskola Rendészeti Vezetőképző és Kutatóintézetének rendszertelenül megjelenő folyóirata.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 28.p. 2.sz.jegyzet ; 31.p. 102.sz.jegyzet.

**LEVÉL-, IRAT- ÉS DOKUMENTUMTÁRAK
PUBLIKÁCIÓK ÉS KÉZIRATOK**

H

Hadtörténeti Intézet és Múzeum Hadtörténelmi Levéltár (HIM-HL)

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774. 112.p. 3.sz.jegyzet + 6.sz.jegyzet + 15.sz.jegyzet ; 113.p. 17.sz.jegyzet + 20.sz.jegyzet + 21.sz.jegyzet + 24.sz.jegyzet + 26.sz.jegyzet + 27.sz.jegyzet + 28.sz.jegyzet + 29.sz.jegyzet + 30.sz.jegyzet.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774. 70.p. 2.sz.jegyzet + 4.sz.jegyzet + 5.sz.jegyzet + 6.sz.jegyzet + 7.sz.jegyzet + 9.sz.jegyzet + 11.sz.jegyzet + 13.sz.jegyzet + 14.sz.jegyzet + 15.sz.jegyzet + 16.sz.jegyzet + 17.sz.jegyzet , 71.p. 28.sz.jegyzet + 29.sz.jegyzet + 30.sz.jegyzet + 31.sz.jegyzet + 32.sz.jegyzet + 33.sz.jegyzet + 34.sz.jegyzet + 35.sz.jegyzet + 36.sz.jegyzet + 37.sz.jegyzet + 38.sz.jegyzet + 39.sz.jegyzet + 40.sz.jegyzet + 41.sz.jegyzet + 43.sz.jegyzet + 44.sz.jegyzet + 46.sz.jegyzet + 47.sz.jegyzet + 48.sz.jegyzet + 49.sz.jegyzet + 50.sz.jegyzet + 51.sz.jegyzet + 52.sz.jegyzet + 53.sz.jegyzet + 55.sz.jegyzet + 56.sz.jegyzet + 57.sz.jegyzet + 58.sz.jegyzet + 59.sz.jegyzet + 60.sz.jegyzet + 61.sz.jegyzet.

Haus-, Hof- und Staatsarchiv Wien (OESTA, HHSTA) [A Ház-, az Udvar- és az Állam Archívuma, Bécs]

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 150.p. 128.sz.jegyzet ; 151.p. 154.sz.jegyzet ; 152.p. 155.sz.jegyzet + 157.sz.jegyzet ; 153.p. 190.sz.jegyzet + 195.sz.jegyzet + 197.sz.jegyzet + 202.sz.jegyzet ; 154.p. 204.sz.jegyzet + 205.sz.jegyzet + 206.sz.jegyzet + 207.sz.jegyzet + 215.sz.jegyzet + 216.sz.jegyzet ; 156.p. 244.sz.jegyzet.

K

Kárpátaljai Területi Állami Levéltár Beregszászi Részlege

(KTÁL BR)

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774. 112.p. 4.sz.jegyzet + 7.sz.jegyzet + 8.sz.jegyzet , 113.p. 23.sz.jegyzet.

Kriegs Archiv Wien (KAW) Bécsi Hadtörténelmi Levéltár

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 144.p. 1.sz.jegyzet + 2.sz.jegyzet + 4.sz.jegyzet + 5.sz.jegyzet + 6.sz.jegyzet ; 145.p. 31.sz.jegyzet + 34.sz.jegyzet + 35.sz.jegyzet + 37.sz.jegyzet + 40.sz.jegyzet + 41.sz.jegyzet + 45.sz.jegyzet ; 146.p. 51.sz.jegyzet + 52.sz.jegyzet + 53.sz.jegyzet + 57.sz.jegyzet + 58.sz.jegyzet + 59.sz.jegyzet + 60.sz.jegyzet + 61.sz.jegyzet + 64.sz.jegyzet + 65.sz.jegyzet + 66.sz.jegyzet ; 147.p. 68.sz.jegyzet + 69.sz.jegyzet + 70.sz.jegyzet + 71.sz.jegyzet + 72.sz.jegyzet + 73.sz.jegyzet + 75.sz.jegyzet + 76.sz.jegyzet + 78.sz.jegyzet + 79.sz.jegyzet + 81.sz.jegyzet + 82.sz.jegyzet ; 148.p. 85.sz.jegyzet + 86.sz.jegyzet + 90.sz.jegyzet + 91.sz.jegyzet + 92.sz.jegyzet + 94.sz.jegyzet + 96.sz.jegyzet + 98.sz.jegyzet + 100.sz.jegyzet ; 149.p. 102.sz.jegyzet + 103.sz.jegyzet + 104.sz.jegyzet + 105.sz.jegyzet ; 150.p. 121.sz.jegyzet + 122.sz.jegyzet + 124.sz.jegyzet + 125.sz.jegyzet + 126.sz.jegyzet + 127.sz.jegyzet + 128.sz.jegyzet + 129.sz.jegyzet + 130.sz.jegyzet + 131.sz.jegyzet + 134.sz.jegyzet + 135.sz.jegyzet + 138.sz.jegyzet ; 151.p. 139.sz.jegyzet + 140.sz.jegyzet + 141.sz.jegyzet + 144.sz.jegyzet + 149.sz.jegyzet ; 152.p. 153.sz.jegyzet + 156.sz.jegyzet + 157.sz.jegyzet + 160.sz.jegyzet + 161.sz.jegyzet + 162.sz.jegyzet + 163.sz.jegyzet + 164.sz.jegyzet + 165.sz.jegyzet + 166.sz.jegyzet + 168.sz.jegyzet + 169.sz.jegyzet + 170.sz.jegyzet + 171.sz.jegyzet + 172.sz.jegyzet ; 153.p. 173.sz.jegyzet + 175.sz.jegyzet + 177.sz.jegyzet + 179.sz.jegyzet + 180.sz.jegyzet + 181.sz.jegyzet + 186.sz.jegyzet + 187.sz.jegyzet + 188.sz.jegyzet + 190.sz.jegyzet + 195.sz.jegyzet + 196.sz.jegyzet + 198.sz.jegyzet ; 154.p. 203.sz.jegyzet + 209.sz.jegyzet + 210.sz.jegyzet + 212.sz.jegyzet + 213.sz.jegyzet + 215.sz.jegyzet + 216.sz.jegyzet ; 155.p. 217.sz.jegyzet + 219.sz.jegyzet + 223.sz.jegyzet + 226.sz.jegyzet + 227.sz.jegyzet + 229.sz.jegyzet + 230.sz.jegyzet + 231.sz.jegyzet + 232.sz.jegyzet + 233.sz.jegyzet + 234.sz.jegyzet + 236.sz.jegyzet ; 156.p. 238.sz.jegyzet ; 157.p. 239.sz.jegyzet + 151.sz.jegyzet.

M

Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet

(MANDA)

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774. 112.p. 14.sz.jegyzet.

Magyar Országos Levéltár (MOL) /Magyar Nemzeti Levéltár/

[korábban: Országos Levéltár (OL)]

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774. 70.p. 20.sz.jegyzet , 71.p. 21.sz.jegyzet + 22.sz.jegyzet + 35.sz.jegyzet.

**CITÁCIÓS INDEX
JOGSZABÁLYOK**

1724

1723/XII. tc. különféle, eddig hűtlenségi bűnnek tekintett eseteket, a büntettek minőségéhez képest, enyhébb büntetéssel büntetendőknél jelentenek ki.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 99.p. 1.sz.jegyzet.

1840

1840/IX. tc. a mezei rendőrségről.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 32.p. 114.sz.jegyzet.

1867

1867/XII. tc. a Magyar Korona országai és az Ő Felsége uralkodása alatt álló többi országok között fennforgó közös érdekű viszonyokról, s ezek elintézésének módjáról.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 13.sz.jegyzet.

1867/XVI.tc. a magyar korona országai és Ő Felsége többi királyságai és országai közt kötött vám- és kereskedelmi szövetségről.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774. 123.p. 4.sz.jegyzet.

1870

1870/XLII.tc. a köztörvényhatóságok rendezéséről.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 16.sz.jegyzet.

1871

1871/XVIII.tc. a községek rendezéséről.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 16.sz.jegyzet.

1878

1878/V.tc. a magyar büntetőtörvénykönyv a büntettekről és a vétségekről.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774. 60.p. 24.sz.jegyzet.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 100.p. 25.sz.jegyzet.

1878/XX.tc. a Magyar Korona országai és Ő Felsége többi királyságai és országai közt kötött vám- és kereskedelmi szövetségről.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774. 123.p. 7.sz.jegyzet.

1879

1879/XL.tc. a magyar büntetőtörvénykönyv a kihágásokról.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 100.p. 26.sz.jegyzet.

1881

1881/II.tc. a csendőrség legénységi állományának a kiegészítéséről.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 177.p. 16.jegyzet.

1881/III.tc. a közbiztonsági szolgálat szervezéséről.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 19.sz.jegyzet.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi

Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 177.p. 16.jegyzet.

1882

1882/X.tc. a Magyar Királyi Csendőrség által a törvényhatósági joggal felruházott városok kül- és belterületén való teljesítendőkről.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 177.p. 22.jegyzet.

1887

1887/XXIV.tc. az 1878/XX.tc.-be iktatott vám- és kereskedelmi szövetség meghosszabbításáról.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774. 123.p. 7.sz.jegyzet.

1898

1898/I.tc. a vám- és bankügyeknek, valamint ezekkel összefüggő némely kérdésnek ideiglenes szabályozásáról.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774. 123.p. 7.sz.jegyzet.

1899

1899/XXX.tc. a vám- és kereskedelmi viszonyokról és ezekkel összefüggő némely kérdésnek a rendezéséről.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774. 123.p. 7.sz.jegyzet.

1903

1903/VI. tc. az útlevelegről.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 100.p. 26.sz.jegyzet.

1908

1908/XII.tc. a kölcsönös kereskedelmi és forgalmi viszonyoknak az Ő Felsége uralkodása alatt álló többi országokkal való szabályozás tárgyában Budapesten 1907. évi október hó 8.-án kötött szerződés becikkelyezéséről.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774. 123.p. 7.sz.jegyzet.

1912

1912/LVIII. a városok fejlesztéséről.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 20.sz.jegyzet.

1912/LXII.tc. a leánykereskedés elnyomása végett Párisban létrejött nemzetközi egyezmény és a hozzátartozó zárjegyzőkönyv becikkelyezése tárgyában.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774. 60.p. 4.sz.jegyzet.

1924

1924/XIX.tc. a vámjog szabályozásáról.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774. 123.p. 11.sz.jegyzet.

1932

november 23-án Budapesten magyar- finn megállapodást írtak alá a szeszcsempészet megakadályozása tárgyában.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774.

1933

1933/XXIV.tc. a szeszcsempészetnek a tengeren való megakadályozása tárgyában 1932. évi november hó 23-án Budapesten kelt magyar- finn megállapodás becikkelyezéséről.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774. 60.p. 5.sz.jegyzet.

1938

1938/XV.tc. a társadalmi és a gazdasági élet egyensúlyának hatályosabb biztosításáról.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 104.p. 120.sz.jegyzet.

1939

1939/IV.tc. a zsidók közéleti és gazdasági térfoglalásának korlátozásáról.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 100.p. 26.sz.jegyzet , 104.p.120.sz.jegyzet.

1940

1940/XVIII.tc. a magyar állam biztonságát és nemzetközi érdekét veszélyeztető egyes cselekmények büntetéséről.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 100.p. 27.sz.jegyzet

1949

1949/XX.tv. a Magyar Népköztársaság alkotmánya VIII. fejezet a fegyveres erők és a rendőrség.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 30.p. 65.sz.jegyzet.

1959

1959/IV.tv. a Magyar Köztársaság polgári törvénykönyvéről.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 31-32.p. 109.p.

1961

1961/V.tv. a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774. 60.p. 28.sz.jegyzet.

1978

1978/IV.tv. a Büntető Törvénykönyvről.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774. 60.p. 24.sz.jegyzet + 32.sz.jegyzet.

1992

1992/XXIII.tv. a köztisztviselők jogállásáról.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774. 123.p. 21.sz.jegyzet.

1993

1993/CX. A honvédelemről.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 30.p.67.sz.jegyzet.

1994

1994/XXXIV. tv. a rendőrségről.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 30.p. 69.sz.jegyzet + 81.sz.jegyzet.

1995

1995/LXV.tv. az államtitokról és a szolgálati titokról.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 30.p. 70.sz.jegyzet.

1995/CVII.tv. a büntetés-végrehajtási szervezetről.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 30.p. 71.sz.jegyzet + 83.sz.jegyzet.

1995/CXXV.tv. a nemzetbiztonsági szolgálatokról.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 30.p. 72.sz.jegyzet + 82.sz.jegyzet ; 32.p. 130.sz.jegyzet.

1996

1996/XXXI.tv. a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 30.p. 84.sz.jegyzet.

1996/XXXVII.tv. a polgári védelemről.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 30.p. 73.sz.jegyzet.

1996/XLIII.tv. a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774. 123.p. 21.sz.jegyzet.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 30.p. 75.sz.jegyzet.

1997

1997/LXXIII.tv. a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774. 60.p. 29.sz.jegyzet + 30.sz.jegyzet + 31.sz.jegyzet.

1997/CLIX.tv. a fegyveres biztonsági őrsegről, a természetvédelmi és a mezői őrszolgálatról.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 30.p. 86.sz.jegyzet ; 32.p. 115.sz.jegyzet + 116.sz.jegyzet + 117.sz.jegyzet + 118.sz.jegyzet.

1998

1998/LXXXVII.tv. a büntető jogszabályok módosításáról.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774. 60.p. 33.sz.jegyzet + 34.sz.jegyzet + 35.sz.jegyzet.

1999

1999/LXIII.tv. a közterületről.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 31.p. 87.sz.jegyzet ; 32.p. 123.sz.jegyzet.

1999/LXXXV. A szervezett bűnözés, valamint az azzal összefüggő egyes jelenségek elleni fellépés szabályairól és az ehhez kapcsolódó törvénymódosításokról.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774. 60.p. 22.sz.jegyzet + 23.sz.jegyzet.

2001

2001/CXXI.tv. a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774. 60.p. 36.sz.jegyzet + 37.sz.jegyzet + 38.sz.jegyzet + 39.sz.jegyzet + 40.sz.jegyzet.

2002

2002/II.tv. az Egyesült Nemzetek Szervezete keretében New Yorkban, 1954. szeptember 28-án létrejött, a Hontalan Személyek Jogállásáról szóló Egyezmény kihirdetéséről.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 104.p. 127sz.jegyzet.

2004

2004/XIX.tv. a Vám- és Pénzügyőrségről.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 31.p. 89.sz.jegyzet.

2004/CIV.tv. a Magyar Köztársaság alkotmányáról szóló 1949/XX.tv. módosításáról.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 30.p. 61.sz.jegyzet.

2005

2005/CXXXIII.tv. a személy-és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 31-32.p. 109.sz.jegyzet ; 32.p.119.sz.jegyzet.

2006

2006/LVII.tv. a központi államigazgatási szervekről, valamint a kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 30.p. 76.sz.jegyzet.

2006/CI.tv. az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni egyezmény kihirdetéséről.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774. 60.p. 7.sz.jegyzet.

2006/CII.tv. az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni egyezménynek az emberkereskedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelme megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló Jegyzőkönyve kihirdetéséről.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774. 60.p. 8.sz.jegyzet.

2006/CIII.tv. az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni egyezménynek a migránsok szárazföldön, légi úton és tengeren történő csempészete elleni fellépéséről szóló jegyzőkönyve kihirdetéséről.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774. 60.p. 9.sz.jegyzet.

2007

2007/LXXXVIII.tv. a Magyar Köztársaság alkotmányáról szóló 1949/XX.tv. módosításáról.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 30.p. 62.sz.jegyzet.

2007/LXXXIX.tv. az államhatárról. *Magyar Közlöny*, LXIII.évf. (2007) 88.sz. HU-ISSN 2063-0379. (2013.VIII.28-án hatályos szöveg alapján.)

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 30.p. 63.sz.jegyzet.

2007/XC.tv. a rendőrségről szóló 1994/XXXIV.tv. módosításáról.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 30.p. 63.sz.jegyzet + 69.sz.jegyzet.

2009

2009/CLV.tv. a minősített adat védelméről.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 30.p. 74.sz.jegyzet.

2010

2010/XLIII.tv. a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 30.p. 77.sz.jegyzet.

2010/CXXII.tv. a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774. 123.p. 19.sz.jegyzet + 20.sz.jegyzet + 22.sz.jegyzet.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 30.p. 78.sz.jegyzet ; 31.p. 90.sz.jegyzet ; 32.p. 130.sz.jegyzet.

2010/CXLVII.tv. egyes rendészeti tárgyú és az azokkal összefüggő törvények módosításáról.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 30.p. 81.sz.jegyzet.

2011

Magyarország Alaptörvénye (2011. IV. 25.) Hatályba lépett 2012. I. 1.-én.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 30.p. 66.sz.jegyzet.

2011/CXIII.tv. a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 30.p. 68.sz.jegyzet.

2011/CXXVIII.tv. a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 30.p. 78.sz.jegyzet + 84.sz.jegyzet + 85.sz.jegyzet ; 32.p. 130.sz.jegyzet.

2011/CLXXV.tv. a polgárőrségről és a polgárőri tevékenység szabályairól.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 32.p. 121.sz.jegyzet + 122.sz.jegyzet.

2011/CXCIV.tv. az államháztartásról.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 31-32.p. 109.sz.jegyzet.

2011/CXCIX.tv. a közszolgálati tisztviselőkről.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774. 123.p. 21.sz.jegyzet.

2011/CCIV.tv. a nemzeti felsőoktatásról.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 31-32.p. 109.sz.jegyzet.

2011/CCVII.tv. egyes rendvédelmi tárgyú törvények módosításáról, valamint az azzal összefüggő további törvénymódosításokról.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 30.p. 73.sz.jegyzet.

2012

2012/I.tv. a Munka Törvénykönyvről.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774. 123.p. 21.sz.jegyzet.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 31-32.p. 109.sz.jegyzet.

2012/XXXVI.tv. az országgyűlésről.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 30.p. 80.sz.jegyzet.

2012/C.tv. a Büntető Törvénykönyvről.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774. 60.p. 42.sz.jegyzet + 44.sz.jegyzet.

2012/CXX.tv. az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 32.p. 113.sz.jegyzet + 115.sz.jegyzet.

2015

2015/XLII.tv. a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 25.sz.jegyzet.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 30.p. 79.sz.jegyzet ; 31.p. 88.sz.jegyzet.

2015/XLIII.tv. a honvédek jogállásáról.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 25.sz.jegyzet.

Rendeletek, határozatok, döntvények

1867

26/1867. (III. 23.) Kir.r. a csendőrség megszüntetése tárgyában. *Magyarországi Rendeletek Tára*, I.évf. (1867) I.füzet. 51.p.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 15.sz.jegyzet.

1877

51 883/1877. (XII. 19.) BM.r. külföldre szóló útlevélek kiadása és kiállítása tárgyában. *Közigazgatási Döntvénytár*, I.évf. (1877) 3.sz. 54-55.p.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 100.p. 3.sz.jegyzet.

1912

45 216/1912. () PM.r. az 1907. évi 20 koronás bankjegyhamisítványok ismertetése tárgyában. *Belügyi Közlöny*, XVI.évf. (1912) 25.sz. 193-194.p.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 100.p. 28.sz.jegyzet.

1915

285/1915. () ME.r. az útlevelek kötelezettség elrendeléséről. *Magyarországi Rendeletek Tára*, XLVIII.évf. (1915) 1.sz. 38-40.p.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 100.p. 7.sz.jegyzet.

1916

Kúria K. 5143/1916. sz. dönt. A Btk. 336. §. 6. pontjában említett tolvajszövetség létrejött, ha két vagy több személy előre meg nem határozott lopások elkövetését közös egytetértéssel elhatározta. 64-65.p. In LENGYEL Aurél (szerk.): *Büntetőjogi Döntvénytár*. XI.köt. Budapest, 1918, Jogtudományi Közlöny Szerkesztősége. 296 p.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774. 60.p. 25.sz.jegyzet.

1919

5 047/1919. (X. 1.) ME.r. a rendőrség államosításáról. *Magyarországi Rendeletek Tára*, LIII.évf. (1919) I.füzet. 752-767.p.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 22.sz.jegyzet.

1920

82 600/1920. (XII. 14.) BM.r. az útlevelelkiállítás jogának az 1903:VI. t.-c. 6. §-ában megállapított útlevelelkiállító hatóságok hatáskörébe való visszautalásáról. *Magyarországi Rendeletek Tára*, LI.évf. (1920) 1.sz. 768-777.p.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 103.p. 80.sz.jegyzet.

1922

10 270/1922. (XII. 14.) ME.r. A légi közlekedésről. *Magyarországi rendeletek tára*. LVI.évf. (1923) 1.sz. 192-203.p.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774. 70.p. 8.sz.jegyzet.

128 794/1922. () PM.r. az új mintájú bélyeges kincstári utlevélülrapok forgalombabocsátása. *Belügyi Közlöny*, XXVI.évf. (1922) 46.sz. 2100-2102.p.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 100.p. 11.sz.jegyzet.

198 172/1922. () BM.r. új mintájú bélyeges kincstári utlevélülrapok forgalombahozatala és az ezzel kapcsolatos intézkedések. *Magyarországi Rendeletek Tára*, LV.évf. (1922) 1.sz. 263-267.p.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 100.p. 11.sz.jegyzet , 102.p.76.sz.jegyzet.

1924

1630/1924. (II. 22.) ME.r. A légi közlekedésről szóló rendelet módosításáról és kiegészítéséről. *Magyarországi rendeletek tára*, LVIII.évf. (1925) 1.sz. 30-32.p.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774. 70.p. 18.sz.jegyzet.

45 332/1924. (II. 25.) KEM.r. A külföldi légi járóművek közlekedéséről. *Magyarországi rendeletek tára*. LVIII. folyam. Budapest, 1925, BM. 697-700.p.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774. 70.p. 18.sz.jegyzet.

1925

241 352/1925. () BM.kr. a Szent Év alkalmából a katolikus hívők által Rómába tervezett zarándoklatokban résztvevőknek az útlevelek kötelezettség alól való felmentése. *Belügyi Közlöny*, XXIX.évf. (1925) 5.sz. 103-104.p.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 100.p. 22.sz.jegyzet

1926

Kúria K. 141 1/1926. sz. dönt. In LENGYEL Aurél (szerk.): *Büntetőjogi Döntvénytár*. XIX.köt. Budapest, 1927, Jogtudományi Közlöny Szerkesztősége. 176 p.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774. 60.p. 25.sz.jegyzet.

1930

140 631/1930. () BM.kr. az útlevelek kiállításához szükséges magyar-francia szótár kiigazítása. *Belügyi Közlöny*, XXXV.évf. (1930) 7.sz. 129.p.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevel és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 102.p. 80.sz.jegyzet.

141 817/1930. () BM.kr. a bélyeges útlevelűrlapok beszerzése, valamint az elrontott űrlapok kicserélésére vonatkozó rendelkezések újabb módosítása. *Belügyi Közlöny*, XXXV.évf. (1930) 28.sz. 504-506.p.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevel és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 101.p. 38.sz.jegyzet , 102.p. 74.sz.jegyzet.

146 795/1930. () BM. kr. Ausztriába és Németországba utazó 15 éven aluli kiskorú gyermekek részére kiállítható útlevelet pótló igazolványról, valamint az Ausztriai viszonylatban engedélyezett, és csoportos utazásoknál használható „csoportos névjegyzék”-ről. *Magyarországi Rendeletek Tára*, LXIII.évf. (1930) 1.sz. 874-875.p.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevel és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 100.p. 23.sz.jegyzet.

1930

147 273/1930. () BM.r. az országgyűlés felsőháza és képviselőháza tagjainak útlevelkiállítási díja. *Belügyi Közlöny*, XXXVI.évf. (1931) 2.sz. 36.p.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevel és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 100.p. 21.sz.jegyzet.

1932

138 214/1932. () BM.kr. tengerészeti könyveknek a határátlépés alkalmával útlevelpótló okmányként elfogadásáról. *Magyarországi Rendeletek Tára*, LXV.évf. (1932) 1. 369-370.p.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevel és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 100.p. 24.sz.jegyzet.

1933

115 000/1933. (XII. 22.) KEM.r. A külföldi légi járóművek közlekedéséről. Magyarországi rendeletek tára. LXVII. folyam. Budapest, 1934, BM. 3069–3083.p.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774. 71.p. 40.sz.jegyzet.

1934

50 000/1934. () PM.r. a forgalomban lévő kincstári bélyegekről és bélyeges űrlapokról, és azok tekintetében 1934. évi április hó 1-én bekövet-kező változásokról. *Magyarországi Rendeletek Tára*, LXVII.évf (1934) 1.sz. 346-367.p.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevel és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 100.p. 14.sz.jegyzet.

219 945/1934. () BM. r. a 70.000/1904. B. M. rendelet 29. §-ának újabb módosításáról. *Magyarországi Rendeletek Tára*, LXVII.évf. (1937) 1.sz. 498.p.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevel és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 100.p. 17.sz.jegyzet + 18.sz.jegyzet.

1935

172 100/1935. () BM.kr. az útlevelek kiállítása alkalmával követendő eljárás. *Magyarországi Rendeletek Tára*, LXVIII.évf. (1935) 1.sz. 50-52.p.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevel és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 101.p. 32.sz.jegyzet + 34.sz.jegyzet.

1936

174 900/1936. () BM.kr. külföldre csoportos utazások szabályozásáról. *Magyarországi Rendeletek Tára*, LXIX.évf. (1936) 1.sz. 661-665.p.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevel és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 100.p. 22.sz.jegyzet.

1937

110 000/1937. () BM.kr. új mintájú útlevélek forgalombahozatala és az ezzel kapcsolatos intézkedések. *Magyarországi Rendeletek Tára*, LXX.évf. (1937) 1.sz. 71-73.p.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 101.p. 35.sz.jegyzet , 102.p. 71.sz.jegyzet + 76.sz.jegyzet + 83.sz.jegyzet , 103.p. 86.sz.jegyzet.

111 111/1937. () BM.kr. az útlevelelkiállítási díjak újabb megállapítása. *Magyarországi Rendeletek Tára*, LXX.évf. (1937) 1.sz. 77-79.p.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 100.p. 18.sz.jegyzet.

118 733/1937. () BM.kr. az új mintájú útlevélek kiállításánál a fényképek beragasztásának mellőzése. *Külügyi Közlöny*, XVII.évf. (1937) 11.sz. 88.p.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 103.p. 87.sz.jegyzet.

1940

85 055/1940. () BM.r. szolgálati útlevélek rendszeresítése. *Belügyi Közlöny*, LXVI.évf. (1940) 52.sz. 1793.p.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 102.p. 68.sz.jegyzet.

1943

3 450/1943. (VI. 26.) ME.r. az állandó összegű illetékek újabb megállapításáról. *Magyarországi Rendeletek Tára*, LXXVI.évf. (1943) 14.sz. 1464-1516.p.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 101.p. 54.sz.jegyzet.

1944

2300/1944. (VI.21.) ME.r. a m.kir. rendőrség átszervezéséről. *Magyarországi Rendeletek Tára*, LXXVIII.évf. (1944) 1.sz. 1063-1065.p.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 23.sz.jegyzet.

1945

539/1945. () ME.r. az államhatalom gyakorlásával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről. *Magyarországi Rendeletek Tára*, LXXVIII.évf. (1945) 1.sz. 53-54.p.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 103.p. 99.sz.jegyzet.

1690/1945.ME.r. a csendőrség feloszlításáról és az államrendőrség megszervezéséről. *Magyarországi Rendeletek Tára*, LXXIX.évf. (1945) I-VI. füzet 131-133.p.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774. 81.p. 24.sz.jegyzet.

4340/1945. (X. 12.) ME.r. az útlevelelügy újabb szabályozása tárgyában. *Rendőrségi Közlöny*, I.évf. (1945) 6.sz. 87-88.p.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 103.p. 105.sz.jegyzet + 106.sz.jegyzet.

152 289/1945. (X. 12.) BM.r. a határátlépés szabályozása tárgyában. *Rendőrségi Közlöny*, I.évf. (1945) 6.sz. 88.p.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 103.p. 97.sz.jegyzet.

159 900/1945. (XII. 15.) BM.r. az útlevélek kiállítása körüli eljárás szabályozása tárgyában. *Rendőrségi Közlöny*, I.évf. (1945) 12.sz. 275-277.p.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 103.p. 106.sz.jegyzet + 107.sz.jegyzet + 108.sz.jegyzet + 109.sz.jegyzet.

1946

229 482/1946. (VI. 1.) BM.r. az állami hatóságok és szervek megjelölésénél és címénél a „királyi” jelző használatának mellőzése. *Rendőrségi Közlöny*, II.évf. (1946) 12.sz. 373.p.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 103.p. 102.sz.jegyzet.

274 778/1946. (XI. 1.) BM.r. az útlevélek kiállításánál az előírt szabályok betartása tárgyában. *Rendőrségi Közlöny*, II.évf. (1946) 22.sz. 601.p.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 103.p. 110.sz.jegyzet.

1947

190 057/1947. (IV., 12.) BM.r. a határátlépésre vonatkozó rendelkezések összefoglalásáról szóló 411.728/1946. IV–12. B. M. rendelet egyes rendelkezéseinek újabb módosítása és kiegészítése. *Rendőrségi Közlöny*, III.évf. (1947) 2.sz. 41.p.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 103.p. 98.sz.jegyzet.

1950

1950/24.tvr. a társadalmi tulajdon büntetőjogi védelméről.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774. 60.p. 26.sz.jegyzet.

1966

1966/2.tvr. a vámjog szabályozásáról.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyör képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774. 123.p. 14.sz.jegyzet.

1989

1989/15.tvr. a menekültek helyzetére vonatkozó 1951. évi július hó 28. napján elfogadott egyezmény valamint a menekültek helyzetére vonatkozóan az 1967. évi január hó 31. napján létrejött jegyzőkönyv kihirdetéséről. *Törvények és Rendeletek Hivatalos Gyűjteménye*, XXXVII.évf. (1989) 1.sz. 434-453.p.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 104.p. 126.sz.jegyzet.

2008

2008/841/IB.hat. Az Európai Tanács 2008/841/IB kerethatározata (2008. X. 24.) a szervezett bűnözés elleni küzdelemről. *Az Európai Unió Hivatalos Lapja*, LI.évf. (2008) 300.sz. 42-57.p.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774. 60.p. 10.sz.jegyzet + 11.sz.jegyzet + 12.sz.jegyzet + 13.sz.jegyzet.

2011

23/2011. (III.8.) korm.r. a zenés táncos rendezvények biztonságosabbá tételéről.

Magyar Közlöny, (2011) 23.sz. 4633-4638.p.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 31-32.p. 109.sz.jegyzet.

368/2011. (XII. 31.) korm.r. az államháztartásról szóló 2011/CXCV.tv. végrehajtásáról.

Magyar Közlöny, (2014) 190.sz. 26940-27022.p.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 31-32.p. 109.sz.jegyzet.

Külföldi jogszabályok

1981

Resolution of the Representatives of the Governments of the Member States of the European Communities, meeting within the Council of 23 June 1981. [Az 1981. június 23-ai Tanács keretében ülésező tagállami kormányképviselőknek állásfoglalása.] *Az Európai Unió Hivatalos Lapja*, XXIV.évf. (1981) 241.sz. 1-7.p.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 104.p. 130.sz.jegyzet.

1982

Supplementary Resolution to the Resolution adopted on 23 June 1981 concerning the adoption of a passport of uniform pattern, of the Representatives of the Governments of the Member States of the European Communities, meeting within the Council on 30 June 1982. [Az 1982. június 30-ai Tanács keretében ülésező tagállami kormányképviselőknek az egységes útlevél bevezetéséről szóló 1981. június 23-ai állásfoglalást kiegészítő állásfoglalása.]

Az Európai Unió Hivatalos Lapja, XXV.évf. (1982) 179.sz. 1-2.p.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 104.p. 130.sz.jegyzet + 131.sz.jegyzet.

1986

Resolution of the Representatives of the Governments of the Member States, meeting within the Council, of 14 July 1986 supplementary to the resolutions of 23 June 1981 and 30 June 1982 concerning the introduction of a passport of uniform pattern. [Az 1986. július 14-ei Tanács keretében ülésező tagállami kormányképviselőknek az egységes útlevél bevezetéséről szóló 1981. június 23-ai és 1982. június 30-ai állásfoglalásokat kiegészítő állásfoglalása.]

Az Európai Unió Hivatalos Lapja, XXIX.évf. (1986) 185.sz. 1.p.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 104.p. 130.sz.jegyzet.

1995

Resolution of the representatives of the Governments of the Member States, meeting within the Council of 10 July 1995 supplementary to the resolutions of 23 June 1981, 30 June 1982 and 14 July 1986 concerning the introduction of a passport of uniform pattern. [Az 1995. július 10-ei Tanács keretében ülésező tagállami kormányképviselőknek az egységes útlevél bevezetéséről szóló 1981. június 23-ai, 1982. június 30-ai és 1986. július 14-ei állásfoglalásokat kiegészítő állásfoglalása.]

Az Európai Unió Hivatalos Lapja, XXXVIII.évf. (1995) 200.sz. 1.p.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 104.p. 130.sz.jegyzet.

2000

Resolution of the representatives of the governments of the Member States, meeting within the Council of 17 October 2000 supplementing the resolutions of 23 June 1981, 30 June 1982, 14 July 1986 and 10 July 1995 as regards the security characteristics of passports and other travel documents. [Az 2000. október 17-ei Tanács keretében ülésező tagállami kormányképviselőknek az egységes útlevél bevezetéséről szóló 1981. június 23-ai, 1982. június 30-ai, 1986. július 14-ei és 1995. július 10-ei állásfoglalásokat kiegészítő állásfoglalása.] *Az Európai Unió Hivatalos Lapja*, XLIII.évf. (2000) 310.sz. 1-4.p.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 104.p. 130.sz.jegyzet + 132.sz.jegyzet.

2004

2252/2004/EK.r. a tagállamok által kiállított útlevelek és úti okmányok biztonsági jellemzőire és biometrikus elemeire vonatkozó előírásokról. *Az Európai Unió Hivatalos Lapja*, LXVII.évf. (2004) 385.sz. 1-6.p.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 104.p. 130.sz.jegyzet.

2009

444/2009/EK.r. a tagállamok által kiállított útlevelek és úti okmányok biztonsági jellemzőire és biometrikus elemeire vonatkozó előírásokról szóló 2252/ 2004/EK tanácsi rendelet módosításáról. *Az Európai Unió Hivatalos Lapja*, LII.évf. (2009) 42.sz. 1-4.p.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774. 104.p. 133.sz.jegyzet.

INDEX NOMINUM

A-Á

ALBRECHT Franz Josef Karl Friedrich Georg Hubert Maria von Österreich főherceg (Baden, Alsó-Ausztria, 1897. VII. 24. – Buenos Aires, Argentína, 1955. VII. 23.) Magyar és cseh királyi herceg, Osztrák főherceg.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

gróf AEHRENTAL-LEYA Alajos (Csehország, Gross-Skal 1854 – Bécs, 1912. II. 17.) Osztrák diplomata, 1906. X. 24-től az Osztrák-Magyar Monarchia külügyminisztere.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

ARNOLD Mihály (Bakonypéterd, 1945. III. 12. – Ipolyvece, 2013. VI. 23.) pénzügyőr altábornagy 1992-2003 között a Vám- és Pénzügyőrség országos parancsnoka.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

ÁRPÁD-ház A honfoglaló ÁRPÁD vezér fiúági leszármazottai tartoztak az ÁRPÁD-házba, közülük kerültek ki a Magyar Királyság királyai a fiúági kihalásáig.

MAGASVÁRI Adrienn: Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 39-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. november 8-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Pénzügyőr és Adózástörténeti Múzeum közös szervezésével megvalósított magyar rendvédelem-történeti szimpozionon. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

ÁRVAY Adorján dr. A Magyar Királyi Rendőrség munkácsi kapitányságának vezetője 1939. I. 6-án az úgynevezett „vízkereszt csata” idején.

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774.

B

BACH Alexander báró (Loosdorf [Alsóausztria] 1813. január 4. – Unterwaltersdorf [Bécsújhely mellett] 1893. november 3.) Osztrák ügyvéd. Belügyminiszter-helyettes, majd belügyminiszter 1849. VI. 28. – 1859. VIII. 21.-éig. Nevéhez fűződik az úgynevezett „Bach-korszak”, amely a polgári fejlődés számára ugyan utat nyitott, azonban a magyar nemzet megsemmisítésére törekedett. Bach a neoabszolutista rendszer egyik fő irányítója volt, amely a központosítást oly módon hajtotta végre, hogy eltörölte a magyar nyelv állami használatát, általában a kultúrából száműzte a magyarnyelvűséget. Nem csupán Magyarország önállóságát törölték el, hanem még Magyarország létét is tagadva területét 5 kormányzóságra osztva igazgatták a Kárpát-medence térségét. A kollaboráns hivatalnoki kart Bach egyenruhában járatta, melyhez díszkard is járt, őket nevezték „Bach huszároknak”.

MAGASVÁRI Adrienn: Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 39-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. november 8-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Pénzügyőr és Adózástörténeti Múzeum közös szervezésével megvalósított magyar rendvédelem-történeti szimpozionon. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BAJÁN Artúr a portugáliai magyar konzul 1938 júliusától 1948 februárjáig.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

BARHOU Louis (Franciaország, Oloron-Sainte-Marie, 1862. VIII. 25. - Marseille, 1934. X. 9.) A harmadik francia köztársaság 46. miniszterelnöke.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

Friedrich Graf BECK-RZIKOVSKY (Freiburg, 1830. III. 21. – Bécs, 1920. II. 9.) Vezérezredes, 1881-1906 között az Osztrák-Magyar Monarchia haderejének vezérkari főnöke.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos

Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BEREGNYEI József dr.univ. (Ibrány, 1949 -) Nyugalmazott határőrszt. Nevéhez fűződik a „Rendészettudományi szószedet” létrehozása.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

BERNÁTH Mihály dr. kutatási területe XX. századi tömegrendezvények biztonsági kérdései.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

BÉLDY Alajos ezds. a Magyar Királyi Honvédség 1939 márciusában végrehajtott támadó műveleteiben részt vevő munkácsi harccsoport parancsnoka.

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774.

C-Cs

CONCHA Győző dr. (Marcaltó, 1846. II. 10. – Budapest, 1933. IV. 10.) XIX-XX. századi neves jogtudós, a Magyar Tudományos Akadémia tagja. 1913-1918 között a magyar országgyűlés felsőházának tagja, majd 1927-től jogtudósi munkássága elismeréseként a felsőház élethosszig tartó tagjává nevezték ki.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

CSIKY Kálmán dr. (Kenderes 1843. II. 5. – Budapest, 1905. III. 13.) Jogtörténelemmel foglalkozó jogtudós. 1881-1884 között országgyűlési képviselő volt, majd 1884-től a Műegyetem közigazgatási jog és magánjog tanáraként tevékenykedett. 1903-ban udvari tanácsosi címet kapott. Nevéhez fűződik az első magyar teljes Tacitus-fordítás.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

CSIZMADIA Andor dr.prof. (Győr, 1910. IX. - Budapest, 1985. VI. 12.) jogtörténész, igazgatás- és művelődéstörténész, akadémiai, főiskolai és egyetemi tanár, tanszékvezető, dékán; az állam- és jogtudományok doktora, Nagybánya polgármestere.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

D

August Franz Johann Christoph Graf von DEGENFELD-SCHONBURG (Nagykanizsa, 1798. XII. 10. – Altmünster, 1876. XII. 5.) Hadügyminiszter a neoabszolutizmus időszakában 1860-1866-ig.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

E-É

EGYED István dr.prof. (Budapest, 1886. július 11. - Budapest, 1966. július 14.): jogász, egyetemi tanár, 1919-től az igazságügyminisztérium törvényelőkészítő osztályán a közjogi javaslatok előadója volt. 1922-ben a Budapesti Tudományegyetem magántanára, 1923-tól ítéltáblai bíró, majd 1928-tól nyugdíjazásáig a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen a közigazgatási jog rendes tanára.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

F

Ferenc József (Bécs, 1830. VIII. 18. — Bécs, 1916. XI. 21.) Született osztrák főherceg, 1867-től haláláig Magyarország megkoronázott apostoli királya. A Habsburg Monarchia leghosszabb ideig (68 évig) uralkodó tagja.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

FIGL, Andreas (Ausztia, Bécs, 1873. VI. 22. - Ausztia, Salzburg, 1967. XI. 11.) Osztrák katonatiszt, titkosírás-szakértő. Az Osztrák-Magyar Monarchia hadereje rejtjelfejtő alakulatának megalapítója és első vezetője 1911-ben.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

FINSZTER Géza dr.prof. (Budapest, 1945. május 19. -) Jogász, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, nyugalmazott rendőrtiszt, a rendvédelem terminológia egyik fő ellenzője. A rendszerváltás előtt állambiztonsági tisztként tevékenykedett. A rendszerváltás után a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat vezetője. Az Országos Kriminológiai Intézet munkatársa, majd a Rendőrtiszti Főiskola oktatója, a rektor tudományos helyettese később pedig a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Karán felállított Rendészettudományi Tanszék tanszékvezetője. Szakterülete az úgynevezett „rendészettudomány”.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Alexander FREIHERR Krobatin von Polnisch Maralek (Olmütz, 1849. IX. 12. –Bécs, 1933. XII. 27.) az Osztrák-Magyar Monarchia közös hadügyminisztere 1912-1917-ig.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Oskar Freiherr WOLF-SCHNEIDER von Arno Az Evidenzbureau hírszerző tisztje.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Franz FREIHERR von Schönaich (1844 – 1916) 1910-ben az Osztrák-Magyar Monarchia közös hadügyminisztere.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Franz FREIHERR von John (Bruck, 1815. XI. 20. – Bécs, 1876. V. 25.) altábornagy, 1866-1869 hadügyminiszter.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Karl FREIHERR von Machio 1910-ben az Osztrák-Magyar Monarchia közös külügyminisztériumának osztályfőnöke.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

G-Gy

GÖMBÖS László rendőr tanácsos 1937-ben a Magyar Királyi Rendőrség budapesti főkapitánysága útlevelesztályának vezetője.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevele és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

bártfai GRÜNWALD Béla Ferenc József dr. (Szentantal, 1839. XII. 2. – Franciaország Courbeoive, 1891. V. 4.) Jogász, a Magyar Tudományos Akadémia tagja. 1878-tól haláláig Besztercebánya országgyűlési képviselője. Szakterülete a magyar közigazgatás.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

H

HABSBURG Ferdinánd (Kasztíliai Királyság, Alcalá de Henares 1503. III. 10. – Bécs, 1564. VII. 25.) magyar király 1526. XII. 17. – 1564. VII. 25.

MAGASVÁRI Adrienn: Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 39-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. november 8-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Pénzügyőr és Adózástörténeti Múzeum közös szervezésével megvalósított magyar rendvédelem-történeti szimpozionon. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

HABSBURG-ház (majd a HABSBURG-LOTHARINGIAI-ház), Közép-Európa több országának — így Magyarország és az osztrák tartományok — uralkodói adó család.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útleveél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

Julius Jacob von HAYNAU (Kassel, Németország 1786. október 14. – Bécs, Ausztria 1853. március 14.) Osztrák katonatiszt. Az 1848-1849-es magyar forradalom és szabadságharc leverése után Magyarország katonai parancsnokaként hajtotta végre a magyar nemzet elleni véres megtorlásokat. 1850. VII. 8-án *Ferenc József* Julius Jacob von HAYNAUT leváltotta, majd Szatmár vármegyében birtokot adományozott a „bresciai hiénaként” elhíresült tábornak.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Franz HERMAN Osztrák katonatiszt 1917-ben POKORNY Hermann adjutánsa.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

HÓMAN Bálint (Budapest, 1885. XII. 29. – Vác, 1951. VI. 2.) Történész, az Országos Széchényi Könyvtár igazgatója, a Nemzeti Múzeum főigazgatója, majd elnöke, egyetemi tanár. Vallás- és közoktatásügyi miniszter 1932.X.1.-1938.V.14., tárca nélküli miniszter különleges megbízatással 1938.V.14.-1938.VII.11., vallás- és közoktatásügyi miniszter 1939.II.16.-1942.VII.3. A népbíróság elítélte és a váci börtönben halt meg 1951-ben.

MAGASVÁRI Adrienn: Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 39-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. november 8-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Pénzügyőr és Adózástörténeti Múzeum közös szervezésével megvalósított magyar rendvédelem-történeti szimpozionon. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Eugén HORDLICZKA (1857 – 1912) Az Evidenzbureau főnöke 1903-1909-ig ezredesi rendfokozatban, legmagasabb rendfokozata vezérőrnagy 1910-től.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Franz graf Conrad von HÖTZENDORF (Penzing, Ausztria 1852.XI.11. – Bad Mergentheim, Németország 1925.VIII.25.) Osztrák katonatiszt. Számos katonai szakkönyv szerzője. 1906-1911 és 1912-1917 között az Osztrák-Magyar Monarchia vezérkari főnöke, mely tisztségből 1917-ben bekövetkezett leváltásakor az uralkodó a Mária Terézia Katonai Érdemrenddel tüntette ki.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

HUNYADI Mátyás (Kolozsvár, 1443. február 23. – Bécs, 1490. április 6.) Magyar király 1458 - 1490 között. 1469-től cseh (társ)király, 1486-tól Ausztria hercege. Korának egyik legerősebb hadseregét szervezte meg. Közép-Európa erejét igyekezett összefogni és az Oszmán-birodalom támadásaival szembe állítani. Tovább erősítette a Magyar Királyság délvidéki végvárrendszerét. A törő csatározásokat igyekezett a Magyar Királyság puffer-zónáiba (Havasalföld, Szerbia) helyezni.

MAGASVÁRI Adrienn: Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 39-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. november 8-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Pénzügyőr és Adózástörténeti Múzeum közös szervezésével megvalósított magyar rendvédelem-történeti szimpozionon. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Gustav von HUPKA A császári és királyi hadsereg katonatisztje, a XX. század elején az Evidenzbureau munkatársa.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

I

ILOSZVAY Gusztáv A Magyar Királyi Határrendőrség főnöke 1914-ben.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

J

JESZENSZKY Géza (Budapest, 1940. X. 10. -) 1990-1994 között Magyarország külügyminisztere.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

II. József (HABSBURG–LOTHARINGIAI József Benedek Ágost János Antal Mihály Ádám; Bécs, 1741 – Bécs, 1790), német-római császár (1765–1790), magyar király (1780–1790)

MAGASVÁRI Adrienn: Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 39-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. november 8-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Pénzügyőr és Adózástörténeti Múzeum közös szervezésével megvalósított magyar rendvédelem-történeti szimpozionon. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

K

I. KARAGYORGYEVICS Sándor (Montenegro, Cetinje 1888. XII. 16. – Franciaország Marseille, 1934. X. 9.) Jugoszlávia királya 1921. VIII. 16-tól haláláig.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

Anton Ritter von KALIK (Bogorodcsány, 1818. XII. 2. – Hamburg, 1866. VII. 16.) Osztrák katonatiszt, Őrnagyként került az Evidenzbureau élére és vezérőrnagyként távozott onnan. Vezérőrnaggyá 1864-ben léptették elő.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Károly Róbert (Nápoly, 1288 - Visegrád, 1342. VII. 16.) magyar király 1301-1342.

MAGASVÁRI Adrienn: Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 39-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. november 8-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Pénzügyőr és Adózástörténeti Múzeum közös szervezésével megvalósított magyar rendvédelem-történeti szimpozionon. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Georg Ritter von KEES (Buda, 1822. XI. 24. – Bösing, 1906. VII. 9.) Osztrák katonatiszt, az Evidenzbureau második főnöke ezredesi rangban 1864-től 1866-ig, Legmagasabb rendfokozata tábornok 1884-től.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KEMPEN von fichtenstamm Johann Franz báró (Pardubitz, 1793. június 26. - Schwarzbach, 1863. november 29.) Tisztviselő volt a Császári és Királyi Hadseregben. Legmagasabb rangja altábornagy. Ő adott parancsot BATTYÁNY Lajos magyar miniszterelnök halálos ítéletének akasztás helyett golyó általi végrehajtására. Ferenc József császár 1849-ben HAYNAU ajánlására KEMPENT nevezte ki a császári csendőrségnek az általános felügyelőjévé.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Rudolf KISZLING (Nagybécsekerek, 1882. I. 8. – Purkersdorf, Ausztria 1976. V. 18.) Legmagasabb rendfokozata vezérőrnagy (Generálmajor) Az Evidenzbureau felderítő tisztje. Erdélyi szász katonacsalád sarja. 1902-ben végezte el a bécsi katonai akadémiát hadnagyi rangban, majd a bécsi hadiiskolát 1905-1907 között. 1920-1945 között az Osztrák Hadi levéltár kinevezett főnöke.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KÖKÉNYESI József dr. Szakterülete a magyar közigazgatás története.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

KRONENBITTER Günther A „Krieg im Frieden”. Die Führung der k. u. k. Armee und die Großmachtpolitik Österreich-Ungarns 1906-1914. [Háború a békében. A császári és királyi hadsereg vezetése és Ausztria-Magyarország nagyhatalmi politikája 1906-1914.] München, 2003, Oldenbourg. 591 p. De-ISBN 978 348 65 6700 7. mű szerzője.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

L-Ly

LÉGRÁDY Sándor tervezte az 1934-ben bevezetett pengőr illetékbélyeg mintázatát, amelynek a stílusjegyeit alkalmazták az 1937 M útlevelel alnyomati díszítmenyeként.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevelel és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

gróf LÓNYAY Menyhért (Nagylónya, 1822. I. 6. - Budapest, 1884. XI. 3.) Bölcsészdoktor, ellenzéki követ, az MTA alelnöke, majd elnöke. Pénzügyminisztériumi tanácsos 1848. IX. 5. – 1849. VIII. 11., megbízva államtitkári teendővel 1849. V. 6. – 1849. VIII. 11., pénzügyminiszter 1867. II. 20. – 1870. V. 21., közös pénzügyminiszter 1870. V. 21. . 1871. XI. 14., miniszterelnök 1871. XI. 14. – 1872. XII. 4., honvédelmi miniszter 1871. XI. 14. – 1872. XII. 5.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

Erich Friedrich Wilhelm LUDENDORF (Kruszevnia, 1865. IV. 9. – München, 1937. XII. 20.) 1912-ben a német nagyvezérkar hadművelleti osztályának a főnöke.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

M

Mária Terézia (Erzseborgin Maria Theresia Amalia Walpurg von Österreich. Bécs 1717. V. 13. - Bécs 1780. XI. 29.) A Habsburg-házból származó osztrák főhercegnő. 1740-1780 között magyar és cseh királynő. I. Ferenc német-római császár felesége. Magyar királynőként II. Mária. 1740 X. 21.-én férjét Lotaringiai Ferencet az összes uralma alá tartozó országban névleg társuralkodói rangra emelte. Férje halála után 1756-ban elsőszülött fiát II. Józsefet tette névleg társuralkodóvá.

MAGASVÁRI Adrienn: Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 39-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. november 8-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Pénzügyőr és Adózástörténeti Múzeum közös szervezésével megvalósított magyar rendvédelem-történeti szimpozionon. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

MAGYARY Zoltán (Tata, 1888.– Héreg, 1945.) Köztisztviselő, egyetemi tanár és jogtudós a két világháború közötti Magyar Királyságban.

MAGASVÁRI Adrienn: Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 39-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. november 8-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Pénzügyőr és Adózástörténeti Múzeum közös szervezésével megvalósított magyar rendvédelem-történeti szimpozionon. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

MAROSY Ferenc A madridi magyar követség munkatársaként dolgozó diplomata. A követség 1946 tavaszától 1969-ig oly módon működött, hogy az 1945 utáni magyar kormány illetékességét vitatta.

SOM Kiszián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

MEZEY Barna dr.prof. (Debrecen, 1953. V. 27. -) Tanszékvezető egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia Doktora, az ELTE-ÁJK Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszék vezetője, az ELTE-ÁJK dékánja, majd az ELTE lektora. Szakterülete a magyar büntetés-végrehajtás története. A Magyar Börtönügyi Társaság elnöke.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Napóleon (BONAPARTE Napóleon. Eredeti olasz nevén Napoleon di BUONAPARTE; Ajaccio Korzika 1769. VIII. 15. – Szent Ilona 1821. V. 5.) francia katonatiszt és politikus. 1799-1804 Első Konzul, 1804-1815 I. Napóleon néven francia császár.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtisztület és a polgári őrtisztület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774.

Franz NORDEGG Osztrák katonatiszt, alezredes, 1918-ban a hadsereg-főparancsnokság hírszerző részlege felderítő csoportjának vezetője.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

N-Ny

Walther NICOLAI (1873. VIII. 1. – 1947. V. 4.) 1912-ben felkérték a német katonai hírszerzés és elhárítás létrehozására.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

O-Ö

Wilhelm OBERHÖFLER A K. u. k. Evidenzbüro, Vorsicht! Feind hört mit! [Császári és királyi Nyilvántartó Iroda. Vigyázat! Az ellenség figyel!] Berlin, 1930, Herausgegeben von GROTE, Hans Henning Freiherr von, Neufeld & Genius Verlag. mű szerzője.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos

Társaság Csendségség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

OPÁL Sándor dr. (Gyula 1940 -) Nyugalmazott rendőr alezredes, a hadtudomány kandidátusa, a Magyar Tudományos Akadémia köztestületi tagja. Kutatási területe a XX. századi titkosszolgálatok.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

P

PARÁDI József dr. (Budapest, 1950 június 17. -) Bölcsészdoktor, a hadtudomány kandidátusa, nyugalmazott főiskolai tanár, a Magyar Tudományos Akadémia köztestületi tagja, a Szemre Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság elnöke, a *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* HU-ISSN 1216-6774. és *Rendvédelem-történeti Hírlével (Nuntiones Historiae Praesidii Ordinis)*, HU-ISSN 1785-3257. periodikák főszerkesztője. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Jogtudományi Kara Magyar Jogtörténeti Tanszékének külső munkatársa és a Nemzeti Közszerületi Egyetem Hadtudományi Doktori Iskolájának témavezető oktatója. Szakterülete a polgári magyar állam rendvédelme. Nevéhez köthető a „rendvédelem” fogalmának meghatározása és a magyar köztudatban való elterjedése.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemre Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendségség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

PAZUCHANICH (PÁNCÉLOS) Mihály kárpátaljai születésű, ruszin származású magyar érzelmű közrendőr a Magyar Királyi Rendőrség munkácsi kapitányságának a személyi állományában. Az 1939. I. 6-ai úgynevezett „vízkeresztű csatában” tanúsított hősi magatartása miatt *Magyar Bronz Érdemkereszt* kitüntetést kapott. A II. világháború után az Amerikai Egyesült Államokba emigrált, ahol vitézzé avatták és a Cleveland-i magyarság körében fejtett ki közeleti tevékenységet.

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774.

PETHŐ Albert *A Agenten für den Doppeladler. Österreich-Ungarns Geheime Dienst im Weltkrieg.* [A kétfejű sas ügynökei. Osztrák-magyar titkos-szolgálat a világháborúban.] Graz, 1998, Leopold Stocker Verlag. 875 p. AT-ISBN 978 370 57 7415 9. mű szerzője.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemre Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendségség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PINTÉR Mihály pénzügyőr felügyelő, az 1909-ben alapított pénzügyőr iskola első parancsnoka.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

POKORNY Hermann (Morvaország Kremisier, 1882.IV.7. – Budapest, 1960.) Németajkú család gyermekeként született a morvaországi Kremisirben. Korán felszínre került nyelvtelhetsége, iskolás korában már elsajátította a cseh és a latin nyelvet is, a későbbiek során pedig metanulta az orosz, a bolgár a és lengyel nyelveket is. Ezeken felül valamelyest beszélt franciául és olaszul is. 1919 után tökéletesen megtanult magyarul.

A katonai pályát választotta. A bécsi Landwehr hadapród iskolát 1900. VIII. 18-án évfolyamelsőként fejezte be. 1904.X.1. és 1906.X.31. között végezte el a Császári és Királyi Hadi Iskolát kitűnő minősítéssel. Első vezérkari tiszti beosztása a 43. Landwehr gyalog dandárnál volt. Innen vezényelték két hónapos tanulmányútra Szófiába nyelvtanulás céljából. 1913-ban — kölcsönös vezénylés alapján 3/4 évet Országországban töltött nyelvtanulás céljából. Visszatérése után az Evidenzbüro-ba került orosz referensként.

A háború kitörésekor a hadsereg főparancsnokság hadműveletei osztályának alárendeltségébe tartozó rádió csoportot vezetett. Sikertől megfélemlenie az orosz jelkölcsöket, amely rendkívüli előnyökhöz juttatta az o-sztrák-magyar és a német hadvezetést. Az 1917. évi orosz forradalom utáni béketárgyalásokon szakértői minőségben vett részt az Osztrák-Magyar Monarchia delegációjának tagjaként.

Az Osztrák-Magyar Monarchia összeomlásakor Bécsben teljesített szolgálatot az Evidenzbüro orosz referentúrájának a vezetőjeként. A közös hadseregből kilépve magyar szolgálatba állt. 1920-ban titkos küldetést vállalt, melynek keretében a krími fehér-hadsereg vezetőjével WRANGEL tábornokkal folytatott tárgyalást. Álnéven, kalandos úton került haza, teljesítve küldetését. Itthon létrehozta a Vezérkari Főnökség Nyilvántartó Iroda X alcsoportját (dekódoló). Ezt követően a Magyar Királyi Vámőrségnél, majd a Magyar Királyi Honvédségnél magas beosztásokat látott el, ahol altábornaggyá léptették elő. 1937-ben került nyugdíjba. CANARIS tengernagy az Abwehr számára megvette a kódfejtésről írott könyvének iadási jogát, nehogy a külföldi titkosszolgálatok abból okulhassanak.

Budapest eleste után MALINOVSKI marsalhoz került, majd a dálnoki MIKLÓS Béla által vezetett ideiglenes nemzeti kormányhoz. A Jóvátételi Kormánybizottság és a Fegyverszüneti Bizottság elnökévé nevezték ki, majd a külügyminisztériumban a hadifoglyok ügyeit intézte. 1945. X. 1-én nyugállományú vezérezredessé léptették elő. 1949. februárjában elbocsátották. 1950. augusztusában pedig nyugdíjából is megfosztották. 1955-ig alkalmi fordításokból élt, ekkor szerény nyugdíjhoz sikerült jutnia. 1960-ban hunyt el, sírja a gödöllői Dózsa György úti temetőben van. Felesége 1983-ban követte.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PUSZTASZERI Ferenc dr. írás és papír szakértő olyan vegyszert hozott létre, amellyel kezelt útlevelek lapjai elszíneződtek, ha az eredetileg használt vegytintától eltérő tintával eszközöltek módosításokat.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

R

RÁDAY Gedeon (Pest, 1806 – Pest-Buda, 1873), királyi biztos az 1870-es évek körül, Nógrád vármegye főispánja.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtisztület és a polgári őrtisztület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774.

REDL Alfréd (Lemberg, 1864. III. 14. – Bécs, 1913. V. 25.) Rutén származású osztrák katonatiszt. Legmagasabb rendfokozata ezredes (Oberst). Az Evidenzbureau helyettes vezetője. Kettősügynök, az orosz birodalom legjelentősebb ügynöke az osztrák-magyar haderőben.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

REGÉNYI Kund Miklós A Nemzeti Közszerződési Egyetem oktatója.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Oskar REGELE *A Generalsatbchefts aus vier Jahrhunderten. Das Amt des Chefs des Generalstabes in der Donaumonarchie. Seine Trager und Organe von 1529 bis 1918.* [Négy évszázad vezérkari főnökei. A dunai monarchia vezérkari főnökeinek hivatala és támogató szervezetei 1529-1918.] Wien, 1966, Verlag Herold. 128 p. mű szerzője.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Joseph REIFEGERGER Die Entwicklung des militärischen Nachrichtenwesens in der k. u. k. Armee. [A császári és királyi haderő katonai felderítő szolgálatainak fejlődése.] *Österreichische Militärische Zeitschrift* [Osztrák katona-újság], CLXVIII.évf. (1976) 3.sz. 213-223.p. AT-ISSN 0048-1444. tanulmány szerzője.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

RONGE Maximilian (legmagasabb rendfokozata 1924-től vezérőrnagy [Generalmajor]) (1874-1953) 1907-ben századosi rangban került az Evidenzbürohoz. 1908-1912 az Evidenzbüro vezetőjének helyettese. 1917-1919-ben az Osztrák-Magyar Monarchia hadsereg-főparancsnoksága hírszerző főosztályának parancsnoki posztjára került.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Rozs József a „Rongyos Gárda” tagjaként az 1939. I. 6-ai kárpátaljai „vízkereszti csatában” halt hősi halált a Munkácsra támadók elleni küzdelem során. Posztumusz „Magyar Arany Vitézségi Érem” kitüntetésben részesült.

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774.

S-Sz

Antonio de Oliveira SALAZAR (Vimiero, 1889.IV. 28. – Lisszabon, 1970.VII. 27.) 1932-től 1968-ig Portugália miniszterelnöke.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

Rudolf SCHAMSCHULA vezérőrnagy, 1917-ben az Osztrák-Magyar Monarchia hadereje távirószolgálatának a főnöke.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SIEGLER Géza altbgy. a Magyar Királyi Honvédség debreceni székhelyű VI. hadtestének parancsnoka 1939 januárjában.

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774.

Bernhard SCHEICHELBAUER Osztrák katonatiszt 1917-ben Maximilian RONGE adjutánsa.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Johann SWOBODA miniszteri tanácsos, az Osztrák Császárság belügyminisztériumának munkatársa 1914-ben.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SZAMEL Lajos dr.prof. (Budapest, 1919. XI. 26. - Budapest, 1998. I. 2.) XX. századi magyar jogtudós, a Pécsi Jannus Pannonius Tudományegyetem oktatója.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

v. SZÉNÁSY Béla A két világháború közötti időszakban magyarországi papírgyárral és budapesti nyomdával rendelkező személy, akinek a nyomdája készítette a magyar diplomata útleveleket azok különleges papír hordozó anyaga miatt.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

SZIKINGER István dr. (1952. III. 5. -) Jogász, az állam- és jogtudomány kandidátusa, szakterülete a rendvédelem joga.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

T-Ty

TEKE András dr. (Magyargencs 1958 -) Nyugalmazott határőr ezredes, a hadtudomány Ph.D. doktora. Szakterülete a XX. századi biztonságvédelem.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

borosjenői és szegedi TISZA Kálmán (Nagyvárad, 1830 – Budapest, 1902), államférfi, 1861-ben képviselőházi alelnök, miniszterelnök (1875–1890) és egyben belügyminiszter (1875–1887), valamint ideiglenesen pénzügyminiszter (1878, 1887–1889) és a király személye körüli miniszter (1879), a Szabadelvű Párt vezető személyisége, az MTA tagja.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774.

TOMCSÁNYI Móric dr.prof. (Temesvár, 1878. III. 21. — Budapest, 1951. VI. 12.) Jogász, egyetemi tanár, felsőházi tag.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

TORDAY Egon 1938. VIII. 20-án avatták fel hadnaggyá, 1939 januárjában Munkácson teljesített szolgálatot mint a felállításra kerülő 24./III. zászlóalj 8. századának parancsnoka.

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774.

U-Ü

August URBANSKI von Ostrymiecz (1866-1950) Legmagasabb rendfokozata altábornagy (Feldmarschalleutnant) 1917-től. 1909-1914 az Evidenzbureau vezetője.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

V-W

VÁSÁRHELYI Andor ezds. a Magyar Királyi Honvédség 1939 márciusában végrehajtott támadó műveleteiben részt vevő ungvári harccsoport parancsnoka.

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774.

VIDA Ildikó dr. (Kisújszállás, 1964. III. 5. -) 2010-2015 között a Nemzeti Adó- és Vámhivatal elnöke.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

WAGNER Walter *A Geschichte des k. k. Kriegsministerium.* [A császári királyi Hadügyminisztérium szervezete.] I.köt. 1848-1866. Graz-Wien-Köln, 1966, Verlag Böhlau. II.köt. 1866-1888. Wien-Köln-Graz, 1971, Hermann Böhlau's Nachf. Műszerzője.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Oskar Freiherr WOLF-SCHNEIDER von Arno Az Evidenzbureau hírszerző tisztje.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Z-Zs

ZACHAR József dr.prof. (Csepel, 1943. X. 27. – Budapest, 2009. XII. 9.) Történész, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, a Magyar Tudományos Akadémia köztestületi tagja, szakterülete az új- és legújabbkori magyar hadtörténelem. A Nemzetközi Hadtörténelmi Bizottság első magyar alelnöke.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának

Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

ZEINAR Hubert *A Geschichte des österreichischen Generalstabes.* [Az osztrák vezérkar története.], Bécs-Köln-Weimar, 2006, Böhlau. 868 p. AT-ISBN 978 320 57 7415 0. mű szerzője.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Y

YBL Miklós (Székesfehérvár, 1814. IV. 6. – Budapest, 1891. I. 22.) XIX. századi világhírű magyar építész. Számos magyar kiemelekedő jelentőségű középület tervezője.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

INDEX ORGANICUS

A-Á

Adria A Földközi-tengernek az Itáliai-félsziget és Dalmácia között elterülő része.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

Amerikai Egyesült Államok (gyakran mint Egyesült Államok, angol rövidítése: USA=United States of America), szövetségi állam Észak-Amerikában.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774.

Arad Partium-i város jelenleg Románia területén.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

Ausztria Az Osztrák Császárság Ausztria-i tartományaiból álló szövetségi állam, amelyet a Harmadik Német Birodalom bekebelezett, majd a második világháború után ismét függetlenné vált. Ausztria területe hagyományosan az Alpok északi, keleti és déli lejtőire terjed ki. A trianoni békediktátum Ausztriához csatolta Magyarország nyugati szélén elterülő várvidéket.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

Ázsia A legnagyobb kiterjedésű kontinens. Északról a Jeges-tenger, keletről a Csendes óceán, délről az Indiai-óceán nyugatról pedig az Ural hegység, továbbá a Fekete-tenger és a Vörös –tenger határolja.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

B

Balkán, az európai kontinens egyik félszigete, amely a Kárpátok déli vonulatától és a Szávától délre eső félszigetet foglalja magában, az Adria, a Földközi-tenger, az Égei-tenger, a Márvány-tenger és a Fekete-tenger határolja. Ázsiától a Boszporusz és a Dardanellák választják el.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Belgium Hollandia, Németország, Luxemburg és Franciaország között elterülő királyság, amely az Északi tengerrel határos. Lakói vallon és flamand anyanyelvűek.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125

éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Beregszász Kárpátaljai település a jelenlegi magyar-ukrán határ mentén jelenleg Ukrajna területén.

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774.

Berlin Poroszország, majd az egyesült Németország fővárosa.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Bern Svájci település.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

Bécs Ausztria fővárosa.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774.

Bosznia-Hercegovina nyugat balkáni tartomány, melyet az Osztrák-Magyar Monarchia 1878-ban okkupált, majd 1908-ban annektált. Bosznia-Hercegovinát az Osztrák-Magyar Monarchia két társországa az Osztrák Császárság és a Magyar Királyság közösen kormányozta. A tartomány felett a közös pénzügyminiszter diszponált. A tartomány közigazgatási költségeit a tartománynak kellett fedeznie. Ezért az nem tartozott a delegációk hatáskörébe. Plusz kiadás esetén a hozzájárulást a két országgyűlés közösen adta meg. Az annektálás után a helyzet lényegesen nem változott. Bosznia-Hercegovina igazgatásában a dualizmus elve érvényesült. A tartomány nem tartozott sem az Osztrák Császársághoz, sem a Magyar Királysághoz, és önálló harmadik egységet sem alkotott. A tartomány hadügyi kérdéseit az uralkodói felségjog alapján intézték. Az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlása után a tartomány a Szerb-Horvát-Szlovén Királyság, majd Jugoszlávia részévé vált. Önállóságra Jugoszlávia felbomlása után tett szert.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Brassó város a történelmi Brassó Vármegye székhelye. Dél erdélyi település, jelenleg Románia területén.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Buda Város a Duna jobb partján, 1873-ban Buda, Pest és Óbuda egyesülésével létrejött Budapest.

MAGASVÁRI Adrienn: Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 39-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. november 8-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Pénzügyőr és Adózástörténeti Múzeum közös szervezésével megvalósított magyar rendvédelem-történeti szimpozionon. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Budaörs Pest vármegyei település.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

Budapest Magyarország fővárosa, 1872-ben Óbuda, Buda és Pest egyesítésével jött létre.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

Bukarest Románia fővárosa.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

Bulgária Kelet-balkáni ország.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

C-Cs

Cleveland város az Amerikai Egyesült Államokban.

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774.

Csanádács-kiskun megyei település.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

Csehszlovákia a Cseh-Morva medencében a szláv nyelvcsaládhoz tartozó cseh nemzet által lakott ország, amely jelentős történelmi múlttal rendelkezik, bár hosszú ideig a HABSBURG-birodalom tartományi szintre süllyesztett részeként működött. A két világháború között és a második világháború után. Szlovákiával alkotott államközösséget, Szlovákia függetlenségéig. A második világháború után az ország németajkú lakosságát elűldözték.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Csehszlovákia Ideiglenesnek bizonyuló államalakulat, amelyet a trianoni békediktátum hozott létre és a Párizs-i békeszerződések erősítettek meg, az ezredfordulón Csehszlovákia Csehszlovákra és Szlovákiára bomlott. A szlovák állam a Dunától északra eső kisalföldi területekre és a Felvidékre terjed ki.

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

D

Debrecen a trianoni békediktátummal elcsatolt Hajdú és Bihar vármegye maradványain létrejött Hajdú-Bihar Vármegye székhelye.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-

sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774.

SOM Kisztján: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

Délalföld az Alföld Szeged alatti déli területe.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774.

Dél-Amerika Az amerikai kontinens döntő többsége az egyenlítőről délre helyezkedik el. A Csendes-óceán, az Atlanti-óceán és a Karib-tenger határolja, az amerikai kontinens északi részével keskeny földnyelv köti össze melyet a Panama-csatorna szel ketté.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Délszláv térség A Balkánnak többségében szláv népek által lakott része. Szlovénia, Horvátország, Bosznia-Hercegovina, Szerbia, Montenegró, Macedónia, Bulgária.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Diósgyőr a trianoni békediktátummal Magyarországtól elcsatolt Borsod vármegye, Abaúj vármegye és Zemplén vármegye maradványainak egyesítésével keletkezett Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyei település.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

Drégelypalánk Nógrád vármegyei település a trianoni békediktátum nyomán kijelölt határ mentén.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

E-É

Erdély A történelmi Magyarország Keleti, a Kárpátokkal övezett tájegysége, jelenleg Romániához tartozik. A trianoni békediktátum óta a román hatóságok változó erősségű magyarellenes politikával igyekeztek a magyar lakosság létszámát csökkenteni, befolyását mérsékelni. Az 1919-es és 1945-ös fegyveres harcok kapcsán a magyar lakossággal szemben tömeges és brutális gyilkosságokat követtek el a román fegyveresek. Ezek az atrocitások beárnyékolják a magyar-román viszonyt. Az erdélyi magyarok küzdenek a nemzeti jogaik maradéktalan elismeréséért és gyakorlati megvalósításáért.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

MAGASVÁRI Adrienn: Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 39-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. november 8-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Pénzügyőr és Adózástörténeti Múzeum közös szervezésével megvalósított magyar rendvédelem-történeti szimpozionon. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Európa az Atlanti Óceán, a Földközi és a Fekete Tenger, a Kaukázus, a Kaszpi Tenger továbbá az Ural és az északi Jeges Tenger által határolt kontinens.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-

sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

MAGASVÁRI Adrienn: Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 39-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. november 8-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Pénzügyőr és Adózástörténeti Múzeum közös szervezésével megvalósított magyar rendvédelem-történeti szimpozionon. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

Észak-Amerika az Amerikai kontinens jól elhatárolhatóan két részből áll az Északi-Amerikai és a Dél-Amerikai részekből. Észak-Amerika a kontinens északi féltekén elhelyezkedő része, amely a Bering-szorostól a Panama-csatornáig tart. Észak-Amerikában két ország helyezkedik el, Kanada és az Amerikai Egyesült Államok, mindkét ország lakosságának döntő többsége angol anyanyelvű.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Észak-Erdély a második bécsi döntéssel a Magyar Királysághoz visszacsatolt terület (1940-1944).

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

Észak-Írország Nagy Britannia része, az Ír sziget északi részére terjed ki a területe, ahol a lakosság jelentős része az anglikán vallás követője.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774.

F

Felvidék A történelmi Magyarország északi hegyvidéke. Jelenleg a Kisalföld északi részével együtt alkotja Szlovákia területét. A trianoni békediktátummal elcsatolt felvidéken és Kisalföldön élő magyarságot a csehszlovák állam igyekezett kiszorítani a térségből, különösen erősen jelentkezett ez a szándék a második világháború nyomán. Ezek az atrocitások beármékolják a szlovák-magyar viszonyt. A felvidéki magyarok küzdenek a nemzetiségi jogaik maradéktalan elismeréséért és gyakorlati megvalósításáért.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

Fiume 1918-ig a Magyar Szent Korona csatolt teste, Adria parti kikötőváros, jelenleg Horvátország területén.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

Franciaország döntően franciák által lakott nyugat-európai ország. Szárazföldön Belgium, Luxemburg, Németország, Svájc, Olaszország és Spanyolország határolja. Vízi határai az Atlanti óceán, La Manche csatorna és a Földközi-tenger. Államformája többször változott, a Francia Királyságot követően császárság, jelenleg pedig köztársaság.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125

éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

G-Gy

Genf A svájci Genf kanton fővárosa.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

Graz Osztrák város, Stájerország tartományban, melynek egyben székhelye is.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

Gyöngyös Heves megyei város a Mátra lábánál.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

Győr A trianoni békediktátum által elcsatolt, Győr vármegye, Moson vármegye és Sopron vármegye maradványainak egyesítéséből létrehozott Győr-Moson- Sopron vármegye székhelye.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

H

HABSBURG-birodalom (Lásd Habsburg-monarchia.)

HABSBURG-monarchia a HABSBURG-ház Közép-Európában uralkodó tagjai által uralt területek összessége. A dualizmus időszakában az Osztrák-Magyar Monarchia nem hivatalos, szinonim kifejezése.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csندórség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csندórség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774.

Hévíz Zala vármegyei település.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

Horvátország Magyarország déli szomszédja, 1920-ig a Magyar Királyságban autonómiát élvező ország. Eredetileg a Dráva és a Száva közötti területet magába foglaló térséget magyarok lakták, akiket a török csapatok kipusztítottak, helyükre horvátok települtek, így vált a korábban a Száva és Adria közötti Horvátország Horvát-Szavón országgá, amely már a szlávok által benépesített Dráva-Száva közt, is magába foglalta. A dualizmus időszakában Dalmácia még nem képezte Horvát-Szavón ország részét, hanem az osztrák örökös tartományok egyike volt, hasonlóan az Isztriai félszigethez. Az első világháború után a Horvát-Szavón elnevezést Horvátország név váltotta fel, amely magába Horvát-Szavón országot és a hozzá csatolt Dalmáciát és Isztriát is. A trianoni békediktátum után a Szerb-Horvát-Szlovén Királyság, majd Jugoszlávia tagállama, 1941-1945 között önálló, majd ismét Jugoszlávia része, végül 1991 nyarától újra független állam.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csندórség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csندórség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csندórség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

J

Janka-pusztá Délvidéki település Murakeresztúr és Nagykanizsa között.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

Japán szigetország Kelet-Ázsiában. Nyugaton a Japán-tenger, északon az Ohotszki-tenger, keleten a Csendes-óceán és délen a Kelet-kínai-tenger mossa partjait. A 6852 szigetéből a négy legnagyobb Hokkaidó, Honsú, Kjúszú és Sikoku, ezeket nevezik főszigeteknek. A nagy múltú visszatekintő Japán ma a harmadik legnagyobb gazdasági hatalom az Amerikai Egyesült Államok és Kína után, a Föld leggazdagabb országainak egyike, számos nemzetközi szervezet tagja. Fővárosa és legnagyobb városa Tokió, a világ legnépesebb várostömörülése.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Jugoszlávia nyugat Balkán szláv népei által lakott térség. Az első világháború után keletkezett Szerb-Horvát-Szlovén Királyság néven, amely a két világháború között a Jugoszláv Királyság nevet vette fel. A második világháború során felbomlott, majd ismét egyesült Jugoszláv Szocialista Köztársaság néven, amely 1992-2006-ig folyamatosan felbomlott a Jugoszláviában élő szláv népek önálló nemzeti államaivá. Jelenleg — a trianoni békediktátum nyomán — az alföld déli része a többszörösen átalakult Szerb-Horvát-Szlovén Királyság egyik utódállamához a Szerb Köztársasághoz tartozik. Az Alföld déli részébe betelepített szerb lakosság az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc, az 1918-1919-es forradalmak és a második világháború során tömeges és drasztikus gyilkosságokat követtek el a magyar lakossággal szemben. A szerb hatóságok a Délvidék-i magyar lakosság beolvasztására törekedtek.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

K

Kassa Felvidéki város. Jelenleg Szlovákia területén.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

MAGASVÁRI Adrienn: Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 39-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. november 8-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Pénzügyőr és Adózástörténeti Múzeum közös szervezésével megvalósított magyar rendvédelem-történeti szimpozionon. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kárpátalja Korábban Ruszka Krajna néven ismert, döntően magyarok, ruszinok és ukránok által lakott terület, a történelmi Magyarország része, amely a történelmi magyar vármegyék közül Ung, Bereg, és Máramaros vármegyék döntő többségére terjed ki. A Kárpátok és a Tisza felső folyása közötti terület. A trianoni békediktátummal Csehszlovákiához csatolták, amely 1939-ben visszatért az anyaországhoz, majd az 1947. évi párizsi békediktátum a Szovjetunióhoz csatolta. Jelenleg Ukrajnának a Kárpát medencébe ékelődő nyúlványa. Ukrajna felől a Kárpátok hegysége, a többi oldalról pedig Szlovákia, Magyarország és Románia határolja. A második világháborút követően a megszálló szovjet csapatok tömegesen hurcolták el a magyar lakosság akiknek a döntő többsége elpusztult. Ezek az atrocitások beárnyékolják a ukrán-magyar viszonyt. A kárpátaljai magyarok küzdenek a nemzetiségi jogaik maradéktalan elismeréséért és gyakorlati megvalósításáért.

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

Kína Ázsia keleti részén fekvő, jelenleg a föld legnépesebb országa.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774.

Közép-Amerika Az Észak-Amerikát Dél-Amerikával összekötő földnyelv és a környező szigetvilágot magába foglaló terület.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Közép-Európa A kontinens közepén elhelyezkedő terület, amely magába foglalja Észtországot, Lettországot, Litvániát, Lengyelországot, Csehországot, Szlovákiát, Ausztriát, Szlovéniát, Magyarországot és Horvátországot.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

L-Ly

Latorca kárpátaljai patak.

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774.

Lemberg Város Lengyelországban, Gallícia területén, amely a Habsburg-birodalom egyik örökös tartománya volt.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Lengyelország a Balti Tenger, Németország, Csehország, Szlovákia, Ukrajna, Belorusszia, és a néhai Kelet-Poroszország maradványa ma orosz terület által határolt ország. A történelmi Magyarország Lengyelországgal határos volt. A lengyel-magyar kapcsolatok hagyományosan jók voltak, amelynek emléke élénken él mindkét népben. Lengyelország a XVIII. században elvesztette szuverenitását, amikor Oroszország, Poroszország és a Habsburg-birodalom között felosztották. Lengyelország államisága az első világháború után állt helyre, azonban a HITLER és SZTÁLIN közötti alku nyomán Németország és a Szovjetunió ismét megszállta. Függetlensége a második világháború után állt ismét helyre.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774.

Lisszabon Portugália fővárosa.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

Lombardia az Alpok és az Appeninek között elterülő sík vidék, melyet a Pó folyó kettéssel. Keletről az Adria, nyugatról Franciaország határolja.

VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

M

Macedónia A Balkán félszigeten elterülő szláv lakosságú ország, amelyben az albán nemzetiség jelentős mértékű növekedése tapasztalható. Macedónia Jugoszlávia felbomlása után lett önálló ország, északról Koszovó és Szerbia, keleten Bulgária, délen Görögország, nyugaton pedig Albánia határolja.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

Madrid Spanyolország fővárosa.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyság Lásd Magyarország.

Magyarország. Államformák: 898-tól a honfoglalást követően a hét magyar törzs szövetsége, majd 1000-tól, az államalapítástól 1918-ig Magyar Királyság, 1918. november 16.-ától Magyar Népköztársaság, 1919. március 21.-étől Tanácsköztársaság, 1919. június 23.-ától Magyarországi Szocialista Szövetséges Tanácsköztársaság, 1919. augusztus 2.-ától Népköztársaság, 1919. augusztus 8.-ától Magyar Királyság, 1946. február 2.-ától Magyar Köztársaság, 1949. augusztus 20.-ától Magyar Népköztársaság, 1989. október 23.-ától Magyar Köztársaság. A XX. század elején rabló, imperialista békediktátummal területének mintegy 2/3-át lakosságának több mint a felét elcsatolták. A trianoni békediktátum előtti Magyarországot tekintjük a történelmi Magyarországnak, amely magába foglalta a Magyar Szent Korona alá tartozó területeket azaz a Kárpát-medencét, amely több, mint 1000 éven át gazdasági földrajzi és kulturális egységet alkotott. A trianon utáni Magyarországot pedig többféle elnevezéssel is szokás jelölni például, kismagyarország, középmagyarország stb.. A történelmi Magyarországon csaknem 283 000 km² területén mintegy 20 000 000 lakos élt. A trianoni békediktátum nyomán az ország területe 93 000 km²-re, lakóinak száma pedig 8 000 000 főre csökkent. A Kárpát-medencében élő magyar etnikum közel egyharmada került kisebbségi sorba az átrajzolt határokból következően. A magyar nemzet elcsatolt részei azóta a kisebbségi jogaitól többé-kevésbé megfosztottan, a többségi nemzet beolvasztási kísérletei között éli életét. Ez a

helyzet a térség viszálykodásainak a melegágya. A sovinszta politikai csoportosulások tevékenysége nehezíti a Kárpát-medence fejlődését, egyben pedig akarva-akaratlanul kedvez a külső hatalmi befolyások erősödésének.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csندőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csندőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csندőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyör képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774. ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

MAGASVÁRI Adrienn: Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 39-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. november 8-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Pénzügyör és Adózástörténeti Múzeum közös szervezésével megvalósított magyar rendvédelem-történeti szimpozionon. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774.

Marseille Dél-Franciaországi kikötőváros.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

Mátyásföld Nagy Budapest létrehozásáig a főváros agglomerációjába tartozó település, majd nagy Budapest része.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

Mezőterebes a trianoni békediktátummal Magyarországtól elcsatolt Borsod vármegyének jelenleg Ukrajnához tartozó területén fekvő település.

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774.

Miskolc a trianoni békediktátummal Magyarországtól elcsatolt Borsod vármegye, Abaúj vármegye és Zemplén vármegye maradványainak egyesítésével keletkezett Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye székhelye.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

Mosonmagyaróvár a trianoni békediktátummal elcsatolt Győr, Moson és Sopron vármegyék maradványain létrejött –győr-moson-sopron vármegyei település.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

Munkács Kárpátaljai város jelenleg Ukrajna területén.

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774.

N-Ny

Nagy-Britannia Nyugat-európai állam a brit szigeteken.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csندőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125

éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774.

Nagyszeben erdélyi város, jelenleg Románia területén.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Nápoly Dél-Olaszország legnagyobb városa a Nápolyi öbölben.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774.

Németország A germán törzsek szálláshelyeinek területén alakult ki a római Birodalom szétzilálásakor a germán szövetség, amelyből kifejlődött a Német-Római Császárság. A német nyelvterület politikai egysége azonban fokozatosan felbomlott, így számos független ország keletkezett. Laza irányítást biztosított azonban az úgynevezett választófejedelmek által választott német-római császár léte. E tisztséget hosszú időn át a HABSBURGOK töltötték be. 1871-ben jött létre porosz vezetéssel az úgynevezett kis német — Ausztria nélküli — egységen nyugvó német császárság. Az első világháború után a császárság köztársasággá alakult. Az Adolf HITLER által vezetett úgynevezett III. Birodalom hozta létre a nagy német — Ausztriát is magába foglaló — egységet. A II. világháború után. Németországtól, mint vesztes országtól elcsatolták Kelet-porországot az úgynevezett protektorátusait és Ausztriát. Az elcsatolt területeken csupán Ausztriában maradt meg a német ajkú lakosság. A többi részeken a németeket elűldözték, vagy megsemmisítették. A porosz vezetéssel létrehozott kis német egység területén pedig két államot hoztak létre, a nyugati országok felügyelete alatt álló Németországi Szövetségi Köztársaságot és a keleti részen a Szovjetunió felügyelete alatt álló Német Demokratikus Köztársaságot. A Szovjetunióban és Szövetségeseinél a pártállami berendezkedés összeomlása nyomán a Német Demokratikus Köztársaság egyesült a Németországi Szövetséges Köztársasággal 1990. X. 3.-án. A Németországi Szövetségi Köztársaság az Európai Unió legerősebb tagállama.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

Nyíregyháza a trianoni békediktátummal elcsatolt Szabolcs, Szatmár és Bereg megye maradványaiból létrejött szabolcs-szatmár-bereg megyei település.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

O-Ö

Ohio az Amerikai Egyesült Államok egyik tagállama.

B STENGÉ Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774.

Olaszország Dél-Európai, az Itáliai félszigetet, Szicíliát és Szardíniát magába foglaló ország.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

Oroszország Kelet-Európában és Észak-Ázsiában elterülő állam, 1917 és 1992 között a Szovjetunió vezető tagköztársasága. A Szovjetunió-t megelőző időszakban Oroszország elnevezése Orosz-Birodalom, amely fokozatosan terjedt ki Európa keleti területére, majd belső- és északázsiai térségekre is. Lakóinak többsége orosz. Államformája abszolút monarchia, az ország élén a cári család családfője állt.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774.

Oroszvégi Kárpátaljai település.

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774.

Osztrák Császárság a HABSBURG-dinasztia Közép-Európában fekvő tartományainak összessége, a Magyar Szent Korona alá tartozó területek kivételével.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774.

Osztrák-Magyar Monarchia (Österreichisch-Ungarische Monarchie) Ausztria-Magyarországnak nevezték az 1848-1849-es magyar forradalmat és szabadságharcot leverő Habsburg hatalom kormányzása alatt álló területeket. A kiegyezést követően az Osztrák-Magyar Monarchia létrejötté után is használatos volt e kifejezés a köznyelvben még egy ideig. A kiegyezéssel jött létre az Osztrák-Magyar Monarchia, amely az Osztrák Császárság és a Magyar Királyság 1867 és 1918 között fennálló olyan szövetsége, amelyben a két társország bizonyos ügyeit közösen, a többit pedig önállóan intézte. A közös ügyek közé tartoztak a Pragmatica Sanctio-ból származó ügyek (külügy, hadügy és a finanszírozásukra szolgáló pénzügy), hitelügy. Ehhez az ügyrendszerhez csatlakoztak a dualisztikus ügyek azaz a vám- és kereskedelmi szövetség, valamint a nem közös de lehetőleg egyetértőleg intézendő ügyek (közvetett adózás, vasút, hajózás, posta, pénzügyrendszer). A dualisztikus ügyek a közös ügyektől — vagy ahogyan a magyar kiegyezési törvényben található a közös érdekű viszonyoktól — abban különböztek, hogy a közös ügyek tekintetében kizárólag közösen járhatott el a két ország, a dualisztikus ügyek körében pedig, ha nem jött létre a társországok között közös megállapodás a két ország önállóan is eljárhatott.

Az Osztrák-Magyar Monarchiának nem volt közös államfője és kormánya. Mindkét állam legfőbb közjogi méltóságát az osztrák császári és a magyar királyi tisztséget egy természetes személy I. Ferenc József töltötte be. Közös kormány ugyan nem létezett, azonban a közös ügyek intézése céljából közös minisztériumok működtek, amelyek élén közös miniszterek álltak, külügy-, hadügy- és pénzügyminiszter. E miniszterek érkekezleteit — amelyben a két társország miniszterelnöke és a társországoknak a tárgyalat témában érintett miniszterei is részt vettek — hívták közös minisztertanácsnak. Amennyiben a közös minisztertanácsban az uralkodó elnökölt az üléseket koronatanácsnak nevezték. A közös minisztereket az uralkodó a két társország országgyűlésétől függetlenül nevezte ki és mentette fel. A közös miniszterek az uralkodónak tartoztak felelősséggel.

A közös költségeket a delegációk hagyták jóvá. A delegációk a két társország országgyűléseinek a bizottságai voltak, amelyeket az országgyűlések felhatalmaztak a közös költségvetés megállapítására. A közös költségvetésre a javaslatot a közös pénzügyminiszter terjesztette elő az indokláshoz pedig a közös külügy- és hadügyminiszter is csatlakozott. A hatvan tagú delegációkat egy évre választották. A magyar delegáció negyven tagját a képviselőház, húsz tagját a főrendiház küldte. A magyar delegáción belül öt horvátországi képviselőnek kellett lennie négynek a képviselőházból egynek pedig a főrendiház tagjai közül. Az osztrák delegáció negyven tagját a képviselőház, húsz tagját pedig az urak háza választotta. Csehország tíz, Gallícia hét, Morvaország négy, Alsó Ausztria három, Felső Ausztria kettő Steyer kettő, Tirol kettő a többi tartomány pedig egy-egy tagot küldött a delegációba. A delegációk évenként felváltva Bécsen és Budapesten üléseztek. Egyet nem értés esetén a delegációk tekintetében az uralkodónak nem volt döntési joga.

A közös költségek fedezésére a vámbevételek voltak hivatottak. A fennmaradó résznek a két társország közötti megosztási arányáról pedig a két országgyűlés döntött. Ezt az arányt kvótának nevezték. A kvótát meghatározott időre állapították meg. A kvóta megállapítása érdekében a két országgyűlés bizottságot küldött ki a téma egyeztetése céljából. Abban az esetben, ha a két országgyűlés nem tudott megállapodni, az uralkodónak volt döntési joga. Mivel a Magyar Királyság gazdasága dinamikusabban fejlődött a bevételei is gyorsabban nőttek, mint az Osztrák Császárságé. Ebből fakadóan pedig a közös költségek fedezésében a magyar arány nőtt. 1873-ban a magyar arány 31.4%, 1917-ben pedig 34.4% volt.

Az Osztrák-Magyar Monarchia területe a történelmi Magyarországot és az Osztrák Császárságot foglalta magába, amely ebben az időben kiterjedt a mai Ausztrián túl a mai Cseh Köztársaságra és a mai Lengyelországra azon részére, amelynek a történelmi elnevezése Gallícia, továbbá Bukovinára valamint az Osztrák Császárság és a Magyar Királyság közös irányítása alatt álló Bosznia-Hercegovinára. Az Osztrák Császársághoz tartozott még a Dalmát tengerpart is Fiume kivételével, amely a Magyar Királyság részét alkotta.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

P

Párizs Franciaország fővárosa.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

Pécs Baranya vármegye székhelye.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

Portugália Európa legnyugatibb állama, a Hispán félsziget Atlanti-óceán-i partvidékén terül el.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

Pozsony A trianoni békediktátum után Szlovákia fővárosa. A történelmi Magyarország Pozsony vármegyéjének székhelye. Árpád-kori település. A magyar országgyűléseket évszázadokig Pozsonyban hívták össze.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

MAGASVÁRI Adrienn: Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 39-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. november 8-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Pénzügyőr és Adózástörténeti Múzeum közös szervezésével megvalósított magyar rendvédelem-történeti szimpozionon. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Prága Csehország fővárosa.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774.

R

Románia Magyarországgal határos ország. A trianoni békediktátum Romániának jutatta a történelmi Magyarország mintegy egyharmadát több millió magyar ajkú lakossal. Románia a XIX. század utolsó negyedében jött létre havasalföldi és moldáviai fejedelemségek egyesülésével, Román Királyság néven amely államforma 1945-ig működött. Az 1848-1849-es, 1919-es és 1945-ös fegyveres harcok kapcsán a magyar lakossággal szemben tömeges és brutális gyilkosságokat követtek el a román fegyveresek. Ezek az atrocitások és a román pártállam időszakában megvalósuló magyarellenos magatartás beárnyékolják a magyar-román viszonyt. A román hatóságok a magyar nemzetiség beolvasztására törekedtek. A romániai magyar nemzetiség az ország Európai Unióhoz történő csatlakozása után is küzd a nemzeti jogai maradéktalan elismeréséért és gyakorlati megvalósításáért.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

Róma Az ókori latin Római Birodalom és a jelenlegi Olaszország fővárosa.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

Római Birodalom Az Itáliai latin nép által létrehozott európai birodalom, döntően a mediterráneum térségére kiterjedően.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774.

S-Sz

Siklós Baranya vármegyei település.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

Sinj Dalmáciai település, mely Spalatotól 34 kilométerre észak-keletre fekszik a Zagora völgyében. Ezen a településen hozták létre az Osztrák-Magyar Monarchia katonai felderítő szervezete rejtjelező szolgálatát.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Spanyolország A Hispán félsziget többségét magába foglaló Dél-Európa-i állam.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

Strasbourg Település Franciaország keleti részén az Ill folyó partján.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774.

Svájc Európa közepén az alpok hegyei között elterülő kantonokból álló szövetségi állam, amely Lichtensteinnel, Németországgal, Franciaországgal és Olaszországgal határos.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye Lásd Szabolcs vármegye

Szabolcs vármegye a történelmi Magyarország egyik vármegyéje: A trianoni békediktátum után Szabolcs Vármegye, Bereg Vármegye és Szatmár vármegyéknek a trianoni határokon belülre eső maradványaiból keletkezett az új Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

Szarajevó Bosznia-Hercegovina fővárosa.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szeged Csongrád vármegye székhelye, Tisza parti város.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

Szerbia A szerbek már a középkorban államot hoztak létre a Balkánon. A török hódítók kiűzése után az elnéptelenedett Dél-Alföld-i területekre szerbeket telepítettek. A Habsburgok a magyar ellenállás egyik ellenszereként támaszkodtak a betelepített szerbekre. A trianoni békediktátum a Szerb Királysághoz csatolta Magyarország Dél-Alföldi területeit, közel 1 000 000 főnyi magyar lakossal. Ekkor a Szerb Királyság átalakult a vele egyesülő volt Osztrák-Magyar-Monarchia-i területekkel Szerb-Horvát-Szlovén Királysággá, melyet később Jugoszláviának neveztek. A szerb hatóságok a magyar földbirtokosoktól elkobzott földeket a betelepített szerbek között osztották föl, így a magyar lakosság jelentős része földönfutóvá vált. Az 1848-1849-es, az 1919-es és 1945-ös fegyveres harcok kapcsán a magyar lakossággal szemben tömeges és brutális gyilkosságokat követtek el a szerb fegyveresek. Ezek az atrocitások beárnyékolják a magyar-szerb viszonyt. A szerbiai magyarok küzdenek a nemzeti jogaik maradéktalan elismeréséért és gyakorlati megvalósításáért.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Székesfehérvár Fejér vármegye székhelye, a középkorban huzamosabb ideig az ország fővárosa.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

Szlovákia magyarok és szlovákok lakják, akik a XIX. században fejlődtek nemzetté. Fiatal állam. A trianoni békediktátum nyomán Csehszlovákia része. Az I. bécsi döntéssel a magyar lakta területek Nyitra térségének kivételével visszakérültek a Magyar Királysághoz. A szlovákok által lakott északi rész pedig látszólagos függetlenséggel a Harmadik Német Birodalom csatlós államává vált. A második világháború után ismét Csehszlovákia részévé vált majd XX. kilencvenes évek elején önállósodott. A felvidéki magyar lakosságot igyekeztek elszlovákosítani a második világháború végén és azt közvetlenül követően tömeges méretű gyilkosságokat követtek el a magyar etnikum ellen. A magyar lakosság egy részét kitelepítették szülőföldjéről. A magyarok elleni diszkriminatív cselekedeteket megalapozó BENEŠ-dekrétumok máig érvényben vannak.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774.

Szolnok Jász-Nagykun-Szolnok vármegye székhelye.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

Szolyvai havasok Kárpátalja területén elterülő hegyvonulat jelenleg Ukrajna területén.

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774.

Szombathely Vas vármegye székhelye.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

Szovjetunió Az Orosz Birodalom romjain az első világháború után létrejövő államszövetség, amely a XX. század végén felbomlott.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

T-Ty

Tisza A legnagyobb Kárpát-medencében eredő folyó, Máramaros vármegyéből ered és a Szerémségnél torkollik a Dunába.

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774.

Torbágy (ma Biatorbágy) pest megyei település.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

Torontál vármegye a trianoni békediktátummal a Magyar Királyságtól elszakított délvidéki vármegye.

SOM Kisztján: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

Törökország Kis-ázsiai állam (néhány kormányzósággal az Európai kontinensen). A Török-birodalom felbomlása után jött létre, melynek során szétválasztották az iszlám egyházat a világi államtól.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Trianon Párizs melléki kastély, ahol az első világháború után Magyarországra erőltetett békediktátumot aláírták.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774.

U-Ü

Ugocsa vármegye a trianoni békediktátummal után Szatmár és Bereg vármegyék maradványain létrejött vármegye.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

Ukrajna A Szovjetunió felbomlása után önállósult kelet-európai ország.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Ung Kárpátaljai folyó, jelenleg Ukrajna területén.

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774.

Ungvár Kárpátaljai település jelenleg Ukrajna területén.

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774.

Uzsoki hágó Kárpátalja területén a Kárpátokon áthaladó szoros.

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774.

V

Vereckei-hágó A Kárpátoknak a Keleti Beszkidek és a Máramarosi havasok közötti átjárója. A hagyomány szerint az Árpád vezér által vezetett honfoglaló magyarok fő serege ezen a hágón keresztül érkezett a Kárpát-medencébe. Ezt az eseményt festette meg FESZTY Árpád, akinek a sok viszontagságot megélt monumentális alkotása Ópusztaszeren tekinthető meg.

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774.

Z-Zs

Zágráb Horvátország fővárosa.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

Zára Tengerparti város Dalmáciában.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Zürich Svájc legnagyobb városa.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

INDEX CHRONOLOGICUS

1848

március 15. ezen a napon Pesten megkezdődött a magyar forradalom és szabadságharc.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774.

1849

március 4. Az oktorjált birodalmi alkotmányban megjelent hogy „a birodalom belső biztonságának az őrzése birodalmi ügy.”

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774.

augusztus az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc leverését követően Pesten kezdték meg az első magyarországi csendőr ezred szervezését.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

augusztus 13-án a világsi fegyverletétellel ezen a napon ért véget az 1848-1849-es magyar forradalom és szabadságharc.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774.

1850

január 18. A HABSBURG neoabszolutizmus birodalmi csendőrségének a működését ideiglenes törvénnyel szabályozták.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1852

április 25. Ferenc József nyílt parancssal hozta létre a Legfelsőbb Rendőrhatalóságot

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

december 22-én a Generalquartiermeister-stabes (GQMSt) = főszállásmesteri stáb Nr.2178. Cirkular Erläss (körleendeleivel) létrehozta az Evidenzbureau-t (nyilvántartóiroda).

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1860

május 14. az Evidenzbureau-t parancs formájában felhatalmazták békeidőben megvalósításra kerülő hírszerző tevékenység végzésére.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1861

január 16-án August Franz Johann Cristoph Graf von DEGENFELD-SCHONBURG hadügyminiszter megbízta az Evidenzbureau-t az egész katonai hírszerzés irányításával.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1867

március 10. gróf. LÖNYAY Menyhért pénzügyminiszter körrendeletben rendelkezett a Magyar Királyi Pénzügyőrség felállításáról.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

1872

1872 létrehozták a katonai határőrvidéken a Magyar Királyi Vám- és Adóőrséget, amely 1886-ig működött, felosztatását követően pedig működési területén a vámügyek intézését a vámhivatalok az adóügyek intézését pedig — az 1872-ben a pénzügyőrségtől különválasztott adóhivatalok végezték.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

1877

1877-ben — a Föld országai közül az elsők között, néhány évvel az Osztrák Császárságot megelőzve — váltotta fel a magyar kormány a korábbi egylapos több részre hajtott útlevelet az új, füzet kialakítású 12 oldalas útlevéllel, melynek a lapjait már zsinaggal fűzték össze.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

1881

február 14.-én az uralkodó szentesítette az 1881/III.tc.-et „a közbiztonság szervezéséről” címmel, amely elrendelte a Magyar Királyi Csendőrség létrehozását. Az uralkodó általi szentesítés dátuma 1933 óta a Magyar Királyi Csendőrség napja.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1889

1889-ben az Evidenzbureau hatáskörébe utalták az ellenséges kémtevékenység elleni fellépést is.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1897

június 20-án tartotta alakuló közgyűlését a Magyar Királyi Pénzügyőri Altisztek Önképző Köre.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

1909

1909 a Magyar Királyságban az első pénzügyőr újonciskola ebben az évben nyílt meg Budapesten.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

1910

január 1-én felállították az Evidenzbureau kódfejtő részlegét.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1914

1914 Az I. világháború kitörését követően létrehozott Armeoberkommando (Hadsereg-főparancsnokság) közvetlen alárendeltségében felállították — az Evidenzbureau további működtetése mellett — a Nachrichtenabteilung-ot azaz a hadsereg-főparancsnokság hírszerző részlegét.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

április 1-én a Magyar Királyi Belügyminisztérium szervezetében az V. ügyosztály határrendőrségi ügyosztályának a részeként hozták létre a „védelmi Hírszerző Központ” (VHK) nevű szervezeti egységet, melynek feladatát alkotta az idegen kémtevékenység elleni védekezés.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

június 1-én Az Osztrák Császárságban létrehoztak — a bécsi rendőrigazgatóság szervezetébe tagoltan — egy központi rendőr hivatalt (Zentralevidenzstelle)-t az Osztrák Császárság kémelhárító tevékenységének központi szervezeteként.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1915

január a Magyar Királyságban bevezették a 285/1915.ME. rendelettel az útlevelekben a kötelező fénykép használatot.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

1920

június 4-én a trianoni békediktátum aláírására 1920. június 4.-én 16. 15. perckor került sor a Grand-Trianon kastély nagytermében, amelyet a magyar törvények közé az „1921/XXXIII.tc. az Észak Amerikai Egyesült Államokkal, a Britt Birodalommal, Franciaországgal, Olaszországgal és Japánnal, továbbá Belgiummal, Kínával, Kubával, Görögországgal, Nikaraguával, Panamával, Lengyelországgal, Portugáliával, Romániával, a Szerb-Horvát-Szlovén Állammal, Sziámmal és Cseh- Szlovákiával 1920. évi június hó 4. napján a Trianonban kötött békeszerződés becikkelyezéséről” című törvény emelt be.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

október 15-21. között a Népszövetség Párizsban „Útlevelék, vámeljáráások és átutazó jegyek” címmel nemzetközi konferenciát tartott.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

1921

május a MAEFORT kebelébe csoportosították a magyar rejtett légierőt egy vadászpilóta és egy felderítő század, egy kiképző keretszázad, továbbá anyagszertár és javítóműhely erővel.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

július 26. a magyar nemzetgyűlés becikkelyezte az országra kényszerített trianoni békediktátumot.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

augusztus 1-én a magyar légierő rejtésének elősegítése érdekében légiforgalmi XI. szakosztályt hoztak létre a Kereskedelemügyi Minisztérium szervezetében.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

ősz a Szövetségekközi Ellenőrző Bizottság megkezdte a Magyarországon található repülőanyag használhatatlanná tételét. Ennek keretében 119 repülőgépet, 77 motort, nagy mennyiségű szakfelszerelést és gyártóberendezést, valamint 7 hangárt és számos reptéri létesítményt semmisítettek meg.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

szeptember 1. a Magyar Királyi Vámőrség a határmenti pénzügyőr szakaszoktól és a Magyar Királyi Csendőrség határmenti őrsseitől átvette a határőrizeti feladataikat.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

november 7-én a Magyar kormány az ANTANT képviselőivel — a nemzetközi légit forgalom érdekeire hivatkozva — úgynevezett hangár szerződést kötött, melynek keretében Magyarországi repülő technika egy részét sikerült megmenteni azon az áron, hogy a repülési tilalom lejártáig a reptéri létesítmények használati joga a szövetséges hatalmakat illette meg.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

december 6-án az ANTANT követelésére feloszlatták a Magyar Aeroforgalmi Részvénytársaságot, mivel az ANTANT ellenőrei feltárták, hogy a szervezet a magyar katonai légierő maradványainak a fedőszervezete.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

1922

január 27-én Grazban a Közép-Európa-i államok részvételével, az útlevelek és vízumok egységesítésének a témakörében nemzetközi konferenciát tartottak.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

január 26-án a Nagykövetek Tanácsa Magyarország számára a repülési tilalmat fél évre meghosszabbította.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

március 1-én Mátyásföldön, Székesfehérváron, Szombathelyen, Szegeden és Miskolcon úgynevezett reptérgondnokságokat állítottak fel a légierő területi kereteinek és reptéri szolgálatának rejtett fenntartása érdekében.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

október 20.-án az útlevélkötelezettség szabályozásáról szóló 8720/1922.ME. rendelettel vezették be Magyarországon az általános útlevélkötelezettséget, melyhez kapcsolódóan az új útlevél formátumot is bevezették a Népszövetség által 1920. X. 15-21. között megtartott konferencia ajánlásainak megfelelően. Az 1922 M magyar útlevél és későbbi módosított változatai a kor jó minőségű útlevelei közé tartoztak, számos ország még két évtizeddel később sem vezetett be korszerűbbet.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

november 17-én a trianoni békediktátumban előírt légügyi ellenőrzés Magyarországon megszűnt ugyan, azonban a Szövetségekközi Katonai Ellenőrző Bizottság továbbra is felügyeletet gyakorolt melynek keretében korlátozta a polgári repülőgépek teljesítmény mutatóit.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

december 14-én kormányrendeletet adtak ki a magyar légtér használatának a szabályozására vonatkozóan.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

1923

január 1-én a Magyar Királyság légügyi szuverenitása helyreállt. Az öt magyar légibázis mindegyikén csendőr különítményt állítottak fel, melyek feladatát légügyi igazgatási, légi forgalom irányítási és légi rendészeti teendők alkották.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

február 1-én a légi forgalom és légtér használat felügyeletének a céljából légi ellenőrző szolgálatot szerveztek, amelyben — a békeszerződés előírásai miatt — repülőgépeket nem vonhattak be, ezért a rendőrség, csendőrség, folyamőrség, vámőrség és a honvédség kijelölt alakulatai hajtottak végre légtérfigyelést a földről.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

1924

április 10-én a magyar kormány létrehozta a Magyar Királyi légügyi Hivatalt, amely a polgári repülés irányítása mellett egyben a rejtett magyar légierő vezető szervezeteként is működött. A hivatal nyílt állományát ugyan mindössze 20 fő alkotta, azonban rejtett keretek között további 178 fő vett részt a Magyar Királyi légügyi Hivatal munkájában, akik közül 104 fő katona volt.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

december 13-án a Magyar Királyi Légügyi Hivatal újrászabályozta a rejtett magyar légierő területi szerveiként működő reptérgondnokságokat és reptéri csendőr különítmények feladatait. Ennek keretében 7 reptérgondnokságot szerveztek, amelyek illetékességi köre megfelelt a 7 vegyesdandár, illetve a hét csendőr kerület működési területével és a székhelyük is azonos volt. A reptéri csendőr különítmények pedig kikerültek a csendőr kerület-parancsnokságok alárendeltségéből, a továbbiakban a Magyar Királyi Légügyi Hivatal közvetlen alárendeltségébe tartoztak.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

1925

1925-ben vezették be a Magyar Királyságban a 241 352/1925.BM. körrendelettel a csoportos útlevél használatát.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

1926

május 3-án került sor Budapesten a pénzügyőr altiszt iskolán az első altiszt továbbképző tanfolyamra.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

május 10-18. között ült össze Genfben a Népszövetség tanácsa által 1925. XII. 9.-én elhatározott útlevélkonferencia. A Népszövetség az útlevélrendszer eltörlését, vagy annak jelentős enyhítését javasolta.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

év végén az első világháború vesztes államait súlytó polgári repülésügyi korlátozások megszűntek mivel Németország bejelentette, hogy a vesztes országok repülőivel kapcsolatos teljesítmény korlátozást érvényesíteni fogja a légtérbe repülő idegen gépekre. Ez pedig komoly gazdasági veszteséget okozott volna a nagyhatalmaknak. Ezért a kereskedelmi és sportrepülés terén a korlátozást feloldották.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

1927

április 1. Az Antant hatalmak megszüntették a Szövetségek Közi Ellenőrző Bizottság magyarországi működését 1927. IV. 1-ei hatállyal, a Nagykövetek Tanácsának 1927. III. 26-ai határozatában foglaltaknak megfelelően.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

1929

1929-ben Genfben a kivándorlók úti igazolványának szabályozásának témájában nemzetközi konferenciát tartottak, melynek nyomán meghatározásra került az úgynevezett nemzetközi vagy szabványos útlevél mintája.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

1931

szeptember 24-én A Magyar Királyi Repülésügyi Hivatal javaslatot tett légi csendőr század felállítására. A Vezérkari Főnökség az indítványt ellenezte, mert nem kívánta felfedni, hogy Magyarország rendelkezik katonai repülőgépekkel és a rendelkezésre álló kis számú légierőt nem kívánta rendvédelmi feladatok ellátására lekötöni, így a légi csendőrség felállítása lekerült a napirendről.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

1932

november 23-án Budapesten magyar- finn megállapodást írtak alá a szeszcsempészet megakadályozása tárgyában.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774.

1933

december 22-én újrászabályozták a külföldi légi járművek magyar légtérhasználatát. A magyar légtérbe történő berepülésre a Magyar Királyi Légügyi Hivatal adhatott ki engedélyt miután a kérelmező pontos adatokat közölt a tervezett útvonalra, illetve a pilóták és az utasok személyére vonatkozóan. A Magyar Királysággal légügyi egyezményt kötött államok polgári repülőgépei előzetes engedély nélkül de a légiforgalmi szabályokat betartva használhatták a Magyar Királyság légtérét. Katonai repülőgépek berepülését a honvédelmi tárca engedélyezte a külügyi szervezetekkel egyeztetve. Katonai felszerelés,

polgári repülőgépeken történő szállításához pedig a belügyi tárca külön engedélyére volt szükség, amelyben rögzítették a szükséges biztonsági rendszabályokat is.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

1935

1935-ben — mitán a korábbi években a légi szuverenitás betartatásának a témáját több rendelkezés formájában is pontosították — átfogó módon újraszabályozták. Az újraszabályozás megerősítette a Magyar Királyi Légügyi Hivatal vezető szerepét.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

október 30-án a honvédelmi tárca vezetése — az érintett szervezetek bevonásával — értekezletet tartott a légi ellenőrző szolgálat hatékonyságának gyarapítása témájával. Ennek nyomán döntés született a légi ellenőrző szolgálat ellátásához szükséges eszközök (távcső, jelzőpisztoly) számának fokozatos bővítéséről.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

1936

1936 az Országos légvédelmi Parancsnokság kezdeményezte a légi csendőrség létrehozását. A kormány azonban az indítványt elutasította, mert az egyrészt valószínűleg külpolitikai bonyodalmakhoz vezetett volna, másrészt pedig gyengítette volna a honvédség légierjét. Azonban 1937 tavaszától a honvédség felfegyverzett repülőgépei teljesítették járőrszolgálatot a legveszélyeztetettebb térségekben.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

1937

március 1-vel kezdődött el az 1937 M magyar útlevelek kiállítása, amely az 1922 M magyar útlevelet váltotta ki.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

1938

1938 augusztus A „Bled-i egyezmény” nyomán Magyarország fegyverkezési egyenjogúsága elismerést nyert.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

szeptember 30-án megkezdődött a Magyar Királyságban a légierő nyílt fejlesztése egyben pedig a Verékari Főnökség elrendelte magyar katonai gépek bevonását a Magyar Királyság légterébe illetéktelenül berepülő repülőgépek elfogásába.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

október 18-án engedélyezték, hogy a magyar légvédelem tüzet nyithasson az ország légterébe engedély nélkül belépő és a magyar hatóságok felszólítására nem reagáló szovjet a csehszlovák, illetve a felségjelzés nélküli repülőgépek esetében. Ellen.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

november 2.-án első bécsi döntés, amely Nyitra kivételével visszacsatolta a Felvidék és Kárpátalja 11 927 km² nagyságú magyar lakta területét. (1938/XXXIV.tc. a Magyar Szent Koronához visszacsatolt felvidéki területeknek az országgal egyesítéséről.)

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774.

1939

január 6-án Munkácsot a csehszlovák haderő csapatai megtámadták, melyet a városban tartózkodó csekély számú honvéd alakulattal együttműködve a helyi rendőrség és a Rongyosgárda tagjai védtek meg. Az esemény „vízkereszti csata” néven vonult be a történelembe.

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774.

március 14-17. között zajlott le az a magyar támadó művelet, melynek során a Magyar Királyi Honvédség csapatai elfoglalták a történelmi Magyarországnak a Kárpátaljára eső azon részét ahol ekkor még nem volt magyar fennhatóság.

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774.

június a légierő parancsnoksága kidolgozta a légi csendőrség feladataira, szervezetére és működésére vonatkozó részletes tervet.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

1940

június 1-vel kezdte meg működését — a Magyar Királyi Csendőrség részeként — a Magyar Királyi Légi Csendőrség. A repülő személyi állományt 8 tiszt és 42 főnyi légénység alkotta, a földi részleg pedig 22 repülőtéren 5 tiszt és 156 fő légénység képezte.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

november ekkor vezették be az 1937 M magyar útlevél szolgálati útlevél változatát.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

1941

június a Magyar Királyság hadbalépése nyomán a Magyar Királyi Légi Csendőrség feladatait a katonai légvédelmi figyelő és jelentő szolgálat vette át.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

1944

június 21. A Magyar Királyi Rendőrségnél a 2300/1944. (VI. 21) ME. rendelettel ekkor vezették be a katonai rendfokozati rendszert.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774.

1945

augusztus 21-vel kezdődően a 152 289/1945.BM. rendelet nyomán Magyarország államhatárát már csak 1945. V. 1. után kiállított vagy meghosszabbított útlevéllel lehetett átlépni.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

1946

február 1. Magyarországon ekkor szüntették meg a királyságot, mint államformát.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

1948

január 15. ekkor állították ki az első 1948 M magyar magánútlevelet.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

február 12-én ekkor állították ki Magyarországon az utolsó 1937 M útlevelet.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

1950

március létrehozták az Országos Pénzügyi Főparancsnokságot.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

1951

1951 az Egyesült Nemzetek Szervezetének keretében egyezmény született a menekültek úti okmányának egységesítése témájában.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

augusztus 1-én újraindult a pénzügyőr szakképzés.

SZABÓ Andrea: A háború után magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

1953

1953 a vámország a külkereskedelmi minisztériumhoz került.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

1954

1954 az Egyesült Nemzetek Szervezetének keretében egyezmény született a hontalan személyek úti okmányának egységesítése témájában.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

1959

1959 a magyarországi lisszaboni külképviselet beszüntette működését.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

február 1-én vette kezdetét a II. világháború után az első felsőfokú pénzügyőr szaktanfolyam hét hónapos időtartammal.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

1963

1963 megszűnt a vámórség országos parancsnoksága és a pénzügyminisztérium felügyelete alatt megalakult a vámfőigazgatóság.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

augusztus 21. és 25. között Rómában az Egyesült Nemzetek Szervezete „Nemzetközi utazás és turizmus” címmel konferenciát szervezett 87 állam részvételével, melynek eredményeként ajánlásokat fogalmaztak meg az utiokmányok méretére, alakjára és tartalmára vonatkozóan.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

1966

1966 A Vámfőigazgatóság és a Pénzügyőri Főparancsnokság egyesítésével létrejött Országos Pénzügy- és Vámórség Parancsnokságát átkeresztelték Vám- és Pénzügyőrség Országos Parancsnokságára.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

1969

1969 a madridi magyar külképviselet beszüntette működését.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

1974

nyár Magyarország és Portugália között helyreállították a diplomáciai kapcsolatot.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

1977

1977 Magyarország és a Spanyolország között helyreállították a diplomáciai kapcsolatot.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

1981

július 23. az Európai közösség a tagállamok útleveleinek egységesítése érdekében irányelveket bocsátott ki, melyet 1982-ben, 1986-ban, 1995-ben, majd 2000-ben és 2004-ben kiegészítettek.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

1994

1994 november 21-23-án Nápolyban 142 ország képviselőinek a részvételével nemzetközi bűnözésről szóló konferenciát tartottak, amely az úgynevezett „Nápolyi nyilatkozat”-tal zárult a szervezett bűnözés elleni globális akcióterv témájában.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774.

1997

április 30-án került átadásra a Vám- és Pénzügyőrség oktatási központjának két épületegyüttese Budapesten és Drégelypalánkon.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

június 1-én az Európai Tanács tagországai igazságügyi minisztereinek konferenciáján megvitatták a szervezett bűnözés és a korrupció kapcsolatának témáját, melynek eredményeként akcióterv készült a szervezett a bűnözés elleni küzdelem témájában.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774.

október 10-11-én az Európai Unió tagállamai állam- és kormányfőinek második csúcstalálkozóján döntés született arra vonatkozóan, hogy a tagállamoknak egybehangoltan kell fellépniük a szervezett bűnözés ellen.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774.

november 6-7-én az Európai Unió Miniszteri Bizottságának 101. ülésén Strasbourg-ban megfogalmazásra került a bűnözés elleni közös fellépés politikai akarata.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774.

1999

szeptemberben megkezdődött a pénzügyi és számviteli szakellenőri képzés.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

2000

december 14-én az Úgynevezett „Palermo-i Egyezmény”-ben az Európai Unió tagállamai nemzetközi szerződést kötöttek a szervezett bűnözés elleni fellépésről.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774.

2006

augusztus 29. ekkortól állít ki Magyarország az Európai Unió magánútlevelére vonatkozó irányelveinek megfelelő utiokmányt.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

2007

július 18-án a Felnőttképzési Akkreditáló Testület a Vám- és Pénzügyőri Iskolát bejegyezte.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

2010

március 25-26-án az Európai Tanács jóváhagyta „Az Európai Unió belső biztonsági stratégiája” című dokumentumot.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774.

2011

január 1-én a 2010/CXXII.tv.-el egyesítették az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatalt a Vám- és Pénzügyőrséggel, Nemzeti Adó- és Vámhivatal elnevezéssel.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

INDEX ORGANICUS

A-Á

ANTANT Lásd Entente.

Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal (APEH) 1987-2011 ig működő szervezet.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

Agrártudományi Egyetem 1957 óta működő agrártudományi képzést megvalósító felsőoktatási intézmény.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

Armeeoberkommando Lásd Hadsereg-főparancsnokság

B

Belügyminisztérium az első független magyar kormány óta — a GYURCSÁNY, majd BAJNAI kormány kivételével — folyamatosan létező tárca, amely a közigazgatásért, a rendvédelemért és minden olyan ügyért volt felelős, amely nem tartozott más tárcák kompetenciájába. A GYURCSÁNY és a BAJNAI kormány időszakában a belügyminisztériumból a rendvédelem irányítására hivatott szervezeti egységeket az igazságügyi tárcához telepítették és az igazságügyi minisztériumot átkeresztelték igazságügyi- és rendészeti minisztériummá. Az első független felelős magyar kormány belügyminisztere SZEMERE Bertalan volt, aki e tisztséget 1848. IV. 7.-étől 1848. IX. 12.-éig töltötte be. Az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc belügyminisztériuma a Helytartónácsi Hivatalból, — amelynek hatáskörébe a városrendészet az egészségügy az oktatás az alapítványok az árvák ügyeivel való foglalkozás stb. tartozott — valamint a országgyűlési ügyekkel foglalkozó Magyar Udvari Kancelláriából fejlődött ki. A belügyi tárca a mindenkor magyar kormányok egyik legfontosabb tárcája volt. A belügyminisztérium épületegyüttese a dualizmus és a két világháború közötti időszakban — a honvédelmi és a pénzügyi tárca épületeivel megegyezően — a Budai Várban álltak. A második világháború után azonban — amikor a Budai Vár megszűnt Magyarország hatalmi centrumaként működni — mindhárom tárcát a főváros belvárosában helyezték el. A belügyminisztérium a József Attila utca és a Roosevelt-tér által határolt háztömb épületeit kapta meg, amely épületegyüttes egyik épülete korábban bankszékházként működött. A belügyminisztérium szervezete dinamikusan fejlődött. Az ügyek csoportja szerinti szervezeti egységekből állt. A polgári magyar állam első belügyminisztériumának 1848-1849-ben elviekben 4 gyakorlatilag 3 osztálya volt. Az úgynevezett országlásztati osztály az országgyűléshez és az országgyűlési választásokhoz kapcsolódó teendőket volt hivatott ellátni. A közigazgatási osztály a közigazgatási egységek, alapítványok, örökösödési ügyek, névváltoztatások a ki-, és bevándorlók ügyeit intézte. A rendőri osztály a közcsend és a belbéke fenntartására volt hivatott. Eredetileg nemzetőrségi osztályt is terveztek, azonban az országgyűlés a testületet a miniszterelnök közvetlen felügyelete alá rendelte, a miniszterelnök pedig a testület irányítására Országos Nemzetőrségi Haditanácsot hozott létre, amely önálló országos szervezet volt és 6 osztállyal működött. A szervezeti egységeket permanens módon módosították. A minisztérium élén a belügyminiszternek közvetlenül alárendelt szervezeti egység állt, amelyet különböző korokban különböző módon hívtak (elnökség, kabinet, titkárság stb.) A pártállam kialakítása kapcsán a belügyminisztérium közigazgatás irányítási teendőit áttelepítették a minisztertanácsához, és a belügyi tárcába koncentrálták a rendvédelmi és állambiztonsági feladatokat. A rendszerváltás után helyreállt a tárca eredeti hatásköre.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság fő feladata a magyar lakosság élet- és vagyonbiztonságának, a nemzetgazdaság és a kritikus infrastruktúra elemek biztonságos működésének védelme.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Birodalmi csendőrség Lásd Császári csendőrség.

Birodalmi Pénzügyőrség Lásd Császári Pénzügyőrség.

Birodalmi rendőrség Lásd Császári rendőrség.

Budapesti Gazdasági Főiskola 2000 óta működő pénzügyi felsőoktatási intézmény.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

Büntetés-végrehajtás Az igazságügyi tárcának alárendelt, a büntetés-végrehajtási intézmények őrzését és az ott raboskodók felügyeletét hivatott ellátni.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

C-Cs

Császári Csendőrség A neoabszolutizmus császári csendőrségének (1849-1867) népies elnevezése Zsandárság (Gendarmerie = Zsandárság) Az 1849. III. 4.-én oktrojált összbirodalmi alkotmány „A birodalom belső biztonságának őrzése birodalmi ügy” meghatározást tartalmazta. Erre alapozva Alexander BACH belügyminiszter 1849. V. 30.-án olyan előterjesztést tett az uralkodónak, amely lebontotta a korábbi feudális korlátokat és egy új összbirodalmi biztonsági fegyveres testület megeremtését javasolta. E testületként a csendőrséget nevezte meg az indítvány, hiszen a csendőrség már Európa-szerte bizonyította hatékonyságát, továbbá Napóleon bukását követően a HABSBURG-birodalomhoz visszakértült itáliai területeken már működött egy csendőr ezred. *Ferenc József* 1849. VI. 8.-án uralkodói nyílt paranccsal rendelte el a teljes HABSBURG-birodalomra kiterjedő hatáskörrel rendelkező testület felállítását. 1849. IX. 17.-én a testület főparancsnokává HAYNAU tábornagy jobbkézét báró Johann Franz KEMPEN von Fichtenstamm altábornagyot nevezte ki korábbi katonai beosztása meghagyásával. A testület működését az uralkodó 1850. I. 18-án kibocsátott ideiglenes csendőr törvénnyel szabályozta. 1851. XI. 1-én a pandúr kötelékeket feloszlatta és a csendőri erők kizárólagos működését rendelte el az önállóságától megfosztott magyarországi területeken is. 1851. XII. 22-én *Ferenc József* nyílt paranccsal rendelte el, hogy a katonai határőrvidéken is szervezzék meg a csendőrséget. A HABSBURG-birodalom neoabszolutizmusa rendvédelmi struktúrája kiépítésének betetőzéseként *Ferenc József* 1852. IV. 22-én nyílt paranccsal saját közvetlen alárendeltségében hozta létre a Legfelsőbb Rendőrhatalóságot, amely a birodalmi rendőrség és csendőrség legfőbb felügyeleti szervezete volt. E testületnek az élére pedig KEMPEN János altábornagyot úgy nevezte ki, hogy az altábornagy egyben megőrizte a csendőr-főparancsnoki beosztását is. A császári csendőrség legkiterjedtebb formája 1852 és 1859 között valósult meg, amikor a HABSBURG-birodalom területén 19 csendőr ezred kötelékében 18 647 csendőr szolgált. 1859-ben — a Solferino-i vereség nyomán — az uralkodó a legfelsőbb rendőrhatalóságot oly módon szüntette meg, hogy hatáskörét az átszervezett és új miniszter vezetésére bízott belügyi tárca kompetenciájába integrálta. A csendőr testületet azonban továbbra is fenntartotta az 1859. XI. 14-ei legfelsőbb elhatározásával, melyben úgy rendelkezett, hogy a testület személyi tekintetben a hadsereg főparancsnokság, szolgálati és gazdasági téren pedig a belügyminisztérium alárendeltségébe kerüljön. Ezt követően a testületet több ízben karcúsították, végül 10 ezred kötelékében 7927 fő teljesített szolgálatot. 1866. I. 28-ai legfelsőbb elhatározással az uralkodó ugyan ismét megerősítette a testület szervezetét és létszámát azonban Magyarország területén ez az intézkedés már tiszavirág életűnek bizonyult, mivel HABSBURG csendőrség ugyan jó eredményeket ért el a közrend fenntartása terén, azonban a magyar hazafiak üldözése terén is jeleskedett, így a kiegyezés nyomán létrejött magyar kormány Magyarországán 1867. V. 8-án feloszlatta az idegen testületek tekintetét császári csendőrséget. Mivel a kiegyezés tartalma szerint a rendfenntartás nem tartozott a közös ügyek csoportjába ezért a csendőrség az Osztrák Császárság tartományaiban is a belügyi tárca kompetenciájába került, az uralkodótól közvetlen függése megszűnt. Az I. világháború után az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlását követően Ausztria területén tovább működött a csendőrség Osztrák Szövetségi Csendőrség néven. Az Anschluss nyomán az Osztrák Szövetségi Csendőrséget a Német Birodalmi csendőrségbe integrálták. A II. világháború után az Osztrák Szövetségi Csendőrség ismét önálló szervezetté vált, amely az osztrák szövetségi kormány közvetlen felügyelete alatt állt. Hagyományosan a vidék közbiztonságára felügyelt, Ausztria városaiban a rendet az Osztrák Szövetségi Rendőrség tartotta fenn. A két rendvédelmi szervezetet 2005-ben takarékosági okokra hivatkozva összevonták Osztrák Szövetségi Rendőrség elnevezéssel.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774.

Császári Pénzügyőrség A HABSBURG-birodalom neoabszolutikus rendszerének kiépítése során hozták létre a pénzügyőrséget a társ rendvédelmi testületekkel azonos időben a testület szervezeti felépítése egységes volt és birodalmi szintű parancsnokság irányítása alatt állt. Kiegyezéskor a magyar kormány a Császári Pénzügyőrségnek a Magyar Szent Korona alá tartozó területein állomásozó alakulatait a személyi állományával átvette, mivel azok nem vettek részt a magyar szabadság elnyomásában, a szabadságharcosok üldözésében. Azok a korábbi császári pénzügyőrök maradhattak a testület tagjai, akik vállaltak a magyar anyanyelv elsajátítását. A testület átvételkor a személyi állomány egynruháját magyaros elemeket tartalmazó egyenruhával cserélték fel. A testület új neve Magyar Királyi Pénzügyőrségre változott, amely polgári fegyveres őrtestület volt, a személyi állomány számára azonban a szolgálati fegyvereket központilag biztosították.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

Császári Rendőrség Az 1848-1849-es magyar forradalom és szabadságharc leverését követően a Habsburg hatalom újjászervezésének egyik alapelve volt, hogy a birodalom belső rendjének a fenntartása a központi államhatalom feladata. Ebből fakadóan egységes állami rendőrséget hoztak létre tekintet nélkül a Magyar Királyság és az örökös tartományok egyébként elűtő hagyományaira. E császári rendőrség szervezetei a birodalom városaiban működtek, vidéken a rend fenntartására a császári csendőrség volt hivatott. 1852. IV. 22-én a neoabszolutizmus rendfenntartó csúcsszervezeteként létrehozták a birodalom legfelsőbb rendőrhatalóságát, amely a rendőrség felügyelete és irányítása mellett e tevékenységet a

császári csendőrség tekintetében is ellátta. A Legfelső Rendőrhatalóság 1859. VII. 21-ei felosztása után a birodalmi rendőrség tovább működött, de már az újonnan létrehozott rendőrmisztérium, majd a későbbiek során a belügyminisztérium irányításával. A Császári Rendőrség a kiegyezést követően is fennmaradt az Osztrák-Magyar Monarchia Osztrák Császársága örökös taqrtományainak a városaiban. Az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlását követően pedig az Osztrák Császárság német ajkú tartományaiból létrejövő Ausztriában Osztrák Szövetségi Rendőrségként működött tovább egészen 1938-ig, amikor az anchluss nyomán a Harmadik Német Birodalom rendőrségébe olvadt. A II. világháború után az Osztrák Szövetségi Rendőrséget újjászervezték, amely azóta is működik. 2005-ben pedig — miután az Osztrák Szövetségi Csendőrség beolvadt a szervezetébe — hatásköre kiterjedt Ausztria vidéki területeire is.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774.

Csendőrség katonailag szervezett közbiztonsági őrtestület, amely az országok központi államhatalmának a közvetlen irányítása alatt áll és általában a vidék rendvédelmének a biztosítására hivatottak.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

E-É

Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) A második világháború után életre hívott, a Föld országainak többségét magába foglaló politikai szervezet, amely a nemzetközi feszültségek enyhítése érdekében tevékenykedik.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

Entente (ANTANT) az Anglia és Franciaország között 1904. IV. 8-án Londonban aláírt szerződés, az *Entente Cordiale* (a.m. Szívélyes Egyetértés) szóból származik, általában a szövetségi rendszer (*antant hatalmak* = Nagy-Britannia és Franciaország) és a körük csoportosult országok együttes megnevezése

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

Erdélyi Csendőrség (Magyar Királyi Erdélyi Csendőrség) Lásd Magyar Királyi Csendőrség.

Erdőőrségek létrehozását az 1879/XXXI.tc., az erdőtvény írta elő. Az erdőőrséghez tartoztak a főerdőőrök, erdőőrök és a hivatásos vadászok, illetve vadőrök. Őket összefoglalóan erdőgazdasági segédszolgálatot ellátóknak nevezték. Az erdőgazdasági segédszemélyzet szakmai irányítását az erdőmérnökök végezték. Az erdőtulajdonosok 3 000 holdanként voltak kötelesek egy fő erdőmérnököt 1 000 holdanként pedig három fő erdőgazdasági segédszolgálatot ellátó személyt foglalkoztatni. Az erdőmérnököket és a segédszolgálatosokat foglalkoztatóik formaruhával és lőfegyverrel is ellátták, valamint a működési területükön egy család befogadására alkalmas házat is biztosítottak a számukra. Az erdőmérnökök és a segédszolgálatosok közhatalosi jogú személynek minősültek. Kinevezésüket megelőzően tanfolyamon kellett részt venniük, majd az eredményes vizsgát követően esküt is kellett tenniük. Az esküt az erdőmérnökök a területileg illetékes erdőfelügyelet vezetőjénél a szakszolgálatosok pedig a területileg illetékes főszolgabíró előtt tették le. Az erdőőrségek tagjai a törvény ellen vétőket előállíthatták és a rendvédelmi testületeknek átadhatták, illetve az erdőkihágásokat elkövetőket megbírságozhatták, eszközeiket elkobozhatták. A dualizmus időszakában a 15 000 000 holdnyi nyilvántartott erdőterületen mintegy 25 000 fő, a trianoni békediktátum által megcsökkentett Magyarország 2 200 000 holdnyi erdőterületén pedig közel 7 500 főnyi erdőőr tevékenykedett.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Európai Unió (EU) Az Európai kontinensen fekvő országok egy részének a szövetsége, amely arra irányul, hogy ügyeik egy részét közösen intézzék, illetve gazdasági közösséget hozzanak létre.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774.

Evidenzbüro Az Osztrák-Magyar Monarchia haderejének hírszerző szervezete. 1850. XII. 22-én a Generalquartiermeister-stab (GQMSt) azaz főszállásmesteri stáb által kibocsátott Nr. 2178 Cirkular-Erlass (körlevél)-el hozták létre a szervezetet. A HABSBURG Monarchia haderejének a szervezetében 1848 előtt létezett a Marschbüro nevű iroda, melynek feladatköréhez

tartozott többek között az idegen haderők nyilvántartása. A Marschbüro irodavezetője is a főszállásmesteri stáb főnökének az alárendeltségébe tartozott. 1849 júniusában hozták létre az uralkodó saját műveleti irodáját (Operationskanzlei), amely a hadügyminisztérium elnöki osztályán belül működött. Ezen iroda vette át a korábbi Marschbüro-tól az idegen haderőkről vezetett nyilvántartást. Az uralkodó műveleti irodája 1850 augusztusáig működött, 1850 novemberében pedig a helyébe lépett az Allerhöchsten k.k. Zentral-Operationskanzlei (Legfelsőbb cs.kir. Műveleti Iroda), melynek a keretében hozták létre a Kundschaftssektion (hírszerző szekció) nevű szervezetet, amelynek a feladatkörét alkotta az idegen haderők nyilvántartása. Az Evidenzbureau létrehozásával a hírszerző szekció megszűnt, így az Evidenzbureau első szolgálati utasításában meghatározták, hogy háború esetén a Legfelsőbb cs.kir. Műveleti Iroda külön részlegeként tevékenykedjen. 1854-től azonban az Evidenzbüro teljesen önállóvá vált a haderőn belül. 1857-ben pedig a Generalquartiermeister-stab azaz a főszállásmesteri stáb főnökének az alárendeltségébe került. Miután 1860-ban — a HABSBURG-birodalom alkotmányos átalakítási kísérletének a részeként — újra létrehozták a hadügyminisztériumot, az Evidenzbureau a hadügyminisztérium részévé vált 1861. III. 10-éi hatállyal, azonban az idegen haderőkről vezetett nyilvántartás tekintetében továbbra is a főszállásmesteri stáb számára tartozott beszámolási kötelezettséggel. 1867. I. 1-től — az újból létrehozott hadsereg-főparancsnokság szervezetébe tagolták az Evidenzbureau-t. Mivel azonban 1868. I. 15-én feloszlatták a hadsereg-főparancsnokságot, ezért az Evidenzbureau visszakért a hadügyminisztériumhoz. Az Evidenzbureau végül 1871-ben a főszállásmesteri stáb utód-szervezete a vezérkar (Generalstab) alárendeltségébe került, mint a vezérkari főnök egyik irodája. Az Evidenzbureau főnökeit ezt követően — mint a többi vezérkari iroda főnökeit is — az uralkodó nevezte ki ezredesi vagy vezérőrnagyi rangban. 1861. III. 10-től az Evidenzbureau-ra vonatkozó új szolgálati szabályzat lehetővé tette, hogy a nyilvántartóiroda közvetlenül tartson kapcsolatot a seregtestek felderítő tisztjeivel. 1860. V. 14-én az iroda parancs formájában felhatalmazást kapott arra, hogy békeidőben is folytasson hírszerző tevékenységet. 1861. I. 16-án pedig az egész katonai hírszerzés irányításával az Evidenzbureau-t bízták meg. 1889-ben pedig az Evidenzbureau-hoz telepítették az ellenséges kémtevékenység elleni fellépés hatáskörét. Az evidenzbüro folyamatos és élénk kapcsolatot tartott fenn az Osztrák-Magyar Monarchia katonai attséival, továbbá a kémelhárítás tekintetében a két társország rendőri, pénzügyőri, határőrizeti szervezeteivel, valamint a posta és távírda hivatalokkal. Az I. világháború kirobbanását követően létrehozták a hadsereg-főparancsnok alárendeltségében a Nachrichtenabteilung-ot azaz hírszerző részleget, azonban az Evidenzbureau-t ekkor sem szüntették meg, hanem a két szervezet a feladatok megosztásával működött tovább. Az Evidenzbureau-ban a hírszerzés és a megszerzett információk gyűjtése, rendszerezése, értékelése együttesen valósult meg.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendsőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

F

Francia Nemzeti Csendsőrség (Gendarmerie Nationale) Európa egyik legrégebbi rendvédelmi testülete. Elődszervezete a Maréchaussée, amely a XIII. századtól fokozatosan kiépülve tartotta fenn a rendet Franciország vidéki területein. A Maréchaussée-t 1778-ban keresztelték át Gendarmerie, azaz csendsőrségre. A francia forradalom idején 1789-ben a csendsőrséget feloszlatták. 1791. I. 6-án a Konvent január 6-ai döntésével Franciaországban újra létrehozták a csendsőrséget Nemzeti Csendsőrség „Gendarmerie Nationale” néven, melynek részeként — a volt Párizsi Gárda feladatait átvéve — megalakult a Garde Republicaine de Paris. A testületet Napóleon modernizálta. 1799-ben az 1789-es csendsőrségi törvényben foglaltaknak megfelelően megvalósították a csendsőrség átszervezését. 1804-ben a Nemzeti Csendsőrség Elit Légiónjába „Légion de gendarmerie d'elite” olvasztották a Napóleon által 1801. VII. 21-én alapított Lovas Testőrgárdát Öreg Gárda „la vieille garde” elnevezéssel. A napóleoni császárság vonzáskörébe tartozó államok a francia közigazgatási minta átvételekor, annak részeként vették át a csendsőrségi testületi püst mint katonailag szervezett rendvédelmi őrtestületet. 1795-ben Belgiumban, 1805-ben Lombardiában, 1806-ban Poroszországban, 1808-ban pedig Spanyolországban vezették be a csendsőrség intézményét. A csendsőrség típusú rendfenntartó szervezet mindenütt kiválóan megállta a helyét, ebből fakadóan Európa valamennyi országában — a Britt-szigetek kivételével — a XIX. században létrehozták a nemzeti csendsőrségeket. A csendsőrség anyaországában, Franciaországban is számos változáson esett át a francia csendsőrség. 1814. IV. 23-án Napóleon veresége nyomán — a BOURBON restauráció részeként a — a francia csendsőrséget feloszlatták. 1816. I. 10-én ismét felállították a francia csendsőrséget. Az 1830. júliusi párizsi felkelés harcainál már megjelentek olyan csendőr alakulatok, amelyek a mobil csendsőrség nevet viselték. 1871-ben a francia kormány a párizsi lázongások tapasztalatai alapján állandó mozgó csendsőrséget állított föl 1100 fős létszámmal. 1879-ben az 1871-ben 1100 fős létszámmal felállított mozgó csendsőrséget zászlóalj erősségű alakulattá csökkentették. 1885-ben, az 1871-ben létrehozott, majd 1879-ben zászlóalj erősségű alakulattá csökkentett mozgó csendsőrséget megszüntették. 1927-ben a francia csendsőrséget bízták meg az országúti forgalom ellenőrzésével. A Francia Nemzeti Csendsőrség a XXI. században is mintegy 80 000 fős személyi állománnyal védi eredményesen az Franciaország rendjét, vidéki területeken.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774.

G-Gy

Gátőrségek a vízszabályozási társulatok azon alkalmazottai, akik a gátak fegyveres őrzését látták el. Mérföldenként kellett egy gátőrt foglalkoztatni oly módon, hogy számára működési területén — egy átlagos család befogadására alkalmas — házat is kellett biztosítani. A gátőrök közhatalosi jogú személyek voltak. Őket felkészítették, levizsgáztatták és feleskették feladatukra. Területükön a törvény ellen vétőket előállíthatták és a rendvédelmi testületeknek átadhatták. A vízgazdálkodási műtárgyakat rongálókkal szemben felléphetek megbírsághozhatták, eszközeiket elkobozhatták. A gátőröket foglalkoztatóik formaruhával és szolgálati fegyverrel is ellátták. Feladatuk részét képezte az őrzésükre bízott műtárgy állapotának figyelemmel kísérése, a karbantartás végzése, továbbá a kis javítások felügyelete. A vízszabályozási társaságok gondozásába

a XX. század elején 6 379 km, a trianoni békediktátum után pedig 3 882 km, hosszúságú gát tartozott. Ebből fakadóan a dualizmus mintegy 4 000 fő, a két világháború közötti időszakban pedig csaknem 2 500 fő teljesített gátőri szolgálatot.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Gendarmerie Lásd Francia Nemzeti Csendőrség.

Hadfelügyeleti Hivatal A kivételes hatalomból fakadó speciális tevékenységek Osztrák Császárság belső legfelsőbb felügyeletét és irányítását ellátó szervezet, amely a hadsereg-főparancsnokság közvetlen felügyelete alatt állt. Az Osztrák Császárság ugyanis a porosz mintát követte, mivel a kivételes hatalomból fakadó teendők nem a kormányzat kompetenciáit gyarapították, hanem a haderő hatáskörébe tartoztak.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Hadsereg-főparancsnokság az Osztrák-Magyar Monarchia hadsereg-parancsnokságai felett álló parancsnokság. A neoabszolutizmus idejében működő szervezet, melyet öt alkalommal megszüntettek, illetve újjászerveztek, végül pedig az I. világháború idejében hozták létre ismét és az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlásáig működött.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Hadsereg-főparancsnokság Hírszerző Részlege (Nachrichtenabteilung) az Osztrák-Magyar Monarchia hadsereg-főparancsnokságának hírszerző osztálya, melyet az I. világháború kezdetén állítottak fel és az Evidenzbüro mellett működött.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

JAKUS János: A magyar rádió- és rádióelektronikai felderítés szervezeti változásai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, HU-ISSN 1216-6774. XXIII. évf. (2013) 27-28-29-30.sz. 101-110.p. A tanulmány korábbi változata 2011. november 11-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „Militarizmus és demilitarizmus a XIX-XX. századi magyar rendvédelemben” című XXVI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Határőrség A Magyar Királyi Vámőrség jogutódaként működött. 1938-ban — a Bled-i egyezmény nyomán a fegyverkezési korlátok oldódásával — a Magyar Királyi Honvédségbe integrálták határvadász csapatnemenként. Elődszervezetével megegyezően kettős feladata volt. Nyílt teendőit az országhatár őrzése alkotta, rejtett teendőit pedig az államhatár biztosítása képezte egy esetleges fegyveres konfliktus esetén a magyar fő erők megérkezéséig. A testület nyílt feladatát 5 734 fővel látta el. A legénységi állomány sorozott (kényszerborozott) katonákból állt. A testület nyílt szervezete négy lépcsős volt. Az államhatár mentén 155 őrs működött, amelyeket 70 határügyi tiszt irányított. A határügyi tisztek felett 24 osztály állt, az osztályokat pedig az országos parancsnokság felügyelte. A testület nyílt szervezetében szolgálatot teljesítőket csupán kézi lőfegyverekkel látták el az objektumvédelmi sorozatlövő lőfegyverek kivételével. A testület nyílt szervezetében szolgálatot teljesítő személyi állomány számára rendszeresített fegyverzet típusa megegyezett a Magyar Királyi Honvédségben rendszeresített fegyverzet típusával. A testületen belüli függelmi viszonyok katonaiak voltak, a személyi állomány katonai rangot viselt. A magyar haderő jelentős részét (a gyalog ezredek egyharmadát) a testületben rejtették el határbiztosítási teendők ellátása céljából. 1945 után a honvéd határvadász csapatnemből hozták létre a Honvéd Határőrséget, amely továbbra is a honvédség hadrendjébe tartozott. A Honvéd Határőrség irányítását a „ki-kit győz le” időszakban a magyar baloldal magához ragadta és az ország legerősebb katonai erejévé fejlesztette. A Honvéd Határőrség szervezete határvadász őrsőkből századokból, illetve zászlóaljakkból állt. A testület vezetését a Határőrség Országos Parancsnoksága látta el. 1949-ben a testületet az Államvédelmi Hatóság kötelékébe integrálták. A köznyelv őket nevezte „zöld ávos”-nak. Az 1956-os forradalom és szabadságharc után a Határőrség — önálló fegyveres szervezetként — BM Határőrség elnevezéssel a belügyi tárca alárendeltségében maradt 2007-ig. 2007-ben a testületet a rendőrségbe integrálták.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Honvédelmi Minisztérium A polgári magyar állam első honvédelmi minisztere MÉSZÁROS Lázár volt, aki e tisztséget 1848. IV. 7.-étől 1849. IV. 15.-éig töltötte be. Az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc idején létrejött első független magyar kormány óta létező tárca, amely a haza védelméért felelős minisztériumként a haderőt irányítja. 1918. X. 31-től, a Károlyi-kormány létrejöttétől a tárca elnevezése Hadügyminisztérium, majd 1920. III. 15-től visszaállították a tárca elnevezését Honvédelmi minisztériumra. A katonai állományú személyek a pártállam létrejöttéig függetlenül attól, hogy hol teljesítettek szolgálatot — a testőrségek, a koronaőrség és a képviselőházi őrség kivételével — a honvédelmi tárcához tartoztak. Ebből fakadóan a magyar rendvédelmi testületek közül a Magyar Királyi Csendőrség személyi állományának tagjai személyükben a honvédelmi tárcához tartoztak. Ügyeik intézése céljából a honvédelmi minisztériumban külön osztály működött. A honvédelmi tárca hagyományosan a Budai Várba települt. A pártállam idejében azonban a Margit híd pesti hídfőjénél létesített új épületegyüttesbe költözött, ahol azóta is működik.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jогtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Honvédség Lásd Magyar Királyi Honvédség

I

International Civil Aviation Organization (ICAO) [Nemzetközi Civil Légiközlekedési Szervezet] Az Egyesült Nemzetek Szövetsége által 1944-ben létrehozott szervezet, melynek céljaként a polgári lékiközlekedés biztonsága és gazdaságossága érdekében tett erőfeszítéseket határozták meg.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

K

Károly Róbert Főiskola 2003 óta működő, gazdasági és agrárképzést megvalósító felsőoktatási intézmény.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

Keleti Akadémia Az Osztrák-Magyar Monarchia diplomatáinak felkészítését biztosító oktatási intézmény. 1898-ban az elnevezését Császári és Királyi Konzuli Akadémiára változtatták.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jогtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kereskedelemügyi Minisztérium Lásd Magyar Királyi kereskedelemügyi Minisztérium

Kisantant azon államok szövetsége, amelyek területüket teljes egészében, vagy jelentős mértékben a trianoni békediktátum értelmében a Magyarországtól elcsatolt részek bekebelezése által nyerték. Ezen országok szövetséget alkottak annak érdekében, hogy a hozzájuk csatolt területeket — amelyen jelentős számú magyar lakosság is élt — ne lehessen visszacsatolni az anyaországhoz. Ennek érdekében olyan politikát folytattak, amely Magyarország gyengítését, illetve a kisantant államok erősítését célozta. Ezzel beteljesült azon francia szándék, hogy a Kárpát-medence erőit felosszák és a saját érdekeiknek vessék alá. A kisantant államok kölcsönösen egyeztetett hadművelleti terveket hoztak létre hadseregeik összehangolt Magyarország ellenes bevetése céljából. A kisantant országok — amelyek közé tartozott Csehszlovákia, Románia és a Szerb-Horvát-Szlovén Királyság a későbbi Jugoszlávia — hadereje országonként a magyar haderő hozzávetőlegesen háromszorosa volt.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

Közös hadsereg az 1867/XII.tc. a kiegyezési törvényben foglalt hadügyi közösségből fakadt, így a dualizmushoz tapadó katonai szervezet volt. Az uralkodót illette meg a véderő „vezérlete” (pld.: a hadüzenet is), „vezénylete” (a haderőt az uralkodó bármikor bárhová irányíthatta), és „belsőszervezete”, (kinevezések, struktúra megállapítás, szolgálati nyelv meghatározása, fegyverkezés stb.).

A közös hadseregben ezen jogok gyakorlásához nem volt szükséges a két társország hadügyminisztereinek az ellenjegyzése, ellentétben a honvédség és a népfelkelés alakulataival, ahol az uralkodói intenciók a magyar, illetve az osztrák honvédelmi miniszter ellenjegyzésével hatályosulhattak. A véderő számára azonban — a széles uralkodói jogkör ellensúlyozásaként — az újonc ajánlást, a szolgálati idő meghatározását, az elhelyezést és az élelmezést a két társország országgyűlése biztosította. A védelmi rendszer nem tartozott a delegációk hatáskörébe, azok közvetlenül az országgyűlések jogkörébe tartoztak. Az uralkodó ugyan szuverén módon rendelkezett a hadsereg felett, azonban katonáért és pénzért az országgyűléshez kellett fordulnia. Az Osztrák-Magyar Monarchia védereje — benne a közös hadsereg — a két társország országgyűlései és az uralkodói akarat egyeztetésével volt alkalmazható.

Az Osztrák-Magyar Monarchia védereje több részből állt. Két fő alkotóeleme volt, a haditengerészet és a szárazföldi haderő. A szárazföldi haderő részei voltak a közös hadsereg — melyre vonatkozóan 1889. évi utasítás vezette be a Császári és Királyi Hadsereg elnevezést —, valamint a Magyar Királyságban honvédség és a népfelkelés továbbá a Osztrák Császárságban Landwehr és a Landstrum. A közös hadsereg a szárazföldi haderő túlnyomó részét — 7/8-ad részét — alkotta. Nehézfegyverzettel és magasabb parancsnokságokkal (hadtest- és hadsereg parancsnokságokkal) is rendelkezett. A Landwehr és a Landstrum, illetve a honvéd és népfelkelő alakulatok ezredeit dandárparancsnokságok, a dandárokat pedig hadosztályparancsnokságok irányították ugyanúgy mint a közös hadseregben. A Landwehr és a Landstrum, valamint a honvéd és népfelkelő dandárparancsnokságok azonban már a közös hadsereg hadtestparancsnokságai alá tartoztak. Így módon biztosítva volt az Osztrák-Magyar Monarchia haderejének hadműveleti egysége.

A Landwehr-ben és a Landstrum-ban a német, a honvédségnél és a népfelkelésnél pedig a magyar volt a szolgálati nyelv. Ezzel szemben a közös hadseregben az ezrednyelv azzal a nyelvvél egyezett meg, amelyet a katonák származási helyén beszélt a lakosság. Ezt a nyelvet az ezredhez helyezett tisztnek is el kellett sajátítaniuk. A közös hadseregben az ezrednél magasabb parancsnokságok, valamint az egységes hadtest- és hadsereg parancsnokságok nyelve a német volt.

A közös hadsereg személyi állományának sorozás útján történő utánpótlását a katonai kerületek biztosították. Az Osztrák Császárság területén 61, a Magyar Királyság területén 47, Bosznia-Hercegovinában pedig 4 katonai kerület működött. Az ezredhez ugyanazon kerületektől sorozták a személyi állományt. A közös hadsereg katonai kerületeinek mintájára — de attól függetlenül — az Osztrák Császárságban a Landwehr és a Landstrum, a Magyar Királyságban pedig a honvédség és a népfelkelés önálló katonai kiegészítő kerületekkel rendelkezett.

Az ezred belső szervezeti felépítése (zászlóalj, század, szakasz, raj) a haderő mindhárom részénél — közös hadsereg, Landwehr és Landstrum, honvédség és népfelkelés — azonos volt. A közös hadseregbe 33 gyalogos- és 8 lovas hadosztály, a Landwehrben 8 gyalogos hadosztály, a honvédségbe pedig 8 gyalogos és két lovas hadosztály tartozott. Az Osztrák-Magyar Monarchia teljes hadereje 16 hadtestből állt, amelyeket 6 hadseregbe csoportosítottak. A teljes haderő békélelétszáma 450 000 fő, hadilétszáma pedig 1 500 000 fő volt. Az Osztrák-Magyar Monarchia véderejében a szabályzatok a fegyverzet és a rendfokozati rendszer egységes volt az egyenruhák azonban eltérőek voltak.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Közös Hadügyminisztérium Az Osztrák-Magyar Monarchia két társországa a külügyi és a hadügyi tevékenységét közösen intézte, mely tevékenység végzésének az egyik minisztériuma volt a közös hadügyminisztérium. A közösügyi tárcák költségvetéseiket a két társország országgyűléseitől kapták a kvóta szerinti arányban. A kvóta — amelyet a két országgyűlés közös bizottsága határozott meg — azt jelentette, hogy a két ország nemzetgazdasága milyen arányt képvisel az Osztrák-Magyar Monarchia teljes gazdasági rendszerén belül. Emellett a vámbevételek teljes egészében közös ügyek költségének a fedezését szolgálták. A közös költségvetés döntő többségét a közös hadügyminisztérium kiadásai alkották. A közösügyi tárcák vezetői a közös minisztertanács állandó résztvevői voltak.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Közös Külügyminisztérium Az Osztrák-Magyar Monarchia két társországa a külügyi és a hadügyi tevékenységét közösen intézte, mely tevékenység végzésének az egyik minisztériuma volt a közös külügyminisztérium. Ez azonban nem jelentette azt, hogy a két társország nem végezhetett önálló külügyi tevékenységet, mint ahogyan az a gyakorlatban meg is valósult. A külképviselők azonban közősek voltak. A közösügyi tárcák vezetői a közös minisztertanács állandó résztvevői voltak.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Közös Pénzügyminisztérium Az Osztrák-Magyar Monarchia két társországa a külügyi és a hadügyi tevékenységét közösen intézte, mely tevékenység pénzügyi fedezetének az intézését szolgáltatta a közös pénzügyminisztérium. A közösügyi tárcák költségvetéseit a közös pénzügyminisztérium terjesztette elő a két társország országgyűlései számára, majd a költségvetések jóváhagyását követően a közösügyi tárcák kiadásainak a kezelését valósította meg. A közösügyi tárcák vezetői a közös minisztertanács állandó résztvevői voltak.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125

éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Központi Állomások és Főállomások 1914-ben az elhárító tevékenység eredményességének a fejlesztése érdekében az Evidenzbureau kezdeményezésére és az illetékes hatóságokkal való megegyezés nyomán az Osztrák-Császárságban, a Magyar Királyságban, Horvátországban és Bosznia-Hercegovinában Zentralstelle-ket (Központi Állomásokat), illetve alárendeltségükben Hauptstelle-ket (Főállomásokat) hoztak létre. A központi Állomások feladata a nyilvántartás, az irányítás, valamint az Evidenzbureau és a Főállomásokkal való kapcsolattartás volt. A Főállomások az elhárítás gyakorlati teendőinek a színterei voltak.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Közterület Felügyelet 1983 óta létező szervezet, melynek feladata a közterületek rendjének, tisztaságának elősegítése.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Kriegsarchiv azaz Hadilevéltár, az osztrák szaklevéltárak sorába tartozó közgyűjtemény, amely tartalmazza a Magyar Királyság és az Osztrák Császárság közös haderejének iratanyagát is, mivel azok szétbontása az Osztrák-Magyar Monarchia megszűnésével lehetetlennek bizonyult.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kriegsüberwachungsamt Lásd Hadfelügyeleti Hivatal.

Külkereskedelmi Főiskola 1971 óta működő külkereskedelmi felsőoktatási intézmény.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

Külügyminisztérium Az első független felelős magyar kormány külügyminisztere gróf BATTHÁNY Kázmér volt, aki e tisztséget 1849. V. 2.-ától 1849. VIII. 11.-éig töltötte be. A magyar kormány külkapcsolatainak intézésére hivatott állami szervezet. Először az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc során állították fel. A dualizmus időszakában a magyar kormányok nem hoztak létre külügyminisztériumot, mivel a külügy a közös ügyek közé tartozott. A közös külügyminisztérium képviselte az Osztrák-Magyar Monarchia mindkét társországnak a Magyar Királyságnak és az Osztrák Császárságnak is a külügyi érdekeit. Ettől függetlenül azonban a két társország önállóan is intézett külügyi témájú ügyeket. Az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlása után a mindenkor magyar minisztériumok egyike a külügyminisztérium, ebben az időszakban Magyarország első külügyminisztere gróf Károlyi Mihály volt, aki mint miniszterelnök ideiglenesen megbízva intézte a külügyeket. E minőségében 1918. X. 31.-étől 1919. I. 11.-éig tevékenykedett.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

L-Ly

Landwehr Lásd Közös Hadsereg.

Landsturm Lásd Közös hadsereg.

M

Magyar Aeoroforgalmi Részvénytársaság (MAEFORT) 1920.II.11-én Budapesti székhellyel alapították. A cég formálisan polgári légitársaságként működött azonban a légiközlekedés és a légi postaszolgálat fedésében a katonai repülő csapatok rejtésére szolgált. A Szövetségek Közi Katonai Ellenőrző Bizottság a trianoni békediktátumra hivatkozva 1921. XII. 6-án feloszlatta.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Államvasutak (MÁV) a magyar állam tulajdonában álló vasútvonal és vasúti járműpark, valamint karbantartó részlegekből és az ezekhez tartozó objektumokból, továbbá a vasúti közlekedést elősegítő szervezetekből állt. A Magyar Államvasutakat BAROSS Gábor államminiszter emelte világszínvonalra.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevel és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Hajózási Részvénytársaság (MAHART) A magyar közlekedésügy átfogó fejlesztése kapcsán 1894-ben az országgyűlés törvényt hozott a magyar folyam- és tengerhajózási részvénytársaság létrehozásáról és állami segélyezéséről. A Magyar Folyam- és Tengerhajózási Részvénytársaság (MFTR) alakuló közgyűlésére 1895 januárjában került sor. A vállalat sikeres belföldi és nemzetközi kereskedelmet bonyolított le egészen a trianoni békediktátumig, amikor jóvátétel gyanánt a MFTR hajóparkjának legnagyobb és legfejlettebb részét a Magyar Királyságnak a békediktátum után megszállt területein az ANTANT hatalmak által mesterségesen kreált új államalakulatoknak illetve a békediktátum előtt is létező és a Magyar Királyság területeiből a háború után elcsatolt területek egy részének a birtokába jutó államok tulajdonába adták. A MFTR az egykori cég maradványain újjáépítette a vállalatot, majd 1936-ban a Magyar Államvasutak és a magyar állam tulajdonába került. A vállalat 1944-ig újból sikeresen vett részt a hazai és a nemzetközi vízi kereskedelembe, majd a II. világháború következtében hajói döntő része vagy megsemmisült, vagy hadiszákmány lett. A Párizs-környéki békeszerződések megkötése után a vállalat hadiszákmányként külföldre szállított hajóit hazahozták Magyarországra és azok 1947-ben a Magyar Szovjet-Hajózási Részvénytársaság (MESZHART) tulajdonába kerültek. A Szovjetunió 1955-ben megszüntette érdekeltségeit a veszteséges magyar hajózási vállaltban és 1955-ben megalakult a Magyar Hajózási Részvénytársaság (MAHART) mely vállalat napjainkig működik.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Állami Nyomda A dualizmus időszakában létrehozott nyomda, több korszakon átívelve napjainkban működik, ezen időszak alatt Magyar Királyi Állami Nyomda, illetve Állami Nyomda elnevezésekkel működött a szervezet. Fő feladatát napjainkig a magyar állam által kibocsátott biztonsági nyomtatványok előállítása alkotja.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Belügyminisztérium Lásd Belügyminisztérium.

Magyar Királyi Csendőrség (1881-1945) katonailag szervezett közbiztonsági őrtestület, melynek belső függelmi viszonyai katonaiak voltak, a személyi állomány katonai rendfokozatot viselt. A testületet az 1876-ban a közös hadseregtől a Magyar Királyi Honvédséghez áthelyezett erdélyi csendőr kerületből fejlesztették ki. Mivel a csendőrök személyükben katonának minősültek, így a honvédelmi tárca felügyelete alatt álltak. A szervezet azonban — mint rendvédelmi testület — a belügyi tárca kompetenciájába tartozott. A testület hatásköre, a városok kivételével, az ország egész területére kiterjedt. Kiváló hatásokkal ténykedett. Működési területén olyan kitűnő közbiztonsági állapotot hozott létre, majd tartott fenn, amelyet a megszüntetése óta még nem sikerült elérni. Diszlokációját a decentralizáltság, metodikáját a megelőzés jellemezte. Személyi állományának mintegy 90 %-a közterületi szolgálatot látott el valamilyen formában. A testület jogosultságai és kötelezettségei nem voltak kiterjedtebbek a társ rendvédelmi testületeknél. A személyi állományának ellátmánya — néhány jelentéktelen specifikumtól eltekintve — megegyezett a közigazgatás, illetve a társ rendvédelmi testületek munkatársainak ellátmányával. Az 1945. és 1949. között zajló „ki-kit győz le” politikai csatározások részeként szüntették meg a testületet. Ebből fakadóan a szervezet társadalmi megítélése a harmadik évezred elején is differenciált. A testületnek önálló hatósági jogköre nem volt. A testületet két ízben hozták létre illetve szüntették meg. Felállításának mindkét esetben rendvédelmi szakmai okai, megszüntetésének pedig deklaráltan politikai okai voltak.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Darabont Testőrség (1904-1919) Ferenc József testőrségei közül a legkésőbb, 1904-ben jött létre. Feladatát a Budai Vár Királyi Palotájának őrzése és diszlagési teendők ellátása alkotta. A darabont testőrség személyi állománya legénységi tagjainak utánpótlása a haderő sorozott állományából került ki tovább szolgálói forma alkalmazásával. Laktanyájuk a vár alatt az Attila utcában állt. Ez a laktanya vált az 1920-ban létesített Magyar Királyi Testőrség laktanyájává. A testület 1920-ig működött, részt vett gróf KÁROLYI Mihály és HORTHY Miklós őrzésében is, majd a nemesi testőrség maradványaival az 1920-ban újonnan létrehozott Magyar Királyi Testőrségbe integrálták a két korábbi testőrség maradványait. A testület létszáma 49 fő katonai rangot (tisztek és altisztek) viselő és 15 fő kiegészítő feladatot ellátó személyből állt. A testőrség első kapitánya báró FEJÉRVÁRY Géza tábornagy volt. A testület tisztí karával szembeni elvárások és a nyugdíjazási rendszer azonos volt a Magyar Királyi Nemesi Testőrségével.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Folyamőrség (1921-1939) A folyamőrség előtörténete az Árpád-házi királyok naszádosainak szervezetéig nyúlik vissza. A török hódoltság időszakában a Habsburg-hatalom a naszádosokat a sajkásokkal váltotta fel. A török kiűzése után pedig — a katonai határőrvidék részeként — létrehozták a Titeli Sajakas Kerületet, amely 1848-igműködött. 1850. november 30.-án létrehozták a Császári Királyi Flottilla Hadtestet, amely 1866-ig működött, majd 1871-ben felállították a

Császári Királyi Haditengerészetből kikülönített budapesti tengerészeti különítményt, amelynek a hatásköre kiterjedt a Magyar Szent Korona alá tartozó hajózható folyó és állóvizekre. A budapesti különítmény által irányított flottilla maradványaiból hozták létre a Magyar Királyi Folyamőrséget. A folyamőrség létrehozását 1921. év január 3.-ai minisztertanácsi ülésen döntötték el. A testület felállításának az időpontját 1921. március elsejével határozták meg. A folyamőrség létrehozásáról az 1922/XIV.tc. rendelkezett, melynek a végrehajtását a 122 295/1922.BM. rendeletben foglaltak biztosították. A folyamőrség vízi rendészeti teendők végzésére létrehozott önálló rendvédelmi testületként a belügyi tárca folyamrendészeti osztályának a felügyelete alatt állt. Rejtett feladatát a trianoni békediktátum által felszámolt dunai flottilla maradványainak működtetése alkotta. Nyílt szervezetének létszáma 2 420 főt tett ki, amelyben a fegyveres szolgálatot ellátók létszáma az 1 620 főt nem haladhatta meg. A folyamőrség személyi állománya katonai rendfokozatot viselt, a belső függelmi viszonyok katonaiak voltak. A legénységi állományt kényszertborzás (sorozás) útján biztosították. A testület számára önálló egyenruhát rendszeresítették. A testület személyi állománya tagjai számára a Magyar Királyi Honvédségnél is használatos fegyverzetet rendszeresítették. A folyamőrség élén a révfőkapitányság állt. A révfőkapitányság 13 révkapitányságot irányított. A révkapitányságok alárendeltségében pedig 9 révkirendeltség működött. Szükség esetén — a kapitányságok alárendeltségében — révorségeket is létre lehetett hozni ideiglenes jelleggel. A folyamőrség rejtett részét 1939-ben beolvasztották a Magyar Királyi Honvédségbe honvéd folyamerők néven. A testület nyílt részét a hatáskörrel együtt — a területi illetékesség figyelembe vételével — átadták a Magyar Királyi Csendőrségnek, illetve a Magyar Királyi Rendőrségnek.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek* (A

Magyar Királyi Hadi Felügyeleti Bizottság A kivételes hatalomból fakadó speciális tevékenységek magyarországi legfelsőbb felügyeletét és irányítását ellátó szervezet, amely a kormány közvetlen felügyelete alatt állt. Magyarországon ugyanis az angol mintát követve a kivételes hatalomból fakadó teendők nem a haderő kompetenciáit gyarapították, hanem a kormány hatáskörébe tartoztak.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Királyi Határrendőrség az 1903/VIII.tc. alapján 1906. I. 15.-től 1918-ig a dualizmus összeomlásáig működött a központi államhatalom közvetlen alárendeltségében. Tevékenységének döntő hányadát a Magyar Királyság útlevelekkel határszakaszain fejtette ki. Szervezetének és személyi állományának döntő többsége ezeken a határszakaszokon volt megtalálható. A testület — néhány száz fős — mérsékelt személyi állománnyal működött, önálló rangrendszerrel és egyenruhával rendelkezett. A határőrizet klasszikus hármas feladatrendszeréből elsősorban a határforgalom ellenőrzését és a határrend betartását valósította meg. A zöldhatár őrzését pedig a határszéli csendőrséggel közösen végezte. A testület a magyar határőrizet koordináló szerepét is betöltötte, szükség esetén a határőrizeti teendők ellátására bevonhatta a határmenti vármegyék és városok területén működő rendőrségek személyi állományát is. A kivételes hatalom időszakában a Magyar Királyi Határrendőrség különleges feladatokat kapott az Osztrák-Magyar Monarchia haderejével való együttműködés tekintetében, amelyet a katonai határőrizeti utasításban konkretizáltak. A magyarországi rendőrségek államosításával a határrendőrség maradványait a Magyar Királyi Állami Rendőrségbe integrálták.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Királyi Honvédelmi Minisztérium Lásd Honvédelmi Minisztérium.

Magyar Királyi Honvédség (1848-1849 és 1867-1945) a véderő azon része, amely 1867 és 1918 között az Osztrák-Magyar Monarchia Magyar Királyságában állomásozó és a magyar kormánynak is alárendelt könnyűfegyverzetű egységekből állt, valamint a sorozott személyi állománya a magyar Szent Korona alá tartozó területen élő lakosság közül került ki. A Magyar Királyi Honvédség magasabb egység parancsnokságokkal nem rendelkezett, a közös hadsereg magasabb egység parancsnokságainak az alárendeltségébe tartozott. A Magyar Királyi Honvédségben a vezényleti nyelv a magyar volt. Az egyenruha nemzeti díszítő elemeket hordozott. A Magyar Királyi Honvédségben az uralkodói elhatározások a honvédelmi miniszter ellenjegyzésével hatályosulhattak. Az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlása nyomán a Magyar Királyi Honvédség a trianon utáni Magyar Királyság haderejévé vált, azonban a magyar haderőt 1919. VI. 9-től HORTHY Miklós altengernagy hadügyminiszter felhívása nyomán Magyar Nemzeti Hadsereg névvel illették, amelyet 1920. IV. 1-től Magyar Királyi Nemzeti Hadseregre változtattak, majd 1922-ben visszatértek a Magyar Királyi Honvédség elnevezésre. A két világháború közötti Magyar Királyság hadereje már rendelkezett magasabb egységparancsnokságokkal és a fegyverkezési egyenjogúságot kimondó 1938. évi bled-i egyezmény nyomán lehetőség nyílt a magyar véderőnek a kor színvonalán álló technikai eszközökkel való ellátására is. A honvéd illetve honvédség kifejezés az 1848-1849-es szabadságharc időszakából ered. A Magyar Királyi Honvédség a polgári magyar állam véderő szervezete volt. Magyarország szovjet megszállását

követően kiépülő pártállamban a magyar haderő elnevezését Magyar Néphadseregére változtatták, amely elnevezés a rendszerváltozás után a magyar hagyományokra visszanyúlva Magyar Honvédségre változott.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jогtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Kamara a XVI. századtól a Magyar Királyság gazdasági-pénzügyi központi szervezete.

MAGASVÁRI Adrienn: Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 39-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. november 8-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Pénzügyőr és Adózástörténeti Múzeum közös szervezésével megvalósított magyar rendvédelem-történeti szimpozionon. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Királyi Kereskedelemügyi minisztérium Felügyelte a két világháború között a magyar légiforgalom ellenőrzésére és irányítására hivatott Magyar Királyi Légügyi Hivatalt.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Képviselőházi Őrség (1912-1945) A testületet 1912-ben állították fel (1912/LXVII.tc. a képviselőházi őrség felállításáról). Feladatát az országház őrzése és védelme mellett a képviselőház tagjai és a hallgatóság körében a rend fenntartása, valamint protokolláris, diszolgői tevékenység ellátása alkotta. Az országgyűlés elnökének az alárendeltségében állt. A testületet a végrehajtó hatalom szervezetétől elkülönítették, annak nem volt alárendelve. 1945-ben Nemzetgyűlési Őrsékként működött tovább.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Koronaőrség 1790-ben hozták létre. A Budai Királyi Palotában a Magyar Szent Korona számára állandó őrzési helyet alakítottak ki, amelyet a Magyar Királyi Koronaőrség őrzött. A koronaőrség létszáma az évszázadok során többször változott. Az 1872-ben érvénybe lépett szabályozás szerint a Magyar Királyi Koronaőrség létszáma 50 fő volt: parancsnok és helyettese, számvevő vagy kezelőtiszt, a szolgálat szervezést és ellenőrzést végző szakaszvezetők vagy tizedesek 3-5 fő, 40 fő koronaőr, és 2 fő dobos vagy kürtös. Ezen felül a testület tiszt-, illetve házi szolgálattal is rendelkezett. Az utolsó szabályozás az őrszolgálatot adók létszámát 23 főre csökkentette. (1928/XXV.tc. a Szent Korona és a hozzá tartozó drágaságok gondviseléséről.) A testület 1945-ig működött.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Légi Csendőrség 1940. VI. 1-től 1941 júniusáig működött. Feladatát a légtér ellenőrzése alkotta. A szervezetére és működésére vonatkozó részletes terveket a magyar légierő parancsnoksága 1939 júniusában dolgozta ki. A magyar légi csendőrség öt repülő osztagot foglalt magába, amelyek a szolnoki, a nyíregyházi és a budaörsi repülőtereken állomásoztak. A repülő személyi állomány 8 fő tisztből és 42 fő legénységből, a földi személyi állomány pedig — a figyelő őrsők személyzetét is beleszámítva — 5 fő tisztből és 156 fő legénységből állt.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Légügyi Hivatal a magyar légiforgalom felügyeletének a céljából minisztertanácsi felhatalmazás alapján a kereskedelemügyi miniszter 1924. IV. 10-én rendeleti úton állította fel, a szervezet működését 1924. XII. 13-án kezdte el.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Nemesi Testőrség. A testületet Magyar Nemesi Testőrség néven 1760-ban Mária Terézia alapította. A testület székhelye Bécsben volt. A testőrpalotát a pártállam időszakában ideológiai megfontolásokból fakadóan eladták, a befolyt összeget pedig az osztrák kommunista mozgalom támogatására fordították. Ferenc József a testületet — az 1848-1849-es forradalom és szabadságharcban betöltött szerepe miatt — ugyan feloszlatta, azonban a kiegyezés nyomán újra létrehozta Magyar Királyi Nemesi Testőrség névvel, bár a koronázási ünnepségen még huszárok helyettesítették a testőröket. Mivel Ferenc József egyszemélyben töltötte be az Osztrák Császárság és a Magyar Királyság legfőbb közjogi méltóságait mindkét állam testőrségei óvták személyét és közvetlen környezetét. Egyedül a Magyar Királyi Nemesi Testőrség tagjai voltak azonban jogosultak arra, hogy a védelmét mindenütt ellássák. A Magyar Királyság területén az uralkodót ugyanis csak magyar testőrség védelmezhetette. A Magyar Királyi Darabont Testőrség azonban csupán a királyi szálláshelyek őrzésére volt hivatott. Az uralkodó magyarországi utazásai során a védelemért a Magyar Királyi Nemesi Testőrség volt felelős. A testület kapitánya — hasonlóan a többi testőrség kapitányához — a főudvarmesternek volt alárendelve, illetve a szolgálatos szárnysegéd is hadatott utasítást valamennyi testőrség számára. A testőrök által viselt rangok — amelyek katonai rangok voltak — három rendfokozattal magasabb rendfokozatnak feleltek meg a haderőben. A testőrök ugyan katonák voltak, de sem

ők sem a testület nem tartozott a véderő kötelékébe. A testőrségek kiadásait az udvari költségvetésből fedezték. A testőrségek témája nem tartozott a közös ügyek közé. Az udvartartás költségeit a magyar állam mindig az osztrák állam által biztosítottal megegyező összegben állapította meg. A testőröket ugyan a haderő szervezeteinek önként jelentkező tagjai közül választották ki, meglehetősen magas követelményeket támasztva, azonban azoknak akik a testőrségekhez kerültek a haderővel a jogviszonyuk megszűnt. Ők két nyugdíjra váltak jogosulttá. Az egyik nyugdíjat a véderőben eltöltött szolgálatuk, a másik nyugdíjat pedig a testőrségnél eltöltött szolgálatuk alapján kapták. A testőrök azonban visszakerülhettek a haderőhöz, például ha hadi szolgálatra kérték magukat. A katonai és a testőri szolgálati idő azonban nem volt összevonható. A testőrök pedig kiemelt juttatásokban részesültek. A Magyar Királyi Nemesi Testőrségnek megalakulásakor 47 fő tisztí rendfokozatú és 45 fő kisegítő feladatot ellátó (orvos, portás, szolgál, lóápoló stb.) tagja volt. A parancsnoki kar élén a testőrkapitány állt. Az első parancsnok gróf HALLER Ferenc tábornok volt (1867-1875). A monarchia felbomlásával a testület működése megszűnt. Utódszervezet a HORTHY Miklós kormányzó által felállított Magyar Testőrség volt.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Pénzügyminisztérium Az első független felelős magyar kormány rendelkezett pénzügyminisztériummal, melyet a kiegyezés nyomán ismét felállítottak, azóta lényegében megszakítás nélkül működött 2010-ig. Az első magyar pénzügyminiszter KOSSUTH Lajos volt, aki e tisztséget 1848. IV. 7.-étől 1848. IX. 12.-éig töltötte be.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyör képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Pénzügyőrség (1867-1945-) a pénzügyminiszter felügyelete és irányítása alatt tevékenykedő testület, amely feladatait fegyveresen látta el azzal a céllal, hogy az ország pénzügyi és gazdasági rendjét védelmezze, a legfontosabb feladatai közé tartozott a csempészet és a pénzügyi törvények és szabályok áthágásának megakadályozása. Működési területe lefedte az ország teljes területét. Legkisebb szervezeti egysége a pénzügyör szakasz volt. Több szakaszt irányított egy pénzügyör biztosí kerület. Egy vármegyében pedig több pénzügyör biztosí kerület működött. A pénzügyőrséget vármegyénként a pénzügyi tárca komplex középszintű irányító szervei, a pénzügyigazgatóságok irányították. E mellett a testület vezetése céljából a pénzügyi tárcán belül is működött egy pénzügyőrségi osztály. A dualizmus időszakában a Magyar Királyság tengerparti szakaszán fumei székhellyel speciális pénzügyőrségi alakulat is tevékenykedett Tengeri Pénzügyőrség elnevezéssel 1872 és 1918 között. A Pénzügyminisztérium alá tartozó Magyar Királyi Pénzügyőrség 1945-től Magyar Pénzügyőrség néven működött, feladata a pénzügyőri és vámőri hatósági feladatok ellátása volt, e szervből 1953-ban kivált a vámügyeket ellátó Vámőrség, majd ismét összevonva 1963-ban felállították a Országos Pénzügy- és Vámőrséget, 1966-tól Vám- és Pénzügyőrség néven működött 2010-ig, amikor a Vám- és Pénzügyőrséget egyesítették az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatallal. Az új szervezet elnevezése Nemzeti Adó- és Vámhivatal.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyör képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Vámőrség (1921 VIII.25. – 1932. X.1.) a testület a trianoni békediktátum után a magyar határok őrzésére és védelmére létrehozott fegyveres szervezatként működött. A Magyar Királyi Vámőrség alap szervezeti egységei az őrsők voltak. Az őrsöket a szakaszparancsnokságok, a szakaszparancsnokságokat pedig a kerületparancsnokságok irányították, a szervezet élén a Magyar Királyi Vámőrség Felügyelősége állt. A Magyar Királyi Vámőrség szervezetében 7 kerületparancsnokság, 52 szakaszparancsnokság és 101 őrsparancsnokság működött. A Magyar Királyi Vámőrség feladatát 4 041 főnyi személyi állománnyal látta el. A testület legénységi állományát úgynevezett kényszertoborzás (sorozás) útján biztosították. A Magyar Királyi Vámőrség — a határok védelme céljából — a testületi létszám feletti katonai erőt 1928-ig — a Szövetségek Közti Ellenőrző Bizottság magyarországi jelenléte miatt — nem lehetett elrejtteni. Később azonban a Magyar Királyi Vámőrség, majd a jogutódja a Magyar Királyi Határőrség rejtésében állomásozott az államhatár mentén a magyar ezredek egyharmada 1938-ig a Bled-i egyezmény megszületéséig. A testület belső függelmi viszonyai katonaiak voltak, a személyi állomány katonai rendfokozatot viselt. A testület nyílt szervezetében szolgálatot teljesítőket csupán kézi lőfegyverekkel látták el az objektumvédelmi sorozatlövő lőfegyverek kivételével. A testület nyílt szervezetében szolgálatot teljesítő személyi állománya számára rendszeresített fegyverzet típusa megegyezett a Magyar Királyi Honvédségben rendszeresített fegyverzet típusával.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyör képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Vám- és Adóőrség 1872-ben jött létre a katonai határőrvidék felosztása kapcsán és a területnek a polgári közigazgatásba történő átvezetése időszakában működött, majd 1886-ban egyesítették a Magyar Királyi Pénzügyőrséggel.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyör képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Állami Rendőrség (1919-1930) az 5 047/1919.M.E.r. hozta létre 1919.X.1.-én. Az egységes magyar államrendőrség létrehozásának azonban már voltak dualizmuskori előzményei is. A trianoni békediktátum utáni magyar rendőrséget a Magyar Királyság állami- (fővárosi rendőrség és határrendőrség) és a városi rendőrségeinek az összevonásával hozták létre, a belügyi tárca közvetlen irányítása alá helyezve. Hatósági területe a városokra és a határállomásokra terjedt ki. Feladatát működési területén a közbiztonság védelme alkotta bünyűi, közrendvédelmi és igazgatásrendészeti teendők ellátása által. A trianoni békediktátum utáni Magyar Királyságban a Magyar Királyi Állami Rendőrség létszáma (12 000 fő) megegyezett az első világháború előtti városi rendőrségek létszámával (12 000 fő). A testületet 1931-ben — szervezeti módosításokkal egybekötve — átkeresztelték Magyar Királyi Rendőrségre. A Magyar Királyi Rendőrség 1945-ig működött,

amikor helyébe a Magyar Államrendőrséget hozták létre, a Magyar Királyi Rendőrségben működő határszéli rendőri kirendeltségek helyett pedig határrendőrséget állítottak fel, amely 1945 és 1949 között működött. A Magyar Államrendőrségre ruházták a feloszlott Magyar Királyi Csendőrség hatáskörét és működési területét 1945-ben, ezzel a magyar rendvédelmi testületek között monopolhelyzetbe került. A Magyar Államrendőrséget később egyszerűen rendőrségnek nevezték. 1949-ben pedig a belügyi tárca irányítása alatt álló Magyar Határrendőrséget — a Honvéd Határőrséghez hasonlóan — az Államvédelmi Hatóság kötelékébe integrálták. Ezzel Magyarországon egyetlen rendőri szervezet működött a rendőrség.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Légiforgalmi Részvénytársaság (MALÉRT) A trianoni békediktátum után a második magyar légiforgalmi vállalként jött létre az 1921. XII. 6-án feloszlott MAEFORT helyett.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Rendészettudományi Társaság 2004-ben alakult társadalmi szervezet.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság 1991-ben alakult társadalmi szervezet, célja a magyar nemzet rendvédelem-történetének feltárása és közkinccsá tétele.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Tudományos Akadémia felállításának az eszméjét az 1825. évi magyar reform országgyűlésen karolták föl a magyar követek, köztük gróf SZÉCHENYI István aki birtokainak egy éves jövedelmét ajánlotta fel a nemes cél érdekében. Az akadémia Magyar Tudós Társaság néven 1830-ban kezdte meg működését és azóta is a magyar tudományos élet központja. A Magyar Tudományos Akadémia szinte a Világon egyedülálló módon nem állami, hanem társadalmi kezdeményezés és anyagi támogatás gyümölcseként született, jelenleg köztestületként működik.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Marécheaussée A francia királyok a XIII. században hozták létre a haderőn belüli rendfenntartó szervezetként. A lakosság kérésére azonban a testület működését fokozatosan kiterjesztették béke időszakban is a hadművelési területeken túl az ország teljes területére kiterjedően. A testület kitűnően működött, 1778-ban a francia király az elnevezését csendőrségre változtatta.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774.

N-Ny

Nachrichtenabteilung Lásd Hadsereg-főparancsnokság Hírszerző Részlege.

Nemzeti Adó- és Vámhivatal a Vám- és Pénzügyőrség és az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal egyesítésével 2010-ben létrejött szervezet.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Nemzetőrség az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc időszakában — francia minta alapján — létrehozott fegyveres szervezet. A Nemzetőrség 1848-1849-ben honvédelmi és rendvédelmi segédszolgálati jellegű teendők ellátására volt hivatott a honvédség és a rendőrségek mellett. A testület vezető szervezete az Országos Nemzetőrségi Haditanács volt, amely 6 osztályból állt és a miniszterelnöknek közvetlenül alárendelt országos hatáskörű főparancsnokságként működött. A nemzetőrség tisztjeit századosig bezárólag választotta. A Nemzetőrség a kormányfő irányítása alá tartozott. A nemzetőrség önkéntesekből állt, akik — legalább is elviekben — a honvédséggel megegyező ellátmányban részesültek igénybevételeik ideje alatt. A nemzetőrség rendvédelmi teendőik ellátásában résztvevő alakulatainak a létszáma 70 000 – 80 000 főre becsülhető. A központi államhatalom is törekedett — az önkormányzatokhoz és a nagybirtokosokhoz hasonlóan az első világháború végén — karhatalmi szervezetek létrehozására. E szervezetek egyikét is Nemzetőrségnek nevezték. A második Nemzetőrséget a 28 527/1918.HM.r. hozta létre 1918. XI. 11.-én. Szervezete a honvédelmi minisztérium felügyeletével működő Nemzetőrségi Országos Parancsnokságnak alárendelt és a katonai körletparancsnokságok mellett működő karhatalmi osztályokból állt, amelyek a karhatalmi teendők irányítására voltak hivatottak. Városonként és járásonként hoztak létre legalább egy nemzetőr századot. A nagyüzemek és nagybirtokok pedig — saját költségükön — hozhattak létre nemzetőr osztagokat. A testületi létszám 1918-ban 86 439 fő volt. A Nemzetőrséget a 2 669/1919.HM.rendelettel szüntették meg. A rendszerváltás után — a polgári magyar állam hagyományaitól eltérően — nem külön jogszabály alapján létesült, hanem a társadalmi szervezetekről szóló törvény keretei között jött létre. A XXI. század elején a Nemzetőrségnek a honvédelemben és a rendvédelemben betöltött szerepe nem kellően tisztázott. A nemzetőrség tagjai az egyesület által rendszeresített egyenruhát

viselnek és az egyesület tagjainak katonai rangokat adományoz, amely azonban — a társadalmi szervezet jellegéből fakadóan — a társaságon belül elismert.

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Népszövetség, (Nemzetek Szövetsége) 1919. VI. 28.-1948-ig létezett: A nemzetek együttműködése céljából, a versailles-i békerendszer megtartására létesített szervezet. A Szövetséges és Társult Hatalmak kezdeményezésére jött létre, Genf (Svájc) székhellyel.

SOM Kiszián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

O-Ö

Országos légvédelmi Parancsnokság (OLP) 1935 elején állították fel a honi légvédelem irányítása céljából.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

Osztrák-Magyar Bank 1878-ban létesült magánintézmény, amely az Osztrák-Magyar Monarchiától monopóliumot kapott az aranyalapú korona kibocsátására, mely 1900-ra az egyetlen törvényes fizetőeszközzé vált a dualisztikus államalakulatban. Az I. világháború után az ANTANT felügyelete alá vonta a pénzügyi intézetet, valamint Ausztriának és Magyarországnak megtiltotta, hogy közös pénzt bocsássanak ki. A korábbiakban az Osztrák-Magyar Monarchia bankjegykibocsátási monopóliumával rendelkező pénzügyi intézet tevékenysége Ausztria területére szorult vissza ahol 1921-ben megkapta az Osztrák korona kibocsátási monopóliumát ám a schilling 1924. évi bevezetésekor a pénzügyi intézetet már felszámolták.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Osztrák-Magyar Monarchia Haderejének Vezérkara (Generalstab) 1865-től működött. Elődje a Generalquartiermeisterstab (GQMSt), azaz a főszállásmesteri stáb volt, amely az udvari haditanács segédszervezeteként, valamint részben önálló hatáskörrel is rendelkező hivatalként működött.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Osztrák Tudományos Akadémia (*Österreichische Akademie der Wissenschaften*) Ausztria központi tudományos bécsi székhelyű intézménye. Az Osztrák Tudományos Akadémiát 1847. V. 14-én az uralkodó alapította ellentétben a Magyar Tudományos Akadémiával, amely társadalmi kezdeményezés eredményeként jött létre. Az Osztrák Tudományos Akadémia fő feladata az egyetemeken kívül történő kutatás támogatása és a tudomány képviselése.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Österreichisches Staatsarchiv Osztrák Állami Levéltár, elődje a Haus-, Hof-, und Staatsarchiv, azaz az Udvari-, és Állami Levéltár. Mivel az Osztrák-Magyar Monarchia időszakában a két társországnak voltak olyan közös ügyei, amelynek az iratanyagát utólagosan már nem lehetett megosztani, ezért ez az iratanyag az Osztrák Állami Levéltár részét képezi a hadügyi iratok kivételével, mivel azok az Osztrák Hadi levéltárban találhatók meg.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Királyi Pénzügyminisztérium Az első független felelős magyar kormány rendelkezett pénzügyminisztériummal, melyet a kiegészítés nyomán ismét felállítottak, azóta lényegében megszakítás nélkül működött 2010-ig. Az első magyar pénzügyminiszter KOSSUTH Lajos volt, aki e tisztséget 1848. IV. 7.-étől 1848. IX. 12.-éig töltötte be.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

Polgárőrség a XVIII. századtól fogva a városokban hoztak létre polgárőrségeket a háború időszakára. A polgárőrségek tagjai a tehetősebb városi polgárok közül kerültek ki. A polgárőrségek számos helyen a helyi lövegletből fejlődtek ki. Háború esetén a helyi rend fenntartásában, a fontosabb közigazgatási hatóságok hivatalainak és a közlekedési hálózatnak az őrzésében is részt vettek. 1808-tól az országgyűlés arra kötelezte a szabad királyi városokat, hogy háború időszakára polgárőrségeket hozzanak létre. 1811-ben a Magyar Királyságban 35 800 polgárőrt számoltak össze. Az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc időszakában a Nemzetőrség városi szervezetei többnyire a polgárőr szervezetekből jöttek létre. 1914 őszén a belügyminiszter rendelettel hozta létre a polgárőrséget. Feladatát a lakosság élet- és vagyonvédelme alkotta. A polgárőrség tagjai 18. életévüket betöltött, fedhetetlen erkölcsű, azon magyar állampolgárságú férfiak lehettek, akik már részesültek katonai kiképzésben. A polgárőrök is behívhatók voltak katonai szolgálatra. A polgárőrök parancsnokait választhatták, amelyet az önkormányzat hagyott jóvá. Tevékenységüket a rendőrhatalom utasítása szerint kellett ellátniuk, önálló hatáskörrel nem rendelkezett a polgárőrség. A polgárőröknek fegyverhasználati joguk volt ugyan, de ha nem rendvédelmi, vagy honvédelmi testület tagjának a társaságában láttak el szolgálatot fegyverüket csak önvédelemre használhatták. Egyenruhájuk nem volt. Szolgálatban bal karjukon „polgári őr” feliratú nemzeti színű szalagot viseltek. Az első világháború alatt becsült létszámuk 61 000 fő körüli lehetett. A polgárőrök nem élethivatásuként üzték polgárőri teendőiket. 1945 után az Ideiglenes kormány a 13/1945. rendeletével ismét létrehozta a polgárőrséget, a szervezet azonban a „ki-kit győz le” időszakban elhalt, mivel a magyar rendvédelem szovjet típusú átalakítási folyamatába az ilyen jellegű szervezetek nem illeszkedtek. A rendszerváltás után alakult újjá a polgárőrség először 1991-ben Önvédelmi Szervezetek Országos Szövetsége néven, majd ugyanezen évben megváltoztatta nevét Országos Polgárőr Szövetségre. Az Országos Polgárőr Szövetség fegyverhasználati joggal és önálló intézkedési jogosultsággal nem rendelkezik, a szövetség tagjai ugyanolyan jogkörrel bírnak mint minden magyar állampolgár. A szövetség tagszervezetei szinte valamennyi magyar településen jelen vannak. A bűnmegelőzés és bűnfelderítés terén kifejtett tevékenységük eredményes ellátása érdekében rendszeres állami támogatásban részesülnek, munkájukat az önkormányzatok is segítik. Az Országos Polgárőr Szövetség tagjai egyenruhával nem rendelkeznek. Mivel a polgárőrség a rendszerváltáskor — a polgári magyar állam hagyományaitól eltérően — nem külön jogszabály alapján jött létre, hanem a társadalmi szervezetekről szóló törvény szabta keretek között, ezért az országban többféle polgárőrség működik szintén társadalmi szervezetként. Egyik polgárőrség sem rendelkezik a magyar állampolgárok számára biztosított hatáskörnél nagyobb intézkedési jogkörrel.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

R

Rendőrség rendvédelmi testület típus, amelyre a katonai alá-fölé rendeltségi viszony és a katonai rendfokozati rendszer hiánya a jellemző. Európában általában a városokban működnek rendőrségek az angolszász rendvédelmi modellben azonban a rendőrség kompetenciája a vidékre is kiterjed. A szovjet típusú államokban a rendőrség hatásköre ugyancsak a városra és a vidékre is kiterjedt, továbbá belső függelmi viszonyaik katonaiak voltak, a személyi állomány pedig katonai rendfokozatot viselt. A Szovjetunió összeomlása után ez a szisztéma a volt Varsói Szerződés tagállamaiban tovább él.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jогtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Rendőrtisztai Főiskola 1959-ben hozták létre a Rendőrtisztai Akadémiát, amely felsőfokú szakképzés jelleggel működött. Jogutódja volt a Rendőrtisztai Főiskola, melyet az MSZMP KB 1969. XI. 28.-ai határozata alapján 1970-ben hoztak létre. A Rendőrtisztai Főiskola a magyar felsőoktatás részét képezte, képzési ideje három év volt, itt valósították meg a rendőrség, a határőrség, a pénzügyőrség és a büntetés-végrehajtás tisztái karának a képzését. A rendszerváltásig, illetve a kormányőrség önálló szervezetként történő működéséig külön szakokon folyt a kormányőr és az állambiztonsági tisztképzés. 2011-ben a Rendőrtisztai Főiskola önállósága megszűnt. Az újonnan létrehozott Nemzeti Közszerződési Egyetem egyik karává vált Rendészettudományi Kar néven a Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar és a Közigazgatástudományi Kar mellett.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

Rongyosgárda 1919. IV. 18-án alakult meg a frontról hazatért katonákból, valamint napszámosokból és a Székely Hadosztály maradványaiból. Elsődeleges céljuk a Tanácsköztársaság utáni kommunista rémület elleni fellépés, valamint a Magyarországot hátról támadó és őrvidek területére behatoló osztrák regurális haderő visszaszorítása. A Rongyosgárda miután az idegen osztrák haderőt kiszorította az őrvidekről, kikiáltotta a Lajtabánságot. Ennek az eseménysorozatnak a következményeként valósulhatott meg a soproni népszavazás, melynek következtében a soproni magyar és német származású lakosság egyértelműen a Magyar Királysághoz tartozás mellett tette le a voksát.

A rongyosgárda 1938 októberében az Első Bécsi Döntés előtt újralakult, átszívárogtak Csehszlovákiába, hogy zavart keltsenek a Csehszlovák kormányzatban, és nyomást gyakoroljanak a nemzetközi közvéleményre.

Ezt követően 1939. I. 6-án amikor a Csehszlovák haderő páncélosokkal megtámadta Munkácsot a Rongyosgárda tagjai is tevékenyen kivette a részét a város védelméből az ellenség visszaszorításakor.

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774.

S-Sz

Szepesi Kamara I. Ferdinánd a középső országrész keleti felének pénzügyei intézésére hozott létre Kassán a Pozsonyban székelő Magyar Királyi Kamarától független pénzügyigazgatási szervezetet, amely a RÁKÓCZI szabadságharc után betagozódott a pozsonyi Magyar Királyi Kamarába.

MAGASVÁRI Adrienn: Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 39-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. november 8-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Pénzügyőr és Adózástörténeti Múzeum közös szervezésével megvalósított magyar rendvédelem-történeti szimpozionon. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szervezett Bűnözés elleni Koordinációs Központ a magyar belügyminisztérium alárendeltségében tevékenykedő azon koordinációs szervezet, amely a nemzeti rendvédelmi szervezetek szervezett bűnözés elleni tevékenységének összehangolására hivatott.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774.

Szics-gárda Ukrán sovinszta félkatonai alakulat 1938-1939-ben a Kárpátalján.

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774.

Szövetségekkel Ellenőrző Bizottság a trianoni békediktátum nyomán a győztes hatalmak által létrehozott bizottság, amelynek feladatát a trianoni békediktátumban foglaltak megvalósításának ellenőrzése, elsősorban a katonai elvárások betartásának figyelemmel kísérése alkotta. A szervezet működése 1927-ben szűnt meg.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

T-Ty

Tengeri Pénzügyőrség Lásd Magyar Királyi Pénzügyőrség.

Természetvédelmi Őrszolgálat Az 1980-as évek elején alakított hatósági jogosultságokkal felruházott, az országos nemzeti park igazgatóság kebelén belül működő polgári fegyveres őrtestület.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Terrorelhárítási Központ 2010. IX. 1-én alakult Magyarország terrorfenyegetettségének elhárítására hivatott a rendőrség kötelékébe tartozó rendvédelmi szervezet.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774.

Tűzoltóság a belügyminiszter felügyelete mellett működő tűzvédelmi szervezet a károkat okozó tüzek megelőzésére és oltására.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

V

Varsói Szerződés 1955. V. 14.-én jött létre a közép-kelet-európai országok katonai-védelmi-politikai szervezeteként szovjet indítáásra. A szervezet 1991. II. 25.-én megszűnt.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774.

Vasút- és Távírdőrség a vasút és a távírda pályaszakaszait őrizte. A Magyar Királyságban — takarékosági megfontolások miatt — a távírdai vonalakat a vasúti tölteseken helyezték el, ezért őrzésüket egy szervezet végezhette. A kezdetben önálló távírdákat a Magyar Királyságban a XIX. század végén a postával egyesítették. A vasút- és távírda örök azonban a Magyar Államvasutak alkalmazottai maradtak. A vasútasok formaruháját viselték. A vasúti hierarchiába tagolódtak be. A pályáőrök — népies szóhasználatból bakterek — a vasútvonalak mentén épített házakban laktak családjukkal, ahonnan a gondjaikra bízott szakaszt szemmel tarthatták. A terepviszonyoktól függően, a vasúti pályák mentén 3-5 kilométerenként létesítettek egy-egy baktérházat. A történelmi Magyarország 22 117 kilométer hosszú vasútvonalain mintegy 5 500 fő, míg a trianoni békediktátum által megcsonkított Magyar Királyság területén húzódó 7 606 kilométer hosszú vasútvonalon közel 2 000 fő vasúti őrt teljesített szolgálatot. A vasúti örök közhatósági személynek minősültek. A vasúti műtárgyakat és berendezéseket rongálókat előállíthatták és a rendvédelmi testületeknek átadhatták. Feladatukat alkotta a pályaszakaszok kisjavítási teendőinek elvégzése, illetve az egyszerűbb felújítási munkálatok felügyelete. Formaruhát kaptak és a dualizmus időszakában

— amikor még előfordultak pályarongálások, illetve pályafelszerelési berendezések eltulajdonítása — a vasúti őrszemélyzetet forgópisztollyal is ellátták, pedig ebben az időben még az erdélyi csendőrség sem rendelkezett ilyen korszerű lőfegyverrel. A közbiztonság javulásával a pályaoőrök fegyverviselése háttérbe szorult. A két világháború között már fegyvertelenül őrizték a rájuk bízott vonalszakaszokat.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-6.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Vám- és Pénzügyőrség Lásd Magyar Királyi Pénzügyőrség.

Vezérkari főnökség A magyar haderő magas rangú és kiválóan képzett katonatisztjeiből álló irányító apparátusa a két világháború között.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

Vörös Őrség a magyar Tanácsköztársaság időszakában a rend védelmére életre hívott fegyveres szervezet, amely egyúttal a Vörös Hadsereg kiegészítő részeként is működött. Terroralakulatai antihumánus cselekedeteket követtek el. 1919.VIII.3.-án a PEIDL-kormány szüntette meg a 6/1919.BM.rendelettel.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Z-Zs

Zentralstellen und Hauptstellen Lásd Központi Állomások és Főállomások.

A „Rendvédelem-történeti Füzetek” (Acta Historiae Preasidii Ordinis)
HU ISSN 1216-6774 tudományos periodika szerkesztőségének
kéziratokkal szemben támasztott igénye

1. Olyan kéziratokat fogadunk el, ami megfelel az „első közlés” kívánalmainak.

2. A tudományos művekkel szembeni igénytámasztásnak megfelelő alkotásokat közlünk. Hivatkozási jegyzetek nélküli kéziratot és hiányos, illetve pontatlan hivatkozásokat általában nem közlünk!

3. Végleges szövegű kéziraatra tartunk igényt, mert a leadott kéziratban szerzői korrekcióra már nem nyílik lehetőség. Konferencia-előadásokat, azok kivonatait stb. nem közölünk. A konferencia-előadás előzménnyel rendelkező tanulmányokat ugyanazon feltételekkel közöljük, mint az ilyen előzményekkel nem rendelkező alkotásokat. A szerkesztőség által a kiadói tervbe felvett teljes tanulmányokat (szöveg, jegyzetek, mellékletek, stb.) független lektor — szükség esetén lektorok — véleményezik. A lektori észrevételek elfogadásával, a szerző és a lektor közötti megállapodás alapján kerül sor az alkotások publikálására.

4. A kéziratokhoz 600 és 1000 karakter közötti terjedelmű rezümét is kérünk.

5. A szerkesztőség fenntartja magának a jogot arra, hogy a szövegben stiláris változtatásokat eszközöljön, illetve a hivatkozási jegyzeteket kiegészítse, továbbá véleményének helyt adjon az írásban, a szerkesztőség feltüntetésével. A szerkesztőség hozzá érkezett kéziratokat és tartozékait nem őrzi meg, és nem küldi vissza, de az elfogadásról, illetve elutasításukról értesíti a szerzőket. A közlésre elfogadott kéziratok szerzőinek a szerkesztőség tiszteletpéldányt küld.

6. Periodikánkban az évszázadokat – az idézetek, címek kivételével – római számmal jelöljük.

7. A szövegben előforduló neveket mindig teljességre törekvően kell feltüntetni akár személy, intézmény, vagy földrajzi névről van szó. Személyneveknél a vezetéknev és keresztnév mellett a kérdéses időpontban érvényes nemesi rangot, rendfokozatot, illetve beosztást is fel kell tüntetni együttesen a szerzett címmel pld. doktorátus stb. A helységneveknél mindig a magyar nevet kell feltüntetni. Ha más neve is van, és azt a közlendő érthetősége megkívánja, akkor az idegen nyelvű nevet zárójelben kell a magyar név mögött feltüntetni. Intézmények esetében a teljes hivatalos nevet kell használni, mögötte zárójelben a rövidített nevet.

8. A publikálásra küldött anyagokkal szembeni technikai elvárások.

Margó: 2 cm, a kötésnél 3 cm.

Bekezdések csak a bekezdés formátumban beállított bekezdést fogadunk el: - nagy bekezdés 0,65 cm;

- kis bekezdés 0,32 cm;
- címek után tompa bekezdések;
- felsorolások kisbekezdésként, egységesen gondolatjellel;
- bekezdések között sor nem maradi ki.

Betűk: - Times New Roman;

- méret 11-es, jegyzetekben, továbbá a recenzióknál 9-es.

Címek: - tanulmánycímek sorközépen, alattuk is felettük is sor marad ki, tanulmánycímekbe a szerzők neve is beleértendő;

- fejezetcímek balra zárva, számozás esetén szám a cím előtt, csak felettük marad ki sor alattuk nem;
- címek vastagítva, mellékcímek döntve is;

Hivatkozások: - végjegyzetként a tanulmányok szöveges részét követően;

- szövegben felsőindexben vastagítva;
- végjegyzetben felsorolásként;
- a tudományos közlés igényeinek megfelelően.

Személynevek: családi név kapitálchen-ben.

Jogszabályok: - törvény = évszám / a törvény római száma tc. rövidítéssel és a cím;

- rendelet = rendeletszám / évszám a kiadó szervezet rövidítésével, majd a cím, a megjelenést tartalmazó közlöny címe, évfolyama, a kiadás éve, a közlöny száma és a tól - ig oldal ahol a rendelet megjelent.

Mellékletek: - a jegyzetek után;

- minden mellékletnek címe és száma van (cím: sorközépen döntve és vastagítva, szám: jobb felső sarokban döntve, a számozás római számmal);

- a melléklet alján a forrás megjelenítése az egyszerűsített bibliográfiai leírás szabályainak megfelelően;

- több melléklet esetén — a mellékleteket megelőzően — mellékletek jegyzékét kell elhelyezni, amely a mellékletek számát, címét és oldalszámi elhelyezkedését tartalmazza;

- a mellékletek jegyzékének írásmódja megegyezik a felsorolásokéval.

9. A kéziratok szövegében ábrák, diagrammok, táblázatok képek stb. nem helyezhetők el. Azokat mellékletként kell a szöveghez csatolni. A mellékletekről mellékletek jegyzékét kell készíteni. Valamennyi mellékletnek címet kell adni, és a mellékleteket római számozással kell megszámozni. Minden melléklet végén fel kell tüntetni a melléklet elkészítéséhez felhasznált források bibliográfiai adatait. A szövegben a mellékletre zárójelben elhelyezett római számokkal kell utalni.

- 10.** A hivatkozási jegyzetszámokat a szövegben felső indexben és vastagítva kérjük elhelyezni. A jegyzetekben a mű szerzője és címe mellett a kiadás helyét, idejét és a kiadót is kérjük feltüntetni.
- A szerző családi **nevét** kapitálchen betűvel szedjük. Több szerzős mű esetén a nevek közé gondolatjelet helyezünk. Csak a szerző nevét (vezeték és keresztnév) közöljük, tudományos és oktatói fokozatok, rangok, címek, tisztségek és beosztások közlése nélkül. A szerzői álnevet a szerző neve után közvetlenül szögletes zárójelben tüntessük fel. Gyűjteményes mű szerkesztőjének neve után kerek zárójelben a (*szerk.*) formulát használjuk függetlenül attól, hogy a műben főszerkesztőként vagy felelős szerkesztő stb. tüntették fel. A gyűjteményes kötetek egy tanulmányának jelölésekor először a tanulmány szerzőjének nevét kell közölni, majd a címet kurziválás nélkül, ezt követően az „In” szócska (mivel mondatkezdő szónak minősül, ezért nagy kezdőbetűvel kezdődik, utána pedig nem teszünk pontot vagy kettőspontot) után a bibliográfiai tételt. Amennyiben az idézni kívánt tanulmány szerzője azonos a kötet szerkesztőjével, akkor az „*ugyanő*” szó rövidített változatát „*uő*” kell használni az „In” szócskát követően. Háromnál több szerző esetén csak az első szerző nevét közöljük, majd utána a latin „*et alii* = és mások” rövidített változatát „*et al.*” írjuk. Háromnál több szerzős mű esetén – amennyiben az egyik szerző egyben a mű szerkesztője is – az ő nevét kell feltüntetni egyedül. Másodlagos szerzőségi adatokat a jegyzetekben indokolt esetben célszerű feltüntetni. A másodlagos szerzőségi adatokat a cím után kell elhelyezni. A fordította, sajtó alá rendezte, illusztrálta, utószót írta stb. jelölést követi(k) a másodlagos szerzői tevékenységet végző személy(ek) neve(i). Amennyiben a hivatkozott mű szerzőjét és szerkesztőjét a kiadványon nem tüntették fel az adatközlés a mű címével kezdődik. Újrahivatkozás esetén elégséges a szerző vagy szerkesztő vezetéknevének feltüntetése.
 - A szerző vagy szerkesztő nevét követően kettőspont után következik a **mű címe**. A címet és az alcímet – ha van – kurziváltan kell szedni. A sorozatcímet mindig a bibliográfiai leírás végén ferde zárójelben kell közölni, kurziválás nélkül. A cím, alcím és sorozatcím után pont kerül. Több kötetes művek esetén a cím után következik a kötetszám pl. 1.köt. ezt követően pedig a kötetcím kurziváltan a végén ponttal. Ha egy kiadvány sok kötetből áll, vagy a kötetnek szerkesztői vannak, a köteteket analitikusan, kötetre lebontva kell szerepeltetni, ahol – a kiadvány átfogó jelölése (a kiadvány címe kurziváltan, a kiadás helye és a kiadó) után – kötetenként kerül feltüntetésre a kötet sorszáma, a címe, a szerkesztő neve és a kiadás ideje. Míg a befejezetlen, több kötetes műre történő hivatkozás esetén a befejezetlenség tényére és a kötetszám és a kiadás évszáma után elhelyezett nagy kötőjellel kell utalni. Gyűjteményes kötetek és periodikumok esetében csak a kötet, illetve a periodikacím kurziváljuk. A periodikacím a hivatkozott mű szerzőjének és címének feltüntetése után következik. Periodikumok esetében a folyóirat szerkesztőjének a jelölése elmarad. Idegen nyelvű műre történő hivatkozás esetén ugyanazon adatokat, ugyanazon sorrendben kell közölni, mint a magyar nyelvű alkotás esetében. Az eltérés csupán annyi, hogy a cím magyar fordítását szögletes zárójelben közöljük az eredeti nyelvű cím után. A bibliográfia tétel többi elemének a fordítása nem szükséges. Az idegen nyelvű címet kurziváljuk. Amennyiben idegen nyelvű műről magyarra fordított alkotásra hivatkozunk a szerző neve után a magyar nyelvű cím következik kurziválva, majd – szögletes zárójelben – a mű idegen nyelvű címe. Ezután pedig a Ford. rövidítés után a fordító neve. A hivatkozás többi része mindenben megegyezik a magyar nyelvű alkotásokéval. Gyűjteményes kötetek és periodikumok címeit általában nem fordítjuk le. Ezen kiadványban közzé tett alkotások címei esetében pedig ugyanúgy kell eljárni, mint a monográfiáknál.
 - Mű címét követően kerül sor a **kiadás helyének** a feltüntetésére. A kiadás helyének – amely minden esetben a településnév – feltüntetését vesszővel zárjuk. Amennyiben a kiadványon nem szerepel a kiadás helye, ezt a tényt a latin *sine loco* = *hely nélkül* kifejezés rövidítésével *s.l.* jelöljük. Periodikum esetében a kiadás helyének feltüntetése elmarad. A periodikum kurzivált neve után, vesszőt követően, majd zárójelben a kiadás évszámának a feltüntetése következik. Kéziratokra történő hivatkozások esetében a szerző és a cím után a kézirat jellegének (disszertáció, dokumentáció, kézirat, kandidátusi értekezés stb.) a rögzítése történhet. A kézirat jellegének jelölése után zárójelben jelölhető az intézmény neve, ahol a kézirat készült. Ezt követi a „Kézirat.” megjegyzés után a létrehozás helységének, majd a létrehozás évének a jelölése.
 - A kiadás helyét követi a hivatkozásban a **kiadás évszáma**. A kiadás évszáma után – ugyanúgy, mint a kiadás helye után – vesszőt írunk. Amennyiben a műben nem tüntették fel a kiadás idejét, azt latin *sine anno* = *év nélkül* kifejezés rövidített változatával *s.a.* kell helyettesíteni. Kéziratok esetében a kézirat létrehozásának évszámát – a létrehozás helységének jelölését követően – rögzítjük. Periodikumok esetében a kiadás évszámát követően a folyóirat számát jelöljük arab számmal pl. (1996) 1.sz. Amelyik periodikumon feltüntetik ott az évfolyamszámot is jelölni kell. Ebben az esetben a periodikum címe utáni vesszőt követően az évfolyam római száma következik ponttal és az évfolyam szó rövidítésével évf., majd a kiadás évszáma zárójelben és a lapszám arab számmal és ponttal, utána pedig a szám szó rövidítése sz.
 - A hivatkozások bibliográfiai adataiban a következő elem a **kiadó** jelölése. A kiadó neve után vesszőt teszünk. Periodikumok esetében a kiadót nem jelöljük. Kéziratok esetében a kiadó feltüntetésére értelemszerűen nem kerülhet sor. Amennyiben a műben nem szerepel a kiadó, azt a latin *sine nomine* = *kiadó nélkül* kifejezés rövidített változatának *s.n.* kell helyettesíteni.
 - A hivatkozások végén az **oldalszámok** állnak. Amennyiben a hivatkozást sorozatcím zárja a sorozatcím ferde zárójele után következnek az oldalszámok. Az oldalszámok jelölésére a latin *pagina* szó rövidítését *p.* használjuk. Az oldalszámok tekintetében hivatkozhatunk egy oldalra pl. 45. p. vagy egy intervallumra pl. 65-78.p. Gyűjteményes kötetek és periodikák esetében fel kell tüntetni — a hivatkozott oldalszámon túl — az alkotás kezdő és befejező oldalszámát is a két oldalszám között kötőjellel használatával.
 - A hivatkozott alkotásokat közlő kiadványok **ISSN**, illetve **ISBN** számát, valamint — a periodikák kivételével — a kiadvány teljes oldalszámát is kérjük feltüntetni a bibliográfiai adatsor végén. Sorozatok esetében pedig a sorozat ISSN számát is kérjük a sorozat címét és a kiadvány számát követően.

- **Újraahivatkozásnál** a latin *opus citatum* = idézett mű rövidítését *op.cit.* használjuk. Újraahivatkozásoknál a szerző vagy szerkesztő vezetéknevét követően, kettőspont után következik az *op.cit.* ha a teljes műre hivatkozunk. Amennyiben meghatározott oldalak képezik a hivatkozás tárgyát, az oldalakat kell feltüntetni az *op.cit.* után ugyanúgy, mint az előző hivatkozásnál. Ha az újraahivatkozott művön nem tüntették fel sem a szerzőt, sem a szerkesztőt, a cím rövidített változatát használjuk. Ugyanazt a rövidített címet használjuk, de már a szerző vezetékneve után az *op.cit.* jelölés helyett, ha a szerzőnek több művére hivatkozunk újra. Amennyiben két egymást követő jegyzetben ugyanarra a műre hivatkozunk a latin *loco citato*=*ugyanott* kifejezés rövidített változatát *loc.cit.* használjuk. Pl.*loc.cit.* 23.p. Ha két egymást követő jegyzetben ugyanannak a szerzőnek két különböző művére hivatkozunk akkor a latin *idem* (*nőnemben*) *eadem*=*ugyanő* rövidítést használjuk a szerző neve helyett. Utalások esetében a *vesd össze* kifejezés rövidített változatát *vö.* használjuk. Ha például valaki a 19. jegyzetben az 5.sz. jegyzetre utal, akkor a 19.vö.5.jegyzettel rövidítést használja. A kéziratokkal szembeni igényekben rögzített rövidítések mellett alkalmazott rövidítések oldását a hivatkozások végén jelmagyarázat formájában kell feloldani. Ebbe kerülhetnek bele a rövidített címek is.

11. Jogszabályra hivatkozásnál az adott jogszabály évszáma és száma mellett kérjük feltüntetni a jogszabály pontos címét is, valamint az érintette közlőny bibliográfiai adatait és abban a jogszabály elhelyezkedésének kezdő és záró oldalszámát. Dokumentumgyűjtemény is meghatározható — a kiadvány egyszerűsített bibliográfiai adatainak és az érintett jogszabály elhelyezkedésének kezdő és befejező oldalainak a feltüntetésével — a jogszabály, vagy egyéb dokumentum elérhetőségi helyeként.

12. Ha a hivatkozott anyag az Internetről vagy más, publikus hálózatról származik vagy azon is elérhető, akkor az adott elérési utat teljes formában, (pl. <http://www.domain.net/cikk.htm>) a hivatkozás legvégén, a „Web:” megjegyzés kezdetével kérjük feltüntetni. Egy hivatkozás esetén több webhely is feltüntethető, vesszővel elválasztva. Az internetes adatok önmagukban nem elégségesek és nem helyettesíthetők a klasszikus bibliográfiai adatokkal. Az úgynevezett „szürke” zónába tartozó világhálós irodalom közlésétől periodikánk igyekszik tartózkodni, mivel ezek visszakereshetősége a honlap tartalmának változatlanságától, illetve fennmaradásától függ. Ezért olyan világhálós hivatkozásokat fogadunk el, amely alkotásokat közlő honlapokban a hivatkozott írásmű változatlan tartalmú jelenléte és a honlap fennmaradása garantált. Ilyen honlapnak tekintjük például az Országos Széchényi Könyvtár, Elektronikus Dokumentum Központja, Magyar Elektronikus Könyvtárának honlapját. <http://www.mek.oszk.hu> és az Országos Széchényi Könyvtár, Elektronikus Dokumentum Központja, Elektronikus Periodika Adatbázis és Archívumának honlapját <http://www.epa.oszk.hu>. Általában nem tartjuk e körbe tartozónak az állami szervezetek, az Európai Unió szervezeteinek, illetve a gazdasági és társadalmi szervezetek honlapjainak többségét, mivel ezek léte és tartalma változó a tulajdonos, vagy a vezető változásával esetleg az uralkodó politikai közeg módosulásával stb. Attól, hogy egy kiadvány rendelkezik ISBN, vagy ISSN számmal még nem tekinthető stabil visszakereshető forrásnak, ha csupán olyan honlapon jelenik meg, amelynek a léte, illetve a tartalma nem garantált. Ugyancsak tartózkodunk az olyan világhálós felületen megjelenő alkotások hivatkozásként történő elfogadásától — függetlenül azok népszerűségétől —, amelyekre a felkerülés, illetve fennmaradás nem az egzakt tényektől függ csupán, hanem az ott publikálók véleménye is alakítja a tartalmat. Ilyennek tekintjük például a wikipédia honlapot is.

13. A kéziratokat Microsoft Word program szerint számítógéplemezen rögzítve, és egy nyomtatott példányban, vagy az email címünkre küldve fogadjuk el.

14. Kiemelés vastagítással történik.

15. A szerzőkről szerzői jegyzék készül, amely az impresszum mellett kerül feltüntetésre. Ezért kérjük, hogy a szerzők a „szerzői űrlapot” érelemszerűen kitöltve juttassák el a szerkesztőség címére. A szerzőknek lehetőségük nyílik arra is, hogy úgynevezett írói álnéven jelentessék meg alkotásukat. Nem publikus céllal – a szerkesztőség számára – ebben az esetben is kérjük a szerző vezeték és keresztnévének a feltüntetését. A szerzőkkel való kapcsolattartás lehetősége érdekében kérjük a szerzők telefon- és faxszámait, illetve az email és posta címeit pontosan feltüntetni.

16. A szerzőknek a szerkesztőség szerzői honoráriumot nem fizet. A szerzők alkotásuknak a szerkesztőséghez küldésével elfogadják, hogy művük a kiadványban megjelenjen.

SZERZŐI ŰRLAP

A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság (SZBMRTT) kitöltött és e-mail-en továbbított szerzői űrlapot, valamint digitalizált arcképfotót kér a rendezvényein előadóktól és a periodikaiban alkotásaikat publikálni kívánó szerzőktől. Az adatkezelés kizárólag a formanyomtatvány céljára irányul, az SZBMRTT azokat harmadik személynek nem adja át.

A szerzői űrlap hármas célt szolgál. Egyrészt arra hivatott, hogy zökkenőmentes kapcsolat alakulhasson ki a szerzőkkel, illetve előadókkal. Másrészt — a későbbi esetleges jogviták megelőzése céljából — tisztázza a *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* HU-ISSN 1216-6774 és a *Rendvédelem-történeti Hírlevél (Nuntiones Historiae Praesidii Ordinis)* HU-ISSN 1785-3257 periodikában publikálásra kerülő alkotások jogi helyzetét. Végül pedig megfelelő információt biztosítson a szerzői ismertetőik számára.

Annak ellenére, hogy a rendvédelem-történeti konferenciákon elhangzott előadások tanulmányra fejlesztett változatai nem automatikusan kerülnek fel a rendvédelem-történeti periodikák hasábjaira, hanem csak akkor, ha a közlési feltételekben foglaltaknak megfelelnek, célszerű minden előadónak és szerzőnek ugyanazon űrlapot kitölteni és fényképet küldeni.

Az űrlap tartalma és a fotó:

- előadók esetében a konferenciát ismertető előzetes tájékoztatóban és — amennyiben az alkotás tartalma harmonizál a periodika közlési feltételeiben foglaltakkal — a *Rendvédelem-történeti Füzetek*, vagy a *Rendvédelem-történeti Hírlevél* számainak szerzői ismertetőjében;

- szerzők esetében pedig a *Rendvédelem-történeti Füzetek*, vagy a *Rendvédelem-történeti Hírlevél* számainak szerzői ismertetőiben kerül publikálásra.

A *Rendvédelem-történeti Füzetek* és a *Rendvédelem-történeti Hírlevél* a hagyományos papír alapú formában korlátozott példányszámban kerül előállításra. Emellett azonban mindkét periodika megjelenik a világhálón a

Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság honlapján

<http://www.szbmrts.atw.hu>

az Országos Széchényi Könyvtár, Elektronikus Dokumentum Központja,
Elektronikus Periodika Adatbázis és Archivumának a honlapján

<http://www.epa.oszk.hu>

A kapcsolattartás érdekében kérjük*

Név: Írói álnév

Tanulmány címe :.....

.....

Postacím :.....

Telefon :.....Fax :.....

Mobil :.....E-mail :.....

Munkahely neve :.....

Munkahely címe :.....

Telefon :.....Fax :.....

* Abban az esetben indokolt a kitöltés, ha eltér a korábban már kitöltött űrlapon közöltektől.

SZERZŐI ISMERTETŐ**

Tanulmány / előadás címe		
szerző / előadó neve		
- tudományos fokozat - oktatói fokozat - kutatási terület	Arcképfotó	Az alkotó / előadó szerzőségével publikált, a tudományos közléssel szemben támasztott igényeknek megfelelő - könyvek: - könyvrészek: - tanulmányok: - egyéb tudományos közlemények: - független idézetek: - Hirsch index:
A publikációinak, illetve alkotásai citációinak bibliográfiai adatait tartalmazó nyilvános adatbázis elérhetőségének a világhálós címe:		
Fontosabb tudományos közéleti tagságok és tisztségek		

****** Több tudományos és oktatói fokozatot abban az esetben közlünk, ha azok több tudományágban születtek, illetve több intézményhez kapcsolódnak. Mivel a rendfokozatok, valamint az egyéb rangok és címek a tudományos tevékenység tekintetében irrelevánsak, azok közlésétől eltekintünk. Függetlenül az aktuális jogi szabályozástól minden disszertációt tudományos fokozatnak tekintünk, amit nem a diplomaszerezési eljárás keretében kaptak. A humán- és állatorvosi, valamint a jogi doktorátusok tekintetében e tudományágak megjelölését is kérjük az egyértelmű helyzetek létrehozása érdekében. A kutatási terület megjelöléseként nem egy tudományágot kérünk feltüntetni, hanem a konkrét kutatási terület megnevezését várjuk. Publikációinak, illetve alkotásai citációinak bibliográfiai adatait tartalmazó nyilvános adatbázis világhálós címének közlése esetén tudományos publikációi számszerűsített adatait és a Hirsch-index számát nem feltétlenül kell rögzítenie.

Tanulmány / előadás ismertetője
(1600 – 2400 közötti karakter terjedelemben)

Alkotásom közlését, illetve az úrlapon feltüntetetteket térítésmentesen biztosítom a *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* HU-ISSN 1216-6774 és / vagy a *Rendvédelem-történeti Hírlevél (Nuntiotones Historiae Praesidii Ordinis)* HU-ISSN 1785-3257 periodikák számára. Engedélyem a magyar nyelvű kiadásra vonatkozik, amely a periodikákban vagy az ahhoz kapcsolódó kiadványokban — több ízben — is megjelenhet, ezen publikációk szerzői honoráriumáról véglegesen és visszavonhatatlanul lemondok. Az adatok kitöltésével és megküldésével hozzájárulok azok Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság általi kezeléséhez.

Dátum

.....
aláírás

A magyar rendvédelmi testületek és az önkormányzati szervezetek kapcsolata 1848-1945 I.évf.(1991) 1.sz.		0023 MOCSÁRI Sándor: Hagyományok és tapasztalatok felhasználása a rendőrtiszthelyettes képzésben.....	91-95.p.
0001 URBÁN Aladár: Az 1848/49-es szabadságharc rendvédelmi testületei.....	7.p.	A dualista Magyarország rendvédelme III.évf.(1993) 4.sz.	
0002 ZACHAR József: Az Osztrák-Magyar Monarchia örökös tartományinak rendvédelmi testületei.....	17.p.	0024 KESERŰ István: Történelmi hűséggel. Társaságunk hároméves útja.....	3.p.
0003 PARÁDI József: A dualista Magyarország rendvédelmi testületei és az önkormányzatok kapcsolata.	30.p.	0025 ZACHAR József: A politikai irányzatok rendvédelmi koncepciói a dualizmus korában.....	8.p.
0004 SZAKÁLY Sándor: Néhány gondolat a volt Magyar Királyi Csendőrségről.....	38.p.	0026 PARÁDI József: A magyar királyi határrendőrség, a magyar határőrizet szakmai vezető testülete....	21.p.
0005 MOKÁNY József: Elméleti és tudományos igényű tevékenység a magyar rendvédelmi szerveknél 1867-1945.....	45-54.p.	0027 SZAKÁLY Sándor: A magyar királyi csendőrség, az első központosított magyar közbiztonsági őrtestület.....	51.p.
A rendvédelem-történet kutatásának, feldolgozásának és oktatásának időszerű kérdései I.évf.(1991) 2.sz.		0028 BOTOS János: A belügyi tárca szerepe a magyar rendvédelem irányításában.....	59.p.
0006 KIRÁLY Béla: A hadtörténelmi oktatás bevezetése az Egyesült Államokban és az amerikai hadtörténelem néhány kiemelkedő eseménye.....	7.p.	0029 MEZEY Barna: A modern magyar polgári börtönügy alapjainak kialakítása a dualizmus első éveiben.....	70.p.
0007 SZABÓ Miklós: A hadtörténelem oktatásának helyzete és feladatai a magyar honvédség katonai tanintézményeinél.....	21.p.	0030 SUBA János: A dualista Magyarország államhatárának változása 1868-1918 között.....	87.p.
0008 KESERŰ István: A Szemere Bertalan Rendvédelem-történeti Társaság és a rendvédelem-történeti oktatás.....	25.p.	0031 BENCZE László: Osztrák rendteremtés a forradalom leverése után.....	102p.
0009 PARÁDI József: A rendvédelem-történeti tantárgy a Rendőrtiszti Főiskola oktatási rendszerében és a rendvédelem-történeti kutatás jövőbeni feladatai.....	29.p.	0032 KESERŰ István: A rendvédelmi szervek tisztii utánpótlása és tisztképzése a dualizmus időszakában.....	109p.
0010 ÖRY Károly: A helyes magyarság- és nemzettudat kialakításának lehetőségei a rendőrtiszti képzésben.....	37.p.	0033 BORSI József: "A közszolgálati ágak legerhesebbike..." Rendőrségkép a századforduló magyar sajtójában.....	126p.
0011 TÓTH Tihamér: A rendvédelem intézményrendszerének kialakulása és fejlődése.....	41-44.p.	0034 FORRÓ János: A csendőrség története. A csendőr őrs.....	132p.
Tradíció és korszerűség II.évf.(1992) 3.sz.		0035 LUGOSI József: A rendvédelmi testületek fegyverei 1868-1918.....	152p.
0012 URBÁN Aladár: Tervek és eredmények az 1848/49-es forradalom és szabadságharc idején az önálló magyar rendvédelmi szervek létrehozására.....	11.p.	0036 SÁGVÁRI György: Csendőr és rendőr egyenruhák a dualizmus-kori Magyarországon.....	161p.
0013 PARÁDI József: A dualizmus közrendvédelmi szerveinek jellemzői és tevékenységük tapasztalatai.....	21.p.	0037 SALAMON Iván: A pénzügyőri egyenruha történetéből 1868-1947.....	170p.
0014 SZAKÁLY Sándor: A két világháború közötti rendvédelmi szervek tevékenységének néhány jellemzője.....	29.p.	0038 SZIKINGER István: A rendvédelem jogi szabályozása a dualizmus korában.....	187-198p.
0015 KESERŰ István: A rendvédelmi szervek a második világháború idején és az azt követő években.....	35.p.	Háború, forradalom, trianon IV.évf.(1994) 5.sz.	
0016 BOBÁK Artúr: A rendőrség és a határőrség testületi napjainak alternatívái.....	43.p.	0039 MEZEY Barna: A kivételes hatalom.....	4.p.
0017 KORINEK László: A korszerűség kérdése rendvédelmi szerveink fejlesztésében.....	49.p.	0040 ZACHAR József: Az osztrák-magyar haderő rendfenntartó szerepe az első világháború idején...	7.p.
0018 CSEREI Attila: Gondolatok a rendvédelmi testületek etikai hagyományairól (1867-1945).....	57.p.	0041 PARÁDI József: Áttérés a háborús határőrizetre az első világ-háború előtt.....	13.p.
0019 ZACHAR József: Tradíció és folyamatosság az osztrák rendvédelmi szerveknél.....	65.p.	0042 HESZTERA, Franz: Die Kommandostrukturen der Gendarmerie von 1850 bis 1993.....	18.p.
0020 HEGEDŰS Antal: Dél-magyarországi falurendészet 1848 előtt	75.p.	0043 HESZTERA, Franz: A csendőrség parancsnoklási rendszere 1850 és 1993 között.....	28.p.
0021 ÖRY Károly: Rendvédelem-történeti oktatás a Rendőrtiszti Főiskolán.....	81.p.	0044 TÓTH László: A Képviselőházi Őrség születésének története.....	36.p.
0022 SÁNDOR Vilmos: Történelmi szemlélet a jövőbeni határőrtiszti nemzedék felsőfokú képzésében.....	87.p.	0045 ÖRY Károly: A rendvédelmi szervek az első világháború, az őszirózsás forradalom és a proletárdiktatúra időszakában.....	42.p.

0046 SZAKÁLY Sándor: Az Osztrák-Magyar Monarchia hadseregének tábori csendőrsége.....	55.p.	0070 SOMORJAI Béla: A Magyar Királyi Koronaőrség helyállása a korona és a koronázási ékszer megőrzésében (1944-1945).....	94.p.
0047 Joó Gábor: A pénzügyőrség háborús feladatai....	59.p.	0071 SUBA János: A terület-visszacsatolások határkijelölő munkálatai 1938 és 1941 között.....	98.p.
0048 SUBA János: A trianoni országhatárok kitűzésének politikai és technikai kérdései.....	61.p.	0072 SZAKÁCS Gábor: A rendőrképzés helyzete a két világháború között.....	104.p.
0049 BACSA Gábor: A magyar-jugoszláv (S.H.S.) határmegállapító bizottság működése 1921-1924.....	65.p.	0073 SZAKÁLY Sándor: A Magyar Királyi Csendőrség 1919-1941.....	122-129p
0050 ZSIGA Tibor: A trianoni békeszerződés revíziója Nyugat-Magyarországon.....	71.p.	Háborúból diktatúrába VI.évf.(1996) 7.sz.	
0051 ERNYES Mihály: A közrend és a közbiztonság helyzete Baranya megyében a szerb megszállás idején...	74.p.	0074 BACSA Gábor: Határőrizet a Dráva mentén a Muraköz megszállása után.....	6.p.
0052 HEGEDŰS Róbert: A magyar biztonságpolitika 1912-1925.....	76.p.	0075 DETNÉ LÉGRÁDY Ilona: A Vám- és Pénzügyőrség 1940 és 45 között.....	12.p.
0053 BOTOS János: A Belügyminisztérium tevékenységének főbb jellemzői 1912 és 1926 között.....	80.p.	0076 ERNYES Mihály: A rendőrség újjászervezése Pécs-Baranyában 1944-1946.....	17.p.
0054 KESERŰ István: A rendvédelmi szervek újjászervezése és tevékenysége az első világháború és a forradalmak után (1919-1924).....	83.p.	0077 FAZAKAS László: A Nemzetgyűlési Őrség és a köztársasági elnök testőrsége szervezete és tevékenysége 1945-1950.....	24.p.
0055 KOMÁROMI Gábor: A Magyar Királyi Csendőrség szervezeti változásai 1919 és 1925 között.....	90.p.	0078 GÁSPÁR László: A határőrizet szervezeti változásai 1945 és 1950 között.....	29.p.
0056 SZAKÁLY Sándor: Egy életút vázlata Osváth László	92-95p.	0079 KESERŰ István: Rendőrség és csendőrség Magyarország hadba lépésétől a hadműveletek befejezéséig.....	35.p.
A két világháború közötti Magyar Királyság rendvédelme V.évf.(1995) 6.sz.		0080 KISS István Géza: A magyar rendvédelem-történet hagyományai, muzeális emléktárgyainak gyűjtése, feldolgozása, bemutatása egy leendő magyar rvt. Múzeumban.....	46.p.
0057 BACSA Gábor: Határrend és határforgalom Magyarország déli határán (1921-1941).....	5.p.	0081 LŐRINCZ József: Büntetőpolitika és börtönügy a koalíciós korszakban (1945-1949).....	52.p.
0058 BONHARDT Attila: Egy rendvédelmi szerv mögé rejtett honvédségi alakulat rövid története (A M. Kir. Államrendőrség központi újonciskolája).....	12.p.	0082 MEZEY Barna: Törvényesség és rendvédelem Magyarországon (1945-1949).....	63.p.
0059 BOTOS János: A Magyar Királyi Belügyminisztérium és egy klasszikus belügyminiszter a két világháború között....	16.p.	0083 NAGY György: A határforgalom és ellenőrzése 1945-1950 között.....	68.p.
0060 FAZAKAS László: A Magyar Királyi Testőrség, a Magyar Királyi Koronaőrség és a Magyar Királyi Képviselőházi Őrség a két világháború között.....	27.p.	0084 PARÁDI József: A magyar rendvédelem sajátosságai és fejlődési periódusai a második világháború előtt és után.....	80.p.
0061 Joó Gábor: A vámhivatalok és a pénzügyőrség a két világháború között.....	39.p.	0085 RAVASZ István: A Kárpát-medence hadászati jelentősége a II. világháború végéig.....	90.p.
0062 KEDVES Gyula: Paraszti fegyverből díszjelvény (a testőr- illetve koronaőr-alabárd kialakulásának története)	48.p.	0086 SUBA János: Magyarország határainak kijelölése az 1947. évi párizsi békeszerződés alapján..	98-107p
0063 KISS István Géza: A déli határőrizet kialakulása és sajátosságai Trianon után.....	51.p.	A napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig VII.évf.(1997) 8.sz.	
0064 LUGOSI József: A rendvédelmi testületek fegyverei 1868-1918.....	56.p.	0087 BACSA Gábor: A csendőrség részvétele Zala megye határőrizetében.....	5.p.
0065 MEZEY Barna: Rendvédelmi jog a két világháború között.....	61.p.	0088 CSAPÓ Csaba: A Magyar Királyi Csendőrség fegyverhasználati jogáról 1881-1914	12.p.
0066 PARÁDI József: A magyar állam határőrizete a két világháború között.....	64.p.	0089 CSÓKA Ferenc: Csendőrség és hírszerzés 1930-1945.....	17.p.
0067 RÁCZ Lajos: A fővárosi rendőrség működése a két világháború között.....	76.p.	0090 DOMOKOS Sándor: A Kanadai Királyi Lovas Csendőrség.....	21.p.
0068 RAVASZ István: A Magyar Királyi Honvédség karhatalmi jogosultságai.....	81.p.	0091 ERNYES Mihály: Pandúrság helyett csendőrség Baranyában.....	27.p.
0069 SÁGVÁRI György: A rendvédelmi testületek egyenruházata a két világháború között Magyarországon	89.p.		

0092 FAZEKAS Csaba: A csendőrség és a történelmi egyházak kapcsolatai a Horthy-korszakban az el nem ismert felekezetek kezelése tükrében.....	34.p.	0115 SIMON Ferenc: A Magyar Királyi Csendőrség szolgálati teendői a vagyonbiztonság ellen irányuló bűncselekmények megelőzésében és felderítésében..	45.p.
0093 FORRÓ János: A csendőrkerület rendvédelmi tevékenységének értékelése.....	41.p.	0116 SUBA János: A m. kir. Honvédség és az rv. szervek feladatai a Magyarországon átmenő német vasúti szállítmányok szabotázs elleni védelmében a II. vh. alatt.....	49.p.
0094 KAISER Ferenc: Az őrs mindennapi élete.....	46.p.	0117 SZABÓ József János: Egy vádalku tanulságai a XIX. század magyar bűnüldözésében.	61.p.
0095 KESERŰ István: A Magyar Királyi Csendőrség a második világháború hadműveleteiben.....	57.p.	0118 SZIKINGER István: A gazdaság védelmének tapasztalatai Németországban.....	64.p.
0096 KISS Gábor: Csendőrök az emigrációban.....	60.p.	0119 KISS István Géza: A vámhivatalok a két világháború közötti Magyar Királyságban.....	72.p.
0097 KISS István Géza: A Magyar Királyi Csendőrség hagyományai, muzeális emléktárgyainak őrzési helyei hazánkban és külföldön.....	62.p.	0120 ÖRY Károly: A Vörös Őrség gazdaságvédelmi feladatai.....	78.p.
0098 KOVÁCS Jenő: Hadifogságom éveiről.....	68.p.	0121 PARÁDI József: A dualizmus kori magyar pénzügyőrség és Vámhivatalok.....	82.p.
0099 LUGOSI József: A Werndl fegyverek.....	73.p.	0122 SALAMON Iván: Egyenruha, kényelem, demokrácia és gazdasági kihatásai 1868-1993.....	86.p.
0100 ÖRY Károly: Maréchaussée-tól a Gendarmerie Nationale-ig (A francia csendőrség történeti előzményei).....	75.p.	0123 BACSA Gábor: Gazdaságvédelem az 1920-as években a déli határ mentén.....	92.p.
0101 PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség megalakulása és működése 1881-1918.....	78.p.	0124 KESERŰ István: A határőrség szerepe az ország gazdaságának védelmében.....	100.p.
0102 RAVASZ István: Csendőrpuccs vagy zászlószentelés? A budapesti deportálások leállítását.....	84.p.	0125 KOVÁCS Gyula: A magyar határőrség aktuális gazdaságvédelmi feladatai a határforgalom ellenőrzésében	103.p.
0103 SALLAI János: A határszéli csendőrség fegyverhasználatát.....	88.p.	0126 NAGY György: A magyar határőrizet (kiemelten a hforg. ell.) szervek gazdasági rendvédelmi feladatainak jellemző sajátosságai a '40-es évek második felétől.....	107.p.
0104 SUBA János: A Magyar Királyi Csendőrség szerepe az északi demarkációs vonalon 1919-1923.....	91.p.	0127 SALLAI János: A Magyar Királyi Vámőrség gazdaságvédelmi feladatainak tükröződése a korabeli szabályzatokban.....	111-112p
0105 SZAKÁLY Sándor: A Magyar Királyi Csendőrség 1919-1941.....	95.p.		
0106 SZELEI József: Katonából csendőr, csendőrből járőrvezető.....	103.p.		
0107 ZACHAR József: Fejezetek az osztrák csendőrség történetéből.....	105.p.		
0108 ZEIDLER Sándor: A m. kir. Csendőrség rendfokozati rendszere és jelvényei.....	110-112p		
		A nyugati rendvédelem hatása a XIX-XX. század magyar rendvédelmére IX.évf.(1999) 10.sz.	
Gazdasági rendvédelmünk a XIX-XX. században. VIII.évf.(1998) 9.sz.		0128 BACSA Gábor: A tájékoztató ("T") szervek és a Magyar Királyi Vámőrség.....	5.p.
0109 JOÓ Gábor: Emlékezés gróf Lónyai Menyhért pénzügyminiszterre.....	13.p.	0129 TAMÁSKA Endre: Egy csendőrőrs országos tekintélye.....	12.p.
0110 KISS István Géza: A Magyar Királyi Pénzügyőrség feladatai a gazdasági rendvédelemben a két világháború közötti időszakban.....	15.p.	0130 BOBÁK Artúr: A magánnyomozás története	19.p.
0111 KÖVESI László: Rendőri nyugdíjpénztárak tegnap és ma, szociális gondoskodás.....	24.p.	0131 BOTOS János: Szemere Bertalan, az első felelős magyar kormány belügyminisztere.....	33.p.
0112 PARÁDI József: A magyar határőrizet teendői a nemzetgazdaság védelme terén az Osztrák-Magyar Monarchiában és a két világháború közötti Magyar Királyságban.....	26.p.	0132 CSAPÓ Csaba: Gr. RÁDAY Gedeon és a szegedi királyi biztosság.....	37.p.
0113 FORRÓ János: A székesfehérvári csendőrkerület teendői a vagyon elleni bűncselekmények megelőzésében és felderítésében.....	32.p.	0133 DAVOLA József: A katonai rendőrség bemutatása.....	40.p.
0114 KAISER Ferenc: A csendőr őrs gazdaságvédelemmel kapcsolatos feladatai a két világháború között.....	39.p.	0134 DOMOKOS Sándor: A polgári rendőrség korszerű alapelvei.....	45.p.
		0135 FAZEKAS László: Szemere Bertalan ifjú évei	48.p.
		0136 GEBHARDT, Helmut: Die Österreichische Gendarmerie in der XX. Jahrhundert.....	53.p.
		0137 KESERŰ István: A rendvédelmi szervek újjászervezése 1919 és 1924 között.....	59.p.

0138 KISS István Géza: Szociális kérdések és azok megoldásai a Magyar Királyi Pénzügyországban.....	66.p.	A közigazgatás, a véderő és a rendvédelem kapcsolatának változásai a polgári magyar állam időszakában X.évf.(2000) 12.sz.	
0139 KÓSA László: Rendőrség Budán, Pesten és Budapesten 1849 és 1882 között.....	71.p.	0164 DÁNOS Valér: Rendőrség és szociológia avagy rendőrszociológia.....	5.p.
0140 KÓSA László: A közúti közlekedés rendjének szabályozása 1872-től napjainkig, különös tekintettel Budapestre.....	77.p.	0165 FINSZTER Géza: Honvédelem - rendvédelem	8.p.
0141 KÖVESI László: Szociálpolitikai érzékenység a rendőri és a BM szerveknél 1990-től napjainkig.....	88.p.	0166 NAGY György: Kapcsolatkeresés a rendészet, a rendvédelem és a határrendészet között.....	15.p.
0142 LŐRINCZ József: Szemere Bertalan és a börtönügy	95.p.	0167 PARÁDI József: A rendvédelmi diszciplína Magyarországon.....	23.p.
0143 PARÁDI József: A Magyar Királyság rendvédelme (1867-1919).....	98.p.	0168 SUBA JÁNOS: A kartográfia és a rendvédelem	26.p.
0144 RAVASZ István: A nyilas rendvédelmi testületek...	148.p.	0169 ZACHAR József: Rendvédelem és történelemtudomány.....	34.p.
0145 SALLAI János: Francia, osztrák, magyar csendőrség fegyverhasználata a XIX. században.....	154.p.	0170 BACSA Gábor: A határőrizeti szervek együttműködése a lakossággal, a rendvédelmi szervekkel és a hatóságokkal 1920-1940 között (Szemelvények Zalából).....	38.p.
0146 SIMON Ferenc: Egy kiérdemelt emlékbélyeg és egy nem érdemelt megbélyegzés története.....	160.p.	0171 CSAPÓ Csaba: A Csendőrség és a városok (1881-1914).....	43.p.
0147 SIMON Sándor: Cegléd város rendvédelme a XVIII-XIX. században.....	164.p.	0172 DAVOLA József: A tábori csendőrség, mint a Katonai Rendőrség elődje.....	49.p.
0148 SUBA János: A határszéli forgalom szabályozása Magyarországon a XIX.-XX. században.....	167.p.	0173 ERNYES Mihály: A véderő alkalmazása rendvédelmi feladatokra a dualizmus időszakában Pécsen.....	55.p.
0149 SZIKINGER István: Az angolszász rendvédelem fejlődésének tendenciái a XIX. századtól napjainkig.....	174.p.	0174 FORRÓ János: A székesfehérvári csendőrkörület kapcsolata a közigazgatással.....	58.p.
0150 SZÜCS János: A francia csendőrség helye, feladatai napjainkban.....	189.p.	0175 GEHARDT, Helmut: Die militärische Organisation der österreichischen Gendarmerie von 1849 bis 1918.....	62.p.
0151 VASS Ferenc: A magyar útlevélrendészet történetének változási folyamatai és fejlődésének tendenciái 1903-tól napjainkig.....	192.p.	0176 KÁLMÁN Zsolt — KÓSA László: A rendőrség és az önkormányzatok kapcsolata a rendszerváltás utáni években.....	65.p.
0152 ZACHAR József: Az osztrák rendvédelmi modell történelmi gyökerei.....	202-206.p.	0177 KESERŐ István: Együttműködés a Határőrség és egyéb szervek között (1945-1949).....	68.p.
Szabad mozgás a Kárpát-medencében X.évf.(2000) 11.sz.		0178 KISS István Géza: A Magyar Királyi Pénzügyőrség helye és szerepe a kikötői rendszabályok betartásában valamint a csempészet megakadályozásában....	73.p.
0153 BACSA Gábor: Magyar és jugoszláv optások határátlépése.....	10.p.	0179 PARÁDI József: A rendvédelem, közigazgatás és a véderő kapcsolata a kiegyezéstől a második világháborúig.....	79.p.
0154 BENCsik Péter: Az útlevélügy jogi szabályozásának változásai és hatásuk a határforgalomra 1903-1941..	15.p.	0180 RAVASZ István: A német szövetségi rendszer a II. világháború időszakában.....	88.p.
0155 CSAPÓ Csaba: Utazási okmányok az 1880-as években...	19.p.	0181 SIMON Sándor: Cegléd városában: a helyi közigazgatás és a rendvédelem kapcsolata a neoabszolutizmus és a dualizmus időszakában.....	95.p.
0156 DAVOLA József: A Magyar Királyi Csendőrség határőrizeti feladatai 1912-ben.....	21.p.	0182 STEIB György: Az 1956-os Nemzetőrség és a közhatalom kapcsolata Bonyhád.....	98.p.
0157 KISS István Géza: A határszéli Magyar Királyi Pénzügyőr szakaszok áttelepítése a területi visszacsatolások után.....	24.p.	0183 SUBA János: A polgári Magyarország közigazgatási beosztásának alakulása, a határváltozások tükrében 1867 és 1941 között.....	102-107p
0158 NAGY György: A határforgalom változásai és az azt meghatározó főbb tényezők a nyolcvanas évektől napjainkig. A határforgalom.....	35.p.	A közbiztonság közös európai örökségünk XI.évf.(2005) 13.sz.	
0159 PARÁDI József: Határőrizet és kishatárforgalom a dualizmus alatt és a két világháború között.....	42.p.	0184 BEBESI Zoltán: A kábítószer fogyasztás Magyarországon.....	5.p.
0160 RAVASZ Dezső: A magyar-román határ hivatalos és nem hivatalos átjárhatósága.....	54.p.		
0161 SUBA János: Utazási okmányok az I. és a II. világháborúban.....	57.p.		
0162 SUBA János: A budapesti folyamat története.....	68.p.		
0163 ZINNER Tibor: Az embertelen kollektivitás diadala: A magyarországi németek 1945 utáni kitelepítése....	72-87.p.		

0185	BENCsik Péter: A határforgalom szabályozása hazánkban és a környező államokban 1903-1941.....	
0186	BODA József: A magyar rendvédelmi erők szerepe a békefenntartásban.....	
0187	BOTOS János: A belügyi tárca szerepe a magyar rendvédelem irányításában.....	
0188	FAZAKAS László: Testőrségek, koronaőrségek, képviselőházi őrség 1867-1945.....	
0189	GÁSPÁR László: A határőrség szervezeti változásai 1945-1956.....	
0190	KÓSA László – GOMBÁR Noémi: A bűnözés területi megoszlása a Kaposvári Rendőrkapitányság területén.....	
0191	NAGY György: A magyar állami határrendőrség 1945-1946. évi újjászervezése	
0192	NAGY József: A BM Határőrség helye, szerepe, szervezetének változásai a szocialista államhatalomban 1957-től az 1980-as évek végéig.....	
0193	PARÁDI József: A magyarországi rendvédelem fejlődési tendenciái 1867-1950.....	
0194	PARÁDI József: Az Osztrák-Magyar Monarchia Magyarországi rendőrségei 1867-1919.....	
0195	PARÁDI József: A Magyar Királyság rendőrségei 1920-1945.....	
0196	SUBA János: Felvidék határa 1938-1944.....	
0197	SUBA János: Magyar-horvát határszéli forgalom 1941-1945.....	
0198	SUBA János: A szocialista határőrizet egyik eszköze, az aknazár.....	
0199	TEKE András: Őrzés mint tevékenység a rendészet, rendvédelem rendszerében.....	

Az ezeréves magyar rendvédelem XI.évf.(2005) 14.sz.

0200	BODA József: Transformation-Coordination of Police In The Security Sector Reform Context. [A Rendőrség átalakítása-vezetése a biztonsági szektor reformjának tükrében].....	
0201	BOTOS János: Szemere Bertalan az első felelős magyar kormány belügyminisztere.....	
0202	CSAPÓ Csaba: RÁDAY Gedeon és a szegedi várbörtön foglyai.....	
0203	ERNYES Mihály: Ezer éves rendvédelem a rendőrségek államosítása tükrében.....	
0204	FAZAKAS László: A korona őrzése, a korona örök, a koronaőrség.....	
0205	FORRÓ János: A Kádár rendszer Belügyminisztériuma	
0206	GÁSPÁR László: A magyar határőrizet fejlődési tendenciái 1945-1949.....	
0207	GEBHARDT Helmut: Die Sicherheitsorganisation von 1918 bis 1938.....	
0208	LŐRINCZ József: A hazai büntetés-végrehajtás fejlődése a kiegyezéstől napjainkig.....	
0209	Maximilian EDELBACHER – Harald SEYRL: Die Wiener Polizei von der Österreichisch-Ungarischen Monarchie zur Republik.	

15.p.	0210 NAGY György: Egy történelmi kuriózum, gróf SZÉCHENYI István 1834. évi egyik utazásának dokumentuma.....	77.p.
27.p.	0211 NAGY József: A magyar határőrség tevékenysége a csehszlovákiai bevonulás időszakában	79.p.
31.p.	0212 PARÁDI József: Az európai rendvédelem története.....	85.p.
36.p.	0213 PARÁDI József: A határszéli csendőrség állambiztonsági feladatai.....	91.p.
50.p.	0214 PARÁDI József: A Kárpát-medencét érintő Magyarországon kívüli határőrizeti formák a német-osztrák modell kivételével.....	95.p.
55.p.	0215 SUBA János: A történelmi Magyarország államhatáráról szóló törvények.....	102.p.
64.p.	0216 SUBA János: Az államhatár és határjelei.....	120.p.
78.p.	0217 SUBA János: Államhatár elméletek a XIX.-XX. századi szakirodalomban.....	127.p.
84.p.	0218 SUBA János: A honvédelmi határsáv Magyarországon 1939-1945 között.....	133.p.
97.p.	0219 SZABÓ József János: Határvadász alakulatok szerepe az Árpád-vonal védelmében.....	140.p.
105.p.	0220 ZACHAR József: A Habsburg-hatalom és a magyar rendvédelem.....	146-149p.

REPERTÓRIUM

1990-2000, 1-12. szám
XI.évf. (2006) 1. különszám

114.p.	Előszó.....	5.p.
127.p.	Bemutakozik a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság.....	8.p.
139.p.	A periodika szerkesztői.....	13.p.
144-149.p.	A repertórium felépítése.....	15.p.
	Tanulmányok megjelenés szerint.....	18.p.
	Tanulmányok szerzők szerint.....	27.p.
	Tanulmányok cím szerint.....	41.p.
	Tanulmányok kronológia szerint.....	50.p.
	Tanulmányok téma szerint.....	60.p.
	Recenziók.....	79.p.

Az európai és a magyar rendvédelem a XIX-XX. században XII.évf.(2007) 15.sz.

23.p.	0221 BACSA Gábor: Rendőrség Nagykanizsán 1920-ig, az államosításig.....	6.p.
34.p.	0222 BENCsik Péter: A kivándorlás jogi szabályozása 1903 és 1914 között.....	13.p.
47.p.	0223 ERNYES Mihály: A magyar rendőri szakirodalom kezdetei.....	32.p.
50.p.	0224 FAZAKAS László: A magyar Szent Korona őrzésének története 1945-től 2000-ig.....	45.p.
54.p.	0225 HEGEDŰS Ernő: A koronaőrzés történetének egyházi és bizalmi korszaka (1000-1464).....	59.p.
57.p.		
69.p.		

0226 HUDRA László: A budapesti Fiumei úti pénzügyőr laktanya. (Szemelvények az 1930-as és 1940-es évekből, különös tekintettel a Pénzügyőrségi Múzeum történetére).....	67.p.	0252 PARÁDI József: A magyar rendőrtisztképzés tradíciói 1867-1945.....	94.p.
0227 LŐRINCZ József: Harmonizációs törekvések és problémák a magyar börtönügyben a rendszerváltozás időszakában.....	75.p.	0253 PARÁDI József: A csendőrtisztképzés és a fizetési osztályba sorolt állami alkalmazottak szakvizsgarendszere.....	100.p.
0228 NAGY György: A határrendészet, mint szervezet helyének keresése az államszervezet rendszerében.....	81.p.	0254 ifj. PERJESI György: A Magyar Királyi Csendőrség létszámalakulása 1938-1945.....	105.p.
0229 NAGY József: Határőrizetünkkel szembeni kihívások az 1990-es években.....	104.p.	0255 SÁGI Zoltán: Egyenruha, mint tradíció a magyar rendőrségnél.....	107.p.
0230 PARÁDI József: A magyar határőrizet tere a kiegyezéstől a II. vh-ig.....	125.p.	0256 SUBA János: A Magyar Királyi Csendőrség létszámának tervezett felemelése 1918-ban.....	113.p.
0231 PARÁDI József: Magyar Királyi Határrendőrség....	139.p.	0257 SUBA János: A magyar katonai vezetés elképzelése a határbiztosító csapatok megszervezésére 1918-ban.....	121.p.
0232 PARÁDI József: Az útlevelek és útlevel ellenőrző szervek a két világháború közötti Magyar Királyságban..	160.p.	0258 SUBA János: Honvédelmi határszolgálat.....	128.p.
0233 SIMON F. Nándor: Villantás egy témára: séta egy útlevel körül.....	170.p.	0259 VARRÓ István Tamás: Hatvan éves a Magyar Királyi Csendőrség.....	140-146.p.
0234 SIMON Sándor: Cegléd város rendvédelmi szerveinek dualizmuskori átalakítása és fejlesztése.....	176.p.	A rendvédelem humán viszonyai XIV.évf. (2008) 17.sz.	
0235 SUBA János: Határcsendőr zászlóaljak 1919-1921. Áttérés a katonai határőrizetre.....	182.p.	0260 GÁSPÁR László: A kommunista párt káderpolitikájának érvényesítése a határőrségnél 1945-1956.....	13.p.
0236 SUBA János: A magyar-jugoszláv határszakasz redemarkálása (A trianoni határ határjeleinek felülvizsgálata a magyar-jugoszláv határszakaszon 1931-ben)....	192.p.	0261 ILLÉSFALVI Péter: A németek által meg szállt Bánság helyzete 1941-ben, a Magyar Királyi Csendőrség Központi Nyomozó Parancsnokságának jelentései alapján.....	19.p.
0237 SUBA János: A magyar-román határszakasz redemarkálása (A trianoni határ határjeleinek felülvizsgálata a magyar-román határszakaszon 1937-ben).....	200.p.	0262 KÁLMÁN Zsolt: A Magyar Királyi Csendőrség tevékenysége Somogy vármegyében a megalakulástól 1903-ig.....	26.p.
0238 SUBA János: Határvadászok és az "ezeréves határ" (A m. kir. határvadászok szerepe a magyar-román határvonal Kárpátokban lévő szakaszának felülvizsgálatában 1941-ben).....	205.p.	0263 NAGY György: A Határrendőrség humán viszonyai 1945-1946.....	37.p.
0239 VARRÓ István: Rádióközvetítés az ungvári csendőriskolából: „Székely fiúkból nevelik a fiatal magyar csendőröket” – közvetítés az ungvári csendőriskolából.....	212-219p.	0264 PARÁDI József: Vízontválasz FINSZTER Géza: „Honvédelem Rendvédelem” válaszcikkére....	51.p.
A rendvédelmi szakképzés története XIII.évf.(2007) 16.sz.		0265 PARÁDI József: A magyar rendvédelem személyi állományának szociális viszonyai 1867-1945.....	57.p.
0240 BACSA Gábor: A rendőrképzés 1945-1950.....	7.p.	0266 SÁGI Zoltán: A rendőrség egyenruházata a II. világháború befejezésétől a rendszerváltásig...	65.p.
0241 BENCsik Péter: A kisebb határszéli forgalom Magyarország és a szomszédos államok közt, 1898-1941...	15.p.	0267 SUBA János: A határkijelölés humán faktora a XIX-XX. században.....	74.p.
0242 BERKI Imre: Az 1956-57 évi sortűzek rövid története	25.p.	0268 SUBA János: A magyar katonai közigazgatás elvei és szervezete a visszatért területeken 1938-1941.....	84.p.
0243 BODA József: A nemzetközi oktatás és képzés története a magyar rendvédelmi szerveknél.....	33.p.	0269 TURCSÁNYI Károly - HEGEDŰS Ernő: Légideszant alakulatok alkalmazásának történelmi előzményei a terrorizmus és a szervezett bűnözés elleni harcban.....	97.p.
0244 BODA József: A terrorizmus rövid története.....	46.p.	0270 VEDÓ Attila: Magyarország államhatárának jelölése 1867-1918.....	105.p.
0245 BOTOS János: A Belügyminisztérium tevékenységének főbb jellemzői 1912-1926 között.....	52.p.	0271 ZEIDLER Sándor: A magyar rendőri rangok fejlődéstörténete a kiegyezéstől az ezredfordulóig.	116-137.p.
0246 ERNYES Mihály: A rendvédelmi szakkifejezések múltja	56.p.	Karhatalmi feladatok a bűnmegelőzés és a békefenntartás szolgálatában Európában a XIX-XX. században XV.évf. (2008) 18.sz.	
0247 GÁSPÁR László: A határőrség képzési rendszerének változásai 1945-1956.....	65.p.	0 272 BALLA Tibor: A Magyar Királyi Honvéd Lovaság karhatalmi célú alkalmazása a dualizmusban.....	13.p.
0248 KISS István Géza: A Magyar királyi Pénzügyőrség lökiképzése.....	71.p.		
0249 NAGY Ákos Péter: A budapesti Rendőrtiszt Főiskola	77.p.		
0250 NAGY György: A rendvédelem és a tudomány.....	85.p.		
0251 PARÁDI József: Rendvédelmünk képzési és képesítései rendszere 1867-1945.....	90.p.		

0273 FAZAKAS László: Karhatalmi feladatok az Ország-ház épületében és közvetlen környezetében.....	16.p.	0297 FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatása-im tapasztalatai.....	38.p.
0274 HEGEDŰS Ernő: Azonos típusú repülőeszközök alkalmazása rendvédelmi és honvédelmi célokra.....	20.p.	0298 JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején.....	44.p.
0275 OLASZ György — PARÁDI József — ZEIDLER Sándor: A magyar állami rendvédelmi testületek katonai rendfokozati rendszerei a kiegyezéstől az ezred-fordulóig.....	29.p.	0299 KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásával Somogy megyében.....	54.p.
0276 PARÁDI Ákos: A magyar rendvédelem civil szerveződései 1867-1945.....	64.p.	0300 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945-2005.....	58.p.
0277 PARÁDI József: Rendőrség a magyar határőrizetben.....	88.p.	0301 NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története.....	79.p.
0278 PARÁDI József: A magyar rendvédelem fejlesztési reformjai a XIX. század második felétől a XX. század közepéig.....	98.p.	0302 PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán.....	93.p.
0279 PERÉNYI Roland: Az utca rendje. Rendőri térfigyelés a századfordulós Budapesten.....	113.p.	0303 PARÁDI József: A XIX-XX. századi magyar forradalmak rendvédelme.....	100.p.
0280 SIMON F. Nándor: A Munkásőrség karhatalmi feladatai...	125.p.	0304 SUBA János: A magyar - román határ pontosítása.....	108.p.
0281 SUBA János: Karhatalmi formációk Magyarországon 1918-1920.....	131.p.	0305 SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban.....	115.p.
0282 SUBA János: A katonai rendőrség felállítása a határországban 1917-ben.....	143.p.	0306 TURCSÁNYI Károly — HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légideszant- és légiszállító csapatok tevékenysége az 1956-os forradalomban.....	120.p.
0283 VEDŐ Attila: Magyarország államhatárainak megjelölése 1918-1947.....	156-166.p.	0307 VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre...	129-137.p.
Másfél évtized nemzeti rendvédelem-történetünk kutatásának szolgálatában XVI.évf. (2009) 19.sz.		A rendvédelem fejlődése a XIX-XX. században XVIII.évf. (2010) 21.sz.	
0284 BALLA Tibor: Katonai alakulatok karhatalmi bevetései Magyarországon 1918-ban.....	13.p.	0308 BODA József: A magyar rendvédelmi békefenntartás humán története.....	13.p.
0285 ERNYES Mihály: Szerb impérium Baranyában 1918-1921.....	18.p.	0309 FORRÓ János: Cigányság és közbiztonság Székesfehérvárott 1867-1945.....	24.p.
0286 FORRÓ János — HIBÁCSKÓ Ferenc: Adalékok a karhatalom történetéhez.....	51.p.	0310 GÁSPÁR László: A magyar határőrizet változásai 1945-1956.....	27.p.
0287 KÁLMÁN Zsolt: Somogy vármegye bűnüldözési tapasztalatai a kiegyezéstől az I. vh-ig.....	60.p.	0311 HEGEDŰS Ernő: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. Légideszant alakulatok a terrorizmus és a szervezett bűnözés elleni harcban.....	43.p.
0288 PARÁDI József: A csendőrség magyarországi története..	64.p.	0312 KÖVESI László: Az Első Rendőri Kiegészítő Nyugdíjpénztár elődszervezetei.....	54.p.
0289 PARÁDI József: A rendvédelem védelmében.....	89.p.	0313 Nagy György: Határőrség 1957-2007.....	57.p.
0290 SOM Krisztián: A Magyar Királyi Folyamőrség (határ) átléptető bélyegzői.....	100.p.	0314 PARÁDI József: A dualizmus kori magyar rendvédelem.....	66.p.
0291 SUBA János: Magyarország területi integritásának helyreállítása 1919-1920.....	105.p.	0315 PARÁDI József: A két világháború közötti Magyar Királyság rendvédelme.....	85.p.
0292 SUBA János: Magyarország trianoni határainak térképei 1920-1925.....	114.p.	0316 PARÁDI József: A Magyar Királyság határrendőrsége.....	101.p.
0293 TURCSÁNYI Károly — HEGEDŰS Ernő: Légideszant alakulatok rendvédelmi szerepkörben.....	123.p.	0317 SIMON F. Nándor: A Munkásőrség létrehozása.....	117.p.
0294 Károly TURCSÁNYI — Ernő HEGEDŰS: Airborne troops in the context of public security.....	130.p.	0318 SUBA János: Az Országos Hadigondozó Hivatal.....	123.p.
0295 VEDŐ Attila: Magyarország államhatárának megjelölése 1947-től napjainkig.....	137-152.p.	0319 SUBA JÁNOS: A Védhírszerzőszolgálat kiépítése.....	140-147.p.
A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre XVII.évf. (2009) 20.sz.		Másfél évszázad rendszerváltozásainak hatásai a nemzeti rendvédelmünkre XIX.évf. (2010) 22.sz.	
0296 BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901-1915.....	13.p.	0320 BENCsik Péter: A határszéli gazdasági (kettős-birtokos) forgalom megszűnése 1945-1950.....	13.p.

0321 CHVOJKA Michael (ford.: ARTNER Ramona): Ahogyan a Habsburg-birodalom örökös tartományaiban gróf Joseph SEDLNITZKY rendőrfőnök irányításával az államrendőrség az egyetemi hallgatók egyleteivel foglalkozott.....	20.p.	0345 DAVOLA József: Fényképezés a Magyar Királyi Csendőrségnél.....	18.p.
0322 CHVOJKA Michael: Die Betrachtung- und Vorgangsweise des Polizeipräsidenten Sedlnitzky gegenüber den Burschenschaften.....	25.p.	0346 FORRÓ János: A Magyar Királyi Csendőrség és a fejér vármegyei zsidó deportálás.....	23.p.
0323 FORRÓ János: Milyen legyen a jövő rendőrsége?	30.p.	0347 FORRÓ János: A székesfehérvári csendőrkerület küzdelme Fejér Vármegye közbiztonságáért 1884-1945.....	32.p.
0324 FORRÓ János: A polgári magyar állam központosított közbiztonsági őrtestületének közrendvédelmi szolgálata.....	46.p.	0348 MARKÓ György: Csendőrtisztek a Magyar Királyi Honvéd Vezérkar főnökének bírósága előtt	73.p.
0325 HEGEDŰS Ernő: Teroelrhárító erők szervezése a rendvédelmi szervezeteknél és a légideszant csapatoknál.....	55.p.	0349 PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség szervezete.....	80.p.
0326 PARÁDI József: A polgári magyar rendvédelem a XIX-XX. században.....	60.p.	0350 PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség szolgálati tevékenységei.....	91.p.
0327 PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség határőrizeti szolgálata.....	77.p.	0351 PARÁDI József: A csendőrség teendői az Osztrák-Magyar Monarchia Magyar Királysága külső határainak őrizetében.....	100.p.
0328 PARÁDI József: A polgári magyar állam rendvédelmi testületeinek humán viszonyai 1867-1945.....	92.p.	0352 SUBA János: 1918 forró nyara és a Magyar Királyi Csendőrség.....	119.p.
0329 SUBA János: Határkijelölés, határkitűzés 1867-1945..	115.p.	0353 SUBA János: A Magyar Királyi Csendőrség és a vasútbiztonság 1917-1918.....	126.p.
0330 SUBA János: A határkiigazítás feltételeinek megteremtése a dualista Magyarországon.....	125.p.	0354 SZAKÁLY Sándor: Akik a Magyar Királyi Csendőrséget — 1938 és 1945 között — vezették.	136.p.
0331 TAKÁCS Gyula: Leszerelés és hadseregszervezés Magyarországon 1918 novemberében.....	135-139.p.	0355 ZÉTÉNYI Zsolt: A Magyar Királyi Csendőrség és a csendőrök jogállása 1945-ben és azután. (Egy elfelejtett szervezet és jelmondat: „Híven, becsülettel, vitézül!”).....	155-165.p.
A kiegyezéstől az ezredfordulóig felszámolt országos hatáskörű magyar rendvédelmi testületek XX.évf. (2011) 23.sz.		A közbiztonság közös Kárpát-medencei örökségünk XXII.évf. (2012) 25.sz.	
0332 CSIHA Gábor: A szolgálati viszonyt és a rendfokozatot érintő mellékbüntetések Magyarországon a XIX-XX. században.....	13.p.	0356 BERKI Imre: A magyar határőrizet újjászervezése 1946-ban.....	13.p.
0333 DAVOLA József: Magyar rendfenntartók a világban...	27.p.	0357 CSAPÓ Csaba: Erdély csendőrsége az átmenet éveiben 1867-1881.....	27.p.
0334 FORRÓ János: A Kádár-rendszer rendvédelmi szervezetei a BM. Karhatalom és a Készenléti Rendőr Ezred.....	36.p.	0358 GÁSPÁR László: A második világháború utáni magyar határőrizet változásai.....	32.p.
0335 FORRÓ János: A magyar rendvédelem 1867-1968....	60.p.	0359 NAGY Ákos Péter: Quies custodiet ipsos custodes, azaz ki őrzi az őrzőket?.....	53.p.
0336 LŐRINCZ József: Börtönügyünk a hanyatló Kádárkorszakban.....	78.p.	0360 NAGY Ákos Péter: A Rendvédelmi Szervek Védelmi Szolgálat megalakulása és tevékenységének kialakítása a rendszerváltás folyamatában.....	58.p.
0337 LŐRINCZ József: Börtönügyünk a rendszerváltozás időszakában.....	91.p.	0361 NAGY József: A magyar határőrség szervezete, létszáma és területi elhelyezkedése 1958-1990.....	67.p.
0338 PARÁDI József: Kontinuitás és újrakezdés a XIX-XX. századi magyar rendvédelemben.....	99.p.	0362 PARÁDI József: Magyar rendvédelem 1867-1914.....	79.p.
0339 PARÁDI József: Rendvédelem-karhatalom 1867-1945	111.p.	0363 PARÁDI József: A magyar állami rendőrség fejlődéstörténeti tapasztalatai 1867-1945.....	84.p.
0340 PARÁDI József: A polgári magyar állam rendőrségei 1867-1945.....	124.p.	0364 PARÁDI József: A XIX-XX. századi magyar rendszerváltozások és a csendőrség.....	102.p.
0341 SUBA János: A trianoni határ északi határszakaszának határjellegétől való megfosztása 1938-ban.....	144.p.	0365 SOM Krisztián: Rendvédelem-történet a numizmatikában.....	111.p.
0342 SUBA János: Magyarország északi határszakaszának redemarkációs munkálatai 1947-1953.....	155.p.	0366 SUBA János: A császári csendőrség tisztikara 1849-1868.....	116.p.
0343 SZABÓ József János: Határvadász zászlóalj a Keleti-Kárpátok védelmi rendszerében 1940-1941.....	165-177.p.	0367 SUBA János: Karhatalom szervezése a Magyar Királyi Honvédségben 1918-ban.....	129-136.p.
Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005. XXI.évf. (2011) 24.sz.			
344 BODA József: Az európai csendőri erő, avagy egy új békefenntartó alakulat születése.....	13.p.		

**Militarizmus és demilitarizmus
a XIX-XX. századi magyar állam rendvédelmében
XXII.évf. (2012) 26.sz.**

0368 ARTNER Ramona: Egy közbiztonsági őrtestület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig.....	13.p.
0369 ARTNER Ramona: Hírszerzés a dualizmuskori Magyar Királyságban.....	19.p.
0370 CSAPÓ Csaba — PARÁDI József: Az államfő magyarországi védelme az Osztrák-Magyar Monarchiában.....	27.p.
0371 FORRÓ János: Rendvédelmi szervezetek sajátos tevékenysége háborús helyzetben Fejér vármegyében 1944 őszétől 1945 tavaszáig.....	35.p.
0372 NAGY Ákos Péter: A magyar rendvédelem belbiztonsági szolgálata 1945-1990.....	44.p.
0373 NAGY Ákos Péter: A Rendvédelmi Szervek Védelmi Szolgálata 2000-2010.....	59.p.
0374 PARÁDI József: A dualista Magyarország határőrizete a migráció tükrében.....	66.p.
0375 PARÁDI József: Az Osztrák-Magyar Monarchia Magyar Királyságának határszéli csendőrsége.....	81.p.
0376 PARÁDI József: Az egységes állami fizetési rendszer és a szakterületi rendfokozati rendszerek a polgári magyar állam rendvédelmében.....	105.p.
0377 SUBA János: Szovjetunió és Magyarország közötti határvonal kitűzése 1947-1949.....	120.p.
0378 SZIKINGER István: A magyar rendvédelmi jog alapjai.....	133.p.
0379 SZIKINGER István: Rendvédelmi jog a dualizmus korszakában.....	141-157.p.

**A XIX-XX. századi magyar állam
nemzetbiztonsági szervezetei
XXIII.évf. (2013) 27-28-29-30.sz.**

0380 ARTNER Ramona: A Magyar Királyi Csendőrség és a városok.....	13.p.
0381 ARTNER Ramona — PARÁDI József — ZEIDLER Sándor: A Magyar Királyi Csendőrség légi, vízi, vasúti és közúti szakszolgálati ágai.....	23.p.
0382 BODA József: A katonai rang és függelmi rendszer a Nemzetbiztonsági Szakszolgálatnál.....	41.p.
0383 FÓRIZS Sándor: Rendvédelmi elvárások tükröződése négy ország rendőrtisztképzésében.....	65.p.
0384 FORRÓ János: Fejér vármegye közbiztonságtörténete 1688-1884.....	77.p.
0385 HEGEDŰS Ernő: A Magyar Királyi Csendőrség harc- és gépjárművei.....	89.p.
0386 JAKUS János: A magyar rádió- és rádióelektronikai felderítés szervezeti változásai 1990-ig.....	101.p.
0387 KESERŰ István: A magyar pártállam határőrizete 1945-1956.....	111.p.
0388 NAGY Ákos Péter: Adalékok a Rendvédelmi Szervek Védelmi Szolgálata nemzetközi tevékenységének történetéhez.....	129.p.
0389 PARÁDI József: Nemzeti határőrizetünk polgári szakasza.....	141.p.
0390 PARÁDI József: Az államfő testőrségei az Osztrák-Magyar Monarchiában.....	155.p.

0391 SOM Krisztián: A német gyarmatok rendvédelmi erői.....	161.p.
0392 SUBA János: „Csendőralakulások” a Magyar Nemzeti Hadseregben, majd Magyar Királyi Nemzeti Hadseregben 1919-1921.....	169.p.
0393 SZÉKELY Zoltán: Repülők és határok régen és ma.....	179.p.
0394 SZIKINGER István: A magyar rendvédelmi jog 1919-1944.....	187-198.p.

**A magyar rendvédelem, légiközeledés, felderítés
a XIX-XX. században
XXXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz.**

0395 BALOGH Péter: A magyar katonai rádiófelderítés története.....	15p.
0396 BODA József: A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve.....	27p.
0397 BOTZ László: A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Felügyelő és Ellenőrző Bizottság munkájában 1973-1975.....	41p.
0398 FÓRIZS Sándor: Határprovokációk a magyar-jugoszláv államhatáron 1950-1951.....	47p.
0399 HEGEDŰS Ernő - FRÖCHLICH Dávid: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben.....	55p.
0400 KESERŰ István: A magyar határőrizet 1945-1990.....	63p.
0401 NAGY György: Az első magyar határrendőrség.....	87p.
0402 NAGY József: A magyar határőrizet változásai 1958-1990.....	97p.
0403 OLASZ Lajos: A légi csendőrség Magyarországon.....	105p.
0404 PARÁDI József: Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában 1867-1919.....	121p.
0405 PERÉNYI Roland: A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok.....	147p.
0406 SZIKINGER István: A magyar rendvédelmi jog 1945-1989.....	153p.
0407 TÖMÖSVÁRY Zsigmond: Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes.....	165p.
0408 VEDÓ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején.....	170p.
0409 VEDÓ Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség a két világháború között.....	185-197p.

**A tűzoltóság története
XXIV.évf. (2014) 35-36-37-38.sz.**

0410 BERKI Imre: A magyar polgári védelem történeti áttekintése.....	15p.
0411 BERKI Imre: A magyar Katasztrófavédelem Központi Múzeumának története és kiállításai.....	25p.
0412 GÖRBE Márk: Tűzvész és bányalég. Sors-tragédiák megjelenítése FESZTY Árpád művészetében.....	35p.

0413 HADNAGY Imre József : A magyar tűzoltó szervezetek története.....	43.p.
0414 KISS András : Csepel gépjárművek a tűzoltóság szolgálatában.....	51.p.
0415 LINDNER Gyula : Megjegyzések a Római Birodalom tűzvédelméhez.....	67.p.
0416 OLASZ Lajos : A magyar légoltalom megszervezése az 1930-as években.....	75.p.
0417 PARÁDI Ákos : Tűz elleni védekezés a polgári magyar államban 1867-1945.....	85.p.
0418 RÉTI Rezső : <i>József</i> főherceg a Magyar Országos Tűzoltó Szövetség védnöke.....	111.p.
0419 SCHIMPF Gerard : A bécsi tűzoltóság 1683-1948..	119.p.
0420 TÁTRAI Zsuzsanna : <i>Szent Flórián</i> ünnepe és a tűz szerepe a magyar néphagyományban.....	125.p.

**A magyar rendvédelem
a kivételes hatalom időszakában
XXIV.évf. (2014) 39-40-41-42.sz.**

0421 ARTNER Ramona : Az osztrák csendőrség 1848-1938.....	15.p.
0422 ARTNER Ramona : A bajor csendőrség a XX. század húszas éveiben.....	23.p.
0423 FORRÓ János : A magyar csendőrség Kelet-Dunántúl román megszállásakor.....	31.p.
0424 FRÖCHLICH Dávid — HEGEDŰS Ernő : Forgópisztolyok a honvéd lovasságnál és a Magyar Királyi Csendőrség lovas szervezeti elemeinél.....	43.p.
0425 PARÁDI Ákos : Ludovikai indítvány a magyar csendőrség létrehozására.....	51.p.
0426 PARÁDI Ákos : Hivatás-történet gondozás a Magyar Királyi Csendőrségnél.....	55.p.
0427 PARÁDI József : A Császári Királyi Csendőrség Magyarországon.....	61.p.
0428 PARÁDI József : A dualizmuskori és a két világháború közötti Magyar Királyság határőrizete.....	71.p.
0429 PARÁDI József : A Magyar Királyi Vámőrség a polgári magyar állam rendvédelmi testülete.....	81.p.
0430 PARÁDI József : Határőrség, rendőrség, humán viszonyok a polgári magyar állam két világháború közötti időszakában.....	99.p.
0431 SUBA János : A Magyar Királyi Csendőrség és a területvisszacsatolások.....	119.p.
0432 VEDÓ Attila : Rádió a Magyar Királyi Csendőrség szolgálatában.....	131.p.
0433 VEDÓ Attila : A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi fellépésének gyakorlata.....	143.p.
0434 VEDÓ Attila : A haderő karhatalmi tevékenysége 1867-1918.....	155-165.p.